VAILLANT

HISTORIA

PTOLEMÆORUM

VAILLANT
HISTORIA
PTOLEMÆORUM.

HISTORIA PTOLEMÆORUM ÆGYPTI REGUM,

Ad fidem NUMISMATUM accommodata,

Per J. VAILLANT Bellov. D. M. &
S. Ducis Cenom. *Antiquarium.*



J: Goeree Inventor *G: vander Gouwen sculp*

AMSTELÆDAMI,
Apud G. GALLET, Præfectum Typographiæ
HUGUETANORUM.

M. DCCI.



J. Goeree Inventor — G: vander Gouwen Sculp:

COSMO III.

ETRURIÆ

MAGNO DUCI,

OPTIMO PRINCIPI,

LITTERARUM PATRONO,

JOANNES VAILLANT.

QUàm honorificè de me ſemper ſenſeris PRINCEPS SERENISSIME, *& quo me hactenus, licèt, immeritum, loco habueris ; dum mecum ipſe reputo ; non poſſum non ſuaviſſima voluptate affici. Et ſi enim felicitatis ſuæ rationem nemo reddit ; meæ tamen, quæ ſumma eſt, tum primos ortus, tum continuas progreſſiones remetiri, longè jucundiſſimum eſt. Quippe hereditaria verè eſt Tua illa in me propenſa voluntas, quam à* FERDINANDO III. *feliciſſimæ memoriæ Patre Tuo, & ab Eminentiſſimo Cardinale* LEOPOLDO *veluti tranſ-*

missam accepisti. Orta illa est à nobilissimo Numismatum antiquiorum studio, quo Tu quoque laudatissimo Decessorum Tuorum exemplo mirificè teneris, summo non tantùm Reipublicæ, sed etiam Rei literariæ bono natus.

Etenim locupletissimum illud ac toto orbe celebratissimum Cimelium, quòd Regias Tuas Ædes exornat, enatum est primò diligentia ac solertia LAURENTII MEDICEI *ejus qui nomen suum tum rebus præclarè fortitérque gestis innumeris, Tum verò insigni literarum, literatorúmque amore posteris commendavit. Crevit deinceps, ac si licet dicere adolevit Thesauri illius domestici opulentia, cura & impensis* FRANCISCI *Magni Ducis ordine secundi, qui nullis pepercit sumptibus, ut undique conquisitas toto orbe pretiosas illas merces colligeret, quibus posset ornare nobilissimam Laurentinam Bibliothecam, quam intelligebat priscis illis monumentis fore longè illustriorem.*

Ita sensim aucta in immensum Numismatum antiquiorum multitudine, dicam audaciùs, penè Te inopem, PRINCEPS SERENISSIME, *copia fecerat, tam difficile erat & scire quæ haberes, & suis singula locis disposita reperire, quampluribus scilicet distincta abacis, neque uno congesta loco pervestigare res erat operæ sanè intricatioris. Itaque nec ad illa facilis dabatur cuiquam aditus, nec si daretur, non poterat tamen non esse eorum, quæ quisque potissimùm quæreret, permolesta disquisitio, dicam igitur cum merito grati animi Testimonio, unum me fuisse ex omnibus, cui concessus fuerit ad eruditas illas capsas accessus, agente scilicet apud* SERENISSIMUM *Fratrem,* EMINENTISSIMO LEOPOLDO *hanc ut mihi gratiam faceret.*

Quam ingentes igitur persolvere Tibi grates Eruditi omnes debent, PRINCEPS SERENISSIME; *qui jusseris immensas illas opes, unum in locum universas colligi; singulásque Nummorum quas appellamus series, suis quasque forulis collocari; in quibus & illas sine perturbatione contemplari rerum illarum studiosi possent, & oculos mentémque nobilissimo illo spectaculo sine labore pascere. Quinetiam*

etiam ut horum pretium dignitatémque dignoſcere vel minùs periti poſſent : Addidiſti Sapientiſſimo conſilio, peritiſſimum interpretem, tantóque Cimelio dignum Præfectum. Huic ut nihil deeſſet tum à Latinis, tum à Græcis literis ſubſidii, Imperaſti perluſtrare præſtantiſſima totius Italiæ Cimelia, diverſari apud Antiquariæ rei Principes viros, Romæ potiſſimùm diutiùs commorari Tuis ipſius in Ædibus; ut in alma Urbe, tamquam in ipſo eruditionis fonte haurire copioſè poſſet, iſtius præſertim literaturæ abſolutam conſummatámque notitiam. Ac ne quid deſideraretur ab exteris etiam præſidii, Juſſiſti illum venire Pariſios, qua ſola in urbe compendium faceret omnium qui ſunt in orbe peritiſſimorum in Arte Nummaria virorum, eorúmque conſuetudine inſtitueretur.

Nefas ſit præterire hoc loco maximam illam acceſſionem Nummorum quibus interim collectam à Majoribus Gazam feliciter Locupletaſti. Præſtantiſſimum illud Cimelium loquor Proregis Sardiniæ, quod univerſum Tuas in Ædes Tranſportaſti : unde incredibili dictu eſt quantùm Adjunxeris Theſauro Tuo ſplendoris dum Græca præſertim Numiſmata, quæque olim variis in Coloniis cuſa ſunt, Tui juris, uno velut retis jactu univerſa Feciſti.

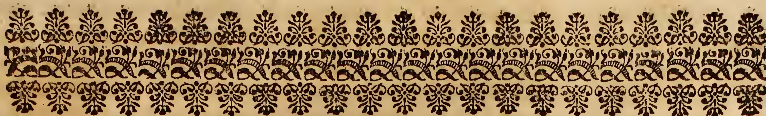
Patere ergo pro Tua ſingulari humanitate, PRINCEPS SERENISSIME, *ut me hìc toti orbi beatiſſimum prædicem, cui uni Conceſſiſti frui tam opulento patrimonio Tuo, ſcrutari ſingula, ac per otium pertractare cum doctiſſimo hodiéque* EMINENTISSIMO NORISIO, *atque inde per multos dies exſcribere, unde meas tum de Latinis, tum de Græcis Nummis lucubrationes exornarem. Quid dicam, quóve ſermone concelebrem quod mihi fuit uni præ omnibus ſingulare? Admiſſus ſum enimverò ad agendas coram gratias de tanta humanitate in me Tua. Meminiſti,* PRINCEPS SERENISSIME, *factum me tunc Tua facilitate paulò audaciorem, petiiſſe, ut quam olim ego ſpoponderam Regum Ægyptiorum Hiſtoriam, Auguſtiſſimo Tuo nomine inſcriptam, luci demùm committerem, Tanto Patrono ſuperbam. Annuiſti ſcilicet benigniſſimè atque ex eo tempore quaſi jam me in numerum familiarium Tuorum adſcriberes, Præcepiſti ex eorum*

esse numero unum, quos transmissis à Regio Tuo penu pretiosis liquoribus quotannis soles cohonestare. Pudebat equidem me qui nihil dum tantò beneficiò dignum gessissem, diutiùs tantis stipendiis extra militiam frui. Verùm non licebat quicquam aggredi per injuriam temporum, quæ sæviente gravissimo per totam fermè Europam bello, Musis infensissima fuere. Silendum illis fuit inter armorum strepitus, & expectanda pacis optatissimæ tranquillitas, qua quidem nobis licuit Opus nostrum inchoatum cum dignitate absolvere.

Habes igitur nunc tandem PRINCEPS SERENISSIME *tot jam nominibus Tuam Ptolemæorum Regum certam è Nummis Historiam, quorum ut est probatissima fides, ita est ad emendanda Scriptorum* Σφάλματα *invictissimum testimonium. Nemo hactenus hanc indagandæ veritatis, in tam obscuris temporibus, iniit viam. Utinam satis ego feliciter & inoffenso pede emensus sim. Sed quid porrò dico feliciter? nihil potest esse invium Te Duce; nihil tam impeditum, quod non facili negotio expediatur, si Tu modò faveas, & probare videaris incœptum. Norunt Eruditi omnes quàm paucis agnitæ sint eorum Regum res gestæ, quantísque vel sola eorum nomina involuta manserint tenebris. Prodibunt nihilominus in lucem Tuo patrocinio, tum expressi ad verum illorum vultus æneis formis crediti; tum verò eruta diligenter singulorum facta longa retrò oblivione sepulta. Quódque jam pridem felix faustúmque fuit Literatis omnibus Majorum Tuorum præsidium, itidem erit & fortunatissimum mihi, ut eodem tutus ornatúsque, tot Reges velut è tumulo excitatos novam in vitam proferam, Augustissimo Tuo nomine futuros immortales.*

Scribebam in Museo meo
Parisiensi, Anno 1699.
Nonis Septembris.

LECTORI.



LECTORI.

QUum ante annos aliquot ederem in lucem Hiſtoriam Regum Syriæ, ad antiquiorum Numiſmatum fidem; pollicitus ſum, ſi gratum & acceptum Eruditis id Opus accidiſſet, me quoque Regum Ægyptiorum Hiſtoriam aliquando eadem fide editurum. Acceſſit primò quod dixi Operi tanta undique omnium comprobatio, ut aut promiſſis meis ſtare jam planè neceſſe ſit, aut datam fidem cum ignominia fallere. Dediſſem bis ſanè, ſi dediſſem citiùs; ſed nec defuiſſet muneri ea gratia, ſi tantam in exequendo opere facilitatem inveniſſem, quantam mihi ipſe imprudens propoſueram.

Credideram etenim ex eodem illo ſacculo, unde tot Seleucidarum Numiſmata erueram, habiturum me quoque unde Lagidarum Hiſtoriam non magno negotio contexerem. Cogitabam præterea mecum ipſe dum utramque Spartam compararem inter ſe, abſolviſſe me feliciter eam partem, quæ eſſet longè impeditiſſima. Quid enim, inquiebam, in Ptolemæorum nummis futurum eſt tam operoſum? Reſtituendos habui viginti duos è Regia Seleucidarum ſtirpe Principes, ſpurios quatuor: Armeniæ præterea Regem à Syris evocatum ad eorum Imperium. Nunc autem pauciores ſunt è Ptolemæorum ſanguine, quum tantùm novem ab antiquis Scriptoribus numerentur, quamvis extremum eúmque Nothum complectantur? Ubi tot Seleuci? tot Antiochi? tot Demetrii? quos tam ingentis operæ fuit diſcernere ab invicem? ubi tot incerta nomina, ſeu potiùs ſcommata maledicentiſſimæ plebis? Quid latebunt ſimile Ptolemæi? quorum quot aiunt nomina, tot erant ad ſingulos ſecernendos præſentiſſima præſidia.

Sed eheu? quantùm mea me ſpes fefellit, crederes præter inſignia illa nomina nihil fermè occurriſſe apud Hiſtoricos, nihil in nummis præter confuſam appellationem ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. Adfuerat mihi ſemper ubi pedem tutò figerem in deſcribenda Regum Syriacorum ſerie; certiſſima illa nota temporis, quam Seleucidarum Epocham dicimus: occurrerat enim ſignata diligenter in ſingulorum penè nummis. Adjuvabat è ſacris Codicibus incorrupta fides libri utriuſque Macchabæorum & Joſephi hiſtoria. At in Ptolemæorum nummis nihil omnino Adjutorii. Sola quandoque annorum Regni nota numeralis: obſcura reliqua, ac propè dicam deſperata. Nec præſentibus ab æreis quos plures videbam nummis præſidium, occurrebat: quippe in paucis aliquot addita nomina quædam ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ, ac ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ, verùm ſine effigie Principis; unum enim ubique Jovis inſculptum caput. Ut viderentur ſua ſuperbi dignitate Ptolemæi, noluiſſe pati ut ſuus vultus alteri metallo, quàm argento vel auro crederetur. Excipio Cleopatram Reginam, Lathyri & Alexandri matrem, & Selenen Lathyri conjugem, cujus utriuſque imago æreis in nummis expreſſa occurrit.

Igitur in aureis argenteíſque Nummis tota ſpes collocanda fuit. Quæ verò illa ſpes in tanta aureorum Numiſmatum penuria? nec majori copia argenteorum ſecundi aut tertii moduli. Quid facerem? data erat fides: repetebatur in dies, nec ſine aliqua moræ impatientia. Confugiendum itaque fuit ad argenteos nummos maximæ formæ, quibus ſolis adjuvari me poſſe intellexeram.

ram.

ram. Quàm longo vero tempore opus fuerit ad ejuſmodi Numiſmata conquirenda, qui ſecum reputare voluerit: fatebitur profectò viginti illos totos annos, qui ab edita Seleucidarum Hiſtoria interceſſere hanc ad diem, vix ſufficere potuiſſe; ut eos ſatis magno numero compararem, quot nunc ſunt penes me, qui unus, citra jactantiam dictum ſit, plures poſſideo, quàm ſint in univerſis totius Europæ Cimeliis.

Ex his ergo molis maximæ Nummis tum varios Regum vultus licuit diſtinguere, tum ex appoſitis regni annis ſingulos quoſque ſuis locis diſponere. Sic enim mecum ipſe ſtatui ea Numiſmata in quibus annus viceſimus V. G. notatus eſſet, ad eos pertinere Reges non poſſe, qui decimum aut quintum decimum regni annum non attigiſſent. Deinde quæ res cuique, quæ ſymbola, quæ nomina communi Autorum conſenſu propria fuiſſent, ea certè aliis accommodanda non eſſe, ſed tantùm ſingulis quod ſuum eſſet. Ita abſolvi tandem opus difficillimum & intricatiſſimum. An verò ſatis feliciter, ſatíſque ad illuſtrandam antiquiorem Hiſtoriam opportunè, tuum eſto Lector Erudite, ex his quæ dicturus ſum, judicium.

Conveniunt Scriptores penè omnes regnum Ptolemæorum inchoare ab Olympiade 114. Alexandro ſcilicet mortuo menſe Dœſio, qui noſtro Maio reſpondet: ſed regnandi initium Alexandrini tribuendum cenſuerunt menſi ſuo Thot ejuſdem anni, qui incipit duodecima Novembris noſtri die ſi Capello credimus; ſed quot ſinguli Reges annis regnaverint, non parva inter Hiſtoricos controverſia eſt. Neque conſtantior ullius fides de annis Ægypti Monarchiæ. Fatentur tamen univerſi, tum demùm deſiiſſe, quum à Romanis redacta in Provinciam Ægyptus eſt, poſt Achaiam pugnam, Auguſto de expugnata Alexandria, & adacta ad mortem ſpontaneam Regina Cleopatra, triumphante. Scimus tamen Ptolemæum inter Geographos virum primæ notæ, doctiſſimúmque noſtris temporibus Petavium, Ægyptiorum regno annos ipſos 294. tribuiſſe.

Jam ut dicamus de ſingulis, primus inter Ptolemæos qui à Rhodiis ΣΩΤΗΡ dictus eſt, quod nomen ipſius nummi exhibent, regnavit annos ipſos 40. ſic volunt qui filio ejus ΦΙΛΑΔΕΛΦΩΙ annos 38. tribuere. Verùm quia conſtat ceſſiſſe Regno patrem in filii gratiam duobus ante mortem annis, quum diceret ſe deinceps apud filium Prætoriani cuſtodis loco eſſe velle: nilmirum ſi filio annos Regni 40. dederim, maximè quum in argenteo ejus nummo annum 39. habeam expreſſum.

Ptolemæus vocatus ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ 26. ad ſummum annis regnavit integris illis & abſolutis, inchoato etiam viceſimo ſeptimo ad aliquod tempus, ſic enim manifeſtè colligitur ex eo marmore cui thronus ejus impoſitus fuiſſe creditur, quódque extat in urbe Adulenſi ad Erythræum mare. In eo enim exſculpta leguntur, quæ ipſe geſſiſſe ſe memorat, ad thronum anno regni 27. poſitum.

Ptolemæus ΦΙΛΟΠΑΤΩΡ regnaſſe 17. annis creditur. Filius ejus ΕΠΙΦΑΝΗΣ annis 24. incœptis. ΦΙΛΟΜΗΤΟΡΙ annos 35. tribuunt omnes, ſed non abſoluti ſunt: itaque 34. numerandi ΦΥΣΚΩΝΙ joculariter dicto ejus fratri 29. dantur. Quod autem Lathyrum vulgò appellatum majorem filium *ejus ſpectat*, Porphyrius qui eo loco viſus eſt omnium exactiſſimè numerare, tribuit primùm quidem annos 10. quibus exactis ſolio pulſus eſt, poſteà fratris locum tenuit Alexander annis 19. mox interempta Cleopatra matre quæ unà cum illis imperaverat, ea cæde concitavit in ſe Alexandrinorum animos, qui ejecto parricida, primogenitum fratrem è Cypro, ubi regnabat, revocatum ſolio reſtituerunt. Tenuit ergo illud deinceps annis 7. & menſibus 6. ejúſque filia Berenice 6. nec ampliùs menſibus imperavit.

Mortuo Lathyro regnaſſe volunt antiquiores Hiſtorici filium ejus *nothum*, Ptole-

Ptolemæum ΑΓΑΘΗΝ annis circiter 30. Nec enim illi rationem habent 6. mensium, quos Berenice tribuimus. Hanc Alexander II. ejus maritus interemit post dies 19. Filius videlicet Ptolemæi Alexandri quem Sylla ab urbe miserat, ut Berenicen duceret. Observa peccare illos, in eo saltem, quòd asserunt Alexandrum 19. tantùm diebus conjugi suæ superstitem fuisse corruptis Appiani verbis, dum quòd ille ait ipsum nono decimo post die uxorem è medio sustulisse, ipsi dicunt uxore interfecta non nisi 19. diebus regnasse. Sanè ex Cicerone non uno loco pluribus illum annis regnasse, demúmque regni Ægyptiaci heredem P. Romanum instituisse eruitur.

Debemus equidem utrique Manutio excitatum velut è tumulo Alexandrum, quem diximus Ægypti Regem, quem prisci Scriptores velut oblivione sepultum prætermiserant. Venerunt in eorum sententiam tum Petavius, tum Usserius, qui tamen omnes, inter se de regni illius tempore dissensere. Ego verò variis Tullii locis verbísque Suetonii persuasus huic Alexandro sex admodum annos & aliquot menses tribui. Auleti verò 23. integros quo tempore apud Cyprios Ptolemæus frater ejus imperavit. Uno enim tempore Reges ambos ab Alexandrinis constitutos esse Trogus Pompeius asserit, alterum impositum Ægyptiis, alterum ad Cyprios ablegatum.

Superest ut regni Cleopatræ tempus definiam, cui quidem 22. annos tribuunt quotquot ejus initia à morte patris auspicantur, à quo unà cum fratre Regina paterno testamento scripta est. Verùm quia videtur æquius Reginis Reges anteire; Primùm tres annos cum 8. mensibus & ferè totidem alteri juniori fratri assignavi, qui septenarii spatium impleant cum aliquot mensibus, siquidem Cleopatra ad hujus mortem octavum dinumerabat, & post illos annis quindecim incœptis imperavit.

Habes igitur, Lector Erudite, explicatam hîc breviter de regno Ptolemæorum mentem. Indulsi fateor in ea describenda mihi aliquid paulò plusquam in Seleucidarum rebus gestis enarrandis. Neque enim quod priùs feceram, alligare me volui referendis solis Autorum verbis. Libuit exspatiari liberiùs, & Historicum agere. Quare nec in diversis Scriptorum sententiis referendis lusi operam, sed ea amplexus sum quæ propiùs ad verum viderentur accedere, contentus ad marginem laudare, quorum dictis adhæsissem. Neque verò credidi referenda mihi esse omnia quæ inter Augustum & M. Antonium gesta essent: unum illud spectavi ne quid omitterem quod Regni Ægyptiaci res propiùs spectaret.

Doctus præterea mea ipsius experientia, eamdem mihi tenendam viam statui, quam in Seleucidarum Regum Historia secutus eram satis feliciter. Regis cujusque vultum insculpendum æreis formis credidi, ut ex ea imagine quam rebus gestis præfixam viderent, dignosci primò facilè singuli possent ex nativis lineamentis: tum etiam in ipso statim cujusque ore legeretur, quam quisque indolem ad Regnum attulisset. Mox ubi singulorum facta absolvi, nummos eos omnes adjunxi, qui quidem in manus venere meas. Neque putavi fastidio cuiquam fore, si ubi diversum quidpiam postica in parte occurreret, idem iterum caput repræsentarem: sic enim altiùs menti impressa inhæret eorum imago, quum sæpiùs repetita oculis usurpatur.

Potuissem facilè universa M Antonii Numismata referre, quæ, dum in Ægypto fuit, ubique passim cusa sunt: iis tamen contentus fui, in quibus ipsius Cleopatræ vultus exsculptus esset: quid enim ad Ægyptiacorum Regum Historiam, quæ Romanorum res gestas unicè spectant? & quidem illa exhibui sola quæ manibus terere licuit.

Scio certè in postica Numismatum area quæ affero, nihil esse admodum eruditis oculis dignum. Ubique enim fermè Aquilam fulmini insistentem videre est. Laus eorum omnis in antica parte videtur, quæ ad vivum Principis

vultum

vultum repræſentat ; ſed nihil ferè aliud exhibent alii Reges qui nobis ſunt hodie ſuperſtites.

Manet quippe alterum nobis opus, in quo magna cum Reip. Nummariæ utilitate illorum omnium Principum, quorum Numiſmata occurrunt Hiſtoriam breviter complexus ſum. Ideo ſatis me facturum putavi ſi ſingulos ſingulorum vultus ad maximi pluſquam moduli formam expreſſos, uti Ptolemæos exhibui, omnium vitæ compendio repræſentarem. Illos inter tum Syriaci, tum etiam Ægyptiaci Reges locum habebunt iterum ſuum, ſed breviùs.

Hoc quidem opus intentatum hactenus ; fruſtráque ab omnibus diu expectatum, in lucem edendum ſuſcepere HUGUETANI fratres viri Clariſſimi, & quidem idiomate Gallico, in eorum gratiam, qui Latinis litteris non ſunt imbuti. Non enim aut viris ſolis, aut peregrinarum linguarum ſtudioſis ſcribere animus fuit : ſed etiam Curioſis Antiquæ hiſtoriæ feminis præſtantiſſimis, quibus virilem animum natura melior indulſit, eo enim me feliciorem putabo, quò ad plures laborem meorum fructus uberior pertinebit. Vale benevole LECTOR, & tranquillè fruere.

INDEX

INDEX
REGUM ÆGYPTI.

1 PTOLEMÆUS I. *vulgò* ΣΩΤΗΡ.

2 PTOLEMÆUS II. ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ *dictus.*

3 PTOLEMÆUS III. *vocatus* ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ.

4 PTOLEMÆUS IV. ΦΙΛΟΠΑΤΩΡ *dictus.*

5 PTOLEMÆUS V. *appellatus* ΕΠΙΦΑΝΗΣ.

6 PTOLEMÆUS VI. ΦΙΛΟΜΗΤΩΡ *vocatus.*

7 PTOLEMÆUS VII. *dictus* ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ. Β.
vulgò PHYSCON.

8 PTOLEMÆUS VIII. *appellatus* ΣΩΤΗΡ. Β.
vulgò LATHYRUS.

9 PTOLEMÆUS IX. *dictus* ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.
BERENICE PTOLEMÆI SOTERIS FILIA.

10 PTELOMÆUS X. *vocatus* ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Β.

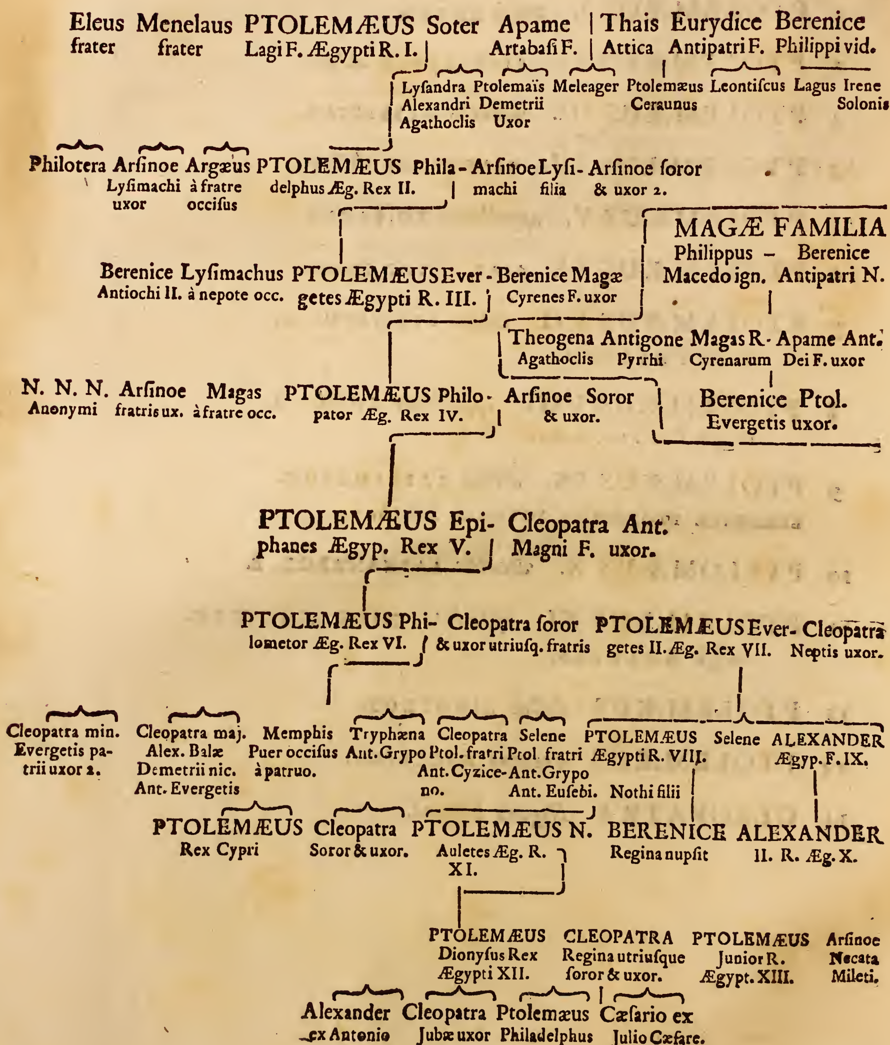
11 PTOLEMÆUS XI. *appellatus* ΝΕΟΣ ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
vulgò AULETES.

12 PTOLEMÆUS *dictus* ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

13 PTOLEMÆUS *vocatus* ΝΕΩΤΕΡΟΣ.

14 CLEOPATRA *Regum Ultima.*

LAGIDARUM
STEMMA



CANON CHRONOLOGICUS

REGUM ÆGYPTI.

Anni				
Olymp.	A. Ch.	Lagid.	R. Æg.	
2	321	1	1	Ægypti Satrapia Ptolemæo aſſignata à Perdicca.
3	320	2	2	Ptolemæus Cyrenaïcam adjungit Ægypto.
4	319	3	3	Alexandri corpus recipitur Alexandriæ.
115	318	4	4	Confirmatur ab Antipatro Ægypti Satrapia Ptolemæo.
	317	5	5	Antipater ſenio confectus moritur.
	316	6	6	Ptolemæus claſſe per Zephyrium Ciliciæ navigat.
	315	7	7	In Ægypto quieſcit.
116	314	8	8	
	313	9	9	Seleucus ex Babylonia ad Ptolemæum confugit.
	312	10	10	Confœderatio Ducum contra Antigonum.
	311	11	11	
117	310	12	12	Cyrenæi à Ptolemæo deficiunt. Seleucidarum Imperium.
	309	13	13	Pax inter Fœderatos & Antigonum.
	308	14	14	Bello redintegrato, Ptolemæus Cyprum occupat.
	307	15	15	Berenice Philadelphum in Co Inſula genuit.
118	306	16	16	Ptolemæus ad urbes Græciæ liberandas navigat.
	305	17	17	Alexandri Duces ſe omnes appellant Reges.
	304	18	18	Antigonus cum filio Ægyptum fruſtrà tentat.
	303	19	19	Rhodii bello impetuntur, quos juvat Ptolemæus.
119	302	20	20	Soteriæ cognomen Ptolemæo à Rhodiis datum.
	301	21	21	Sicyon Ptolemæo eripitur à Demetrio.
	300	22	22	Omnes Duces contra Antigonum fœdus ineunt.
	299	23	23	Antigonus commiſſo ad ipſum prælio victus occiditur.
120	298	24	24	Fœderati Reges de Antigoni præda non conveniunt.
	297	25	25	Ptolemæus Demetrio per Seleucum reconciliatur.
	296	26	26	Pyrrhus in Ægypto Antigonen ducit uxorem.
	295	27	27	Caſſander Macedoniæ Rex moritur.
121	294	28	28	Alexander Caſſandri F. Lyſandram Ptolemæi F. ducit uxorem.
	293	29	29	Pyrrhus Ptolemæi nomen filio imponit.
	292	30	30	Ptolemæus Cyprum recuperat.
	291	31	31	Ptolemæus Phaleræus ad Ptolemæum confugit.
122	290	32	32	Lyſimachus à Drochimæſe Getarum Rege captus.
	289	33	33	Lyſandra Alexandri vidua Agathocli nupta.
	288	34	34	Theogena Berenices F. Syracuſanorum Regina in Ægyptum redit.
	287	35	35	Ptolemæus Alexandriam pacatus ornat.
123	286	36	36	Regum in Demetrium Polyorceten conſpiratio.
	285	37	37	Demetrius in Cherſoneſo Syriæ includitur.
	284	38	38	Philadelphus à patre Rex Ægypti renuntiatur.
	283	39	1	Agathocles Lyſimachi F. à patre occiditur in carcere.
124	282	40	2	Ptolemæus Soter moritur.
	281	41	3	Seleucus occiditur à Ptolemæo Ceranno.
	280	42	4	Ceraunus interficitur à Gallis.
	279	43	5	Argæus Philadelphi frater ejus juſſu occiditur.
125	278	44	6	Meleager Philadelphi ex Berenice frater etiam interficitur.
	277	45	7	Antigonus Demetrii F. Macedoniæ Regnum occupat.
	276	46	8	Arſinoe Philadelphi uxor marito inſidias ſtruit.
	275	47	9	Philadelphus ſororem ſibi matrimonio jungit.
126	274	48	10	Arſinoe Adonidis feſta ſummo apparatu celebrat.
	273	49	11	Berenice Philadelphi mater moritur.

Anni Olymp.	A. Ch.	Lagid.	R. Æg.	
	272	50	12	Philadelphus Legatos Romam misit.
	271	51	13	Romani Legatos ad Philadelphum vicissim mittunt.
127	270	52	14	Pyrrhus in urbe Argo à vetula occisus est.
	269	53	15	Ptolemæus filios sorori dat adoptandos.
	268	54	16	Philadelphus copias Auxiliares Areo Spartæ Regi transmisit.
	267	55	17	Athenienses contra Antigonum auxilium petunt.
128	266	56	18	Patroclus classis Dux mittitur.
	265	57	19	Athenienses tribum in Philadelphi gratiam appellant Ptolemaïda.
	264	58	20	Magas Cyrenæis persuasit ut à Philadelpho deficerent.
	263	59	21	70 Interpretes in linguam traducunt sacros Codices.
129	262	60	22	Philadelphus Elephantorum venationem frustrà prohibet.
	261	61	23	Magas Antiocho socero Syriæ Regi suadet bellum contra Philadelphum.
	260	62	24	Philadelphus viam aperit ex Arabico sinu Coptum.
	259	63	25	Antiochus Soter Syriæ Rex moritur.
130	258	64	26	Ptolemæi in construendo magnificentia.
	257	65	27	Magas Berenicen filiam dat Ptolemæi filio.
	256	66	28	Ipse moritur.
	255	67	29	Apame Magæ conjux ad Antiochum patrem mittitur.
131	254	68	30	Aratus ad Philadelphum venit.
	253	69	31	Ipsum criminantur apud Regem.
	252	70	32	Eleazarus Judæorum Pontifex moritur.
	251	71	33	Philadelphus & Antiochus simul bellum gerunt.
132	250	72	34	Etsi bello detentus, libris tamen emendis non vacat.
	249	73	35	Podagra laborat.
	248	74	36	Arsaces & Teridates fratres ab Antiocho deficiunt.
	247	75	37	Philadelphus pacem init cum Antiocho.
133	246	76	38	Berenicen filiam Antiocho collocat.
	245	77	39	Arsinoë soror & uxor Ptolemæi moritur.
	244	78	40 1	Philadelphus è vivis excedit, & succedit Epiphanes.
	243	79	2	Ptolemæus Epiphanes regnat.
134	242	80	3	Ad Berenices auxilium in Syriam progreditur.
	241	81	4	Epiphanes seditione in Ægyptum revocatur.
	240	82	5	Seleucus contra civitates quæ defecerant, copias comparat.
	239	83	6	Bellum Ptolemæo cognominato Epiphani infert.
135	238	84	7	Epiphanes Bibliothecam Alexandrinam auget.
	237	85	8	Seleucum & Antiochum fratres bellum inter se gerentes observat.
	236	86	9	Antiochus victus exercitum resarcit.
	235	87	10	Liberalitas Epiphanis in Rhodios.
136	234	88	11	Seleucus fratre apud Ptolemæum detento contra Arsacem ducit.
	233	89	12	Antiochus è Ptolemæi carceribus aufugit.
	232	90	13	Epiphanes in Arabiam & Æthiopiam Speculatum mittit.
	231	91	14	Nicæa Antiochi Dei F. ad Seleucum fratrem profugit.
137	230	92	15	Induciæ inter Epiphanem & Seleucum prorogantur.
	229	93	16	Seleucus contra rebelles varia utitur fortuna.
	228	94	17	Epiphanes ulteriores versus meridiem partes aggreditur.
	227	95	18	Æthiopiæ fines ingreditur.
138	226	96	19	
	225	97	20	Seleucus Callinus Rex Syriæ moritur.
	224	98	21	
	223	99	22	Diversas gentes imperio vectigales reddit Epiphanes.
139	222	100	23	In Arabiam exercitum transfert.
	221	101	24	Seleucus Ceraunus è vivis excessit.
	220	102	25	Ad Ptolemæum confugit Cleomenes Spartæ Rex.
	219	103	26	Antigonus Macedoniæ Rex circa hæc tempora moritur.
140	218	104	27	Epiphanes è vivis excedit.
	217	105	1	Philopator Epiphani patri succedit.
	216	106	2	Berenice matrem, Magamque fratrem interficit.

Anni				
Olymp.	A. M.	A. Ch.	Lagid. R. Æg.	
	215	107	3	Bellum inter Byzantinos & Rhodios.
141	214	108	4	Andromachus è Ptolemæi carceribus liberatur.
	213	109	5	Antiochus Magnus Seleuciam ex Ægyptiis retrahit.
	212	110	6	Pugna inter Ptolemæum & Antiochum ad Raphiam.
	211	111	7	Ptolemæus Judæos acerbè tractat.
142	210	112	8	Iis ignoſcit, & illos in amicitiam recipit.
	209	113	9	Bellum Ægyptiis infert.
	208	114	10	Romanorum ad Ptolemæum legatio.
	207	115	11	Ætolorum Legati ad Philopatorem.
143	206	116	12	Ptolemæus ad Philippum Legatos mittit.
	205	117	13	Naſcitur filius Philopatori.
	204	118	14	Ptolemæus uxorem è medio tollit.
	203	119	15	Moritur Soſibius Regis Conſiliarius.
144	202	120	16	Agathocles & Agathoclia ſoror regnum diripiunt.
	201	121	17	Philopator è vivis diſceſſit.
	200	122	1	Epiphanes ejus filius illi quadrimulus ſuccedit.
	199	123	2	Agathoclis Tutoris cædes.
145	198	124	3	Antiochus & Philippus inter ſe fœdus ineunt.
	197	125	4	Alexandrini à Romanis tutorem Regi poſtulant.
	196	126	5	Antiochus hinc & Ptolemæus illinc Ptolemæi Provincias ingrediuntur.
	195	127	6	Senatus Legati ad Antiochum pro Attalo veniunt.
146	194	128	7	Antiochus Scopam Ptolemæi Ducem ad Panium profligat.
	193	129	8	In Aſiam vere copias tranſmittit.
	192	130	9	Ptolemæi Anacleteria.
	191	131	10	Mortuum Ptolemæum exiſtimat Antiochus.
147	190	132	11	Bellum inter Antiochum & Romanos.
	189	133	12	Ptolemæi ad Romanos Legati pro auxilio ferendo.
	188	134	13	Secunda ad Romanos legatio Ptolemæi pro eorum victoria.
	187	135	14	Antiochus ſecundo prælio ad Magneſiam ſuperatur à Romanis.
148	186	136	15	Ptolemæi ad Achæos legatio.
	185	137	16	Naſcitur Ptolemæo filius.
	184	138	17	Rex venatione delectatur.
	183	139	18	Regni viis exornandis incumbit.
149	182	140	19	Adulatoribus corruptus ad ſævitiam ſe convertit.
	181	141	20	Ægypti aliquæ civitates rebellant.
	180	142	21	Ptolemæus Nicopolim obſedit.
	179	143	22	Seleucus dimidiam vectigalium Cœleſyriæ partem colligit.
150	178	144	23	Ptolemæus Seleuco bellum denuntiare meditatur.
	177	145	24 1	Veneno perit Epiphanes, ei ſuccedit filius.
	176	146	2	Ptolemæus, Philometoris nomen aſſumpſit.
	175	147	3	Seleucus Syriæ Rex Antiochum fratrem Romæ obſidem petit.
151	174	148	4	Demetrius Soter paternum Syriæ Regnum recuperavit.
	173	149	5	Cleopatra Philometoris mater obiit.
	172	150	6	Tutores Ptolemæi Cœleſyriam occupare volunt.
	171	151	7	Antiochus eos in Cœleſyria prævenit.
152	170	152	8	Uterque Rex Romam ea de cauſa Legatos mittit.
	169	153	9	Ptolemæi Anacleteria.
	168	154	10	Ptolemæus in Antiochi manus venit.
	167	155	11	Alexandrini Ptolemæum jun. declarant Regem.
153	166	156	12	Pax inter fratres Ptolemæos inita.
	165	157	13	Romam Legati veniunt ex Alexandria.
	164	158	14	Antiochus Ludos apud Daphnem edit.
	163	159	15	In Perſidem proficiſcitur.
154	162	160	16	Moritur Antiochus, & Ptolemæi diſſident inter ſe.
	161	161	17	Bellum videtur inter eos inchoatum.
	160	162	18	Philometor à fratre expulſus, Romam abit.
	159	163	19	Junior Ptolemæus viciſſim ad Senatum confugit.

Olymp.	Anni A. Ch.	Lagid.	R. Æg.	
155	158	164	20	Senatus decretum suum ad Juniorem per Legatos mittit.
	157	165	21	Hic de Cypro à Romanis sibi adjudicata, Insulam occupare meditatur.
	156	166	22	Insidiis fratris appetitus iterum Romam venit.
	155	167	23	Cyprum ingressus eam occupare tentat.
156	154	168	24	Archias Cypri Præfectus se suspendit.
	153	169	25	Philometor, Antiochensium rebellionem fovet.
	152	170	26	Heraclidem cum Alexandro Romam mitti procurat.
	151	171	27	Ptolemaïdis portas iis Roma reducibus pecunia aperit.
157	150	172	28	Philometor Alexandrum copiis adjuvat.
	149	173	29	Alexandro Cleopatram filiam in matrimonium collocat.
	148	174	30	Nascitur Alexandro filius ex Cleopatra Ptolemæi filia.
	147	175	31	Alexander in Ganeo & lustris jacet.
158	146	176	32	Demetrius Junior Alexandro bellum infert.
	145	177	33	Ptolemæus genero opem ferens ab eo insidiis appetitur.
	144	178	34	Ex vulneribus in prælio contra illum acceptis decessit.
	143	179	1	Evergetis nepotis parricidio regnum occupat.
159	142	180	2	Alexandrini ob scelera eum Cacergetem appellant.
	141	181	3	Natus est Ptolemæo filius Memphites. Tryphon pupillum occidit.
	140	182	4	Ptolemæus Cyrenæos illustres interficit.
	139	183	5	Demetrius contra Arsacem in superiores Provincias proficiscitur.
160	138	184	6	Hierax Ptolemæi Regnum sustinet.
	137	185	7	Ægyptii Ptolemæum despiciunt.
	136	186	8	Tryphon ab Antiocho Evergete interficitur.
	135	187	9	Ptolemæus Cleopatram uxorem repudiat.
161	134	188	10	Alexandriam populus deserit.
	133	189	11	Legati Romanorum in Ægyptum veniunt.
	132	190	12	Ptolemæus novis incolis Alexandriam frequentat.
	131	191	13	Ipse se litteris & omni disciplina ipsum imbuit.
162	130	192	14	Libros & Codices undique colligit.
	129	193	15	Peregrinis molestus esse incipit.
	128	194	16	Incensa regia à populo, in Cyprum clam fugit.
	127	195	17	Alexandrinis bello illato in urbem recipitur.
163	126	196	18	Contra Demetrium Alexandro Zebinæ copias mittit.
	125	197	19	Demetrius in prælio victus, fugiens occiditur.
	124	198	20	Cleopatra Syria Alexandri milites pro filiis sollicitat.
	123	199	21	Ad Patruum Ptolemæum recurrit.
164	122	200	22	Ptolemæus Tryphænam F. Antiocho uxorem concedit.
	121	201	23	Antiocho nepoti copias auxiliares mittit.
	120	202	24	Cleopatra veneno, quod filio paraverat, moritur.
	119	203	25	Ptolemæus pace parta Commentarios scribit.
165	118	204	26	
	117	205	27	Ptolemæus Junior Cleopatram sororem ducit uxorem.
	116	206	28	In Cyprum Insulam relegatur.
	115	207	29	Evergetes anno 29. imperii moritur.
166	114	208	1	Ptolemæus Soter 11. ejus filius natu major regnat.
	113	209	2	Cleopatra Ptolemæi mater illi Selenen sororem in uxorem locat.
	112	210	3	Memphi Ptolemæi fiunt Anacleteria.
	111	211	4	Ptolemæus Alexander ejus frater à matre Cypro præficitur.
167	110	212	5	Gryphina Antiochi Epiphanis uxor & Ptolemæi soror in ultionem Cleopatræ sororis ab Antiocho Philopatore occiditur in Syria.
	109	213	6	
	108	214	7	
	107	215	8	Ptolemæus copias militares in auxilium Ant. Philopatoris mittit.
168	106	216	9	Cleopatra contra Ptolemæum eam ob causam indignata est.
	105	217	10	Ptolemæus ab Alexandrinis expulsus fugit in Cyprum.
	104	218	1	Ptolemæus Alexander Regnum cœpit.
	103	219	2	Ptolemaïdenses Phœniciæ auxilium à Ptolemæo Sotere petunt.

Anni Olymp.	A. Ch.	Lagid.	R. Æg.	
169	102	220	3	Soter cum 30000 militibus Sycaminum appulit.
	101	221	4	Ptolemæus Ptolemaïdem ipſam oppugnat.
	100	222	5	Cleopatra Soterem in Phœnicia proſequitur.
	99	223	6	Ptolemæus occaſione arrepta Ægyptum fruſtrà tentat.
170	98	224	7	Alexander Jannæus in Cœleſyria bellum gerit.
	97	225	8	Gazeos in Phœnicia oppugnat:
	96	226	9	Antiochus Epiphanes ab Heracleone Berrhæo occiſus.
	95	227	10	Ptolemæus Apion moritur & P. Romanum heredem ſcribit.
171	94	228	11	Redingratur bellum in Syria inter Nepotem & Patruum.
	93	229	12	Deinceps inter cognatos.
	92	230	13	
	91	231	14	Selene nubit Antiocho Euſebi Syriæ Regi.
172	90	232	15	Soter iratus ob matrimonium ſororis olim uxoris hoſtem marito ſuſcitat.
	89	233	16	Demetrius copiis Ptolemæi adjutus, cum Philippo fratre init Societatem.
	88	234	17	
	87	235	18	Res in Ægypto turbantur, Cleopatra ab Alexandra filio occiditur.
173	86	236	19 1	Ptolemæus Alexander interficitur, & iterum regnat Soter.
	85	237	2	Lucullus Sullæ Legatus ad Ptolemæum venit auxilium contra Mitridatem petiturus.
	84	238	3	Ptolemæus Societatem Romanorum contra illum repudiat.
	83	239	4	Syri Tigranem Syriæ Regem appellant.
174	82	240	5	Alexander Alexandri F. ex Mithridatis aula ad Sullam confugit.
	81	241	6	Ptolemæus bellum Thebæis infert.
	80	242	7	Antiochus Euſebes cum Selene in Ciliciam ſe recipiunt.
	79	243	8	Ptolemæus moritur & ei ſuccedit Berenice filia.
175	78	244	1	Sulla Regem Alexandrinis dedit Alexandrum Alexandri filium.
	77	245	2	
	76	246	3	Sylla mortuo Alexander in Ægypto ſperni cœpit.
	75	247	4	Iſia feſta Alexandriæ celebrantur.
176	74	248	5	Antiochus Euſebes moritur.
	73	249	6	Alexander ex Ægypti Regno pulſus, Tyri moritur.
	72	250	1	Ptolemæus Soteris F. nothus ab Alexandrinis Rex Ægypti appellatur.
	71	251	2	Antiochi & Selenes filii Romam veniunt Ægypti Regnum petituri.
177	70	252	3	Redeunt Roma in Syriam poſtquam nihil obtinuere.
	69	253	4	Selene in gratiam filiorum Phœnices contra Tigranem commovet.
	68	254	5	Mithridates à Lucullo victus ad Tigranem generum confugit.
	67	255	6	Cleopatra Ptolemæo naſcitur.
178	66	256	7	A Ptolemæo Cypri Rege Ægypti regis fratre Clodius pro piratis lytrum petit.
	65	257	8	
	64	258	9	
	63	259	10	Craſſus & Catullus Cenſores de Ægypti Regno vectigale faciundo.
179	62	260	11	Lex Agraria Regnum Ægypti tacitè comprehendens, facta.
	61	261	12	Mithridatis & Nyſſa deſponſatæ Ptolemæis fratribus veneno periere.
	60	262	13	
	59	263	14	Pompeius Ptolemæi amicus factus.
180	58	264	15	Julio Cæſare & Bibulo Coſſ.
	57	265	16	
	56	266	17	Clodius Tr. plebis, legem tulit ut Cyprus in Provinciam redigeretur.
	55	267	18	Ptolemæus expulſus Regno, Senatum ad reſtitutionem in illud ſollicitat.
181	54	268	19	Sibyllini libri pro Ptolemæi reductione conſuluntur.
	53	269	20	Gabinius Ptolemæum cum armis Alexandriam reducit.
	52	270	21	De Ptolemæi reductione poſtulatus eſt Romæ Gabinius.
	51	271	22	Rabirius ex Alexandriæ carceribus Romam fugit.

Anni Olymp.	A. Ch.	Lagid.	R. Æg.		
182	50	272	23		Ptolemæus mortuus est, Sulpicio & Marcello Coss.
	49	273	1		Ptolemæus ejus filius & Cleopatra Ægypti Reges à P. Romano declarantur.
	48	274	2		Coronatur in urbe Memphi.
	47	275	3		Pompeius ad Ptolemæum confugit post pugnam Pharsalicam.
183	46	276	4		Ptolemæus in Nilo perit.
	45	277	1		Cleopatræ datur in matrimonium Ptolemæus Junior.
	44	278	2		Arsinoe Ptolemæorum & Cleopatræ soror in Triumphum ducta.
	43	279	3		Cleopatra Romam cum fratre Juniore venit.
184	42	280	4	1	Ptolemæus Junior veneno perit, Cleopatra sola regnat.
	41	281	9	2	Cleopatra auxilium Cassio recusat.
	40	282	10	3	Prælium Philippense.
	39	283	11	4	Cleopatra ad Antonium venit Tarsum.
185	38	284	12	5	Fulvia ad Antonium fugit, & ipsa mortua Octaviam ducit Antonius.
	37	285	13	6	De Parthis Ventidius Antonii Legatus Romæ triumphat.
	36	286	14	7	Antonius cum Octavia ex Athenis Tarentum venit.
	35	287	15	8	Dormitans Cleopatræ amor rursus eluxit.
186	34	288	16	9	Antonius post cladem à Parthis acceptam ad Cleopatram redit.
	33	289	17	10	Octavia ex Athenis Romam reversa.
	32	290	18	11	Artabazem Armeniæ Regem in triumpho Alexandriæ duxit.
	31	291	19	12	Antonius ad Araxem profectus est.
187	30	292	20	13	Bellum contra Cleopatram decretum Antonius Patris hyemavit.
	29	293	21	14	Pugna Actiaca IV. non. Septembris.
	28	294	22	15	Cæsar cepit Alexandriam mense sextili.

CHARISSIMO PATRI

JAM SELEUCIDARUM NUNC LAGIDARUM

HISTORIÆ SCRIPTORI.

JO. FRANC. VAILLANT D. M. SCHOLÆ PARIS.

ANAGRAMMA.

JOANNES VAILLANT

ET E NILO LAUS NATA.

Quæ cernis, sunt hæc antiqua Numismata Regum
    Ruderibus dudum contumulata suis.
His verò Syriæ nemo jam nescit Oronti
    Quosque Seleuciadas restituisse PATREM.
Immortalis EI E NILO LAUS NATA videtur.
    Ægypto reddit, qui modo Lagiadas.

PTOLEMÆUS

PTOLEMÆVS SOTER,
REX ÆGYPTI. I.



Ap. D. Foy Vaillant D. M.
ex num. arg. tetradr.

PTOLEMÆUS Lagi putativus filius credebatur, cùm enim Arſinoe Meleagri filia ex Philippo Macedoniæ Rege gravida eſſet, in uxorem ab eo tradita eſt Lago obſcuro Macedoni: Eordææ in provincia Mygdonica Regiunculæ natus, à matre in æneo clypeo eſt expoſitus; ferunt aquilam accedere ſolitam, quæ ardorem ſolis ab infante prohibuit, imbrem & gregales volucres abegit, coturnicibus laceratis ſanguinem pro lacte inſtillavit; grandior factus & agnitus à Lago, Lagides dictus eſt, & in illius memoriam, ordinem equitum aliquando inſtituit, quem λαγεῖον appellavit.

Sub Philippo tanta fide claruit, ut dubitatum ſit, Regíne an popularibus carior eſſet. Alexander eum poſt Philippi mortem inter corporis cuſtodes aſſumpſit, & in expeditione contra Perſas, inter duces retulit, cúmque Granico, Phrygiæ amne, magno cum periculo & labore ſuperato, Darii exercitum in Adraſtiis campis profligaſſet, & ejus provincias inundaret, Ptolemæus cum pedit. 3000. & equit. 200. Cariæ ab eo præfectus eſt, & Orontobatem Perſam qui urbes hujus provinciæ aliquas adhuc occupabat, prælio cæſis peditum circiter 700, equit. 50. captis verò 1000. ſuperavit: ad exercitum Alexandri poſtea in Ciliciam profectus eſt. Arrian. l. 1.

Aſia Minori ferè à Macedonibus ſubacta, Parmenio deturbatis barbaris, Syriæ portas occupat, dum Alexander Iſſum urbem recipit; ubi audito Darii adventu, ſe uno certamine totum Perſarum imperium eruere poſſe credidit: itaque ordinata protinus acie, in hoſtem contendit, fugato Darii exercitu Alexandrum, cum inſtructa phalange ſuper ſtrata hoſtium cadavera inſequentem comitatus eſt, & tandem ultimo inter Darium & Alexandrum in Aſſyria ad Bumelum fluvium ut ipſe auctor eſt, prælio interfuit. Arrian. l. 2.

Alexander cùm Persepolim venisset, Epinicia celebravit, & magnifica diis suis sacrificia obtulit, amicos splendidissimo epulo excepit, cui & meretrices interfuerunt quæ comessatum venerunt ad amatores suos; ex iis Thais fuit Ptolemæi amica, genere Attica.

Dario autem à Besso perfidè occiso, Alexander eum in Bactrianam fugientem insequutus est, deinde in Sogdianam, & cùm Spitamenes & Oxyartes qui Bessum comitabantur, illum Oxum fluvium transiisse accepissent, Alexandro nuntios miserunt pollicentes, si aliquem ex ducibus cum aliquantis copiis mitteret, sese Bessum ei tradituros, ad quos Rex Ptolemæum ire jussit cum tribus amicorum equitum cohortibus, & hastatis equitibus, cum his decem stathmorum iter quatriduo emensus, eò pervenit ubi pridie barbari qui cum Spitamene Bessum comprehenderent, castra habebant: Bessus ad Alexandrum perductus est, & dona omnibus qui eum adduxerant, Alexander distribuit, necatus est Bessus in eo loco, quo Darium ipse occiderat.

Ptolemæus in variis Indiæ ab Alexandro subactæ victoriis & occasionibus, virtutis bellicæ suæ specimen præbuit. In regione Naura vel Naulaca faucibus ejus & angustiis à barbaris impeditis, viam cum Leonato noctu aperuit. Ad urbem Choi Indiæ fluvio proximam cum eodem Leonato vulneratus est. In Aspiorum regione, barbaris urbe incensa ad montes fugientibus, eorum ducem prostravit, armísque exuit. Pabulatum ab Alexandro missus longiùs cum exigua manu speculandi causa progressus, quùm Alexandro plures in barbarorum castris quàm oporteret, ignes videri nunciasset, tertiæ exercitus parti ab eo præfectus, barbaros longè latéque profligavit, innumerósque captivos abduxit. Ab Alexandro Sangalam Cathæorum in India urbem expugnante, paludis custodiæ præfectus, barbaris irrumpentibus donec urbs capta fuerit, strenuè resistit, 500. eorum in fuga cæsis.

In Alexandri ex India reditu Ptolemæus, unus ex triremium ducibus constitutus, ab ipso quùm Hydaspen fluvium navigaret, post ejus discessum morari jussus, ab exercitu in Acesinis & Hydaspis confluentibus expectatus est. In Oxydracis periclitanti Alexandro præ cunctis ipsius amicis auxilio fuit. Ad Bracmani urbis obsidionem ferramento lethali veneno tincto graviter feritus est, sed peculiare Ptolemæo quidpiam & inexpectatum tunc accidit (quod divinæ nonnulli providentiæ adscripsere.) Is omnibus, tum propter virtutem, tum mirificum benè de singulis merendi studium, percarus, dignam humanitate egregia sanationem est sortitus. Species enim Regi per somnum oblata fuit, qua Draco quidam, herbam in ore suo gestare, ejúsque naturam docere, locum etiam ubi nasceretur, ostendere visus est. Excitatus ergo Alexander investigatam herbam contrivit, & Ptolemæi corpori per cataplasma applicato, & potione ex illa adhibita, sanitati ægrotum restituit.

Diodor. l. 17. p. 617.

Alexander quùm ad fines Neoritidis pervenisset, tripartitum agmen fecit, uni Ptolemæum præfecit cui maritimam populationibus infestam habere jussit, & ille Oritas pervastavit. Calano Gymnosophistæ Indico more è vivis exire cupienti ignem Alexandri jussu, post summos honores exhibitos, subjecit. Susis Ptolemæus ab Alexandro illustres Persarum ac Medorum filias amicis, uxores concedente, Apamen Artabazi filiam accepit: omnium nuptiæ eodem tempore & loco simul actæ sunt, ipso Rege dotes omnibus conferente & per quinque dies continuos insigni pompa sunt celebratæ; sed cùm paulò pòst Ephestion inter Alexandri amicos carissimus, esset mortuus, ad luctus levationem bellum Cossæis ipse intulit & Ptolemæo dimidiam exercitus partem commisit, quibus domitis Rex Babylonem venit, ubi è vivis decessit.

Diodor. l. 17. Arrian.

Alexandro die 22. Maii sine liberis mortuo, ingens de principatu fuit dissidium; peditum enim agmen Aridæum Philippi filium animi vitiis laborantem insanabilibus, ad Regnum promovebat, Ptolemæus & alii qui maxi-

ma

ma dignitate pollebant cum equitatu, ad gubernationem universam, eum admittere recusabant, & ipse, Regnum in plures dividendi autor fuit; re tandem composita, Regem crearunt Aridæum, quem Philippum nominarunt, Regni autem Procuratorem fecere Perdiccam: cui Alexander moriens annulum dederat: is autem rerum omnium imperio, & habito cum ducibus consilio, primarii Satrapiis præfecti sunt, primáque eorum Ptolemæo Ægyptus obtigit; & quidquid Lybiæ ac Cyrenaicæ Alexander obtinuerat cum omni Arabiæ parte adjacente, móxque Cleomenes, ab Alexandro vectigalibus hujus Satrapiæ præpositus, Ptolemæo provinciam tradere, eíque vicariam præstare operam jussus est. Pauf. Attic.

Ab hoc tempore nempe Olymp. 114. & U. C. 432. cœpit Lagidarum imperium versus Autumnum menseThoth, superiore licèt Ptolemæus Regis nomen nisi post septemdecim Dominationis suæ annos cum aliis Alexandri M. Ducibus qui illud usurparunt, sed quia Ægypti Satrapiam non mutaverat ut suam alii, & usque ad Cleopatræ obitum, post quem Ægyptus, Romana provincia facta est ab Augusto U. C. 724. mense Augusto. LAGIDARUM & Ptol. Sot. an. 1.

Ptolemæus in assignatam omnium optimam Satrapiam & magnos reditus habentem profectus, Ægyptum citra periculum adeptus est, humanum se ejus incolis præbuit, & octo millibus talentum potitus, conductis, qui æra mererentur, exercitum comparavit, complures etiam amicè erga illum affecti, propter æquitatem ad ipsum confluebant; sed quùm certò sciret futurum ut Perdiccas Ægypti Satrapiam sibi adimere conaretur, Cleomenem ideo occidit quod Perdiccæ favere eum suspicaretur; Reges finitimos beneficiis obsequiisque sibi devinxit, & per legatos cum Antipatro Societatis fœdus iniit Filia ejus Euridice in uxorem accepta cui Antipater Berenicem neptem Philippi cujusdam Macedonis pro comite dedit: interea Ægyptum præsidiis firmavit. Diodor. l. 18. p. 634. Justin. l. 13. c. 6.

Quùm Thimbro interfecto in Creta per dolum Harpalo, qui direptis Alexandri thesauris ex Asia profugerat, à Cyrenensium exulibus accersitus ex Cydonia urbe profectus cum sex vel septem hominum millibus urbem Cyrenem obsideret, seditio inter cives excitata est, in qua prævalentibus plebeiis, illi opulentos ejecerunt, qui in Ægyptum partim ad Ptolemæum confugiunt; Ophellam ille cum validis peditum & classicorum militum copiis misit, tum plebis Cyrenaicæ ductores pace cum Thimbrone inita, contra Ophellam bellum gerere instituunt, sed Ophellas Thimbrone debellato, capto, & occiso redactísque in potestatem oppidanis, urbes cum agris Ptolemæo tradidit; ad hunc ergo modum, Cyrenæi amissa libertate Ægypti Regno subjuncti fuere. Ptol. Sot. an. 2. Diodor. ut suprà.

Interea Perdiccas Ariarathe Rege debellato, & Satrapiam quam Eumeni tradidisset, in Pisidiam profectus erat, ille Nicæam Antipatri filiam desponderat; sed Regnum affectans, Antigonum de medio tollere statuit, sed hic ad Antipatrum, qui cum Cratero Ætolis bellum intulerat, fugit, eósque de omni Perdiccæ molitione edocuit, quo nuntio accepto pacem Ætolis inierunt & legatos ad Ptolemæum Perdiccæ infensum, ipsísque amicum & iisdem insidiis appetitum, de societate jungenda, mitti placuit. Perdiccas autem congregatis amicis & ducibus utrum in Macedoniam agmen movendum? an prius in Ptolemæum arma expedienda essent, deliberandum proposuit, & cum omnes in hanc sententiam irent Ptolemæum antè bello domandum. Idem.

Quùm Aristander Telmissensis vates, à Diis sibi revelatum finxisset, eam terram quæ Alexandri corpus exciperet felicissimam & ab hostium incursionibus in perpetuum futuram liberam, de eo potiundo inter & Ptolemæum, magno studio est certatum. A Perdicca suis negotium datum erat, ut illud Ægas deportarent; sed Aridæus qui illud apud se Ptol. Sot. an. 3. Ælian. l. 12. c. 64 Pausan. Att. p. 5.

LAGIDAR. an. 3. Arrian. ap. Photium. Diodor.

ſervabat, contra Perdiccæ voluntatem cum eo ad Ptolemæum profectus eſt; à Babylone per Damaſcum in Ægyptum iter fecit, & licèt ſæpè à Polemone Perdiccæ familiari impeditus, pervicit tamen, re ex animi ſui ſententia geſta.

Aridæus qui biennium in Regis funeris apparatu inſumpſerat, è Babylone profectus eſt, corpus Alexandri in Ægyptum deportaturus, Ptolemæus autem cum exercitu ex Ægypto Syriam uſque obviam proceſſit, & acceptum corpus maxima cura proſequutus eſt; illud enim in præſenti ad Hammonem non tranſvehere, ſed in condita ab eo urbe, omnium ferè per totum orbem clariſſima deponere ſecum conſtituerat. Alii corpus acceptum Macedonico ritu Memphi condidiſſe tradunt, & inde paucis poſt annis Alexandriam tranſtuliſſe, quam tamen tranſlationem à filio ejus Philadelpho factam fuiſſe alii ſignificant.

Pauſ. Att. Curt. lib. 10. c. ult. Pauſ. ibid. Strab. l. 17. p. 794.

Ptolemæus Alexandro delubrum tum magnitudine, tum ſtructura, majeſtate & gloria ejus dignum extruxit, in quo corpus in alveo aureo conditum eſt & exſequiarum juſtis & ſacrificiis heroicis, ludiſque magnificentiſſimis ſepultum veneratus, non ab hominibus tantùm, ſed à diis remunerationem præclaram accepit: Homines enim liberalitate ac animi magnitudine Ptolemæi invitati, undique Alexandriam confluebant, magnáque animorum alacritate nomina ſua ad militiam (quùm tamen Regius Ptolemæo exercitus bellum inferret) profitebantur, & licèt magna jam pericula manifeſtè imminerent: ſuo tamen diſcrimine omnes efficiebant promptè ut ſalus integra maneret. Dii verò propter virtutem & æquitatem erga omnes, maximis ereptum periculis conſervarunt.

Arrian.

Perdiccas Damaſco profectus, quo ſpecioſiorem cauſam expeditioni prætexeret, Aridæum, & Alexandrum puerum Alexandro M. & Roxane genitum in exercitu habuit, & cum eis Ægyptum verſus, contra Ptolemæum dimicaturus, iter inſtituit; interea Ptolemæus ſollerti induſtria magnas opes paraverat, quippe & Ægyptios inſigni moderatione in ſui favorem ſollicitaverat, & Reges finitimos beneficiis obſequiiſque devinxerat, terminos Satrapiæ, acquiſita Cyrenes provincia, ampliaverat, factúſque jam tantus erat, ut non tam timeret hoſtes, quàm timendus ipſe hoſtibus eſſet.

Juſtin. l. 13. c. 6.

Diodor. Arrian.

Quùm Nilo Perdiccas approximaſſet non procul ab urbe Peluſio caſtra poſuit, dúmque foſſam quandam antiquam repurgare inſtituit, Nilus ſupra modum effuſus labefactavit opera, & multi amicorum caſtris ejus deſertis ad Ptolemæum tranſierunt: ad cædes enim propenſus ille erat, & remotis ab imperio ceteris ducibus, hoc unicè agebat, ut ſolus per vim teneret; at contrà Ptolemæus erat æquus & ſententiæ dicendæ libertatem ducibus relinquebat integram: adhæc loca Ægypti maximè opportuna validis præſidiis & omni telorum genere, ceteríſque omnibus probè adornatis occupaverat. Hinc factum, ut quod aggrederetur, plerumque ſucceſſum haberet, dum multi benevolentia virum proſequuti, alacriter periculis ſe pro ipſo offerrent. At Perdiccas, ut damna reſarciret, ductores convocabat, alióſque donis, alios promiſſis magnificis, omnes denique colloquiis humanis ſibi conciliatis, adverſus pericula ingruentia animabat: cúmque edixiſſet, ut ad profectionem inde parati forent, cum exercitu ſub veſperam inde movit: nemini indicato loco, quò ducere conſtituiſſet, totámque noctem citato itinere progreſſus juxta Nilum tandem caſtra metatur, non procul à caſtello quodam, cui murus Camelorum erat nomen.

Diodor. ibid.

Hinc poſtquam illuxiſſet, copias tranſmittit, præcedentibus elephantis, & inſequentibus ſcutatis, cum ſcaligeris, aliiſque quorum opera ad oppugnationem uſurus erat. Agmen tandem claudebant equitum fortiſſimi, quos Ptolemaicis objicere decreverat, ſi fortè ſe oſtenderent. Jámque in medio itinere erant, quùm equitatus Ptolemæi concitato curſu ad oppiduli defenſionem tendere juſſus eſt. Qui licet caſtellum ingredi maturaſſent, tubarúm-

barúmque clangore ac vociferatu adventum suum testarentur, Perdiccas tamen non extimuit, sed audacter muro copias admovit. LAGIDAR. an. 3.

Extemplo igitur clypeati scalis admotis conscendunt, & qui elephantis vehebantur, vallo disjecto propugnacula demoliuntur. Ibi Ptolemæus optimis suorum stipatus, ut alios etiam duces & amicos ad pericula subeunda exsuscitaret, correpta sarissa, & fastigio propugnaculi insistens, elephantum in fronte constitutum excæcat, altiorem namque stationem habebat, Indúmque belluæ insidentem vulnerat. ibid.

Qui verò per scalas subibant, hos contemptim percussos, vulneratósque cum armis in fluvium devolvit: ad cujus exemplum dum & amici fortiter decertant, proxima etiam bellua, Indo qui eam gubernabat, transfixo, planè redditur inutilis. Oppugnatione igitur ad longum tempus extracta, Perdiccani, vicibus inter se permutatis, murum adorti, omni studio id agunt, ut vi castellum expugnent. Ptolemæus contrà, præ se præclarè rem gerendo, & amicos, ut benevolentiam simul erga se & virtutem declarent, hortando, certamina heroica committit, in hac ducum contentione acerrima, multi utrimque cadunt: situ quidem loci editiore Ptolemæani prævalent, & Perdiccani multitudine superant: ad extremum tota die periculis his insumta, Perdiccas obsidione soluta in castra sua retrocedit. ibid.

Quibus noctu motis itinere tacito, in regionem quandam venit Memphi adversam, ubi Nilus in duas partes scissus insulam efficit, quæ & castra & exercitum maximum recipere queat. Huc igitur copias traducit, licet difficilem & ærumnosum militibus transitum faceret amnis profunditas: ad mentum enim aqua pertingens instabilia reddebat corpora transeuntibus: quin & arma viros propediebant. ibid.

Perdiccas ergo animadversa fluvii difficultate, elephantes ad sinistram statuit, qui exceptum fluminis impetum mitigarent: equites verò ad dextram collocavit, quorum opera transversim à fluvio raptos susciperet, & incolumes in ripam ulteriorem transportaret; sed novi quiddam & inexpectati in hac copiarum trajectione accidit: primis enim citra damnum transgressis, qui post illos transitum moliebantur, in magna pericula incidunt: amnis autem, nulla de causa manifesta, altiùs insurgit, dúmque integra submergit corpora, omnes in summam perplexitatem inducit: exundationis causa licèt quæreretur, veritatis tamen ratio non occurrebat. Alii fossam ad superiores ripas olim egestam, ruptis aggeribus, aquas Nilo permiscuisse, unde altius fluvii sit effectum. Alii imbres in terris superioribus exortos magnitudinem Nili auxisse perhibebant; sed neutrum ita se habebat: at ut primi vadi transitus minus incommodi haberet, inde evenit, quod arena adhuc immota consisteret; sed in reliquo transitu, quùm pedibus equorum & elephantum, agminis insuper pedestris calcata dimotáque arena fluminis impetu auferretur, excavato per hoc vado, profundior in medio fluente transitus erat. His de causis quùm reliquum agmen flumen transmittere non posset, Perdiccas in magnam difficultatem incidit: quòd nec illi qui trajecerant viribus hosti pares essent, nec hi cis flumen suis opem ferre possent: quapropter omnes retrò abire jussit. Dúmque ita universum agmen transmittere cogitur, qui natare sciebant, & quibus corpora essent validiora, summas inter difficultates Nilum tranant, armis majore parte abjectis; ceterorum qui minùs periti erant, pars fluvio absorbentur, pars ad hostes deferuntur, plerique diu huc & illuc jactati in fluvio demerguntur. ibid.

Ubi igitur hunc ad modum supra duo millia perierant, inter quos etiam illustres quidam duces: alienior à Perdicca facta est multitudo: Ptolemæus autem ejectorum ad ipsum corpora comburit, justis exsequiarum peractis, ossa defunctorum necessariis & amicis transmittit. Quo facto Macedonum Perdiccæ militantium animi longè magis efferati, benevolentiam suam ad ibid.

LAGIDAR. an. 3. Ptolemæum inclinant: nox ut ingruit, castra lamentationis & luctus plena erant, quòd tot viri tam contemptim, absque ullo hostis ictu, periissent: inter quos non pauciores mille à belluis essent deglutiti.

Ibid. Multi igitur ducum coeuntes Perdiccam incusant: totóque peditum phalanx alienata, fremitu minísque inimicitiam suam prodit. Ducum ergo primores ad centum numero desciscunt, inter quos nobilissimus erat Pitho, qui Græcos post defectionem debellarat, nulli amicorum Alexandri virtute & gloria secundus. Posthæc equitum nonnulli conspiratione facta, ad Perdiccæ tentorium se conferunt, & confecto manipulo oppressum trucidant. Corn. Nep. Alii Perdiccam apud flumen Nilum à Ptolemæo & Antigono interfectum scribunt.

Diodor. & Arrian. Postridie congressis ad concionem militibus, Ptolemæus ad Reges transmisso Nilo profectus est, donísque allatis & variis quoque obsequiis tam eos quàm ceteros Macedonum proceres amanter complexus est. Et quùm à se facta excusasset, quia commeatus defecerat, largam frumenti copiam exercitui subministravit, aliísque necessariis castra replevit. Quin & ipsorum Perdiccæ amicorum vicem dolere se palam ostendit: nam plurimos in Ægypto amicorum Perdiccæ fidelissimos & sororem ejus Atalantam occisos narrant: quibuscumque autem Macedonibus periculum aliquod imminere videretur, eosdem ille omni spe ac ratione metu liberare studuit. Quanquam verò gratia, qua apud multitudinem valebat, Regum tutelam vendicare sibi facillimè potuisset, consilio tamen suo effecit, ut quùm deliberationem Macedonès de imperio proposuissent, omnes propensis animis Pithonem & Aridæum, Regum Aridæi & Alexandri pueri curatores cum suprema potestate crearent, & copiis universis, Perdiccæ loco præficerent.

Diodor. Quùm Pitho & Aridæus à Nilo cum Regibus profecti, in Triparadisum Syriæ pervenissent; ibi Pithone ob Euridicem Aridæi uxorem Regum tutela se abdicante, Macedones Antipatrum cum summa potestate curatorem elegerunt, qui Satrapiarum facta iterum partitione, Ptolemæo quidem, quam huc usque tenuerat, assignavit. Fieri enim non poterat, ut is aliò transferretur, propterea quòd sua ipsius virtute Ægyptum velut armis partam obtinuisse videretur: aliæ aliis Satrapiæ sunt divisæ; sed Antigonus Regii exercitus Imperator declaratus est, ut Eumenem ob Crateri & Neoptolemi cædem, declaratum hostem debellaret

Ptol. Sot. AN 4 Diodor. p. 650. In Ægypto Ptolemæus occiso Perdicca & confirmatione Satrapiæ ab Antipatro sibi facta regionem illam tanquam subactam possidebat, & cum accepisset Eumenem ab Antigono devictum sed eum illius Satrapias sibi adjunxisse, Phœniciam & Syriam maximè sibi accommodatam futuram animadvertens, unde & Ægyptum posset tueri & Cyprum invadere, multùm in hoc Appian. Syr. opere dedit, ut illis potiretur, cum classe profectus est: & oblato ingenti auri pondere Laomedontem harum provinciarum Satrapam tentavit, quod cùm non ab eo impetrare potuisset, Nicanorem cum justis copiis in Syriam misit, & ipse Phœniciæ urbes adortus est, Nicanor prælio commisso Laomedontem cepit, sed ille corruptis custodibus ad Alcetam Perdiccæ fratrem aufugit in Cariam, & dum totam Syriam in potestatem redigit, Ptolemæus Phœniciam, deinde Cœlesyriam & Judæam occupat.

Joseph. lib. 1. contra Apion. Hierosolyma die Sabbati cepit, ingrediente autem in civitatem Ptolemæo cum exercitu & hominibus eorum qui urbem custodire debebant observantibus insipientiam: patria quidem acerbum suscepit dominum, lex verò convicta est malam habere consuetudinem. Alii Jerosolymorum mœnia diruisse tradunt: Syria itaque tota & Phœnicia intra breve tempus su- Appian. Syr. bactis & præsidiis munitis in Ægyptum rediit, multos ex Judæa captivos abduxit circiter 30000. selectos qui ætate & robore præstarent, armis instructos in exercitum & ad militiæ usum stipendiis amplioribus recepit, iisque

que ut maximè fidis præsidia munita commisit: reliquam verò turbam seniorum, & juniorum, ac mulierum etiam, concessit militibus in servitutem, non tam sponte & consilio suo, quàm exoratus ab illis, ad usus & necessaria in belli rebus ministeria. LAGIDAR an. 4. Aristeas in lib. de 70. Interpr.

Antipater senio confectus obiit & Polysperchontem Regum Curatorem designavit, Cassander Antipatri filius Chiliarchi munere non contentus, patri in imperio succedere existimans, de ipso obtinendo cum amicis colloquium instituit, occultè insuper missis ad Ptolemæum cognatum legatis, amicitiam renovat, & ut societatem armorum secum jungat, classe quàmprimùm ex Phœnicia Hellespontum expedita rogat & hortatur, ipse transmisso Hellesponto in Asiam ad Antigonum se contulit; auxilium ut sibi ferret rogitans, & Ptolemæum in belli societatem venturum confirmans, illum non invitus suscepit Antigonus. Ptol. Sot. an. 5. Diodor.

Polysperchon interea Eumenem ad opem Regibus ferendam invitat contra Ptolemæum, Cassandrum & Antigonum, Eumenes autem pecuniam Quindi servatam Polysperchontis jussu accipit & undique milites colligit: quo audito Ptolemæus cum classe ad Zephyrium Ciliciæ delatus missis quibusdam ducibus Argyraspides sollicitabat ne Eumenem à Macedonibus jam pridem supplicio capitis addictum, sequerentur. Ad Præfectos itidem præsidii in Quindis misit, obtestans eos, ne quidquam Eumeni pecuniarum exhiberent, impunitate illis promissa. Illi verò nemo morem gessit, Nicanorem in Hellespontum navigare contra Clitum Polysperchontis Talassiarchum jubet, & ipse contra Eumenem qui Phœniciam Regibus vindicare volebat, vela facit. Idem. Ptol. Sot. an. 6.

Eumenes audita Cliti clade & Ptolemæum formidans, agmen per Cavam Syriam duxit, ut Satrapias, quas superiores vocant, attingeret, & si posset, obtineret, Ptolemæus verò præsidiis novis in Phœnicia relictis in Ægyptum revertitur. Ptol. Sot. an. 7.

Dum Cassander contra Polysperchontem in Europa, & Antigonus in Asia majore bellum gerit contra Eumenem, Ptolemæus quietè res suas in Ægypto agit. Ptol. Sot. an. 8.

Antigonus tandem Eumene occiso & toto ejus exercitu potitus, Pithonem Mediæ Satrapam interfecit, & quasi jam Asiæ Dominus rationes à Seleuco Babyloniæ Satrapa petiit. Seleucus Pithonis casum ob oculos habens, cum quinquaginta equitum comitatu in Ægyptum se conferre ad Ptolemæum cogitavit. Hujus autem benignitas ergáque confugientes ad ipsum benevolentia, & humanitatis studium ubique pervulgatum erat. Ptol. Sot. an. 9. Dior. l. 19.

Seleucus verò in Ægyptum elapsus omnibus urbanitatis officiis à Ptolemæo excipitur, & peracerbam contra Antigonum minitationem instituit, omnes dignitate conspicuos, & maximè qui Alexandro militassent, è Satrapiis expellere decretum ab ipso confirmans, hujusmodi autem sermonibus Ptolemæum ad instruendum bellum accendit, & amicorum quosdam in Europam mittit, qui consimili orationis genere Cassandrum & Lysimachum inimicos Antigono reddant. Id. ibid.

Antigonus ex verisimilibus conjecturis propositum Seleuci assequens, missis ad Ptolemæum, Lysimachum, & Cassandrum legatis rogat, ut pristinam amicitiam secum tueri ac conservare velint, & ipse iter Ciliciam versus contendit: ubi Mallon erat perventum, in hyberna exercitum distribuit. Id. ibid.

Seleuci tandem opera effectum est ut inter ipsum & Ptolemæum, Lysimachúmque & Cassandrum, contra Antigonum fœdus iniretur: itaque ab illis ad eum missi sunt legati, qui advenere cùm ille jam in superiorem Syriam moveret. Hi introducti ad consessum postulabant ut Cappadocia Lyciáque Cassandro, Phrygia juxta Hellespontum Lysimacho, Syria verò tota Ptol. Sot. an. 10. Appian. Syr.

Pto-

LAGIDAR. an. 8. Ptolemæo & Babylonia Seleuco traderetur: thesauros autem quos à pugna cum Eumene sibi vendicasset, partiretur: quòd si nihil horum faceret, se conjunctis viribus bellum ipsi facturos. Cùm verò asperiùs ille respondens, se jam in Ptolemæani negotii apparatu esse diceret, factum est, ut legati re infecta regrederentur.

Id. ibid. Tum Ptolemæus, Lysimachus & Cassander societatem armorum contrahere, armísque & telis, nec non aliis quæ usui forent incumbere. In Phœniciam movit Antigonus, copias navales contrahere properans, cùm Phœniciæ classem Ptolemæus haberet in Ægypto, juxta mare castra posuit, ad Tyrum, quæ Seleucus contemptim prætervectus est cum navibus centum regaliter instructis ex Ægypto veniens in Ionium mare navigans.

Id. ibid. Alexander Polysperchontis filius interea ad Antigonum venit, nam cum eo societatem contra Ptolemæum & alios inierant pater & filius, Antigonus advocata militum concione, Græcos omnes à præsidiis Cassandri immunes suo juri restituere se velle declaravit.

Id. ibid. Ptolemæus, auditis quæ Macedones cum Antigono de libertate Græcis reddenda decrevissent, ejusdem sententiæ decretum etiam ipse scripsit: notum hoc fieri cupiens, se non minùs Antigono libertatis Græcorum curam gerere, suis etiam partibus adjunxit Cassandrum, Cariæ Satrapam, virum potentem & qui non paucas sub imperio urbes tenebat, & licet jam antea Regibus quos in societatem etiam pertraxerat, tria militum millia misisset, tamen nunc adhuc decem alia militum millia cum Mirmidone Atheniensi & Polyclitum cum navibus centum eodem misit, fratre Menelao omnium Imperatore constituto.

Polyclitus è Cypro transmittens Corinthum appulit, ubi cum Alexandrum Polysperchontis filium ab Antigono ad Cassandrum descivisse didicit, in Pamphyliam vela facit, ubi Theodotum Antigoni Navarchum & Perilaum cum agmine terrestri classem in littore comitantem aggressus est, Perilaus autem capitur & Theodotus vulneribus confectus, post paucos dies obiit, ipse citra periculum tanto usus successu in Cyprum navigavit, atque inde Pelusium; quem laudatum Ptolemæus donis ingentibus honestavit atque victoriæ insignis auctorem longè ampliùs provexit.

Diodor. Ptol. Sot. an. 11. Antigonus audita suorum clade, contra Cassandrum Cariæ Satrapam arma vertere decrevit, & exercitus sui ducem nominat Ptolemæum, relictáque Tyri obsidione Demetrio filio, in Ciliciam tendit, superatóque Tauro monte, ad Cœlenas Phrygiæ progressus, in hyberna exercitum distribuit.

Id. ibid. Cassander Vere ex Macedonia copias in Cariam misit, tum ut urbibus Ptolemæo & Seleuco ibi confœderatis opem ferret, tum ut maturè Antigonum distraheret ne otium transmittendi in Europam haberet; Antigonus subitò Cariam per terram & mare adortus est, & Cassander illius Satrapes mole belli gravatus, cum Antigono hac conditione transegit ut milites omnes Antigono traderet & Græcis urbibus juris sui libertatem concederet, ac Satrapiam quam priùs habuerat tanquam donum retineret, sed post dies non multos, cum pactorum illum pœniteret, legatione ad Ptolemæum & Seleucum missa, ut quamprimùm sibi auxilia ferrent, contendit; inde bellum Cariæ redintegratum est.

Diodor. Interea Tyrus per annum & tres menses obsidione fortiter tolerata, sub conditione Antigono dedita est, Ptolemæanis cum rebus suis abire permissis ad exercitum in Cœlesyria tunc morantem.

Id. ibid. Ptol. Sot. an. 12. Cyrenæi æstate à Ptolemæo deficiunt, arcem veluti jamjam præsidium ejecturi obsident. Quúmque legati ex Alexandria illuc missi, ut ab obsidione desisterent, hortarentur; capite illas multant, & obsidionem majore contentione urgent. His graviter commotus Ptolemæus, Agim ducem cum ter-

terrestri illuc exercitu mittit; classem etiam in subsidium belli, Epæneto prætore, expedit. Agis itaque bellum adversus defectores strenuè persequens urbem vi subigit, autorésque defectionis in vincula compactos Alexandriam mittit, ceteris verò arma demit. Hinc civitatis rebus prout commodum ei videbatur constitutis in Ægyptum redit. LA GIDAR an 10.

Ptolemæus autem, ubi Cyrenes negotium examini sententia successerat, in Cyprum adversus Reges imperium detrectantes ex Ægypto cum exercitu trajecit, & Pygmalionem cum Antigono per legatos agentem nactus, è medio sustulit. Tum Praxippum Lapithiæ Regem & Ceryniæ Principem de alienatione suspectum comprehendit. Stasiæcum præterea cepit Mali Regulum, eversáque urbe incolas Paphon transtulit. Quibus peractis, Nicocreontem Cypro ducem imposuit; urbésque ac reditus ejectorum Regum illi attribuit. Ipse cum exercitu in superiorem Syriam transvectus, Posideum & Potamos Carum expugnatas diripuit; expeditóque cursu in Ciliciam provectus Mallum cepit & deprehensos in urbe sub hasta vendidit. Finitimam insuper regionem devastavit, & ditato emolumentis exercitu, in Cyprum renavigavit: talem verò se militibus exhibebat, ut ad pericula quæ imminerent, promptitudinem illorum excitaret. Ptolemæus ergo quùm, quem volebat progressum res habuissent, tunc quidem in Ægyptum regressus est. Id. ibid.

Paulò pòst Ptolemæus à Seleuco propter inimicitias cum Antigono instigatus, in Cavam Syriam movere & cum Demetrio ejus filio confligere decrevit. Quamobrem copiis undique contractis ab Alexandria ad Pelusium venit 18000. habens in peditatu 4000. in equitatu, quorum alii Macedones, alii conductitii erant. Ægyptiorum multitudo partim tela ceteráque impedimenta gestabat, partim armis ad pugnæ usum instructa erat. A Pelusio deserta emensus prope hostes, ad vetustam Syriæ Gazam castra ponit. Ita etiam Demetrius ex hybernis undique evocatis in Gazam veterem militibus hostis adventum præstolabatur. Id. ibid.

Amici Demetrii consulere ne cum tanto Imperatore & exercitu numerosiore aciem conferret. Verùm ille morem his non gerere, sed ad discrimen confidenter sese præparare: tametsi oppidò adhuc adolescens, ac sine patre tam difficilis prælii certamen subiturus esset, juvenis & tyro cum viro conflicturus ex Alexandri palæstra qui multa suo ductu & magna prælia obierat. Demetrius jam inter arma concione advocata duces & milites adlocutus est; inde exercitum ad pugnam ordinavit. Plut. in Demet.

Ptolemæus ab exploratoribus instructus de exercitus ordine, cornu dextrum robore maximo firmatum constituit, ut cum Demetrio qui cornu sinistro præerat, decertaret, in quo ipse & Seleucus cum equitibus vallum ferratum & catenis junctum ad elephantorum occursum statuit. In fronte ordines levis armaturæ, cum mandatis ut jaculatores & Sagittarii belluas vulnerarent, & eos qui ipsis vehebantur, ad hunc modum irruit in hostes. Initio equestris pugna extitit inter quos præcellebant Demetriani, sed Ptolemæo & Seleuco supervenientibus acri prælio dimicatum est, primo occursu jaculis, deinde gladiis congressi, ipsi duces præ omnibus periclitantes suos adhortabantur; diu equestris pugna anceps fuit, quùm belluæ in pugnam citatæ essent, & nullus eorum impetum sustineret. Ptolemæus autem quùm ex valli objectu quid futurum esset solerter providisset, violentiam belluarum irritam fecit. Tandem plerisque Indorum confossis, ut cuncti elephantes in Ptolemæanorum potestatem venerint, accidit: quo eventu maxima pars equitum Demetrii consternata fugam arripuit. Diodor.

Demetrius ipse cum paucis derelictus, quùm unumquemque obsecraret, ut loco se continerent, nec ipsum destituerent, ac nemo tandem attenderet, retrocedere coactus est. Ad Gazam igitur usque bona pars equitum Id. ibid.

LAGIDAR. an. 12. tum comitata eſt, at cùm ſub occaſum ſolis Gazam præteriret, equitum nonnulli ipſo deſerto urbem introiere, ut impedimenta efferrent; tantus ad portas tumultus excitatus eſt, ut ſupervenientibus Ptolemæanis nemo ad claudendum portas, illos antevertere potuerit. Irruptione igitur hoſtium intra muros facta, urbs in manus Ptolemæi venit. Pugna hunc exitum ſortita eſt Olymp. 117. & Demetrius contento itinere Azotum pervenit: hinc præconem de recuperandis ad ſepulturam cadaveribus miſit. Ex Demetrianis ſupra 8000. capti ſunt; occiſi verò ſupra 5000. quorum pars magna equites fuerunt.

Id. ibid. Ptolemæus autem & Seleucus conceſſa mortuorum ſepultura Regiam quoque ſupellectilem, quæ in poteſtatem illorum venerat, & de captivis in aula commorari ſolitos abſque lytris Demetrio remiſere: negarunt enim de his ſecum Antigono diſſidere, ſed quòd per bellum communi opera, priùs cum Perdicca, deinde cum Eumene geſtum, armis ſubactæ regionis partes amicis non reddidiſſet, & redintegrata rurſùs amicitia cum ipſo provinciam Babyloniæ præter omne jus Seleuco ademiſſet, captivos verò alios in Ægyptum miſit Ptolemæus cum mandato, ut in claſſis præfecturas huc illuc diſtribuerentur. Demetrius verò ſupellectile, famulis, & amicis receptis, deos precatus eſt ne ejus beneficii diù maneret debitor, ſed citò par ei referret.

Plut. in Demetr.

Diodor. Cùm cæſis in pugna omnibus exequias Ptolemæus peregiſſet magnificas, Phœniciæ urbes cum exercitu invaſit, alias obſidendo, alias perſuadendo ſubjungens, poſt receptam Sidonem, prope Tyrum caſtra metatus, Andronicum præſidii ducem de tradenda urbe ſollicitat, præmiáque cum honoribus ampla pollicetur. Is nullo ſe modo fidem, quam Antigonus & Demetrius ipſi haberent, proditurum reſpondet, & graviſſimis convitiis Ptolemæum inceſſit, ſed aliquantò, quum per ſeditionem militum in hoſtis manus veniſſet, pœnas, tum ob convitia, tum quòd tradere urbem noluiſſet, expectabat: Ptolemæus verò nequaquam injuriæ recordatus eſt, quinimo muneribus affectum inter amicos cooptavit & honorificè provexit.

Id. ibid. Ptolemæus erat princeps æquitatis & clementiæ ſtudioſiſſimus & apprimè beneficus: quod etiam ad honoris & potentiæ incrementa plurimùm ei commodavit, & ut multi amicitiam cum ipſo conjungere cuperent, effecit: nam Seleucum Babylonia ejectum honorificè exceperat, ſuámque cum ipſo & ceteris amicis felicitatem communicaverat. Quamobrem etiam tum roganti Seleuco, ut milites cum eo in Babyloniam adſcenſuros, concederet, propenſè cupidéque aſſenſit, & acceptis à Ptolemæo

App. Syr. 800. alii tradunt 1000. & equitatus 200. Seleucus Babylonem verſus contendit.

Diodor. lib. 19. Ptol. Sot. an. 13. Quum Demetrium è Cilicia reverſum Ptolemæus in Cœleſyria ſubſiſtens & in Syria caſtra habere accepiſſet, ex amicis quos ſecum habebat, Cillen Macedonem delegit, huic validum adjunxit exercitum, cum hoc mandato ut tota Syria Demetrium expellat, aut velut indagine circumventum conterat. Qui dum in itinere eſt, Demetrius à ſpeculatoribus certior factus, Cillen ad Myuntem negligenter caſtra metatum, impedimentis ibi relictis, cum militum expeditiſſimis ſecum raptis, contentum noctu iter fecit, & oppreſſis ſubitò circa excubias matutinas hoſtibus, exercitum in poteſtatem redegit, ex eáque ſeptem millia hominum & ducem eorum Cillen vivum cepit.

Plut. in Dem.

Diodor. Tanta victoria tam feliciter parta elatus Demetrius, cladem ſuperiorem compenſaſſe exiſtimabat, quia tamen Ptolemæum contra ſe venturum putabat, ita caſtra fecit ut paludes & lacus pro munimine illorum

haberet

haberet. De felici etiam successu ejus pugnæ ad patrem Antigonum Celænis in Phrygia versantem, invitans ipsum, ut vel exercitum quàm ocyssimè mitteret, aut ipse Syriam adiret. Interea Demetrius patre annuente Cillen ducem & ejus amicos ad Ptolemæum remisit parem priori ipsius munificentiæ gratiam rependens. LAGIDAR. an. 13. Plut. in Demetr.

Antigonus è Celænis movit & intra paucos Tauro monte superato cum Demetrio filio castra adunavit: Ptolemæus autem cognito Antigoni adventu, senatu ducum advocato, consilium exquirit, utrum manere, ac de capite rerum in Syria decernere præstabilius sit, an verò in Ægyptum regredi, atque inde belligerare, ut prius cum Perdicca magis conducat. Ibi omnes suadent ne adversus copias longè numerosiores & multitudinem bellicarum, invictúmque Imperatorem, periculo se committat, multò enim faciliùs decertaturum in Ægypto, ubi & necessariarum rerum copia superior sit & firmitate locorum confidere queat. Quocirca excedendum Syria judicans, præcipuas à se occupatas urbes, ut Acen Syrophœniciæ, & Joppen Samariámque & Gazam Syriæ destruxit. Tum receptis ad se copiis & opibus, quæ agi ferríque poterant in Ægyptum remeavit. Diodor. ut sup.

Multi hominum Ptolemæi mansuetudinem & clementiam cognoscentes, cum eo in Ægyptum proficisci & rebus communicare voluerunt, quorum unus erat Ezechias ὁ Ἀρχιερεὺς Secundanus fortasse Pontifex: nam Summus tum erat Onias I. Judæorum, homo ætate qui quasi 66. annorum, dignitate verò apud contribules maximus, & animo sapientissimus, & ad dicendum potentissimus, & circa causas sicut nullus alter expertus. Joseph. lib. 1. con. Ap.

Antigonus, cùm citra periculum Syriam totam Phœniciámque recuperasset, in regionem Arabum, qui Nabatæi vocantur, expeditionem suscepit, ubi certior factus est de reditu Seleuci in Babylonem, Demetrium ut illuc ascenderet, & recuperata Satrapia celeriter reverteretur: interea Ptolemæus in Cariam proficiscitur, sed Demetrius à patre ex Babylone quam ceperat revocatus imperium Seleuco firmius relinquens, revocatur, Halicarnassum à Ptolemæo obsessum celeriter accurrentes, liberarunt. Quod factum cùm ingentem Patri & filio gloriam attulisset, magna cupido incessit eos, oppressam à Cassandro & Ptolemæo universam liberandi Græciam. Diodor. ut sup. Plut. in Demet.

Interea pacem Cassander, Ptolemæus, & Lysimachus cum Antigono fecerunt, scripta etiam formula pactorum, iu qua erant comprehensa; ut Cassander summus Europæ dux esset, donec Alexander è Rhoxane ad maturam ætatem pervenisset: Lysimachus Thraciam in potestate haberet. Ptolemæus Ægypto & conterminis in Africa & Arabia urbibus imperaret: Antigonus præesset toti Asiæ: Græci verò suis legibus viverent. Non tamen diù his pactis steterunt, sed unusquisque probabiles captans prætextus, subinde plura acquirere nitebatur. Diodor. ut sup.

Ptolemæus Antigonum criminatus quod oppida nonnulla præsidiis munivisset, bellum ei moliebatur; missísque cum Leonide præfecto copiis, asperæ Ciliciæ urbes Antigono subjectas potestatis suæ faciebat. Ad urbes etiam Cassandro & Lysimacho adjectas rogatum misit, ut suam amplexæ sententiam, ne cresceret potentia Antigoni, prohiberent. Antigonus verò natu minorem filium Philippum cum Phœnice & defectoribus belligeratum, ad Hellespontum misit, sed in Ciliciam Demetrium, qui militiæ suæ munus strenuè exsequens, & Ptolemæi duces vicit, & urbes recuperavit. Id. ibid. Ptol. Sot. an. 14.

Interea Ptolemæus, jam Cypri urbes sub ditione habens, postquam à Nicocle Paphiorum Rege, occultam cum Antigono amicitiam fuisse initam, ex relatu quorumdam cognovit, ex amicorum numero Argæum & Callicratem cum mandatis de tollendo Nicocle, misit. Magnopere enim metuebat, ne Diodor. Id. ibid.

 alii

LAGIDAR. an. 14. alii etiam ad ejus imitationem properarent, cùm plurimos jam antea defeciſſe viderent: Illi ergo in inſulam profecti à Menelao exercitus præfecto militibus acceptis, domum Nicoclis circumſiſtunt, & expoſito Ptolemæi decreto, ut vita ſe abdicaret, imperant. Qui ad diluendum quæ objiciebantur, primùm ſe convertit. Aſt ubi nemo attendit, ſibi manus infert. Axiotheca Nicoclis uxor, auditâ viri morte, filias ſuas adhuc virgines jugulat, nequis hoſtium ſibi illas mancipet, fratrúmque Nicoclis conjuges, ut unà cum ipſa mortem oppetant, inſtigat: cùm tamen nihil acerbi in eas ſtatuiſſet Ptolemæus, ſed incolumitatem illis conceſſiſſet. Quamobrem Regia tam improviſis repleta cædibus & infortuniis, fratris Nicoclis, foribus occluſis, domóque ſuccenſa, mortem cruentam ſibi conſcivere. Ita familia Regum Paphiorum tragicis oppreſſa calamitatibus, fuit abolita.

Ptol. Sot. an. 15. Ibid. In Ægypto claſſem reparare juſſerat interea Ptolemæus; nam duces ſuos in Cilicia profligatos & urbes quas occupaverat à Demetrio recuperatas, agnoverat & Vere Phaſelidem claſſe expugnat. Hinc in Lyciam tranſvectus, Xanthum Antigoni præſidio infeſſam vi cepit. Inde Caunum appulſus, urbem ſibi deditam accepit, arceſque præſidiis occupatas violenta manu ſubegit: Perſicum verò deditione militum in manus ejus venit.

Tum in Con profectus accivit Ptolemæum. Is Antigoni ex fratre nepos erat, exercitúmque fidei ſuæ creditum habebat, ſed relicto patruo, cum Ptolemæo rei communiter gerendæ ſocietatem iniverat. Ex Chalcide igitur profectum & Con delatum Lagidem Ptolemæus præfectus initio humaniter excepit, poſt quùm ille eum inſolentiùs ſe gerere & duces ſuos muneribus colloquiíſque ſibi devincire animadverteret; veritus ne quid inſidiarum moliretur, præoccupatum cuſtodiæ tradidit, & cicutam bibere coegit: milites autem caſtra ejus ſecutos, promiſſis ad ſe pellexit & ordinibus ſuorum immiſcuit. Berenice una ex ejus uxoribus Ptolemæum cognomine poſtea Philadelphum qui patri in regno ſucceſſit, in ea inſula, peperit.

Theocrit. Idyl. Ptol. Sot. an. 16. Diodor. Græci ad Ptolemæum venerant, eum rogantes ut cùm iis proximus eſſet, eorum urbes in libertatem vindicare vellet, quorum precibus acquieſcens Ptolemæus è Myndo Cariæ magna cum claſſe per inſulas navigans Andrum reducto præſidio liberavit: inde tranſportatus Sicyonem & Corinthum à Crateſipoli recepit, ceteras inſuper urbes liberare propoſuerat; multùm ex benevolentia Græcorum rebus ſuis acceſſurum arbitratus. At cùm frumentum & pecunias ſuppeditare juſſi promiſſorum facerent, indignatus Lagides pacem cum Caſſandro hac conditione inivit ut quas quiſque tunc haberet in poteſtate urbes retineret. Cicer. lib. de fato. Ptolemæus qui Stilponis Megarenſis patriam victor obtinuerat, tradita ei pecunia orabat, ut ſecum in Ægyptum navigaret, ille pecuniæ modicum accepit, & renuens, profectionem ei in Æginam conceſſit, & Sicyone ac Corintho præſidio firmatis, Alexandriam trajecit. Diodor. Cleopatra Antigono infenſa, propenſione ſua, ad Ptolemæum inclinavit, Sardibúſque ut tranſportaretur ad ipſum exceſſit. Erat hæc Alexandri M. Soror, Philippi ex Aminta filia, & Alexandri qui expeditionem in Italia ſuſceperat, conjux. Ob generis ergo nobilitatem Caſſander & Ptolemæus, Antigonus etiam & Lyſimachus, denique præſtantiſſimus quiſque ducum, poſt Alexandri obitum ejus matrimonium ambiebat. Cùm enim Macedones conjugium hoc ſectaturos, unuſquiſque ſperaret, familiam Regiam, tanquam ſummum hac ratione imperium ad ſe tranſlaturus, affectabat. At Sardium præfectus, cui attinendæ Cleopatræ mandatum dederat Antigonus, diſceſſum ejus inhibebat, ejúſque deinde juſſu, muliercularum quarumdam opera doloſè illam necavit. Antigonus verò ſe necis auctorem infamari nolens, quaſdam ex mulierculis, quaſi vitæ illius inſidiatas, capite plexit; & funus Regia magnificentia curavit.

Ophel-

Ophellas Ptolemæi dux, qui Thimbrone dejecto, ejus imperio Cyrenæos subjecerat, cùm Cyrenem ipse cum vicinis urbibus sibi postea vendicasset, majorem animo principatum complectebatur; dúmque in his cogitationibus versatur, Ortho Syracusanus amicorum suorum unus qui cum Alexandro militarant, ab Agathocle Syracusarum Rege legatus venit, ut ad debellandos Carthaginenses suam cum illo operam conjungere velit. In cujus officii remunerationem Africæ dominium ei permissurum Agathoclem pollicetur. Ophellas igitur lubens obtemperavit, & postquam cuncta expeditioni necessaria affatim comparaverat, copias eduxit innumeras, & itinere duorum ampliùs mensium Agathoclis castra assequitur, à quo dolosè circumventus necatur, & toto illius exercitu per promissionum liberalitatem conciliato, Agathocles potitur; sed Ophella sublato, Cyrene & reliqua Lybia ad Ptolemæi obsequium rediit. LAGIDAR. an. 16. Id. ibid. Suidas in Δεμώτης.

Demetrius à patre Antigono missus ad Græciæ urbes in libertatem vindicandas ex Epheso solvit, Pyræum appulit, Athenas recepit, Munichiam expugnat, cujus urbis curator Demetrius Phalerensis, ut cum comitatu dimitteretur, impetravit, Thebas atque inde ad Ptolemæum in Ægyptum perfugit. Demetrius Ophellæ Cyrenes principis anno superiore ab Agathocle occisi viduam, Athenas remigrantem matrimonio ibi sibi conjunxit. an. 17. Diodor. lib. 20.

Antigonus Demetrium è Græcia revocat, ut cum Ptolemæi ducibus in Cypro bellum gereret; habuit necessarium obtemperare ei. Ceterùm molestè ferens quòd bellum pro Græciæ libertate cogeretur præclarius & illustrius omittere. Ptolemæi ducem Cleonidem qui Sicyonem & Corinthum tuebatur, pecunia pertentavit certis interpretibus, illas ut civitates relinqueret liberas: illo autem renuente confestim cum copiis navim conscendit & in Cariam transmittit. Id. ibid. Plut. in Demetr.

Rhodios transeundo ad bellum Ptolemæo inferendum exhortatur, sed frustra, & in Ciliciam devectus, militibúsque & navibus inde acceptis in Cyprum trajecit habens secum pedites 15000. equites 400. navium ad cursum expeditarum triremes 110. tardiorum verò, sed tamen militarium 53; Pontones insuper, quod tantæ equitum peditúmque multitudini sufficerent. Ac primùm in infima Carpesiæ ora castra posuit, subductísque navibus, vallo, & fossa profunda castra munivit. Vicinas deinde urbes aggressus, Vraniam & Carpasiam vi cepit. Ac relicta tutandis navibus custodia mediocri, Salaminem exercitu infesto petivit. Diodor. ibid.

Menelaus Ptolemæi frater insulæ cum imperio præfectus Salamine subsistens, cùm stadia 40. hostes inde abessent, eductis è castelis hinc & inde militibus 12000. pedites & 800. equites adversùs illos eduxit, prælióque paulò pòst commisso, Menelaus ab hoste pressus, cum suis terga vertit, Demetrius in urbem usque hostes insecutus 3000. haud pauciores cepit. 1000, autem interemit: Ac captivos quidem criminibus exsolutos, in ordines suos distribuit; sed cùm ad Menelaum transfugerent, propterea quòd impedimenta sua in Ægypto penes Ptolemæum reliquerant, eos in proposito contumaciter perseverare animadvertens in navigia collocatos ad Antigonum in Syriam transmisit. Ceterùm Menelaus missilia & machinamenta in mœnia transtulit, & dispositis per propugnacula militibus ad conflictum se accingit, cùm & Demetrium ad pugnam se præparare videret. Ad Ptolemæum quoque in Ægyptum misit, qui clades acceptas nuntiaret, & auxilium, quia res Cypri in summo periculo versarentur, flagitaret. ibid.

Demetrius autem cum Salaminem urbem non contemnendam & propugnatorum magnam in ea vim esse cerneret; eximiæ magnitudinis machinas, & catapultas, balistásque omnis generis parat, & illam quam *Tlelepolim*, ab expugnandis urbibus, vocarunt, admotis ad urbem machinis alias opposue- Diodor. ibid.

 runt

LAGIDAR. an. 17. runt obſeſſi, &per dies aliquot certamen erat anceps: ruente ad extremum muro, cùm jam periculum erat, ne urbs vi caperetur, appetente nocte, pugna circa muros deſiſtitur. Tum Menelaus, jam exactè providens urbem, niſi novi quidpiam contra moliretur, expugnatum iri, magnam aridæ materiæ copiam eò congeſſit, & hac circa medium noctis injecta hoſtium machinis, & facibus quotquot habebant, ſimul à mœnibus deſuper immiſſis, operum maxima quæque incenderunt. Flamma igitur derepente in auras ſublata, Demetriani quidem opem ferre conabantur: at præveniente celeriter flamma, machinæ conflagrabant, militúmque qui in eis erant, complures interibant. Demetrius tamen nihilo magis, licèt hæc ſpes non ſucceſſiſſet, ab incœpto deſtitit, ſed terra maríque oppugnationem urgens, temporis diuturnitate ſe hoſtes debellaturum exiſtimavit.

Id. ibid. Ptolemæus clade ſuorum audita cum exercitu inſtructiſſimo terreſtri ac navali ex Ægypto ſolvit, & ad Cypri urbem Paphon delatus, ſcaphas urbis aſſumit, Citiúmque, quod à Salamine 200. ſtadiis diſtat, appellit. Minæ quædam inſolentes diſputationéſque inter Ptolemæum & Demetrium habitæ ſunt, Ptolemæo Demetrium, ut recederet, priùs monente, quàm à toto coacto exercitu ſuo obtereretur. Demetrio, omiſſurum ſe illum oſtendente, ſi Sicyone & Corintho præſidium ſe deducturum recepiſſet. Certamen hoc non illis ipſis modò, verumetiam omnibus Dynaſtis grandem movit impendentis expectationem eventus: quod non Cyprum, non Syriam, ſed principatum inter omnes, victoria protinus eſſet palmam referenti præbitura.

Plutarch. in Demet.

Diodor. ibid. Tota Ptolemæi claſſis 140. longas habebat naves: quarum maxima erat quinqueremis. Has pontones ſequebantur pluſquam 200. peditum vehentes 12000. haud minùs, miſſis etiam quibuſdam itinere terreſtri ad Menelaum, naves ſi fieri poſſet, quàm citiſſimè, (60. numero erant) ad ſe mitti jubet. Nam ſpes erat ſi his claſſem augeret, fore ut certamine ducentis navibus commiſſo, victoriam obtineret.

Id. ibid. At Demetrius animadverſo ejus conſilio, partem exercitus ad obſidionem relinquit, cunctas ipſe naves replet, & collocatis in eas militum præſtantiſſimis miſſilia quoque ac petrarias imponit, & catapultarum quod ſatis foret triſpithamarum in proris conſtituit. Magníſque adornata impendiis claſſe ad pugnam, urbem circumnavigat & ad portus oſtium, paulùm extra teli jactum, ancoris demiſſis, pernoctat: tum ut claſſem urbanam, ne cum cetera conjungatur, inhibeat, tum ut hoſtis adventum, ipſe interim ad prælium paratus, expectet.

Id. ibid. Ptolemæus inde Salaminem verſus provehitur, & quia actuarias in comitatu naves habebat, ſtupenda videbatur claſſis amplitudo. Demetrius adventu hoſtis intellecto, Navarchum Antiſthenem, ut claſſis oppidanæ eruptionem ad conflictum intercludat, cum decem quinqueremibus relinquit. Interim equitatui mandat ut in littore præſto ſint, ſi quid infortunii contingat, tuendum. Ipſe explicatis ordine velis 108. navium claſſem in altum provexit.

Id. ibid. Lagides qui initio Salaminem verſus propero curſu ſub noctem contenderat, ut ingreſſu hoſtem, quod ſperabat, anteverteret. Aſt ubi luce exorta, hoſtium claſſis non procul inſtructa videbatur, etiam ipſe ad navale ſe prælium accingit. Pontones igitur à longinquo jubet ſubſequi, & ceteris navibus ordine juſto diſpoſitis, ſiniſtrum cornu occupat, ubi maximæ illi naves præſidio erant.

Id. ibid. Demetrius igitur ab hoſte tribus circiter ſtadiis remotus, ſignum pugnæ, de quo convenerat, auratum nempe clypeum omnibus per vices conſpicuum, extulit. Factitante id ipſum Ptolemæo, confeſtim, quod dirimebat eos intervallum, occupatur. Tubæ claſſicum canunt, acies utrimque jubilant,

lant, navéſque terribili modo ad conflictum procurrunt. Atque initio arcubus & petrariis baliſtis, frequentibus etiam jam jaculis res geritur, & multi miſſilibus expoſiti vulnerantur. LAGIDAR. an. 17.

Deinde cùm naves navibus approximantes, jam violento impetu concurſuræ eſſent, qui in foris ſtabant, haſtas pariter protendere & remiges hortatu alacriùs incumbere. Jámque vehemente roboris nixu impulſæ naves erant: cùm partim remos inter ſe detegere, ut ad fugam & inſecutionem inutiles redderentur, & Claſſiariorum, ſi ad ſtrenuam ſui defenſionem converterentur, impetum in conflictu cohiberent: partim roſtris in proram illiſis, puppes ad repetendum inflictum agere retrorſùm. Propugnatores interim ſuper illis conſtituti, vulneribus ſe mutuis impetere, quòd ſingulis in propinquo ſcopus eſſet. Ibid.

Demetrius in puppi hepteris conſiſtens, decertabat. Cùm enim globatum ſe hoſtes circumfunderent, alios jaculis eminus petendo, alios haſta cominus feriendo ſternebat. Multis ſanè variíſque telis impetebatur, ſed ea tum providendo, declinabat, tùm armis protectoriis exciebat. Propugnatores illi tres aderant. Horum unus lancea transfixus cecidit, ceteri duo graviter erant vulnerati. Ad extremum vi repulſis, qui ex adverſo ſtabant, dextrum cornu in fugam convertit, & continuò etiam proximos terga dare coegit. Ibid.

Ptolemæus verò qui maximas ſecum naves & militum robur habebat, oppoſitos ſibi negotio haud magno fudit fugavítque, & navium alias demerſit, alias cum ipſis militibus cepit: Jámque à victoria revertens etiam ceteras ſe facilè ſubacturum ſperabat: at cùm lævum cornu profligatum & proximas quaſque naves fugam capeſſere & Demetrium vi graviſſima imminere animadvertit. Ad Citium ergo retroceſſit. Victor autem hoc prælio Demetrius, naves militares Neoni & Buricho tradit, cum mandatis ut hoſtem proſequantur, & in mari natantes excipiant. Ipſe naves ſuas acroſtoliis exornat, captáſque hoſtium naves remulco trahens, ad caſtra, portúmque ſuum revertitur. Id. ibid.

Interim dum prælio navali diſceptatur, Menelaus è Salamine naves 60. viris armíſque completas, Menætio Navarcho, in ſubſidium Ptolemæo miſit, & certamine cum navibus, quæ ſtationem in oſtio portus habebant, commiſſo, quum oppidani vi ſibi exitum patefacerent, Demætriani ad terreſtres ſe copias fuga receperunt; Menætiani autem in altum evecti, ubi paulò ſeriùs quàm commodum eſſet, venerunt, Salaminem regrediuntur. Ibid.

Ptolemæus rebus Cypri deſperatis cum ſolis octo navibus in Ægyptum refugit. Menelaus Salaminem Demetrio & naves & pedeſtres copias radidit, equites 1200. gravis armaturæ militum 12000. Demetrius acceptis in ditionem cunctis inſulæ oppidis, præſidiarios in ordines ſuos cooptavit pedites 16000. equites verò 600. hoſtes qui ceciderant, magnificè funeravit, atque captivos miſſos fecit, inter quos Ptolemæi filium Leontiſcum & fratrem Menelaum, amicóſque ejus cum privati inſtrumenti miniſterio, pari provocatus antea munere, in Ægyptum remiſit, & ut appareret eos non odio, ſed dignitatis gloria accenſos, donis muneribúſque inter ipſa bella contendebant. Tantò honeſtiùs tunc bella gerebantur, quàm nunc amicitiæ coluntur. Diodor. Plutarch. Juſtin. l. 15.

Demetrius mox Ariſtodemum patri nuntium miſit. Antigonus ubi de victoria cognovit, ſucceſſus magnitudine elatus, diadema ſibi impoſuit, & Regis deinceps nomen uſurpavit, eumdem titulum & honorem etiam Demetrio concedens. Quin & Ptolemæus de celſitate animi nihil remittens ob acceptam cladem diademate etiam ipſe caput evinxit, & in omnibus exinde Diodor. p. 20.

LAGIDAR. an. 17. Porphyr. in Græg. Euf. à Scalig. edit. Ptol. Sot. an. 18. Diodor. l. 20.

inde literis Regem ſeſe appellavit; qua de re quidam illum gubernatoris nomine ſeptemdecim annos Ægyptum tenuiſſe ſcribunt; quorum & exemplo reliqui etiam principes Seleucus, Lyſimachus & Caſſander Reges ſe proclamarunt.

Rex Antigonus, quùm filius ipſi Philippus natu minimus è vivis exceſſiſſet, Regio funus apparatu deduxit, & Demetrio ad ſe vocato, copias ad Antigoniam in Syria à ſe recens conditam convenire juſſit. Nam expeditionem in Ægyptum deſtinarat: Itaque peditum agmen ducens ipſe per Cavam Syriam, ſigna promovit, habens in peditum ſupra 80. millia, equitum circa 10. elephantos 83. Claſſi Demetrium præfecit; quem juxta copias terreſtres oram legere juſſit, inſtructas habens in univerſum 150. naves longas, & 100. militares pontones. Antigonus autem ad Gazam caſtra metatus, quòd Ptolemæi apparatum antevertere cuperet, militibus ut decem dierum cibariis ſeſe inſtruerent, imperavit. Et iter per deſerta fecit non abſque moleſtia.

Id. ibid. Demetriani verò poſtquam nocte intempeſta ob occaſum Pleïadum, Gaza ſolviſſent; cùm ventus poſtea Borealis inſurgeret, naves aliquæ demerſæ ſunt, aliæ Caſſium uſque difficilè penetrarunt, & cùm flatus tandem remiſiſſet, Antigonus cum exercitu illuc delatus, non procul à Claſſe caſtra poſuit. Hinc promotis copiis prope Nilum, duorum intervallo ſtadiorum caſtra metatur.

Ibid. Ptolemæus cùm opportuniſſima loca præſidiis occupaſſet, quoſdam miſit in navigiis, quæ contis propellebantur, cum mandatis ut prope excenſum, navigantes proclamarent, illum ſibi qui ab Antigono deficerent, binas Gregario minas, præfecturam gerenti talentum, eſſe daturum. His ita proclamatis defectionis cupido mercenarios Antigoni invaſit; inter quos etiam plerique duces erant, certas ob cauſas tranſitionis cupidi. Quùm igitur multi deſciſcerent, Antigonus ſagittarios & funditores, catapultáſque complures in ripa fluminis diſponit, quibus excurrentes in navibus, contrariis repulit. Nonnullos etiam transfugarum correptos ſuppliciis horrendis multavit, ut à ſimili conatu auſúque ceteros deterreret.

Ibid. Antigonus aſſumptis navibus, quæ tardiùs venerant, ad Pſeudoſtomon, quod vocant, contendit: aſt ubi validum inibi præſidium invenit, nocte jam appetente diſcedit. Hinc magiſtris navium, ut in facem intenti, prætoriam ſequantur, mandat, & ad oſtium Nili, quod Phagneticum nominant, provehitur. Ortáque die, ubi multas abeſſe naves cognovit, illas expectare, & omnium quas agebat celerrimas, ad quærendum illas emittere, coactus eſt. Tempore igitur protracto, Ptolemæus de acceſſu hoſtium certior factus, properè ſuis auxiliatum venit, inſtructíſque copiis in littore conſiſtit. Tum hoc etiam deſcenſu excluſum ſe cernens Demetrius, orámque contiguam ſtagnis & paludibus à natura munitam eſſe audiens cum tota claſſe retrocedit.

Ibid. Vehemens inde Boreas incumbit, ſublatíſque in altum fluctibus, tres quadriremes, & militares aliquot, eadem tempeſtatis violentia in littus ejectæ, in Ptolemæi manus venerunt. Ceteræ dum ſumma ope rem gerunt nautæ, incolumes in caſtra Antigoni evaſerunt. Ad omnes verò fluminis exitus præſidia Ptolemæus firmiſſima diſpoſuerat, magnámque fluviatilium navigiorum copiam in promptu habebat, omni miſſilium genere, & viris qui his uti ſcirent, inſtructorum. Quæ res Antigonum haud modicè angebat. Nam oſtio Peluſiaco ab hoſtibus præoccupato, navales copiæ nullum habebant uſum, copiæque terreſtres vaſtitate fluminis inhibitæ, utut maximè vellent, nihil efficiebant. Et quod maximum elapſis diebus plurimis & milites frumentum, & jumenta pabulum deficiebat.

Sub-

Submittente igitur animos exercitu, Antigonus concionem advocat, ducibus consilium proponit, utrum manere præstet, & belligerare, an nunc quidem in Syriam reverti, sed postea meliùs instructos redintegrare expeditionem, quo tempore minimæ altitudinis videatur Nilus. Ibi cunctis eò inclinatis, & quàm ocyssimè abirent, vasa milites conclamare & Classe simul totam oram legente, celeriter Syriam repetivit. LAGIDAR. an. 18. Ibid.

Ptolemæus discessu hostium maximè lætatus, instituto Diis suis sacro, pro beneficiis acceptis, splendidum amicis epulum exhibuit, datisque ad Seleucum, Lysimachum, & Cassandrum literis, tum de prospero successu, tum de multitudine transfugarum eos certiores fecit. Ipse jam altero Ægyptum certamine tutatus, jámque regionem hasta partam jure se tenere existimans Alexandriam remeavit. Hoc anno Ptolemæus Geographus quod in anni 19. initium juxta illius rationes promovet. Ibid. In Reg. lau.

Hoc anno incepit Rhodiorum bellum cum Antigono his de causis. Rhodiorum tum civitas, navalibus copiis pollebat, & optimè administrabatur inter Græcos. Ideò Reges & Dynastæ certatim illam ambiebant, quum in suam unusquisque amicitiam protrahere illam properaret. Rhodii animis ad Ptolemæum magis inclinabant. Nam maximam commodorum suorum partem ex Ægypto per mercatores & commeantes accipiebant, totáque civitas illius Regni opibus alebatur. Ptol. Sot. an. 19. Diodor. & Plutarch.

Antigonus ut illos à conjunctione cum Ptolemæo abstraheret, maturè operam dedit, Demetrius ad insulam appulit, sed Rhodii ubi preces non audiri vident, abjecta spe compositionis, per legatos ad Ptolemæum, Lysimachum, & Cassandrum missos, auxilium petunt, quòd propter eos, urbs bello premeretur, ad defensionem urbis se parant, dum Demetrius eos oppugnat: auxiliares quidam ad urbem appellunt 150. à Cnosiis 500. plures à Ptolemæo missi, inter quos Rhodii quidam, apud Regem stipendia facientes erant. LAGIDAR. an. 19. Id. ibid.

Quum defenderent se fortiter Rhodii, quamvis nullum operæ pretium Demetrius faceret, oppugnavit eos tamen iratus quòd Menedemus, qui tribus præerat trieremiolcis, Patara Lyciæ profectus cepisset quadriremem ex Cilicia venientem, quæ vestem Regiam vehebat, ceterámque supellectilem, quam Phila Demetrii conjux, impensiùs adornatam, viro miserat. Is vestitum in Ægyptum ad Ptolemæum deportandum curaverat. Ptol. Sot. an. 20.

Ptolemæus verò quanquam Rhodiis antè scripserat, quòd magnam frumenti copiam, & tria militum millia missurus esset, tamen quùm deinde consulerent, ut pactis, si fieri posset, mediocribus transigerent, omnes ad pacem animis vergebant. Ideo pax tandem Rhodiis cum Demetrio his conditionibus inita est. Ut sui juris & absque præsidiis urbs foret, suósque sibi proventus haberet. Ut armorum societatem Antigono præstaret, nisi si Ptolemæo bellum inferret. Id. ibid.

Rhodii pace hoc modo facta, ut Ptolemæum gratia, quod percupiebant, superarent, missis in Libyam Theoris, ex Ammonis oraculo sciscitabantur, an Ptolemæum uti Deum venerandum censeat? Quo annuente, lucum in urbe illi consecrant quadratam, extructa ad unumquodque latus porticu ad stadii longitudinem, quam *Ptolemæum* indigitarunt. Rhodii etiam Ptolemæo Regi *Soteris* cognomine, tum primùm tribuerunt, quòd urbem ille servasset. Diodor. Pauf. Att.

Hoc anno Sicyon urbs quam præsidio occupabat Ptolemæus à Demetrio obsessa est, quùm ille bellum Cassandro inferret Græcísque libertatem restituere sibi proposuisset. Sicyoni præerat magna nominis claritate insignis Philippus, quam noctu ex improviso adortus, Diodor.

intra

LAGIDAR. an. 21. intra mœnia irrumpit Demetrius; Præsidiarii autem in arcem statim se proripiunt, sed ille urbe potitus, locum inter domos & arcem occupat, jámque machinas admoturus erat, quùm periculi, qui intus erant, haud ignari, sub pactione se dedunt, ipsique in Ægyptum avehuntur.

Ptol. Sot. an. 22. Diodor. Cassander Græcorum vires crescere, totámque belli contra se molem insurgere videns, missis in Asiam ad Antigonum legatis, ut secum pacificaret, oravit. Ubi verò ille se nullam agnoscere pacificationem, nisi Cassander res suas ipsius arbitrio permitteret, respondit: territus ille Lysimachum è Thracia accersit, cum quo rei summam communicat. Hi ergo legatos mittunt ad Ptolemæum & Seleucum, superbiam Antigoni in desponsionibus, bellíque hujus periculum omnibus commune esse demonstrant. Ptolemæus & Seleucus, quòd vera illos asseverare judicarent, lubentes obsequuntur, & numerosis subvenire copiis constituunt.

Id. ibid. Lysimachus ex Europa primus in Asiam ingressus est, Antigonus autem de transitu Lysimachi & de militum suorum defectione audiens, ex Syria contra hostes perrexit. Lysimachus hostis adventu cognito, cum suis deliberavit ad pugnam cum Antigono non esse descendendum, quoad Seleucus è provinciis superioribus adventasset: ideò in hiberna concessit. Demetrius ab Antigono accersitus, pace cum Cassandro facta, Ephesum transmittit, Cassander Plistarchum in Asiam cum exercitu 12000. peditum & 500. equitum Lysimacho auxiliatum misit.

LAGIDAR. an. 22. Diodor. Ptolemæus ex Ægypto cum instructissimo exercitu, omnes in Cœlesyria urbes in ditionem redegit. Interea dum Sidonem obsideret, quidam falsò renunciant, quòd commisso inter Reges prælio, Lysimachus & Seleucus victi Heracleam se receperint, victórque Antigonus cum exercitu in Syriam contendat: à quibus ille deceptus, quum verum esse nuntium crederet cum Sidoniis in quinque menses inducias fecit, & cum exercitu in Ægyptum remeavit.

Id. ibid. Seleucus cum immenso exercitu ex superioribus præfecturis ducto, in Cappadociam venit, milit ésque in hiberna collocavit: habebat autem pedites 20000. equites sagittariis equestribus adnumeratis circiter 12000. elephantos 480. currúsque falcatos supra 100. Regum itaque copiæ hunc ad modum coibant, quòd omnes ad futuram æstatem armis disceptare constitutum haberent; unde Ptolemæus cum exercitu iterum ex Ægypto ad alios properavit.

Diodor. Arrian. Plutarch. Appian. Ptol. Sot. an. 23. Porphyr. Pugna tandem inter Reges ad Ipsum Phrygiæ oppidum est commissa ineunte Olymp. CXIX anno quarto. Antigonus & Demetrius peditum supra 70. millia. 10. equitum, elephantos 75. Hostibus peditum erat 64. millia, 10500. equitum, elephantos 400. currus 120. In prælio Antigonus annos natus 86. occisus est. Demetrius cum 5 peditum & 4. equitum millibus continenti fuga Ephesum perrexit. Victores Reges totum illud imperium quod Antigonus & Demetrius sibi acquisierant, velut magnum corpus discerpunt, & in partes diviserunt, eásque inter se partiti, prioribus suis provinciis adjecerunt.

Diodor. Justin. Ptol. Sot. an. 24. Plutarch. Paus. Att. Quum de præda victores non convenirent iterum in duas factiones diducti sunt, Ptolemæus Lysimacho, Seleucus Demetrio se conjunxit. Lysimachus Arsinoen Ptolemæi filiam duxit uxorem quæ Telesphorum Rhodium mores suos reprehendentem apud maritum crudelissimè interfici jussit. Bellum tamen inter eos illam ob causam non gestum est.

Justin. l. 15. Ptolemæus postquam Cyprum iterum subegisset, Cyrenen etiam quinto post defectionem anno, per Magam Berenices, quam post Euridicen Antipatri filiam in matrimonio haberet, & ex ea liberos etiam suscepisset, recepit. Ptolemæus autem duas uno tempore uxores habebat, ut Demetrius qui Philam Antipatri filiam & Deidamiam Pyrrhi sororem simul conjuges duxerat.

Plut. in Demetr. Demetrius & Pyrrhus ejus cognatus Lysimachi ditionem vastare incipiebant, quùm

quùm legati à Seleuco venerunt ad Demetrium, Euridicen dari ſibi uxorem ex Phila conjuge filiam petentes oblata Demetrio Seleuci affinitas ex inſperato fuit, aſſumptáque puella navigavit cum tota Claſſe in Syriam, occurrit ei ad Oroſſum Seleucus. Feriati unà, colloquutique ſunt, & tempus traduxerunt incuſtoditi & inermes. LAGIDAR. an. 24.

Seleucus ut præcipuus erat Ptolemæi amicus, ejus opera pax & amicitia, inter illum & ſocerum ſuum Demetrium conciliata eſt, & quum Deidamia Pyrrhi ſoror & Demetrii uxor nuper è vivis exceſſerat, Demetrius Ptolemaidis Ptolemæi filiæ nuptias pepigit & ab eo Pyrrhus ejus cognatus obſes Ptolemæo datus, & ille in Ægyptum navigavit. Ptol. Sot. an. 25. Plut. in Demetr. & Pyrrho.

Ptolemæo Pyrrhus dedit in venationibus roboris & patientiæ laboris ſpecimen: Berenicen autem quùm adverteret apud Regem gratia pollere, atque inter Ptolemæi uxores virtute & prudentia anteire; obſervavit eam præcipuè, ut ille modeſtus erat, & temperans in victu, ex multis principibus juvenibus prælatus eſt qui uxorem duceret ex filiabus Berenices, Antigonen, quam ex Philippo ſuſceperat, priuſquam cum Ptolemæo eſſet in matrimonio juncta. Poſt has nuptias clarior jam, quùm etiam bona in eum uxor eſſet Antigone, perfecit ut cum pecunia & copiis Ptolemæi, ad Regnum recuperandum in Epirum mitteretur. Ptol. Sot. an. 26. Id. ibid.

Hoc anno Ptolemæus Pharum Alexandriæ turrim per Soſtratum Dexiphanis filium Cindium erigere cœpit in Pharo, inſula Protei, quum & Pyrrhus Epiri principatum ſuſcepit: vel cùm Neoptolemo mortuo integrum illud recuperavit. Suidas in φάρος.

Poſtquam Caſſander per annos 19. Macedoniæ Regnum tenuerat, ex morbo aquæ ſubter cutem factæ, ex tabe conſumptus interiit, relictis ex Theſſalonica tribus filiis Philippo, Antipatro & Alexandro: Philippus autem natu maximus Macedoniam exiguo tempore gubernavit, illum enim tabida lues ſuſtulit. LAGIDAR. an. 27. Dexipp. Porphyr. in Græc. Euſ.

Antipater & Alexander de fratris Philippi Regno contendentes, matris & amicorum interventu Regnum dividere conſenſerunt, poſtea Antipater Euridicen Lyſimachi filiam in matrimonium accepit. Alexander legatos deinde ad Ptolemæum in Ægyptum, Lyſandram ex Euridice filiam in uxorem petituros miſit. Ptolemæus ipſis annuens Lyſandram Menelao fratri ad Alexandrum deducendam dedit. Id. ibid. Ptol. Sot. an. 28.

Interea Lachares Athenarum tyrannus pro populo auxilium à Ptolemæo petiit à Demetrio tunc obſeſſus, Ptolemæus autem Claſſem quam Lyſandræ filiæ ad Alexandrum deportandæ conceſſerat, ei ſubſidio miſit; ſed exiguam Athenienſibus reſpirationem centum illæ quinquaginta naves præbuerunt, ſub Patrocle duce licèt inſulam quamdam occupaſſet Claſſis, fugam tamen conſcivit cùm Demetrius trecentis navibus collectis, ex Peloponneſo acceſſit. Plut. in Demetr. & Pyrrh. Pauſan. Att.

Pyrrhus Ptolemæi Regis & Berenices Soceræ memor, natum ſibi hoc anno filium ex Antigone ipſius filia, Ptolemæum appellavit, & oppidum quod poſtea in Cherſoneſo Epiri condidit, Bereniciden nominavit. Ptol. Sot. an. 29.

Ptolemæus cùm Cyprum quam Demetrius occupaverat, recuperare vellet, poſtquam illum Lacedæmonem obſidere cognovit, inſulam Claſſe appulit, urbes oppugnavit, & Salamine excepta in qua Phila Demetrii uxor & liberi permanebant, inſulam ſibi ſubjecit, Demetrius à Lacedæmone vix avulſus, ſpe invadendi tunc Macedonici Regni, Cypri defendendæ occaſionem relinquit. Plut. in Demet. Ptol. Sot. an. 30.

Lagides interea Salaminen tandem auxilio deſtitutam expugnat & Philam Demetrii uxorem, & Euridices uxoris ſuæ ſororem, ipſiúſque liberos dimiſit, additis inſuper muneribus & honoribus. Qui nuntius Demetrio nuper Macedoniæ Rege appellato, poſt Alexandrum fraude à ſe occiſum, gratus omnino fuit. Ibid.

Demetrius Phalereus Athenarum pro Caſſandro olim curator, Thebas ſe receperat, Bœotiis verò ab Antigono Demetrii filio bello appetitis, urbem relinquit & in Ægy- Ptol. Sot. an. 31. Pauſ. Att.

LAGIDAR. an. 30. Ægyptum ad Ptolemæum concedit, quem Rex humanissimè excepit, inter consiliarios annumeravit, & Bibliothecæ, ut quidam volunt, præfecit: ille autem Ptolemæo suasit ut libros de Regno & Principatu pararet ac legeret, & de quibus amici Regis monere non audent, ea in libris extare asseverat: Quidam Demetrium Phalereum Bibliothecæ præfectum forsan post Zenodotum Ephesium qui Ptolemæi liberos erudiverat existimant.

Plut. Apoth. Suidas.

Ptol. Sot. an. 31. Pausan. Att. Hoc tempore Arsinoe Ptolemæi filia in uxorem Lysimacho data cùm accepisset maritum suum à Getis cum quibus bellum gerebat captum esse, Agathoclis privigni in aula potentiam pertimescens in Ægyptum ad patrem Ptolemæum, ab ipso copias & pecuniam pro conjugis redemptione petitura venit, sed Lysimachus ea Thraciæ parte concessa quæ trans Istrum est, ab Agathocle filio fœdere cum Dromichæte Getarum icto, liberatus est.

Ptol. Sot. an. 33. Ibid. Lysimachus, ut in Thraciam rediit Agathocli filio de se in captivitate bene merito, Lysandram Ptolemæi Regis ex Euridice filiam Alexandri Macedoniæ nuper viduam dedit uxorem, quæ res Agathoclem cum noverca ad tempus reconciliasse videtur quùm ejus esset soror, visa est, illáque ex Ægypto ad Lysimachum maritum per Asiæ urbes rediit, ipsíque ad Ephesum in ejus potestatem nuper redactam occurrit, quam Lysimachus novo ob conjugis adventum, *Arsinoes* nomine appellavit, Lebediis & Colophoniis in hanc urbem deductis.

Strab. l. 14. Stephan. in Ἔφεσ☉.

LAGIDAR. an. 32. Justin. l. 23. Ptol. Sot. an. 34. Hoc anno Berenice Ptolemæi conjux, Theogenam ex Philippo filiam, quam Agathocli Siciliæ Regi uxorem dederat, cum filiis recepit, Agathocles autem jamjam moriturus illam cum genitis ex ea duobus parvulis cum omni pecunia & familia, regalíque instrumento, quo præter illum nemo Regum ditior fuit, navibus impositos Ægyptum remisit, timens ne prædonem Regni sui, hostem pateretur.

Ptol. Sot. an. 35. Tacit. Hist. lib. 4. Ptolemæus cùm nullo bello implicaretur, ornandæ Alexandriæ plurimùm incumbebat, plurima jam templa extrui jusserat, illa autem dedicare cùm vellet, oblatum per quietem decore eximio juvenem, qui moneret, ut fidissimis amicorum in Pontum missis, effigiem suam acciret: lætum id Regno, magnámque & inclytam sedem fore quæ excepisset: simul visum eumdem juvenem in cælum igne plurimo attolli. Ptolemæus omine & miraculo excitus, Sacerdotibus Ægyptiorum, quibus mos talia intelligere, nocturnos visus aperit. Atque illis Ponti & externorum parum gnaris, Timotheum Atheniensem è gente Eumolpidarum, quem ut antistitem Cæremoniarum Eleusi exciverat, quænam illa superstitio, quod numen interrogat.

Id. ibid. Timotheus quæsitis qui in Pontum meassent, cognoscit urbem illic Sinopen, nec procul templum, vetere inter accolas fama Jovis Ditis: namque & muliebrem, effigiem assistere, quam plerique Proserpinam vocent; sed Ptolemæus ut sunt ingenia Regum, pronus ad formidinem, ubi securitas rediit, voluptatum quàm Religionum appetens, negligere paulatim, aliásque ad curas animum vertere, donec eadem species terribilior jam & instantior exitium ipsi, Regnóque denuntiaret, ni jussa patrarentur. Tum legatos & dona Scydrothemidi Regi (is tum Sinopensibus imperitabat) expediri jubet, navigaturísque præcipit ut Pythium Apollinem adeant, illis mare secundum, sors oraculi haud ambigua, irent, simulacrúmque patris sui reveherent, sororis relinquerent. Ut Sinopen venere, munera, preces, mandata Regis sui Scydrothemidi allegant, is diversus animi modò numen pavescere, modò minis adversantis populi terreri, sæpe donis, promissísque legatorum flectebatur, résque in triennium abiit.

Ptol. Sot. an. 36. Plut. in Demetr. Demetrius Macedonia sibi vindicata, instituerat rem non exiguam, sed totum imperium, quod obtinuerat pater suus, repetere. Huic spei & molimini respondebat apparatus. Si quidem exercitum habebat jam conscriptum,

pedi-

peditum 100000. duobus millibus minùs, adhæc equitum paulò minùs 12000. Classem navium ad 500. numerum moliens. Tantis viribus Asiæ imminentibus, quantas secundum Alexandrum habuit nemo quispiam, tres in Demetrium conspiravere, Ptolemæus, Seleucus, Lysimachus. Inde communi nomine missis ad Pyrrhum legatis, hortati illum sunt, Macedoniam ut assereret, neque duceret inducias, quas Demetrius non ipsi, ne bello lacesseretur, dederat, sed sibi sumpserat, quò bellum prius, quibus vellet, posset movere. Id ubi probavit Pyrrhus, multiplex Demetrium morantem adhuc bellum circumstetit. Eodem enim tempore Græciam Ptolemæus ingenti advectus Classe sollicitavit, Macedoniam Lysimachus ex Thracia, & ex vicino Pyrrhus incursionibus populati sunt; ille primò contra Lysimachum, deinde contra Pyrrhum, ad quem quùm totus penè Demetrii exercitus deficeret, se ex castris subduxit, & Cassandriam aufugit. LAGIDAR. an. 35.

Regno tandem nudatus Demetrius, primùm privatus, atque Regiis destitutus ornamentis iniit civitates, postea ut tanquam Regiam viam & spem est ingressus, corpúsque denuo, & species circa eum Regni cœpit esse, duces & amicos quos in Græcia habebat, contraxit, Thebanis restituit Rempublicam, Athenarum obsidionem solvit, pace cum Pyrrho inita, coactísque navibus suis omnibus, ac militum undecim millibus, cum equitatu impositis in Asiam, ad Cariam & Lydiam Lysimacho adimendam navigavit. Euridice Philæ ipsius defunctæ uxoris soror, illum circa Miletum urbem excepit, adducens suam & Ptolemæi filiam Ptolemaidem antea ei pactam, ut suprà diximus, quam duxit, & postquam aliquas Lydiæ urbes cepisset, frumentatione coactus in Ciliciam descendit, ubi tandem à Seleuco genero suo captus, in Syriæ Chersoneso inclusus est usque ad mortem. Ptol. Sot. an. 37. Id. ibid.

Ptolemæus apud Scydrothemidem Sinopensium Regem à triennio, non studium, non preces ad obtinendam Dei statuam omiserat: dignitatem legatorum, numerum navium, auri pondus augebat. Tum minax facies Scydrothemidi offertur, ne destinata Deo ultrà moraretur. Cunctantem varia perniciosa, morbíque, & manifestè cœlestium ira graviórque in dies fatigabat. Advocata concione, jussa numinis, suos Ptolemæíque visus, & ingruentia mala exponit. Vulgus adversari Regem, invidere Ægypto, sibi metuere, templúmque circumsedere. Major hinc fama tradidit, Deum ipsum appulsas littori naves sponte conscendisse. Mirum inde dictu, tertio die tantùm maris emensi, Alexandriam appelluntur. Templum Deo magnificentissimum extructum est in loco cui *Rhacotis*. Locus ille munitus erat, in quo præsidium habebatur, ut arceretur navium descensus in urbem, postea Alexandriæ pars fuit, templúmque Dei auro pretioso ornatum est, ita ut inter homines divinius cerni non posset. LAGIDAR. an. 37. Tacit. Hist. lib. 4. Strab l. 17.

Demetrio autem apud Seleucum in arce custodito, Ptolemæus quùm nihil ab aliis Regibus imperio suo timendum animadverteret, magna rerum gloria illustris, successorem sibi filium è Berenice, præterito majore ex Euridice prima conjuge, cui Regnum concedere Demetrius Phalereus Regis consiliarius persuadebat, sed pater minimo communicavit, rationémque ejus rei populo reddidit, privatúmque exinde officium Regi inter satellites fecisse aiunt, quùm omni Regno pulchrius, Regis esse patrem diceret. Justin. l. 16. Lagid. 38. Diogen Laert.

Filius Ptolemæi major ex Euridice, Ceraunus seu propter ferociam, seu quòd esset tanta in rebus gerendis celeritate, cognominatus, jam uxoratus quùm juniorem fratrem à patre prælatum sibi accepisset ex Ægypto cum fratre ad Lysimachum confugit quòd Agathocles ejus filius Lysandræ carissimæ sorori suæ germanæ ex Euridice matre nupsisset cùm esset Alexandri Macedoniæ Regis vidua, ut suprà diximus. Memnon in excerpt. Porphyr. ex Græc. Euf.

Ptolemæus autem junior, post fratris discessum, ob felicis ad Regnum adven- Athen. lib. 5.

LAGIDAR. an. 38. adventus sui monimentum, hieme proxima sumptuosissimum convivium præbuit; in arcis septo tentorium, seorsim à militum, opificum, & peregrinorum diversoriis extructum est: ad duo tentorii latera, siti erant lecti centum aurei: accumbentibus mensæ, tripodes aureæ admotæ sunt numero ducentæ, ad lectos singulos duæ, argenteis fulcris constabilitæ.

Ibid. Pompa fuerat priùs per medium civitatis ducta, cujus primum agmen cœpit orto lucifero statim incedere. Quo enim tempore illa stella emergit, transvectionis fuit initium; secuta est deinde ea quæ Regum parentibus ac progenitoribus destinatur. Tertia fuit, quæ Deorum omnium sigillatim historiam indicabat, cum accommodato illorum apparatu. Sub vesperam postrema fuit anni parte ad id diei tempus, ejus egressum cogente.

Ibid. In hac celeberrima pompa Alexandri & Ptolemæi statuæ in curru deferebantur cum aureis coronis, hederaceis: Virtutis autem simulacrum adstans Ptolemæo; ex olea coronam auream habebat. Corinthus civitas, Ptolemæo vicina, aureo diademate coronata fuit. Evectæ sunt & in pompa sellæ Regiæ multæ ex auro & ebore compactæ. Super Regis Ptolemæi sella, corona fuit, ex aureis decies mille conflata. Ostensæ sunt & in ea pompa coronæ ter mille ac ducentæ, aureæ, cum altera dicata sacris, aurea, gemmis nobilissimis splendente, cubitorum octoginta. Berenices templi hæc valvas circumdabat cum ægide pariter aurea.

Id. ibid. Ludi diebus sequentibus exhibiti sunt celeberrimi, in quibus, aureis coronis viginti Ptolemæus Primus donatus est. Berenice verò tribus & viginti, super aureis curribus advectis: Ptolemæus Philadelphus coronis aureis viginti donatus est & duabus, quæ aureis curribus impositæ fuerunt, una cubitorum sex: quinque, totidem cubitorum: sex, cubitorum quatuor, ad columnas impactis. Alii has coronas victoribus ludorum à Ptolemæis & Berenice donatas existimant.

Casaub. Anim. in Athen.

Pausf. Attic. Lagid. 39. Philad. 2. Arsinoe Ptolemæi Philadelphi soror, & Lysimachi Thraciæ Regis conjux, ubi vidit Ptolemæum Ceraunum ad Lysandram germanam sororem confugisse, timuit ne sui post mortem Regis, filii, quorum major annum decimum tertium attigerat, in Agathoclis ejus mariti potestate essent, de ipsius cæde consilia iniit, primò quidem veneno clanculario, sed hoc per vomitum rejecto illa deinde eum patri Lysimacho insidias struxisse falsò criminata est. Lysimachum filium in carcerem conjectum sententia impudentissima sunt qui scripserunt deprehendisse quidem uxoris insidias in filium; sed nihil efficere contrà potuisse, quòd solus esset & amicis destitueretur.

Memnon excerpt.

Pausan. Att. Interempto Agathocle, Lysandra Lysimachi permissu ad Seleucum se recepit, secum verò habuit filios & fratres quibus & Alexander Lysimachi ex Odrysiade uxore filius comitem se addidit. Hi cum Babylonem pervenissent à Seleuco ut bellum contra Lysimachum supplices contenderunt, quod suscepturus promisit Lysandræ, & Ptolemæum Ceraunum ut amici filium miseratus, liberaliter & honorificè tractavit; promissis additis fore ut defuncto parente in paternum Regnum ab eo deduceretur: nam fœdus inter illos, ne se bello lacesserent, ictum fuerat.

Lag. 40. Ptolemæus secundus quum Ceraunum fratrem & Lysandram sororem ex Lysimachi Aula ad Seleucum aufugisse accepisset, majorem in Regno securitatem stabilire volens uxorem ducere decrevit & legatos ad Lysimachum Arsinoen ejus filiam in conjugem petituros misit.

Pausf. Att.

Eusebius. Plinius. 36. Hoc anno Pharus quam Sostratus Cindius ante paucos annos extruere cœperat, ab eo perfecta est; illam constitisse octingentis talentis tradunt, & Architectum ipsi conscripsisse *Diis Servatoribus* id est

Ptole-

Ptolemæo patri & filio, addito nomine suo, non Regum permissu, sed cal- LAGIDAR.
ce superaddita illud occultavit, quæ temporis lapsu recidit, & postea ap- an. 39.
paruit. Lucianus.

Ptolemæus Lagi filius mortem obiit Olymp. 124. annos natus 84. post- Polyb.
quam regnasset 40. alii 39. sed his (ut videtur) completos. Soter à Rhodiis Joseph. Pausan. Att.
cognominatus est, & Statua illi ab Eleis dicata est. Lucian.

Princeps fuit fortis, prudens, humanus, clemens, æquus, mode- Justin. Euseb.
stus, litterisque imbutus, se Macedonem quidem inscribi cùm esset Pauf. Eliac.
Rex, permisit, crebrò apud amicos cœnabat & etiam dormiebat, quòd si
quando convivium præberet, eorum pocula, vestes, stragulas, & mensas
usurpabat. Ipse plura necessariis non possidebat: dicens, magis Regium Plut. in
esse ditare, quàm divitias habere. Apoph.

Alexandriæ recens ab Alexandro magno conditæ, mœnia, templa & Re- Tacit. Hist.
ligiones addidit, Regiam, Soma, Hepstadium, Pharum, Musæum, Se- lib. 4.
rapium & Hippodromum magnum ad equorum certamen extruxit, Euthic.
Doctos coluit, Philosophos ex omnibus regionibus evocavit. In ejus Annal.
Aula degebant Theodorus Atheus, Stilpon Megareus, Diodorus Cronol
& Strato Peripateticus. Ad Theophrastum Philosophum literas misit. Ipse Ale- Diogen.
xandri magni vitam & expeditiones scripsit, ejúsque Historia legebatur ad- Laert. Præf. Hist.
huc Hadriani Imp. tempore cùm Arrianus qui sub eo degebat se maximè in
vita Alexandri, secutum esse Ptolemæum Lagi & Aristobulum scribat.

Tanta fuit moderatione Ptolemæus ut cùm apud Messenios statuam eque- LAGIDAR. an. 40.
strem in ludis Pythicis dedicavit, se Macedonem inscribendum curaverit, cùm Pauf.
Ægypti Rex esset. Grammaticum ob inscitiam cùm subsannaret, interrogabat
quis Pelei fuisset pater, respondit ille, Tu priùs dic, quis Lagi fuerit pater, Plutarch.
id dicterium obscuritatem generis Regi exprobrabat, videbatúrque indi- de ira cohib.
gnantibus omnibus non esse impunè ferendum. At Ptolemæus, si non Re-
gium est, ait, falsè in se dicta ferre, ne falsè dicta quidem, in alium jacere
Regium est.

Ptolemæus duos habuit fratres Menelaum & Eleum, ille quidem Classis 2. Curtius.
fratris præfectus fuit; hic verò Eleaticæ Præfecturæ nomen dedit. Strab.

Uxores duxit quatuor Apaniam, quam alii Arthonam vocant, Artabazi
Persæ filiam ex qua nullos habuit filios. Secundam Thaidem quæ erat Atti-
ca, & quâ antea pro concubina usus fuerat Alexander magnus. Tertiam
Euridicen Antipatri filiam. Quartam Berenicen Philippi Macedonis cujus-
dam viduam; duas priores cùm privatus erat: posteriores verò quum Ægy-
ptum obtinuisset.

Filios habuit plurimos ut & filias. Primò ex Thaide, Leontiscum Lagum, Justin. l. 15.
& Irenen Soloni Cypri Regi nuptam suscepit. Secundò ex Euridice, Pto- Athen. l. 13.
lemæum Ceraunum, & Anonymum à Ptolemæo secundo occisum, filias
verò duas, Ptolemaidem Demetrio Polyorceti nuptam, & Lysandram Ale-
xandri Macedoniæ Regis, Cassandri filii uxorem, deinde Agathoclis Lysima-
chi filii conjugem. Tertiò Ptolemæum habuit secundum ex Berenice, & al-
terum nomine Argæum. Filias Arsinoen Lysimacho nuptam, & alteram
Philoteram. Berenice verò filium ex Philippo habebat Magam, qui Cy-
renarum Rex fuit, & filias duas, Antigonen quidem Pyrrho Epirotarum Regi
nuptam, & Theogenam Agathoclis Syracusarum Regis uxorem.

PTO-

NUMMI PTOLEMÆI SOTERIS.



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Ptolemæi diademate redimitum, in postica cujus parte aquila fulmini insistens, cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ.

Hic nummus argenteus tetradragmalis est & aurei pariter hujus Regis reperiuntur, sed rarissimi sunt: at qùum parum inter se differant argenteum tantùm exhibemus; aurei porro dragmales simili stemmate donati occurrunt, argentei nulli alii præter tetradragmales Antiquariorum manibus teruntur: Ærei bidragmales & dragmales visuntur, sed nulli cum aquila fulmini insistente.

Ampla & senilis illa Regis diademati facies cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ in aversa parte, dubitare non sinit, quin iste nummus ad Ptolemæum Lagi filium, Ægypti primum Regem pertineat, ille quidem jam fere 44. annos natus Ægypti Satrapiam administrare cœpit, & Regis nomen post annum 17. illius dominationis tantùm accepit, postquam Antigonus cum Demetrio filio illud usurpassent, itaque annum fere 60. cùm primùm Regis nomen in nummis inscripsit attigerat: omnes autem Alexandri duces priusquam se Reges appellassent, monetam suo nomine cudere haud videbantur, sed Macedonica uti.

Aquila Ptolemæi Soteris symbolum fuit, imo & omnium ejus successorum Ægypti Regum solemne. Illa ab eo multis de causis pro stemmate assumi potuit; vel in memoriam aquilæ quæ ipsi infanti, qùum expositus fuisset, coturnicibus laceratis sanguinem pro lacte instillavit, ut lupa Romulo & Remo pro stemmate data est. Vel ob victorias à se partas: Ægyptii enim qùum suis in sacris litteris victoriam pingerent, aquilam quòd illa ceteras aves superare solet, formabant. Aquila etiam in symbolis, fortitudinis & potestatis argumentum est, ut fulmen imperii, quòd illud Jovi gereret. Id mirè Ptolemæi nomini convenit πτολεμαῖος idem ac πολέμειος bellator.

Caput



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Ptolemæi diademate ornati, in averſa parte Aquila fulmini inſiſtens cum epigraphe ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ & in area nummi ΑΒ. id eſt Ἀβυδηνῶν. lib. 17. c. 2.

Ptolemæus primus, cognomine *Magnus* à Juſtino appellatur, ſed illo non in nummis uſus eſt, contentus Servatoris nomenclatione à Rhodiis ipſi data, ut in ejus vita diximus; eam in nummis uſurpaſſe nos docent illi ſuperſtites: in hoc autem vox ΒΑΣΙΛΕΩΣ non exhibetur Macedonum Regum priorum more, ut apud Goltzium & in eorum nummis obſervare eſt ΑΡΧΕΛΑΟΥ, ΑΜΥΝΤΟΥ, ΦΙΛΙΠΠΟΥ, & ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Aquila perpetuum Ptolemæi ſymbolum eſt quo ejus ſucceſſores omnes poſtea uſi ſunt.

Literæ ΑΒ, in averſæ partis area exaratæ, initiales urbis nominis in qua nummus fuit percuſſus eſſe videntur, exemplo numiſmatum Alexandri Magni, Lyſimachi, & Seleucidarum, de quibus vide noſtram Syriæ Regum Hiſtoriam. Itaque literas ΑΒ. interpretamur ΑΒΥΔΗΝΩΝ, Abydenorum. Urbs Ægypti Abydus, magna quidem fuit, & primo poſt Thebas loco, Memnoniſque Regia.



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Ptolemæi ut ſuprà diadematum cum eadem epigraphe ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ & aquila ſupra fulmen in averſa parte, in cujus area ΠΗ, id eſt ΠΗΛΟΥϹΙΩΤΩΝ.

Omnes argentei tetradragmales Ptolemæi Soteris nummi, aquilam in averſa parte, tanquam ſollemne ejus ſymbolum præferunt ſola quibuſdam literis

initialibus nomen urbis in quibus cusi sunt, exhibentibus, dissimiles: iis enim plures in Ægypto monetæ cudendæ officinas ut in aliis Regnis, fuisse cognoscimus, sed pauci illius aurei nummi nobis supersunt, quùm frequenter Alexandri magni numismata Antiquariorum manibus terantur & ideò obvia sint.

Literas ΠΗ. diximus esse initiales vocis Πηλȣσιωτῶν, in quorum urbe signatus est nummus: Pelusium autem erat Ægypti oppidum ad Nilum fluvium, à quo extremum versus Asiam ostium, appellatum est Pelusiacum. Nomen Pe-
Strab l. 17. lusium varias habet de Ætymologia sententias, inter quas à verbo ΠΗΛΟΣ, id est lutum, appellationem desumpsisse refert Geographus.



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Ptolemæi Soteris diademate insignitum in cujus aversa parte caput muliebre fascia velut diademate cinctum cum capillis in cirros retro cadentibus, & epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ, sub mento capitis in area cornucopiæ parvum.

Æreus est hic Ptolemæi Soteris ex minima forma nummus, sed elegans, ad quem verò Regem spectet, facies apprimè demonstrat; quænam verò sit illa muliebris effigies, si mihi conjecturæ locus, Berenice est illa, vulgò Magna nuncupata, Ptolemæi Soteris ultima conjux, sed sub Isidis imagine; hæc autem simili capillitio ornata depingitur, Loti florem in capite pro Deæ symbolo gerit; Berenice autem pro loto fasciam tanquam diadema circa caput adhibuerunt, ut utramque Ægypti Deam & Reginam repræsentarent.

Nostram conjecturam auget nummus tetradragmalis aureus recens repertus, in quo ab una parte Ptolemæus noster cum Berenice diademate ornata consociatus occurrit, sed eadem oris lineamenta & imago cum ærea illa integrè conveniunt, illum in Ptolemæi Evergetis nummis infrà exhibebimus.

Cornucopiæ illud parvum Ægypti fertilitatis symbolum, aut monetarii nota est.

Diversæ magnitudinis, secundæ nempe & mediæ inter minimam, occurrunt nummi eosdem vultus referentes, sed nobis hanc exhibere satis erit.

Monemus quòd etiam plures alios cum epigraphe nuda ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ nummos sine Ptolemæorum Regum effigie observavimus, sed cum Jovis imagine signatos, quos ut in Seleucidis ad quemnam Regem illos referre possumus, etiam prætermisimus; at quando aliquod eorum illustre cognomen exhibuerunt velut ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ vel ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ, illos in eorum serie retulimus, ut infrà videre est.



In thesauro. Regio.
Ex num. Arg. tetradr.

PTOLEMÆUS Ptolemæi & Berenices filius in Co insula natus anno Lagidarum 15. patre mortuo solus Ægypti Regnum, atque provincias quas ille obtinebat, Phœniciam, Cœlesyriam, Arabiam, Lybiam, Æthiopiam, Cyprum, Pamphyliam, Ciliciam, Lyciam, Cariam, & Cycladas insulas administrare cœpit. LAGIDAR. an. 40. Philadel. 3. Theocr. Idyl.

Demetrio Phalereo infensus, quod patri consuluisset, ut filiis, quos ex Euridice susceperat, Regnum impertiretur; dicens si ALTERI DEDERIS IPSE NON HABEBIS, ut successionem secundùm naturæ leges relinqueret, Ptolemæus jussit in provincia ut asservaretur, quoad aliquid de eo statuisset. Hîc ille mœstior inde vixit, ac veluti dormitans (ab aspide manum morsus) ex vita migravit, & sepultus est in Busiridis sepultura prope Diospolim. Diog. Laert.

Arsinoe Lysimachi filia Ptolemæo Regi in uxorem promissa hoc anni principio in Ægyptum à patre missa tantùm pervenisse videtur, & nuptiæ eo splendore quo debuerant, nec apparatu celebratæ sunt, ob Ptolemæi Soteris mortem, cùm tota adhuc aula vestimentum lugubre, anno nondum præterito, gestaret.

Seleucus Demetrio apud se, & Ptolemæo in Ægypto mortuis gloriæ æmulatione bellum Lysimacho inferre decrevit, plurimis hujus Ducibus qui ad illum certatim deficiebant: itaque milites undique conscripsit, & copias ex superioribus provinciis evocat. Lagid. 1. Philad. 4. Justin. l. 17.

LAGIDAR. an. 41. Theocr. Id. 15. Ptolemæus post parentis mortem, præmiatoribus & grassatoribus vias intra & extra Ægypti oppida liberare aggressus est: hi enim hostium more, infesta armis reddebant itinera, eos omnes Rex tandem sustulit, Regnúmque tranquillum & securum reddidit.

Justin. l. 1. Lysimachus ubi Seleuci bellum contra se apparatum rescivit, in Asiam trajiciens, prior bellum Seleuco denuntiat. Ultimum hoc certamen commilitonum Alexandri fuit, & velut ad exemplum fortunæ, par reservatum. Lysimachus quatuor & septuaginta annos natus erat. Seleucus & septuaginta: sed in hac ætate utrique animi juvenilis erant, imperiíque cupiditatem insatiabilem gerebant. Prælium in Phrygia majore ad Corupedium urbem commissum est, & Lysimachus in eo interfectus est. Porphyr. in Græc. Euseb. Lysandra Ptolemæi Soteris ex Euridice filia, Lysimachi nurus, quæ cum Ptolemæo Cerauno fratre Seleucum comitabatur, ab eo corpus impetravit, & illud Alexander Lysimachi filius qui cum ea ad Seleucum confugerat, in Thracicam Chersonesum deportatum sepulturæ mandavit.

Ceraunus Lysimacho debellato & occiso Seleucum sollicitavit ut se in paternum Regnum juxta promissa reduceret; Pausan. Attic. sed quum ille & Ptolemæus ejus pater, inter se & contra filios bellum nunquam gerere, fœdere icto, pacti essent, Seleucus rem procrastinabat: Ceraunus ubi Seleucum in Macedonia Patria sua, quod reliquum senectutis erat, transigere destinare accepit, LAGIDAR. an. 43. Memnon Excerpt. 13. postquam Seleucus Hellespontum trajecit & versus Lysimachiam profectus est, illum Ceraunus à tergo aggressus confodit, 7. post Lysimachi mortem mense ut Regnum Macedoniæ quod Lysimacho cognato eripuerat, occuparet, equi cursu adjutus, Lysimachiam profugit, ubi imposito sibi diademate, cum satellitum manu speciosissima ad exercitum contendit à quo Rex salutatur.

Id. excerp. 18. Antigonus Demetrii filius, cæde Seleuci intellecta expeditionem suscepit in Macedoniam, Ptolemæum antevenire properans, sed hic expeditas habens Lysimachi naves, instructa acie occurrit: victus itaque Antigonus in Bœotiam se recepit, & Ceraunus totum Macedoniæ Regnum, excepta Cassandrea urbe, occupat.

Justin. l. 17. Ceraunus quum & in gratiam memoriæ Magni Ptolemæi patris & in favorem ultionis Lysimachi ambitiosus apud populares esset, primò Lysimachi filios conciliare sibi statuit: nuptiásque Arsinoes sororis suæ, matris eorum, petit, puerorum adoptione promissa, ut quum in locum patris eorum successisset, nihil illi moliri, vel verecundia matris, vel appellatione patris, auderent.

Id. ibid. Legatos ille ad Ptolemæum Ægypti fratrem mittit, concordiam ejus per epistolas deprecatus, se offensam erepti paterni Regni professus, neque amplius à fratre quæsiturum, quod honestius à paterno hoste perceperit: Ptolemæus verò ut mutuam fratri benevolentiam significaret, in ejus rei memoriam φιλαδέλφου nomen assumpsit.

Id. ibid. Ceraunus cum Antiocho Seleuci filio, Antigono nuper victo, & Pyrrho qui his se juncturus erat, bellum formidans, iis omni arte adulatur, & ut pax inter eos iniretur, effecit, etiam affinitatem cum Pyrrho, Tarentinis adversus Romanos laturo auxilium, contraxit ei, copiis ex Macedonibus selectis & filia in matrimonium, datis, postquam Antigonus naves & Antiochus pecuniam Pyrrho concesserunt.

Justin. lib. 24. Ceraunus exinde externo metu deposito impium & facinorosum animum ad domestica scelera convertit, insidiásque Arsinoe sorori suæ instruit, quibus, & filios ejus vita, & ipsam Cassandreæ urbis possessione, privaret. Primus ei dolus fuit, simulato amore sororis matrimonium petere, aliter enim

enim ad ſororis filios, quorum Regnum occupaverat, quàm concordiæ fraude pervenire non poterat, ſed nota ſcelerata Ceranni voluntas ſorori erat. Itaque non credenti mandat, velle ſe cum filiis ejus Regni conſortium jungere, cum quibus non ideo ſe armis contendiſſe, quoniam eripere his Regnum; ſed quod id facere ſui muneris vellet. In hoc mitteret arbitrium jurisjurandi, quo præſente apud Deos patrios, quibus vellet obſecrationibus ſe obligaret. LAGIDAR. an.41.

Incerta Arſinoe quid ageret: ſi mitteret, decipi perjurio, ſi non mitteret, provocare rabiem fraternæ crudelitatis timebat. Itaque plus liberis quàm ſibi metuens, quos matrimonio ſuo protecturam ſe arbitrabatur, mittit ex amicis Clodionem: quo perducto in ſanctiſſimum Jovis templum, veterrimæ Macedonum Religionis, Ceraunus ſumptis in manus altaribus, contingens ipſa ſimulacra & pulvinaria Deorum, inauditis, ultimíſque execrationibus adjurat, ſe ſincera fide matrimonium ſororis petere, nuncupaturúmque ſe eam Reginam, neque in contumeliam ejus ſe aliam uxorem, alióſve, quàm filios ejus, habiturum. Arſinoe poſtquam & ſpe impleta eſt, & metu ſoluta, ipſa cum fratre colloquitur, cujus vultus & blandientes oculi, quum fidem non minorem, quàm jusjurandum promitterent, reclamante Ptolemæo filio fraudem ſubeſſe, in matrimonii fratris concedit. Id ibid.

Nuptiæ magno apparatu, lætitiáque omnium celebrantur. Ad concionem quoque vocato exercitu, capiti ſororis diadema imponit Reginámque eam appellat. Quo nomine in lætitiam effuſa Arſinoe, quia quod morte Lyſimachi prioris mariti amiſerat, recepiſſet: ultrò virum in urbem ſuam invitat, cujus urbis cupiditate fraus ſtruebatur. Prægreſſa igitur virum, diem feſtum urbi in adventum ejus indicit: domos, templa, ceteráque omnia exornari jubet: aras ubique, hoſtias diſponi, filióſque quoque ſuos, Lyſimachum ſedecim annos natum, Philippum triennio minorem, utrumque forma inſignem, coronatos occurrere jubet. Quos Ptolemæus ad cælandam fraudem, cupidè & ultra modum veræ affectionis amplexus oſculis diu fatigat. Id. cap. 3.

Ubi verò ad portam ventum eſt, occupari arcem jubet, pueros interfici. Qui cùm ad matrem confugiſſent, in gremio ejus, inter ipſa oſcula trucidantur. Proclamante Arſinoe, quòd tantum nefas aut nubendo, aut poſt nuptias contraxiſſet, pro filiis ſæpè ſe percuſſoribus obtulit: frequenter corpore ſuo, puerorum corpora amplexa protegit, vulneráque excipere, quæ liberis intendebantur, voluit. Ad poſtremum etiam ſpoliata funeribus filiorum, ſciſſa veſte, & crinibus ſparſis, cum duobus ſervulis ex urbe protracta, Samothraciam in exilium abiit, eò miſerior, quòd mori cum filiis ei non licuit. Id. ibid.

Hæc Ceranno inulta non fuerunt. Quippe Diis immortalibus tot perjuria & tam cruenta parricidia vindicantibus. Galli autem, duce Belgio, ad tentandos Macedonum animos, Legatos ad Ceraunum mittunt, offerentes pacem, ſi emere velit; ſed Ptolemæus inter ſuos, belli metu, pacem Gallos petere gloriatus eſt. Nec minùs ferociter ſe Legatis quàm inter amicos jactavit, aliter ſe pacem daturum negando, niſi Principes ſuos obſides dederint, & arma tradiderint; non enim fidem ſe, niſi inermibus, habiturum. Lag.42. Philad. 4. Juſtin. l. 24. Memn. excer. cap. 15.

Renunciata legatione, riſere Galli, undique acclamantes, brevi ſenſurum, ſibi an illi conſulentes, pacem obtulerint. Interjectis aliquot diebus, prælium conſeritur, victíque Macedones cæduntur. Ceraunus multis vulneribus ſaucius capitur, caput ejus amputatum & lancea fixum, tota acie ad terrorem hoſtium circumfertur. Paucos ex Macedonibus fuga ſervavit. Ceteri aut capti, aut occiſi, poſtquam regnaſſet Ceraunus annum & quinque menſes. Id. ibid.

 Me-

LAGIDAR. an. 41. Dexipp. in Græc. Euſ. Meleager Cerauni germanus frater, qui cum eo propter Philadelphi ad Ægypti electionem ex hoc Regno in Thraciam profugerat, & illum ad Seleucum cum Lyſandra ſorore ſe recipientem comitatus erat, poſt Cerauni mortem Macedoniæ Regnum occupat, ſed poſt menſes duos à Macedonibus ejectus eſt, Antipatro Philippi fratris Caſſandri filio, in ejus locum ſubſtituto, Meleager ſe in Cyprum inſulam recepit, Philadelphi permiſſu.

Ptolemæus Philadelphus cùm Ceraunum à Gallis interemptum & Meleagrum è Macedoniæ Regno ejectum accepiſſet, Arſinoen ſororem in Samothracia exulem à Soſthene tum in Macedonia moderante petiit. Dum verò Plutarch. de Conſol. ad Ap. illa filiorum in inſula lamentaretur, acceſſit ad eam Philoſophus qui Damonis luctus fabula ipſi narrata, mirabili arte eam à fletu & lamentatione deduxit. Arſinoe verò è Samothracia in Ægyptum ad fratrem Ptolemæum ſe protinus recepit.

LAGIDAR. an. 43. Argæus Philadelphi frater ex Berenice matre minor, inſidias illi comparavit, quas quum detexiſſet Ptolemæus, eum mox interfici juſſit.

Lagid. 43. Philad. 5. Pauſ. Attic. p. 12. Lagid. 44. Philad 6. Id. pag. 16. Meleager alter Philadelphi frater, ſed ex Euridice natus, quem ex Macedoniæ Regno pulſum poſt Ptolemæi Cerauni fratris mortem, in Cyprum inſulam Philadelphi permiſſu ſe recepiſſe ſuprà diximus, Cyprios ad defectionem ſollicitare cœpit, quod quum ſenſiſſet Ptolemæus, illum pariter occidi juſſit.

Lagid. 45. Philad. 7. Porphyr. in Græc. Euſ. Antigonus Gonatas, Soſthene, qui Macedoniæ etiam Regnum ſuſceperat, defuncto, in illud profectus, quod pater Demetrius jam in eo regnaverat, ipſum occupavit, & illud per plurimos annos ejus poſteri adminiſtraverunt uſque ad Perſen, quo devicto, illud Romani in Provinciam redegerunt.

Lagid. 46. Philad. 8 Theocr. Schol. Arſinoe Lyſimachi filia Philadelphum maritum præcipuo in honore Arſinoen ſororem habere animadvertens, zelotypia laborare cœpit & in ejus necem conſpiravit unà cum Amynta & Chryſippo Rhodio Medico ſuo, cujus facinoris convicta eſt, Rex quidem illos ſuſtulit, Arſinoen verò conjugem Coptum Thebaidis urbem relegavit, quum jam Ptolemæum & Lyſimachum filios, atque Berenicen filiam, ex ejus matrimonio haberet.

Lagid. 47. Philad. 9. Pauſan. Attic. Philadelphus relegata uxore, germanæ ſororis Arſinoes amore victus eam ſibi matrimonio adjunxit: atque id non ſanè ex Macedonum, ſed Ægyptiorum quibus imperabat, lege fecit.

LAGIDAR. an. 48. Philad. 10. Arſinoe Thraciæ olim Regina nunc Ægypti Princeps ſummo apparatu, ut populorum gratiam ſibi conciliaret, Adonidis feſta celebravit, ejus mortem tanquam altera Venus primo die lugebat ab apro Amaſium occiſum, altero eum redivivum & luci reſtitutum canebat. Petr. Ceſt. de Feſt. Græc. In pompæ traductione Adonidis ſimulacrum circumferebatur: pompa jam ad terminum perducta lectus eſt ſtratus, in quo illius effigies populo ſpectanda eſt reclinata, & illi omne genus fructuum obtulit: Unde Theocritus.

Idyll. *Arſinoe multifariis bonis ornat Adonim.*

Philadelphus licèt annos triginta quatuor aut quinque tantùm natus eſſet, ſed quum ſoror Arſinoe ipſo vetuſtior eſſet & filios procreandi ætatem ſuperaſſet, ſuos ex priore Arſinoe Lyſimachi filia genitos ipſi adoptandos dedit: qua de re Ptolemæus Evergetes illius filius ex Arſinoe Lyſimachi filia genitus in marmore Adulitano ob hanc adoptionem, Ptolemæi Regis & Arſinoes Reginæ, Deorum fratrum filius inſcribitur.

Lagid. 49. Philad. 11. Hoc anno Berenice mater Philadelphi ex illius nummorum conjectura, è vivis deceſſit ut infrà videbimus.

Ptole-

Ptolemæus Pyrrho à Romanis devicto illorum amicitiam petere decrevit, & ad Senatum Legatos misit: itáque Alexandrini Romam venerunt & amicitiam petitam obtinuerunt. LAGIDAR. an. 48 Lagid. 50. Philad. 12.

Romani lætati quod summæ Rex autoritatis tanti eos fecisset, Q. Fabium Gurgitem, C. & N. Fabios Lictores & Q. Ogulnium Legatos ad illum vicissim miserunt. Eutrop. Diod. in excerp. Leg. Ursin.

Hi quùm ad Philadelphum, Alexandriam pervenissent & à Rege missa munera sprevissent, interjectis diebus ad cœnam invitatis aureæ datæ sunt coronæ: quas illi honoris causa receptas, postera die statuis Philadelphi imposuerunt, munera verò, quæ ab illo magnifica privatim acceperant, in ærarium, & quidem priusquam ad Senatum Legationem referrent, detulerunt, de publico scilicet ministerio nihil quidquam, præter laudem bene administrati beneficii accedere debere judicantes. Jam illud humanitatis Senatus & attentæ majorum Disciplinæ judicium fuit. Data sunt tunc Legatis, quæ in ærarium reposuerant, non solùm Patrum Conscriptotum decreto; sed etiam populi permissu, eáque Legatis, Quæstores pompte unicuique distribuere. Ita in iisdem Ptolemæi liberalitas, Legatorum abstinentia, Senatus ac P. Romani æquitas debitam probabilis facti portionem obtinuit. Lagid. 51. Philad. 13. Val. Max. lib. 4.

Pyrrhus post tot egregia belli facinora postquam Argos noctu ingressus esset, ab anu quadam occisus est tegula; Antigonen uterinam Philadelphi sororem, ex eadem Berenice matre genitam duxerat uxorem. LAGIDAR. an. 51. Plutarch. in ejus vita.

Philadelphus, licèt esset adhuc juvenis & 37. ad 38. annum tantùm pervenisset, sed quùm Arsinoe Soror vetustior esset & filios procreandi ætatem fermè superaret, illi suos è priore matrimonio adoptandos dedit; unde Ptolemæus Evergetes Ptolemæi Regis & Arsinoes Reginæ, Deorum fratrum filius inscribitur. Lagid. 52. Philad. 14. Theocr. Schol. Lagid. 53. Philad. 15.

Areus Spartanorum Rex contra Antigonum auxiliares copias à Philadelpho petiit, quas illi sub Patroclo Classis suæ duce misit. Marm. Adul. Justin. l. 26.

Quum autem multiplici bello & Ptolemæi Regis & Spartanorum premeretur Antigonus, Gallos tamen aggreditur & vincit, post cujus pugnæ eventum Philadelphus & Spartani victorem exercitum declinant & in tutiora se recipiunt. Antigonus verò ubi eorum discessum videt, Atheniensibus bellum infert, illi opem à Philadelpho postulant. Lagid. 54. Philad. 16. Id. ibid. Lagid. 55. Philad 17.

Ptolemæus Patroclum cum Classe ex Ægypto contra Antigonum mittit; Lacedæmonii Areum Regem etiam secuti sunt, sed quum Athenas ita premeret ut aditu omni sociorum auxilia prohiberentur, Patroclus per nuntios monuit Lacedæmonios ut prælium cum Antigono inirent, se interim Macedonum terga invasurum, Patroclus quidem & socii superiores fuere; sed ideo non obsidionem urbis solverunt; itáque Areus commeatu consumpto domum se recepit, Athenienses verò quùm diù restitissent, præsidium in musæo accepere. Lagid. 56. Philad. 18.

Patroclus Ægyptum postea repetens Sotadem Poetam cepit, quum ille navim conscensus ex Alexandria solvisset, & à periculo tutus videretur, eum invenit Cauno Cariæ maritima urbe & in amphora plumbea inclusum, in altum devexit & demersit, quia in Philadelphum sævissimè debacchatus erat & Arsinoes potissimùm sororis exprobrasset nuptias. Athen. lib. 14. c. 4.

Philadelphus autem viros eruditos alliciebat, & ubicumque locorum celebrabatur aliquis doctrina præ aliis excellens eum ad se accersebat; undique libros ut Bibliothecam à patre inchoatam augeret, colligebat: porro quum plurimis eam codicum adornasset myriadibus, quidam dixerunt ab eo Alexandrinam fuisse instructam Bibliothecam.

Athenienses postquam ex præsidio, quod in musæo posuerat Antigonus liberatos se viderunt: nam illud eduxerat Antigonus contra Alexandrum Pyrrhi filium, qui patris mortem ulturus Macedoniæ fines populabatur; memores Lagid. 57. Philad. 19. Justin. l. 26.

auxilii

LAGIDAR. an. 57. auxilii à Philadelpho contra Antigonum missi tribum unam de illius nomine, Ptolemaida indigitarunt.

Lagid. 58. Philad. 20. Pauſ. Attic. Magas Philadelphi frater uterinus Cyrenæis à Berenice illorum matre præfectus ut deficerent ab illo, perſuaſit, & in Ægyptum cum exercitu movit. Interea reliquit ſocios qui urbem tuerentur, inſtrumenta verò atque tela ac machinas in arcem incluſit, & mœnium propugnacula ſuſtulit, ut ſi quid novarum rerum molirentur, apertum haberet per mœnia introitum.

Id. ibid. Occupato tandem Parætonio Marmaricæ urbe littorali inter Alexandriam & Cyrenen, compoſuit cum ſpeculatoribus ut facem amicam tollerent ſub veſperam, atque iterum ſummo mane eandem accenderent, facium itaque dolo proceſſit in regione uſque ad eum locum qui *Chius* dicitur: ubi de Marmaridarum defectione nuntium eſt allatum, Cyrenas agmen retro agere coactus eſt.

Id. ibid. Philadelphus quos aditus ex omni parte munitos, ſe ad Cyrenæorum impetum ſuſtinendum comparabat, ſed diſceſſu Magæ intellecto, quùm illum perſequi Rex conaretur, id ei fuit impedimento, quòd quum ad ſuſtinendum Magæ impetum, & alios mercenarios milites, & Gallorum quatuor ferme millia conducta haberet, & eam manum de Ægypto occupanda, conſilia inire comperiſſet, eos in deſertam inſulam per Nilum deduxit, quo in loco ad unum omnes, cùm mutuis confoſſi vulneribus, tum fame enecati, periere. Scholiaſt. Callimach. Alii Philadelphum eos ad Nili oſtium, quod Sebennyticum vocatur, abduxiſſe atque illic demergendos curaſſe narrant.

Lagid. 59. Philad. 21. Miſſis diverſis de tempore quo 70. Interpretes Sacros Codices in Græcam linguam verterunt, gravium autorum ſententiis, ex Hiſtoriæ Ptolemæi Philadelphi contextu illius Verſionem hoc anno appoſuimus ut magis Regis ætati conſonam.

Ariſt. lib. Cùm indefeſſus libros in omnibus linguis exaratos conquirendi eſſet Philadelphi animus, illum hortatus eſt Bibliothecæ præfectus, forſan Zenodotus, quùm Demetrius Phalereus, ſi Hermippo & Ciceroni fides, mortuus Diogen. Laert. Orat. pro C. Rabir. eſſet, ut libros à Judæis poſtularet, quare Ariſteam & Andream præcipuos è ſuis proceribus viros ad Eleazarum illorum Pontificem miſit, & ut illos faciliùs obtineret, Judæis in Ægypto captivitate detentis libertatem concederet, perſuaſit Soſibius.

LAGIDAR. an. 59. Joſeph. Antiq. l. 12. Rex cum epiſtola, dona etiam ad templi Hieroſolymitani uſum, miſit menſam auream longitudinis duorum cubitorum & ſemiſſis, altitudinis ſeſquicubitalis, & craſſitudinis non minoris ſemicubito: undique ex auro probato ſolidam, & non aureis laminis extrinſecus obductam. Crateres argenteos duos, capientes pluſquam duas metretas; cum ſimilibus argenteis tribus. Phialas aureas viginti & argenteas triginta, ad quorum omnium confectionem exhibuerat ille auri 50. pondo talentorum, argenti 70. & lapides pretioſos non pauciores quinque millibus, adeo ut quintuplo pretium auri ſuperarent lapides, & artificum induſtria. Miſit inſuper & Rex, ad ſacrificia alióſque templi uſus, argenti talenta centum.

Euſebius de Præp. Evang. Eleazarus Pontifex hiſce receptis, ex ſingulis tribubus, ſex viros Seniores & genere & doctrina & rerum uſu præſtantes ſelegit, qui Sacros Codices, uti Rex poſtulabat, ex Hebraica lingua in Græcam traducerent, & Epiſtolam ad Philadelphum ſcripſit *ſi & tu, & Arſinoe ſoror tua, & liberi valeant; bene ſe res habet, & ut cupimus.* Et Hoſtias pro illis offerre in ſacrificiis deinde addit, ob beneficia in cives ſuos collata.

Ibid. lib. 2. de Vit. Moſis. Seniores Alexandriam ingreſſi munera ab Eleazaro miſſa Philadelpho obtulerunt, cum membranis variis in quibus Lex lingua Hebraica, (Philoni autem Chaldaica) conſcripta erat, illos magnifico deinde convivio per plures dies

dies Ptolemæus excepit, eorum curam gerente Dorotheo, & cibaria pro victus eorum peculiari ratione ministrante, & Rex per intervalla quædam quæstiones politicas & morales eorum singulis proposuit, quibus illi extempore prudenter admodum responderunt. Hinc mandavit singulis talenta tria donari, & puerum qui ea obtulit. LAGIDAR. an. 57. Arist. lib.

Bibliothecæ præfectus post aliquot dies, per aggerem maris septem stadiorum cum Interpretibus progressus, trajecto ponte in Pharon Insulam eos adduxit, & in domo juxta septentrionale littus splendidè extructa, atque ab omni tumultu & strepitu remota, eos collocavit. Ibi interpretationem illi aggressi, singula ex collationibus ad consonantiam elaborabant. Quæ deinde exscribenda curabat Bibliothecæ præfectus. Ibid.

Quotidie quidem ad horam usque nonam eo in studio versabantur, deinde discedebant ad curandum corpus: quibus omnia largè suppeditabantur quæ cupiebant, & præter hæc quotidie de illis quæ Regi apparabantur, his Dorotheus ex mandato Regio subministrabat. Atque etiam quotidie bene mane veniebant in aulam, & salutato Rege redibant ad suum locum: lotísque ex mari manibus, & precibus ad Deum peractis pergebant legere & singula interpretari. Alii in 36. cellulis, binos scilicet in singulis, alii in 72. conclusos fuisse scribunt. Ibid. Epiphan. Joseph.

Absoluta est interpretatio totidem diebus, quot erant Interpretes, & lecta est Judæis omnibus ibi congregatis, præsentibus ipsis Interpretibus, deinde ad Regem delata, qui libros religiosè asservari jussit, & dimissis Interpretibus, eos muneribus locupletavit, & Eleazaro Pontifici per illos misit decem lectos argenteis pedibus suffultos, cum eis competenti apparatu, calicem 30. talentorum, stolas 10. purpuram, coronam decore insignem, & byssina linteola circiter centum: adhæc phialas & trullas, & duos aureos crateras ad libationes sacras. Iid. ibid.

Philadelphus Ægypti Regum primus Elephantorum venationem instituit, postea qui eorum carne vescebantur, édicto venatores jussit, ut vivos sibi haberet, sed frustra, nam ii cum toto Ægypti Regno se se præsente hunc victum non permutaturos esse ab illis responsum accepit. LAGIDAR. an. 59. Lagidar. 60. Philad. 22. Memnon.

Eumenem in Troglodyticam usque Æthiopiæ regionem ad eorum venationem misit, qui urbem de nomine suo Ptolemaidem condidit in ora Maris Rubri, inde Theron, hoc est venationum appellatam, quod Elephantorum venatores ex illa ad venandum excurrerent; post eam urbem, circiter trium millium intervallo, Aduli emporium legitimum erat. Excerpt. Agathare. de Rub. Mar. Strab. l. 16. Arrian. in Peripl. Eryth.

Viam aperuit Philadelphus ex Arabico sinu Coptum fossa perducta, ac diversoria constituit tam pedibus iter agentibus, quàm camelis, ídque effecit quoniam Rubrum Mare difficulter navigaretur, præsertim ex intimo recessu, omnésque Indicæ & Arabicæ partes & Æthiopicæ etiam quæ ex Arabico sinu advehebantur, Coptum delatæ sunt, istarum mercium emporium. Lagid. 62. Philad. 24. Strab. l. 17.

Urbem de sororis & uxoris nomine Arsinoen in intimo sinu Arabico *Charandra* dicto condidit, misit & Satyrum qui Philoteram etiam ab altera ejus sorore, urbem nomine extrueret. Plin. l. 6.

Magas Cyrenes rex Philadelphi frater uterinus, qui paucos ante annos in Ægyptum appulerat ut bellum Philadelpho inferret, uxorem postquam Apamem Antiochi Syriæ Regis filiam duxisset, suo socero persuasit, ut violato fœdere quod ejus patri Seleuco cum Ptolemæo Sotere ictum fuerat, Ægyptum invaderet, quod quum Antiochus comparato exercitu moliretur, Philadelphus in omnes populos quibus imperabat Antiochus, copias dimisit, quæ imbecilliores excursionibus prædonum more, ac populationibus infestos redderent, validiores acie adorirentur. Quod sanè consilium omnem in Ægyptum proficiscendi facultatem eripuit. Lag. 61. Philad. 23. Pausan. Attic.

LAGIDAR. an 62. Simson. Hist. Cath. p. 5. Manethos Sebennyta, Heliopolites Historiam Ægyptiacam hoc anno in Græcam linguam transtulisse videtur, eámque Ptolemæo Philadelpho dicavit, siquidem Beroso contemporaneus fuit.

Eufeb. Chron. Antiochus Soter Syriæ Rex postquam regnasset annos viginti mortuus est, cui successit ejus filius Antiochus II.

Lag. 63. Philad. 25. Trog. prol. lib. 26. Appian. Syr. Philadelphus Timarchum Cariæ præfecerat: nam ille Pamphyliam, Ciliciam, Lyciam, Cariam, & Cycladas Insulas, ut suprà diximus, possidebat, ipse cum Ptolemæi filio, à Rege defecit, & quum apud Milesios tyrannidem accepisset, Antiochus II. Syriæ Rex ab iis rogatus Timarchum sustulit in cujus rei memoriam Antiochum primi Deum cognominaverunt.

Strab. l. 14. Philadelphus cùm Pataram in Lycia urbem auxisset, ab uxore, Arsinoen, vocavit, sed illa antiquum postea nomen retinuit.

Lagid. 64. Philad. 26. Athen. l. 5. Quæ moliebatur ac edebat Philadelphus, omnia studio honoris, & gloriæ cupidus magnificò sumptu absolvit. Navium autem multitudine superavit omnes. Amplissimæ apud eum fuerunt, ordinum triginta, duæ; ordinum viginti, una: quatuordecim ordinum, quatuor: ordinum duodecim, duæ: undecim ordinum, quatuordecim: novem ordinum, triginta: septem ordinum, triginta septem: sex ordinum, quinque: septemdecim quinqueremes: quadriremes, triremes, & hemiolæ, duplo plures: triremes ab Hemiolia ad lintres mille & quingentæ: navigia verò quæ ad Insulas dimittebantur, plurima.

Appian.

Lagid. 65. Philad. 27. Justin. l. 26. Magas Philadelphi uterinus frater Cyrenæ Rex, ut certamina cum fratre finiret, Berenicen filiam Ptolemæo ejus filio primogenito, paulò ante infirmitatem despondit.

Lagid. 66. Philad. 28. Athen. lib. 12. c. 12. Postquam autem Magas Cyrenis annos quinquaginta regnasset ipse autem post Ophellam ab Agathocle interfectum anno Lagidarum 16. qui Cyrenaicam provinciam Ptolemæo Soteri subegerat, interventu Berenices matris præfectus fuerat, quum bellis non occuparetur & luxu diffluerat, immensa carnis mole auctus est, ut sub vitæ finem prodigiosus esset corporis tumor, tandémque pinguedinis copia exanimatus est, partim ob ignaviam, & segnitiem, partim ob ingluvien & nimiam cibi voracitatem.

LAGIDAR. an. 66. Justin. l. 26. Post mortem Magæ, mater Berenices virginis Apame, aliis Arsinoe, ut invita se contractum cum Ptolemæo Philadelphi filio matrimonium solveretur, misit qui ad nuptias filiæ, Regnúmque Cyrenarum, Demetrium Antigoni Regis fratrem qui & ipse ex Ptolemaide Ptolemæi Soteris filia procreatus erat. Sed nec Demetrius moram fecit. Itaque cùm secundante vento celeriter Cyrenas advolasset, fiducia pulchritudinis, quâ minus placere socrui cœperat, statim à principio superbus, Regiæ Familiæ, militibúsque impotens erat; studiúmque placendi à virgine in matrem contulerat.

Ibid. Hæc res suspecta primò virgini, dein popularibus, militibúsque invisa fuit. Itaque versis omnium animis in Ptolemæi filium, insidiæ Demetrio parantur: cui cùm in lectum socrus concessisset, percussores immittuntur; sed Apame audita voce filiæ ad fores stantis & præcipientis ut matri parceretur, adulterum paulisper corpore suo protexit. Quo interfecto, Berenice & stupra matris, salva pietate, ulta est; & in matrimonio sortiendo, judicium secuta

Lagid. 67. Philad. 29. Hieron. in Daniel. Apame in Syriam ad fratrem Antiochum Deum dimissa, autor fuit ei, ut postea contra Philadelphum bellum gesserit.

Berenice ad Ptolemæum Philadelphi filium Alexandriam deducta est ut matrimonio collocaretur. Nuptiæ magno apparatu ut tantum Regem decebat, celebratæ sunt.

Lag. 68. Philad. 30. Plut. in vita Arati. Aratus Sicyonius Philadelphum jam pridem expertus benevolum quòd picturis & tabulis Græcis eum honorasset, Pamphyli inprimis & Melanthi; nam

nam ab eo viginti jam talenta acceperat quæ egenis suis civibus cùm in alia, tum ad redimendos captivos elargitus fuerat, at quum sexentos Consules, qui fuerant civitatis locupletissimi restituisset & difficultatem de bonis & possessionibus eorum ipsis reddendis, opus esse ad eam rém constituendam pecunia. Quare Aratus unicam spem videns Philadelphi liberalitatem, celeriter ad magnificum hospitem perrexit navigare. LAGIDAR. an. 67.

Post multos mari perpessos labores, ubi in Egyptum venit, & Philadelphum adiit, cui quum exposuisset, patriam se liberare cupere, causámque docuisset, à Rege opulentissimo Aratus dono civitati suæ centum & quinquaginta talenta accepit, ex quibus quadraginta secum statim auferens, in Peloponnesum rediit. Id. ibid.

Quum verò Rex Antigonus Aratum ad se traducere cuperet, capta hinc ansa homines malevoli illum Regi Philadelpho criminati sunt. Lagid. 69 Philad. 31. Id. ibid.

Eleazarus Judæorum Pontifex hoc anno defunctus est, & frater ejus Manasses Pontificatum accepit. Hi duo, Eleazarus & Manasses, Simonis Justi filii erant. Lagid. 70. Philad. 32. Euseb. Chron.

Interea Philadelphus & Antiochus Syriæ Rex totis Babylonis atque Orientis viribus dimicabant; sed nulli autores tam atrocis belli, prout gestum est, singulatim exposuerunt. Lagid. 71. Philad. 33. Hieron. in Daniel.

Philadelphus etsi bello maximo implicitus, libris conquirendis finem non ponebat, imò illum Bibliothecam anno Olympiadis 132. in hoc Lagidarum incidente instituisse refert Porphyrius, nempe in ampliorem locum, ut aiunt, Serapium, quam Bibliothecam Ptolemæus pater in Bruchio collocaverat, ut magnificus erat, plurimis myriadibus auctam transtulit. LAGIDAR. an. 72. Lagid. 72. Philad. 34. in Græc. Euseb. Tertullian.

Imbecille corpus erat Philadelpho, ideo bellum per Duces contra Antiochum gerebat qui ætate consistente tunc florebat, & quum per multos dies articulari pedum morbo afflictatus fuisset, ubi convaluit, per fenestras deorsum apertas, Ægyptios intuitus ad fluvium prandentes, & iis vescentes quæ forte aderant, in sabulo temerè distentos ac jacentes. Me miserum! inquit, quòd non ex illis unus sim: At verò ut erat cognitionis rerum apprimè studiosus, propter suam corporis imbecillitatem, semper novæ alicujus appetens, homines usque ad cinnamomiferam regionem amandavit, qui Nili inundationis causam, visu ipso cognoverunt. Lagid. 73. Philad. 35. Athen. l. 12. c. 9. Strab. l. 17.

Antiochus Syriæ Rex ubi Arsacem & Tiridatem fratres, Parthiam ad defectionem pertraxisse accepit; Theodotum mille urbium Bactrianarum Præfectum etiam defecisse, & totius Orientis populum illorum exemplum secutum, ab ejus imperio esse alienatum, à pace cum Ptolemæo inienda haud alienus fuit. Lagid. 74. Philad. 36. Memnon Excerpt.

Itaque Ptolemæus valetudine licèt esset infirma, sempiternam vitam sibi futuram somniabat, stultè jactitans à se solo repertam fuisse immortalitatem, luxui importuno semper indulgebat, ideo volens post multos annos molestum finire cum Anhocho certamen, filiam suam Berenicen ipsi dedit etsi de priore uxore Laodice, ex eodem patre sorore & quidem adhuc vivente, duos filios haberet Seleucum & Antiochum. Lagid. 75. Philad. 37. Athen. l. 12. cap. 9. Hieron. in Daniel.

Philadelphus infinita auri, & argenti millia dotis nomine, Berenice filiæ dedit: unde φερνοφόρος, id est, dotalis appellata est, illam Pelusium deduxit, ubi navem conscenderunt simul cum tota aula, & Seleuciam maritimam ad ostia Orontis appulerunt: ubi Antiochus sponsam cum ornatu splendidissimo recepit, & nuptiæ ibi sollenniter celebratæ sunt: Dianæ autem pulchritudine perculsus Philadelphus, voluit simulacrum suæ ipsius esse, & signo accepto excessit. Lagid. 76. Philad. 38. Hieron. in Daniel. Liban. orat. xi.

Dea autem quæ illic quidem colebatur, urbem suam & provinciam appetebat: proinde morbo uxorem Regis qui transtulerat, percussit, & in somniis Id. ibid.

LAGIDAR. an. 76. niis admonuit qua de causa hæc faceret. Statua remittitur ab iis qui eam commoverant, & templo antiquo recipitur, nomen verò ipsi, ad hoc opus demutatur, & Eleusinia est appellata.

Lagid. 77. Philad. 39. Plin. l. 7. c. 19. Arsinoe Philadelphi soror & uxor seu ex infirmitate à Diana ipsi immissa, seu ex alio morbo è vivis decessit, desiderium sui magnum fratri relinquens, cujus statuam quatuor cubitorum ex topazio, quod Philemo Arabiæ præfectus Chiti, vel Topazo insula Berenice matri olim attulerat, facere curavit, ut eam præsentem semper haberet.

Id. l. 34. c. 42. Athen. l. 7. Plin. lib. 36. cap. 9. Philadelphus templum Alexandriæ in sororis & uxoris defunctæ honorem ædificari jussit, quod magnete lapide Dinocrates Architectus concamerare inchoaverat, sed intercessit mors & Architecti & Regis. Ægyptii huic Reginæ ad Zephyrium promontorium fanum extruxerunt, sub nomine Veneris Zephyritidis. Obeliscus in Arsinoe urbe de sororis appellatione vocata, positus est à Rege munus amoris in conjuge, erat octoginta cubitorum, illam exciderat Nectabis Rex, purum majúsque fuit in devehendo statuendóve, multò quàm in excidendo, à Satyro Architecto devectum traduntrate, eúmque donatum talentis quinquaginta.

Pausan. Attic. Arsinoen tanto amore prosequutus sororem & uxorem Philadelphus ut ejus nomen tanquam immortale reddere conatus sit per urbes quibus ejus nomen indidit, præter Pataram in Lycia de qua suprà diximus, alteram condidit ad Delta, ex qua appellationem accepit nomos Arsinoites.

Lagid. 78. Philad. 40. Non multùm Rex carissimæ sorori & uxori superstes fuit, seu mœrore, seu alio morbo extinctus, anno climacterico nempe ætatis 63. è vivis excessit, quum regnasset annos 40. duobus numeratis, ut nos docent ejus nummi, à patris ad Regnum, cessione. Reliquit Ptolemæum III. & Lysimachum filios cum Berenice Antiocho Syriæ Regi nupta, quam ita dilexit ut mittendam ad ipsam Nili aquam sedulò ad bibendum curaverit, ex priore Lysimachi

Theocrit. Schol. filia conjuge, quam lesæ majestatis crimine convictam, Coptum primùm relegavit, & cui Sosibius Philadelphi à consiliis, necem deinde comparavit. Nullos ex Arsinoe sorore, secunda uxore filios habuit, quòd forsan illa ætate jam provecta fuerit, quando illam sibi matrimonio copulavit.

Athen. l. 12. Rex fuit omnium suo sæculo Principum gravissimus, & si quis alius humanioribus disciplinis deditus, ac eruditus. Præceptorem habuit in juvenilibus annis Stratonem Lampsacenum quem talentis octoginta donavit. Hominum doctorum consuetudine delectatus est; ideo ex omni Græcia ad eum con-

Idyll. 15. fluxere plurimi, inter quos fuit Theocritus poëta Syracusanus qui in ejus

Lycophr. Schol. honorem, encomium composuit. Lycophron poëta Calchidensis qui in

Strab. l. 17. ejus & Arsinoes sororis gratiam ingeniosos excogitavit anagrammatismos.

Ælian. var. Histor. Callimachus poëta Cyrenæus Philadelpho blanditus est Hymno in Delum. Zoilus Amphipolitanus, qui canis Rhetoricus vocabatur, Alexandriam venit, qui in Iliadem & Odysseam Homeri scripsit, sed quum Sosibium à Phi-

Athen. l. xi. ladelphi consiliis, admirandum quæstionum enucleatorem, aliquando irrisisset, quando pensionem à Quæstoribus poscebat, ipsi indignatus Rex nihil elargitus est.

Galen. in l. 3. Hipp. Plurimi ejus Principis tempore floruerunt alii poëtæ & Historici, & tanti erat Ptolemæus studii ad veterum libros comparandos, unde magnum esse referunt argumentum, rationem quam habebat cum Atheniensibus, qui quindecim pignoratis argenti talentis, ab eis accepit Sophoclis & Euripidis, Æschylíque libros ut eos tantùm describeret, & mox sartos tectos restitue-

Ammon. Herm. sch. in Arist. Categor. ret. Ita operum Aristotelis conquirendorum, perstudiosus fuit, ut pecunias iis persolveret, qui illius Philosophi libros ad ipsos afferrent. Quo

factum

factum est ut quidam, quæstum consectantes, libros Philosophi nomine inscribentes comportarent, adeo ut in ejus Bibliotheca, Analyticorum Aristotelis quadraginta, Categoriarum duo libri inventi fuerint. LAGIDARUM an. 76.

Plurimos Rhodo libros nactus fuerat, & omnium in Ægyptum navigantium libros ad se deferri jubebat, & transcribi curabat, & quos à Dominis acceperat, in Bibliotheca sua reponebat, redditis iis illis quos exscripserat libris; ita ut plures quos accerserat describendos, post illius mortem, ab ejus filio Evergete remissi sint. Bibliothecam novam in Serapidis templo, quam ideo Serapium dixere, construxit. Alii verò successores Reges eam ita auxerunt, ut septuaginta Voluminum millia bello Alexandrino sub Ptolemæo, Cleopatræ fratre à Julio Cæsare excitato, conflagrarint. Galen. ut suprà. Plin. l. 13. Senec. l. de ira.

Instituta sunt ab eo studia Alexandriæ & schola publica erecta, ut essent communia singulis & omnibus discere volentibus Plurima Philadelphi studio de animantibus antea ignota Græcis innotuerunt quum multa eo nomine in Venatores effuderit, qui Elephantos plures & Serpentem 30. cubitorum longitudine captum & vivum ipsi adduxerunt. Aul. Gel. l. 6.

Plurimas urbes restituit aut condidit, illi, cui nomen Ace in Phœnicia, Ptolemaidis nomen imposuit, alteram ad maris rubri littus, Aduli proximam, eodem nomine ad ferarum venationem insignivit, unam in Cœlesyria de cognomine Philadelphiam appellavit. Plurimas de nomine Arsinoes sororis & uxoris civitates extruxit & amnem qui Arsinoen in sinu Charandra præfluit Ptolemæum appellavit. Alias civitates magnificentissimis muneribus demeritus est, Templum Herculis è Proconnesio Saxo in arce extruxit, & tot alia ædificia publica construi jussit, ut ob tot relicta per civitates regionésque monimenta magnificentiæ, in proverbium abierint sumptuosa opera ab illo, Philadelphæa denominata. Arist. lib. Agathon. Diod. l. 3. Philo de vita Mosis. Plin. l. 6. cap. 33.

Multùm civitatibus contulit, Heracliensibus 500. artabas tritici misit, multùm etiam potentibus Regibus dono dedit, ita ut etiam alii Principes ipsi aliquando opitulati sint. Hiero Siciliæ Rex, quum intellexisset, quòd in Ægypto frumenti esset penuria, navim admirabilem onerariam, Alexandriam munus ad Philadelphum misit, hæc in urbem remulco deducta est, & Syracusiæ nomen, quod priùs habuerat, in Alexandrinam, eam ob caussam, commutavit. Theocrit. Idyll. Athen. lib. 9.

Ptolemæum patrem & Berenicen matrem in somate sepelivit: Regiarum pars erat, & septum quoddam, in quo Alexandri erat sepultura, & deinde posteriorum Ægypti Regum. Strab. l. 17.

Amicas multas habuit, Didymam quandam mulierem indigenam, elegantissima facie, alterámque Biblysthichen, & Agathocleiam, præterea Stratonicen: cujus monumentum ingens ad mare Eleusines propinquum: tum etiam Myrtium, & alias plurimas, quoniam propensior is esset ad Venerem. Ex illarum una filius fuisse videtur ille, qui præsidiariis militibus impositis Epheso, præses amicam Eirenen habuit; quæ, quum illi Thraces insidias essent moliti, & in Dianæ templum confugisset, eò prosecuta est, ac posteaquam cecidit ibi trucidatus, arreptus valvularum annulo, altaria cruore illius sparsit, quoad simul eam jugularunt. Athen. l. 13. Id. ibid.

Solenne in Alexandria festum, in Bacchi honorem instituit, nomine Lagenophoriorum, quod cænaturi discumberent in toris è palea, fronde, gramine stratis, ac reclinati è lagena quisque sua, quam domo attulisset, biberent: illos quum inspexisset semel Arsinoe, illos sordidos conventus esse, ac contubernia spurca dixit, quòd necessum esset illum conventum fieri promiscua turba varias epulas, rancidásque & inconditas sibi admovente. Id. lib. 7.

Obeliscum Alexandriæ statuit 80. cubitorum, quem exciderat Nectabis Rex, Plin. l. 36. c. 9.

Rex, purum majúſque opus fuit in devehendo quàm in excidendo. A Satyro Architecto aliqui devectum tradunt rate. Calliſthenes foſſa perducta à Phœnice uſque ad jacentem obeliſcum è Nilo navéſque duas in latitudinem patulas, pedalibus ex eodem lapide ad rationem geminati per duplicem menſuram ponderis oneratas ita ut ſubirent obeliſcum pendentem extremitatibus ſuis in ripis utrimque : poſtea egeſtis laterculis allevatas naves excepiſſe onus ſtatutum. Exciſos autem ſextales in monte eodem & artificem donatum talentis 50. Hic fuit in Arſinoeo poſitus à Rege, munus in conjugem eandémque ſororem Arſinoen.

NUMMI PTOLEMÆI PHILADELPHI.



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput juvenile Regis diademate ornatum ſine epigraphe ut ſolent Regum nummi: ex adverſo aquila fulmini inſiſtens cum literis ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. à dextris in area L. ΜΘ. *anno* 49. & à ſiniſtris ΚΙ. id eſt ΚΙΤΙΕΩΝ.

Æra Lagidarum ΜΘ. 49. in hoc tetradrachmali argenteo nummo Juvenem Regem exhibente, illum Ptolemæo Philadelpho etiamſi illud cognomen non exaretur, adjudicat, nam Soteri patri ſucceſſit Philadelphus; utinam illam æram ſemper ſecutus eſſet, omnes Ptolemæi nobis facilè innotuiſſent, ut Syriæ Reges; ſed ſi mihi conjecturæ locus, Berenice matre mortua annos imperii tantùm ſignavit, ut ſuos & non patris miſceret annos, illius exemplum ſecuti ſunt poſteriores ambitioſi Reges.

Hic annus 49. Lagidarum incidit in annum Philadelphi duodecimum inchoantem quum prima Romanorum Legatio Alexandriam venit, ut ſuprà diximus.

Litteræ ΚΙ. ut ſunt initiales urbis in qua nummus eſt percuſſus illas interpretati ſumus ΚΙΤΙΕΩΝ, Citienſium in Cypro, quum nulla urbs Ægypti paulùm celebris, per has incipiat, meam verò ſententiam planè confirmant, aliæ & frequentes diverſarum ejus Inſulæ urbium initiales litteræ, de quibus infrà. Illæ apertè demonſtrant in Cypri Regno, Ægypti imperio ſubjecto, monetæ officinas, pro totius ditionis Regum uſu fuiſſe.

In vita Alex. M. Strab. l. 14. Citium urbs erat Cypri celebris & olim ex Plutarcho Regia, Zenonis Stoicorum Principis & Apollonii Medici patria, ad mare ſita.

Aquila perpetuum eſt Ptolemæorum Regum ſtemma, quo in Ptolemæi Soteris honorem omnes uſi ſunt.



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput ut ſuprà juvenile diadematum : in parte averſa eadem aquila ſupra fulmen cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area à dextris L. Iς. an. 16. à ſiniſtris ΠΑ. id eſt ΠΑΦΙΩΝ, Paphiorum.

Eadem vultus Regis lineamenta; eundem Philadelphum eſſe nobis confirmant, etiamſi diverſus ſit annorum computandi modus; non ampliùs Lagidarum æram, ſed imperii Regis annos nummus exhibet; annum ſcilicet 16. Philadelphi, quo ille Regi Spartanorum Areo contra Antigonum miſit auxilium. Literæ ΠΑ initiales, quas interpretamur ΠΑΦΙΩΝ, id eſt, Paphiorum, quorum Paphum urbem in eadem Cypri Inſula, ut ſuprà Citium eſſe diximus, deſignant, nóſque in utraque civitate monetæ officinam fuiſſe docent: Paphus autem in Cypro gemina recenſetur, altera vetus, Paphiæ Veneris templo celebris ad decem ſtadia ſupra mare condita. Altera nova ab Agapenore ædificata, portum habens & templa probè ſtructa. Strab. l. 14.

Aquila ſollenne eſt Ptolemæorum Ægypti Regum ſemper ſymbolum, in eorum nummis præſertim argenteis exaratum.



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis diademate inſignis, ex adverſo aquila unguibus fulmini inſiſtens. In area à dextris L. AC. anno 36. à ſiniſtris vero KI. id eſt KITIEΩΝ, ut in ſuperiore nummo.

Iterum prodit Philadelphi effigies, ſed in ætate provectiore ſcilicet anno Regni 36. ut indicant literæ AC. in ejus nummo ſignatæ; is enim ſolus anno Lagidarum 38. quum pater ei Regnum ceſſit, à quo ejus imperii anni dinumerantur, nemo autem Ptolemæorum Regum annum imperii 36. ſuperavit

vit excepto Ptolemæo Sotere nam Philometor 35. tantùm inchoavit, unde hoc annorum numero ſoli Philadelpho nummus attribuendus eſſet, ſi ex præcedentibus non omnino deſignaretur.



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis diadematum, in cujus averſa parte, pariter aquila ſupra fulmen exaratur, cum inſcriptione ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area à dextris ΛΘ an. 39. à ſiniſtris ΠΑ. ΠΑΦΙΩΝ.

Inſignis eſt hic Philadelphi nummus, qui illius Regni annum 39. exhibet, uti nobis deſignant literæ numerales ΛΘ. Unde illum ab anno quo pater ipſi imperium ceſſit, ſuos dinumeraſſe novimus, & ſic contra plurimorum Autorum ſententiam annos 40. eum regnaſſe docemur quum illius parens Ptolemæus Soter ſatellitis filii officio functus ſit, omni Regno pulchrius, Regis eſſe patrem dictitans: Quantùm igitur lucem Hiſtoriæ afferant nummi, quivis dijudicet. Diog. Laert.

De Aquila Ptolemæorum ſtemmate & de Papho Cypri urbe ſuprà abundè dictum eſt.

NUMMUS PTOLEMÆORUM SOTERIS ET PHILADELPHI CUM SPONSIS



EX THESAURO REGIO.

Duo capita jugata, unum virile & alterum muliebre, utrumque diademate inſignitum cum epigraphe ΘΕΩΝ id eſt *Deorum*. Ex altera parte duo pariter jugata Regis & Reginæ capita cum inſcriptione ΑΔΕΛΦΩΝ. id eſt *fratrum*.

Aureus eſt hic nummus drachmalis ſeu minimæ formæ, ſed & didrachmalis alter aſſervatur in Muſæo R. P. De la Chaize Regi à confeſſionibus; imò & occurrit tetradrachmalis, quem exhibuit ill. Spanhemius; omnes in anteriori Diſſ. 5. p. 406.

riori parte vocem ΘΕΩΝ, in posteriori verò alteram nempe ΑΔΕΛΦΩΝ exhibent.

Nullùs est ita in nummorum notitia peregrinus ut gemina capita supra quæ vox ΘΕΩΝ inscripta legitur Ptolemæo Soteri & Berenice Reginæ illius uxori post P. Seguinum & Ill. Spanhemium non tribuat; ad quos illam spectare existimarunt quòd Ptolemæus Soter ipso vivente, à Rhodiis cultus sit ut Deus, id nos docet inscriptio ad Pharum illi à Sostrato Architecto posita, imò & Berenice Reginæ sub nominibus ΘΕΟΙΣ ΣΩΤΗΡΣΙΝ, Diis Servatoribus.

Sociata verò capita in aversa parte cum inscriptione in vertice ΑΔΕΛΦΩΝ, Viri illi in re nummaria peritissimi, ut pote juvenilia nobis indicarunt ad Ptolemæum Philadelphum & Arsinoen ejus sororem pertinere, quæ vox ΑΔΕΛΦΩΝ confirmat; Seguinus quidem putat Philadelphum mortuos parentes venerabundum Deorum numero adscripsisse, quod vox in anteriori ΘΕΩΝ designare affirmat. Edit. 2. p. 56.

Ill. Spanhemius explicandam integram utriusque partis simul epigraphen suadet ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ, ob allatam nuper ab Il. V. Leone Allatio inscriptionem de Marmore Adulitano, in qua Philadelphus & Arsinoe nominantur ΘΕΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ *Dii fratres*, cum quo tamen non consentit de hac interpretatione quam ita vertit *Deorum fratris sororisque*, & illam esse appellationem ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ad parentis utriusque ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ exemplum, de utroque conjuge fratre & sorore formatam profert.

Ingeniosa quidem est de ipso summo scriptore conjectura, ex Græco Theocriti Interprete, communem etiam illam fuisse parentibus Soteri & Berenice ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ expressam inscriptionem; tradit enim ille Scholiastes, Berenicen Lagi fuisse filiam, ac ut inde licet colligere, conjugis Ad Idyl. 17. Ptolemæi proinde sororem. Βερενίκην λέγει τὴν Λάγου μὲν θυγατέρα, γυναῖκα δὲ Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος, *Berenicen verò dicunt Lagi filiam, Ptolemæi Soteris uxorem.* In hanc verò sententiam videtur apponi hinc ΘΕΩΝ, inde ΑΔΕΛΦΩΝ, tanquam utrique DEORUM FRATRUM communis appellatio.

Secundùm verò hanc conjecturam ad nummorum Philadelphi calcem, hunc quatuor illa capita exhibentem transferre possumus, etiamsi ab illo Rege cusum non existimemus: quando quidem in Evergetis nummis alterum producemus.



Ap. D. Foy Vaillant. D. M.
ex num. aureo tetradr.

ARsinoe ex Ptolemæorum gente orta, Ptolemæi Soteris & Berenices ejus ultimæ conjugis filia, ad firmandam patris cum Lysimacho Rege Thra-
Justin. l. 24. ciæ societatem, ipsi in uxorem data est, felix dum Rex vixit, ex quo duos filios Lysimachum & Philippum genuit, sed postquam Lysimachus in prælio contra Seleucum in Asia commisso occisus est, lætitia in mœrorem versa est.

Id. ibid. Ptolemæus Ceraunus ejus ex patre frater, qui eum contra Seleuci copias defendere debuerat, ipso fraude interempto, Macedoniæ Regnum ad ejus filios spectans occupat, insidiásque suæ sorori struit, nam ut Cassandriam urbem, in quam se receperat cum liberis, intraret, simulato amore, Arsinoes matrimonium more Ægyptio postulat, cui quum concessisset, ad portam urbis vix ventum est, quin arcem occupari & pueros interfici jusserit, eo miserior Arsinoe quòd mori cum filiis non licuit, sed Samothraciam in exilium protracta est.

Id. ibid. Ceraunus paulò pòst Diis tantum scelus vindicantibus, dum contra Gallos temerarius proficiscitur, prælio commisso, multis vulneribus saucius capitur, caput ejus amputatum per totam aciem circumfertur. In hoc Macedonum luctu Meleager Cerauni frater Macedoniæ Regnum occupat:
Euseb. in Chron. sed vix Meleager duobus mensibus regnat, quin à Macedonibus pulsus in Cyprum permissu fratris se recipiat, & Sosthenes unus de Macedonum proceribus in ejus locum Rex proclamatur.

Philadelphus à Sosthene Arsinoen sororem postulat, & obtinet; illa ad fratrem

trem mox transiit, à quo honorificè recepta est, illam frater adeo deperibat, ut Arsinoe Lysimachi filia Ptolemæi Philadelphi conjux zelotypia laborare cœperit, & tandem contra Regem sponsum cum Amynta & Chrysippo Rhodio Medico suo conspiraverit, licèt ex eo tres liberos haberet, Arsinoe ejus facinoris convicta Coptum Thebaidis urbem relegata est, ubi miserè periit. Theocr. Sch.

Relegata uxore Philadelphus sororis Arsinoes amore victus eam sibi matrimonio copulavit, sed quum ille jam 34. circiter annum attingeret, & ipsa eo vetustior esset, ex sorore nullos procreavit liberos, sed suos ex Arsinoe Lysimachi adoptandos dedit, tandem illa ante eum è vivis excessit, desiderium sui magnum fratri relinquens, quanta in ejus memoriam monimenta extruxerit, vide passim in Philadelphi vita. Pausan. Attic.



EX THESAURO REGIO.

Caput muliebre diademate & velo ornatum, supra quod flosculus, & ponè litera K. id est Κανωβιτῶν, In aversa parte circa duplex cornucopiæ fascia cum pendulis epigraphe ΑΡΣΙΝΟΗΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ.

Arsinoe in hoc nummo aureo signata, haud dubiè Ægypti Regina est, & quidem Ptolemæi cognomine Philadelphi conjux; sed quum ille Rex duas habuerit uxores, nomine Arsinoes, priorem Lysimachi Thraciæ Regis filiam, alteram, sororem suam ex Berenice ortam, ipsi Lysimacho prius nuptam, deinde Ptolemæo Ceranno, quam tandem Philadelphus frater sibi matrimonio copulavit, priori nummum adscribit Ill. Spanhemius, posteriori verò P. Faber Fulvii Ursini imaginum commentator, cui assentimur. Diss. 5. in Ill. imag.

Non erat initio Ægyptii Regni tam firma potentia ut Principes feminæ in nummis cælarentur. Ptolemæus ipse Imperii fundator per septemdecim annos, Regis nomine abstinuit, Berenice magna sub Isidis forma tantùm dum vixit in nummis percussa videtur, nec Arsinoe Lysimachi filia à Philadelpho tam adamata fuit ut ejus effigiem populis exhibere voluerit, quum ipsam Coptum Thebaidis urbem relegaverit, ubi miserè vixit & obiit, isti verò Arsinoes nummi nam admodum rari sunt ex omni forma aurei, quorum post relegatam Arsinoen Philadelphus ad abolendam illius memoriam, usum interdixisset.

Illi verò nummi Arsinoes aurei, munera sunt Philadelphi amoris in Arsinoen sororem, cujus ut memoriam ad populos propagaret, tot monimenta extrui jussit, tot urbes cum ejus nomine ædificari curavit, & tandem templum Alexandriæ inchoavit, sed si ejus nummi imaginem, cum illa quæ cum Philadelpho sociata est in altero nummo tetradrachmali conferas, eadem oris lineamenta mox agnosces.

Caput Arsinoes diademate ac velo ornatum est, diadema quidem Regum solenne est Symbolum; purpurea erat fascia, albo distincta quæ eorum caput

put ambibat; velum autem Principibus feminis tributum eſt, pietatis Religioniſque cauſa, quum Deæ eſſent ut plurimùm velo cinctæ, & nulli niſi capite velato ſacra facere Principi liceret.

Comm. in Ill. imag. Floſculus ille Arſinoes velo ſuperpoſitus, Laſerpitium eſſe putatur à Petro Fabro, ſed nos Loti florem perhibemus, hæc herba quantùm ab altera differat, norunt ii qui Cyrenſium nummos tractarunt. Flos autem Loti cum fructu, perpetuum erat Iſidis ornamentum.

Cornucopiæ in nummis Ægyptiis ad deſignandam ſoli fertilitatem apponitur, ita ut videatur alterum Ptolemæorum Principum cum aquila eſſe Symbolum, ſimplex ſi Rex aut Regina regnat ſola, duplex autem quando uterque ſunt in vivis, uti obſervare eſt in Imperatorum Romanorum nummis.

Litera K. videtur eſſe initialis nominis urbis in quo cuſus eſt Arſinoes nummus, at quum plurimæ ſint quæ ab hac inchoent, nobis Canopum urbem ſeligere liceat, centum viginti ſtadiis tantùm ab Alexandria diſtantem, in qua videtur fuiſſe monetæ officina. Alii etiam Κυπρελῶν volunt, quod nummi ejus mariti apud Paphios ſint percuſſi.



Ap. D. Vaillant. D. M.
ex num. Arg. tetradr.

LAGIDAR. an. 79. Lag. 75. Everg. 1. 2. Marm. Adul. PTolemæus III. Ptolemæo Philadelpho patri in Ægypti Regnum ſuccedit, hic Arſinoes Lyſimachi Regis filiæ natus erat, ſed Arſinoes Berenices filiæ adoptivus poſtea filius eſt factus, paternum quidem genus ab Hercule deducebat, & maternum à Dionyſio, ambobus Jovis filiis, & Libya, Syria

ria, Phœnicia, Cypro, Lycia, Caria, Cycladásque Insulas, ut narrat Theocritus etiam possidebat. LAGIDAR. an. 79. Idyll. 17.

Antiochus II. Syriæ Rex, ubi Philadelphum socerum fato functum esse accepit, amore superatus, Laodicen priorem uxorem cum liberis suis reduxit in Regiam: hæc metuens viri animum, ne Berenicen reduceret, eum per ministros veneno interfecit, Antiocho autem successit Seleucus secundus matris Laodices artibus, nam Berenices filius matrimonii sui pacto regnare debebat; quo intellecto illa Daphne includit. Hier. in Dan. c. 11. Justin. l. 12. c. 3.

Laodice Seleucum filium hortatur ut fratrem ex Berenice cum ea interficiat, si Regnum sibi conservare velit, itaque novercam cum parvulo filio apud Daphnem obsidet, at ubi nunciatum Asiæ civitatibus illud est, recordatione paternæ majorúmque ejus dignitatis, casum tam indignæ fortunæ miserantes, auxilia ei miserunt. Frater quoque Ptolemæus periculo sororis exterritus, relicto Regno, cum omnibus viribus advolare tentat: Sed Berenice cùm expugnari non posset dolo circumventa trucidatur. Id. l. 27.

Pax his legibus proponitur, nempe quod matri & filio locus in Regia firmissimus concederetur, puerulo quidem, Regium satellitium, Berenice verò præsidium stipendiariorum Gallorum, qui & juramentum atque fœdus inirent. Aristarcho tandem Medico quem secum habebat, suadente ut pacem cum Antiocho & Laodice faceret, Berenice credidit. Locus ei Regiæ traditus est; jusjurandum inierunt, sed ipso quasi stratagemate usi sunt; nam Genneus urbis præfectus, seu Ceneus satelles Regius puerulum occidit, quod Berenice graviter ferens, armata currum conscendit, persecutáque illum tam crudelis operis ministrum, quoniam hasta nequicquam petierat, saxo ictum prostravit ac super ejus corpus, actis equis, inter infesta contrariæ partis agmina ad domum in qua interfecti pueri corpus occultari arbitrabatur, perrexit. Polyæn. Strat. l. 8. Val. Max. l. 19. c. 10.

Satellites Seleuci jussu, eam adorti, jugularunt. Quæ verò circa eam erant mulieres, defensionem parabant, plurimæ ceciderunt, & sic Seleucus Regni auspicia à parricidio cœpit. Quo facinore perpetrato & infamiæ maculam subiit & Ptolemæi bello se implicuit. Polyæn. l. 16. Justin. l. 27.

Interea Panariste, Mania, & Gethosine Berenices cubiculariæ mulieres, corpus illius obruentes terra, aliam quandam in lectum collocarunt, quasi illam adhuc viventem & vulnus acceptum sanaturam; ac tantisper subditis persuaserunt, donec accersitus ab ipsis Ptolemæus frater veniret. Polyæn. ib.

Onias pusillanimis & avarus Judæorum Pontifex quum tributum, quod pro populo majores ejus de suo solvere Ptolemæo solebant, talenta scilicet argenti viginti, ad iram commovisset Regem, misit Hierosolyma legatum, qui incusaret Oniam, quòd tributum non redderet, & minatus ni faceret, regionem ejus militibus suis divisurum, & novas colonias eò deducturum. Joseph. Ant. l. 12. c. 3. Euseb. Chron.

Ptolemæus dum occisi filii & peremptæ Berenices quasi superstitum adhuc nominibus inscriptas literas accipit, exercitum pedestribus equestribúsque copiis, ingenti classe, Troglodyticis, Æthiopicísque Elephantis, primùm à patre, & ab se in his regionibus captis abductísque in Ægyptum, & ad bellicos usus edoctis instructissimum, in Asiam trajecit. Lagid. 80. Everg. 3. Marm. Adul.

Universæ civitates quæ defecerant, repente exemplo crudelitatis exterritæ, simul & in ultionem ejus, quam defensuri erant, Ptolemæo se tradiderunt. Ille Syriam ingressus, eam invasit, omníque intra Euphratem tractu, Cilicia, Pamphylia, Ionia, Hellesponto, & Thracia, cum earum omnium regionum copiis, Indicis Elephantis, indigenísque Regulis in potestatem redactis, Euphratem trajecit, & Mesopotamiam, Babyloniam, Susiam, Persidem, Mediam, reliquásque regiones ad Bactriam usque subegit; & quidem sine bello & pugna occupans. Justin. l. 27.

LAGIDAR. an. 79. Lagid. 81. Everg. 4. Id. ibid. Polyb. excerp. Vales. Hieron. in Daniel.

Tantum Seleuco odium parricidiale scelus, vel Ptolemæo favorem indignè peremptæ mors sororis attulerat, qui nisi in Ægyptum domestica seditione revocatus esset, totum Regnum Seleuci occupasset. Lysimachus Ptolemæi frater videtur aliquid movisse, quem Sosibii consilio postea occidit.

Ptolemæus Syriam universam obtinuit, Ciliciam autem amico suo Antiocho gubernandam tradidit, & Xantippo alteri Duci provincias trans Euphratem. Diripiens Regnum Seleuci quadraginta millia talentorum argenti tulit & vasa pretiosa, simulacráque Deorum, ad duo millia quingenta: in quibus & illa quæ Cambyses capta Ægypto in Persas portaverat, & exercitum versus Ægyptum reducit. Veniens Hierosolymam, multas hostias, sicut Judæorum moris erat, Deo obtulit, dignissimáque dicavit ornamenta victoriæ.

Lagid. 82. Everg. 5. Justin. lib. 27.

Post discessum Ptolemæi Seleucus quum adversus civitates quæ defecerant ingentem classem comparasset, repente velut Diis ipsis parricidium vindicantibus, orta tempestate classem naufragio amisit, nec quicquam illi ex tanto apparatu, præter nudum corpus & spiritum, & paucos naufragii comites residuos fortuna fecit. Misera quidem res, sed optanda Seleuco fuit, si quidem civitates quæ, odio ejus ad Ptolemæum transierant, velut Diis arbitris satisfactum sibi esset, repentina animorum mutatione in naufragii misericordiam versæ, imperio ejus se restituunt.

Hieron. in Daniel. Nonnus. in hist. B. Gregor. Συναγωγῆ.

Ægyptii quia post multos annos Deos eorum retulerat Ptolemæus, illum Ευεργέτην, id est beneficium appellarunt. Berenice autem conjux quæ marito Rege bellum peregrè gerente, hoc voto se obstrinxerat, ut si illæsus atque incolumis ille rediret, ipsos detonsos crines, in templo donarii cujusdam loco, appenderet, postquam reversus esset Ptolemæus.

Suidas.

Callimachus Cyrenæus hoc tempore carmen de hac Berenices coma edidit, quod postea Catulus traduxit.

Qua Rex tempestate, novo auctus Hymenæo,
Vastatum fines iverat Assyrios.

Hygin. lib. 2.

Quum autem Berenice voto damnatum crinem in Veneris Arsinoes Zephyritidis, Ptolemæi matris adoptivæ posuisset templo, & ille postero die non comparuisset, quod factum Rex ægrè tulit, at Conon Samius Mathematicus cupiens inire gratiam Ptolemæi, dixit crinem inter sidera collocatum, & quasdam vacuas à figura septem stellas ad caudam Leonis in triangulo ostendit, quas esse crinem referret.

Plut. in Arato.

Aratus Sicyonius Ptolemæi Philadelphi liberalitatem toties expertus ut qui à Regibus sena talenta annua acciperet, postquam Corinthios ab Antigoni Gonatæ ditione liberasset, eósque Achæis consociasset, Legatos ad Evergetem misit, qui ipsius societatem cum Achæis postularent, ea conditione, ut ducatus belli, ei terra maríque deferretur.

Lagid. 83. Everg. 6. Justin. l. 27.

Lætus malis suis Seleucus Syriæ Rex, & damnis ditior redditus, veluti par viribus, bellum Ptolemæo infert, ille cum exercitu ei occurrit, sed quasi Seleucus ad ludibrium tantùm fortunæ natus esset, nec propter aliud, opes Regni recepisset, quàm ut amitteret; prælium inter Reges committitur, & Seleucus in eo victus, Antiochiam trepidus fugit.

Id. ibid.

Seleucus mox ad Antiochum fratrem literas facit, quibus auxilium ejus implorat, ei Asia inter fines Tauri montis cui jussu suo præerat, in præmium latæ opis. Interea Ptolemæus quum Antiochum in auxilium Seleuco venire cognovit, ne cum duobus uno tempore dimicaret, in annos decem cum Seleuco pacem fecit.

Pto-

Ptolemæus longinquæ pacis tempore, Bibliothecam, quam pater Philadelphus ei commendaverat, adaugere cœpit, & Eratosthenem Athenis accersitum libris præfecisse videtur: nam illum pater literis imbui curaverat, & hoc tempore Alexandriæ erat Callimachi discipulus Apollonius Alexandrinus, sed potius Naucratita, ut fuit Eratosthenes ejusdem Callimachi. LAGIDAR. an. 82. Lagid. 84. Everg. 7. Suidas.

Seleucus se cum Ptolemæo pacem fecisse significat Antiocho fratri, sed hic conducto Gallorum mercenario exercitu, Asiam mercedis loco promissam fratri eripere cupiens, ei bellum intulit, præliúmque committitur Ancyræ inter fratres, virtutéque Gallorum victor Antiochus fuit: sed Galli arbitrantes Seleucum in prælio cecidisse, in ipsum Antiochum arma vertere, quod ubi sensit Antiochus velut à prædonibus auro se redimit, societatémque cum mercenariis suis jungit. Justin. l. 27. Trog. Prol.

Antigonus Gonatas Macedoniæ Regno potitus, in eo moritur, illud Demetrio filio relinquens qui in illo annos decem regnavit. Porphyr. Græc. Eufeb.

Arsaces & alii populi Orientis qui ab imperio Antiochi Dei defecerant accepta opinione Seleucum à Gallis in Asia esse occisum, fines suos latè propagarunt.

Ptolemæus quum accepisset Seleucum & Antiochum concordare non posse & bellum in Armenia restaurare, mox exercitum comparat, & partim illum in Phœniciam ducit, partim in Mesopotamiam, interea prælium inter fratres committitur, in quo Antiochus victus in Mesopotamiam profugit, & dum Andromachus Seleuci Dux illum fugientem persequitur, in ea regione à Ptolemæi militibus capitur, quem in vinculis aliquandiù Rex detinuit. Lagid. 85. Everg. 8. Trog. Prol.

Antiochus recollecto & resarcito exercitu, bellum contra Seleucum fratrem restauravit Regulorum sociorum ope, sed iterum in Mesopotamia victus ad Ariarathem Cappadociæ Regem cognatum suum se recepit multò dierum fuga fatigatus. A quo cùm primùm benignè exceptus esset, interjectis diebus, cognito quòd insidiæ sibi pararentur, Ariarathes enim Stratonicen, quæ Seleuci etiam soror erat, uxorem duxerat, salutem fuga quæsivit, & cùm profugo nusquam tutus locus esset, ad Ptolemæum hostem, cujus fidem tutiorem quàm fratris existimabat, decurrit, memor vel quæ facturus fratri esset vel quæ meruisset à fratre. Lagid. 86. Everg. 9. Justin. l. 27. cap. 3.

Ptolemæus non tam amici debito, quàm hostis functus, quandoquidem pacem cum Seleuco fratre inierat, servari Antiochum custodia jussit, ut si quando Seleucus bellum contra se moveret, hostem illi alterum produceret. Id. ibid.

Evergetes Philadelphi patris liberalitatis hæres Rhodiis terræ motu afflictis subvenit, eorum magna pars murorum ac navalium dejecta est, & magnus Solis Colossus qui corruerat, duodecim annis effectus est ccc talentis ex apparatu Regis Demetrii Polyorcetis relicto, quando urbem obsedit, & ipsis Ptolemæus avus auxilium tunc misit, ipse igitur post quinquagesimum & sextum annum prostratus est, sed hic terræ motus si quidem damno, etiam emolumento fuit; multi enim Principes plurima ipsis dona contulere. Lagid. 87. Everg. 10. Polyb. l. 5.

Ptolemæus illis argenti trecenta talenta promisit, frumenti artabarum decies centena millia, materiam ad fabricandas quinqueremes decem, triremes totidem; trabes è picea ad mensuram cubitorum quadraginta millium: æreæ pecuniæ mille pondo: stupæ tria millia pondo: vela & malos ter millia: ad Colossum reficiendum tria millia talentum: Architectos centum operas ministrantes, trecentos quinquaginta, & ad horum annonas, talenta quatuordecim, per annos singulos: adhæc in sumptus ludorum, & sacrorum, frumenti artabarum millia duodecim: item ad alimoniam decem triremium, vicies mille artabas: quorum omnium pleraque statim dedit: pecuniæ verò totius tertiam partem. Id. ibid.

Se-

LAGIDAR. an. 87. Seleucus fratre Antiocho in Ptolemæi carceribus detento cum quo inducias per decem annos inierat, rebus internis tanquam tranquillis, victorem exercitum ducit contra Arsacem & Theodotum, qui sub ejus patre Antiocho quum ille bellum cum Philadelpho gereret, rebellarant, & quum altero contra fratrem esset implicitus fines suos propagarent.

Lagid. 88. Everg. 11. Justin. l. 41.

Lagid. 89. Everg. 12. Justin. lib. 27. Victor quidem Seleucus aliquot prælis extitit, sed quum Antiochus Alexandrum fratrem contra Parthos in superioribus Provinciis occupatum accepit, è Ptolemæi carceribus effugere meditatus est, & opera cujusdam meretricis adjutus, quam familiariùs noverat, deceptis custodibus elabitur, quo nuntio apud Parthos audito Seleucus, statim in Syriam revertitur, sed Antiochus fugiens à Latronibus interfectus est.

Lagid. 90. Everg. 13. Ptolemæus Elephantorum venationi ut pater Philadelphus studium impendens Simmiam ex familiaribus unum, maritimas Æthiopiæ Arabiæque regiones speculatum misit. Hic autem idoneo instructus commeatu illas exploraturus, profectus est.

Lagid. 91. Everg. 14. Justin. l. 28. Nicæa Seleuci Syriæ Regis soror, Demetrio Macedoniæ Regi nupta, à marito dimissa in Syriam se recepit ad fratrem, eúmque ad Demetrio bellum inferendum impellere conata est, sed ille contra Orientis rebelles iterum properare meditabatur, ingentémque comparabat exercitum.

Lagid. 92. Everg. 15. Induciæ inter Ptolemæum & Seleucum Reges erant exituræ, cùm Legati à Seleuco Alexandriam ad Ptolemæum venerunt, petituri ut in alios decem annos prorogarentur, quos lubens Ptolemæus Seleuco concessisse videtur.

Lagid. 93. Everg. 16. Seleucus contra rebelles in Provincias superiores proficiscitur, avorum ditionem recuperare desiderans; sed dato Arsaci & aliis laxamento per suum in Syriam reditum, nam milites plurimos ille ubique collegerat, castella muniverat, civitates firmaverat; ita ut Seleucus in hoc bello diu diversa usus sit fortuna.

Lagid. 94. Everg. 17. Ptolemæus sic pace in Regno fortiter stabilita, dum Seleucus in orientalibus partibus bellum gerit, postquam Simmias ex Æthiopicis regionibus in quas illum miserat speculatum esset reversus, Imperii sui fines versus illas partes propagare decrevit, illius consilio edoctus. Et ut Philadelphus pater Troglodyticam sibi regionem subegerat, ille ulteriores versus meridiem populos Regno suo vectigales reddere aggressus est: itaque Gaza primùm in potestatem redacta, mox Agama ac Sigfiene capta, prædam omnem dimidiatam distribuit; simul Tiamus & Gambela & quæ illi gens proxima habetur, à Rege superata est: illa autem trans Nilum inhabitat.

Marm. Adul.

Lagid. 95. Everg. 18. Ibid. Rex deinde Maga, Zingabem, Angavim, Tiamámque, & quos vocant Athagoos, Calaam & Semenas ultra etiam Nilum, superiori Æthiopiæ adjacentes, & inaccessos, glacie frigoribúsque perpetuis damnatos, ubi cadentes nives aggeruntur: adeo ut genu tenus viator desidat, trajecto flumine in potestatem redegit.

Lagid. 96. Everg. 19. Non hîc victoriarum finem imposuit Ptolemæus; nam Lasinazaa, & Gabala, populísque montes, in quibus scaturiunt aquæ calidæ, habitantibus, irriguóque Atalmo, Begáque, omníque hujus tractus gente cum Thanchaitis, qui ad Ægypti extrema pertingunt, debellatis, viatoribus iter Ægyptum ditionis suæ aperuit.

Lagid. 97. Everg. 20. His non contentus Annenæos postea & Metinæos, qui abruptos montes incolunt, Seseanósque imperio suo subdidit. Hos arduum accessúque difficillimum montem occupantes, obsidione in potestatem redegit, juvenibus, uxoribus, liberis, omníque supellectili sibi selectis.

Dum his subigendis populis occupatur Epiphanes, mors Seleuci Syriæ Regis innotescit, ille post longam apud Arsacem, etsi Regia magnificentia & impensa, detentionem, pace tandem cum illo inita, Antiochiam rediens

equo

equo præcipitatus moritur anno sui imperii vigesimo, ipsi filius ejus Seleucus cognomine Ceraunus successit. LAGIDAR. an 101.

Ptolemæus ne Seleucus Syriæ novus Rex qui copias undique collegerat, ut patrem ex Arsacis detentione liberaret, post illius mortis nuntium aliquid contra se moveret, suas ex tam longinquis partibus revocavit. Lag. 98. Everg. 21.

Dum Epiphanes Seleucum copias suas contra Attalum Pergami Regem qui Taurum montem in Asia suæ ditioni subjecerat, quum illius pater Callinicus bellum contra Arsacem gereret, eduxisse accepit, Arabiam & omnes illius partes suo imperio adjicere decernit. Lagid. 99. Everg. 22. Polyb. l. 4.

Ptolemæus itaque Thuriferorum barbarorum mediterraneas, immensas, siccas, aridas colentes planicies, Solatæósque, quibus mox maris custodiam demandaverat. Has nationes præruptis montibus interseptas, ductu auspiciísque suis devicit, debellatas, agris redditis vectigales fecit. Ultrò se plerique dedidere. Lagid. 100. Everg. 23. Marm. Adul.

Orto paucis abhinc annis bello Cleomenico in Græcia, Achæi ausi erant illud propriis bello sustinere, beneficiorum memores quæ Ptolemæus in illos olim contulerat, ejus amicitiam conservare studebant, at illo procedente, quum auxilio opus haberent societatem potiùs cum Antigono, Philippi vitrico Macedoniæ, quem Ætoli appellaverant, inire censuerunt. Lagid. 101. Everg. 24. Polyb. l. 2.

Cleomenes Spartanorum Rex contra Achæos bellum gerens hoc audito Ptolemæum de auxilio contra Antigonum sollicitavit, Ptolemæus desperans retinere se posse in amicitia sua Achæos, sumptus Cleomeni suggerere cœpit, sed Antigono jam civitates Peloponnesi aliquas occupante, Cleomenes copias postulavit à Ptolemæo, qui illi auxilium ostendens, liberos ejus & matrem obsides postulavit, quos ille misit. Id. ibid.

Ptolemæus interea in Arabiæ Felicis oram, per fretum Neptunium, ita dictum ab Aristone, uno ex ipsius Ducibus, quem usque Oceanum miserat, quòd Neptuno aram ibi consecrasset, ingenti classe comparata, in Arabitas atque Cinædocolpitas exercitum per Duces duxit; eorum autem Regibus subactis, tributum, & ut viatoribus tutum iter præstarent, imperavit. Lagid. 102. Everg. 25. Marm. Adulit.

Ut autem Cratesilea Cleomenis mater Ægyptum appulit, Ptolemæi accepit mandata, Antigoníque Legatos admittere intellexit & Cleomenem invitatum ad pacem faciendam cum Achæis vereri ipsius causa, bellum non assentiente Ptolemæo componere, scripsit ei Cleomenes, ageret quod ex dignitate Spartæ atque è Republica esset, neque unius gratia, anus & parvi pueri semper trepidarent Ptolemæum. Plut. in Cleom.

Legatus à Ptolemæo ad Cleomenem missus est, qui nuntiaret decem diebus antequam pugna iniretur, pecuniam quidem nolle ampliùs Regem suppeditare, sed ad pacem cum Antigono faciendam hortari, quod ubi accepit Cleomenes, fortunam summæ rerum sibi quamprimùm esse tentandam constituit. Pugna ad Sellasiam commissa est, in eáque profligatus in Ægyptum confugit: ubi Africam appulit, deductúsque à ministris Regiis, pervenit Alexandriam, & initio adventus sui satis humanum & benignum erga se Ptolemæum expertus est. Polyb. 16. Plutarch. 16.

Seleucus Ceraunus post tres Regni annos, in Phrygia dolo ab amicis Apaturio Galata & Nicanore appetitus, veneno sublatus est, relicto imperio fratri suo juniori Antiocho.

Antigonus in Macedoniam reversus, non ita multò pòst morbo extinctus est, fidi tutoris, boni Regis, & strenui ducis laudem adeptus, Philippo Demetrii F. regnum Reliquit. Polyb. l. 2.

Ptolemæus ab Leuce oppido, ad Sabæorum regionem potestati suæ omnes gentes nulli veterum Regum obnoxios subegit Martis ope à quo se genitum gloriabatur, finitimos itaque populos ab ortu ad Arabiam, ab occasu ad Æthio- Lagid. 103. Epiph. 26. Marm. Adulit.

Æthiopiam ac Saſſi loca imperio ſuo partim armis, partim beneficiis ſuperavit.

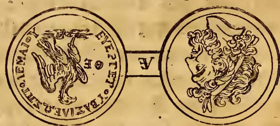
Plut. in Cleom. Cleomenes autem conſilii dato documento vir prudens habitus eſt, & quotidianæ ejus conſuetudinis Laconica ſimplicitas urbanitate ingenua fuit condita, neque nobilitatem uſque fœdans, neque fortuna inflexus, blandientibus & adulantibus fuit Ptolemæo gratior: magna cepit eum verecundia pœnitentiáque, quod talem virum neglexiſſet, & everti permiſiſſet ab Antigono: unde pariter tantam gloriam & opes comparaſſet, ſpem fecit cum navibus & pecunia remiſſurum ſe in Græciam atque in Regnum repoſiturum. Attribuit etiam ei annua viginti quatuor talenta.

Lagid. 104. Epiph. 27. Marm. Adul. Ptolemæus pace terra maríque parta Adulim Erythræi maris urbem littoralem profectus eſt; Jovi, Marti, ac Neptuno pro navigantibus ſacra fecit, copiis undique extructus hic Mavórti thronum dicavit anno imperii ſui vigeſimo ſeptimo.

Polyb. l. 2. lib. 29. Priuſquam verò Rex præſtitiſſet Cleomeni quæ ad reſtitutionem in Regnum pertinebant morbo deceſſit, Berenice uxore ſuperſtite. Juſtinus eum veneno ſublatum à filio refert.

Solin. cap. 10. Heſych. Ptolemæus tres liberos, Ptolemæum, Magam & filiam Arſinoen reliquit ex Berenice, de cujus nomine urbs Heſperis, quam Lethon amnis alluit in Cyrenaica, Berenice dicta eſt; ut & jactus quidam talorum Βερενίκης πλόκαμος.

Strab. l. 17. Evergetes inter bonos Ægypti Reges annumeratur, at poſt illum mali omnes ſunt exiſtimati. Ipſi ſtatuam in Elide Ariſtolaus Macedo erexit; Rex unum ille Ægypti imperium longè latéque propagavit.



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Jovis barbati faſcia redimitum, ex altera parte aquila ſolita fulmini inſiſtens cum epigraphe ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area ΘΕ Θεϐάμων pro Θηϐάμων.

Cognomen Evergetis in hoc Ptolemæi nummo eum haud dubiè ad tertium Ptolemæum revocat, qui teſte D. Hieronymo ab Ægyptiis Evergetes appellatus eſt, quod Deos in Perſiam à Cambyſe ablatos retuliſſet in bello Syriaco.

In Daniel. cap. XI.

Initiales literas ΘΕ interpretamur Θεϐάμων pro Θηϐάμων, *Thebæorum.* Nemo neſcit Lingua Attica & Ionica Ε pro Η uſurpari, & hunc nummum Thebæos Evergeti præſertim cudiſſe auguramur, quòd cùm ipſe Cambyſes ex Herodoto Thebas diruerit, & Evergetes Deos retulerit, Jovem ſuum reſtitutum cum nomine Evergetis Regis ex altera parte ſignarunt.

lib. 3

lib. 17. lib. 2. Thebæ, teſte Ammiano, urbs ob ſingularem erga Oſiridem ſeu Jovem, videtur Dioſpolis vocata, de qua inquit Diodorus. *Conditam porrò ab Oſiride, urbem in Thebaide Ægypti centum portarum, quam matris cognomento*

mento insignierit, sed à posteris Diospolim, id est, Jovis & Thebas appellari.

Quantùm Thebæis autem deberemus, si cum Evergetis nomenclatione, ipsius Ptolemæi Regis caput seu effigiem nobis in nummis suis exhibuissent; aliæ verò urbes ejus cognomine prætermisso nobis illius vultum exposuerunt, quem ab aliis Principibus Ptolemæis distinguere, labor non fuit exiguus.



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis diadematum, in aversa parte Aquila fulmini insistens. In area duo pilei astris insigniti, sub dexteriore L. H. anno septimo.

Nummus iste Ptolemæi Regis in Phœnicia cusus est, & quidem apud Tripolitanos, ut nos docent illi duo pilei astris insigniti, Dioscuros id est Castorem & Pollucem designantes, quorum cultus erat præcipuus in illa urbe ad mare sita, & quorum templi prospectum nobis exhibent Elagabali frequentes nummi cum epigraphe ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ. Vaillant in num. Græc.

Urbes Ptolemæorum imperio subjectas primas nominis sui literas in nummis signare solitas esse diximus, at Phœniciæ urbes pro literis, civitatum suarum insignia apponebant, ut videre est in nostra Seleucidarum Historia, Tyrum, Herculis clavam, Sidonem navis Acrostolium, & præsertim Tripolim pileos, ut suprà, astris insignitos in Antiochi Eusebis nummo. pag. 394.

Phœnicia quidem paruit Soteri & Philadelpho, sed effigies in nummo exhibita, iis planè dissimilis est, deinde Evergeti, Philopatori, & Epiphani quo mortuo ab Antiocho Deo Epiphane aliis erepta est nec eam ampliùs habuerunt. At ex sequentibus Philopatoris & Epiphanis vultibus ab hoc diversis ut ab eorum annis in nummis signatis, ad Evergetem hunc nummum pertinere ostendemus; unde deinceps Antiquariis illius effigies planè deinceps innotescat.

Annus H. id est illius imperii *Septimus*, in nummo percussus denotat fuisse eum signatum quando ipse Antiochus Evergetes in Phœniciam venit cum exercitu, & alterum misit in Mesopotamiam, quum Seleucum & Antiochum fratres contra se bellum in Mesopotamiæ finibus restaurare accepit. Tripolitani ut illius gratiam sibi devincirent nummos suos ipsi dedicarunt, vel quòd Evergetes quum pecunia opus haberet pro exercitu illam Tripoli percutere jussit.



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis diademate ornatum : ex aversa parte aquila fulmini insistens cum Inscriptione ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area à dextris L. ΙΘ. an. 19. à sinistris ΠΑ. id est Παφίων.

Eadem in hoc nummo quæ in superiore effigies, ad alium Ptolemæum spectare quàm ad Evergetem non sinit, annus in eo signatus 19. illum ad Philopatorem qui tantùm 17. annos regnavit non revocat, nec minùs ad Epiphanem, qui quinquennis ad summum Ægypti Regnum habuit, & annos natus 29. decessit, adde quòd illa Evergetis effigies ad ætatem provectiorem vergit, & Epiphanis vultum juveniliorem in ejus nummis, & planè dissimilem, si quidem, anno 1. 5. 7. 10. & 22. cusos eandem habere in se similitudinem proferemus.

Literæ numerales ΙΘ annum imperii Evergetis 19. designant, quo nummus fait percussus, nempe quando ad Æthiopiæ regiones & ultra occupandas exercitum miserat Ptolemæus, qua de re moneta in Paphi officina frequens & quæ nobis superstes fuit, signata est: plurimos quidem in illa urbe nummos Philadelphi percussos ut suprà observavimus: unde nil mirum si eadem illius filio & Heredi adhuc cudit.

Nummus
PTOLEMÆORUM SOTERIS ET PHILADELPHI
CUM UXORIBUS REGINIS.



Ap. Eq. Maunier Aleppensem Parisiis.

Eadem Capita Soteris & Berenices sociata, sine literis ut & Philadelphi & Arsinoes jugata, sed cum integra ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ epigraphe.

Si

Si conjectura de utraque ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ Soteri & Philadelpho communi appellatione, in superiore nummo ad calcem eorum qui Philadelpho tribuuntur, unde in parte ubi sociata sunt Soteris & Berenices capita vox ΘΕΩΝ est apposita, & ΑΔΕΛΦΩΝ in illa ubi jugati sunt Philadelphi & Arsinoes vultus, verisimilis videatur; non ideo rejicienda est, quia in hoc tetradrachmali, tota inscriptio ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ, stat à parte Philadelphi & Arsinoes ut in Marmore Adulitano appellantur: quùm eadem subintelligi debeat in anteriori parte Soteris & Berenices ut eadem non repetatur. Quandoquidem in eodem lapide utrique parentes Dii nominentur.

Non ergo à Philadelpho licèt admodum in parentes pio, percussi sunt illi ex omni forma aurei nummi; nam se Deum ut patrem vivens inscriberet quem unà cum Berenice Ægyptii consecraverant, sed ab Evergete Ptolemæo prioris nepote, & Philadelphi filio, qui ut pater Ptolemæum Soterem cum Berenice in Deorum numerum referri curaverat, ita ipse Philadelpho & Arsinoe parentibus eundem honorem deferre voluit: ut se Ptolemæi Regis & Arsinoes Reginæ Deorum fratrum filium & Ptolemæi Regis & Reginæ Berenices Deorum Servatorum nepotem inscriberet, ut Marmor Adulitanum testatur.

Plurimos seu minimæ seu mediocris, seu primæ formæ nummos aureos in variis cimeliis observavimus, sed omnes cum voce ΘΕΩΝ supra Ptolemæi & Berenices capita, & ΑΔΕΛΦΩΝ supra Philadelphi & Arsinoes vultus, solúmque hunc inspeximus hactenus cum illis verbis ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ab una parte, unde mox illius nummi apud Antiquarios eximia habenda est raritas & elegantia: præter nummi integritatem post tot sæcula servatam.

Ponè Philadelphi caput, videtur clypeolus, in quo fulmen est inscriptum, an illo utebatur Philadelphus, in cujus memoriam cum eo Principe sit percussus? fulmen enim potestatis & imperii symbolum est, ut Aquila Lagidarum stemma fulmini perpetuo insistit? an verò sit Monetarii nota? vel urbis, in qua percussus est nummus, insigne? videant periti.



Philop. 1. PTolemæus IV. Ptolemæi Evergetis & Berenices filius Ægypti Regnum
patre mortuo ſub Soſibii tutela ſuſcepit, in patris memoriam, ut ſi quod
in eo veneni ipſi dato eſſet ſuſpicio, averteret, Philopatoris cognomen ac-
Plin. l. 7. Mag. Etymol. cepit; jocularia quidem nomina Tryphonis & Galli cognomina ipſi indita
ſunt, illud ob mollem & delicatam vitam, hoc verò quod foliis hederæ,
ut Galli, matris magnæ ſacerdotes, in Bacchi orgiis inſtructus & coronatus
Plut. in Cleom. Polyb. l. 5. Valeſ. exc. incederet. Adoleſcens, effæminatus luſtris & vino erat, ut & ſocors & fa-
tuus, cujus tutelam pater commiſerat viro ſolertia ac verſutia inſtructiſſimo,
quâ inter Regum ſucceſſiones ſemper principem in adminiſtratione locum te-
nuerat, Soſibius autem callidus & recoctus, ſed maleficus miniſter, quum
Philop. 2. Valeſ. exc. Magam Ptolemæi fratrem, apud milites mercenarios plurimùm pollere ani-
madverteret, Regem autem fœdis amoribus & inſanis, continuiſque pota-
tionibus indulgentem, Ptolemæo fratrem de medio tollere perſuaſit, ut do-
meſtico metu ſolutus vivere poſſet.

Polyb. l. 5. Plut. in Cleom. Cleomenes interea, qui Antigonum Macedoniæ Regem mortuum eſſe
acceperat, Regem adiit, hortatúſque eſt, ut rebus neceſſariis ac milite
inſtructum dimitteret, Ptolemæus multi illi promittens, participem conſilii
fecit, quippe ſingulari prudentia & vero uſu rerum quas geſſerat, pollere
eum noverat. Rex enim & Soſibius Berenices matris potiſſimum audaciam
formidabant. Cleomenes, licèt aſſentientibus omnibus deterruit Regem,
plu-

plures aiens, si fieri posset gignendos Regi fratres esse ad Regni securitatem & perpetuitatem. LAGIDAR. an. 106.

Quum verò Sosibius fidem diceret mercenariorum militum, quamdiù viveret Magas, non fore ipsis firmam: respondit Cleomenes quod ad id attineret, ut securi essent. Plus tria millia ex mercenariis Peloponnesios & Cretenses ad mille, esse sui studiosos: qui, si annuisset modò, promptè advolaturi essent cum armis. Id. ibid.

Hæc oratio non modicam in præsentia Cleomeni & fidem in Regem benevolentiæ & opinionem autoritatis peperit, sed his verbis omnibus Sosibius imbecillitate Ptolemæi timiditatem intendente, quum omnia formidaret, omnibúsque diffideret, Cleomenem ipsi & aulicis, quod valeret apud illos, formidolosum reddidit, Regíque persuasit, ut quamprimùm Magæ mortem acceleraret: illum verò à Theogo quodam, paulò pòst occisum aiunt esse inter laudum acclamationes aquæ ferventis lebete superjecto, Berenicéque mater etiam extincta est, & illi qui eos sectabantur. Id. ibid.

Ptolemæus ita existimabat à domesticorum quidem metu ipsum semet opera sua & eorum cæde liberasse: ab exteris verò ne periculum ullum haberet metuendum, à fortuna esse provisum: quippe Antigono & Seleuco extinctis, regnare nunc in illorum locum Antiochum & Philippum ambos juvenes ac pueros. Igitur fortunæ suæ confisus, sic Regnum suum administrabat, quasi continuos ludos agitaret, actum aulicis suis, tum ceteris qui rebus in Ægypto præerant, incuriosum se omnium, & difficilem aditu se præbebat, negligentem verò & socordem illis se ostendebat, qui extra Ægyptum Præfecturas curabant; quum priores Reges non minori curæ, quin imo majori, quàm Ægyptum ipsam suúmque in ea imperium res externas habuerint. Itaque res susque deque Ptolemæus habebat. Polyb. l. 5.

Antiochus Syriæ Rex licèt juvenis, magno erat animo imbecillem socordémque Ptolemæum agnoscens de recuperanda Cœlesyria decreverat, sed in illam irrupturus, Molo Mediæ & Alexander Persidis Satrapæ ab eo deficiunt contra quos exercitum mittit, porrò Provinciis citra Taurum Achæo commendatis, alias Apameæ copias cogit, & Gerram in Cœlesyria urbem oppugnare tentat; sed quum illam Theodotus Ætolus, cujus fides erga Ptolemæum adhuc constabat, diligenter munivisset, Antiochus ab incœpto destitit, & contra rebelles ille professus est. Ibid.

Cleomenes post Berenices & Magæ cædes negligenter auditus, spem quidem petendi naves & milites deposuerat, sed quum implicitos bello Ætolico Achæos accepisset, precibus etiam atque etiam, quò Ptolemæus abeundi sibi cum sua duntaxat familia veniam daret, ipse Rex nulli serio negotio attendens futuríque parum providus pro cetera fatuitate atque stultitia sua, verborum Cleomenis rationem nullam habebat. Sosibius autem ob cujus oculos Cleomenis audacia & stipendiariorum erga ipsum benevolentia, illum nullo modo dimittendum cum amicis statuebat: nam cum classe & pecunia ac commeatu periculum erat ne victor mortuo Antigono, Ægypti Regno metuendus esset, qui ejus statum tam diù explorasset, ac pro deplorato Regem haberet, virum autem tantum contemptim habitum dimittere, inimicum certum atque hostem futurum judicabat, quamobrem illud superat, ut invitum retinerent, & priusquam evaderet, comprehenderetur & includeretur. Ibid.

Res in eo statu erat, quum appulit Alexandriam Messenius Nicagoras; hic oderat Cleomenem, in specie tamen pro amico se gerebat. Hunc igitur è navi oneraria tunc egredientem Cleomenes videns (nam fortè deambulabat in crepidine littoris) diligenter salutavit eum, & qua de re in Ægyptum venisset, percunctatus est. Quum Nicagoras comiter salute reddita, Polyb. l. 5. Plut. in Cleom.

equos

LAGIDAR. an. 106. equos bellatores Regi se insignes diceret adducere, Mallem, inquit, sambucistrias & cinædos: nam hæc Rex nunc moratur inprimis, quod Cleomenis de Rege dicterium deinde Sosibio denudavit Nicagoras.

Iid. ibid. Sosibius hanc arripuit ansam & accepit lubens. Ceterùm Ptolemæum majore de causa quærens irritare, induxit Nicagoram ut epistolam adversus Cleomenem Regi scriptam relinqueret, statuisse illum, si naves & milites ab eo accepisset, Cyrenas occupare. Ac Nicagoras quidem his scriptis literis vela fecit. Quum Sosibius triduo pòst obtulisset Ptolemæo quasi modò redditam epistolam, atque adolescentem inflammasset visum est in amplis ædibus Cleomenem recludere, præbitóque reliquo consimili cultu arcere exitu.

Polyb. ibid. Plut. in Cleom. Ptolemæus Canopum urbem Ægypti civitatem, distantem ab Alexandria 120. stadiis profectus erat, forsan ad festivos illos dies per fossam navigans, qui in Canopi honorem celebrantur, ubi major erat ejus sollennitas quàm apud Alexandriam. Cleomenes hac Regis ab urbe exitus occasione, rumorem inter custodes distulit inibi se esse, ut à Rege liberaretur, quòd in more Regi esset, ut quos erat carcere soluturus cœnam his & munera mitteret.

Ibid. Amici multa talia apparata miserunt foris in urbem Cleomeni, quo circumvenirent custodes, qui ista missa putabant à Rege, quippe sacra fecit & participavit eis hæc liberaliter, impositáque corona accumbens cum amicis epulatus est, & insuper vinum mitti custodibus, qui nihil quicquam de dolo suspicati, acceptis vescuntur: ita sepultis vino custodibus, amicis qui unà erant & famulis comitatus circa meridiem, numero tredecim strictis pugionibus foras erumpunt.

Ibid. Ptolemæus quidam nomine ad urbis custodiam tunc relictus accepto nuntio iis occurrit, sed ipse de quadriga dejectus, interficitur: simul ad libertatem populus vocatur, quum nemo sequeretur neque rebelli socium se adderet, converso agmine arcem petunt conjurati, claustra portularum, sive fenestrarum, si fortè revulsuri, & ad destinata cunctorum opera usuri: quod eorum consilium ut præsenserunt Præfecti arcis, valido præsidio portam muniunt: itaque conjurati, hac quoque spe lapsi, generoso animo & Laconico, manus sibi intulerunt, atque hunc habuit vitæ exitum Cleomenes.

Ibid. Ut verò rumor est per totam urbem dilatus, Cratesilea Cleomenis mater, quamvis generosa mulier, demisit ex magnitudine calamitatis animos, liberósque complexa Cleomenis, projecit se in lamentationes. Ex filiis, stirpis major ex fastigio domus præter omnium expectationem desiliens in caput, se præcipitem dedit, atque afflictus quidem fuit, non expiravit tamen, sed sublatus est, clamans & fremens quòd interpellaretur morti.

Ptolemæus Rex, ubi hæc accepit, corpus imperavit Cleomenis excoriatum in crucem agi, necari insuper liberos ejus, matrem, & feminas ejus comites. Postquam ad supplicii locum perventum est, pueros primùm sub oculis Cratesileæ, deinde illam interfecerunt: illa autem hanc vocem tantis in malis misit. *Quò pueri estis profecti!*

Lagid. 107. Philop. 3. Polyb. l. 4. Orto inter Byzantinos & Rhodios bello, hi ut Achæum qui in regionibus Asiæ cis Taurum latè dominans, rerum potiebatur, quíque Regis nomen paulò antè assumpserat, sibi devincirent, quum ejus patrem Andromachum, captivum Alexandriæ ut suprà diximus detineri scirent, consilium inierunt legationem ad Ptolemæum mittendi, qua illum tradi sibi peterent, nolebat quidem Philopator illum dimittere, sperans magno eum sibi, tempore suo fore usui, necdum enim controversiæ quam habuerat cum Antiocho quòd Gerram urbem suam obsederat, finis erat impositus, & Achæus qui se Regem declaraverat.

Lagid. 108. Philop. 4. Andromachus autem Achæi quidem pater erat & Laodices Antiochi Syriæ Regis matris frater: verumtamen Rhodiorum petitioni annuens Ptolemæus Andromachum ipsis tradidit ut illum filio restituerent: posteáque Achæus ejus

ejus filius consiliorum suorum contra Antiochum societatem cum Ptolemæo iniit. LAGIDAR. an. 108.

Decius Magius Capuæ Præfectus legationem ad Hannibalem ne mitteretur, summa ope restiterat, ab eo ideò postulatus, in navem impositus Carthaginem missus est; sed navem Cyrenas detulit tempestas: ibi quum Magius ad Statuam Ptolemæi confugisset, deportatus est Alexandriam, & postquam Ptolemæum docuit, contra jus fœderis junctum se ab Hannibale, vinculis liberatus est, permissúmque ut rediret, seu Romam, seu Capuam si vellet. Magius autem quum Capuam nec sibi tutam diceret, & Romam eo tempore, quo inter Romanos Campanósque bellum esse, transfugæ magis quam hospitis fore domicilium, malle in regno vivere, quem vindicem atque autorem haberet libertatis. Luc. Dec. 3.

Antiochus provinciis Regni sui superioribus tandem pacatis, an Ptolemæo? an Achæo bellum inferret dubius, Seleuciam ad Orontis ostia sitam Apollophanis Medici sui consilio recuperare aggreditur. Hæc urbs Ægypti præsidiis tenebatur à tempore quo Evergetes in Syriam Berenice sorori auxilium laturus cùm exercitu venerat. Lagid. 109. Philep. 5. Polyb. l. 5. Id. ibid.

Seleuciam armis captam ordinabat Antiochus, quùm illi à Theodoto literæ afferuntur, quibus rogabatur ut contenderet quamprimùm in Cœlesyriam significabat, quam se totam ipsi traditurum scribebat. Hic Theodotus genere Ætolus erat, qui maximo persæpè usui quum fuisset Ægypti Regibus, adeò condignum meritis præmium nullum retulerat, ut etiam de vita periculum, ipsi esset creatum, ac propterea, quo tempore Antiochus bellum adversus Molonem gerebat, Theodotus Ptolemæum pro deplorato habens, & illius aulæ proceribus diffisus per se Ptolemaïdem per Panætolum Tyrum occupaverat. Tunc igitur Antiochus expeditione adversus Achæum in aliud tempus dilata, in Cœlesyriam duxit exercitum, & Gerram iterum aggressus est. Ibid.

Ptolemæus qui Theodoti defectionis nuntium acceperat, Nicolaum genere etiam Ætolum Ducem suum qui bellicarum rerum usu & audacia nemini cedebat: ad Ptolemaïdem obsidendam misit: quo Cognito Antiochus, relicta gravi armatura, datóque Ducibus negotio, ut Brocchos Castellum in ipso propè lacum transitu situm, obsiderent, ipse cum expeditis militibus ad eximendam obsidione Ptolemaïdem iter intendit.

Nicolaus qui Antiochum adventare, fama nuntiante, jam antè didicerat, castra movet: ac Lagoram Cretensem cum Dorymene Ætolo ad occupandas fauces propè Berytum mittit. In hos statim copias duxit Antiochus, manus conserit, terga vertere hostes cogit & mox in ipsis faucibus castra metatur. Eò loci copiis ceteris acceptis cum universo exercitu ire pergebat. Quum illi obviam processerunt Theodotus & Panætolus amicis suis comitati, quos omnes quum benignè Antiochus appellasset, Tyrum & Ptolemaïdem illi tradiderunt cum omnibus apparatibus qui in oppidis illis erant. Ibid.

Ptolemæus interim Memphim urbem concesserat, copias ejus Pelusio erant congregatæ. Nili aggeres reclusi, omnes aquæ dulcis scaturigines obrutæ, quod quum accepisset Antiochus, sententiam de exercitu versus Pelusium ducendum mutavit. Porrò Ptolemæus subveniendi rebus suis & accedendi propiùs ad hostem, sicut par erat ipsum facere, manifesta enim perfidia appetitum, ne consilium quidem aut rationem ullam præ socordia inibat: usque adeo rei militaris cura, atque exercitatio omnis ab eo fuerat spreta. Ibid.

Quod reliquum fuit, Agathocles & Sosibius penes quos summa erat Regni autoritas, quod optimum poterant in præsentia consilium capiunt, nam decernunt in præparatione belli operam sibi gnaviter esse ponendam: interim verò Legatos ad Antiochum mittendos, qui impetum ipsius relaxent, ita denique omnia in speciem esse comparanda, ut Antiochus in ea quam antè con-

LAGIDAR. an. 109. conceperat de Ptolemæo, opinione confirmetur: nunquam videlicet ausurum ipsum bellare secum? verùm per amicos & colloquia acturum, & ut è Cœlesyria excedat, rogaturum.

Ibid. Agathocles & Sosibius ad Anthiocum igitur magno studio legationes miserunt, simul & Rhodios, Byzantinos, Cyzicenos, itémque Ætolos de pace per Legatos sollicitant inter Ptolemæum & Antiochum, at dùm ultrò citróque ad ambos Reges Legati commeant, præclaram nanciscuntur ad bellum præparandum Ptolemæi consiliarii, ipsi Memphi morabantur ibidémque eos excipiebant, qui ab Antiocho venirent, postulatísque illorum perhumanè respondebant.

Ibid. Interim ipsi mercenarios milites quos in urbibus ditionis suæ ex Ægypto Ptolemæus alebat, convocant & Alexandriam contrahunt, ad conducendum etiam militem peregrinum, conquisitores dimittunt, & ne vel iis, quos jam habebant, vel iis qui deinceps essent venturi, annona deesset, providebant; nec minùs de ceteris quoque omnibus rebus bello necessariis, solliciti erant: eóque fine Alexandriam alterius vicibus subindè excurrebant, ut ne quid omninò deficeret eorum, quæ ad proposita exequenda desiderari poterant.

Ibid. Armorum autem fabricam, virorúmque delictum atque centuriationem Echecrati Thessalo & Phoxidæ Melitensi permiserunt: adhibiti etiam sunt ad curationem ejusdem muneris Eurylocus, Magnesius, & Socrates Bœotius, quibuscum erat & Cnopias Alorita. Accidit enim sanè quàm opportunissima res Ægyptiis, ut viros istos nanciscerentur qui sub Demetrio & Antiocho Regibus stipendia fecerant verorum certaminum, atque adeò omnium quæ ad expeditionales usus spectant, mediocrem saltem peritiam habebant.

Hi multitudinem sibi traditam, quantúm fieri poterat, militari disciplina informabant. Jam primùm per genera, pérque ætates tribules, convenientia cuique arma, spretis iis quibus antè uti solebant, diviserunt: prioribus deindè ordinationibus solutis, totáque illa descriptione antiquata, quæ in recensendis militibus stipendiorum causa, antea servabatur, ex usu præsentis belli eos centuriarunt. Secundúm hæc, assiduis exercitationibus non solùm imperia militiæ familiaria illis reddebant; sed etiam proprios cuique armorum generi motus. Postremò armatos convenire in unum jubebant, ibíque sui officii illos admonebant.

Ibid. Qua in re egregiam cumprimis illis operam navaverunt Andromachus Aspendius, & Polycrates Argivus: qui & recens è Græcia illuc trajecerant & Græcanicæ audaciæ atque industriæ, qua ferè singuli Græcorum, in bellis utuntur, magnum cumprimis usum habebant: hoc & ampliùs viri illustres erant, tùm splendore patriæ suæ uterque, tùm privatis opibus. Polycrates præsertim qui antiquissima prognatus stirpe, patrem habuerat Mnasiadem, plurimarum olim palmarum athletam.

Ibid. Hi modò privatim, modò publicè hortando, monendóque, & quos instituebant, audaciam & alacritatem ad futurum certamen illorum animis inseruerunt. Porrò singuli eorum, pro ea peritia, qua præcipuè pollebant, ita Ducatus in exercitu gerebant.

Ibid. Eurylocus Magnes trium fermè millium, & hoc est, quod apud Macedonas vocatur agema. Socrates Bœotius cetratis bis mille præerat. Phoxidas Achæus, & Ptolemæus Thraseæ F. prætereáque Andromachus Aspendius, eodem in campo Phalangem & Græcos mercenarios exercebant. Ceterum Phalangis Duces erant Andromachus & Ptolemæus, conductii milites, Phoxidas. Constabat Phalanx hominum numero millium viginti quinque. Mercede conducti accedebant ad octo millia. Equites ad Regium comitatum pertinentes,

tes, erant ad ſeptingentos, quos Polycrates inſtituebat, & una cum iis accitos è Lybia, & ibidem in Ægypto conſcriptos, præerátque idem, omnibus his numero ad tria millia. LAGIDAR. an. 109.

Univerſi verò equitatus, & cunctorum qui ſtipendia equis merebant, ad duo millia hominum, Præfectus erat Echecrates Theſſalus, qui cum eximia cura eos exercuiſſet, in ipſo diſcrimine, maximo uſui Ptolemæo fuit ejus opera. Cnopias quoque Alorita in commiſſo ſibi milite inſtruendo præparandóque nemini omnium concedebat: Ii autem erant omnino Cretenſes ad ter mille, è quorum numero fuere Neocretes mille, quibus Philonem Cnoſſium præpoſuerat. Ibid.

Armaverunt & Afrorum tria millia more Macedonico, Præfecto Ammonio Barcæo, Ægyptiorum multitudo ad viginti millia Phalangitarum accedebat; qui Ducem Soſibium habebant: confracta eſt & Thracum, Gallorúmque manus, tum ex iis qui Ptolemæi ditionem incolebant, aut liberis eorum ad quatuor millia: tum ex iis qui inſuper recens fuerant conſcripti ad duo fermè hominum millia, Dúxque illis impoſitus Dionyſius Thrax. Ac Ptolemæo quidem qui præparabatur exercitus, hoc numero conſtabat, & hac gentium ceterarum diverſitate. Ibid.

Antiochus interim urbem Phœniciæ Dora premebat obſidione, cujus incœpti, cùm exitum nullum videret: (nam & locus erat natura munitiſſimus & obſeſſis inde opem ferebat Nicolaus) appetente jam hieme, miſſis à Ptolemæo Legatis demum annuit, ut & induciæ ad menſes quatuor fierent, & de ſumma re ad conditiones æquiſſimas ſe deſcenſurum diceret, quia diutius à ditione ſua abeſſe nolebat, & Seleuciam reducere exercitum ad hibernandum properabat. Jam enim manifeſtum erat rebus ipſius conſtruere inſidias Achæum, à quo Ptolemæum adjuvari nemo dubitabat. Hac venia Legatis data, Antiochus remiſit, juſſos quamprimùm ſibi voluntatem Ptolemæi renuntiare & Seleuciam ad ſe venire. Deinde ubi præſidia locis opportunis impoſuiſſet, rerum omnium cura Theodoto mandata ad reditum ſe accinxit.

Seleuciam ut ventum, in hiberna dimiſit Antiochus: nullam de cetero exercendi militis curam gerente; perſuadebat enim ſibi ad ea quæ reſtabant, nihil dimicatione futurum opus: quód partem aliquam Cœleſyriæ & Phœniciæ jam in poteſtate habens, cetera loca à volentibus, ſe accepturum, & omnia colloquiis tranſacturum ſperabat. Ptolemæum quidem certè periculum ſummæ rerum facere nequaquam auſurum. Idem cum Antiocho & Legati ſentiebant, ea maximè conjectura ducti, quod de negotiis perquam humanè cum ipſis tractaverat Soſibius in urbe Memphi ſedens; quum interim de apparatibus belli, qui Alexandria fiebant, nihil quicquam ſinerentur videre, qui ad Ptolemæum miſſitabantur. Igitur tunc quoque, qui advenerant Legati, Soſibium ad omnia paratum dicere. Ibid.

Porrò autem quoties cum Legatis Antiochus conveniebat, apprimè illi curæ erat, ut non minùs juſtis cauſæ rationibus, quàm vi armorum Legatos Alexandrinos ſuperaret. Qui poſtquam Seleuciam venere, & ad diſceptandas ſigillatim pacis conditiones deſcenderunt, prout mandatum illis à Soſibio fuerat in commemorandis cauſæ ſuis juſtis Antiochus, illatum paulò antè damnum Ptolemæo & inſignem ſibi factam, confeſſione omnium, injuriam, quando in Cœleſyria loca nonnulla occupaverat, non magni æſtimabat; quinetiam perſæpe ita de expeditione illa ſua loquebatur, ut ſi nulla cuiquam facta eſſet injuria, quippe res ad ſe pertinentes illum ſibi vindicaſſe.

Erat Antiocho multùm in ore, Antigonus Cocles, qui primus illam Provinciam armis quæſiviſſet, nec non Seleuci dominatio illorum locorum. Ibid.

LAGIDAR. an. 109. Has esse minutè certissimas justissimásque rationes acquirendo, per quas ad se non ad Ptolemæum, Cœlesyria spectaret. Ptolemæum enim cum Antigono bellum gessisse, non ut sibi quidquam pararet; verùm ut Seleucum Provinciæ ejus Imperium sibi asserentem, adjuvaret, omnium verò maximè communem cunctorum Regum confessionem urgebat: illo nimirum tempore factam quum Antigono devicto, Cassander, Lysimachus, Seleucus de communi sententia ad consultandum congregati in unum, Seleuco Syriam universam decreto suo attribuerunt.

Contraria his, qui à Ptolemæo dicebant, probare nitebantur, nam & præsentem injuriam exaggerabant: rem enim vero indignam esse, quod proditione Theodoti, & expeditione ista Antiochi, violata sic fides esset. Objiciebant & illud: Ptolemæum Lagi filium, Syriæ Imperium quæsivisse sibi: quippe ea Lege, arma ipsum consociasse cum Seleuco, ut Asiæ quidem universæ dominatus Seleuco pararetur; Cœlesyriam verò & Phœnicem propriam ut sibi faceret. Hæc & similia his, quum sæpius per Legatos & in colloquiis utrimque jactarentur, effici tamen omnino nihil poterat, per communes enim amicos controversia disceptabatur, & intererat conventibus nemo, à quo reprimi & inhiberi posset impetus illius qui lædere alterum videretur.

Ibid. Maximam verò utrisque difficultatem afferebat Achæi negotium: nam Ptolemæo, id summo studio agente, ut fœderibus comprehenderetur; Antiochus contrà, ne fieri quidem mentionem ullam omnino ejus rei ferre poterat; rem esse indignam clamitans, audere Ptolemæum rebelles protegere, aut cujusquam illorum meminisse.

Ibid. Quum igitur, dum per Legatos agerent, utrique suis se propugnaculis tuerentur; interim verò pax non conveniret, ineunte jam vere copias suas contrahit Antiochus, habens in animo terra maríque hostem aggredi, & reliquas Cœlesyriæ partes nondum subactas in potestatem redigere.

Ibid. Ptolemæus summam rerum tuendam Nicolao tradit: commeatus omnium rerum Gazam affatim convehit, copias pedestres, maritimásque emittit: quæ ubi advenerunt, audacter jam bello se accingit Nicolaus: ad omnia quæ imperaret, promptum adjutorem Perigenem experiens, qui navibus præerat: Hunc enim classi, quam submittebat, proposuerat tectas quidem naves triginta habentem, onerarias verò amplius quadringentas. Hic parte exercitus, præoccupatis faucibus ad Plabanum, altera parte, in qua erat ipse, proxima Prophyreoni urbi loca tenens, ne hac faceret Antiochus impressionem impediebat, classem interim unà secum habens in anchoris stantem.

Ibid. Antiochus Marathum progressus, quum ad eum Aradii venissent de societate acturi, pro sociis accepit eos: deinde per Theuprosopon, Syriam ingressus, Berytum venit: & transitu Botrim occupavit, Trierem & Calamum incendit, Nicarchum inde & Theodorum præmisit jussos in angustiis viæ ad Lycum fluvium occupandis hostem antevertere: ipse cum exercitu pergit ire; mox ad Damuram amnem castra communit. Diogneto Navarcho cum classe illum semper comitante. Hîc rursus assumptis secum Theodoto & Nicarcho cum ea expeditorum manu quam habebant, fauces quas Nicolaus præoccupaverat speculatum est profectus, naturáque locorum probe prospecta, in castra se recepit. Postero die, relicto ibidem milite graviter armato, & Nicarcho illi Præfecto ad proposita exsequenda cum reliquis copiis se se Antiochus accinxit.

Ibid. Quum autem Libani montis tractus oram maritimam in angustum ac breve spatium eò loci cogat: accidit insuper ut illum ipsum spatium inaccesso atque aspero quodam clivo præcingantur, qui arctum & difficilem, propter mare, tramitem relinquit: ibi Nicolaus consederat, & locis aliis idoneo

neo militum præsidio occupatis aliis structura castellorum munitis facilè se aditu prohibiturum esse Antiochum credebat. LAGIDAR. an. 109.

Antiochus diviso in tres acies exercitu, unam Theodoto tradit, addito præcepto, ut secundùm Libanum montem hostem peterent, manum conserent, perrumperent denique. Alteram aciem Menedemo attribuit, cui etiam atque etiam imperavit, ut per medium clivum tentaret transitum. Tertiam ad res mari gerendas reservavit, præposito Diocle. Ipse cum prætoria sua cohorte medius inter omnes stetit: testis spectatórque omnium quæ gererentur futurus. Simul & Diognetus & Perigenes navales copias ad pugnam direxerunt, terra quàm maximè fieri poterat, appropinquantes, & ut terrestris navalísque prælii una dumtaxat appareret connitentes. Ibid.

Mox quum uno omnes dato signo, & uno imperio, simul hastam invaderent: Mari quidem pugnæ discrimen æquabatur; nam & numero & ceteris rebus æquales erant utrinque navalis prælii apparatus: terra verò, licèt principio superior esset Nicolaus Ptolemæi Dux, locorum præsertim natura munitissima eum adjuvante; mox tamen postquam Theodotus stationem in monte locatam vi dejecit pervasítque, deinde fronte conversa, è superiore loco hostes est aggressus, fugam effusam capessit Nicolaus. Periere ex iis inter fugiendum, ad duo millia, nec pauciores vivi sunt capti, qui supererant cuncti ad Sidonem urbem se recipiunt. Perigenes qui de prælio maritimo spe lætiore jam erat, ut cladem terra esse acceptam videt, consternatus animo, retro ipse concedens eadem petit loca. Ibid.

Antiochus cum exercitu profectus ad Sidonem, signa constituit, urbis tamen oppugnationem non censuit sibi tentandam, Philoteriam ducit, quam cum Scythopoli occupat, deinde Atabyrum cepit. Eo tempore Keræas è numero Præfectorum Ptolemæi ad Antiochum defecit, qui munifice illum suscipiens, animos multorum erexit. Itaque non multò pòst Hippolochus Thessalus abductis etiam de Ptolemaïco exercitu equitibus 400. ad ipsum transfugit. Deinde Antiochus Pellam, Canum, & Gephyram subegit, in Arabiam deflexit, Abilam & Gadaram in deditionem accepit, Rabatamana Arabiæ urbem occupavit, tandem Ptolemaïdem reversus, in Hiberna concessit. Lag. 110. Philop. 6. Ibid.

Ineunte vere Ptolemæus & Antiochus præparatis rebus omnibus, in eo jam erant, ut expeditionem susceptam, prælio terminarent. Ptolemæus igitur peditum septuaginta millia, equitum quinque, bestias tres & septuaginta secum trahens, Alexandria movet. Antiochus cognito hostem adventare, & ipse copias suas in unum cogit: numerus peditum, duo & septuaginta millia, equitum sex, elephanti duo supra centum. Ibid.

Ptolemæus Pelusium profectus, in ea primùm urbe castra posuit. Ibi assumptis qui sequebantur à tergo, postquam frumentum exercitui esset mensus, movet castra, pergítque ire per terram carentem aqua propter Cassium montem, & ea quæ vocant Barathra, iter faciens. Gazam ut ventum est, & pars exercitus ibi est assumpta, placidè lenitérque ut antè processit. Quintis castris quò destinaverat, pervenit, ibíque stadia quinquaginta ab oppido Raphia, signa constituit. Antiochus decem fermè stadia ab hoste locum castris noctu cepit: deinde propiùs Ptolemæum consedit, non longiore stadiorum quinque intervallo, inter utraque castra relicto. Ibid.

Eodem tempore Theodotus, facinus est ausus Ætoliæ quidem, sed tamen virilis prorsus audaciæ. Quia enim in Ptolemæi aula, antea versatus fuerat, ac propter mores illius & vitæ quotidianæ consuetudinem notam habebat, duobus tantùm comitatus, sub lucem hostile vallum intrat, & à vultu ille quidem dignosci non poterat propter tenebras; à veste autem & cetero Ibid.

LAGIDAR. an. 110. cultu notabilis non erat, obſervato autem ſuperioribus diebus loco tabernaculi Regii magna audacia fecit impetum: ac primò quidem obvios omnes fefellit: verùm ubi in tentorium illud irrupit, in quo reſponſa dare adeuntibus & cænare ſolitus Rex erat, omnes ſcrutatus angulos à Rege oberravit duobus ex iis qui ibi curabant vulneratis, Andrea etiam Archiatro obtruncato.

Lib. 3. Sic rem narrat Macchabæorum ſcriptor. Doſitheus filius Drymilli dictus, natione Judæus, poſtea verò facta à lege tranſitione, à patriis ſanctioribus alienatus cùm Theodotum ſubduxiſſet, ignobilem quemdam ſuppoſuit in tabernaculo quem ipſe pro Ptolemæo obtruncavit.

Polyb. l. 5. Poſtquam per dies quinque oppoſita invicem caſtra Reges habuiſſent, viſum utrique eſt, prælio jam decernendum. Quum igitur prior Ptolemæus ſuos è vallo eduxiſſet, ex templo Antiochus quoque educere è caſtris, & aciem contrà dirigere. Phalanges ſuas ambo & delectorum aciem armatu Macedonico inſtructorum adverſis invicem frontibus collocarunt.

Ibid. Cornua Ptolemæus ordinaverat hoc modo. Lævum curabat Polycrates cum iis equitibus qui Ducatum ejus ſequebantur: Inter hos & Phalangem, primi erant Cretenſes ad latus ipſum equitum, ſequebantur Regii Prætoriani, quos agema vocant, deinde cetrati Duce Socrate, hi Lybicos contingebant, qui Macedonum armis erant ornati. Dextrum cornu tenebat Echecrates Theſſalus, equites habens quibus præerat, ad lævam Echecratis Gallos & Thraces collocaverat: deinceps Phoxidam cum mercenariis Græcis qui Ægyptiacæ Phalangi adhærebant: ex elephantis quadraginta in lævo cornu fuerant locati, ubi Ptolemæus ipſe pugnam erat facturus, tres & triginta dextrum cornu & mercenarios equites protegebant.

Ibid. Antiochus verò beſtias ſexaginta, quibus erat præpoſitus Philippus ejus collectaneus, ante cornu dextrum, ubi dimicaturus erat cum Ptolemæo, locat, horum à tergo equites bis mille Duce Antipatro ſtare juſſit, quibus totidem alios in modum forcipis diſpoſitos adjunxit, juxta equites, in fronte aciei Cretenſes ſtatuit, deinde eos qui fuerant è Græcia acciti: inter hos & Macedonicam armaturam quinque illa interpoſuit millia, quæ Bybbaco Macedoni parebant. Lævam deinde aciem dirigens, in ipſo cornu equites bis mille poſuit, quorum Dux Themiſon; his Cardacas applicuit & Lydos jaculatores: deinde expeditorum tria millia ſub Menedemi Ducatu: his adhærebant Ciſſii, Medi, & Carmanes: his Arabes & finitimi populi, qui jam Phalangem ipſam contingebant: reliquos elephantos ſiniſtro cornu præpoſuit, Præfecto illius Myiſco inter pueros Regios in aula quondam educato.

Ibid. Ad hunc modum inſtructis utrimque copiis, uterque Rex amicis ac Ducibus comitatus aciei frontem obequitans ſuos alloqui cœpit, fortitudinem militum extollere, ordines ſuos hortari, maximam in Phalangibus ſpem habere: Phalanges enim Rex uterque & delectos Macedonico more armatos contra ſe invicem collocarant: Milites autem unà cum Ptolemæo, Andromachus Aſpendius, & Soſibius hortabantur, Arſinoe Ptolemæi ſoror ſedulò copias obambulans, capillis ſolutis cum lachrymis orabat miſerabiliter milites, ferrent opem audacter ſibi, liberis, & uxoribus, binas victoribus auri minas daturam ſingulis pollicens: Antiocho verò Theodotus & Nicarchus ſuos monendo rogandóque ſecundas agebant.

Maccab. Lib. 3.

Ibid. Mox ut pervenere, Ptolemæus quidem & Arſinoe ad aciei lævum cornu. Antiochus verò cum Regia equitum turma, claſſicum incinere juſſis tubicinibus, prælium elephantis commiſerunt: ceterùm belluarum Ptolemæi pleræque certamen detrectabant; nam Libycis elephantis id accidere ſolet ut neque odorem, neque barritum Indicorum ferant. Quum igitur ſubitò conſternati omnes, & in fugam verſi ordines perturbarunt, Ptolemæi agema illis urgentibus eſt inclinatum. Antiochus circumducto ſupra beſtias agmine, in Polycra-

cratem & equitatum, cui ipſe præerat, dedit impetum: ſimul Græcorum LAGIDAR. an. 110. mercenarii, qui circa Phalangem fuerant ab Antiocho conſtituti, Ptolemæi cetratos impellunt, quorum jam antè ordines, beſtiæ turbaverant; ac lævum quidem Ptolemæi cornu hoc pacto oppreſſum, omni ex parte in fugam inclinavit.

Echecrates verò qui in dextro curabat, poſtquam pulverem ingentem Ibid. ferri in ſuos vidit, beſtias autem quæ à ſuis partibus ſtabant, ne accedere quidem ullo modo ad hoſtem velle, Phoxidæ Græcorum mercenariorum ductori mandat, ut oppoſitos ſibi hoſtes invaderet, ipſe equitibus longo agmine eductis, hoſtilem equitatum à tergo & latere adoriens in fugam citò vertit: idem & Phoxidas & omnes qui circa illum erant, fecerunt: in Arabes nemque & Medos facta impreſſione, terga dare omnes coegerunt. Igitur dextrum quidem Antiochi cornu vincere, & ſiniſtrum vinci, & cùm hoc pacto Phalanges amborum nudatæ ſuis cornibus eſſent, ipſæ interim medio campo manebant inter ſpem metúmque de futuro pariter fluctuantes.

Quæ quum agebantur, Antiochus in dextro cornu proſperam pugnam fa- Ibid. ciebat: Ptolemæus verò, qui ſe in Phalangem ſe receperat, quum in mediam progreſſus aciem veniſſet, ſéque militibus oſtendiſſet, tantam ſuis alacritatem, hoſtibus verò pavorem ingeneravit. Igitur Andromachus & Soſibius in hoſtem ducere cœperunt: delecti quidem è terra Syria milites aliquando in acie reſtiterunt, ut qui Nicarchi ductu regebantur, at vix primum ſuſtinentes impetum, ceſſêre pugnámque omiſere.

Antiochus ut rerum imperitus ac juvenis, quia ipſe ex adverſo ſtantes ho- Ibid. ſtes vicerat, ceteras quoque ſui exercitus partes vincere omnes ratus, fugientes perſequebatur: tandem verò ab aliquo è ſenioribus quid ageretur attendere monitus, quum ille ei pulverem indicaret, qui è media acie ad caſtra ipſius ferebatur: tùm demum re cognita, in eum locum, ubi ſteterat acies, accurrere conatus, ubi omnes ſuos fugæ ſe mandaſſe comperit, etiam ipſe Raphiam conceſſit.

Ptolemæus proſperum ſummæ rerum eventum per Phalangem conſecutus, Ibid. per equites verò & mercenarios dextri ſui cornu, multis fugientium hoſtium occiſis, in caſtra ſe recipit: poſtridiè verò ſublatis ſuorum corporibus humatíſque; hoſtium autem ſpoliatis, movet ſigna & Raphiam ducit.

Antiochus ſtatim à fuga, ſuis collectis, ex urbe caſtra munire volue- Ibid. rat, ſed quia milites ejus magna ex parte intra mœnia penetraverant, ipſe quoque ingredi fuit coactus. Sequente die ductis ſub auroram copiis, Gazam contendit, ubi poſitis caſtris ad Ptolemæum de tollendis cadaveribus mittit, impetratáque ab eo venia, mortuis juſta facit. Deſiderati ſunt ex Antiochi militibus non multò pauciores millibus decem peditum, trecenti equites, & eò plures: capti ſunt vivi ſupra quatuor millia; elephanti in conflictu periere tres è vulneribus, poſteà duo. Ex Ptolemaicis occiſi ſunt pedites mille quingenti, equites verò ſeptingenti: ex elephantis ſedecim ſunt trucidati, reliquorum pars major capta. Hic fuit ejus pugnæ exitus, quam de Cœleſyriæ imperio ad Raphiam Reges inierunt.

Victor Ptolemæus & Raphiam, reliquáſque Cœleſyriæ urbes à civibus ſuis traditas recepit; quum omnes civitates in dominatu ipſius inſtaurando & deficiendo ad illum de celeritate inter ſe certarent. Eſt ſanè mos hic cunctis mortalibus in ejuſmodi temporibus, ut præſenti fortunæ ſe accommodent. Fit etiam neſcio quo modo, ut Cœleſyriæ populi ad venerationem hujus Regiæ magis inclinent. Itaque ad demerendam ejus gratiam nullum blandimenti genus prætermittentes, coronis, ſacrificiis, altaribus, ceteró- Maccab. que ejus generis cultu Ptolemæum honorarunt: ille propinquas civitates lib. 3. adiens,

LAGIDAR. an. 110. adiens, donariáque delubris earum distribuens, ut subditi sui bono essent animo, effecit.

Ibid. Judæi etiam miserunt è senatu Senes ad Philopatorem, ut salutarent eum, ferentes munera, déque rebus gestis ei gratularentur; insedit & eum cupiditas major se quamprimùm ad eos conferendi: venit itaque Hierosolymam, Maximóque Deo sacra fecit & gratulatione facta, quæ faerat loco præstitit, deinde in locum ingressus, præ elaborato industria obstupuit, & concinnam templi structuram miratus, in aditum quoque intrare cupidè cogitabat: illis autem negantibus hoc esse fas, quod neque ne indigenis quidem liceret ingredi, adeóque nec Sacerdotibus, præterquam uni primo omnium Pontifici, idque semel in anno tantùm: Quùmque Regi cresceret ex recusatione desiderium, templum clamore & ejulatu repletum est, & civitas tumultu querelísque confusa.

Ibid. Simon quidem summus Pontifex genibus ex adverso adito flexis & protentis manibus, Deum precatus est, qui Regem violentia, magnáque contumacia elatum, hinc atque illinc percellens, ut arundinem ventus, ita flagellavit, ut jam humi jaceret mutilis membrísque solutus, & justo supplicio implicatus, vocem mittere non posset. Quocirca amici ejus & stipatores corporis metuentes, ne cum vita quoque deficeret, ingenti pavore perculsi, eum extraxerunt. Posteà verò quum se recollegisset, discessit minitans atrocia.

Excerp. lib. 3. Romani legatos ad Ptolemæum miserunt auxilia promittentes, quia Antiochus bellum ei intulerat. Ille gratias Romanis egit, auxilia non accepit: jam enim fuerat pugna transacta.

Polyb. l. 5. Antiochus simul ac cognominem sibi urbem ingressus est, Antipatrum nepotem, & Theodotum Hemiolum Legatos de pace ad Ptolemæum misit, admodum enim verebatur, ne ab hostibus bello peteretur, & quum propter acceptam etiam cladem subditorum multitudini parum fideret, ab Achæo, ne hac occasione adversùs se uteretur sibi metuebat. Quorum omnium nihil reputans animo Ptolemæus, victoria tam inopinata contentus, & omnino Cœlesyriæ imperium recuperasse præter spem satis habens; adeò non erat alienus à quiete, ut plus etiam quàm par esset, ejus desiderio tangeretur; impellente ignavia, & ceteris animi morbis, qui per universam vitam fuerunt illi familiares. Itaque ergo, ubi Antipater cum reliquis Legatis ad eum venit, minaciter paululùm eos allocutus, & de Antiochi questus injuriis, inducias in annum eis concessit: ac deinde firmando fœderi Sosibium misit.

Ibid. Ptolemæus verò tres in Cœlesyria ac Phœnicia menses moratus ad componendum singularum civitatum statum mox omnibus illis locis Prætorem relinquens Andromachum Aspendium, cum sorore & amicis ad repetendam Alexandriam castra movet: imposito eo fine huic bello quem subditi, reliquæ ejus vitæ atque institutorum gnari, satis mirari non poterant.

Philop. 7. Excerpt. Vales. Reversus in urbem Rex, à studio rerum honestarum ad luxuriosum ac perditum vivendi genus se contulit: non solùm se innumeris effudit libidinibus, sed eò quasi evasit temeritatis, ut decreverit gentem Judaicam notare publica ignominia, in columna igitur quam impositam ad Regiam, in turri

Maccab. lib. 3. erexerat, literis curavit insculpendum, ne quis sacrifi care volens, ingrederetur in templa Ægyptiorum, útque Judæi omnes censu habito, ad servilem redigerentur, cui rei si qui contradixissent, eorum corporibus pro stigmate, insigne Bacchi folium hederaceum inureretur. Ceterùm ne omnibus infensus esse videretur, subscripsit quod si qui inter eos, qui solennibus sacris initiarentur versari maluissent, ut pari cum Alexandrinis civibus jure uterentur.

Quidam

Quidam avitæ Religionis exosi consenserunt, quasi magnam consecuturi essent ex futura cum rege communicatione gloriam: plerique verò fortitudinem animi obtinentes à pietate non recesserunt, sed vitam pecunia redimentes, & eos qui deficiebant, pro gentis suæ hostibus habebant, communíque excludebant commercio & usu. His intellectis Rex tantoperè iratus est, ut non modò Alexandriæ exerceret iram suam, sed etiam reliquam Ægyptum incolentibus graviorem se exhiberet inimicum, omnésque eodem quamprimùm congregatos, pessimo supplicio è vita tolli juberet, missáque est his omnibus Prætoribus littera. LAGIDAR. an. III. Ibid.

Rex Ptolemæus Philopator

Ducibus ac militibus qui sunt in Ægypto, singulísque salutem ac sanitatem.

Nos postquam suscepimus expeditionem in Asiam, ut ipsimet scitis, eóque datis nobis à Diis inoffenso auxilio, nostrísque viribus ex sententia nostra, quam optimè confecta est, putavimus non armorum violentia, sed comitate multáque humanitate tractandas quæ Cœlesyriam & Phœniciam habitant gentes, beneficiísque ultrò afficiendas: quúmque templis urbium reditus quamplurimos contulissemus, addicti sumus ut Hierosolymam quoque ascenderemus ad templum pestiferorum qui insanire nunquam desinunt, honorandum. At illi verbis adventui nostro gratulati; reipsa nihil sincerè affecti, quum cuperemus adytum eorum ingredi, ídque eximiis ac pulcherrimis condecorare donariis, antiquo fastu permoti, nos ingressu prohibuerunt, ignari potentiæ nostræ: propter eam quam omnibus hominibus exhibemus humanitatem, atque inimico suo in nos animo palàm declarato, quasi solum gentium ferre voluerunt præ superba in Reges & de se benè meritos contumacia. Nos tamen horum acti insania, postquam reportata victoria pervenimus in Ægyptum, comitate utendo erga omnes gentes quod decuit, fecimus: atque in tali re congeneribus eorum omnibus injuriarum oblivione promulgata tam ob societatem, quàm ad concredita ipsis ab initio per simplicitatem infinita negotia ausi sortem eorum mutare, & eos civitate Alexandrinorum dignari volumus atque in consortium perpetui Sacerdotii recipere. At illi rem contrà interpretantes & bono, congenita sibi pravitate, repudiato, in malum assiduè proclives, non modò recusarunt contemptam ignominiosè civitatem; sed etiam verbis & re paucos ex ipsis sincerè erga nos animatos finem consecuturos. Quapropter consecuturis persuasum optimè habentes hos omnibus modis erga nos malè esse animatos, & prospicientes ne quando repentino posthac exorto tumultu, in tergo nobis habeant impios istos proditores & atroces hostes. Mandandum putavimus, ut simul atque primùm hæc reddita fuerit epistola, eodem illo die, qui judicati fuerunt, unà cum uxoribus & liberis, cum violentis vexationibus, ferreis undique vinculis constricti mittantur ad nos ad inevitabilem calamitatem & ad infamem cædem hostibus congruentem. Nam simul atque in hos fuerit animadversum putamus fore ut in posterum res nostræ stabili & optimo loco ac statu constituantur. Quòd si quis Judæum quempiam à natu maximo ad minimum etiam adluctantes usque tutatus fuerit, is cúm omni familia fœdissimis tormentis excruciabitur: qui verò nomen cujuspiam deferre voluerit, is prætérque quod consequetur bona damnati, & de Regia pecunia drachmarum argenti duo millia, libertatísque corona donabitur. Omnis autem locus in quo deprehensus omninò fuerit Judæus receptus, is desolatus igni tradatur ad perpetuum tempus inutilis.

LAGIDAR. an. 112. Philop. 8. Antiochus fœdus cum Sosibio affirmavit & ineunte vere facta cum Attalo societate Achæum bello est aggressus.

Polyb. l. 5. Ibid. Maccab. Lib. 3. Promulgato edicto advehebantur ferarum instar, ferreorum vinculorum vi tracti, alii jugis navium affixi cervicibus, alii pedibus constricti pedicis indissolubilibus densa quoque supernè tabula incumbente. Eorum descriptio à Regis Ministris diebus 40. facta est à Maii die 20. usque ad Junii 29. post autem hoc temporis spatium, quum Scribæ ad Regem renuntiassent se descriptioni Judæorum non sufficere ampliùs propter immensam eorum multitudinem.

Ibid. Rex asservatos in Hippodromo morte afficit tribus abhinc diebus, & Hermoni elephantorum Præfecto jussit, ut proxima die quingentis thus largè cum mero potui daretur Elephantis, ut potu affatim præbito efferati, ad mortem Judæis inferendam introducerentur; sed quum postero die convivium lautum convocatis amicorum & exercitus sui præcipuis fecisset, altus soporeum detinuit, usque ad horam prandii & ampliùs, in crastinúmque diem Elephantos eodem modo præparari jubet. Tertio autem die quum Ptolemæo præsente in Judæos immittendæ essent belluæ, duo ac terribiles Angeli descendere, omnibus præterquam Judæis visi sunt, qui hostiles copias perturbarunt, iísque terrorem injecerunt, & quasi compedibus constricti, immobiles facti sunt. Tum corpus Regis inhorruit, Belluæque in armatos conversæ, eos obterebant & perimebant.

Ibid. Rex itaque, ira ad commiserationem versa, Judæis vincula adimere jubet, Deum ipsorum protectorem agnoscit, & in urbem reversus ipsis convivium per septem dies subministrat, decreto, ut quo in loco mortem sibi subeundam illi putavissent, in eo salutis diem celebrarent, permisítque illis, ut eos qui legem Dei violassent, in omni Regni sui loco perimerent. Tum gratiis Regi actis cum gaudio discessere, & quum 300. in itinere Apostatas sustulissent, Ptolemaïdem Rhodophoron, ubi classis eos expectabat, pervenerunt, ibíque ex communi consilio convivium per septem dies celebrarunt; Rege ipsis propenso animo cuncta ad profectionem necessaria, cuique domum suam pervenisset, suppeditante. Terra, mari, fluvióque incolumes ad sua sunt reversi.

Polyp. l. 5. Achæus contra Antiochum qui superato Tauro in Asiam descenderat, & Attalus qui ex Pergamo contra illum progressus erat copias ducere in utrumque cùm non posset, tandem se Sardes recepit.

Ibid. Ægyptii prospera ad Raphiam pugna inflati, dicto audientes esse Ptolemæo non ampliùs dignabantur, Rex cùm adversus Antiochum illos armasset consilio usus est, ut tunc non inutili, ita posteà pernicioso: Ducem & autorem requirebant tanquam idoneis viribus præditi, quo ad extremum fecerunt, ídque non ita multò pòst Ptolemæus in bellum cum defectoribus de-

Lagid. 113 Philop. 9. Eufeb. Chron. Jornand. scendere coactus est, in quo Judæi beneficio recenti ab eo affecti, quum ditionis ejus munitiones fideliter obtinerent à Regis partibus fuerunt, in quo 40. millia armatorum ex eorum numero cæsa sunt.

Polyb. l. 8. Achæus jam ab anno & ampliùs Sardibus detinebatur obsessus ab Antiocho, quum Sosibius urbem esse captam accepit & Achæum in arce recludi, eum à periculo liberare conatus est. Bolidis cujusdam opera usus. Bolis ille erat genere Cretensis, sed qui longo tempore in Aula Ptolemæorum honoribus qui solent tribui Ducibus: vir prudentia, præcipiti audacia, & usu rerum bellicarum nemini, ut erat hominum opinio secundus. Propterea Sosibius, ubi multis sermonibus fidem illius, benevolentiam, ac studium sibi conciliasset, patrandæ rei consilium cum eo communicat: nihil ipsum impræsentiarum gratiùs Ptolemæo præstare posse affirmans, quàm si modum aliquem ac rationem liberandi Achæum sollerter comminisceretur.

Ibid. Ea oratione audita Bolis, tum quidem, ubi cogitaturum se de iis quæ fue-

fuerant dicta respondisset, discedit. Re autem apud se expensa, altero tertióve die pòst Sosibium adit, atque in se negotium suscepit: quippe Sardibus perdiù se fuisse, locorum peritiam habere, Cambylum verò Præfectum Cretensium qui Antiocho militabant, non solùm civem esse suum, verùm etiam cognatum atque amicum. Cambylo huic & militibus, queis ipse imperabat; custodia fuerat commissa unius è propugnaculis ponè arcem sitis, quæ muniri opere quum non possent Cambyleorum militum statione assidua custodiebantur. LAGIDAR. an. 113.

Placuit Sosibio commentum, eíque affatim pecuniam largitus ne quid deesset quod propositum moraretur: simul, à Rege & illo ipso cujus saluti consulebatur, mirifica quædam beneficia Bolin manere confirmans, spe ingenti ejus animum impleverat, & ipse quoque Bolis ad rem exsequendam, promptus nulla mora interjecta, tesseris ac fidei pignoribus acceptis, Rhodum ad Nicomachum qui benevolentia ac fide paternum Achæo affectum præstabat, & Ephesum ad Melanconium navigat; isti namque erant quorum opera in communicandis cum Ptolemæo consiliis & aliis omnibus externis negotiis superioribus quoque temporibus utebatur. Ibid.

Bolis ut Rhodum venit, ac mox Ephesum, cum dictis viris de hoc incœpto locutus, eósque ad postulata sua paratos nactus, mox Arianum unum è suis ad Cambylum cum hisce mandatis proficisci jubet: ab Alexandria missum se peregrino milite conducendo, de necessariis quibusdam rebus cum Cambylo velle conferre. Arianus cum Cambylo mox agit, suáque illi mandata exponit. Cambylus ad omnia quæ petebantur paratum se ostendit: diem, locúmque ambobus notum, ad quem noctu veniretur, constituit: ita Arianum remittit. Ibid.

At Bolis ut pote Cretensis, & homo instabilis unamquamque rem in animo secum versare, & omnes consiliorum vias expendere, tandem ut erat constitutum, ad Cambylum accedit, epistolam ei tradit, non de Achæi salute, sed de propria securitate atque utilitate consultant, & ut ambo erant Cretenses, decem talenta, quæ Sosibius in antecessum numeraverat, æquis partibus inter se diviserunt, & rem ampliori mercede cùm Antiocho pacta, ipsi aperuerunt. Ibid.

Antiochus rei adeò sibi gratæ, atque ejus inopinatæ, pollicitationem audiens, omnia promittit ut Achæum sibi traderent: itaque Bolis cum Ariano, qui jam cum Achæo in arce collocutus erat, introducti sunt noctu, ut illum extraherent, & in tutum locum deducerent, sed in insidias lapsum Bolis ipse Achæum corripuit, ne sibi manus gladio, ad id parato manus inferret, & è vestigio sic traditus ad Antiochum qui illum expectabat in tabernaculo, adductus est, & mane in crucem membris mutilatis miser sublatus est: ita Achæus illorum perfidia victus, quibus fidem habuerat, diem supremum obiit. Ibid.

Hieronymus Gelonis filius, avo Hierone Siciliæ mortuo suum in ejus insulæ Regnum adventum per Sosippum Legatum, Heracleæ amitæ suæ significavit, sed intereà ipso à conjuratis occiso quum tantùm duodecim esset annorum, rogatio à Prætoribus promulgata est ut omnis Regia stirps interficeretur, Heraclea in sacrarium confugit & petiit ut è Sicilia ablegaretur & in Alexandriam ad maritum asportaretur, sed jam necata erat, quum vitæ nuntius tardè accessit. Liv. Dec. 3. l. 7.

Romani Alexandriam ad Ptolemæum Cleopatrámque Reges Marcum Atilium & Manium Acilium Legatos ad commemorandam renovandámque amicitiam miserunt: hi dona tulere, Regi togam & tunicam purpuream cum sella eburnea, Reginæ pallam pictam cum amiculo purpureo. Lagid. 114. Philop. 10. Liv. Dec. 3. l. 7.

Quum Ætoli essent in Ægyptiorum Regum societatem admissi postquam illi Lagid. 115 Philop. 11.

LAGIDAR. an. 115. Philop. 11. illi à Philippo Macedoniæ Rege defecissent & cum Romanis se confœderassent, Philippus iis bellum denuntiavit. Itaque Legatos ad Philopatorem miserunt Ætoli, ut vellet suos ad Philippum pro pace inter eos inienda mittere.

Lagid. 116. Philop. 12. Polyb. Philopator in Ætolorum gratiam ad Philippum Legatos misit pro dirimendo inter illos bello, ex quorum numero videtur fuisse Sosibius Sosibii Regis consiliarii filius fastu quidem turgens ob paternas opes & ingenio quo pollebat: Illi Regem in Malliaco sinu apud Phaleram urbem adierunt; eóque loci & Atheniensium, Rhodiorum, Chiorúmque Legati convenerunt: ubi post triginta dierum inducias, ad pacis conditiones discutiendas, de ipsa posteà consultatio in concilium Achæorum dilata est.

Lagid. 117. Philop. 13. Hieron. in Daniel. Justin. lib. 30. Ptolemæo filius ex Arsinoe sorore & uxore nascitur qui quadrimulus, aliis quinquennis in Regno patri successit, sed de illius ætate, intelligendi sunt quatuor anni elapsi. Philopator autem licèt Imperii hæredem suscepisset, luxu tamen & vino perditus, insanis Agathocleæ amoribus semper erat implicatus, cujus etiam fratrem Agathoclem in deliciis habebat.

Lagid. 118. Philop. 14. Polyb. l. 11. Antiochus tædio tandem affectus ob diuturnitatem belli contra eos qui in superioribus provinciis rebellaverant, Euthydemum, quem acie vicerat, in amicitiam recepit, & sic Regnum non mediocriter stabilivit, posteáque rebus ubíque compositis in Syriam reversus est.

Id. lib. 15. Philopator Agathocleæ illecebris omnino captus, Arsinoes uxoris & sororis quærimonias impatienter ferens, Sosibii arte & consilio eam è vita tollere decrevit, negotiúmque Philammoni commissum est.

Lagid. 119. Philop. 15. Vales. Excerpt. Sosibius πολυχρόνιος appellatus, quum inter varias Regum successiones semper principem locum in administratione tenuisset, obiit, relicto filio nomine etiam Sosibio, quem legatione ad Philippum Macedoniæ Regem functum suprà diximus: hîc verò postea inter Regis satellites adscriptus fuit.

Lagid. 120. Philop. 16. Ibid. Agathoclea malis artibus Ptolemæi Regnum evertebat, crescente enim licentia, nec parietibus Regiæ domus contineri meretricis audacia poterat, quam proterviorem sociata cum fratre Agathocle ambitiosæ pulchritudinis scorto, quotidiana Regi stupra faciebat: & mater Oenanthe accedebat, quæ geminæ illecebris devinctum Regem tenebat; jam Regnum possidebant, Agathocles Ptolemæi lateri junctus, civitatem regebat, Tribunatus, Præfecturas, & Ducatus mulieres ordinabant nec quisquam in suo Regno minùs quam Rex ipse poterat.

Hier. in Daniel. l. 11. Antiochus è superioribus provinciis redux, contempta Philopatoris ignavia eò quod deperiret Agathocleam, fratrémque & ipsum haberet concubitum, quem posteà Ægypti Ducem constituit, incredibilem de illis exercitum congregavit.

Lagid. 121. Philop. 17. Epiph. de mens. Val. Max. lib. 8. Philopator in omnem magnitudinem nominis ac majestatis oblitus, noctes in stupris, dies in conviviis consumens anno Regni 17. decessit, licèt quidam illud contra omnium opinionem ad 22. prorogasse referant, relicto puero quinquenni cujus tutela Agathocli à patre commissa est per interim scilicet si P. Romano per testamentum data perhibeatur.

Polyb. Rex fuit impurissimus, vecors, fatuus, & crudelis, Regni auspicia si non à patris, ut quidam putant, saltem à matris & fratris parricidio cœpit: vitam in lustris, popinis, alea & vino consumpsit, relicta Regni cura, quòd esset parum huic idoneus Sosibio primùm & Agathocli posteà; sed hic nulla rerum administrandarum felici, ut pote juvenis, nec aulica solertia, aut eximia indolis consuendis versutia, qua arte Sosibius excellebat, præditus erat, sed sic Regis gratia fretus & sic brevi post Regis mortem omnibus fuit.

Justin. l. 30. c. 1. Ptolemæi mores secuta est Regia; verùm etiam omnis exercitus depositis

militiæ ſtudiis, otio ac deſidia corrupti marcebant. Rex quidem voluptatis gratia, ut in Nilo veheretur cum uxore & iis omnibus, qui ad lectum nuptialem pertinebant navim nomine, *Thamegon*, ædificari juſſit: ejus longitudo pedum trecentorum duodecim: latitudo major quam cubitorum triginta: altitudo tabernaculi ſub recto faſtigio, parùm à quadraginta aderat. LAGIDAR. an. 120. Athen.l.5. p.204.

Ut Philopator à matris fratríſque parricidio auſpicatus eſt Regnum; illud ab uxoris, quæ ejus erat ſoror, cæde, finiit, ſolo ex ipſa in cunis relicto.

Poeſi Ptolemæum fuiſſe delectatum ſuſpicari poſſumus, quòd Homero illius ſcientiæ Principi templum extruxerit, in quo ipſum decore ſedentem collocavit, circumcirca verò juxta ſimulacrum, eas civitates poſuit, quæ Homerum ſibi vindicant. Æliam. Var. Hiſt.l.13. cap.2.

Ptolemæus Ageſarchi filius Megapolitanus, iſtius Regis hiſtoriam ſcripſit, quam ſi præ manibus haberemus, res illius geſtas meliùs edocti eſſemus. Athen.l.10. pag.426.



EX THESAURO REGIO.

Caput Jovis barbatum & faſcia cinctum ſine epigraphe ex averſa parte aquila inſiſtens fulmini cum literis ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ.

Æreus iſte ſecundæ magnitudinis nummus ad Ptolemæum Ægypti Regem ordine quartum, ex ipſa illuſtri inſcriptione ſpectare pronuntiamus: ille enim ſolus eſt ex eorum ſerie qui Philopatoris, id eſt, *patris amantis*, cognomen tulit; non quidem ironicè, ut ſcribit Juſtinus, quod patre & matre interfectis, ex facinoris ſcelere habuerit; cognomina impietatem redolentia Reges in nummis non uſurparunt, ſed ſolùm illuſtria & illa quæ pietatem in parentes denotabant; ſic autem Antiochus unus è Syriæ Regibus, numero vigeſimus primus, Philopatoris etiam appellationem ſibi arrogavit, ut pote qui patrem habuerit à populis dilectum. lib. 29. Hiſt. Reg Syr.

Ptolemæus autem Evergetes Philopatoris pater ex morbo deceſſit apud Polybium hujus ferè temporis autorem & quidem gravem, cui tutorem Soſibium, quòd eſſet vecors, dediſſe refert: illius autem nomina jocularia nempè Tryphonis & Galli, in nummis nunquam obſervantur, licèt ſimilia Goltzius aliquando protulerit, ſed hujus autoris fides apud Antiquarios primæ notæ planè dubia eſt: Reges enim nummos pro moneta populis diſtribuenda cudi curabant, ideò nomina famæ ſuæ contumelioſa ſibi non imponebant.

Obſervandum Ægyptios Reges poſt Ptolemæum Soterem, quando in monetis ſuis Jovis effigiem exhibuerunt, cognomen in averſa parte ut plurimùm appoſuiſſe, ad denotandum quis fuerit ille Rex qui eas cudi juſſerit: è contrà in nummis aureis & argenteis, ſolam imaginem ſignaſſe; quaſi populi eorum nullum noſcere deberent.

De Aquila fulmini inſiſtente ut de ſolemni Ptolemæorum Regum ſtemmate ſæpiùs diximus.



EX THESAURO REGIO.

Caput Regis diadematum ſine literis; ex averſa parte Aquila ſolita cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ in area à dextris L. H. anno 8. à ſiniſtris HP. id eſt Ἡρακλεοπολιτῶν, & quædam Monetarii ſeu ſcalptoris monogrammata.

Superior nummus Ptolemæi quarti cognomen illuſtre, nempe Philopatoris exhibet, ſed multùm nobis adimit; hic verò nobis quidem effigiem, ſed Regis cognomen reticet: undè Antiquariis in diſtinguenda illius imagine dubium, quæ inter diverſas aliorum Principum, ex novo & diſſimili illius faciei & oris habitu quærenda.

Jam diverſas Ptolemæi Soteris, Philadelphi & Evergetis ex eorum nummis, effigies exhibuimus, etſi diſſimiles, tamen inter ſe non longè differunt, non iis peregrina, ſed ejuſdem familiæ lineamenta; ita ut unius gentis progenies in omnibus innoteſcat. Ptolemæi quidem primi vultum, non modò Soteris cognomen, ſed ætas ejus ſenilis indicat. Philadelphi faciem æra Lagidarum denotat, ut eadem in diverſis illius nummis ſimilitudo. Evergetis autem, urbs Phœnicia Tripolis quæ monetam percuſſit, & in altera ejuſdem Principis, Paphi ſignata, quæ decimum nonum ejus Regni annum præfert, quum Philopator decimum ſeptimum non ſuperaverit.

Imago Regis in hoc nummo percuſſa juvenilis eſt, nec Principem ultrà vigeſimum ſecundum aut tertium ætatis annum exhibere videtur, cui litera numeralis H. annum Regni octavum notans ſuffragatur; nam conjuncta cùm quatuordecim aut quindecim annis quos attigerat in circa Philopator, quando illi pater Evergetis Soſibium pro tutore ſubſtituit; quum ille eſſet ex Polybio vecors & fatuus, quem ſatis ex illius phyſionomia redolet. *Valeſ. exc.*

Nummus ab Heracleopolitanis percuſſus eſt, ut indicant duæ priores urbem ſignificantes literæ: tres autem in Ægypto Heracleopoleos nomine civitates, ſi Stephano credimus: quarum una ad Peluſium, altera apud oſtium Canobicum; tertia ad Nilum extra Delta, in qua natus eſt Theophanes Phyſicus: ſed duæ tantùm Ptolemæo memorantur, una parva Ἡρακλέους μικρὰ πόλις dicta, altera Ἡρακλέους πόλις μεγάλη magna vocata, in qua etiam nummus Hadriani Principis percuſſus videtur, in cujus averſa parte habemus HPAK. L. IA. cum Hercule ſtante. *de Urbib. Stephan.*

Pto-

PTOLEMÆVS EPIPHANES,
REX ÆGYPTI. V.



Ap. D. Foy Vaillant. D. M.
ex num. arg. tetradr.

PTolemæus V. patri Philipatori quinquennis in Regno Ægypti successit, sed hujus mors diu occultata est ab Aulicis quibus summa rerum ab eo vivente commissa fuerat. Agathocles autem ad Regni administrationem promotus à Rege, ipso defuncto tempus conservandæ suæ potentiæ adesse existimabat, sed parùm rebus erat idoneus propter ignaviam & socordiam, tamen ille & mulieres quæ in Aula versabantur Regni pecuniam diripiebant & imperium inita cum perditissimis societate occupare conantes. Epiphan. 1. Polyb. l. 15.

Agathocles falsus Ptolemæi pueri tutor, postquam celeberrimum quemque è medio removit, ac multitudinis furorem restitutione stipendiorum compressisse sibi visus esset, è vestigio ad pristinos mores rediit, ac dignitates omnes Palatii tum vacuas, amicis suis concessit, producto ex ultimis ac servilibus ministeriis vilissimo atque impudentissimo. Ipse dies noctésque in vino atque iis quæ vinum consequi solent, libidinibus agebat, nec nuptis, nec sponsis, nec virginum pudori parcens, atque hæc cuncta cum intolerabili superbia factitabat. Valef. exc. lib. 5.

Quare quum præsentem rerum statum universi ægrè ferrent, nullum autem solatium ac remedium adhiberetur; contrà, potiùs insolentia, superbia, ac desidia quotidie invalesceret, rursus pristinum vulgi odium exarsit, cunctíque clades & calamitates Regni ab his hominibus profectas memoria tenebant. Sed quum idoneus vir deesset cujus ductu atque opera iram suam Id. ibid.

LAGIDAR. an. 122. ſuam in Agathoclem & Agathocliam effunderent, interim quieſcebant, unicam ſpem adhuc in Tlepolemo habentes, qua ſe tantiſper ſuſtentabant.

Id. excerp. lib. 16. Tlepolemus autem Regni etiam negotia adminiſtrabat, & res quæ ad militiam extra urbem ſpectant, tractare videbatur, nam in re militari cum ſplendore verſatus erat, ſed juvenis pariter; & ingenio tumido, gloriæque avido, cum Agathocle primùm benè conveniebat, ſed quum paulatim inter ſe diſſentirent & Tlepolemus vulgi partes amplecti videretur.

Lagid. 123. Epiph. 2. Tandem Agathocles primos omnium Macedones congregavit & ad eos cum Rege & Agathoclia ſorore adiit. Ibi principio, non poſſe ſe, quæ vellet proloqui ſimulavit, propter lacrymarum vim per genas ubertim manantium: deinde ut lumina chlamyde ſæpius abſtergens, fletum illum vehementer erumpentem repreſſiſſet, puerum manibus geſtans. Accipite ait, hunc quem moriens pater, iſti quidem, (ſororem ſimul oſtendens) in ulnas tradidit, veſtræ verò, viri Macedones, fidei permiſit: & poteſt quidem iſtius quoque benevolentia leve ſaltem aliquod ad hujus ſalutem momentum facere: ceterùm in vobis, & in dextris veſtris illius univerſæ fortunæ nunc ſunt poſitæ.

Id. ibid. Tlepolemus enim dudùm ille quidem palam fecit, recta ratione rem putantibus, majora ſe, quàm pro ſui loci homine, concupiſcere. Nunc verò & diem & horam deſignavit, qua ſit diadema aſſumpturus. Quibus de rebus non ſibi credere illos jubebat; ſed iis qui rei veritatem noſſent & qui ex ipſo negotio jam venirent. Simul hæc locutus, Critolaum induxit, qui aras etiam ſibi viſas diceret, in eam rem ſtructa, & paratas à multitudine victimas, ad ſolemnia diadematis aſſumpti agitanda.

Id. ibid. Hæc loquentem Macedones quum audirent, adeò nulla ejus miſericordia tangebantur, ut nulli eorum qui dicerentur, attenderent: verùm hominem ſubſannantes, & inter ſe ſuſurrantes, nugarentur; ita ut ne Agathocles quidem ſciret, quo pacto ex illa concione eſſet dimiſſus. Et quum per cetera quoquè civitatis corpora deinceps conciones coegiſſet, ſimili pacto ab omnibus eſt exceptus.

Id. ibid. Inter hæc multi ſubinde è ſuperiorum provinciarum exercitibus appellebant, qui ſuos alii cognatos, alii amicos hortabantur, ut communibus miſeriis ſuccurrerent: neque ſe ab hominibus adeò indignis tam impudenter contumeliis affici paterentur: Maximè verò plebem ad ſupplicium de iis, qui Principes civitatis tunc erant exigendum, hoc impulit; quòd ſcirent moræ periculum ad ſe ſpectare: quia omnem commeatum Alexandriam importari ſolitum Tlepolemus in poteſtate haberet.

Id ibid. Acceſſit deinde aliud Agathoclis facinus, quod & vulgi & Tlepolemi iram vehementer intendit. Is enim, quo ſuam cum Tlepolemo diſcordiam faceret palàm, ſocrum ipſius, Danaem nomine, ex æde Cereris abreptam, & per mediam urbem relevata facie tractam, in carcerem conjecerat. Quo nomine ſuccenſens illi populus, non jam inter privatos, neque arcanò, ſermones ea de re ſerebat; ſed etiam noctibus animi ſui indicia quovis loco inſcribebat. Quidam etiam per circulos coacti, ſuum in eos qui res obtinebant, odium palàm præ ſe ferebant.

Id. ibid. Hæc omnia vulgò fieri quum cerneret Agathocles, de ſalute jam ſua ſpem habens exiguam, modò fugam cogitabat: ſed qui in eam rem nihil præparaſſet, quæ fuit ejus imprudentia, incœpto deſiſtebat: modò conjurationis ſocios & audaciæ centuriabat: quaſi mox hoſtes ſuos partim jugulaturus eſſet, partim comprehenſurus: ac deinde potentiam tyrannicam ſibi paraturus.

Id. ibid. Hæc cogitante Agathocle, delatum eſt Mæragenis ſatellitum unius nomen: quod omnia Tlepolemo indicaret, ejúſque adjuvaret conatus, propter illam neceſſitudinem quæ ipſi intercederet cum Adæo Præfecto urbis Bubaſti. Con-

Confeſtim Agathocles præcepit Nicoſtrato, qui erat à cura epiſtolarum, Mæragenem ut prehenderet, & omni tormentorum genere propoſito veritatem de illo exprimeret; hic autem miro modo nudus è tormentis evaſit, & quum præter ſpem ad Macedonum tentorium deveniſſet eos hortatus eſt ut non ſuæ tantùm ſaluti conſulerent; ſed Regis quoque, illóſque adversùs Agathoclem concitavit. LAGIDAR. an. 123. Liv. Dec. 4. l. 3.

Macedones iram concipiunt, prima adeunt tentoria, deinde aliorum militum; erant autem continua & in unam urbis partem vergebant omnia. Quum autem vulgi in eam rem jampridem eſſet paratus impetus, nec quicquam deeſſet, præter eum qui hortaretur, & daret incentivum, ſimul ac res cœpta eſt, repentè incendium quaſi quoddam effulſit. Nec dum enim quatuor elapſæ erant horæ, quum & militarium virorum & civium omnia genera ad inſurgendum in Agathoclem conſenſerunt. Id. ibid.

Quo ſanè tempore & caſus quidam ad rem citò perficiendam valuit plurimùm. Agathocli reddita eſt quædam epiſtola, & ſpeculatores ad eum deducti. Epiſtolam Tlepolemus ſcripſerat ad exercitus, citò ſe adfuturum nuntians. Speculatores jam adeſſe referebant. Hæc ita Agathoclem de ſtatu mentis dejecerunt, ut agendi aliquid & conſultandi de iis quæ nunciata fuerant, cura omiſſa, mox, qua ſolitus erat hora, ad convivium abierit atque ibi pro conſueto more, genio inter ſuos indulſerit. Id. ibid.

Ut primùm noctis tenebras cives ſunt aſſecuti, tumultus luminum, curſitationis plena urbs erat. Alii in ſtadio cum clamore congregati, alii mutuo ſeſe cohortati, alii ut fuga malo præverterent, in domos & loca minimè ſuſpecta ſe abdere. Jam quidquid eſt vacuæ areæ circa Regiam, item ſtadium, & platea, turba hominum omnis generis erant referta, eorúmque maxima frequentia, qui Liberi patris Theatrum celebrare ſolent. Id. ibid.

Agathocles, qui non multò ante, convivio finem impoſuerat, vino gravis è ſomno excitatur, & omni cum ſua cognatione, ſi Philonem excipias, (iis autem Philopatoris fuerat adulator, adſcriptus inſuper inter ejus amicos) ad Regem venit, apud quem pauca conqueſtus de miſerabili ſua ſorte, manu ei apprehenſa, ad Syringem (ea eſt tranſitoria quædam ambulatio) quæ eſt inter Mæandrum & Palæſtram & ad theatri fert aditum, aſcendit: deinde cum duobus aut tribus ſatellitibus, Rege, & cognatis ultra tertias fores ſe recepit. Id. ibid.

Ubi jam dies planè illuceſcebat, clamor audiebatur incertus, ex quo tamen Regii nominis appellatio præcipuè emicabat. Macedones ſuis exciti tabernaculis ad Syringis portas accedunt & Regem ſibi dari poſtulant. Agathocles iis per Ariſtomenem fortunæ ſuæ adulatorem, qui poſtea Regni negotia curavit, ſeparatum Regis tutela cedere, potentiâ, honoribus & reditibus, ſalva vita, eſſe ſignificavit, ſed nihil obtinuit, & Regem cum ſatellitibus emittere coactus eſt. Id. ibid.

Macedones traditum ſibi Regem, equo ſtatim imponunt, & in ſtadium adducunt. Ad cujus conſpectum clamore & plauſu ab univerſa corona edito, equum ſiſtunt, ac detractum inde puerum propiùs admovent & in Regibus proprio ſpectandi ſuggeſtu collocant. At turba partim lætari, partim dolere, quòd puerum recepiſſent, lætitiâ geſtiebant; quòd non & ſontes ſimul comprehenſi forent, nec meritas pœnas luerent ægrè ferebant; Igitur continuis clamoribus malorum omnium auctores duci jubebant, ut per omnium ora traducti pœnis afficerentur. Id. ibid.

Jam exorto die, quum nihil populus inveniret, in quod iram ſuam effunderet, Soſibius Soſibii F. quid Regi Regnóque expediret, tum optimè perſpexit. Nam qui iram multitudinis ſedari nullo pacto poſſe cerneret, puerum verò angore affici, partim quòd eorum qui ſibi aderant nemini antea Id. ibid.

LAGIDAR. an. 123. consuesset; partim propter turbæ tumultum; Regem interrogavit. Ecquid plebi eos foret traditurus, quicumque in se aut matrem suam aliquid deliquissent! eo annuente, Satellitum nonnullis dixit, ut Regis voluntatem palàm facerent. Ipse puerum sede excitatum domum suam, quæ aberat non longè, ad curandum corpus abducit. Satellitibus Regia mandata exponentibus, plausu & clamore omnia loca rumpebantur.

Id. ibid. Dum hæc aguntur, Agathocles & Agathoclea separantur & in sua se ambo recipiunt hospitia. Statim verò quidam è militibus, partim sua sponte, partim plebis impulsu ad illos quærendos se accingunt. Faciendæ autem cædis casu fortuito extitit principium. Quidam è ministris & adulatoribus Agathoclis nomine Philo, plenus crapulæ in stadium exivit. Hic concitatum vulgi studium conspicans adstantibus, si egrederetur Agathocles futurum, ut ipsos sicut jam antea, pœniteret, tunc à multitudine impetitur, & hastarum mucronibus ab illis configitur.

Id. ibid. Nec multò pòst adest Agathocles in vinculis ductus, quem statim ingressum nonnulli, qui primi accurrerant, confoderunt. Secundùm hunc ductus est Nico, deinde Agathoclea nuda, cum sororibus, ac deinde universa cognatio. Novissimam omnium Oenanthen è Thesmophorio, ea est Cereris ac Proserpinæ ædes, avulsam, nudam, equo vehentem, in stadium induxerunt. Quibus simul omnibus populo traditis, alii mordere, alii mucronibus configere, alii oculos eruere. Ut quisque autem illorum ceciderat, jacentis membra distrahebant, donec artus omnium detruncassent.

Id. ibid. Per idem quoque tempus mulierculæ nonnullæ, quæ cum Arsinoe fuerant educatæ, audito ante triduum Alexandriam ab oppido Cyrenarum advenisse Philammonem, cui Reginæ occidendæ negotium fuerat commissum, in ejus domum fecerunt impetum. Quò quum irrupissent per vim, Philammonem saxorum fustiúmque ictibus occiderunt: filium, ætate planè puerum strangularunt: adhæc conjugem Philammonis nudam traxerunt in plateam, ibíque trucidarunt. Et Agathocles quidem atque Agathoclea cum tota cognatione hoc modo perierunt.

Lagid. 124. Epiph. 3. Valesʃ. exc. Tlepolemus Regis alter curator, multas quidem ad rerum administrationem animi & corporis virtutes & multa vitia ex natura attulerat, ex exercitu rediens, Sosibium ad Regis etiam curam à populis promotum agnoscit; sed inter eos paulatim dissensio intercessit; Tlepolemus quidem ad militares congressus ac sermones aptissimus, sed ad civilium rerum tractationem quæ attentionem ac vigilantiam animi desiderant, atque in universum ad utilitatis rationem ineundam, ineptissimus erat omnium mortalium, tandem afferri cœpit, magísque ac magis in dies intumescere atque ad peregrinas ac insolitas largitiones eò faciliùs ferri.

Ibid. Eam ob rem indignati Aulici omnia ejus facta dictáque improbabant, atque ejus fastum ægrè ferebant. Contra verò Sosibium comparantes, admirabantur. Námque hic Regis curam majori prudentia gerere videbatur, quam ejus ætas ferret, atque in congressibus cum extraneis eam speciem atque autoritatem servare, quàm locus ejus ac dignitas postulabat. Regii & annuli & corporis custodia ipsi mandata erat.

Ibid. Ille autem statim Tlepolemo obtrectare cœpit: porrò universis Aulicis ei faventibus, eò quòd Tlepolemus negotia ac pecuniam Regiam, non ut curator, sed quasi heres administrabat, brevi dissensio in majus aucta est. At Tlepolemus quum infensi de ipso sermones, ab Aulicorum observatione ac malitia profecti ad eum deferrentur, initio quidem hæc spernebat, sed posteaquam, consilio publicè habito, quum Tlepolemus abesset, de prava ejus administratione palàm conqueri sunt ausi: commotus tunc demum, consilium

lium coegit, atque in medium progressus, ipsos quidem clàm & singulos se- LAGIDAR.
ipsum calumniari dixit sibi verò in animo esse adversus ipsos simul omnes an. 124.
coràm accusationem instituere.

Postquam Tlepolemus dicendi finem fecisset annulum quoque à Sosibio Epiph. 9.
accepit, quo accepto cuncta deinceps arbitratu suo administravit. Pecuniæ ita Regiæ solus administrationem nactus, maximam diei partem pilæ lusu & armorum exercitatione cum adolescentibus conterebat. Ab his deinde ad convivia & compotationes transibat ac maximam vitæ partem his in rebus atque hujusmodi contubernio exigebat. Quod si interdum aliquod diei tempus audiendis negotiis vacabat, tum verò distribuebat; sed potiùs dissipabat Regiam pecuniam eámque Legatis è Græcia advectis & scenicis artificibus, ac maximè degentibùs in Aula Ducibus ac militibus erogabat.

Antiochus Cœlesyriæ & Phœniciæ Provinciis quas patri Philipatori eripere tentaverat, inhians multas congregaverat ex omni parte militias ob defuncti vecordiam ad illas sub eo recuperandas, sed pueri Regis ætate, & Aulicis seu Regni procuratoribus spretis ad Philippum Macedoniæ Regem de inienda pace secum miserat, ut Ægypti imperium dividerent.

Tlepolemus qui prorsus recusare & abnuere non poterat: sed unicuique Valef. exc.
qui ad ejus gratiam aliquid dixisset, quidquid ad manum erat, temerè do- lib. 16.
nabat, quod malum ipsomet fovente atque augente postea increbuit: quicumque enim præter spem beneficium ab eo acceperant, tum ob præteritum tum futuri spe in agenda gratia omnibus eum laudibus cumulabant. Quum ipse laudes suas ab omnibus prædicari acciperet, & in conviviis Tlepolemum ad singula pocula appellari, audiret quoque inscriptiones & ludicra carmina per urbem ab acroamatis de ipso cani solita fortunæ immemor, animum inanibus ac futilibus pascebat; nam ad civilium rerum tractationem, quæ attentionem ac vigilantiam animi desiderant, & pecuniæ custodiam, atque in universum ad utilitatis rationem ineundam, ineptissimus erat omnium mortalium, itaque brevi non solùm ipse concidit, sed Regnum etiam labefactavit.

Alexandrini Regni administris destituti, à Romanis tutorem pupillo Re- Lagid. 125.
gi petere decreverunt: itaque Legatos ad illos misere, orantes ut tutelam Epiph. 4.
Regis susciperent, tuerentúrque Regnum Ægypti quod jam Philippum & Justin. l. 30.
Antiochum facta inter se pactione divisisse dicebant: nam illi, Philopatori Polyb. l. 15.
dum erat in vivis, eorum auxilio non indigenti, parati erant opem ferre: postea verò quum idem fato esset functus, puero pupillo relicto, jus suum conservare Regnum jure naturæ tenebantur; mutuis hortatibus sese invicem concitarunt ut diviso inter se illius Regno ipsum tollere aggrederentur, sub hac quidem conditione, ut proximas civitates Regno suo singuli de imperio Ptolemæi jungerent: ita ut post victoriam Cœlesyria & Phœnicia Antiocho, huic verò Ægyptus & Caria.

Romanis grata Legatio fuit causam belli adversus Philippum quærentibus, qui insidiatus eis, temporibus belli Punici fuerat, itaque mittuntur tres Legati C. Claudius Nero, P. Sempronius Tuditanus & M. Æmilius Lepidus qui Antiocho & Philippo denuncient, Regno Ægypti abstineant, insuper & ultimis Alexandriam amandatur ut tutorio nomine Regnum pupilli administret.

Philippus Macedoniæ Rex Athenienfibus bellum intulerat & ipsi auxilium à Ptolemæo ut socio petierant: nam patrem Philopatorem honorum Polyb. l. 5.
profusi, nullum non decretorum aut præconiorum genus sciscere sustinuerunt. Ideò Regis Curatores quum bellum à Rege Antiocho qui Cœlesyriam minabatur, timerent, pro responso Legatos Romam miserunt.

LAGIDAR. an. 125. Liv. Dec. 4. l. 1. In ipſo contra Philippum belli decreti apparatu in urbem Legati ab Rege Ptolemæo venerunt, qui nuntiarunt, Athenienſes adverſus Philippum ab Rege auxilium, ceterùm etſi communes ſocii ſunt, tamen niſi ex autoritate Pop. Romani, neque claſſem, neque exercitum defendendi aut oppugnandi cujuſquam cauſa Regem in Græciam miſſurum eſſe, vel quieturum eum in Regno, S. P. Romanos ſocios defendere liceat, vel Romanos quieſcere, ſi maluit, paſſurum: atque ipſum auxilio, quæ facilè adversùs Philippum tueri Athenas poſſent, miſſurum.

Id. ibid. Gratiæ Regi à Senatu actæ, reſponſúmque, tutari ſocios Pop. Romano in animo eſſe. Si qua re ad id bellum opus ſit, indicaturos Regi, Regníque ejus opes ſcire, ſubſidia firma ac fidelia ſuæ Reipublicæ eſſe. Munera deinde Legatis in ſingulos quinum millium æris ex Senatuſconſulto miſſa.

Lagid. 126. Epiph. 5. Hieron. in Dan. Antiochus rupto, ad Raphiam cum Philopatore inito fœdere in Cœleſyriam contra Epiphanem filium movit exercitum. Dum Philippus ſocietate cum illo conjunctus, Cherſoneſum Thraciæ, Ptolemæo ſubditam agreſſus eſt. Claſſem quidem Heraclidi tradidit, ut Maroneam peteret, ipſe terra cum duobus militum pedibus, & equitibus ducentis eodem pergit & urbem primo impetu expugnavit. Ænum deinde cum magno labore, poſtremò per proditionem Ganymedis Præfecti Regis Ptolemæi cepit: deinceps alia Caſtella, Cypſela & Doriſcon & Sirrhum. Inde progreſſus ad Cherſoneſum, Eleünta & Alopeconneſum, tradentibus ipſis, recepit. Callipolis quoque & Madytos dedita, & Caſtella quædam ignobilia. Abydeni ex altero littore, ne Legatis quidem admiſſis Regi portas clauſerunt, & urbis expugnatio diù Philippum tenuit.

Legati Romani audita Rhodi, obſidione Abydi, M. Æmilius, minimus natu, ad ipſam Abydum navigavit, nam illi cum ipſo Philippo colloqui cupientes, ſicut in mandatis acceperant, inhibito itinere ad Reges Antiochum & Ptolemæum, hunc miſerant qui ad Abydum cum Philippo congreſſus ei ſignificavit, decreviſſe Senatum, ab ipſo petere, ne ulla cum Græcorum gente bellaret; néve Ptolemæi rebus manus injiceret, quòd ſi non obtemperaret, bellum illi à Romano eſſet paratum: Rex autem ab obſidione nullo modo deſtitit.

Ptolemæus ubi vidit Antiochum in Cœleſyriam ingreſſum Scopam Ætolorum olim Prætorem qui Principatu fruſtratus Regibus Ægypti ab aliquo tempore merebat, cum magno auri pondere in Ætoliam ad milites conſcribendos miſit.

Claudius Nero & Sempronius Tuditanus Romanorum Legati ad Antiochum in Syriam navigarunt. M. Æmilius Lepidum Alexandriam vela fecit.

Antiochus legatorum Romanorum precibus, exercitum quidem è Cœleſyria revocavit, præſertim quum Æmilium Lepidum Tutorio nomine in Ægyptum perveniſſe, ſed arma non depoſuit.

Lepidus quum Alexandriam ingreſſus eſſet Ptolemæi Epiphanis Tutor renunciatus eſt, ut indicat nummus Æmiliæ gentis, in quo M. Æmilius Lepidus Tutor Regis nominatur, tunc verò temporis majores Magiſtratus nondum adeptus erat, ſed quum Pontifex cooptatus eſſet, licèt juvenis, dignus qui Legatus ad Reges mitteretur, & Tutor Regi daretur, à Senatu judicatus eſt.

Tit. L. Dec. 4. l. 1. Scopas ex Ætolia ſex millia peditum & equites mercede conductos Ægyptum avexit, nec ex juventute Ætolorum quemquam reliquiſſet, ni Damocritus nunc belli quod inſtaret, nunc futuræ ſolitudinis admonens (incertum cura gentis) an ut adverſaretur Scopæ, parum donis cultus, patres juniorum domi continuiſſet. An-

Antiochus post Legatorum discessum non dimiserat exercitum sed fœderis LAGIDAR.
cum Philippo initi memor, copias in Asiam per hyemem amandarat, verè an. 127.
autem Attali Pergami Regis, qui contra Philippum in Romanorum gra- Epiphan. 6.
tiam moverat, ditionem invadit, sed cognito ejus adventu illos sollicitave- Tit. L. Dec.
rat, ut ipsi contra Antiochum ferre vellent auxilium. lib. 1.

Ptolemæus ubi Antiochum Attali Regnum invadere accepit, mox Sco-
pam exercitus sui Ducem ad Cœlesyriam recuperandam mittit. Magnis ille in
Ægypto copiis collectis, & ad mediterranea verso impetu, multas Cœlesy- Joseph.
riæ urbes recuperavit & Judæam in potestatem Ptolemæi retraxit per hyemem. lib. 12.
c. 3.

Senatus Legatos ad Antiochum misit, qui nuntient Attali, naviúmque Liv. Dec.
ejus & militum opera adversus Philippum communem hostem uti P. Roma- 4. lib. 2.
num, gratum eum facturum & Senatui, si Regno Attali abstineat, belló-
que absistat. Antiochus Romanorum autoritate motus, finibus Attali suas
deduxit copias, & id libentiùs quod audierat Scopam cum exercitu ad Cœ-
lesyriam recuperandam id tempus elegisse.

Antiochus in Syriam reversus verè in Cœlesyriam copias ducit, cui tandem Lagid. 128.
occurrit Scopas cum exercitu Ægyptiaco & prælium ad Panium montem Epiph. 7.
committitur. Scopas quidem in dextro cornu Phalangem cum modica par- Vales. exc.
te equitatus, ad pedem montis posuit: cornu verò sinistrum, in quo ordi- lib. 16.
nati equites, planitiem tenuit. Antiochus partem copiarum prima luce,
Præfecto majore è filiis Antiocho, præmisit, ut editiora montium loca quæ
Ptolemaïcis imminebant occuparet; sole demum illucescente, trajecto cum
reliquis copiis fluvio, inter utraque castra in planitie aciem instruxit.

Phalangem quidem ille recta mediæ hostium aciei opposuit: equitatus Ibid.
verò partem ad sinistrum Phalangis cornu constituit, partem ad lævum, in
quo & cataphracti erant equites, quibus Antiochus junior erat Præfectus.
Deinde Elephantes ante ipsam Phalangem in prima acie certis intervallis or-
dinati fuerunt cum equitibus Tarentinis quibus præerat Antipater. Inter-
valla autem belluarum sagittariis ac funditoribus complevit. Ipse cum ala
amicorum & corporis custodibus post belluas stetit.

Junior Antiochus, his ita præmissis, equites quibus Ptolemæus Æropi Ibid.
filius præerat, in fugam vertit, ac diù persecutus est: qui quidem Ptole-
mæus Ætolos in planitie ad lævam positos ducebat: ipsæ autem phalanges
ubi congressæ invicem sunt, acre prælium iniere: Scopas autem quum ju-
niorem Antiochum à persequendo equites reversum, à tergo legionariis in-
stare cernit, tunc de victoria desperans, ultimus tamen è prælio recessit.

Ipse Sidonem se recepit, illam mox cum decem millibus armatorum obse-
dit Antiochus, ob quem liberandum Ptolemæus Duces inclytos Æropum,
Menoclem, & Damoxenum misit, sed obsidionem solvere non potuit, do-
nec fame superatus Scopas, manus dedit, & nudus cum sociis dimissus
est.

Antiochus Gazam deinde profectus, licèt autem Ptolemæo fidem præ- Vales. exc.
stare studerent, & nihil penitùs omitterent Gazæi, Rex eorum urbem va- lib. 16.
stavit, deinde Bataneam, Samariam, Abila, & Gadara recepit. Postea
Judæi, qui Hierosolyma incolunt, ad eum spontè defecerunt, receptúmque
intra mœnia Antiochi exercitum impigrè auxilium tulerunt, itaque Cœle-
syriæ & Phœnices urbibus subactis, in hiberna Antiochiam Rex concessit.

Porrò non dubitavit quin occupata sic Cœlesyria & aliis Ptolemæi ditio-
nibus, Romani qui illius tutelam susceperant mox bellum ipsi denuntiarent,
sed ut Ægyptios deliniret, se illas omnes Regi nominis dote, collocata ipsi
in uxorem filia Cleopatra restituturum, quum ille nubendi ætatem attigisset;
promisit ideò Euclem Rhodium Alexandriam mittit Legatum, ut illas pa- Hier. in
cis conditiones proponeret, in quas Ægyptii descenderunt. Dan. cap. xi.

LAGIDAR. an. 129. Epiph. 8. Vere Antiochus duobus filiis Ardye & Mithridate per terram præmissis, ille cum classe per omnem oram Ciliciæ & Cariæ tentaturus urbes, quæ in ditione Ptolemæi essent, simul Philippum exercitu, navibúsque adjuturus. Ille Zephyrio & Solis & Aphrodisiade & Corico, & superato Anemurio, Selmuntéque recepta, metu aut voluntate sine certamine in deditionem acceptis, Coracesium operibus oppugnabat, quum accessere Rhodiorum Legati, & hi nuntio accepto Philippum ad Lynocephalas esse debellatum curam non omisere tuendæ libertatis civitatum sociarum Ptolemæi; nam aliàs auxiliis juverunt, aliàs providendo, ac præmonendo conatus hostis, causáque libertatis fuere Cauniis, Myndiis, Halicarnassensibus, & Samiis.

Ibid. Philippus Legatos de pace cum Romanis inienda ad T. Flaminium Proconsulem misit, colloquióque cum eo habito, hæc inter alias conditiones proposita est à Romanis, ut Ptolemæo Regi urbes omnes redderet, quas post Philopatoris ejus patris mortem occupaverat, quum eas omnes accepisset Philippus, ei Proconsul quatuor mensium inducias concessit, & ut de summa rerum Legatos obsidibus datis Romam mitteret, permisit.

Ibid. Hieron. in Dan. 16. Antiochus autem post Coracesium, cœptæ sunt Lymira, Patara, Xanthus, & ad extremum Ephesus, ubi hiemavit, unde misit qui Smyrnam & Lampsacum obsiderent; interea Legatos ad Proconsulem misit Hegesianactem & Lysiam: quos Titus Romam ire monuit: ubi iis apertè pronunciatum est, ut Antiochus excederet Asiæ urbibus quæ aut Ptolemæi, aut Philippi Regum fuissent, & ne in Europam, aut ipse transiret, aut copias transmitteret.

Lagid. 130. Epiph. 9. In Europam verè transiit Antiochus Chersonesíque urbes in deditionem accepit, & Lysimachiam destructam resarciri jussit. Sub hoc tempus L. Cornelius à Senatu missus ad dirimenda inter Antiochum Ptolemæúmque certamina, Selymbriæ substitit, & per paucos dies quibusdam ex Decemviris qui à Senatu missi erant, ut restituerentur Thraciæ Chersonesi urbes Ptolemæo quas priùs occupaverat Philippus, Antiochum convenere. Romani omnia acta ejus, ex quo tempore, è Syria, classe solvisset, displicere Senatui non dissimulabant, restituíque Ptolemæo civitates omnes quæ ditionis ejus fuissent. Ad ea Rex cum Ptolemæo amicitiam esse, & id agere ut brevi etiam affinitas jungatur; nam, inquit Rex, cognatus sum, & mox socer.

Polyb. lib. 17. Polycrates Cypri rector, vir jam à Ptolemæi Philopatoris temporibus, quum adhuc juvenis esset, nulli procerum ejus Aulæ fuisse videtur secundus neque autoritate neque rebus gestis eodémque loco fuit qui jam regnabat. Dextro cornu præfuerat in prælio ad Raphiam commisso sub Philopatore, & difficilibus variísque temporibus, Insulæ administratio & omnium redituum qui inde proveniunt, ejus fidei fuisset commissa: non solùm puero Regi Cyprum conservavit, sed etiam pecuniæ copiam non mediocrem coegit, quam ipse, tunc tradita Provincia Ptolemæo Megapolitano, Alexandriam veniens Regi advexit. Eam ob causam magno omnium applausu exceptus est.

Vales. Excerpt. Diod. p. 295. Polyb. lib. 15. Aristomenes tunc rebus Ægyptiis Præfectus erat & Tutor Regis, ille genere Acarnan, olim prosperæ Agathoclis fortunæ solers adulator; primus namque omnium, Agathocle domum invitato ad convivium, coronam auream uni ei è convivis detulit: quem honorem Regibus solis haberi moris fuit. Primùs ejusdem imaginem annulo insculptam gestare sustinuit & nata sibi filia quum esset Agathocleæ nomen indidit: postea grandioris ætatis factus rerum omnium potestatem summam obtinuit.

Val. Excerp. lib. 13. Scopas autem Ætolus exercituum Ptolemæi Dux, ratus se Alexandriæ urbis opibus inopiam suam atque immensam animi cupiditatem facilè expleturum

pleturum, ſed revera cupiditate erat inexplebili, præter commoda atque emolumenta militiæ, in ſingulos dies decem minas ſtipendii nomine ab Rege accipiebat, neque his tamen contentus adhuc plura concupiſcebat & ut explere cupiditatem ſibi videretur nova tentare auſus eſt, ſed dùm cunctatur, & dùm deliberat eſt præventus. LAGIDAR. an. 130.

Ariſtomenes ubi amicos illum ſuos domum cogere, & unà cum ipſis conſultare; miſſis ſatellitum nonnullis, ad Regium conſilium eum vocavit: Scopæ verò repentè adeò conſternata mens eſt, ut neque eorum quæ moliebatur, tentare cuiquam auderet, nec Regi parere, quum ab eo vocaretur, ſuſtineret, tunc Ariſtomenes cognita ipſius inopia conſilii, domum ipſius, militibus & Elephantis circumdat: deinde Ptolemæum Eumenis filium cum præſidio juvenum mittit, & ut Scopam adducant, imperat; ſi ſponte ſua obtemperaret, volentem; ſin minùs per vim. Polyb. l. 17.

Poſtquam in ædes Ptolemæus irrupiſſet, dixiſſetque Scopam à Rege acccerſiri; ille principio, rationem ejus nullam habuit; verùm defixis in Ptolemæum oculis, ſic ſatis diù manſit, quaſi minas illi intendens, & audaciam ejus demirans. Ubi verò Ptolemæus propiùs ad eum accedens, audacter chlamydis laciniam prehendit, tum Scopas ut ſibi opem ferrent qui aderant, rogavit; ſed quum plures milites eſſent ingreſſi, & dixiſſet aliquis, domum præſidio foris cinctam eſſe præſenti fortunæ concedens, unà cum amicis eſt ſecutus. Ibid.

Hic ſimul ac concilium eſt ingreſſus, Rex ipſum paucis accuſavit, Polycrates, qui recens è Cypro venerat, poſtremò Ariſtomenes. Accuſationis formula, quod ad cetera, jam dictis erat ſimilis; niſi quod, hoc ampliùs adjectum eſt, quod amicorum cœtum coegiſſet ad deliberandum, quódque vocanti Regi non paruiſſet. Ob quas criminationes, non ſolùm qui Regis conſilium participabant, omnes eum damnabant; ſed etiam è Legatis exterarum gentium quotquot aderant. Ariſtomenes quando ipſum accuſaturus erat, tum alios Græcos viros Illuſtres ſecum accepit, tum etiam Legatos Ætolorum qui de pace fuerant miſſi, inter quos Dorymachus erat, Nicoſtratis filius. Ibid.

Finita horum oratione, Scopas facta ſibi dicendi poteſtate, excuſationes aliquas in medium afferre eſt orſus: ſed nemine ad ejus verba attendente, propter abſurditatem factorum, ſtatim unà cum amicis in carcerem eſt conjectus, proxima dein nocte, Ariſtomenes Scopam quidem & ejus cognatos omnes veneno ſuſtulit; Dicæarcho verò torquendi inſtrumenta & flagra quum adhibuiſſet, ita demúm vitam illi eripuit: Dux ille Philippi claſſis fuerat, quum Rex Cycladas inſulas laceſſere aggreſſus erat. Ibid.

E ceteris Ætolis ſi qui fuerunt, qui redire in patriam vellent, abeundi & omnia ſua auferendi poteſtatem Rex cunctis fecit. Scopæ, dum viveret, nota fuerat omnibus avaritia; verùm ab ejus morte magis innotuit, ob vim auri ingentem, & ſupellectilis copiam apud eum repertam; nam ipſum propè Regnum parietibus effractis, funditus rapinis hauſerat. Ibid.

Dum diſceptationes per dies aliquot Lyſimachiæ inter Antiochum & Romanorum Legatos haberentur, rumor forſan ex illa Scopæ conjuratione ortus, ſine ullo ſatis certo autore allatus de morte Ptolemæi Regis, ut nullus exitus imponeretur ſermonibus: nam diſſimulabat pars utraque ſe audiiſſe, & L. Cornelius, cui Legatio ad duos Reges Antiochum Ptolemæúmque mandata erat, ſpatium modici temporis ad conveniendum Ptolemæum petebat, ut priùs quam moveretur aliquid in nova poſſeſſione Regni perveniret in Ægyptum & Antiochus ſuam fore Ægyptum, ſi tum occaſio eſſet, cenſebat. Liv. Dec. 4. lib. 2.

Itaque Antiochus dimiſſis Romanis, relictóque Seleuco filio cum terre- Ibid.

ſtribus

LAGIDAR. an. 130. ſtribus copiis ad reſtituendam, ut inſtituerat, Lyſimachiam, omni claſſe navigavit Epheſum, Legatis ad Flaminium Proconſulem miſſis, qui ad fidem de ſocietate agerent: deinde ex Epheſo oram Aſiæ legem pervenit in Lyciam, Patariſque cognito vivere Ptolemæum navigandi in Ægyptum omiſſum eſt conſilium.

Polyb. l. 17. Alexandriæ Ætolorum motu compoſito, Aulici è veſtigio ad conſueta ſolennia quando aliquis Rex ſalutatur, quæ Anacleteria vocant, celebranda ſe compararunt, ætate quidem necdum exigente, quum tantùm tredecim annos haberet; ſed quòd exiſtimarent, ubi innotuiſſet ſui juris & arbitrii Regem eſſe factum, in aliquo meliore ſtatu ipſius Regnum fore quieturum, & ab eo principio aliquid ſemper deinceps incrementi accepturum. Proviſo igitur rerum omnium magnifico apparatu, pro dignitate Regni quod deſtinaverant ſunt executi & ipſi *Epiphanis* cognomen, ut videtur, tunc temporis indiderunt: opinio autem multorum fuit Polycratem hujus incœpti autores longè plurimùm adjuviſſe.

Lagid. 131. Epiph. 10. Liv. Dec. 4. l. 3. Quum Pataris in Lycia Antiochus vivum eſſe Ptolemæum, ut diximus, accepiſſet, amiſſa Ægypti invadendi ſpe, Cyprum nihilominus tentare voluit, ſed fœda tempeſtate circa Sarum fluvium, totam ferè claſſem amiſit, collectiſque naufragii reliquiis Seleuciam profectus in Hyberna Antiochiam proceſſit, ubi Antiochum filium & Laodicen filiam ſimul matrimonio conjunxit.

At quum Romanis bellum inferre decreviſſet & Thraciam à majoribus ſuis quondam poſſeſſam recuperare vellet, ne Ptolemæus Rex declaratus Cœleſyriam occuparet, dum bello cum iis eſſet implicitus, Cleopatram filiam illi deſponſatam collocare decrevit; itaque illa Raphiam Phœniciæ urbem decimo tertio Regis ætatis anno, ut juvenem demulceret & bello Romano quieſceret reſtituta illi Cœleſyria diviſis tamen inter ſe vectigalibus.

Liv. Dec. 4. lib. 5. Hier. in Daniel. Joſeph. l. 13. c. 3. App. Syr.

Bello inter Antiochum & Romanos imminente Ptolemæus cautè ſe geſſit, nec ſe ſoceri rebus immiſcuit, & Cleopatra magis viri partes quam parentis fovit.

Lagid. 132. Epiph. 11.

Lagid. 133. Epiph. 12. Liv. Dec. 4. Lib. 6. Poſtquam autem bellum Antiocho à Romanis denunciatum fuit, Ptolemæus Legatos ſuos Romam miſit, pollicitus contra illum auxilia & pecuniam & frumentum. Attulerunt mille pondo auri, viginti millia pondo argenti. Nil eſt acceptum, gratiæ Regi actæ, quum ille cum omnibus copiis in Ætoliam venturum, bellóque iturum promitteret.

Ibid. lib. 7. Antiochus ad Thermopylas ab Acilio conſule victus ex Europa in Aſiam fugit Epheſum.

Epiph. 13. Id. ibid. Lagid. 134. Legati ab Ptolemæo & Cleopatra Regibus ad Senatum venerunt gratulantes quod Maroius Acilius Antiochum è Græcia expuliſſet, adhortantéſque ut in Aſiam exercitum trajicerent, omnia perculſa metu non in Aſia modo, ſed etiam in Syria eſſe, Reges Ægypti ad ea quæ cenſuiſſet Senatus, paratos fore. Gratiæ Regibus actæ, Legatis munera dari juſſa, in ſingulos quaternum millium æris.

Lagid. 135. Epiph. 14. Ibid. Antiochus ad Magneſiam Sipyli in Aſia à L. Cornelio Scipione funditus eſt profligatus, tributo in duodecim annos ſolvendo & Provinciis citra Taurum relictis, pacem emit.

Lagid. 136. Epiph. 15. Polyb. ibid. Ptolemæus Demetrium Athenienſem Legatum ad Achæos pro renovanda ſocietate miſit, Prætore Achæorum Philopœmene. Ipſi fœdere libenter renovato Legatos ad Regem mittendos delegerunt Lycortam Megapolitanum, Theodoridam & Rhoſitelem Sicyonios, ut & præſtarent ipſi jusjurandum & à Rege exigerent. Philopœmenes Ptolemæi Legatum convivio excepit.

Prætore

Prætore Achæorum Ariſtæneto redierunt qui ad Ptolemæum miſſi fuerant Legati, quum Megalopoli Achæorum conventus celebraretur, ubi profertur Ptolemæi decretum. Quum quidem vocatis, qui ad Ptolemæum miſſi ab Achæis fuerant, ingreſſus Lycortas cum ceteris Legatis, primùm expoſuit quonam modo & præſtitiſſent & exegiſſent à Rege jusjurandum, addidit deinde attuliſſe ſe donum communi Achæorum, arma ænea ad peltaſtas inſtruendos, ſex millia, pecuniæ ſignatæ talenta ducenta: poſt hæc Regis laudes commemoravit: tum ubi pauca de Regis benevolentia & prompto animo erga gentem Achæorum diſſeruiſſet, finem dicendi fecit. LAGIDAR. an. 137. Epiph. 16. Id. leg. 41.

Surgens dein Ariſtænetus & ab Legato Ptolemæi & ab iis qui renovando fœderi miſſi ab Achæis fuerant, ſciſcitatur, ecquam ſocietatem renovaturus venerit: quum reſponderet nemo, & mutuò ſeſe omnes interrogarent, magna in conſilio exorta eſt dubitatio, ex eo quòd, quum plura fuiſſent fœdera Achæis cum Regibus Ptolemæi majoribus, quæ pro conditione temporum, plurimùm inter ſe differrent; neque Legatus Ptolemæi ullam diſtinctionem fecerat, quum fœdus renovabat; ſed universè de negotio fuerat locutus: neque etiam illi quos Achæi miſerant: verùm quaſi ſemel duntaxat ſocietatem pepigiſſent, jusjurandum ſimpliciter nulla adhibita diſtinctione, & præſtiterant ipſi, & acceperant à Rege. Id. ibid.

Itaque promente in medium Prætore omnia priora fœdera, & ſingula diſtinctè expendente, quoniam longè diverſa illa erant, volebat multitudine cognoſcere, eo quòd jam fœdus renovaret. Idcirco quum neque docere Philopœmenes poſſet, qui Prætor renovandi fœderis auctor fuerat, neque Lycortas, ceterívę Legati, qui Alexandriam iverant, hi quidem temerè & inconſideratè rem geſſiſſe publicam exiſtimati ſunt. Ariſtænetus autem opinionem magnam inde tulit ac tandem decretum illud firmari non eſt paſſus; ſed rem de qua omnes dubitarent in aliud tempus rejecit.

Antiochus cognomine magnus Syriæ Rex moritur, & in Regno illi ſucceſſit Seleucus Philopator ejus filius.

Ptolemæus quum alta pace frueretur & in ætate juvenili eſſet conſtitutus, venatione ut plurimùm tempus terebat dexteritatem atque audaciam in feris captandis oſtendens: ipſe enim quantùm in regendis equis & tractandis armis ita poterat, quantúmve illarum rerum uſum haberet, hoc quaſi luculento teſtimonio, quòd ipſe amentato jaculo Taurum confecerit. Lagid. 138. Epiph. 17. Polyb. leg. 37.

Non modò Rex juventutis delectamentis inhærebat, ſed etiam animum ad Regni ſplendorem appellebat; vias enim quæ in Cœleſyriam perducerent, lapidibus ſtravit, ſed & pleroſque illius Provinciæ fluvios pontibus junxit. Apul. Phar. Hiſt. Dyn.

Natus eſt hoc anno primus Ptolemæo Epiphani filius qui deinde Ptolemæus Philometor cognominatus eſt; versíque omnes ſubditi ad lætitiam pueri natalem diem ubique celebrantes, Cœleſyriæ & aliarum Provinciarum magnates Alexandriam gratulatum ſunt profecti magno apparatu. Joſephus qui vectigalia Phœniciæ & Cœleſyriæ habebat ob ætatem jam gravantem domi manere coactus, pertentavit filiorum animos, num quis ex his vellet eam profectionem ſuſcipere, & recuſantibus ceteris, quòd ſe negarent ſcire mores Aulicos, quomodo verſandum ſit cum Regibus, ſuadentibúſque ut Hircanum mitteret. Lagid. 139. Epiph. 18.

Joſephus Hyrcanum annos tredecim natum ſtatim advocat: rogátque ecquid liberet, aut idoneum ſe putaret, qui ad Regem ſalutatum accederet. Qui quum promptè eam profectionem ſuſciperet & modica pecunia ſibi opus fore diceret: velle enim ſe frugaliter vivere ut decem drachmarum Id. ibid.

LAGIDAR. an. 139. millia sufficiant, admodum lætatus est filii prudentia. Deinde puer quum aliquandiù siluisset, suasit patri ne domo quicquam munerum Regi mitteret: sed ut ad procuratorem suum Alexandrinum scriberet, ut pecuniam ipsi ad emendum Regi, id quod inveniret pulcherrimum & pretiosissimum, præberet, ratus decem fortasse talenta impensurum ad munera.

Id. ibid. Hyrcanus, ut Alexandriam venit, ab Arione rogatus quotnam talenta vellet accipere, respondit mille sibi opus esse: Procurator eum objurgavit, & se non plus quàm decem præbiturum ait, & ea non in alium usum, quàm ut mercaretur munera, ibi puer iratus, Arionem conjecit in vincula. Procuratoris autem uxore, Reginæ hoc renunciante, & rogante ut puerum compesceret; gratiosus enim apud Cleopatram, Arion fuerat. Ex Regina hoc Rex didicit.

Ptolemæus, per quendam ad Hyrcanum mandatum mirari se nunciat, cur ad se à patre missus, non modò in conspectum non venerit; sed Procuratorem etiam patris sui vinxerit, jubebátque ut veniret. Ille contrà Regi nunciari fecit, legem esse Judæis, (illos autem Rex obsequium ipsi sincerum præstantes beneficiis affecerat, ne quis gustaret de sacrificio, priusquam adito templo, mactasset victimas; eáque ratione nec ipsum hactenus Regem salutasse, expectantem dona quæ offerret Regi de parente suo benè meritò, servum autem jure se punisse, qui mandata ejus contemneret. Nihil enim differt, addens, inter majorem & minorem Dominum: Nisi enim tales dent pœnas meritas, expectandum mox ipsi Regi, ut contemnatur à subditis. His auditis Rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postquam hoc cognovit nihil sperans à Rege præsidii, datis adolescenti mille talentis se liberavit à vinculis.

Abul. Pharag. hist. Dinast.

Joseph. ut sup. Elapsis deinde tribus diebus, salutaturus Reges accessit Hircanus, à quibus libenti animo exceptus, & mensæ communi est adhibitus in parentis sui gratiam: móxque clàm aditis negotiatoribus, emit ab eis centum pueros formosissimos & litterarum peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem pretio, tum vocatus ad convivium Regium cum Principibus, infimo loco jussus est accumbere, propter ætatem posthabitus ab his quorum hoc erat officium; reliquis autem convivis, ossa partium absumpta carne, ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam, quo plurimùm in conviviis Rex delectabatur, propter scommata & facetias hominis, rogatus à convivis, ad Regem se vertit, & viden', inquit, Domine, quantùm ossium ante Hyrcanum jaceat. Hinc igitur collige, quòd & pater ejus totam Cœlesyriam ita spoliat, quemadmodum hic ossa nudavit carnibus, Rege verò ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, unde illa ossium congeries, nil mirùm, inquit, Domine, canum enim est ossa unà cum carnibus absumere, sicut isti faciunt; vultu commonstrans reliquos, ante quos nihil erat ossium. Homines autem comesis carnibus solent abjicere ossa, quòd & ego, homo quum sim, nunc facio. Ibi Rex miratus urbanitatem, jussit omnes convivas huic dicto plaudere.

Id. ibid. Sequenti verò die aditis Regis amicis & Aulicis potentioribus, ipsos quidem salutavit: ex familiis autem eorum expiscatus est, quidnam oblaturi essent Regi in festo natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rursum aliud pro suis quemque opibus, simulavit se dolere, quòd non haberet, unde tantumdem largiri posset, nec ultra talenta quinque numero. Idque mox famuli renunciavere Dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset Regem Josephus, propter exilitatem muneris.

Id. ibid. Ubi dies statutus advenit, alii quidem, & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus quàm viginti. Hyrcanus autem emptos à se centum pueros, totidémque puellas adduxit, jussos singulos talentum offerre, hos quidem

dem Regi, has verò Cleopatræ. Omnibus verò mirantibus tam profuſam & inſperatam munificentiam, atque ipſis etiam Regibus, amicos quoque Regis & Miniſtros multorum talentorum donis honoravit, ne quid ſibi ab illis naſceretur periculi: ad hos enim fratres ſcripſerant, ut quocumque modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus juvenis munificentia, juſſit eum donum quodcumque petere. At ille nihil aliud petiit, quàm ut ſe Rex patri ac fratribus commendaret per litteras. Itaque honorificentiſſimè tractatum & donatum regiè ſcriptis quoque ad patrem & fratres & omnes ſuos Duces atque Procuratores commendaticiis litteris, dimiſit liberaliter. LAGIDAR. an. 140.

Epiphanes aliquandiù quidem ſe præclarè geſſit, magnámque laudem retulit: poſtea verò ab adulatoribus corruptus, Ariſtomenem, qui tutor ipſius fuerat, & cuncta negotia prudenter adminiſtraverat, quem antea inſtar patris obſervabat, tandem perſequi odio cœpit, ob illius in dicendo libertatem ac poſtremò epoto cicutæ poculo mori coegit. Exinde magis ac magis efferatus & Tyrannica ſævitia non Regia utens poteſtate in odium Ægyptiorum venit, parúmque abfuit quin Regno excideret. Epiph. 19.

Quædam Ægypti civitates ob Regis crudelitatem & tyrannidem coitionem facere cœperunt; at quum Rex Lycopolim ad Nilum fluvium urbem obſediſſet, Ægyptiorum Optimates Rei novitate perculſi Regis fidei ſeſe omnes dediderunt, quos quidem Rex acerbè accepit eóque in multa diſcrimina eſt delapſus. Lagid. 141. Epiph. 20. Excerpt. Ex Polyb. p. 112.

Plurimæ quidem urbes defecerunt, Rex contra defectores exercitum comparat, cui præfecit Polycratem qui in pugna ad Raphiam ſub ejus patre Philopatore cornu ſiniſtro præfuerat, & Cyprum poſtea inſulam adminiſtrarat quique poſt Ariſtomenis mortem ab ejus conſiliis fuerat. Et Ariſtomium Eunchum qui à puero cum illo in Aula educatus fuerat, ingenio bellicoſum in Græciam ad milites circumſcribendos miſit. Lagid. 142. Epiph. 21. Ibid. pag. 115.

Quum autem Polycrates in poteſtatem defectores redegiſſet, Ptolemæus in aliquod adhuc diſcrimen incidit. Atlimis enim & Pauſiras, & Cheſuphus, & Trobaſtus qui ex Optimatibus Ægyptiorum reliqui erant, temporum neceſſitati cedentes, Sain urbem venerunt, ſéque Regis fidei ultrò commiſerunt. At Ptolemæus ſpreta omni fœda fide, comprehenſos homines & nudos ad currum revinctos traxit, ac paulò pòſt neci dedit. Inde Naucralim profectus cùm exercitu, aſſumptis mercenariis militibus, quos ei è Græcia Ariſtonicus adduxerat Alexandriam maritimo itinere eſt reverſus, quum nullam omninò partem Rei militaris attigiſſet ex iniquo Polycratis conſilio, tametſi annum ætatis quintum ac vigeſimum aggreſſus. Lagid. 143. Epiph. 22. Id. pag. 112.

Epiphanes cupiens ſocietatem cum Achæis renovare, Legatum miſit decem naves pollicitus quinquaginta remorum, omnibus rebus inſtructas, Achæi, quòd eſſet munus dignum, cujus haberetur gratia promiſſionem ejus cupidè ſuſceperunt. Accidit enim ſumptus earum navium, ad ſummam talentorum fermè decem. Lagid. 144. Epiph. 23. Polyb. leg. 57.

Poſt hanc deliberationem Legati decernuntur Lycortas & Polybius ejus filius, unáque cum his Aratus, Arati Sicyonii F. qui & gratias agerent pro armis quæ priùs miſerat & pro pecunia; ſimul qui naves à Rege acciperent, & in Peloponneſum devehendas curarent. Legatos autem propterea, hos potiſſimùm delegerunt Lycortam, quia Prætor is erat, quando Ptolemæus ſocietatem renovavit, & impenſo ſtudio illi faverat. Polybium licèt annis minorem, quàm per leges liceret, quia hoc ipſum fœdus pater ejus Lycortas, Legatus ad Regem quum veniſſet, renovaverat. Idémque arma & pecuniam Achæis advexerat, quæ Rex genti ipſorum muneri miſerat: pariter & Aratum, propter notitiam & amicitiam, quæ Majoribus ejus cum Ægypti Regibus interceſſerat. Id. ibid.

Ptolemæus exercitum contra defectores collectum non dimiſerat, ſed illum contra Seleucum ducere meditabatur, at quum eum præpararet, unus Lagid. 145.

LAGIDAR. an. 145. Epiph. 24. Hieron. in Dan. cap. 11.

è Ducibus ab illo quæsiit, tantas res moliens, ubi haberet pecuniam, respondit, sibi amicos esse divitias. Quod quum divulgatum esset in populis, timentes Duces ne conditas opes ille auferret, veneno Regem sustulerunt: malè autem apud populum audiebat.

Rex ætatis anno 28. & imperii 24. obiit, relictis duobus filiis impuberibus & unica filia nomine Cleopatra, sub matris tutela.

Cato apud Priscianum Grammaticum, Epiphanem appellat Regem optimum & beneficentissimum quod de primis temporibus intelligendum est, si quidem ut apud Diodori excerpta illum se præclarè aliquandiù gessisse legimus, unde magnam tunc laudem retulit.



EX MUSÆO COM. DE VAUX-FOUQUET.

Caput Regis puerile diademate cinctum, in aversa parte Aquila solita fulmini insistens, à dextris in area, L. A. anno primo, infrà flos, à sinistris ΣA. id est Σαλαμινίων.

Licèt frequentes sint nummi Ptolemæi V. nulli tamen cum Epiphanis cognomine occurrunt, sed ex puerili ejus effigie satis agnoscitur, ille enim quadrimulus aut quinquennis ad Regnum pervenit. Hic anno ejus imperii primò percussus est & puerum exhibet diadematum, cujus imago eadem in omnibus ejus nummis usque ad ultimum imperii, annum observatur.

Literæ initiales semper in Ægyptiorum Regum nummis argenteis, primas urbis in qua cusi sunt nummi, nomen exprimunt, itaque ΣA. id est Σαλαμινίων, *Salaminiorum.* Ut jam in Citio & Papho Cypri Insulæ urbibus plurimos eorum Principum nummos supra protulimus, hic nobis novam apud Salaminios officinam denotat, Salamin autem in ora orientali à Teucro Telamonis filio condita urbs dicitur. (Strab. l. 14.)

Flos videtur esse Lotus pro Monetarii signo, ut in sequente clava est insculpta.

De Aquila Ægyptiorum Regum stemmate abundè dictum est.



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis puerile cinctum diademate, ſine literis, in averſa parte à dextris L. E. anno 5. infrà clava. A ſiniſtris ΣΑ. id eſt ut ſuprà Σαλαμινίων.

Idem Regis caput ſed in ætate paululùm provectiore nempe imperii anno 5. (quum novem annos Rex haberet) quis autem eum ex priore nummo non agnoſcit. Eadem Cypri Inſulæ urbs Salamis illum percuſſit, ſed diverſa Monetarii nota ſcilicet clava pro loti flore in priore ſignato? An verò moneta Polycratis, qui tunc Cypro præerat, juſſu percuſſa: plurimam enim ad Ptolemæi ærarium, quando Alexandriam venit paulò ante Regis Anacleteria.



EX MUSÆO COM. DE VAUX.

Caput puerile Regis diadematum ſine literis: ex averſa parte Aquila inſiſtens fulmini, à dextris L. Z. anno 7. à ſiniſtris ΠΑ. id eſt Παφίων. in circulo ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ.

Senſim per annos Epiphanis Regis in dignoſcenda ejus facie confirmamur, hic enim nummus qui illius imperii annum ſeptimum ſignat, eadem oris lineamenta exhibet, & qui illum priùs novennem in ſuperiore vidit, in hoc undecimum ætatis annum agentem agnoſcit; nam illum ad Regnum veniſſe quadrimulum diximus, & nummus annum illius ſeptimum exhibet, ut litera numeralis Z. indicat.

Nummus in eadem Cypro inſula percuſſus eſt, ſed non in eadem urbe Salamine; literæ initiales ΠΑ. nos illum Paphi, de qua antè ſæpè diximus, ſignatum edocet.



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis juvenile redimitum diademate, ſine literis: ex averſa parte Aquila ſolita ſupra fulmen, cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ A dextris L. K. anno 20. à ſiniſtris ΠΑ. id eſt Παφίων.

Quibus erit ex ſuperioribus nummis nota Ptolemæi Epiphanis effigies, illam mox in hoc ſignatam fatebuntur, etſi in puerili ætate ſuprà, & in juvenili, id eſt in adoleſcentia nunc prodeat: nam eadem vultus ſunt lineamenta, & eadem capillorum concinnitas: non ampliùs turgida puerorum illa facies, ſed ſuavis adoleſcentiæ gratia in eo micat, ut pote in juvene viginti quatuor annorum.

De Papho Inſulæ Cypri urbe in qua cuſus eſt nummus, & de Aquila ſolenni Regum Ægypti ſtemmate, ſat dictum eſt.



EX THESAURO REGIO.

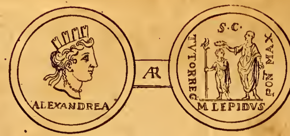
Caput idem diademate revinctum, in cujus averſa parte ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ circa Aquilam ſolitam. A dext. L. K B. à ſin. ΠΑ.

Iterùm prodit Ptolemæus Epiphanes ſub eadem effigiei ſimilitudine, tùm oris tùm naſi lineamentis; eadem in omnibus ejus capitibus calamiſtrata coma occurrit, quæ ab aliis Principibus illum planè diſtinguit; eadem chlamydis Regiæ pars extrema illius collum ſemper cingit, ita ut à Tironibus nunc agnoſcatur.

Nummus verò annum illius imperii vigeſimum ſecundum per notas numerales KB. exhibet, quum Epiphanes vigeſimum quartum duntaxat attigerit; mortuus autem eſt anno ætatis vigeſimo octavo, relictis duobus filiis impuberibus, ut ipſe puer quadrimulus Ægypti Imperium obtinuerat.

Paphus nummum hunc ut ſuperiores percuſſit, & ſolitum Ægypti Regum ſtemma in eo ſignavit.

EX



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput muliebre turribus ornatum cum inſcriptione ALEXANDREA ab una parte; ex altera verò figura Senatoris Romani ſtantis & togati dextra coronam ſuper caput Regis pueri pariter ſtantis qui dextra ſcipionem eburneum cum Aquila in apice gerit, & epigraphe M. LEPIDUS PONT. MAX. TUTOR REG. Marcus Lepidus Pontifex Maximus Tutor Regis, in imo. S. C. id eſt Senatuſconſulto.

Simſonius & Uſſerius qui nummum viderat, Epiphani tutorem à Romanis miſſum retulerunt, & hic Valerium Maximum excuſat quod viſo numiſmate M. Lepidum putaverit tunc Pontificem Maximum fuiſſe, quando tutorio nomine Alexandriam miſſus eſt, quum Conſulatum nondum eſſet eo tempore adhuc adeptus, ſed tantùm Prætorio munere eſſet functus & Legatus ad Reges cum aliis fuiſſet nominatus.

Quum autem bis Conſul fuit ut narrat Valerius Maximus & Pontifex Maximus eſt renuntiatus, jam Epiphanes è vivis exceſſerat; ideò Pighius exiſtimat M. Lepidum non Epiphani tutorem, ſed ejus liberis nempè Philometori & Evergeti ejus fratri miſſum fretus his Taciti verbis, *exemplo, quo majores M. Lepidum Ptolemæi liberis tutorem in Ægyptum miſerunt.* Et id eveniſſe putat quando Philometor à fratre pulſus Romam venit, ſed tunc viginti quinque annos natus erat Philometor & frater ejus viginti quatuor, nec tutore opus habebant, & apud Polybium Canuleius & Quintus Philometorem reduxiſſe videntur. Lib. 2. Leg. 113.

Modus eſt loquendi apud Tacitum, qui forſan alios fuiſſe Philopatori filios putavit, nam Val. Maximus ait, *ad pueri tutelam.* Quod confirmat Juſtinus ex Trogo, *mittitur & M. Lepidus in Ægyptum, qui tutorio nomine Regnum pupilli adminiſtraret.* Polybius id confirmare videtur, quum refert M. Lepidum Timotheo Philometoris Legato, in gratiam quòd patris Tutor fuerat, conſuluiſſe ut Senatui de pace cum Perſeo inienda, ne verbum faceret. Lib. 30. Leg. 72. Fam. Rom.

Fulvius Urſinus dum hunc nummum exponit, Valerii Maximi, Taciti, & Juſtini prolationes affert, & tantùm à Lepido Triumviro illius M. Lepidi Pontificis Maximi pronepote, in memoriam proavi denarium opinatur percuſſum. Ideò exiſtimamus eum hæc duo ampliſſima munera in proavo referre, quod ex S. C. Tutor Regis fuerit renunciatus, & Pontificatum Maximum obtinuerit, quum ille Triumvir hanc etiam Pontificatus Maximi dignitatem haberet, quum nummum percuſſit, ut illam à proavo, ſic à pronepote in Æmilia gente bis fuiſſe demonſtraret. Cicer. Phil. lib. 13.

Pontifex autem Maximus Roma abeſſe non poterat, ideò M. Lepidus ſi hanc dignitatem obtinuiſſet Alexandriam abire non potuiſſet, conſtátque M. Lepidum pro Legato ad Epiphanem fuiſſe nominatum ex Livio & tutorem ex Juſtino. Plut. in Fabio. Dec. 4.

Ptolemæus

LAGIDAR. an. 146.

PTOLEMÆVS PHILOMETOR,
REX ÆGYPTI. VI.



Ap. D. Foy Vaillant D.M.
ex num. arg. tetradr.

Lagid. 146. Philom. 1.2. Eufeb. Chron. PTolemæus VI. Ptolemæi Epiphanis & Cleopatræ filius major fex annos natus, mortuo patre Ægypti Regnum obtinuit fub matris tutela, in gratum cujus officium PHILOMETOR id eft *amans matrem*, cognominari voluit.

Lagid. 147. Philom. 3. 2 Macc. 3. Seleucus Syriæ Rex confiliorum patris Antiochi confcius, quum videret illum neque Cœlefyriam, quam quafi efcam Epiphani dederat ut Egyptum occupare poffet, non obtinuiffe fed tantùm mediam vectigalium partem retinuiffe, id regnante puero facilè fore fperavit, ideo Demetrium filium impuberem pro obfide Romam mifit, ut Antiochum fratrem retraheret cujus opera Cœlefyriam recuperare poffet.

Lagid. 148. Philom. 4. In pacis & fœderis formula P. Romani cum Antiocho Magno effet expreffum ut obfides pro triennio mutarentur, excepto Antiocho ejus filio minore, Seleucus quum permutandi tempus acceffit, à Romanis obtinuit, ut frater Antiochus in Syriam rediret, miffo in ejus locum Demetrio filio; fed Antiochus vix Athenas pervenit, quin nuntium de Seleuci morte accePolyb. ibid. perit. Alii Heliodoro qui Syriæ Regnum affectabat, adhærebant, alii Ptolemæo favebant; fed Antiochus Eumenis & Attali auxiliis Regnum fratris Hier. in Dan. occupavit. Ipfi primùm à Ptolemæi fautoribus non datus fuit honos Regius, fed ille poftea fimulatione clementiæ eum obtinuit.

Lagid. 149. Philom. 5. Id. ibid. Cleopatra Antiochi M. filia, Ptolemæi Epiphanis uxor & Ptolemæi Philometoris mater, magno Ægyptiorum defiderio & ætate florente deceffit, in

in ejus locum tutores Regis Eulaius Eunuchus & Lenæus ab Alexandrinis nominantur. LAGIDAR. an. 150.

Ptolemæi Tutores ab Antiocho Cœlesyriam ut fraude per patrem occupatam repetere audebant; Antiochus verò Ægypti procurationem tutorio sibi jure, propinquitatis nomine vindicabat; erat autem frater Cleopatræ Ptolemæi matris & ideo avunculus, hoc, inter avunculum & nepotem bello originem præbuit. Lagid. 150. Philom. 6. Id. ibid.

Quinque Legatos Senatus in Macedoniam ad Persæum Regem misit & Alexandriam etiam ad Ptolemæum renovandæ amicitiæ causa proficisci jussos. Hi erant C. Valerius, Cn. Lutatius Ceno, Q. Bœbius Sulca, M. Cornelius Mammula, & C. Cæcilius Denter. Liv. Dec. 5. lib. 2.

Romam redierunt ad socios Reges Legati à Senatu missi, qui renuntiarent Eumenem in Asia, Antiochum in Syria & Ptolemæum in Ægypto sese convenisse. Omnes sollicitos Legationibus Persei, sed egregiè in fide permanere, pollicitósque omnia quæ P. Romanus imperasset, præstaturos. Lagid. 151. Philom. 7.

Antiochus ubi vidit manifestò jam Ptolemæum ad bellum pro Cœlesyria se parare, Meleagrum misit Romam Legatum qui mandatu suo Patribus Conscriptis nuntiaret, & testans fœdera diceret, præter omne jus à Ptolemæo se invadi, quum ille quidem de Ægypti Regno, & Cœlesyriæ ambigeret, Ptolemæi pueritiam & Tutorum inertiam spernens: causam belli se habiturum existimabat: gesturúmque illud sine ullo impedimento, occupatis Romanis in Macedonico: omnia tamen & per suos Legatos Senatui & ipse Legatis eorum eximiè est. Polyb. Leg. 71. Liv. Dec. 5. lib. 2.

Ptolemæus verò propter ætatem alieni etiam tum arbitrii erat. Tutores enim & bellum adversus Antiochum parabant, quo vindicarent Cœlesyriam & Romanis omnia pollicebantur ad Macedonicum. Id. ibid.

Quum jam esset inchoatum à Regibus Ptolemæo & Antiocho pro Cœlesyria bellum, Romam venerunt Legati, Antiochi quidem, Meleager, Sosiphanes & Heraclides: Ptolemæi verò Timotheus, & Damon. Erat Antiochus in Cœlesyria & Phœnice Dominus, bello quæsitorum justissimam atque honestissimam possessionem esse existimabat. Ptolemæus qui putaret priorem Antiochum contra jus & fas, pupillari patris sui ætati insidiatum, urbes ipsi eripuisse quas in Cœlesyria habebat, cedere ei, locis illis non poterat. Lagid. 152. Philom. 8. Polyb. leg. 72.

Meleager Senatum testabatur, Ptolemæum contra omne jus Antiochum lacessere. Timotheus verò ad renovandam amicitiam venerat, ad imponendum finem bello contra Perseum: præcipuè autem ad observandos Meleagri cum Romanis congressus. Sed de pace quidem M. Æmylii (qui tutor ipsius patris fuerat) consilium secutus, facere verba non est ausus. Amicitiam verò ubi renovasset, & congruentia postulatis suis responsa accepisset, Alexandriam est reversus. Meleagro Senatus respondit Quinto Marcio in Græcia tunc Legato se permissurum, ut de iis rebus ad Ptolemæum scribat, ita ut esse è Republica P. Romani fidéque sua viderit. Id. ibid.

Perseo Macedoniæ Regi bellum hoc anno à Romanis denuntiatum est. Lagid. 153. Philom. 9.

Philometor legitimam regnandi nempe quatuordecim annorum ætatem adeptus, Rex est proclamatus, sicut Ægypti Principibus moris erat & celebrata ejus Anacleteria. Reges Memphim ascendebant, & ibi solio Regio decorari solebant qui Ægypti Regno gaudebant, sacris initiabantur, satis Religiosè tunicati & Tauro quem Apim appellant, jugum portare fas fuit, & per vicum unum duci, ut periti existimabant labore humanæ necessitatis, ne crudeliùs his qui sub iis sunt, abutantur. Deducitur autem Rex à Sacerdote Isidis in locum qui nominatur ἄδυτος, & Sacramento adigitur neque diem, neque mensem intercalandum. Eutrop. lib. 4. Polyb. leg. 78.

Antiochus misso in Ægyptum Apollonio Mnestei F. ad Philometoris Anacleteria, 2 Maccab. 22.

LAGIDAR. an. 153. cleteria, quum cognovisset illum à negotiis Regni alienum esse factum, propriis utilitatibus consuluit, unde profectus Tyro venit Hierosolyma, indéque in Phœniciam convertit exercitum.

Valesf. exc. Polyb. 27. Ptolemæus Macer Dorymenis filius qui Cypri Præfecturam Philometore admodum puero acceperat, cogendæ quidem pecuniæ, nemini quicquam dabat, tametsi à Curatoribus ac dispensatoribus Regiæ pecuniæ sæpissimè flagitaretur, gravitérque increparetur, quòd reditus Insulæ penes se retineret. Sed postea quàm Rex adolescentiam attigit, collectam satis magnam pecuniæ vim Alexandriam misit, adeo ut Ptolemæus & ceteri omnes Aulici priorem illius parsimoniam ac diligentiam probarint.

Lagid. 154. Philom. 10. Polyb. leg. 75. Quum fama allata esset Achæis, celebrata fuisse in honorem Ptolemæi Anacleteria, officii sui esse existimantes, ut suæ ob id quod gestum erat, lætitiæ significationem darent, Legatos decreverunt mittere, ad renovandam amicitiam quæ genti Achæorum erat cum Ægypti Regibus. Statim igitur Alcithus & Pasidas sunt delecti.

2 Maccab. 5. & 10. Antiochus Tyri morabatur, quum Ptolemæus Cypri Præfectus à Rege Ptolemæo alienatus, ad ejus partes transiit & Insulam ipsi tradidit; Antiochus autem Cypri cura Crateri commissa, Ptolemæum Cœlesyriæ & Phœniciæ Præfectum constituit, & in præcipuorum amicorum numerum illum admisit.

Hier. in Daniel. cap. 11. Quum autem segniter agerent Ptolemæi Duces, & in Cœlesyriam ingredi cunctarentur, Antiochus navalem exercitum è Tyro solvere jussit & Ægypti fines per terram ingressus est cum turba numerosa, curribus, Elephantis, & equitibus. Ptolemæus qui multa populorum millia congregaverat, ei occurrit, & ad Pelusium commissa est pugna, in qua fusis fugatísque Ægyptiis, Valesf. Diod. Excerpt. quum Antiochus ad internecionem delere omnes posset, equo circumvectus, occidi eos vetuit, sed potiùs vivos comprehendi jussit, Pelusióque potitus est.

Ptolemæi ignavia ibi observata est, ipse enim adeò ab omni remotus periculo, tantísque spatiis ab hoste divisus, nihilominùs Regno maximo atque opulento, sine certamine cessit: quæ quidem animi penitùs effœminati natura & mollicies in Ptolemæo insita fuisset, esset fortè ipse accusatione dignus. Quum verò ex iis rebus, quas postea gessit, satis supérque apparuerit eum constantia atque industria in agendo nemini inferiorem fuisse, hujus ignaviæ causa spadonis Eulaii nutritioni tribuenda qui eum in deliciis ac muliebribus institutis à puero quum habuisset, vim mentis ejus enervaverat.

Polyb. leg. 84. Hier. in Dan. Ptolemæus autem seu in pugna captus, seu ab Alexandrinis in exilium missus ob fugam, ad Antiochum venit, qui parcens puero & amicitiam cum eo simulans convivium fecit, ascendítque Memphim, & ibi ex more Ægypti Regnum accipiens, puerique rebus se providere dicens, Ægyptum sibi subjugare conatus est & abundantes atque uberrimas ingressus est urbes.

Lagid. 155. Philom. 11. Porphyr. Gr. Euseb. Alexandrini postquam viderunt Antiochum Philometori diadema ademisse, sibíque imposuisse, Ptolemæum juniorem qui Evergetes cognominatus est, Regem renuntiarunt quum undecim annos regnasset Philometor, Comano & Cineæ summa rerum cum ipso commissa.

Liv. Dec. 5. lib. 4. Antiochus ea occasione libenter arrepta, exulis tutelam suscepit, ejúsque reducendi specioso titulo, in Ægyptiaco suo bello defendendo, ad omnes Asiæ & Græciæ civitates Legationibus recipiendis litterísque est usus.

Polyb. leg. 81. Comano & Cinea de summa rerum cum Evergete consultantibus, visum est faciendum, ut consilium ex illustrissimis quibusque Ducibus conscriberetur, de cujus sententia omnia deinceps gererentur, ei consilio ante omnia placuit, ut advenæ Græci qui forte ibi reperiebantur, Legati ad Antiochum proficiscerentur, de pace cum eo acturi.

Id. ibid. Erant tunc eo loci Legationes duæ ab Achæorum gente; una ad renovandam

vandam cum Philometore amicitiam: quæ mandata fuerat Alcitho Xenophontis F. Ægiensi, & Pasiadæ: altera de Antagonistarum agone. Erat & missa ab Atheniensibus de donatione quædam Legatio, cujus princeps Demaratus. Item sacræ Legationes ab iisdem duæ: una de festo Panathenæorum, cujus caput fuit Callias quinquertio: altera de mysteriis, quam obibat Cleostratus, qui super eo ad Philometorem orationem habuit: Mileto aderant Eudemus & Icesius: Clazomenis Apollonides & Apollonius: cum his legatos misit Evergetes etiam Tlepolemum & Ptolemæum Rhetorem. Hi igitur adverso flumine navigantes processerunt. LAGIDAR. an. 156.

Antiochus Legatos quum suscepisset benignè, primo die ad epulas magnificè structas invitavit: postridie verò sui conveniendi potestatem fecit & mandata jussit expromere. Primi igitur omnium verba apud Regem fecerunt. Legati Achæorum; deinde Atheniensium, Demaratus: secundùm hos Eudemus Milesius. Qui quum eodem tempore, eadémque de re omnes dissererent, eveniebat, ut rationes quas singuli afferebant, per quam simimiles essent. Omnes enim Eulaii culpa susceptum bellum dicere: dein cognationem atque ætatem Ptolemæi allegantes, Regis iram deprecari. Id. leg. 82.

Quum orationibus illorum esset assensus Antiochus, atque ipse etiam plura in eandem sententiam loquutus esset, jussa sua commemorare cœpit, magno studio probare contendens, pertinere ad Syriæ Reges Cœlesyriæ possessionem. Principio dicere, ídque multis studiosè confirmare Antigonum primum à quo Regnum Syriæ conditum, ea loca imperio suo tenuisse: proferre deinde in medium instrumenta concessionis post mortem Antigoni Seleuco à Macedonicis Regibus factæ: secundùm ista, Antiochum patrem bello novissimo Cœlesyriam recepisse, multúmque eo jure niti: postremò negare verum esse de pactis quæ Legati Alexandrini facta dicebant fuisse inter Ptolemæum nuper mortuum & Antiochum hujus patrem: quibus pactis nomine dotis concedebatur Ptolemæo Cœlesyria, quando in uxorem duceret Cleopatram. Id. ibid.

In hanc sententiam Antiochus quum multa protulisset, nec tantùm sibi, sed etiam omnibus qui præsentes erant, causam suam probavisset. Naucratim tunc quidem navibus petiit: atque eo etiam loci benignè appellatis tractatísque civibus, in Græcos verò, qui ibi commorabantur, aureis singulis divisis Alexandriam iter instituit, at Legatis pollicitus est daturum se iis responsum, postquam Aristides & Theris essent reversi: velle enim se omnium consiliorum suorum conscios ac testes habere Græcos Legatos. Id. ibid.

Alexandriam interea Antiochus obsidione cinxit, Evergetes & Cleopatra soror Legatos Romam miserunt ut opem Regno, Regibúsque amicis imperio ferrent: Alexandrini autem summis Antiochi viribus strenuè resistebant. Liv. Dec. 5. lib. 4.

Per eosdem dies Rhodiorum Legatio, cujus erat princeps Pratio ad componendam pacem missa, Alexandriam portum tenuit: eadémque mox in castra ad Antiochum venit. Hi in colloquium Regis admissi, dum patriæ conjunctionem cum utroque Regno commemorant, & mutua iter ambos Reges necessitudinis jura, quæque ad utrumque ex pace confecta, reditura sint commoda, longam orationem sunt exorsi: at Rex dicentem Legatum interpellans; longiore oratione nihil opus esse ait, Regnum enim ad Ptolemæum majorem pertinere, cum isto verò pacem dudùm se fecisse,& amicum esse, atque adeo, inquit Antiochus, si ab exilio eum revocare cives voluerint per se licere. Polyb. leg. 84.

Quum Antiochus accepisset Jasonem Hierosolymam urbem armis invasisse & urbem expugnare, ex vulgata de morte sua fama, Alexandriam oppugnare desiit, & antequam Hierosolymam ascenderet Legatos Romam misit, & Philometorem Memphi reliquit, cui Regnum quæri suis viribus simulabat, omni Ægypto illi tradita, excepto Pelusio: existimans bello inte- 2. Maccab. 5. Liv. Dec. 5. lib. 5.

LAGIDAR. an. 156. intestino cum fratre eum exitum fore, ut victor fessus certamine, nequaquam par sibi futurus esset; Pelusio idcirco validum reliquit præsidium, ut claustra Ægypti tenens, quum vellet rursus exercitum induceret fratrémque victorem aggrederetur.

Lagid. 156. Philom. 12. Id. ibid. Philometor Memphi ab Antiocho relictus, suspectum omnino illum prudenter habuit nec illius voluntatis ignarus ad fratrem juniorem de inienda inter se pace, qui cum eo erant libenter acceperunt. Soror plurimùm adjuvit, non modò consilio, sed etiam precibus. Itaque consentientibus cunctis, pace facta, Alexandriam recipitur regnaréque ambo cœperunt per sex annos, ne multitudine quidem adversante: quæ in bello non per obsidionem modò, sed etiam postquam à mœnibus abscessum est, quia nihil ex Ægypto subvehebatur, attenuata inopia erat, & Alexandrini cum Philometoris duodecimo, Evergetis primum annum connumerarunt.

Porphyr. in Græc. Eusebian. Liv. Dec. 5. lib. 5. His quum lætari Antiochum conveniens fuisset, si reducendi ejus causa exercitum in Ægyptum induxisset, quo specioso titulo ad omnes Asiæ & Græciæ civitates legationibus recipiendis, litterísque dimittendis usus erat: adeò est offensus, ut multò acriùs infestiúsque adversus duos, quàm antè adversus unum pararet bellum. Cyprum ex templo classem misit quæ Ægypti Regum Duces prælio vicit.

Polyb. leg. 91. Liv. Dec. 5. lib. 4. Legati ab Ptolemæo juniore & Cleopatra Regibus missi, in Senatum vocati sunt. Sordidati, barba & capillo promisso, cum ramis olei ingressi curiam, procubuerunt: & oratio quàm habitus fuit miserabilior, quærentes quòd Antiochus per honestam speciem majoris Ptolemæi reducendi in Regnum, bellum cum minore fratre ejus, qui dùm Alexandriam tenebat, gereret, & ad Pelusium navali prælio victor, tumultuario opere, ponte per Nilum facto, transgressus cum exercitu, obsidione ipsam Alexandriam cingebat, nec procul abesse quin potiretur Regno opulentissimo, videbatur.

Orabant Senatum, ut opem Regno, Regibúsque amicis ferrent. Ea merita P. Romani in Antiochum, qui obses Romæ fuerat, eam apud omnes Reges gentésque autoritatem esse, ut si Legatos misissent, qui denuntiarent non placere Senatui, sociis Regibus bellum fieri, extemplo ille abscessurus à mœnibus Alexandriæ, abducturúsque exercitum in Syriam, esset. Quod si cunctentur facere, brevi extorres Regno Ptolemæum & Cleopatram Romam venturos cum pudore quodam P. Romani, quòd nullam opem in ultimo discrimine fortunarum tulissent.

Id. ibid. Moti Patres precibus Alexandrinorum, extemplo L. Popilium Lænatem virum Consularem & C. Decimium, & C. Hostilium, Legatos ad finiendum inter Reges bellum miserunt. Priùs Antiochum adire jussi & nunciare ni obsistatur bello, per utrum stetisset, eum non pro amico nec pro socio habituros esse. Hi intra triduum cum Legatis Alexandrinis profecti sunt, & in Macedoniam transiere, nam in mandatis habebant non priùs in Ægyptum iter facere quàm belli Macedonici exitum pervidissent, quare Selymbriæ aliquandiù morati sunt.

Polyb. leg. 89. Ptolemæi Reges ante exitum hiemis Eumenem & Dionysodorum Legatos ad gentem Achæorum miserunt, qui pedites mille, equites ducentos petebant: Ducem autem auxiliarium omnium copiarum Lycortam; equitum verò Polybium. Iidem ad Sicyonium Theodoridam scripserant, rogantes ut mercenarios milites conduceret ad mille: porrò viri illi ex rebus gestis plurimis Ægypti Regibus probè noti erant. Post adventum verò Legatorum, quo tempore Achæorum conventus Corinthi agitabatur. Quum illi veterem amicitiam, quam multis argumentis invicem fuerant testati renovassent, & afflictum Regum statum ob oculos posuissent, opem poscentes: erat quidem parata multitudo non parte aliqua copiarum, sed omnibus

bus

bus viribus, si opus esset, Regibus (ambo namque & diademate & Regia poteſtate erant prædití,) ire ſuppetias. LAGIDAR. an. 156.

Aſt huic ſententiæ adverſari Callicrates & qui cum eo ſentiebant, dicebant enim, quum in univerſum alienis negotiis eſſe abſtinendum Achæis; tum verò potiſſimum tempore, quando ab omni alia cura liberi, Romanis operam navare debeant: nam tunc quum maximè opinio hominum erat totis viribus breve certatum iri, ut pote Q. Marcio Philippo in Macedonia hibernante erántque omnes ſolliciti ne Romanis defuiſſe: aut parùm in tempore adfuiſſe viderentur. Id. ibid.

Heic Lycortas & Polybius ſuſcepto ſermone, dicere ſunt orſi, tùm alia multa afferentes in medium, tùm etiam quòd ſuperiore anno quum eſſet factum ab Achæis decretum de ferenda Romanis ope totis viribus gentis, miſſúſque in eam rem Polybius. Marcius laudata eorum voluntate, auxilio ſibi opus eſſe negarat, poſtquam ſemel ſuperato ſaltu tranſgreſſus eſſet in Macedoniam, ſine cauſa, igitur Romanorum utilitatem prætexi ab iis, qui id agerent, ne auxilia Regibus mittantur. Hortari ergo Achæos quibus periculi magnitudinem, in quo Regnum illud verſabatur, oſtendebant, ne occaſionem prætermitterent; ſed pactorum & acceptorum beneficiorum, imprimis verò jusjurandi memores, ſocietatis leges ſervarent. Quum iterùm multitudo acclamaſſet opem ferendam, Callicrates deliberationem illam fregit, metu Magiſtratibus injecto, quaſi leges poteſtatem ipſis non concederent, in ejus conventu de auxiliis deliberandi. Id. ibid.

Paulò poſt verò concilio in urbem Sicyoniorum convocato, cui non Magiſtratus ſolummodò intererant, verùm etiam omnes triginta annis majores: poſtquam multi ſermones habiti eſſent, & Polybius imprimis confirmaſſet, nullo Romanos auxilio habere opus, quod non temerè dici ab illo videbatur, quia ſuperiore anno cum Marcio Philippo Coſ. in Macedonia fuerat: deinde adjeciſſet, ſi vel maximè auxiliis Achæorum indigeant Romani, propter equites ducentos, pedites mille, quos Alexandriam miſerint, nihilo tamen difficilius futurum auxilia eis ſubmittere: nullo enim ſuo incommodo triginta, vel etiam quadraginta millia ducturos. Id. ibid.

Movit Polybii oratio multitudinis animos, eóque omnes inclinabant, ut Regibus ſubſidia mitterentur. Poſtridiè verò ejus diei, quo die ſecundùm leges oportebat, ut qui ſententias dixerant, decreta ad diſceptandum proponerent. Lycortas hujuſmodi decretum propoſuit auxilium eſſe mittendum. Callicrates verò hujuſmodi Legatos oportere mitti ad pacem inter Reges & Antiochum faciendam. Id. ibid.

Quum quidem iterùm diſceptari cœpiſſet, acri contentione res acta, ſed in qua longè vincebat Lycortas: comparatione ſi quidem inter hæc Regna inſtituta, magnum diſcrimen inveniebatur. Nam ad Syriacum quidem Antiochi quod attinet: Rex ullum alicujus neceſſitudinis, quæ illi fuerit cum Græcis hominibus, argumentum afferri poterat, de prioribus loquebatur, nam ejus qui tunc Regnabat, magnus & liberalis animus Græcis erat notus: at Regni Ptolemaïci tot & tanta in Achæos merita extiterant, ut nihil ſuprà. Hoc verò argumentum Lycortas, ita ut par erat, verbis ornans, magnificam Regum illorum ſpeciem hominum animis inſinuabat: ipſa quippe comparatio res eſſe genere toto diverſas arguebat, ut enim Regum Alexandriæ beneficia percenſere erat difficile: ita nullum omnino poterat inveniri ab Antiochi Regnò profectum, quo res Achæorum adjuviſſet.

Perſtiterunt aliquandiù Andronidas & Callicrates in ſuſcepta ſententia ſuadenda, de pace inter Reges facienda: ſed quum ipſis nemo adjungeret, aſtu adverſarios aggrediuntur. Inductus eſt enim in theatrum recta ab itinere Id. leg. 101.

 nere

LAGIDAR. an. 156. * Forsan error nominis. nere; tabellarius literas Q. Marcii afferens: quibus Achæos hortabatur, ut Romanorum voluntatem secuti, conciliare invicem Reges conarentur. Nam & Senatus Legationem miserat, cujus princeps erat Nemesius * ad pacificandum inter Reges. Hoc verò nihil aliud erat, nisi prætextus quidam. Totus enim quum eos conciliare non potuisset, re penitus infectâ Romam redierat.

Tum Polybius respectu Marcii contradicere epistolæ nolens, publicarum rerum cura & administratione se abdicavit: ita evenit ut auxiliorum quæ petebant, spe Reges exciderent. Decretum igitur ab Achæis factum est, de mittendis Legatis qui de pace agerent. Ea Legatio mandata est Archoni Ægiratæ, Arcesilao & Aristoni Megapolitanis. Legati verò Ptolemæi, spe auxiliorum omissâ, epistolarum Regum, quam paratam habebant, Magistratibus tradiderunt; quibus petebant ab Achæis, ut ad bellum quod sustinebant, Lycortam & Polybium sibi mitterent.

Liv. Dec. 5. lib. 4. Antiochus primo vere cum exercitu Ægyptum repetens in Cœlesyriam processit. Circa Rhinocolura Ptolemæi Legatis agentibus gratias, quòd per eum Regnum patrium recepisset, petentibúsque ut suum munus tueretur, & diceret potiùs quid fieri vellet, quàm hostis ex socio factus, vi atque armis ageret, respondit, non aliter neque classem revocaturum, neque exercitum reducturum, nisi sibi & tota Cypro & Pelusio agróque qui circa Pelusiacum ostium Nili esset, cederet: diemque præstitit intra quem de conditionibus peractis responsum acciperet.

Hieron. in Dan. c. 11. Interea navigans ab ostio Nili, quod est Pelusiacum per deserta Arabiæ, populi se dediderunt, Idumæos & Moabitas & Ammonitas qui ex latere Judææ sunt, non tetigit, ne occupatus alio prælio, Ptolemæum redderet fortiorem, ad Memphim usque processit Antiochus; Ægyptiis se partim metu, partim voluntate dedentibus

Liv. Dec. 5. lib. 5. Quum debellatum fuisse Perseum pridie nonas Septembris nuntius Delum pervenisset: Caius Popilius Romanorum Legatus qui ibi aderat, ad susceptam Legationem peragendam navigare Ægyptum perrexit, ut priùs occurrere posset, quam ad Alexandriæ mœnia Antiochus accederet.

Polyb. leg. 92. & Liv. ibid. Postquam dies data induciis ab Antiocho præteriit, ille ad urbem Alexandriam modicis itineribus descendit: ad Eleusinem, qui pagus quatuor millia Alexandria abest, transgresso flumen Legati Romani occurrerunt, quos quum advenientes salutasset, dextrámque Popilio porrigeret, (coluerat autem illum inter ceteros quum Romæ obses esset,) tabellas ei Popilius scriptum habentes tradit, atque omnium primum id legere jubet. Quibus perlectis, quum se consideraturum adhibitis amicis quid faciendum sibi esset, dixisset. Popilius pro cetera asperitate animi, erat fortè illi in manibus pro gestamine vitis, hac ille vite circumscripsit Antiochum, ac priusquam hoc circulo excedas, redde responsum Senatui, quod referam. Obstupefactus isto adeò insolito atque violento imperio, ubi parumper hæsitasset. Faciam, ait, quidquid P. Romanus censet. Tum demum Popilius & qui cum eo erant Antiochi dextram omnes prehendere & comiter ipsum salutare, tanquam socium atque amicum.

Polyb. ibid. Itaque paucorum dierum, ac numero certo definitorum spatio concesso, Antiochus copias in Syriam suas, gravatè ille quidem ac gemens, sed tamen abduxit, in præsentia temporis edendum ratus; nisi enim Perseus in Macedonia fuisset debellatus, nunquam esset adductus Antiochus ut imperata faceret: porrò ab hoc tempore Cœlesyria & Phœnicia Regibus sine controversia remanserunt.

Polyb. excer. pag. 139. Popilius rebus Alexandriæ compositis & ad concordiam Reges hortatus, inter quos vix dum convenerat, ut Polyaratum Rhodium Romam mitterent

rent, justit. Quibus rebus hoc modo peractis mox Cyprum navigat, idque eo fine & consilio, ut quantocyus Antiochi copias quæ ibi erant, ex Insula dimitteret. Ibi quum devictos Ptolemæi Duces invenisset, atque omnino res Cypri modò positas loco adveniens offendisset; castris confestim motis, in propinquo tantisper consedit donec in Syriam is exercitus abiisset. Hoc pacto Romani Regnum Ægypti haud dubiè Antiocho jam habenti, ademptum Ptolemæo conservarunt. LAGIDAR. an. 156. Polyb. excer. pag. 139.

Post Popilii ex Alexandria discessum, quum ipse Philometori ut Polyaratum Romam mitteret, mandasset, Rex & Polyaratum & ejus patriam reveritus, Romam quidem eum mittere handquaquam decrevit, sed Rhodum potiùs, quòd & ipse Polyaratus postulabat. Igitur navigio impositum & Demetrii cujusdam ex amicis custodiæ traditum, Rhodum destinavit, litteris etiam ad Rhodios de illius transvectione datis. Polyb. ibid.

Ægypti Reges bello liberati, ante omnia Legatum Romam miserunt Numenium, ex numero amicorum, gratias pro acceptis beneficiis acturum. Missum etiam fecerunt Menalcidam, qui necessariis Regum temporibus sedulo erat abusus, ad rem familiarem augendam: quia C. Popilius missionem ejus ac liberationem loco beneficii à Regibus petierat. Polyb. leg. 95.

Popilius postquam Romam rediit, controversias retulit inter Reges sublatas esse, exercitúmque ex Ægypto in Syriam reductum. Liv. Dec. 5. lib. 5.

Postea, ipsorum Regum Legati in urbem venerunt; Antiochi quidem Legati, referentes omni victoria potiorem pacem Regi, quæ Senatui placuisset, visam eúmque haud secùs quàm deorum imperio, Legatorum Romanorum jussis paruisse. Gratulati deinde eorum contra Perseum victoriam sunt, ad quam summa ope, si quid imperatum foret, ad futurum Regem fuisse. Lagid. 157. Philom. 13.

Ptolemæi Legati communi Regis & Cleopatræ gratias egerunt. Plus eos S. P. Q. R. quàm parentibus suis, plusquam Diis immortalibus debere: per quos obsidione miserrima liberati essent, Regnum patrium, propè amissum recepissent. Id. ibid.

Responsum ab Senatu est, Antiochum rectè atque ordine fecisse, quod Legatis paruisset, gratúmque id esse S. P. Q. R. Regibus Ægypti Ptolemæis Cleopatræque, si quid per se boni commodíque evenisset, id magno opere Senatum lætari, daturúmque operam, ut Regni sui maximum semper præsidium positum esse in fide P. Romani ducant. Munera Legatis ex instituto mittenda curaret C. Papirio Prætori mandatum. Id. ibid.

Antiochus quum Ludos ab Æmilio Paulo qui Persæum Macedoniæ Regem devicerat editos fuisse, hoc anno Antiochiæ ad Daphnem celeberrimos exhibuit, ad quorum epula sternebantur inclinia cum ornamentis maximi pretii quorum partem in Ægypto ex Philometore Rege ille defraudaverat. Lagid. 158. Philom. 14. Polyb. leg.

Peracto demum ludicro, Legatus advenit ad Antiochum Tib. Gracchus, ad inspiciendas res Syriæ à Senatu missus, quem ea humanitate Rex excepit, ut nullatenus Tiberius suspecta Antiochi consilia habuerit, nullum in eo subalienati & offensi ob ea quæ in Ægypto acciderunt, animi signum deprehenderit, sed etiam omnibus se opponeret, qui ejusmodi aliquid dicerent. Diod. excerp. pag. 323.

Antiochus in Persidem profecturus commiserat erum administrationem Lysiæ amico probatæ fidei, & jusserat ut Antiochum filium diligenter educaret, sed dum ille à Ptolemæorum Provinciis se removet, ipsi quasi de illo securi inter se diffidere cœperunt. Lagid. 159. Philom. 15.

Quum autem ex profectione rediens Antiochus in Persidis oppido Tabis mortuus esset, Philippus ejus collactaneus, cui diadema, stolam, & annulum, ut filio redderet, corpus illius in Syriam asportavit, sed quum au- Lagid. 160. Philom. 16.

LAGIDAR. an. 160. audivit Lyfiam Antiochum puerum conftituiffe, ad Ptolemæum Philometorem contra eum copias comparaturus confugit, fed accepit Ptolemæos fratres inter fe diffidere, & ad Antiochi patris exercitum quem in Perfide & Media reliquerat, accerfendum profectus eft.

Lagid. 161. Philom. 17. Polyb. leg. 107. Bellum jam apertum inter fratres Ptolemæos novere Romani nam quum Cn. Octavium, Spurium Lucretium, & L. Aurelium Antiochiam mififfent ad Regnum Syriæ adminiftrandum Rex voluntate Senatus quippè neminem fore impedimento Rege puero & Principibus Aulæ benè agi fecum exiftimantibus, fi Demetrio Regnum non traderet: ad hos verò Legatos poftea miffæ funt literæ quibus jubebantur Reges Alexandriæ omni ftudio invicem conciliare: fed Legatio in Ægyptum pervenire nequit, nam Octavius in Syria occifus eft.

Lagid. 161. Philom. 18. Porphyr. in excerp. Eufeb. Val. Max. lib. 5. c. 1. Diod. excerp. pag. 322. Victor autem Ptolemæus junior, quum fex annos regnaffet cum Ptolemæo majore fratre, illi Regnum abftulit. Sic verò fpoliatus Regno, petendi auxilii gratia cum paucis admodum fervis, fqualore obfitus Romam venit, agnitus eft à Demetrio Regis Syriæ filio, qui infperato cafu commotus, magnificentiæ fuæ ac planè regii animi, illuftre fpecimen edidit. Statim enim parata vefte Regia cum diademate, & equo aureis phaleris ornato, ftipatus fuis famulis, Ptolemæo obviam proceffit, eíque vigefimo fexto ab urbe lapide occurrit. Quem poftquam comiter falutavit, hortari cœpit ut ornatus regiis infignibus, eo quo par erat comitatu Romam ingredi vellet, ne fortè defpectui haberetur. Sed Ptolemæus prolixam quidem in fe Demetrii voluntatem multùm laudavit; ceterùm tantùm abfuit, ut quidquam eorum quæ fibi offerebantur, acciperet, quin potiùs Demetrium rogavit ut in aliquo ex perviis oppidis unà cum Archia fubfifteret.

Val. Max. lib. 5. c. 1. Philometor Romam ingreffus in hofpitium Alexandrini pictoris fe contulit. Id poftquam Senatui relatum eft, accerfito juvene, quàm potuit accurata excufatione ufus eft, quod nec Quæftorem illi more majorum obviam mififfet, nec publico hofpitio eum excepiffet: eáque non fua negligentia, fed ipfius fubito & clandeftimo adventu facta dixit: & illum è Curia fubitò ad publicos penates deduxit, hortatúfque eft, ut depofitis fordibus adeundi ipfius diem peteret: quin etiam curæ habuit, uti munera ei per Quæftorem quotidiè darentur, his gradibus officiorum jacentem ad regium faftigium evexit: effecítque ut plus fpei in auxilio P. Romani quam metus in fua fortuna reponeret.

Polyb. leg. 113. Liv. lib. 6. epit. Canuleius & Quintus ex Senatus decreto miffi funt qui Philometorem in Regnum reftituerent, & cum fratre juniore reconciliarent. Hi Regni inter eos divifione facta, Philometori Ægyptus eft affignata cum Cypro, Ptolemæo juniori Cyrenæ cum Lybia. Quod pactum facris ritè peractis, fide data invicémque accepta fancitum eft.

Polyb. ibid. & leg. 114. Evergetes Cyrenas abit, fed Ptolemæo cuidam Ægyptio Regnum ubi commifit, Romam venit ut inftitutam cum fratre partitionem redderet infectam, quod mox refcivit Philometor, & Menethyllum Legatum mifit qui caufam fuam contra fratrem defenderet. Junior autem Ptolemæus dixit, non fponte fe, verùm difficultatibus temporum neceffariò cedentem, id feciffe, quod juffus erat: petere igitur à Senatu, ut Cyprum fibi adjudicaret: nam etiam fic longè deteriorem fuam portionem futuram, portione fratris.

Id. ibid. Contrà verò Legatus à Philometore miffus Menethyllus, dicebat quod ipfi Romanorum Legati Canuleius ac Quintus fuo teftimonio confirmabant, Ptolemæum nempe juniorem, non folùm Cyrenen, fed & ipfam vitam opera fua retinere: omnium animis ab eò ideò alienatis, ut pro magno beneficio conceffum fibi, præter fpem fuam & omnium opinionem Cyrenæ

Re-

Regnum acciperet. Omnibus his contradicente Ptolemæo juniore, Senatus, partim quod partitionem non planè peractam animadverteret, partim quod autoribus ipsis fratribus Regnum optaret dividi, utilitatis suæ causa, postulata junioris accepit, T. Torquatum & Cn. Merulam Legatos decrevit qui Ptolemæos inter fratres pacem conciliarent & juniori Regnum Cypri traderent. LAGIDAR. an. 162.

Menithyllus Philometoris Legatus reditum parare præ se ferens, Demetrium in Syriam deportare per navim Carthaginiensem Tyrum navigaturam curavit, sed Romæ per aliquot dies adhuc permansit, usquequò Legati Romani proficiscerentur. Id. ibid.

Ptolemæus junior quum Corneliæ Romanæ matronæ Scipionis Africani filiæ & Tib. Semproniæ viduæ nuptias ambiret & ad consortium Regni vocaret, ipsa abnuit atque in viduitate permansit: Roma igitur abiens in Græciam venit, ibíque strenuorum ad primè militum manum conduxit, inter quos etiam Damasippum Macedonem assumpsit, & quum in oppositam Rhodiis continentem, Peræam dicunt, venisset, à populo exceptus hospitio, Cyprum navigare instituit. Plut. in vit. Gracc. Polyb. leg. 115.

Torquatus ceteríque Legati, ut vident magnam mercenariorum militum vim ab eo contractam, Patrum mandata in memoriam revocarunt: quibus sine armis eum reducere jubebantur, tandem persuaserunt ei, ut postquam Sidam Pamphyliæ usque, militem mercenarium adduxisset, missos omnes faceret, & ab adeunda Cypro abstineret, darétque operam, ut in Cyrenaïcis finibus eum possent convenire. Se interim Alexandriam profecturos, & Regis voluntatem ad ea quæ ab ipso petebantur, inclinaturos. Flexit hæc oratio Ptolemæum juniorem effecítque ut de Cypri occupatione desperans, conductitium militem dimitteret atque ipse in Cretam rectà abiret, unà cum Damasippo & Cn. Merula, uno ex Legatorum numero. Dein quum milites mille in Creta conduxisset, inde profectus Libynam venit, & ad Apim portum tenuit.

Torquatus interim & Titus Alexandriam delati, persuadere conati sunt Philometori, ut redire in gratiam cum fratre vellet, eíque Cyprum concederet; sed Ptolemæo quædam pollicente, quædam negligenter audiente, atque hoc modo tempus extrahente, junior fratrum castris in Libyna ad Apim positis, ut convenerat ægerrimè ferens, nihil secum ea de re fuisse actum; primò Cn. Merulam Alexandriam misit, tanquam per hunc & Torquatum, quod cupiebat esset effecturus. Sed quum hoc quoque consilium, eumdem exitum habuisset, quem priora: atque ita tempus in longum extraheretur: jámque adeò dies quadraginta præteriissent, quum interim nullus nuntius afferretur, de summa rerum dubitare cœpit. Advenerat enim ut major fratrum Alexandriæ sibi conciliaverat miris blanditiis Legatos Romanorum ibíque detinuerat invitos magis quàm volentes. Id. ibid.

Inter Hæc Ptolemæo juniori significatur rebellasse Cyrenenses & civitates cum ipsis conspirasse, conscium etiam defectionis esse Ptolemæum...... genere Ægyptium; quem Rex quum Romam navigationem instituerat, universo Regno præfecerat. Hæc ubi Evergeti nuntiata, & mox addito, Cyrenenses sub signis exercitum jam habere, metuens, ne dum imperio Cyprum cupit adjicere, etiam Cyrenen amittat; omnem aliarum rerum curam insuper habens, relicta Api, ubi portum tenuerat, Cyrenen revertere aggreditur. Ad magnam autem, quam vocant Catabathmon, ut navigavit, locorum angustias à Libynis cum Cyrenensibus reperit occupatas. Philom. 19.

Evergetes hac difficultate sibi objecta, dimidiam militum partem navibus imponit, & loca angusta circumnavigare jubet, daréque operam, ut hostes nec opinantes ex improviso invadant: ipse cum altera parte exercitus à fronte Id. ibid.

LAGIDAR. an. 163. eos aggressus, superare montem conabatur. Libynæ metu perculsi, quòd utrimque peti se viderent, stationes deserunt. Ita Evergetes non liberè tantùm adscensum potitur, sed etiam subjectan quatuor turrium munitionem, ubi magna erat aquæ copia, in potestatem redigit, inde septimis castris solitudinem emensus, Cyrenen pervenit.

Id. ibid. Quum manus militum qui sub Mochyrino erant, maritimo itinere illum comitantibus, Cyrenenses, illo appropinquante, aciem eduxerunt, pedites ad octo millia, equites ad quingentos. Nam Cyrenenses, ex iis quæ Evergetes Alexandriæ gesserat; animadversa ejus voluntate, quum cernerent nihil Regii, in ejus animo atque administratione, sed tyrannicè omnia ab eo administrari, ut sua sponte se illi subjicerent, inducere in animum non poterant: quin potiùs perpeti omnia sustinebant, priusquam spem libertatis desererent: itaque inito cum eo prælio, victoriam reportarunt.

Id. leg. 116. Circa idem tempus & Cn. Merula venit Alexandriâ, nuntiavítque Evergeti nihil eorum, quæ à fratre ejus fuerant postulata potuisse impetrari: quòd diceret pactis esse standum quæ facta essent ab initio. His auditis Rex Comanum & Ptolemæum fratres Romam Legatos proficisci jubet cum Cnæo Merula, qui de iniquitate fratris & contemptu erga Populum Rom. cum Senatu agerent. Quibus in itinere etiam T. Torquatus occurrit, & ipse, re infecta, Alexandria dimissus.

Mox ubi Philometor accepit Evergetem Legatos Romam misisse, qui de se lamentarentur, protinus Menithyllum Romana Legatione jam ob easdem inter fratres contentiones functum, rursus ad Senatum mittit.

Id. leg. 117. Hi omnes postquam in Curiam sunt ingressi, longa inter ipsos altercatione habita, quum alter alterum convitiis lacerasset; quia Torquatus & Merula suo testimonio & favore omni ac studio causam junioris sublevabant; decrevit Senatus, ut intra dies quinque Menithyllus urbe excederet, & ut fœdus quod cum Philometore Ptolemæo erat, tolleretur.

Lagid. 164. Philom. 20. Senatus postea Legatos decrevit ad juniorem mittendos, qui patrum decretum contra Philometorem Ptolemæo juniori afferrent. Legati lecti sunt Publius Apustius & Caius Lentulus qui extemplo Cyrenen profecti, nuntium eorum quæ gesta fuerant, magna diligentia ad Evergetem pertulerunt. Ille confestim nova spe inflatus, milites conducere, & animum atque mentem ad consilia de Cypro occupanda transferre.

Lagid. 165. Philom. 21. Quum Evergetem fratrem Philometorem copiis majoribus instructum esse nosceret, Cyprum mox aggredi nequit, sed mercenarios paulatim in omnibus Provinciis circumscripsit, & in hac Insula quosdam sollicitare cœpit ut in eam faciliùs appelleret & eam sibi submittere posset.

Lagid. 166. Philom. 22. Polyb. leg. 32. Dum Ptolemæus junior res omnes pro Cypri expeditione ordinabat, insidiis attentatus est, in quibus vulneratus fuit, earum ut fratrem esse auctorem existimabat, Romam paulò pòst venit, ut verò ingressus est in Senatum, Philometorem cœpit accusare, simul vulnerum cicatrices oculis spectandas exhibebat: multísque deinceps verbis rei atrocitatem exaggerans, ad miserationem sui flectere animos hominum conabatur. Sed & Philometoris Ptolemæi Legati aderant, Neolaidas & Andromachus; qui ad criminationes omnes fratris responderent. Verùm istorum Senatus ne admittere quidem ad aures orationem voluit. Adeo mentes omnium accusationibus fratris erant occupatæ. His igitur extemplò Roma jussis facessere.

Id. ibid. Senatus postea Legatos quinque decrevit, inter quos erant Cn. Merula & L. Thermus, & singulis quinqueremes attributæ. Datum iis negotium fuit, ut cùm Juniore Ptolemæo profecti, in Insulam Cyprum eum restituerent, scriptum etiam ad socios Græcos & Asiaticos, licere illis Ptolemæum in recuperatione Cypri adjuvare.

Quum

Quum Ptolemæus Evergetes Cyprum occupare conaretur, pugna ibi cum Philometore commissa, superatus est; & quum hic fratrem juniorem in urbe Lapitho obsessum & ad extremum compulisset, tantùm abfuit, ut supplicio captum afficeret, quasi hostem, ei tamen pepercit, tum obrinnatam clementiam ac germanitatis vinculum, tum metu P. Romani. Nec verò veniam duntaxat illi indulsit, sed fœdus quoque cum eo percussit, quo contentum esse Cyrenarum Regno illum jubebat, & pro Cypro urbes quasdam cum certo quotannis frumenti modo concessit, suámque ei filiam collocaturum promisit. Itaque bellum inter fratres quum ad maximam ànimorum alienationem, atque extrema pericula adductum fuisset, repentè humanissimis conditionibus terminatum est. LAGIDAR. an. 167. Philom. 23. Polyb. & Diod. Except. Valef. Zonas. ex. Dion.

Archias ex Philometoris amicis qui eum quum Romam venisset à fratre expulsus, fuerat comitatus, postea in officii mercedem ab illo Cypri Præfectura donatus erat; Demetrius Syriæ Rex ipsum à Philometore alienatum, quòd forsan in Cypri expeditione Ptolæmeo juniori propensior visus fuisset, sollicitavit, ut Insulam quingentis talentis, quam prodere quum vellet, deprehensus, & in judicium adductus, funiculo veli, quod Aulæ prætendebatur, se suspendit. Lagid. 168. Philom. 24. Exc. Polyb. Pag. 170.

Philometor, ut de Demetrio qui Cyprum ipsi per Archiæ illius Præfecti proditionem eripere tentaverat, vindicare posset, Antiochenorum rebellionem primò pecunia fovit, & Heraclidem olim ærario sub Antiocho Epiphane Præfectum, sed ex Aula ab eo ejectum sollicitavit, ut Alcyandrum quendam cognomine Balam, ad Syriæ Regnum tanquam Antiochi Epiphanis filium, repetendum, sollicitavit. Lagid. 169. Philom. 25. Justin. l. 35.

Heraclides Ptolemæi & Antiochensium suasu & impensis Romam, adolescentem Rhodi educatum, quem Alexandrum nominarunt, cum Laodice Antiochi Epiphanis filia adduxit, & tandem à Senatu ut reverterentur in patrium Regnum obtinuit. Lagid. 170. Philom. 26. Polyb. leg. 138.

Ptolemæus qui in Phœnicia urbe Aca quam Philadelphus de suo nomine Ptolemaïdem vocaverat; commercium occultum ob id semper habuerat, facilè militum mores Demetrii àbominantium animos pellexit, ut reciperent Alexandrum Roma redeuntem, ita ut qui urbem præsidio tenebant, ipsi portas aperuerint anno Seleucidarum centesimo sexagesimo. Lagid. 171. Philom. 27.

Demetrius collectis, quas potuit copiis contra Alexandrum profectus est, Alexander autem, tam è milite qui in Syria à Demetrio defecerat, quam ex præsidio Ptolemaïdis & ex iis quos Ptolemæus ei clam procuraverat, obviam venit, & commissum est prælium, Alexandrúmque fugavit Demetrius; sed quum à plurimis esset odiosus, victoriam de illo integram obtinere non potuit. Lagid. 172. Philom. 28. Justin. lib. 35.

Interea Demetrius & Alexander proximos Reges ut sibi auxilium mitterent, sollicitarunt, Alexander copioso exercitu contracto, adjuvante imprimis Ptolemæo Philometore, Attalo Asiæ, & Ariarathe Cappadociæ Regibus, nec non Jonathane Judæorum Pontifice, contra Demetrium profectus est, & castris juxta eum admotis, & collatis tandem signis, lævo cornu pulso, Demetrius in dextro pugnans, coactus est loco cedere, & reliquis effusè fugientibus, Rex fortiter decertans occisus est. Joseph. l. 23. c. 5.

Alexander assumpto Syriæ Regno Legatos ad Philometorem filiam ejus nuptam sibi dari deposcens misit, æquum esse dicens, ut se affinitate dignetur, post recuperatum favente Deo paternum imperium, & Demetrium bello devictum. Ptolemæus verò libenter Alexandri postulatis admissis, scripsit & gratulari se ei de recepto Regno paterno & filiam collocaturum in matrimonium, jussítque ut sibi Ptolemaïdem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo ejus nuptias, subsecutus deinde literas, tempus matrimonii constituit. Lagid. 173. Philom. 29. Id. cap. 7. 1 Maccab. 10.

 Exivit

LAGIDAR. an. 173. Iid. ibid. Exivit de Ægypto Ptolemæus cum Cleopatra filia, & venit Ptolemaïdem anno centeſimo ſexageſimo ſecundo (exeunte,) & reperto ibi Alexandro, illam ei conjunxit, addita in dotem auri & argenti ſumma, quanta tàm potentem Regem decuit. Ad has nuptias Jonathas Judæorum Pontifex per litteras ab Alexandro vocatus eſt, qui quum veniſſet ad Reges, ampliſque muneribus utrumque donaſſet. Ab utroque in honore magno eſt habitus.

Lagid. 174. Philom. 30. Joſeph. 1. 13. cap. 6. Onias Pontificis Oziæ filius, qui profugus Alexandriæ degebat apud Ptolemæum Philometorem, ſibi æternam memoriam parare volens, decreverat à Rege & Regina Cleopatra per literas, petere ut ſibi liceret in Ægypto inſtar illius Hieroſolymitano, templum conſtruere & in eo Levitas & Sacerdotes ex ſuo genere conſtituere; in literis autem ſignificaverat, dum bello illis in vanis Regionibus operam navaret, animadvertiſſe apud Cœleſyriam & Phœnicen & Leontopolim in Ægypti Præfectura Heliopolitana, aliiſque in locis Judæos præter decorum habere templa; & ideò malè inter eos convenire, rogare igitur ut templum quod apud caſtrum aggreſtis Bubaſtis invenit, nulli ſacratum Numini, jamque collapſum repurgare & aliud loco ejus Deo maximo ædificare pro ſalute ſua & Reginæ atque liberorum ſuorum, ut Judæi qui Ægyptum incolunt, illuc convenientes quo magis alerent mutuam concordiam & eo uſibus ſuis fierent accommodatiores. Nam & Iſaiam prædixiſſe quod erit Domino Deo altare in Ægypto & alia multa ceciniſſe.

Id. ibid. Impetrato à Regibus Ptolemæo & Cleopatra loco, Onias templum illud aggreſtis Bubaſtis deſtruxit & novum ad Hieroſolymitani ſimilitudinem ædificavit, ſed minùs & non peræquè opulentum. Nec defuerunt Oniæ ſimiles illius Levitæ Sacerdotes, qui illic divinum cultum frequentarent & inſtaurarent Ceremonias.

Id. ibid. Apud Alexandriam inter Judæos & Samaritas, ſeditio eſt exorta de ſacris ipſorum, quæ ad Regis cognitionem pervenit; Judæi contendebant juxta Moſis præſcripta Hieroſolymitanum templum eſſe legitimum, Samaritæ verò Garizitanum. Provocatum eſt ad Regem & amicorum ejus conſeſſum, ut ab his cauſa audiretur, & utrius partis Cauſidici ſuccumberent, morte mulctarentur. Patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodoſio, Judæis Andronicus Meſſalami F. juraverúntque per Deum & Regem, quòd ex lege probationes eſſent allaturi & Regem rogaverunt ut necaret eum qui jusjurandum non ſervaſſe deprehenderetur. Rex multis amicis in conſilium adhibitis cauſam audivit, & Andronici rationibus perſuaſus, Hieroſolymitanum eſſe ex ſententia Moſis fuiſſe pronuntiavit, Sabbæum verò & Theodoſium addixit ſupplicio.

Clem. Alex. lib. 1. Strom. Ariſtobulus Judæus ex Peripateticorum diſciplina ſub Ptolemæo Philometore tùm claruit, & ad eundem Regem explanationum ſuprà libris Moſis commentarios dedicavit.

Seleuc. Hiſt. pag. 281. Natus eſt Alexandro qui Theopatoris cognomen acceperat, filius ex Cleopatra Philometoris filia, cujus numiſmata ſub appellatione ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ, ſunt exhibita, quum ea ſpectent ad Antiochum quintum & noviſſimum Antiochi Epiphanis & Tryphænæ filium, ibid. pag. 382. & ſeq. à Joſepho Dionyſium appellatum, cujus autoritate deluſi fuimus & cujus ſex nummi poſt illius vitam à nobis deſcripti, ad Antiochum Alexandri filium pertinent, qui cognominatur ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΔΙΟΝΥΣΟΣ, ut ex nummo argenteo recenter à nobis reperto, cum literis numeralibus ΗΞΡ. id eſt anno 168. obſervatum eſt. Quod confirmat galea in ultimo Dionyſi, ut in Tryphonis illius tutoris nummo exarata.

Lagid. 175. Philom. 31. Ptolemæus per Cleopatram filiam aut per amicos, Alexandrum generum ſuum

ſuum in ganeo & luſtris ſocorditer jacere, & Ammonio ejus amico Regni adminiſtrationem commiſiſſe, per quem & amici omnes Regis & Laodice Regina Antiochi Epiphanis filia, & Antigonus Demetrii filius, ſunt occiſi. LAGIDAR. an. 176. Liv. Dec. 6. epit. l. 3. Joſeph. l. 13. cap. 8.

Alexander ut audivit Demetrium Demetrii Soteris filium annos pubertatis egreſſum, in Ciliciam è Creta cum mercenario milite trajectum, anno Seleucidarum 165. deinde Apollonii Davi opera Cœleſyriam ingreſſum ad Philometorem Socerum miſit ut vellet ipſi copias auxiliares ſuppeditare, mox ad circumſcribendos milites ſe accinxit, & rei navali operam dedit, ut præſto eſſet claſſis parata. Philom. 32. Joſeph. 100. Juſtin. l. 35.

Philometor ex Ægypto cum navalibus & terreſtribus copiis venit Alexandro genero laturus auxilium, alacriter excipientibus ejus juſſu civitatibus uſque ad Azotum, ubi obtundebatur quærimoniis Dagonis templi incendium, accuſabántque populariter Jonathanem autorem ejus injuriæ qui & agros eorum vaſtaſſet ferro & flammis & plurimos civium dediſſet exitio. Ptolemæo penè diſſimulanter eorum querimonias audiente, Jonathas verò apud Joppen ei occurrit, exceptus & muneribus & omni honoris genere: deinde quum uſque Eleutherum fluvium deduxiſſet Regem, Hieroſolyma reverſus eſt. Lagid. 177. Philom. 33. 1 Maccab. 11. Joſeph. 16.

Quum autem Ptolemæus civitates ingrederetur, in omnibus militum cuſtodias ponebat, ob id videtur appetitus Ammonii inſidiis, poſtquam enim Ptolemaïdem pervenit, minimum abfuit quin oppreſſus ſit Philometor Ammonii artibus: quibus detectis, ſcripſit Alexandro, depoſcens Ammonium ad ſupplicium, quod meritum aiebat, propter ſtructas ſibi inſidias, qui quum non dederetur, ipſum Alexandrum earum fuiſſe auctorem intellexit, & magno illum odio proſequi cœpit. Poſtea Ptolemæus civitatum Dominum uſque Seleuciam maritimam obtinuit. Iid. ibid.

Philometor affinitatis Alexandri pœnitens, & quòd ipſi vitam eripere tentaſſet, & quum eſſet luxuria & ſocordia homo perditus, abſtracta à marito filia Cleopatra quæ ipſi occurrerat, mox ad Demetrium mittit Legatos de ſocietate & amicitia, ut data ipſi in matrimonium filia, paternum Regnum ei reſtitueret. At ille & amicitiam ejus & oblatam conjugem perlibenter amplexus eſt, quòd ubi reſcivit Alexander filium apud Rabilum Arabem quem (alii Zabilum vocant) male, Z. pro R. accipientes uno puncto apud gentem illam inter ſe differentem, depoſuit, & protinùs in Ciliciam abiit. Iid. ibid.

Antiochiam venit Philometor, & Antiocheni propter Ammonium à quo plurimis affecti fuerant incommodis, Alexandrum ob quorumdam rebellionem in Ciliciam profectum deſeruere; Amnio autem quærens latebras, cæſus eſt; Ptolemæus autem urbem ingreſſus à civibus Rex conſalutatus eſt, & ab exercitu coactus eſt duo ſibi imponere diademata, alterum Aſiæ, Ægypti verò alterum: ſed quum eſſet natura juſtus & nimiæ potentiæ minimè cupidus, adhæc prudens & qui nollet Romanis invidioſus eſſe, contentum ſe Ægypti imperio affirmavit. Joſeph. Ibid.

Unus Ptolemæus reliquus erat labor, ut Antiochenis perſuaderet Demetrium pro Rege recipere, alienatis ab eo animis propter injurias à patre acceptas, advocata tandem civium & militum concione perſuaſit eis ut Demetrium pro Rege reciperent, pollicitus eum majorem rationem habiturum recentis eorum beneficiorum quàm odiorum quæ illis cum patre ejus interceſſerant, ſe quoque affirmavit monſtratorem ei fore vitæ rectè inſtituendæ & adminiſtrandæ Reipublicæ, nec paſſurum quicquam tentare, quod non deceat. Antiocheni veterem patris offenſam novis meritis correcturi, ſe ei tradunt, & milites paterni, favore juvenis accenſi prioris ſacramenti religionem novi Regis ſuperbiæ præferentes, ſigna ad Demetrium transferunt, & ſic regnavit Demetrius anno 167. Seleucidarum. Lagid. 178. Philom. 34. Id. ibid. Juſtin. l. 35. c. 2. 1 Maccab. 11.

 Ale-

LAGIDAR. an. 178. Alexander valido è Cilicia exercitu ducto, quum Syriam & Antiochenum agrum vastaret rapinis atque incendiis, occurrit ei Philometor cum novo genero Demetrio, collatísque signis ad Oenoparam fluvium victus est Alexander. Strab. l. 15. pag. 751. Fortè accidit in eo prælio ut equus Ptolemæi consternatus barritu Elephanti eum excuteret, prostratúmque aggressi hostes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerent, ni ereptus esset interventu satellitum, attamen per integrum quatriduum sopitis sensibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere.

1. Macc. 11. E pugna elapsus Alexander cum quingentis suorum in Arabiam ad Rhabilum, apud quem filium deposuerat, se recepit, sed à suis traditus, est occisus, & Arabiæ Dynasta recisum ejus caput ad Philometorem misit, qui ad se reversus, jucundissimo sibi rumore, simul & spectaculo capitis & mortis pavit animum & oculos: nec ita multò pòst exhilaratus gaudio percepto ex inimici interitu, tertio inter curationem die, dum ossa Medici terebrare contendunt expiravit.

Ptolemæus obiit anno Regni 34. completo ut videtur si quidem autores illi 35. tribuunt quod de incœpto intelligendum est. Vales. ann. in exc. Polyb. pag. 33. Decessit autem Olymp. 158. an. 3. quo anno Polybius historiam suam terminaverat. Reliquit filium Ptolemæum teneræ ætatis & duas filias nomine Cleopatras, unam nempe avunculo Evergeti nuptam, & alteram Alexandro primùm, & deinde Demetrio Nicatori.

Polyb. exc. Vir ut quidam sentiunt maxima laude dignus, quamvis alii secus existiment. Ibid. exc. In adolescentia illi in bello exprobratur ignavia, animi penitus effœminati natura & mollities, sed postea ex iis quæ gessit, satis apparuit ejus constantia atque industria in agendo nemini inferior, illius ignaviæ causa spadonis Eulæi nutritioni tributa est, nam eum in deliciis & muliebribus institutis à puero educaverat.

Joseph. ant. lib. 13. c. 8. Justus habebatur & nimiæ potentiæ minimè cupidus, prudens, sed imprimis clemens & benignus, si quis unquam superiori memoria Rex certè fuit, cujus rei argumenta supersunt certissima. Polyb. exc. pag. 196. Qui primùm neminem ex amicorum numero ullam ob causam occidit, nullus civis Alexandrinus ab eo est interfectus.

Ibid. Quum autem à fratre Alexandria compulsus esse videretur, primò Alexandriæ ulciscendi illius oportunitatem nactus, culpam ei condonavit. Postea verò quum idem Cyprum occupare molitus esset, captum non ut hostem sed tanquam fratrem beneficiis affectum dimisit. Excerpt. ex Diodor. pag. 353. Sed inter eos morum comparatio non admitti potuit, quum Philometor eximia mansuetudine & frater ejus summa sævitia esset præditus.

Verùm enim verò Philometor Rebus secundis lætísque successibus vigorem animi remittebat, & quædam quasi luxuria ac mollities Ægyptiaca in eo inerat: quam ob causam sæpè numero in magnum discrimen est adductus.



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis diademate insignitum : ex altera parte Aquila insistens fulmini cum palmæ ramo intra alam dextram inserto & epigraphe duplici circulo ornata ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΘΕΟΥ ΦΙΛΟΜΕΤΟΡΟΣ. In area à finistris, ΟΠΠ. ΟΠΠονιαίων; inter pedes Aquilæ ΙΔ. & litera Ͻ inversa, id est Λυκάβαντος, anno 16.

Si Ptolemæi omnes cognomina sua in nummis signassent ut hic ordine sextus, Philometoris appellationem exhibuit, magnam sanè lucem in discernendis Ægypti Regum vultibus nobis afferrent, sed ille est solus post Ptolemæum Lagi filium quem nummi appellant Soterem, qui Philometoris cognomen in ipsis apposuit, porrò non mediocrem in aliis dignoscendis notionem attulit; si quidem in antecessoribus ejus exhibendis, satis fecisse putamus, & sic medio itinere confecto, illius successorum imagines vobis exponere speramus.

Nummum hunc tanti facimus ut viginti aureis coronatis eum emere non dubitaverimus, idémque pretium promittimus Antiquariis qui nobis alium Ptolemæum Regem tetradrachmalem argenteum, cum quodam cognomine, his exceptis, suppeditabunt, ut illorum Principum seriem magis ac magis illustrare deinceps possimus.

Non mireris vesanam ΘΕΟΥ in Philometore Rege appellationem, Antiochus enim Epiphanes Syriæ Rex, ejus avunculus, illam primus usurpare in nummis suis ausus fuerat. Antiochus verò tertius, Deus à Milesiis quidem appellatus fuerat, sed cognomine tantùm contentus, illud in nummis adhibuisse non observavimus. Regibus autem Ægyptiis ante Philometorem Dei nomenclatio post mortem tanquam consecratis in nummis & inscriptionibus attributa est, Ptolemæus Lagi filius & Berenice ejus uxor, ΘΕΟΙ ΣΟΤΗΡΕΣ appellati sunt, & Ptolemæus Philadelphus & Arsinoe ejus soror & uxor vocati sunt ΘΕΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ.

Plin. lib. 36. in turri Pharo. Marm. Adul.

Sed insolens illa Dei nomenclatio non modò ab Antiocho Epiphane, ad Ptolemæum Philometorem transiit sed Demetrius Soter Seleuci filius per matrem illius cognatus, eam in Syria eodem tempore regnans, sibi etiam vindicavit. Pauci tamen Ægypti Reges quamvis ambitiosi, eam usurparunt, ita ut à populis illam iis datam potiùs crediderimus, unde vox ista manifesti & apparentis Numinis symbolum videatur, quum à Rege beneficia quædam accipiebant.

Litera Ι. λυκάβαντος sonans, in plurimus Imperatorum Romanorum nummis, inversam Ͻ ut in hoc apparet, observavimus an sit monetariorum incuria, aut ignorantia, satis incertum : literæ verò numerales ΙΔ. annum designant decimum sextum Philometoris imperii, quo tempore regnabat cum fratre Evergete, ut in ejus vita notavi: unde nobis dubitandi locus? an populi

puli Philometorem à fratre juniore diſtinguere cupientes, illum peculiari, ſed ſuperba Dei nomenclatione inſignierint, quum ipſe præſertim manſuetus & benignus eſſet, & frater moribus aſper.

Nobis literæ ΟΠΠ. initiales exponendæ ſupetſunt, & ut verùm fateamur nobis prima fronte Monetarii monogramma videbatur deſignare, præſertim quum nulla Ægypti urbs memorabilis ab iis inchoaret, & ſi aliquis in hac opinione permaneat, & primas ΟΠΠ. id eſt ΟΠΠιανȢ literas eſſe ſuſtineat, nec nos refragantes habebit.

Sed quum ex nummis Imperatorum Romanorum urbes Ægypti per initiales literas nomen ſuum exprimere didicimus, hunc morem ex Regibus Ptolemæis illum forſan deſumpſiſſe ſuſpicati fuimus : ideo illas hactenus iis tribuere ſolemus : itaque primas, ΟΠΠ. interpretari lubet Οπποναίων, ab *Opponæis.* Οπόνη vel Οππόνη, ſed huic favet nummus, conſtituitur à Ptolemæo Geographo in Æthiopia, quæ Ægypto parebat, in Azania ſcilicet Regione, Oppone erat Emporium celebre. Reclamant verò Antiquarii ex urbe tam remota quare nummum revocas.

Diſcant Ptolemæos Reges poſt Æthiopiam ſibi vindicatam & loca mari rubro adjacentia, ex his Regionibus plurima ad vitam neceſſaria & commoda in Ægyptum fuiſſe aſportata : unde permulta à Geographo notantur Emporia, in quibus dubium non eſt quin monetarum officinæ à Regibus ſint ſtabilitæ ad negotia mercatorum, in iis præſertim locis ubi plurimæ erant argenti, imo & auri fodinæ, ex quibus moneta etiam pro theſauro Regio ſignabatur, ut hodie pro Hiſpanis in plurimis Americæ partibus obſervatur, quæ in eorum Regnis & exteris regionibus diſtribuitur.

Pto-

PTOLEMÆVS EVERGETES,II.
REX ÆGYPTI.VII.



Ap D Vaillant D. med. ex num. arg. tetradr.

PTolemæus ſeptimus Epiphanis filius, Philometoris frater non hereditario jure, ſed nepotis cæde cruentus, Ægypti Regnum invaſit; ille enim quum Cyrenis regnaret, audita Ptolemæi fratris in Syria morte, ipſius imperio inhians, Alexandriam ad tutelam nepotis petendam miſit, quæ poſtquam à Cleopatra & ab Aulæ Primatibus illi denegaretur, ingentes comparavit copias, móxque Onias ex Heliopolitana Præfectura, qui templum ibi permiſſu ejus patris extruxerat, pro Regina adverſus illum, ſuſcepit bellum, & fidem quam habuit circa Reges, nequaquam in neceſſitate deſeruit: itaque ad urbem deduxit exercitum parvum, quum eſſet illic Thermus præſens Romanorum Legatus. Lagid. 179. Everg. II. 1. Joſeph. lib. I. cont. Apion. pagin. 1064.

Copiis igitur è Cyrenaïco Regno adductis Ptolemæus Ægyptum ingreditur, Alexandriámque obſidione cingit; ſed res per Legatos conciliata eſt, ut ille Reginæ nuberet & nepotis tutelam ageret. Lætus hoc ſolo, quòd ſine certamine fraternum Regnum accepiſſet, in quod ſubornari & à matre Cleopatra & favore Principum, fratris filium cognoverat. Juſtin. l. 38.

Ceterùm infeſtus omnibus, ſtatim ubi Alexandriam intravit, fautores pueri trucidari juſſit. Ipſum quoque die nuptiarum, quibus matrem ejus in matrimonium recipiebat, inter apparatus epularum & ſolemnia religionum, in complexu matris interficit; atque ita torum ſororis, cæde filii cruentus aſcendit. Id. ibid.

Non mitior poſtea in populares, qui eum in Regnum vocaverant: ſi Ibid.

LAGIDAR. an. 179. Diod. exc. pag. 350. quidem peregrinis militibus, licentia cædis data, omnia sanguine quotidie manabant; multos enim calumniatus, tanquam saluti suæ insidiatos crudelibus suppliciis extinxit; alios varias commentus causas in exilium misit, ademptis facultatibus. Quas ob res brevi indignationem atque odium Subditorum omnium sibi conciliavit.

Joseph. l. 13. c. 8. Demetrius Syriæ Regno potitus, quum pravo ingenio præditus esset, Ptolemæi milites malè mulctabat, oblitus & auxilii & affinitatis, quæ per Cleopatræ nuptias, recens intercesserat. Illi verò perosi hominis ingratitudinem receperunt se Alexandriam, Elephantis tamen in ejus potestatem relictis: interea Demetrius pacatam existimans ditionem, veteranos milites dimisit, inter quos Tryphon Antiochum, quem suprà Dionysum nuncupavimus, ex Arabia à Rhabilo acceptum, in Syriam deduxit, ubi ille Rex appellatur anno Seleucidarum 168. ut patet ex ejus nummis ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΔΙΟΝΥΣΟΥ. ΗΞΡ.

Lagid. 180. Everg. 11. 2. Diod. exc. pag. 351. Ath. lib. 4. c. 25. Ptolemæus qui Evergetis nomen sibi asciverat, quum per scelera & strages Regnum stabiliret, ab Alexandrinis vulgò Cacergetes vocabatur, summa enim sævitia præditus erat; proinde vulgus avidum rerum novarum, opportunum defectionis tempus cupidè expectabat.

Lagid. 181. Everg. 11. 3. 1. Macc. 12. Liv. Epit. lib. 55. Tryphon Antiochi Dionysi tutor quum statuisset pupilli sui Regnum occupare, Jonathanem Judæorum Pontificem qui illius partes sequebatur, primùm insidiis occidit, deinde corruptis Medicis, qui ipsum calculi dolore consumi ad populum mentiti sunt, eum fraude interfecit, & Syriæ Regnum invasit.

Diod. exc. pag. 355. Quo tempore Ptolemæus ex solenni Ægyptiorum more apud urbem Memphim in Palatio augurabatur, natus est ei filius ex Regina Cleopatra, qua re supra modum exhilaratus, puerum nominavit Memphitem, quòd sibi in urbe Memphi solenne sacrum peragenti natus esset.

Lagid. 182. Everg. 11. 4. Id. ibid. Porrò dum natalitia filii sui celebrat Evergetes à solita crudelitate nequaquam desciscens, Cyrenæos quosdam, qui eum in Ægyptum deduxerant, interfici jussit, quòd paulò liberiùs ob Irenem pellicem, ipsum objurgassent.

Lagid. 183. Everg. 11. 5. Joseph. l. 13. Quum in Tryphonis gratiam civitates Syriæ quotidie deficerent, Demetrius à superioribus Provinciis vocatus contra Arsacem cum exercitu profectus est.

Lagid. 184. Everg. 11. 6. Diod. exc. pag. 361. Interim Ptolemæus ob crudelitatem atque ob fœdas libidines ac deformem corporis habitum, (unde & Physcon cognominatus est,) cunctis erat invisus. At Præfectus Hierax quum & rei bellicæ scientissimus & in congressibus admodum popularis, ac præterea eximia animi magnitudine esset, Ptolemæi Imperium sustinuit. Nam quum Ptolemæus pecuniæ inopia premeretur, militésque stipendiis fraudati deficere ad Galæstem parati essent, ipse ex sua pecunia numerato militibus stipendio seditionem pacavit.

Lagid. 185. Everg. 11. 7. Ægyptii prorsus Ptolemæum despiciebant, quum eum viderent & in sermonibus puerilem, & effusum in fœdissimas libidines & ob intemperantiam effœminato corpore esse.

1. Macc. 15. Legati Judæorum à Simone Pontifice Roma reduces literas à Senatu ad Ptolemæum scriptas Alexandriam tulerunt, Lucius Consul Regi mandabat ut nihil in Judæos intentaret mali, neque auxilium ferret pugnantibus adversus eos, & si quando transfugæ ad eum venirent, Simoni Pontifici illos traderet, secundùm patriam legem puniendos.

Antiochus cognomine Evergetes Demetrii Nicatoris frater, in Syriæ Regnum contra Tryphonem usurpatorem à populis & à Cleopatra Ptolemæi nepte, ab illius uxore appellatus est, quòd Rhodogunen Arsacis filiam matrimonio sibi copulasset, indignata.

Tryphon

Tryphon tandem ab Antiocho ex plurimis urbibus expulsus, ab eo interfectus est. LAGIDAR. an. 186. Everg. 11.

Ptolemæus jugulatis plurimis Alexandriæ civibus & non paucis eorum, qui cum ipsius fratre Philometore pubescentes adoleverant, actis in exilium, quasi non amplius criminum suorum testes haberet, Cleopatræ junioris sororis & uxoris filiæ amore captus, eam per vim stuprat, matrémque ejus Cleopatram majorem Philometoris fratris sui viduam quam uxorem duxerat, ipse repudiat, & neptem pro legitima consorte accipit. 8. Lagid. 187. Everg. 11. 9. Athen. l. 4. c. 25. Justin. lib. 38.

Tot rebus perversis territus populus Alexandrinus gregatim in diversa labitur, patriámque metu mortis exul deserit. Solus igitur in tanta urbe cum suis relictus, quum se Regem non hominum, sed vacuarum ædium videret, edicto peregrinos sollicitavit. Lagid. 188. Everg. 11. Id. ibid.

Peregrinis edicto Ptolemæi Alexandriam confluentibus, Legati Romanorum, P. Scipio Æmilianus (paulò antè consulatum 11.) Spur. Mummius & L. Metellus à Senatu ad inspicienda sociorum Regna & urbes missi appulerunt: ubi quum Scipio navi egressus capite, veste cooperto procederet, illum cursitantes Alexandrini rogaverunt ut retegeret faciem, desiderióque ejus videndi captis spectandam præberet, vocémque & plausum, eo impetrato, sustulerunt. Lagid. 189. Everg. 11. 11. Id. ibid. Cicer. in som. Scipion. Plutar. in Apoth.

Ptolemæus autem Romanis tam ridiculus fuit quàm cruentus civibus. Erat enim & vultu deformis & statura brevis & sagina ventris non homini sed belluæ similis: nam ob luxuriosam vitam & delicatiorem, ventris ut staturæ totiùs crassa moles turgebat, quam vix ulnis fuisset complexus aliquis, inerti corpore & languescente, quo ad talos usque, demissa tunicula vestiebatur, manicis ad palmas protensis, quam fœditatem augebat nimia istius perlucidæ vestis subtilitas, prorsus quasi astu inspicienda præberentur, quæ omni studio occultanda pudibundo viro erant. Justin. l. 38. c. 8. Athen. l. 12. c. 12. Justin. ibid.

Pedibus nunquam ille è Regia prodibat, sed perpetuo scipione subnixus, qua de causa Rex Legatorum, ambulationem, quum ægrè magno nisu æquaret, Scipio Panætio in aurem insusurravit. Jam nunc Alexandrini fructum nostræ peregrinationis cœperunt, qui propter nos Regem viderunt deambulantem. Unum omninò ea in legatione habuit Scipio de amicis Panætium & servos quinque. Plut. ut sup.

Rex opulentis conviviis Legatos excepit, & circumducens ostendit eis cum Palatio tum reliquam Regiam, Gazam illi autem virtute præstantes, cibis quidem modicis & ad sanitatem conducentibus usi, opulentum illum apparatum, ut qui animum simul & corpus corrumperet, contemnebant: obiter verò & quasi nullius pretii essent, intuentes ea quæ à Rege in administratione habebantur. Quæ consideratione sua erant, accuratè observabant: urbis situm & amplitudinem, & quæ circa Pharum erant peculiaria. Diodor. leg. 32.

Memphim deinde navigantes, Regionis bonitatem, Nili opportunitates, urbium multitudinem, infinitas incolarum Myriadas, Ægypti munitionem, totámque Regionis excellentiam, quàm benè ea esset, ad Imperii securitatem & magnitudinem comparata, considerabant. Mirati denique Ægyptum incolentium multitudinem, & locorum commoditates, maximum in eo imperium constitui posse censebant, si idoneos Dominos Regnum illud nactum fuisset. Deinde rebus Ægypti lustratis in Cyprum atque inde in Syriam sunt profecti Legati. Id. ibid.

Ptolemæus ut civibus & incolis Regnum suum denuò frequentaret, Alexandriam, & urbes, Insulásque replevit Grammaticis, Philosophis, Geometris, Musicis, puerorum Magistris, Pictoribus & Medicis, & aliis multis artificibus, qui ob inopiam ea docentes quæ scirent, omni humanitate præ- Lagid. 190. Everg. 11. 12. Athen. l. 4. c. 25.

LAGIDAR. an. 190. Lagid. 191. Everg. 11. 13. Tertull. Athen. l. 12. Id. lib. 2.

claros viros expoliverunt: nam hoc modo renovatæ ſunt omnes diſciplinæ quæ ſenſim defecerant ob continuos bellorum motus, quæ Alexandri ſucceſſorum temporibus exarſerunt. Ipſe autem erat in omni hiſtoria verſatus & Ariſtarchum Grammaticum habuerat præceptorem, appellatus eſt ideò Philologus, & libros Hiſtoriarum ſcripſit 24. & aliquem de Homero commentarium compoſuit. Panareto Archeſilai Auditori annuam mercedem talentorum duodecim conſtituit. Cum Eudoxo Cyziceno, homine admiratione, quæ ſingulis propria ſunt, prædito, maximè de ſurſum navigando, ſtilo, ſermonem habuit.

Lagid. 192. Everg. 11. 14. Galen. in 3. Hipp. comm. de m. vulg.

Tanto fuit Ptolemæo erga libros ſtudio, ut omnium in urbem appellentium codices deferri juberet ad ſe, quos relatos in novas chartas Dominis deſcriptos daret, ſi non venderent; quos autem pretio habebat, in bibliothecas reponeret. Ex navibus acceptorum inter eos ferunt repertum tertium librum vulgarium morborum titulo inſignitum: cujus verò ſtudii ad veterum libros comparandos fuerit ille Rex, magnum eſſe argumentum aiunt, rationem, quam habebat cum Athenienſibus, qui quindecim pigneratis argenti talentis, Sophoclis ab eis accepit, & Eurypidis, Æſchylíſque libros, ut eos deſcriberet, & mox ſartos tectos reſtitueret.

Hieron. in ep. 115.

Jeſus filius Sirach Hieroſolymitanus in Ægyptum venit, ibíque commoratus, librum avi ſui Jeſu, Græcis *Panaretòn* & *Eccleſiaſticum* dictum, ex Hebræo ſermone in Græcum tranſtulit, ut ipſe verſionis ſuæ Prologo indicat.

Lagid 193. Everg. 11. 15. Val. Max. lib. 9. cap. 2. Spart. in Carac.

Ptolemæus quum etiam peregrinæ genti eſſet moleſtus & animadverteret, quanto ſuo odio Patria teneretur, timori remedium ſcelere petivit, quóque tutius plebe trucidata regnaret, populum in Gymnaſium convocavit, quem armis & igne necavit: legi etiam validos ad militiam præcepit, eos autem, quos legerat, occidit.

Lagid. 194. Everg. 11. 16. Diod. exc. pag. 350. Liv. Epit. Dec. 6. lib. 9.

Poſtquam Evergetes quum annos 15. regnaſſet, ob nimiam crudelitatem, ſuis inviſus, incenſa Alexandriæ à populo Regia, clam in Cyprum cum Cleopatra nepte & tunc uxore profugit, ſed ne Alexandrini Cyrenis arceſſerent filium maximum Memphitem, ut contra ſe Regem appellarent, illum in Inſulam deportari curavit.

Juſtin. l. 38. c. 8. Val. Max. l. 9. c. 2.

Alexandrini poſt Regis Ptolemæi diſceſſum, Cleopatri majori ejus uxori & ſorori, quam repudiaverat, Regnum dederunt, illiúſque ſtatuas & imagines detraxerunt. Quod quum accepit, id factum ſtudio ſororis exiſtimans, filium Memphitem, quem ex ea ſuſceperat, liberalis formæ & optimæ ſpei puerum in conſpectu ſuo occidi juſſit, corpúſque in membra diviſum & in ciſta compoſitum ſatelliti tradidit Alexandriam portandum: quumque Natalis Cleopatræ appropinquaret, mandavit eidem ſatelliti, ut nocte quæ Natalem antecedebat ciſtam in veſtibulo Regiæ deponeret.

Juſtin. ibid.

Quo ut juſſum erat peracto, res non Reginæ tantùm, verùm etiam univerſæ civitati, acerba & luctuoſa fuit, tantúmque mœrorem feſtiſſimo convivio intulit, ut Regia omnis repentino luctu incenderetur. Verſo igitur ſtudio Principum ab epulis in exſequias, membra lacera populo oſtendunt, & quid ſperare de Rege ſuo debeant, filii cæde demonſtrant.

Appian. Syr.

Antiochus Evergetes Syriæ Rex qui Cleopatram Philometoris filiam majorem matrimonio ſibi copulaverat, Demetrio ejus marito vivente ſed in Parthia detento, dum fratrem è carceribus Arſacis liberare tentat, occiſus eſt anno Seleucidarum 183. & Demetrius frater in Regnum Syriæ, ab Arſace

Ex num.

fortè fortuna liberatus, revertitur.

Ptolemæus contracto in Inſula Cypro exercitu bellum ſorori ac patriæ intulit, & Cleopatra Ægypti Regni ab Alexandrinis declarata Regina finito orbitatis luctu quum urgeri ſe fraterno bello videret auxilium à Demetrio genero

nero ex longa Parthorum captivitate nuper reduce, per Legatos petiit, ipsa Ægypti Regnum, auxilii pretium, adversus fratrem, olim maritum suum pollicente. LAGIDAR. an. 194.

Marsyas ab Alexandrinis exercitui Cleopatræ Præfectus contra Ptolemæi copias progreditur, prælium itaque committitur, & Hegelochus Regis Dux Marsyam vivum cepit, copiásque ejus internecione delevit. Porrò adducto in conspectum Regis Marsya, quum cuncti acerbissimis suppliciis eum protinus affectum iri crederent, Ptolemæus præter spem illi pepercit. Jam enim præteritæ crudelitatis pœnitere eum cœperat, & infensum sibi vulgus conciliare hujusmodi clementibus factis cupiebat. Lagid. 195. Everg. 11. 17. Diod. exc. Pag. 377.

Antiochenses Demetrii execrantes superbiam, quæ conversione Parthica intolerabilis facta erat ad Ptolemæum miserunt rogantes ut aliquem ex Seleuci genere iis daret, quem possent Regem sibi constituere. Joseph. lib. 13. c. 17.

Demetrius Ægypti potiundæ spe illectus copias contraxerat & in illam advenit, primóque Pelusium oppugnat: sed mox audita Antiochensium rebellione ceterarúmque urbium defectione Pelusii obsidionem relinquit, & dum aliena affectat, propria suorum motibus amittit. Justin. l. 39. c. 1.

Cleopatra autem quum se Demetrii generi auxilio orbatam vidit, opibus Ægypti navibus impositis ad filiam Cleopatram in Syriam perfugit. Id. ibid.

Ptolemæus Alexandria recipitur & quòd bello à Demetrio petitus fuisset Syriis immittit juvenem quendam Ægyptium, Protarchi negotiatoris filium qui Regnum Syriæ armis peteret, & composita fabula, quasi per adoptionem Antiochi Epiphanis Regis receptus in familiam esset, nec Syriis quemque Regem aspernantibus, ne Demetrii paterentur superbiam. Nomen juveni Alexandri imponitur quasi esset Alexandri Theopatoris frater, auxiliáque ab Ægypto ingentia mittuntur. Alexander autem Antiochiam pervenit, Rexque acclamatur anno Seleucidarum 184. Athen. l. 5. c. 13. Hist. Seleu.

Dum res in Ægypto tranquillæ & pacatæ manent, Demetrius & Alexander de Syriæ Regno acriter inter se contendunt, Ptolemæo & rebellibus hunc semper foventibus, ideò ejus partibus plurimæ urbes quotidie deficiunt. Lagid. 196. Everg. 11. 18. Justin. ut sup.

Prælium tandem inter Regni Syriæ contendentes circa Damascum commissum est in quo Demetrius ab Alexandro victus est, & è pugna fugiens Ptolemaïdem ad Cleopatram uxorem, sed ab uxore & filiis ea exclusus, quum Tyrum religione templi se defensurus adit, è navi descendens Cleopatræ artibus occiditur, quatuor post reditum è Parthia in Regnum annis exactis interficitur. Lagid. 197. Everg. 11. 19. Porphyr. in Græc. Euf.

Cleopatra Syriæ Regina trium Regum uxor, tandem vidua, ingenti dominationis cupiditate laborans, pro filiis populos & milites ad rebellionem contra Alexandrum sollicitare cœpit, sed ut nomen Regis penes eos, jus autem imperii penes ipsam esset. Lagid. 198. Everg. 11. 20. Justin. l. 39. c. 2.

Quum autem in vanum laborasset, ad Ptolemæum patruum tandem recurrit, & petita ab eo filia Tryphæna aliis Gryphina in matrimonium pro Antiocho filio, auxilium, contra Alexandrum ad Regnum paternum illius recuperandum postulat, & id mediante matre Cleopatra Ptolemæi olim uxore, dum Alexander rerum successu tumens, spernere ipsum Ptolemæum à quo fuerat in Regnum subornatus, superba insolentia, inceperat. Lagid. 199. Everg. 11. 21. Id. ibid.

Anno Seleucidarum 188. Judæi Palæstini Senatúsque Hierosolymitanus & Judas celebraturi Encœnia repurgati Templi 25. die mensis Casleu, scripserunt ad Aristobulum Magistrum Ptolemæi Regis ex Regio genere sacerdotum Aaronico, & Judæos Ægyptienses ut & ipsi idem facerent. 2 Maccab. 10.

Ptolemæus itaque reconciliata sororis amicitia, in Cleopatræ neptis gratiam, destruere Alexandri Regnum, quod odio Demetrii, viribus suis acquisiverat, Lagid. 200. Everg. 11. 22. Id. ibid.

LAGIDAR. verat, fummis opibus iuftituit. Mittit igitur ingentia Antiocho Epiphani, cognomine joculari Grypo auxilia & filiam Tryphænam ei nupturam ut populos in auxilium nepotis, non focietate tantùm belli, verùm & affinitate fua follicitaret.
an. 200.

Quum omnes in Syria Antiochum Ægypti viribus inftructum viderunt, paulatim ab eo defecere, licèt Alexander à plurimis amaretur. Erat quippe ingenio leni ac placido & in congreffu ac fermonibus mirabili comitate: tandem inter eos prælium eft initum; in quo Alexander victus Antiochiam profugit, deinde ab illa urbe ob facrilegium ibi commiffum expulfus, poftea miferè periit.
Lagid. 201. Everg. 11. Diod. exc. p. 377.

Lagid. 202. Everg. 11. 24. Juftin. l. 39. c. 2. Cleopatra Syriæ, Antiochi filii victoria, quum inferiorem dignitatem fuam factam doleret, venienti ab exercitatione poculum veneni obtulit, fed Grypus veluti pietate cum matre certaret, bibere ipfam jubet, abnuenti inftat. Poftremùm prolato indice eam arguit, folam defenfionem fceleris fupereffe affirmans, fi bibat quod filio obtulit. Sic victa Regina, fcelere in fe verfo, veneno quod alii paraverat, extinguitur.

Lagid. 203. Everg. 11. 25. Athen. l. 14. c. 20. Ptolemæus quieto Ægypti fuo Regno & parta Syriæ tranquillitate in quam milites & copias fæpè novas ut Regum pro quibus ftabat, partes foveret, ut erat doctrina atque optimarum artium ftudiis eruditus, Libros feu Codices ex omni parte colligebat, ipféque ut antea diximus Libros componebat.

Lagid. 204. Everg. 11. 26. Id. ibid. Commentarii quos ille fcripfit numero viginti quatuor, paffim ab Autoribus laudantur, & in duodecimo loquitur ipfe de Regis Palatio, quod eft Alexandriæ, & animalibus quæ in eo nutriuntur, ubi inquit. *Sunt & illic Phafiani, quos Tetraonas vocant, (funt autem hi à vulgaribus diverfi,) non folùm è Media petiti, fed etiam ovis fubjectis Gallinis cortalibus in tantum numerum aucti, ut quotidie Rex illis vefci poffit.*

Lagid. 205. Everg. 11. 27. Evergetes quum fenefcere inciperet, fexagefimum enim annum fuperabat, filium natu maximum matrimonio copulare ftatuit, & quum jam veterum Ægyptiorum Regum apud Ptolemæos Principes mos invaluiffet ut fratres ducerent pro uxoribus forores, Cleopatram filiam, quam frater ejus Ptolemæus junior fummoperè diligebat, pro conforte illi conceffit, & nuptiæ fummo quidem apparatu Alexandriæ funt celebratæ.

Lagid. 206. Everg. 11. 28. Paufan. l. 1. p. 15. Cleopatra mater, quæ Ptolemæum juniorem filium odio & Alexandrum minorem natorum amore profequebatur, Evergeti marito perfuafit, ut novis fponfis Cyprum concederet, non ut ibi tanquam Dominus regnaret, fed ut filius in hanc Infulam quafi relegaretur, cujus acerbitatis in filium cùm alias caufas memorant, tum quòd Alexandrum, fi pater è vivis abiret, faciliùs ad Ægypti Regnum promoveret, qua de caufa teftamentum Regi fuggeffit.

Lagid. 207. Everg. 11. 29. App. Syr. Juftin. ib. Antiochus Epiphanes à Cleopatra matre Regina Syriæ non degenerans, ftruxit Antiocho juniori, quamvis uterino fratri, infidias quum enim illum veneno tollere vellet, ut maturiùs cum eo de Regno contenderet, excitavit: unde natus eft illi æmulus Regni.

Ibid. Inter has Regni Syriæ parricidiales difcordias, moritur Rex Ptolemæus anno imperii fui poft Philometoris fratris mortem vigefimo nono, non enim fex illos numeramus, quos cum fratre Regis nomine imperavit, eos Philometori tanquam legitimo Regi tribuimus.

Ibid. Reliquit Ægypti Regnum uxori, & alteri ex filiis, quem illa legiffet quafi videlicet quietior Ægypti ftatus quàm Syriæ Regnum effet, quum mater altero ex filiis electo, alterum hoftem effet habitura.

Val. Max. l. 9. c. 2. Ptolemæus tres habuit filios, totidémque filias; ex Cleopatra forore, Memphitem, quem occidi juffit in Infula Cypro. Duos autem filios ex Cleo-

Cleopatra nepte, Ptolemæum nempe & Alexandrum, ut & tres filias, primam Tryphænam Antiocho Syriæ Regi nuptam, secundam Cleopatram fratri Ptolemæo nuptam, & postea à matre abductam, tertia fuit Selene, quam ei Regi à plebe nominato collocavit. LAGIDAR. an. 207.

Filium etiam habuit spurium ex Irene concubina cui testamento Cyrenarum Regnum legavit, & vocatus est Ptolemæus cognomine joculari Apion, quòd erat macilentus.

Princeps erat vultu deformis, statura brevis, sagina ventris, non homini sed belluæ similis, unde joculari cognomine dictus est Physcon; nam ut populi gratiam aucuparetur quum illi Alexandrini Regnum, fratre ab Antiocho Deo Epiphane detento, detulissent, Evergetis id est *benefici* nomen sibi tribuerat: unde iidem populi, postea eum ob scelera Cacergetem appellarunt. Athen. l. 12. c. 12. Diod. exc.

Rex fuit crudelissimus, pupilli regnum ejus parricidio usurpavit, sed quid hoc facto truculentius? filium, quem ex Cleopatra eadem sorore & uxore sustulerat in conspectu suo occidi jussit, perinde quasi ipse cladis, quam illi inferebat, expers, ac non infelicior, quòd in communi orbitate Cleopatram miserabilem, cunctis se invisum, redderet. Non contentus ipsi sorori, duos ex diversis conjugibus filios occidisse, post stupratam per vim ipsius filiam, repudium illi renuntiat, ut in libidinosæ amentiæ teterrimum exemplum nepti nubere possit. Val. Max. l. 9. c. 2.

Non mitior in populos, maximam Alexandrinorum partem armis & igne necavit, nec pepercit popularibus qui eum ex Cyrenis ubi regnabat, Alexandriam vocaverant. Justin. l. 38. c. 8.

Princeps quidem fuit eruditus, quippe commentariorum libros scripsit, literatos omnes ac Philosophos & cujuslibet scientiæ & artis viros fovit; ita ut sub eo Rege renovatæ sint omnes disciplinæ. Athen. l. 4. c. 25.

Assentatorem habuit Hieracem Antiochenum qui arte palpandi plurimùm apud eum potuit. Id. l. 6. c. 13.



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput diadematum senile; in altera parte Aquila unguibus fulmen, cum palma inter alam inserta, & circa ambitum ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area à dextris L. 15. anno ib. à sinistris ΠΑ. id est Πα φίων, Paphiorum.

Hic nummus ad Ptolemæum Evergetem II. sine dubio spectat, solus enim ex Ægypti Regibus qui nobis à Philometore supersunt, senex est: nam quatuor ad quinque annos natus erat quum pater Epiphanes mortuus est, Philometor ejus frater regnavit annos 35. & nummus cum anno Regni 16. exhibet, itaque 55. tunc, quando percussus est, agebat; filii autem & nepotes Euseb. Chr.

LAGIDAR. an. 207. tes illius, omnes in juvenili ætate imperium occuparunt, unde ex diversis eorum nummis superstitibus, illorum vultus & effigies facilè dignoscitur.

Palmæ ramus alis Aquilæ insertus, ut in Philometore fratre observamus, ad Evergetem II. pertinere nummum haud dubiè confirmat: ille palmam fratris exemplo Aquilæ alæ inseruit; nam ante Philometorem nemo illam addidit.

Litteræ ΠΑ. ut in superioribus, à Paphiis Cypri Insulæ nummum fuisse cælatum denotat, quando Evergetes in se recepit anno Regni 16. ut rectè pag. 351. area denotat his numeralibus literis L. 15. ut refert Diodorus in excerptis.

Thesaur. Si nummus Evergetis illustre cognomen non exhibet, ne Physconis jocularem cum Goltzio appellationem in eo quærites.



Ap. D. Vaillant. D. med.
ex num. arg. tetradr.

LAGIDAR. an. 208. Soter. II. 1. PTolemæus VIII. Evergetis II. & Cleopatræ ipsius neptis filius primogenitus, cum sorore Cleopatra uxore in Cypro Insula tanquam relega- Justin. l. 39. c. 3. tus erat, quum pater mortuus est; at ille testamento Regnum uxori & alteri ex filiis, quem illa legisset, reliquit, mater autem quòd Alexandrum na- Pauf. Att. pag. 15. tu minorem sibi obsequentiorem fore sperabat: eam ob rem, ut illum Ægyptii Regem crearent, suadebat, repugnante verò plebe, ab illa compulsa est majorem eligere.

Justin. l. 39. c. 3. Cleopatra priusquam Ptolemæo Regnum daret, uxorem ademit & carissimam sibi sororem Cleopatram juniorem repudiare jussit: itaque Ptolemæus

mæus è Cypro Alexandriam appulit ut regnum Ægypti susciperet, & Cleopatra postquam repudii libellum recepit, in Insula moerens remansit. LAGIDAR. an. 209.

Cleopatra mater Ptolemæo Regi filio antequam Memphi ex Ægyptio more proclamaretur, minorem sororem ablata majore Cleopatra uxore, ut supra diximus, sponsam ducere jubet, non materno quidem inter filias judicio, quum alteri maritum eriperet, alteri daret. Soter. II. 2. Id. ibid.

Ptolemæus Memphim ascendit, ubi solio decoratus, & sacris ut mos est initiatus, Soteris cognomen accepit: non autem Philometoris, ut rectè notavit Pausanias. Porphy. Gr. Euseb. Attic. p. 14.

Cleopatra junior in Cypro relicta, non tam à viro repudiata, quàm à matre divortio viri dimissa, ab Antiocho juniore cognomine Philopatore, vulgò Cyzicenos in matrimonium petita, ipsi nubit, eíque ne nudum uxoris nomen afferret, exercitum Cypri sollicitatum, velut dotalem ad maritum deducit, & Antiochiæ illa recipitur. Lagid. 210. Soter. II. 3. Id. ibid.

In vacuam Cyprum Cleopatra mater hoc Regni anno 4. minorem filium Imperatoris vel Regis nomine misit, ut per eum majori filio unà secum regnante formidolosior esset ipsa. Lagid. 211. Sot. II. 4. Pauf. Att. pag. 15.

Antiochus junior par viribus fratris, Cyprio scilicet exercitu, prælium committit, ac victus in fugam vertitur. Tunc Antiochus Epiphanes Antiochiam in qua erat Cleopatra fratris uxor obsidere cœpit: Urbe autem capta Gryphina Epiphanis uxor nihil antiquiùs quàm sororem Cleopatram requiri jussit, non ut captivæ opem ferret, sed ne effugere captivitatis mala posset, quæ sui æmulatione in hoc potissimùm Regnum invaserit, hostíque sororis nubendo, hostem se ejus effecerit. Porphy. Gr. Euseb. Justin. l. 39. c. 3.

Tum peregrinos exercitus in certamina fratrum adductos, tum repudiatam à fratre, contra matris voluntatem extra Ægyptum nuptam accusat. Contra Epiphanes orare uxorem, ne tam fœdum facinus facere cogatur, à nullo unquam majorum suorum inter tot domesticos sævitum, quas sexus ipse, & periculis bellorum & sævitiæ victorum eximat: in hac verò, præter commune bellantium fas, accedere necessitudinem sanguinis, quippe ipsius, quæ tam cruentè sæviat, sororem equidem germanam esse, suam verò consobrinam, liberorum deinde communium materteram. His tot necessitudinibus sanguinis, adjicit religionem templi. Id. ibid.

Sed quantò Epiphanes abnuit, tantò soror muliebri pertinaciâ accenditur, rata non misericordiæ hæc verba, sed amoris esse. Itaque vocatis ipsa militibus, mittit qui sororem confoderent: qui ut templum intraverunt, quum eam evellere non possent, manus amplexantis Deæ simulacrum præciderunt. Tum Cleopatra execratione parricidarum, mandata violatis numinibus ultione sui, decedit. Id. ibid.

Hoc nuntio in Ægyptum de cæde Cleopatræ in Urbe Antiochia à sorore tam crudeliter perpetrata, allato, non doluit mater, quòd filia præter voluntatem Antiocho juniori nupserat, Cypríque exercitum in Syriam transtulerat; sed Ptolemæus frater carissimæ sororis mortem impatienter tulit, & clam auxilium & pecuniam Antiocho misit, ut se de uxoris parricidio ulcisceretur: Syri verò impietatem Gryphinæ in sororem exosi, ad Philopatoris partes plurimi transiere.

Repetita itaque prælii congressione contra Epiphanem, Victor vicissim Philopator uxorem fratris Gryphinam, quæ sororem tam perfidè interfecerat, cepit, ejúsque supplicio, uxoris manibus parentavit, maritúsque Epiphanes Aspendum Pamphyliæ Urbem trepidans confugit. Lagid. 212. Soter. II. 5. Justin. l. 39. c. 3.

Mox Antiochus Epiphanes ad Cleopatram socrum suam in Ægyptum mittit, & non tantùm filiam ejus ab Antiocho Philopatore interfectam, sed à juniore fratre è Syriæ Regno, ut & filios ejectos queritur, ab ea autem auxiliares

LAGIDAR. an. 212. liares copias & pecuniam, ut milites circumſcribere ad Regnum recuperandum, & filiæ ultionem poſtulat.

Lagid. 213. Ptol. Sot. II. Joſeph. Ant. l. 13. c. 17. Hircanus Judæorum Pontifex Philopatore fratris regionem vaſtante, non diſſimulavit & ipſe quid moliretur, vidénſque Epiphani nihil eſſe ab Ægypto præſidii, ſed tam ipſum, quàm ejus fratrem multas clades accepiſſe ex continuis inter ſe certaminibus utrumque deſpexit.

Cleopatra quidem Epiphani auxilium mittere ſtatuebat, quòd Philopator Tryphænam filiam occidiſſet, & Regnum Nepotibus eriperet; Ptolemæus verò, quòd cariſſima ſoror Cleopatra olim uxor, à Tryphæna crudeliter fuiſſet interfecta, impatienter ferens, Philopatoris partes acriter ſuſtinebat; itaque Ægyptiorum procerum conſilio, ut ad utrumque mitterentur Legati, qui fratrum concordias componerent, effectum eſt; & pax diviſo inter eos Imperio iniretur, ita ut Epiphanes Syria gauderet, Philopator autem Cœleſyria potiretur. His conditionibus ab utroque acceptis, Epiphanes Olympiadis 157. anno 2. Aſpendo rediens Syriam occupavit.

Porphy. Gr. Euſeb.

Lagid. 214. Pto. Sot. II. 7 Joſeph. Ant. l. 13. c. 18. Hircanus exercitum ad Samariam urbem duxerat, illámque obſidione cinxerat, at quum illa Syriæ Regibus eſſet ſubdita, & Philopator Cœleſyriam obtinuiſſet, Samaritæ à Judæis tandem fame preſſi, Philopatoris opem imploraverunt, qui quum veniſſet, properè victus eſt, & ab inſequentibus uſque Scythopolim militibus ægrè evaſit; Judæi verò Samaritas rurſum intra mœnia compellunt, & iterùm ab eodem Philopatore auxilium poſcere cogunt.

Lagid. 215. Sot. II. 8. Joſeph. Ant. l. 13. c. 18. Philopator à fratre milites petere non auſus, ad Ptolemæum quemjam ſibi propitium invenerat recurrit, itaque accitis ab eo circiter ſex armatorum millibus, quos ille invita matre, & ab ea nondum Ægypti Imperio deturbatus miſerat, ſed non audens aperto Marte decernere, quòd eſſet impar viribus, exiſtimans tamen ſe vaſtandis agris effecturum, ut Hircanus obſidionem Samariæ ſolveret. Sed poſtquam multos è ſuis amiſit exceptos hoſtium inſidiis profectus eſt inde Tripolim, Callimandro & Epicrati Ducibus demandato bello Judaïco; nam ad crapulas & luxum, & ad alia à Regibus aliena ſe contulerat.

Lagid. 216. Sot. II. 9. Cleopatra mater quòd Ptolemæus filius militares copias Antiocho Philopatori in Cœleſyriam contra voluntatem ſuam miſiſſet, indignata, illum ex Ægypti Imperio deturbandi, & in ejus locum, Alexandrum in Cypro regnantem, verſus quem propenſiori erat animo, ſubſtituendi tempus non dimittebat.

Lagid. 217. Sot. II. 10. Pauſan. Att. pag. 15. Poſtremò ex omni eunuchorum numero, quos amantiſſimos eſſe ſui putabat Cleopatra, ſaucios in concionem populi produxit, Ptolemæum inſimulans, & inſidias ſibi feciſſe, & eunuchos vulneribus fœdaſſe. Qua re Alexandrini commoti, non multùm abfuit, quin Ptolemæum impetu facto opprimerent, ſed ille navi ſe periculo eripuit, anno Regni 10.

Qui Ptolemæo Soteri II. annos ſeptemdecim tribuunt, annos decem Regni ejus prioris Æpypti miſcent cum ſeptem aliis inchoatis, poſterioribus, quos regnavit, poſtquam è Cypro ab Alexandrinis, expulſo fratre Ptolemæo Alexandro, revocatus eſt Alexandriam, ut infrà obſervatum eſt.



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput juvenile Regis diademate cinctum: ex adverso Aquila solita fulmini insistens cum Palmæ ramo ejus alæ inserto, & epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ, à dextris L. A. anno I. & infrà Loti flos, à sinistris ΠΑ. id est Παφίων.

Ut hunc nummum Ptolemæo VIII. tribuamus plurima suadent. Juvenilis nempe Regis ætas, in qua oris lineamenta patris adhuc observantur. Secundùm parentis & filii nummi, ab eodem artifice cælati, nempe eadem specie, forma & literarum scriptura occurrunt in eadem urbe Papho signati, Denique idem palmæ ramus quam in patris nummo alæ Aquilæ insertus, qui in aliorum Regum nummis non observatur.

ΠΑ literæ initiales, Paphi Insulæ Cypri signatum indicant nummum, & numeralis A. anno primo percussum. Ptolemæus autem quum mortuus est pater Evergetes, in Cypro tanquam exul morabatur. Paphii quum ad Ægypti Imperium à populis postulatus, mox anno primo id est ejus Regni principio in obsequii memoriam nummum cælare voluerunt.

Lotus herba non modò Ægypto familiaris est, sed & aliis Provinciis, hîc verò ut in alio nummo Ptolemæi Epiphanis Salamine cuso etiam in Cypro esse communem demonstrat cælatura. Hæc herba similis est fabæ, in cujus capite fructus papaveris instar, intus granum seu milium, ex quo molæ faciunt panem, quem lotometram appellant.



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput idem & eadem Aquila cum ramo palmæ & literis à dextra L. I. anno decimo & ΠΑ. id est Παφίων.

LAGIDAR. an. 218. Ptolemæi VIII. nummus iterum prodit, eadem in eo effigies, & oris lineamenta, in neutro tamen eorum, cognominis illius memoria: licèt ab Epiphanio, Ptolemæo, Eusebio, Tertulliano, & Porphyrio Soter appelletur, sed perpauci Ægyptiorum Principum nummi, illustria illorum cognomina exhibent, multò minùs jocularia, ut in hoc Rege ΛΑΘΥΡΟΥ, ob cicerculam quam in facie, ex natura habebat, & si quæ occurrunt, manu nova sunt exarata; unde Goltzii error, nisi dicamus tot horum Regum nummos quos protulit, eum commentatum fuisse.

In Thes. Superior nummus notas exhibet L. A. quæ primùm Ptolemæi octavi Regni annum, ut suprà diximus, arguunt; unde juvenilior etiam agnoscitur in illo hujus Regis imago. Hic verò has L. I. quæ annum ejus imperii decimum declarant, quo scilicet adhuc Alexandriæ imperabat, quando à matre expulsus est; nollem autem credere Ptolemæum, quum in Cypro refugisset illum signasse; nam id matris verecundia aggredi non ausus esset, Justin. l. 40. c. 4. dùm Cypro etiam recesserit, quando bellum ei intulit, ne contra matrem bellum gerere videretur.

Quidam omnes nummos ubi occurrunt literæ ΠΑ. non Paphi in Cypro, sed Παραιτονιῦ in urbe Paratonio Alexandriæ proxima, ubi monetarum Ægypti erant officinæ, cusos esse existimant. In re dubia cum iis contendere non statuimus.

PTOLEMÆVS ALEXANDER, REX ÆGYPTI. IX.



Ap. D. Vaillant, D. med. ex num. arg. tetradr.

LAGIDAR. an. 218. Ptol. Alex. 1. Porphyr. Exc. Euseb. POstquam Ptolemæus Soter Alexandria fugisset ex Cypro, accersitus est à dilecta matre Cleopatra Alexander ab urbe Pelusio & Rex Ægypti cum ipsa probantibus Alexandrinis constituitur, qui tum Regni sui Cyprii octavum

vum numerabat annum, quum Cleopatra Regni sui Ægyptii computaret undecimum, fuit & primus Ptolemæi Alexandri in Ægypto. LAGIDAR. an. 218.

Cleopatra in Cyprum Ptolemæum Soterem exulare postea cogit, abducta ei Selene uxore, sua filia, eo indignius, quòd ex Selene jam duos filios haberet. Justin. l. 40. c. 4.

Quum in Syria Antiochi fratres bellum inter se renovassent & mutuis cladibus se attererent, Alexander Jannæus post Aristobuli fratris mortem occupato Judææ Regno, hanc occasionem arreptus exercitum duxit Ptolemaïdem, quam obsidione cinxit, at Ptolemaïdenses quum nihil præsidii à Regibus Antiochis expectandum viderent, supererat una species ab Ægypti Regibus & Ptolemæo Sotere, qui à matre Cleopatra ejectus Cyprum obtinebat, ad hunc igitur missis Legatis, orabant ut auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. Lagid. 219. Ptol. Alex. 2. Joseph. Ant. l. 13. c. 20.

Hi Ptolemæo spem fecerunt, quod delatus in Syriam habiturus esset Gazæos & Ptolemaïdenses simúlque Zoïlum & Sidonios multósque alios adjutaturos, elatus promissis navigationem parabat. Quum ecce, ut dissiparet illius exercitum Cleopatra, copias ingentes in Cyprum mittit quæ exulantem bello appeterent, à quibus ex Insula pellitur: Ptolemæus quidem potiùs verecundia materni belli, quàm viribus minor, è Cypro recessit. Id. ibid. Justin. l. 40. c. 4.

Interim Demænetus qui plurimùm apud Ptolemaïdenses suos cives autoritate pollebat, persuasit eis ut mutarent sententiam, conducibilius ducens incertam cum Judæis belli aleam subire, quàm in certissimam servitutem accito Domino se dedere, & insuper non præsens solùm bellum sustinere, sed majus etiam ab Ægypto imminens, Cleopatram enim non permissuram, Ptolemæum vires sibi parare è vicinia, sed contra eos venturam cum valido exercitu, dare enim Reginam operam, ut illum etiam è Cypro ejiciat; futurum autem ut si Ptolemæum sua spes frustretur, ipse in Cyprum retrorsum fugiat, miseri verò cives in extremo deserantur. Joseph. Ant. l. 13. c. 20.

Ptolemæus igitur cognita in itinere Ptolemaïdensium mutatione, nihilominus cursum continuavit, nolens in Cyprum metu matris revertere. Id. ibid.

Cleopatra ubi Soteris filii cum tot militum millibus è Cypro discessum, contra exercitus sui Ducem irata, reducem interfici jussit quod vivum Ptolemæum è manibus dimisisset. Igitur Alexander territus hac matris crudelitate, & ipse eam reliquit, periculo Regno securam ac tutam vitam anteponens, & in Cyprum recessit. Justin. l. 40. c. 4.

Soter quum appulisset ad Sycaminum, eo loci copias exposuit, quæ constabant connumeratis peditibus & equitibus circiter XXX. millibus. His adductis ad Ptolemaïdem, & castris ibi positis, quum neque Legatos ejus admittere, neque verba audire vellent in magnam conjectus est solicitudinem. Postquam verò Zoïlus Tyrannus ad eum & Gazæi venerunt petentes auxilium contra Judæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem obsidio Ptolemaïdis metu Soteris à Judæis soluta est. Joseph. Ant. l. 13. cap. 20.

Reducto domum exercitu Jannæus, cœpit astu agere, clam Cleopatram contra filium Ptolemæum vocans, apertè verò amicum ejus se simulans quin quadringenta argenti talenta se daturum pollicitus est, si ille vicissim in gratiam ipsius Zoïlum tyrannum tolleret, & agros ejus Judæis attribueret. Tum igitur Soter Alexandri Jannæi libenter amicitiam admittens, Zoïlum capit, deinde comperto quòd ille clam ad matrem Cleopatram nuntios mitteret, fœdus cum eo initum dissolvit. Lagid. 220. Ptol. Alex. 3. Id. ibid.

Quum Ptolemæus obsidionem Ptolemaïdis optaret, iratus quòd ipsi portas clauserat, & timeret ne in illa occupatus à Syriæ & Judææ Regibus eodem tempore appeteretur, amicitiam & societatem cum Antiocho Philopatore, ad quem paucis abhinc annis sed millia hominum contra Hircanum miserat, renovavit. Justin. l. 40. c. 4.

LAGIDAR. an. 220. Ut Cleopatra Ptolemæi initam cum Antiocho Philopatore ſocietatem accepit, timens ne major filius Ptolemæus ab illo Rege ad recuperandam Ægyptum auxiliis juvaretur, ingentia per Legatos Antiocho Epiphani auxilia & Selenen uxorem nupturam hoſti prioris mariti promittit, Alexandrúmque filium per alios in Regnum revocat; bellúmque inter Reges Syriæ pertinaciùs quàm antea renovatur. Ptolemæus ad oppugnandam Ptolemaïdem profectus erat, ubi relictis ad continuendam oppugnationem Ducibus cum parte exercitus, ipſe cum reliquis copiis ad vaſtandam ac domandam Judæam ſe contulit, at Jannæus (poſtquam intellexit ejus propoſitum) & ipſe ex ſua ditione collexit circiter 50. millia velut quidam ſcriptores malunt 80. millia & cum his hoſti ivit obviam. Ptolemæus verò ex improviſo adortus ſabbato Aſochim Galilææ oppidum, vi cepit, & circiter decem captivorum millia, præter aliam multam prædam adduxit.

Lagid. 221. Ptol. Alex. 4. Joſeph. Ant. l. 13. c. 20.

Id. cap. 21. Deinde aggreſſus & Sepphorim non longè inde diſtantem, multis deſideratis abiit conflicturus cum Jannæo: cui occurrit ad Jordanem fluvium, juxta Aſophon, qui non multùm diſſitus eſt à flumine, & caſtra ex adverſo hoſtium metatus eſt. Habebat autem Jannæus in prima acie pugnare ſolitos octies mille, quos Hecatontamachos appellabat, gerentes æratos clypeos, ſed & Ptolemæi prima acies æque æratis ſcutis utebatur. Et cetera quidem inferiore, ſibi niſi cunctantiores erant ad prælium: confirmabat autem eos non parùm Philoſtephanus aciei ſtruendæ artifex, jubens tranſire fluvium ſupra quem caſtra habebant, nec Jannæo tranſitum eorum impedire placuit, rato faciliorem ſibi fore victoriam, ſi hoſtis à tergo haberet fluvium, & è pugna non poſſet refugere.

Id. ibid. Primùm quidem æquo Marte certabatur, multis utrimque cadentibus: deinde cum jam Jannæi milites ſuperiores fieri inciperent, Philoſtephanus cum parte ſuorum maturè cedentibus opem attulit, cúmque inclinato Judæorum cornu, nullus ferret ſuppetias, deſtituti ope proximorum fecerunt fugæ initium, ceteróſque exemplo ſuo traxerunt. Contra Ptolemæi milites acriter inſtando Judæos fugientes cædebant, & tandem profligatos eo uſque inſecuti ſunt interficiendo, donec laſſatis manibus ferrum quoque hebeſceret. Ferunt xxx. millia cecidiſſe in eo prælio. Timagenes autem L. millia in ſuis ſcriptis reliquit: ceteros partim captos, partim fuga ſervatos incolumes.

Id. ibid. Ptolemæus verò quum poſt victoriam longè latéque excurriſſet, ſerò tandem in quoſdam Judæorum vicos ſe recepit, quos ubi vidit refertos pueris & mulieribus, mandavit militi ut promiſcuè jugulatos & in fruſta conciſos, in lebetes ferventes membratim conjicerent, ut qui effugerant è prælio, hoſtem crederent humanis veſci viſceribus, & eo major terror incuteretur reliquis.

Id. ibid. Interea Ptolemæi Duces ad Ptolemaïdis obſidionem relicti, urbem vi expugnarunt.

Lagid. 222. Ptol. Alex. 5. Cleopatra videns augeri Ptolemæi potentiam, ſubjecta Ptolemaïde & Gazæorum urbes Judæorúmque Regione impunè vaſtata, non permittenda duxit ejus incrementa, maximè quum circa Ægypti portas obverſaretur & immineret ejus imperio. Quapropter continuò tam navales quàm terreſtres excivit copias, quarum ſupremum regimen penes Chelciam & Ananiam Judæos, Oniæ illius qui templum in Hieropolitana Præfectura ædificaverat filios eſſe voluit: bonam etiam divitiarum ſuarum partem cum nepotibus, & teſtamento apud Coum Inſulam depoſuit.

Juſſo Ptolemæo Alexandro cum magna claſſe Phœnicem appellere, ipſa deficientibus ad ejus Regionis incolis, pervenit Ptolemaïdem: unde excluſa, oppugnationem ejus urbis inſtituit, & quum accepiſſet Soterem verſus Cœle-

Cœlesyriam profectum esse, Chelciæ ex Ducibus, alteri imperavit ut protinùs contra eum progrederetur, sed cùm Ptolemæum persequitur, illum mori contigit. Tum Soter relicta Cœlesyria properavit in Ægyptum, sperans ex improviso occupaturum se præsidiis vacuam, opinione tamen frustratus est. LAGIDAR. an. 222.

Cleopatra auditis filii conatibus, & quòd ei tentanti Ægyptum, non ex sententia successerat, missa eò parte exercitus, planè eum ex illa Regione expulit: interim Regina Ptolemaïdem cum præsidiariis expugnat. Id. ibid.

Jannæus ad Cleopatram accessit cum muneribus, & ita exceptus est ut benè tractaretur, tanquam Princeps aflictus à Ptolemæo, nec aliud habens refugium, & quum quidam amicorum Reginæ suaderent, ut illam quoque Regionem occuparet, nec sineret tantam Judæorum multitudinem unius viri parere militibus. Ananias contrarium consuluit, iniquum facinus dictitans; si hominem in societatem receptum, suis facultatibus exueret, præsertim suum cognatum. Sic enim fore ut illata huic injuria, omnes ubique gentium Judæos à se alienaret. His rationibus Ananiæ Regina inducta, abstinuit à Jannæo injuriam, & fœdus cum eo renovavit apud Cœlesyriæ urbem Scythopolim. Id. ibid.

Ptolemæus ex Ægypto quam invadere sperabat, ejectus Gazam redierat, ubi exegit totam hyemem, verè autem in Cyprum, nolens cum matre contendere trans fretavit. Quo accepto nuntio & ipsa Cleopatra in Ægyptum relicta Ptolemaïde recessit. Lagid. 223. Ptol. Alex. 6. Id. ibid.

Jannæus metu periculi liberatus quòd à Ptolemæo hactenus impendere visum est, expeditione statim in Cœlesyriam suscepta, deinde ad maritimum tractum reversus est, dum Antiochi fratres Provinciis suis & usurpatoribus neglectis, sese cladibus mutuis attererent. Lagid. 224. Ptol. Alex. 7. Id. ibid.

Ipse Gazæis infensus quòd accivissent Ptolemæum contra se in auxilium, urbem eorum oppugnavit, & agrum depopulatus est, sed Ptolemaïdem urbem non nisi post anni integri obsidionem cepit quàm eversus est. Lagid. 225. Ptol. Alex. 8. Id. l. 13. c. 21.

Antiochus Epiphanes, non à fratre Antiocho Philopatore Regno exui non potuit cum quo bellum implacabile gerebat, sed ab Heracleone Berthæo quem ad honores evexerat, post plurima ipsi beneficia collata, Antiochia pulsus est, & postea ejus insidiis occisus est, relictis ex priore conjuge Tryphœna quinque filiis Seleuco, Antiocho, Philippo, Demetrio, & Antiocho Juniore. Lagid. 226. Ptol. Alex. 9. Athen. l. 4.

Ptolemæus cognomine joculari dictus Apion, id est, macer, respectu Evergetis II. qui erat crassus & obesus cujus fuit filius nothus nempe ex Irene, Cyrenarum Rex mortuus est Cn. Domitio & C. Cassio Coss. & testamento Heredem P. Romanum reliquit; Senatus tunc urbes jussit esse liberas. Lagid. 227. Ptol. Alex. 10. Liv. l. 70.

Dum pax in Ægypto inter Ptolemæos fratres Cleopatræ matris veneratione manet, redintegratur in Syria inter Antiochos patruum, & nepotem, Epiphanis morte, Seleucus enim illius maior filius, collectis undique copiis, patrísque militibus adjutus, patruum Philopatorem adortus est, hic verò victus, jámque capiendus se ipsum interemit, relicto ex Cleopatra majore Evergetis II. filia, quæ priùs Ptolemæo Soteri nupserat. Lagid. 228. Ptol. Alex. 11. Justin. l. 40. Porphyr. Gr. Euseb.

Antiochus Eusebes Antiochi Philopatoris filius deficientibus ad se patris militibus diadema sibi imponit, patrísque mortem ulturus bellum patrueli Seleuco intulit, quem uno prælio è tota Syria expulit, & paulò post in Cilicia ipse periit. Lagid. 229. Ptol. Alex. 12. Joseph. l. 13. cap. 2.

Selene altera seu tertia Evergetis etiam filia, à Cleopatra matre Antiocho Epiphani collocata, quum ab ejus filiis qui ex Tryphæna sorore primogenita, ipsius erant nepotes Regio more non tractaretur, & Ægyptum ad Lagid. 231. Ptol. Alex. 14. App. Syr.

ma-

LAGIDAR. an. 231. trem se recipere, nec in Cyprum ad Ptolemæum fratrem, cujus etiam fuerat uxor confugere non auderet Antiocho Eusebi Philopatoris filio nupsit.

Lagid. 232. Ptol. Al. 15. Joseph. Ant. l. 13. c. 21. Ptolemæus Soter audito in Cypro, Selenes sororis & olim uxoris matrimonio cum Antiocho Eusebe Syriæ Rege, iratus novum ipsius marito, etiamsi cum hujus patre magnam olim iniisset societatem, quæsivit hostem: nam Demetrius Antiochi Epiphanis quartus filius, ob varios belli motus fratrum cum ipso, Cnidum Cariæ urbem se receperat, illum ergo Ptolemæus Soter validis copiis instructum, apud Damascum in Cœlesyria Regem constituit.

Lagid. 233. Ptol. Alex. 16. Ibid. Demetrius cum Philippo fratre inita societate, copias contra Antiochum Eusebem conjunxit, qui ab iis prælio superatus, ad Parthos fugere coactus est.

Lagid. 235. Ptol. Alex. 1. Justin. l. 40. c. 4. Dum res omnino tranquillæ in Ægypto, perita Cleopatræ administratione existimantur; repentè propter illius regnandi sine socio pruriginem turbantur: nam quum Alexandro filio occultis insidiis exitium machinaretur, occupata ab eodem interficitur, spiritum non fato, sed parricidio dedit; digna prorsus hac mortis infamia, quæ etiam toro matrem expulit, & duas filias viduas alterno fratrum matrimonio fecit, & filio alteri in exilium acto bellum intulit, alteri erepto Regno exitium per insidias quæsiit.

Cleopatræ Ptolemæus patruus & maritus Ægypti Regnum testamento reliquit, & alteri ex filiis, quem illa legisset: at quum decem annos cum Ptolemæo Sotere filio majore regnavit, si quidem, quando Alexander ex Regno Cypri ad Ægyptium ascendit, ipsa undecimum numeravit, & interempta sit anno Alexandri decimo octavo, Cleopatra tandem viginti annos imperavit.
Porphyr. Gr. Euseb.

CLEOPATRA. III, REGINA ÆGYPTI.



Ap. D. Foy Vaillant D. M.
ex num. æreo, 2. magn.



EX THESAURO REGIO.

Caput Cleopatræ Reginæ Elephantina pelle ornatum cum epigraphe ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ. In averſa parte Aquila fulmini inſiſtens, & literis ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ.

Duæ fuerunt ſubſequentes Ægypti Reginæ, nomine Cleopatræ, mater quidem & filia; prior Ptolemæi Philometoris & Ptolemæi Evergetis II. fratrum ſoror, utriuſque viciſſim uxor. Altera ipſius filia ex Ptolemæo Philometore, à patruo Evergete ſtuprata, cui poſt repudium ab eo matri renunciatum, nupſit: ad utram verò pertineat nummus? inquirendum.

Elephanti proboſcis qua caput ornat Cleopatra ad terrorem in bello incutiendum potiùs quàm ad Africæ Imperium denotandum videtur hîc cuſa: ſolebant autem Reges aliquod ſimile præferre, vel cornu, galeam, aut Leonis ſpolium: utraque Regina bellum geſſit; major quidem contra Evergetem, poſtquam in Cyprum ab Alexandrinis è Regno pulſus fugiſſet, deinde Regnum repetens cum exercitu in Ægyptum appulit, ſed ipſa copiis ſuis non præfuit & Marſyas earum Dux erat. Cleopatra autem minor Ptolemæo filio bellum intulit, & quum exercitus ſui Dux filium in Cypro non cepiſſet, illum occidi juſſit, & ipſa in Syriam contra filium, armis eum proſequuta eſt: quibus rationibus facilè adducor ut nummum ad Cleopatram minorem ſpectare exiſtimem.

Cleopatra Elephanti ſpolium pro leonis exuviis geſſiſſe videtur, quod hæ belluæ in Libya Ægypti Regno ſubdita, ſint plurimæ, & ſic amicta ex ſui imperii armis exteris eſſet terror.



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput idem pelle Elephanti ornatum ſine literis; in averſa parte eadem Aquila & inſcriptio ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ.

Etiamſi Cleopatræ Reginæ nomen circa caput non ſit adſcriptum ut in ſuperiore nummo, eadem tamen mulieris effigies & idem capitis ornamentum cum Elephanti pelle, quin ille ad Cleopatram ſpectet, non dubitare ſinunt Cur verò in priore Cleopatræ nomen ſculptum ſit, & in poſteriore deſit,

LAGIDAR. an. 235. an Monetarii incuria, non existimo, sed quòd ejus effigies subditis probè nota esset.

Pro Monetarii libito id factum putant, quòd multi Reginarum nummi illius nomen exhibent, ut Selenes Reginæ nummus ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΣΗΛΗΝΗΣ profert, ut & ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ, altera Ptolemæi Soteris II. uxor & soror, altera ejusdem Regis filia, sed Regina.

Quod verò id ratione factum sit, affirmant alii nummos Cleopatræ nomen ferentes vivente marito Evergete signatos esse, ut sunt nummi Selenes cum utraque hinc & inde Regis & Reginæ inscriptione. Alios verò nummos sine Cleopatræ nomine, sub filiis Ptolemæo & Alexandro Regibus, quum summum teneret Imperium, nam penès eos sola Regum esset appellatio, & penès eam omnis potestas.

Porrò observandum est, nummos Cleopatræ cum ipsius nominis Epigraphe, raritatis esse eximiæ, alios verò sine literis à capitis parte pro vulgaribus haberi.

Justin. l. 39. c. 5. Porphy. Gr. Euseb. Non Ptolemæo Alexandro tam nefanda cædes inulta fuit. Nam ubi primùm compertum est scelere filii matrem interfectam, concursu populi facto, ille civium metu clam aufugit anno Regni sui Ægypti decimo octavo.

Justin. l. 39. c. 5. Post Ptolemæi Alexandri ex Ægypto discessum Alexandrini de revocando Ptolemæo Sotere ex Cypri Regno cogitarunt; sed quum ille cum Cleopatra matre bellum gerere noluisset, nec à fratre Alexandro armis repetere quod prior possedisset, aliquamdiu quiescere visi sunt.

Id. l. 40. Mutua Antiochorum fratrum Syriæ Principum odia ad filios & patruum transierunt. Antiocho enim Epiphane defuncto, Seleucus ejus natu maximus Philopatori patruo illus inimico bellum grave mox intulit, & prælio paulò pòst propè Antiochum urbem commisso, & per aliquod tempus dubio, Philopator patruus sæpe victor, tandem victus est, & jamjam capiendus seipsum interemit.

App. Mith. Legati Mithridatis Ponti Regis Alexandriam venerunt, ut societatem cum Ptolemæo Alexandro Rege contra Romanos cum quibus bellum redintegrare meditabatur; sed quum Ægypti Reges socii & amici eorum essent, & res in Regno essent turbatæ, Mithridatis Legati urbanè tantùm recepti sunt, & proretas aliquot & gubernatores arcesserunt.

Lagid. 236. Ptol. Al. 19. Porphy. Gr. Euseb. Ptolemæus Alexander, repertis in Co Insula, in quam se receperat, thesauris ab avia Evergetis secundi prima conjuge, & à matre Cleopatra ejus secunda consorte mandatis, copias undique è Græcia & Insulis ad Regnum Ægypti ex quo expulsus fuerat, recuperandum comparavit, classémque subitò ascendit, sed agmini Alexandrino qui ab illo desciverant, quum in Ægyptum appulisset, vehementer iratus est, quia ab Alexandrinis, qui illum prosequuti sunt, coactus est ad naves suas refugere.

Id. ibid. Tyrrhus Regum cognatus, Alexandrinorum classi Præfectus, contra Ptolemæum Alexandrum profectus, ad navale prælium illum compulit, quo acriter utrimque commisso, tandem superatus est, & ad urbem Lyciæ Myra fugere coactus est: ubi quum Ptolemæum fratrem è Cypro in Ægyptum transiisse accepit, hanc occupare vacuam tentare voluit, sed à Chærea Navarcho interfectus est, cum uxore & filia anno sui regni Ægyptii decimo nono.

Alexander nupserat Cleopatræ Nepti, primogenitæ Ptolemæi Soteris fratris, & Selenes sororis filiæ, ex qua genuit filium nomine etiam Alexandrum, quem in urbe Co reliquerat ad sui contra populos aliquando ultionem, de qua infrà in ejus vita; reliquerat etiam Alexander filiam, cujus nomen ignoratur, & cujus necem suprà cum patre & matre retulimus.

Ita

Ita dilectus fuit à matre Alexander, ut illum præferre in regno Ægypti voluerit Ptolemæo Soteri quem odio plusquam novercali prosequebatur, & quum à populo majorem filium eligere esset compulsa, illum Cypro præfecit, nec destitit quin elapsis decem annis extorre acto Ptolemæo, ad Ægypti regnum tandem Alexandrum accerserit: sed pro tot beneficiis à matre acceptis, illam interfecit, postquam cum ea octodecim annos regnasset; unde concitato contra se populo, pulsus est è Regno. LAGIDAR. an. 236. Justin. l. 39. 40.

Princeps fuit Evergete patre saginâ multâ obesior, (quod ejus Numismata confirmant:) invisus populo, familiarium assentationibus excæcatus, deliciis exolutus, ne ambulare quidem poterat, nisi suffultus incederet, at in saltationibus quæ in epulis adhibebantur, nudis ille populis è lectis superioribus desiliens, concitatius & agilius corpus saltando movebat. Athen. l. 12. c. 12.

Porrò Alexander precariò tantùm & nomine Rex erat, adeò ut illum Autores quidam ex albo Regum Ægyptiorum expungant, licèt verò specie tenùs cum matre Regnum administraret, ad illius effigiem cudebantur Numismata, ut sequentia manifestant.



EX MUSÆO COM. DE VAUX.

Caput Regis juvenile diadematum, in aversa cujus parte Aquila insistit fulmini cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ, à dextris in area L. A. anno primo à sinistris ΠΑ. id est Παφίων Paphiorum.

In Ptolemæi Alexandri nummus, Alexandri nomen non occurrit, sicut illustre Soteris cognomen in fratre Ptolemæo non reperitur, uterque puram Ptolemæi Regis appellationem præfert, sed inter se effigie multùm dissimili distinguuntur; majoris quidem fratris vultus macilentus est respectu Alexandri, cujus facies lata fuit & obesa corporis instar teste Athenæo; adhæc nasus prioris versus extremum, recurvus paululùm observatur, Alexandri verò plenus & rectus. Lib. 12. c. 12.

Numeralis littera A. annum ejus regni primum denotat, sed amicus noster quærit, an de Cyprio? an de Ægyptio sit intelligendus? pro Cyprio nummum in urbe Cypria cusum causatur, sed Alexander Cyprum occupasse Imperatoris tantùm nomine videtur, & mater dominandi nimis avida hanc Insulam ab Ægypto dividi non tulisset, nec populi huic assensissent; itaque hic Alexandri nummus primum ejus Ægypti annum designat.



EX MUSÆO COM. DE VAUX.

Caput diademate revinctum, in cujus aversa parte Aquila supra fulmen, cum epigraphe in circa ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ; à dextris L. Θ. anno 9. à. sin. ΠΑ. Παφίων.

Nemo est in dignoscendis Ægypti Regum vultibus tam tiro, qui prima fronte non Ptolemæum Alexandrum discernat, eadem effigies, eadem oris lineamenta, idem capillorum ordo, & idem latus & obesus vultus, licèt in ætate paulò provectiore, nam superior nummus eum anno Imperii Ægypti primo exhibet, quum ætatis annum decimum septimum in circa attingegeret, & hic illum anno Regni nono repræsentat octo annis nempe integris vetustiorem; sed homines facie obesa paulisper vel minimè immutantur.

L. Θ. numeralis annum Regni nonum in Ptolemæi Alexandri denotat, sed quum se Ægypti Imperii rebus minimè admisceret, & mater Cleopatra arbitrio suo omnia gereret, qua occasione nummus fuerit percussus affirmari non potest, nisi dicamus illum pro moneta signatum, & quotannis Monetarios novam cum Regis effigie populis exhibenda percussisse; unde tam frequens ab iis nota, non indigebat alia illustri quàm Regis Ptolemæi solita & veneranda epigraphe.



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis diademate cinctum; ex adversa parte Aquila super fulmen cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area à dextris L. I. anno decimò, à sinistris ΠΑ. id est Παφίων.

Iterùm prodit Ptolemæi Alexandri nummus, sola licèt litera numerali I. quæ annum ejus Regni decimum arguit, à superiore dissimilis, sed ut ita frequens istius Principis effigies Antiquariorum oculis exposita, iis innotescat; quum aliundè nec aliud Regis Illustre cognomen, nec ipsa Alexandri appellatio in illis sit exarata.

Pau-

Pausanias refert Athenis, in theatri, quod Odeum vocant, vestibulo, Lib. 1. pag. 14.
Ægyptiorum Regum fuisse statuas, quibus erat omnibus idem Ptolemæi nomen, inter eos discrimen faciente cognomine, sed an Alexander fuerit Ptolemæi Evergetis II. filii nomen, Ptolemæo adjunctum? vel tanquam Illustre cognomen ab eo acceptum? nam ipsa Anacleteriorum die videbantur sibi Illustria cognomina imponere, aut à se vindicata, aut à proceribus indicata, cognomina autem ludibrii erant à populis producta, sed illa nunquam in actis Regiis prolata, etsi ab autoribus in illorum historia frequenter usurpata.

In nummis Syriæ Regum insignia eorum cognomina ut plurimùm erant signata, in Ægyptiis autem rarò sunt apposita, in illis Regni Seleucidarum anni ad eorum Principum distinctionem, percussi, plurimùm conferunt. In Ægyptiis, eorum Imperii tantùm anni, nobis supersunt, unde magna in illis Principibus dignoscendis, ambiguitas, nisi ex ingenti nummorum illorum collectione, & ex libri nostri expositione.

CLEOPATRA V. SELENE, *dicta*,
REGINA ÆGYPTI.



Ap. D. Foy Vaillant. D. M.
ex num. æreo. 2. moduli.

SElene, tertia est Ptolemæi Evergetis secundi & Cleopatræ minoris ejus neptis filia, nempe Rex ille duos habuit filios Ptolemæum Soterem II. & Ptolemæum Alexandrum, tres verò filias, Gryphinam, Cleopatram, & Selenen. Gryphina Antiocho Epiphani Syriæ Regi nupsit, Cleopatra fratri Ptolemæo Soteri II. quum nondum Ægypti Rex esset, id est vivente patre, illo verò mortuo Cleopatra mater antequam ipsi Ægypti Regnum

communicaret, Cleopatram dilectam uxorem & ſororem repudiare coegit, ut Selenen juniorem Sororem in ejus locum uxorem duceret.

Poſt exilium Ptolemæi Soteris mariti apud Cleopatram matrem manſit, nec conjugem in Cypro morantem ſequuta eſt matris juſſu, ſed à parente, Antiocho Epiphani qui priùs Gryphinam ejus ſororem duxerat uxorem, pro ſponſa data eſt, ex quo nullos habuit filios, poſt ejus mortem denique Antiocho Euſebi Antiochi Philopatoris filio nupſit ex quo duos filios Antiochum & Seleucum tulit. Maritus ejus Mithridatis adventu in Ciliciæ angulo latuit, & ipſa quum populos ad defectionem contra hunc Regem ſollicitaſſet, in Seleuciæ Caſtello interempta eſt.

NUMMUS SELENES REGINÆ.



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Reginæ diadematum cum literis, ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΣΗΛΗΝΗΣ: in averſa parte Aquila fulmini inſiſtens cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ.

Eximiæ raritatis ille eſt æreus ſecundæ formæ nummus, qui Selenen Reginam nobis exhibet diademate inſignem, cum Ptolemæi Regis ejus ſponſi epigraphe in averſa parte ſignata, ut pote cum illo regnantem: nam Cleopatra ejus mater ſic inſcribitur *βασίλισσα κλεόπατρα*, dum Evergetes II. illius viveret maritus, & nomen ſponſi in averſa parte exaratur: uterque verò nummus ex ære eſt, quaſi feminis Principibus effigiem ſuam in hoc metallo repræſentare tantùm liceret.

Selene nomen eſt Lunæ apud Græcos, ita vocata *παρὰ τὸ σέλας νέυ*, id eſt à novo lumine, quia Luna dicta eſt, quòd luce luceat aliena hoc eſt Solis, quaſi noſtra Selene eſſet altera Iſis quæ apud Ægyptios Luna exiſtimabatur. ΣΗΛΗΝΗ pro ΣΕΛΗΝΗ Atticè, Ionicè, & Æolicè dicitur, Doricè verò pronunciatur ΣΕΛΑΝΗ.

PTOLEMÆVS SOTER, II.
REX ÆGYPTI VIII.



Ap. D. Vaillant. D. med. ex num. arg. tetradr.

PTolemæus Soter ex Cypro mortua matre Cleopatra & expulſo fratre Alexandro Regni ſui Ægypti uſurpatore, ab Alexandrinis in illud revocatur, & fratre tandem à Navarcho Chærea occiſo quum non ipſi ampliùs eſſet hoſtis timendus, tranquillè Regnum ſuſcepit. LAGIDAR. an. 236. Ptol. red. 1. Porphyr. Gr. Euſeb. Appian. Mithr.

Mithridates Ponti Rex facta in Aſiam ruptione, Coum trajecit ubi exceptus à libentibus Ptolemæi Alexandri filium nomine etiam Alexandrum cum multis pecuniis in Coo relictum à patre aſſumpſit, & educavit, & è theſauris Cleopatræ aviæ magnas divitias, artificum opera egregia, gemmas, mundum muliebrem, magnam vim pecuniæ miſit in Pontum.

Romani audita Mithridatis invaſione bellum contra illum decernunt etſi bello Italico occupati, & quum Provincias ſortiti eſſent Conſules, Aſia Corn. Sullæ obvenit, ſimúlque bellum Mithridaticum ſed domeſticis ſeditionibus retentus, Proconſul tantùm anno ſequente ad illud profectus.

Sulla tranſvectus in Græciam, dum Athenas oppugnat, Lucullum Legatum in Africam & Ægyptum miſit ad claſſem illinc contrahendam, hîc hieme ſolvit, tribúſque Græcis myoparonibus & dicrotis totidem Rhodiis in Cretam decurrit, eámque adjunxit, deinde Cyrenen appulit: illa quidem antè decimum à Ptolemæo Apione Romanis teſtamento relicta, ab ipſis verò libertate donata, tunc ſeditione agitabatur. Lucullus Cyrenæos ſedavit, & eorum rempublicam conſtituit. Lagid. 237. Ptol. red. 2. Plut. in Lucul.

Dum illinc curſum in Ægyptum, piratarum incurſu omnia ferè navigia Id. ibid.
amittit

LAGIDAR. an. 237. amittit: incolumis ipſe tamen Alexandriam magno cum honore eſt delatus, ſi quidem claſſis ei univerſa, ut eo decurrente ſolet Regi exornata, proceſſit obviam, eúmque Ptolemæus mirifica humanitate excepit, & quod Duci extraneo ante eum delatum fuerat nemini diverſorium & cœnationem ei in Regia dedit. Impenſarum verò & ſumptus non quantum ceteris, ſed quadruplum tantùm, illi præbuit.

Lagid. 238. Ptol. red. 3. Id. ibid. Ptolemæus verò non belli terrore ſocietatem repudiavit, ſed quòd de inienda cum Mithridate per Legatos recuſaſſet, & ſic medius eſſet, naves autem quæ proſequerentur Lucullum in Cyprum, attribuit, & conſcenſuro ſalutandi colendíque cauſa pretioſum Smaragdum auro alligatum dedit, primum recuſavit Lucullus donum: ceterùm ubi inſculptam imaginem monſtravit Rex, veritus eſt rejicere, ne ſi diſcedere inimico animo exiſtimaretur, inſidiæ ſibi mari pararentur.

Lagid. 239. Ptol. red. 4. Juſtin. l. 40. Syri interea quum inexplicabili bello, primùm mutuis fratrum odiis, & mox filiis inimicitiis parentum ſuccedentibus Reges & Regnum Syriæ conſumptum animadverterent, ad externa populus auxilia concurrit, peregrinóſque Reges circumſpicere cœpit. Itaque quum pars Mithridatem Ponticum, pars Ptolemæum ab Ægypto cenſeret, quòd Mithridates implicito bello Romano eſſet, Ptolemæus ſemper hoſtis fuiſſet; omnes in Tigranem Armeniæ Regem conſenſere.

Joſeph. Ant. l. 13. c. 23. Cœleſyri etiam Demetrio à Ptolemæo Sotere Damaſci Rege conſtituto, tunc à Parthis capto, Aretam Arabiæ Principem ad Cœleſyriæ Regnum appellarunt.

Lagid. 240 Ptol. red. 5. App. de bel. civ. lib. 1. Bellum à Romanis contra Mithridatem ſuſceptum, ne integro quidem triennio confectum eſt, Rex enim Sullam convenit pro pace ineunda ad oppidum Troadis Dardanum; ubi Alexander Alexandri Regis Ægypti F. ex comitatu Mithridatis ad Sullæ tutelam confugit, & hic illum in familiaritatem receptum Romam ſecum deduxit.

Lagid. 241. Ptol. red. 6. Pauſan. Att. pag. 15. Ptolemæus Thebæis ad Nilum ab ipſo Rege deficientibus bellum intulit, Thebaïdíſque nomum & Metropolim eorum urbem obſidione cinxit.

Lagid. 242. Ptol. red. 7. Juſtin. l. 40. c. 2. Antiochus Euſebes & Selene ejus uxor quæ priùs Ptolemæo Soteri nupſerat in angulo Ciliciæ cum duobus filiis Antiocho & Seleuco latebant, quum Magadatis, qui Mithridatis nomine Syriam adminiſtrabat, violentiam ſuſtinere non poſſet.

Lagid. 243. Ptol. red. 8. Pauſan. l. 1. pag. 15. Ptolemæus Thebæos tertio à defectione anno in poteſtatem ſuam redactos, tam graviter multavit, ut qui antè Ægypti ditiſſimas quaſque civitates opibus ſuperarent, nullum priſtinæ fortunæ veſtigium retinuerint.

Id. ibid. Ipſe quidem Ptolemæus non ita multò pòſt ſuo fato defunctus eſt, poſtquam regnaſſet ſeptem annos & ſex menſes, poſt ſuum è Cypro reditum, in qua Inſula manſerat per novemdecim annos tanquam exul ex Ægypto in qua priùs regnaverat decem annos: Itaque à primo ejus Imperii anno uſque ad ultimum effluxere 36. anni & ſex menſes.

Juſtin. l. 39. c. 3. Primò nupſit Cleopatræ ſorori vivente patre Evergete ſecundo, quam repudiare coegit mater, quum Ægypti Regnum ipſi communicavit ex qua Cleopatra duos filios non ſuperſtites. Secundam habuit uxorem, Selenen alteram ſororem, quam etiam ei amovit mater dum ei Regnum Ægypti abſtulit collocato in ejus locum Ptolemæo Alexandro fratre ex qua videtur genuiſſe duas filias Cleopatram nempe quæ ab avia patruo Alexandro collocata eſt, & alteram juniorem ſcilicet Berenicen, quæ ipſi ſuperſtes in Regno ſucceſſit.

Porphyr. Gr. Euſeb. Pauſan. Att. pag. 15. Trog. Ptol. lib. 4. Ptolemæus habuit etiam Nothos filios Ptolemæum poſteà cognominatum Dionyſum, & Ptolemæum Cypri Regem, & filiam nomine Cleopatram, quam ſuſpicamur Ptolemæi Dionyſi uxorem fuiſſe.

Pauſ. l. 1. pag. 15. Athenienſes Ptolemæo Soteri pro multis erga ſe beneficiis decreverunt æneam

æneam ſtatuam cum Berenice filia quæ illi tunc ex filiis ſola ſupererat.

Ptolemæus Hieracem Antiochenum Ptolemæi Evergetis ſui Patris aſſentatorem, tandem poſt ejus mortem interfecit. Athen. l. 6. c. 13.

Eudoxus ut Ptolemæi Soteris iram fugeret, in Arabiæ ſinu navem conſcendit & portum Caliz appulit. Plin. l. 2.

Ante hunc Regem ignotus fuit quibuſdam Æthiopiæ populis uſus ignium. Id. lib. 6.

Alexandrini Ptolemæo VIII. joculare Lathyri cognomen, ob cicerculam in ejus facie enatam, impoſuerunt: Λάθυρος enim Græcis cicercula eſt.

BERENICE,
REGINA ÆGYPTI.



Ap. D. Foy Vaillant. D. M.
ex num. arg. didrac.

Berenice Ptolemæi Soteris II. & Selenes ejus ſororis & uxoris filia, patre ſine prole maſcula defuncto nempe ex legitimo matrimonio, ad Ægygti Regnum ut ipſius heres aſcendit, comprobantibus Alexandrinis. Lagid. 243. Beren. 1. Pauſ. l. 1.

Sylla Romæ Dictator & rerum ſumma potitus, deficiente in Ægypto virili ſtirpe Regia, & mulieribus Regiis viro cognato opus habentibus, ſperans multùm auri ſe collecturum ex auro opulentiſſimo Alexandrum Ptolemæi Alexandri filium in Coo Inſula educatum, & à Cois Mithridati Ponti Regis deditum, indéque ad ſe profugum, & in familiaritatem receptum Alexandrinis miſit pro Rege. App. civ. bel. l. 1.

Alexander Româ profectus Regio apparatu à Sylla ipſi comparato, in Ægyptum Alexandrinorum votis appulit, ibíque honorificè exceptus eſt, & paulò pôſt nuptiæ cum Berenice cognata ſunt ſummo cum gaudio populorum

lorum celebratæ, ſed amore Alexandri in odium verſo, ille Reginam per quam paternum receperat Regnum, poſtquam ſimul novem decim dies regnaſſent, interemit, illa autem per ſex menſes à patris morte ſola Ægypti Imperium tenuerat.

l. civ. bel. 1. pag. 414. Appianus Regem hunc Alexandrum, inſolentiùs imperantem Syllæ fiducia, decimo nono Regni die protractum in Gymnaſium ex Regia Alexandrinos peremiſſe narrat. Sed mendum eſſe videtur de decimo nono die quo Alexandrum interfectum ſcribit, cùm decimo nono die quo Berenice fuit Gr. Euſeb. occiſa juſſu Alexandri, Porphyrius qui Appianum ſequitur Alexandrum à militibus occiſum in Gymnaſio, quo ſe receperat, refert; ſed de Berenice Hiſt. de Ptol. Auletes. id intelligendum in horum verborum interpretatione nuper V. C. Baudelotius annotavit.

Ex ſupradicto Appiani loco Hiſtorici & Chronologi ab hoc tempore Ptolemæi vulgò Auletis Regnum inchoarunt, annos hujus Regis cum annis Alexandri qui poſt uxorem occiſam plurimos regnavit, commiſcentes: nam Manucius, & Aldus, Petavius & Aldus, ceteríque recentiores Chronologi ex Ciceronis, Suetonii, & aliorum teſtimoniis vitam prorogaſſe in Ægypti Regno obſervarunt. At quum illi omnes de annorum Regni Alexandri numero non conveniunt, noſtram ea de re ex ipſorum veterum locis ſententiam proferre in aſſignando ejus Regni tempore nobis etiam licebit.



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Reginæ obductum velo cum diademate ſine literis in averſa parte ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ, *Reginæ* Berenices circa cornucopiæ, in area hinc & inde aſtrum & litera E. id eſt Ερμοπολιτῶν.

In Ptolemæorum hiſtoria tres fuere Berenices nomine Reginæ; Prima illa fuit Prolemæi Imperii Ægypti fundatoris uxor dicta Berenice magna, altera Ptolemæi Soteris ſecundi filia quæ per ſex menſes ſola Regnum tenuit, tertia Ptolemæi vulgò Auletis filia quæ poſtquam pater ab Alexandrinis expulſus eſt è Regno, cum Tryphena ſeu Cleopatra majore ſorore per annum integrum & duos illa mortua ſeu ſola, ſeu cum Seleuco & Archelao maritis regnavit.

Ut nummus ad priorem Berenicem non revocetur, duo nos impellunt, primum, quòd primis his imperii temporibus, Reginæ in nummis non ſignarentur, præſertim cum epigraphe ſolius vocis ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ ſine inſcriptione ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ex altera parte, alterum quod ex comparatione vultus prioris illius Berenices in duobus nummis aureis cum capite mariti ſociatæ, nulla oris & faciei lineamenta cum hac quæ in hoc nummo depingitur, agnoſcantur.

Præcipua ergo poſſet eſſe controverſia de Berenice Ptolemæi Soteris ſecundi filia cum Berenice Auletis vulgò dicti filia ad hanc nummum ſpectare non exiſtimamus, quum ille vivente ſorore Tryphæna cudi non potuit, ſi ſimul regnabant, nec cum Seleuco & Archelao, ſi Reginæ nummi ex altera parte nomen Regis

Regis ut ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ, ſemper exhibebant, nec tandem tanta poteſtate rerum potita eſt, quum abſens tantùm pater eſſet, & à Romanis in Regnum reductionem enixè & tanto ſumptu ille poſtulabat, & tandem obtinuit poſt tres annos.

Igitur ad Berenicem Ptolemæi Soteris ſecundi filiam haud dubiè pertinet, quum illa per ſex menſes ſola regnaverit ſine ſocio; unde potuit meritò inſcribere unicam ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ inſcriptionem: etſi filiæ ut plurimùm patris exhibeant faciem, collatis ſimul nummis patris effigies in filia agnoſcitur.

Berenice velo obtegitur ut Regio ornamento, ſic enim Arſinoe Philadelphi depingitur, ſic Cleopatra ex ipſa Ptolemæorum gente oriunda, Syriæ Regina prodit. Hiſt. reg. Syr.

Cornucopiæ fertilitatis Regni ſymbolum eſt, in his Regibus & feminis Principibus ſolenne, quod tantùm cum Aquila eorum ſtemmate, in ipſorum nummis occurrit.

Litera Ε. initialis eſt nominis populorum apud quos percuſſus eſt nummus, putà Ερμοπολιτῶν, id eſt Hermopolitarum, ut Δ in altero pariter tetrachmali nummo, quem vidimus, Διοσπολιτῶν Dioſpolitas denotat.

Duo aſtra, an ſint urbis inſignia affirmare nollem.



Ap. D. Baudelot I. C. Paris.
Ex num. Arg. dragm.

PTolemæus Alexander II. Ptolemæi Alexandri ex Selene nepte patrui Ptolemæi Soteris II. filia genitus poſt Berenicis uxoris cædem ſolus paternum Ægypti Regnum adminiſtravit, Alexander ejus pater per octodecim Lagid. 244. Alex. II. 1.

 cum

LAGIDAR. an. 246. Alex. II. 1. cum matre Cleopatra, & poſt illius necem, per annum alterum qui novemdecim conficiunt, tenuerat: ille in Coo urbe ſervatus tandem in Ægyptum reverſus eſt: at licet obſcuriſſima ſint illius Imperii tempora, & mors tantùm ejus in urbe Phœniciæ Tyro noſcatur, nihilominus ad ſeriem Ægyptiorum Regum texendam, quidquid in illius Regni intervallo, ad Ægypti ſtatum dignoſcendum evenerit, hîc referre ſtatuimus.

Lagid. 246. Alex. II. 3. App. civ. bel. l. 1. Sylla poſt biennium quo Alexandrum Ægyptiis Regem dederat, & P. Romani ſocium atque amicum à Senatu appellari procuraverat, poſt Dictaturam nemine interpellente depoſitam, omníque ſatellitum præſidio relicto, Puteolis in ſeceſſu ruſtico, Phthiriaſi morbo interiit: Alexander autem tanta Romani Imperatoris benevolentia ſpoliatus, ab Alexandrinis ſperni cœpit.

Lagid. 247. Alex. II. 4. Plut. de Iſ. & Oſir. Iſia Feſta ob Oſiridis mortem ab Ægyptiis inſtituta, ſolito modo celebrata ſunt, Alexandriæ nempe die decima ſeptima menſis Athyr uſque vigeſimam primam, quæ in Eudoxi ſolſtitium brumale ſive Decembris decima octava.

Lagid. 248. Alex. II. 5. Cleopatra Selene Ptolemæi Soteris II. ſoror & olim uxor, Syriæ Regina, Ptolemæi Alexandri II. amita, Antiochum Euſebem maritum in aliquo Regni ſui latentem, ex morbo amiſit, qui duos illi reliquit filios Antiochum vulgò Aſiaticum, & Seleucum quem Ægyptii poſtea Cybioſactem jlocalariter appellarunt: ad illos Syriæ Regnum à Tigrane uſurpatum pertinebat; ſed hi etiam Regni Ægyptii hæredes legitimi Regia ſtirpe in Ptolemæo Alexandro deficiente exiſtimabantur.

Lagid. 249. Alex. II. 6. App. Mith. Nicomedes Bithyniæ Rex hoc anno mortuus eſt & P. Romanum Regni ſui heredem teſtamento reliquit, quod ægrè ferens Mithridates Ponti Rex tertium contra Romanos bellum gerere decrevit.

Liv. l. 70. Cyrenarum Regnum ante 20. annos ab Apione Evergetis II. filio notho, etiam P. Romano datum illius teſtamento fuerat, qui tunc urbes illius Regni liberas Cn. Domitio & C. Caſſio Coſſ. eſſe juſſit Senatus, eas verò ſeditionibus inter ſe agitatas compeſcuit, poſtea Lucullus, ſed quum novis & continuis turbari non deſinerent, Cyrene tandem facta eſt Provincia Romana & Prætori tradita.

Inde forſan aut aliunde occaſio ab Alexandrinis quæſita, Romanis quum jam eſſent ob Alexandrum Ægyptiis Regem datum irati, & ille ob Reginæ cædem odioſus, ſeditione facta illum è Regno expulerunt. Ipſe navim quæ Tyrum verſus, vela faciebat, protinùs conſcendit: ubi dubius an ipſe Romam proficiſceretur, quum bellum jam contra Mithridatem decretum eſſet, vel Legatos ad Senatum mitteret, ut tanquam ſocius & amicus P. Romani in Regnum reſtitueretur, ſtatim in morbum lethalem incidit, quo ingraveſcente, ut ſe de injuria ab Ægyptia illata vindicaret, P. Romanum Regni ſui heredem ſcripſit & mortuus eſt.

NUM-



EX MUSÆO D. BAUDELOT. J. C. PAR.

Caput pelle leonina amictum ſine literis , in averſa parte Aquila ſolita inſiſtens fulmini & epigraphe ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ in cujus vocis fine monogramma.

Drachmalem ecce argenteum ex Ægypti Regum ſerie , parvum quidem mole , ſed raritate inſignem nempe Ptolemæi Alexandrini II. Reclamant verè Antiquarii, in hoc ΒΑΣΙΛΕΩΣ epigraphe deeſt, quid tum ? Alexandri nomen nonne Regis appellationem ſupponit, ut in Alexandri Magni nummis frequenter, imo & in ejus patre Philippo, nudum ΦΙΛΙΠΠΟΥ nomen occurrit, ſed ne extra Ægyptiorum Principum ſeriem exempla quæram , Imperii fundator ille ΒΑΣΙΛΕΩΣ & Arſinoe Regina ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ appellationem reticent.

Inſtat amicus, in nummis Alexandri primi ejus patris , nulla Alexandri, ſed Ptolemæi tantùm epigraphe, & in hoc nulla Ptolemæi, ſola autem Alexandri appellatio exhibetur ; ſciat Alexandri cognomen Ptolemæo Juniori tanquam illuſtre datum eſſe , quod in nummis raró apponebant Ægytii Reges : in filio Alexandro , hoc cognomen pro nomine tandem eſſe uſurpatum , ſeu quòd ut avia Cleopatra Pelle Elephantina in nummis ſe induerat, ille leoninis exuviis in Alexandri Magni memoriam ſeu nominis conformationem caput ſuum ornare voluit.

Eadem Aquila fulmini inſiſtit, ut ſolenne Regum Ægypti ſtemma , ſed annorum numerales in eo deſunt, ſed has in drachmalibus raró inſcribere ſolebant, nec in ſequentibus Principibus ferè ullo modo occurrunt.

Nec initiales urbem ſeu populos indicantes in quibus ſignatus eſt nummus, reperiuntur. Sat eſt Monetarii ad probandam monetam monogramma.

LAGIDAR.
an. 250.



In Cimel. ill. Colberti,
ex num. aureo tetradr.

Lagid. 250. Ptol. novi Dion. 1. lib. 40.

PTolemæus Ptolemæi Soteris II. filius nothus, Rex Ægypti ab Alexandrinis, & alter Ptolemæus, illius frater junior Cypri Rex ab Alexandrinis constituuntur, sicut ex prologo Trogi manifestum fit, iis verbis. *Ut Alexandri, post interitum, Ptolemæi Lathyri, substituti sunt filii, alteri data Cyprus.* Nec junior ille Cyprum obtinuit, priùs quam frater ejus major Ægyptum adeptus fuerit: audierant autem Alexandrini Alexandrum Tyri mortuum testamento Romanis Ægypti Regnum reliquisse; eos his Regnis ita præfecerunt, ut illa spuriorum, tanquam legitima successione, Romanis Regnorum istorum contendendorum mentem averterent.

Porphyr. in Euseb. Scab.

Rex ab Ægyptiis recens proclamatus, ut tunc moris erat illustri nomine NOVUS DIONYSIUS appellatus est, non insolitum quidem his temporibus Regibus nomen, si quidem Syriæ Antiochus Rex in suis nummis inscribitur ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ. Hæc ipsi appellatio forsan ab iis indita quòd juvenis, & facie eximius esset, ut alter Bacchus.

Ptolemæi uxor ab Historicis prætérita est, liceat mihi huic Regi ex Chronico Alexandrino Cleopatram sororem collocare. *Auletes Ptolemæi Soteris F. Cleopatræ frater*, non autem hæc Cleopatra de legitima Soteris filia, intelligenda est, si quidem Berenice sola erat, & Cleopatra notha fuit, quam Ptolemæus novus Dionysius matrimonio sibi copulasse videtur superiorum Regum exemplo & ut ipse filiis suis testamento deinde præcepit.

Testamentum Alexandri in urbe Tyro defuncti Romam allatum est, & quum

quum de illo in Senatu ageretur, variæ quidem fuerunt ſententiæ, ſed quia Bithynia anno ſuperiore teſtamento Nicomedis Regis P. Romano acceſſerat & Cyrene Regnum quod illis Ptolemæus Apion Cn. Domitio & C. Caſſio Coſſ. teſtamento reliquerat, & tunc Senatus, liberas Regni urbes pronunciaverat, & hoc pariter anno, iſtud Regnum de Ptolemæorum olim dominio ſub ſpeciem Tyrannorum ex iis urbibus expellendorum in Provinciam redegerat, Optimates cenſuerunt non oportere P. Romanum Regnorum appetentem videri; præſertim quum bellum grave jam contra Mithridatem gererent, & novum Ægyptiis qui Regem ex Ptolemæorum proſapia appellarant, denunciandum eſſet: porrò non Senatuſconſulto, ſed Senatus autoritate Legati Tyrum miſſi ſunt, qui pecuniam Regis depoſitam, propter belli neceſſitatem, Romam tantùm deportarent. LAGIDAR. an. 250. Plutarch.

Selene Ptolemæi Lathuri ſoror, Alexandri nuper defuncti amita, Syriæ Regina, quum Regno illius à Tigrane privata, Ægypti Regni heres legitima eſſet, ut nothum fratris filium, illud occupare accepit, filios Antiochum & Seleucum quos ex Antiocho pio ſuſceperat, Romam miſit, Ægypti Regnum quod ad ſe & ad eos pertinere arbitrabatur, petituros. Ipſi comitatu Regio atque ornatu venerunt & munera Jovi Capitolino offerenda attulere. Lagid. 251. Ptol. 11. Dion. 2. Cicer. orat. in Verrem.

Ptolemæus, ut Selenes filios Romæ à Senatu Ægypti Regnum poſtulare cognovit, Procuratores clam in urbem miſit qui ſibi amicos muneribus in Senatu conciliarent, & Syriorum Principum petitionem honeſto aliquo prætextu eluderent ſperans aliquando Regnum largitionibus Senatum ſibi confirmaturum.

Quum ferè biennium Romæ Antiochus cum fratre Seleuco commoratus eſſet & per Senatum, quæ de Regno Ægypti poſtulaverat, obtinere non poſſet, in Syriam redire cogitavit, Senatus autem belli Mithridatici prætextu, Antiocho non conceſſit, quod aliquando in commodum ſuum vertere meditabatur, niſi Ptolemæus continuata largitione ſecuram Regni poſſeſſionem ſibi efficeret. Lagid. 252. Ptol. 11. Dion. 3. Id. orat. 6. in Verrem.

Antiochus Roma egreſſus, iter per Siciliam, Syracuſas venit: ibíque in domo Q. Minucii Rufi diverſatus eſt: Candelabrum ille ſecum attulerat è gemmis clariſſimis opere mirabili confectum, in Capitolio ponendum; ſed quia nondum erat perfectum, ſtatuit id ſecum in Syriam reportare, & quum Jovis ſimulacrum dedicaretur, cum ceteris rebus illud quoque donarium per Legatos in Capitolium remittere; ſed & hoc candelabrum, & non pauca etiam pecula aurea gemmis diſtincta, & trullam vinariam ex una gemma prægrandi excavatam Verres Siciliæ Prætor per fraudem illi abſtulit, & ſua repoſcentem, de Provincia ante noctem diſcedere juſſit, comperiſſe ſe dicens, ex ejus Regno piratas eſſe venturos. Ibid.

Selene ubi filios Roma reduces, nec Regnum Syriæ paternum poſſidere, nec Ægyptium ad ſe ſpectans per Senatum occupare vidit, in Phœnicia res novas contra Tigranem in eorum gratiam molita eſt; incoliſque autor fuit, ut illum excluderent: qua defectione audita, Tigranes cum quinquaginta militum millibus in Syriam deſcendit, urbémque Ptolemaïdem obſedit & expugnavit: tandémque Selenen Seleuciæ in Meſopotamia caſtello incluſit, quam poſt aliquod tempus captam interemit, & ſic Antiochus & Seleucus Syriacum & Ægyptiacum Regnum ſperare in aliud tempus diſtulerunt; Syriacum porrò Antiochus & Ægyptiacum Seleucus aliquando, ut infra videbimus, obtinuere, in quibus paulùm regnarunt. Si quidem Syriacum quod Lucullus Antiocho dedit illi Pompeius abſtulit, & Ægyptiacum, ad quod Seleucus ab Alexandrinis appellatus eſt, cæde amiſit. Lagid. 253. Ptol. 11. Dion. 4. Joſ. Antiquit. l. 13. c. 29.

Mithridates à Romanis bello laceſſitus, poſtquam Cabiris expulſus eſt à

Lucullo

LAGIDAR. an. 254. Ptol. 11. Dion. 5. Sall. Hist. lib. 4. Lucullo ad Tigranem generum Armeniæ Regem confugit, & ut Arſacem Parthorum Regem in ſocietatem belli attrahat, bellandi cauſam contra omnes Principes, cupidinem eorum profundam Imperii & divitiarum inſimulat, & Ptolemæum Regem pretio tantùm belli diem prolatare ſcribit: quòd omnibus notum erat.

Lagid 255 Ptol. 11. Dion. 6. in Anton. Strab. l. 17. pag. 796. Cleopatra è Lagidarum ſtirpe Regina ultima, Ptolemæi filia naſcitur, ſi quidem ex Plutarcho triginta novem annos vixit, & poſt ejus mortem Ægyptus in Provinciam Romanam redacta, ut infrà videbimus.

Interea Ptolemæus dum Romani bello Mithridatico intenti ſunt, ſeſe in luxu diffluebat, ut alii peſſimi Ægypti Reges, & Choraulam ita exercebat, ut non pigeret eum certamina illius in Regia celebrare, & ipſe cum aliis concertaturus prodibat: unde ab Alexandrinis qui jocularia nomina ſuperioribus ſuis Regibus dicaces indiderant, AULETES cognominatus eſt.

Antiochus qui Regnum Ægypti à Senatu poſtulaverat ut ad ſe tanquam proximum Alexandri Regis heredem pertinens, poſtquam Tigranes qui Syriæ Regnum occupaverat, Præfectum Magadatem cum copiis ex hoc revocaſſet Syris non invitis in paternum Regnum ſe inſinuavit, nec ei Lucullus avitam poſſeſſionem invidit: imò ab eo Syriæ Rex eſt appellatus.

Lagid. 256. Ptol. 11. Dion. 7. Ptolemæus junior Cypri Rex in eadem cauſa cum Ptolemæo fratre Ægypti Rege, parum erat Romanorum ſollicitus, & pro luxu, quo ærarium ſuum effundebat Auletes, parcimoniæ vel potiùs avaritiæ in Inſula fertiliſſima ſtudebat Cyprius, cujus notam dedit, quum P. Clodius à Lucullo cognato in Syria deficiens ad Marcium Ciliciæ Proconſulem ſe recepiſſet, ille ab hoc rei navali Præfectus, in piratas incidit, & ad Cypri Regem miſit, qui pecuniam pro redemptione ſolvere vellet, hic verò duo talenta, exiguum ſanè pro Romano cive opulento pretium protulit: quòd prædones accipere renuentes, Clodium ſine clarigatione remittere maluerunt. Cujus rei memor Publius, factus tandem Tribunus plebis, legem de ejus Regno, quod Alexandri Ægypti Regis teſtamento Romanis relicto illi contendebant, in Provinciam redigendo promulgavit.

Lagid. 257. Ptol. 11. Dion. 8. Cùm bellum Piraticum lege Gabinia Pompeio demandatum fuiſſet, ille per Lgatos & Præfectos utraque ora Ponti & Oceani complexus eſt, & ut Ægyptium mare Marcellinus teneret, curavit.

Lagid. 258. Ptol. 11. Dion. 9. Hoc anno Creta à Q. Metello occupata, cum Cyrene Regno quod de Ptolemæorum dominio nuper erat, una ſimul provincia ſub eodem Prætore Romano facta eſt.

Lagid. 259. Ptol. 11. Dion. 10. Plut. in vita Craſſi. Ex intervallo quum de Ægypti Regno apud Senatores ſermo eſſet, & Ptolomæus per amicos & Optimates ſemper rem eluderet, Cenſores M. Craſſus & Lutatius Catullus facti Aurelio Cotta & Manlio Torquato Coſſ. acerbam actionem & violentam de illo ſuſceperunt, ille ut efficeret P. Romano vectigale contendebat, Catullus enixè reſtitit: hinc diſſenſione exorta, ultrò Magiſtratum depoſuere.

Sueton. in Jul. c. 11. Julius Cæſar Ædilitatem adeptus, rem Senatuſconſulto difficilem ob Senatores quos largitionibus ſibi amicos reddiderat Ptolemæus, conciliato populi favore, tentavit per partem Tribunorum ut ſibi Ægyptus Provincia Plebiſcito daretur quod Alexandrini Regem ſuum, ſocium atque amicum à Senatu appellatum expulerant, quod de Alexandro intelligit, nam Ptolemæus nec ſocius P. Romani tunc erat appellatus, nec à ſuis expulſus fuerat, ut omnibus Hiſtoricis notum eſt; ſed res vulgò improbabatur, nec obtinuit, adverſante Optimatum factione.

Lagid. 260. Ptol. 11. Dion. 11. Ægypti Regnum quod ſibi jure acquiſitum exiſtimabant Romani, de ipſo tandem occupando Tribuni plebis anno præterito Julii Cæſaris petitione cogitabant: itaque P. Servilius Rullus ex iis unu extremos anni menſe legem pro-

promulgavit Agrariam, ut Decemviri agros omnes quicumque extra Italiam, L. Sulla, Q. Pompeio Coss. aut postea facti essent, venderent. Hæc tacitè Regnum Ægypti comprehendebat. LAGIDAR. an. 260.

Cicero primo die Consulatus sui Kal. Januariis legem istam Agrariam in Senatu reprehendit eleganti oratione; & altera ad Populum habita, præsente ipso Rullo aliísque Tribunis Plebis dissuasit in dubio testamentum Regis Alexandri pro Ægypti Regno revocans. *Video*, inquit, *qui testamentum factum esse confirmet : auctoritatem Senatus extare hereditatis aditæ sentio, tùm quando Alexandro mortuo, Legatos Tyrum misimus qui ab illo pecuniam depositam nostris recuperarent.* Quod si Alexandria petebatur, cur non eosdem cursus hoc tempore Decemviri tenuerunt. Postea addit *hæc L. Philippum* Consulem & Censorem, *in Senatu confirmasse memoria teneo.* Tempus longinquum planè hoc denotat. Deinde subjungit. *Dicitur contra nullum esse testamentum, non oportere P. Romanum* omnium Regnorum appetentem videri.

Pompeium qui in bello Mithridatico successerat Lucullo, illo devicto & Tigrane genero, tenebat cupiditas Syriæ recipiendæ quam Lucullus Antiocho Asiatico qui Romam pro Ægypti Regno venerat, permisit, itaque nulla illius Regis ratione habita, Regno Syriæ eum numquam de P. Romano malè meritum privavit. Appian. Mith. Just. l. 4.

Hoc anno Cleopatra Ptolemæi soror & uxor defuncta videtur ex qua tres habuerat filias Tryphænam, Berenicen & Cleopatram si ipsi Mithridatis, & fratri Cypri Regi Nyssa Regis Mithridatis filiæ desponsæ sunt. App. ibid.

Cum verò Pompeius Cœlesyriam obiret præstò fuerunt ei Legati ex universa Syria & Judæa, venit & ex Ægypto Legatio cum corona facta ex aureorum quatuor millibus; Deinde vocatus à Rege contra seditiosos & donatus muneribus & pecuniis & vestimentis in usum totius exercitus, Ægyptum tamen non adiit. Joseph. Ant. lib. 14. c. 5. Appian. pag. 251.

Pompeio nuntius è Ponto venit Mithridatem à Pharnace filio ad mortem esse coactum significans : Duæ autem ejus Regis filiæ quæ apud eum educabantur Mithridatis & Nyssa Ægypti Cypríque desponsæ, ut mox dictum est, Regibus enixè patrem rogarunt, ut ante illum potionem venenatam sumerent, vetabántque bibere, donec ipsæ hausissent, & has quidem veneni vis penetravit continuò, veneni autem vis in Rege nihil agens ad gladium confugere coactus ille fuit.

Pompeius contra Aristobulum bellum nunc gerebat, Ptolemæus octona millia ejus equitum sua pecunia toleravit & mille convivas totidem aureis potoriis, mutantem vasa cum ferculis saginavit & vestimenta in usum totius exercitus cum muneribus & pecuniis donavit : hócque pacto sibi Pompeium devinxit qui ipsi postea in rebus suis omninò favit. Plin. lib. 33. cap. 10.

Accepto de Mithridatis morte nuntio, Rex enim ille Mithridatim & Nyssam filias desponderat priorem Ptolemæo Ægypti Regi, alteram verò Ptolemæo Principi Cypri mortuis etiam illis, Ptolemæus uxorem cujus nomen ignoratur sibi copulavit, cùm ex priore nullos haberet filios, ex qua post novem matrimonii menses Ptolemæum habuit qui cum sorore Cleopatra Rex appellatus est. Lagid. 261. Ptol. 11. Dion. 12. App. Mithr. Pag. 248.

Inter præclara Mithridatis supellectilia in Pompeii triumphi Pompa Romæ transvecta, pretiosa illa de Ptolemæorum Regum Gaza, quæ Cleopatra Alexandri Regis uxor apud Coos fugiendo exportarat, observata sunt, quæ Mithridates quum Insulam Con ceperat, abstulerat. Lagid. 262. Ptol. 11. Dion 13. Histor. part. 1.

Diodorus Siculus Olympiade centesima octogesima anno decimo quarto Ptolemæi novi Dionysi Ægyptum invisit. Lagid. 263.

LAGIDAR. an. 263. Ptol. 11. Dion. 14. Ptolemæus Pompeii amicus factus, per eum Julii Cæsaris qui Ægyptum nuper administrandam enixè postulabat, amicitiam sibi comparavit: nam Lucullus cujus acta resciderat Pompeius, cùm multa quæ Regibus, dynastis, & civitatibus ipse concesserat, ne in Senatu rata essent, se opponebat cum amicis, inter quos Crassus erat; Pompeius autem socium sibi adjunxit Cæsarem qui ex Hispania reversus Consulatum petebat: mox per Cæsarem Crassus Pompeio reconciliatus est, & hæc unio Tricipitum Pompeio admodùm utilis fuit.

Dio lib. 42. Ptolemæo natus est filius primus quippe qui erat tredecim annorum quando in Nilo submersus est.

Lagid. 264. Ptol. 11. Dion. 15. Plutarch. in Anton. Julius Cæsar Pompeii, Crassi & amicorum prensatione Consul designatus hoc anno Magistratum Kal. Januariis cum Bibulo iniit, qua de re Pompeius Ptolemæum monuit qui Dioscoridem & Serapionem Legatos Romam misit ut à Senatu Regnum illi confirmaretur & socius & amicus P. Romani diceretur, sed ut id obtineret magnam in Romanos pecuniæ copiam impendit, inter quos Julius Cæsar Pompeiique nomine Ptolemæo propè sex millia talentorum abstulit; ita ut Rex 1750. Myriadas Cæsari debuerit, & Suetonius jure Cæsareo Cap. 15. in Consulatu suo societates & Regno pretio dedisse dixerit.

Cæs. Commen. lib. 3. Ptolemæus itaque ex lege & S. consulto in Regno confirmatus amicus & socius appellatus est & fœdus in Capitolio initum fuit; sic Ægypti Regnum Julius Cæsar confirmavit Consul, de quo Ædilis cogitarat, sed debiti partem Ptolemæi liberis post ejus mortem condonavit.

Lagid. 265. Ptol. 11. Dion. 16. Ægypti Regno à Senatu Ptolemæo consignato, cùm Rex magnam pecuniæ summam, quam mutuo à quibusdam Romanis acceperat, inter quos Rabirius ex equestri ordine in Albano multùm ei constituerat, & suam recuperare vellet, gravia Ægyptiis tributa imposuit, qua de causa in eorum odium incidit.

Lagid. 266. Ptol. 11. Dion. 17. Plut. in Caton. Dio lib. 39. P. Clodius Tribunus Plebis factus cùm animadvertisset Ptolemæum Cypri Regem post confirmatum à Senatu fratri suo Ægypti Regnum parùm de Cypri Regni confirmatione sollicitum esse, quod ab Alexandro Rege P. Romano datum testamento contendebat, memor paucæ pecuniæ quam pro ipsius à Piratis redemptione miserat, legem tulit, uti Cyprus Insula in Provinciæ formam redigeret, bonáque Regis Ptolemæi publicarentur, & M. Catoni ea Provincia cum titulo Quæstoris & potestate Prætoria mandaretur.

Cicer. pro Sextio & pro domo sua. Ab eo tempore quo Ptolemæus Lagi F. Ægyptum obtinuit, Cyprus etiam in ejus successorum quoque potestatem fuerat adjuvantibus sæpè Romanis, cui Reges suos fratres natu minores præficiebant. At Ptolemæus ille qui quum Auletis frater esset, in eadem causa versabatur, jam erat à Senatu honorem istum consecuturus, eodem genere, iisdem majoribus, eadem vetustate, societatis denique erat Rex. Si nondum socius at non hostis, pacatus, quietus, fretus Imperio P. Romani, Regno paterno atque avito, regali otio perfruebatur, de hoc nihil cogitante, nihil suspicante, Regnum suum cum bonis omnibus publicatum à Romanis audit, contra ipsos arma sumere, inutile judicans, ad Ægyptios mittit.

Dio lib. 39. Cùm Alexandrini legem P. Clodii, quæ Cypri Regnum in Romanam Provinciam redigeret, accepissent, Regem suum sollicitarunt, ut Cyprum à Romanis posceret aut eorum amicitiæ renuntiaret, & ab iis Romam mittere jussus est, itaque nec parebat nec Legatos mittebat; nam id consensisse credebatur, sed quum iis persuadere ut quiescerent, neque vi eos adigere, non Plutar. in Pompeio. posset conductitios enim milites nullos habebat, ex Ægypto aufugit. Timagenes verò Alexandrinus, qui à Gabinio bello captus in urbem deductus, & à Fausto redemptus est, Historiam Romæ scripsit & Ptolemæum non à Populo ejectum, sed sine causâ & nulla compulsum necessitate discessisse affir-

affirmat, ac Theophanis Lesbii Pompeii familiaris suasu, qui ad Regem scripsit quæstus occasionem, & novorum bellorum materiam parantis, Ægyptum reliquisse. LAGIDAR. an. 266.

Cato per Canidium amicum quem præmisit in Cyprum, egit cum Ptolemæo ejus Insulæ Rege, ut sine certamine cederet: ostensa spe neque inopem, neque abjectum ipsum victurum, Sacerdotium enim Veneris Paphiæ Populum R. ei daturum: Interim Rhodi Cato substitit simul & apparatui intentus & responsum opperiens. Id. in Catone Min.

Auletes interea Rhodum appulit; ibique cùm Catonem convenire vellet, misit ad eum, sperans illum ad se venturum, is verò Ptolemæum jussit, si ei visum esset, ad se accedere: postquam Rex venit, neque obviam ei Cato processit, neque assurrexit, sed quasi unum de vulgo salutavit & assidere jussit; id primùm commovit illum qui miratus est tantùm in populari & exiguo ornatu supercilium & severitatem. Ubi sermonem deinde de rebus suis exorsus est, incusavit eum Cato quòd tanta relicta felicitate, tantis sese subjecisset indigntiatibus, laboribus, largitionibus, & avaritiæ Principum Romanorum; quos redacta in argentum Ægyptus vix esset expletura: consulebátque ut cum classe reciperet se, & cum civibus rediret in gratiam quòd non ejectum ex Regno Regem suadere videtur, comitem se ipsum offerens Cato & in reconciliando adjutorem. Rex quasi ex insania & amentia, ab ea oratione ad mentem reductus, veritate perspecta & Catonis prudentia, instituit illius uti consiliis. Ceterùm aversus iterùm ab amicis, Romam ire suscepit. Ibid.

Rex Cypri cùm Ægyptios & fratrem pro se arma sumere non animadverteret, neque Regno exutus vitam sibi ferendam duceret, omni pecunia imposita navibus, in altum maris processit, ut Classe perforata suo arbitrio periret, & ut hostes præda carerent, non substituit mergere aurum & argentum, sed futurum suæ necis præmium, domum revexit, haustóque veneno vitam finiit. Val. Max. l. 9. c. 4.

Alexandrini profectionem Regis sui in Italiam ignorantes, mortem oppetiisse arbitrati, Regno Cleopatram, dictam etiam Tryphænam & Berenicen ejus filias majores, simul præfecerunt, Menelaúmque & Lamponem & Callimandrum ad Antiochum Asiaticum, quem suprà diximus à Senatu Ægypti Regnum ut legitimum heredem petiisse, & Syriæ Regno mox à Pompeio privatum miserunt, ut ille simul cùm feminis regnaret, sed ille morbo correptus interierat; deinde Seleucum fratrem ejus qui cum illo Romam profectus erat, pro Berenice accerserunt. Porphyr. Gr. Eufeb.

Cato Cyprum venit, quem haud gravatim Cyprii receperunt, pro servis se jam deinceps amicos sociósque P. Romani futuros sperantes, sed Cyprus facta est Provincia Prætoria cum Cilicia juncta, Cato autem amplum & Regium in poculis, mensis, gemmis purpura invenit in Regia apparatum, quem cùm distrahendum & redigendum in argentum curavisset, paulò minus septem millia argenti talentum inde coegit: unde Ammianus magis avidè quàm justè hanc Insulam P. Romanum invasisse & Regem ob ærarii angustias sine ulla culpa proscriptum fatetur. lib. 14.

Ptolemæus Auletes Romam profectus à Pompeio domi receptus est, qui eum Senatui commendavit ac de reductione ejus egit Rex se à suis ejectum quæstus est, petiítque ut à P. Lentulo Spinctere tunc Consule, cui Provincia Cilicia mandata erat, restitueretur; itaque ut ad fores unius accessit in Magistratu positi, deflevit inconsulta sua cœpta, quod divina Catonis fastidivisset Oracula: porrò referente Lentulo, ut ab eo reduceretur, Senatusconsultum factum est. Lagid. 267. Ptol. 11. Dion. 18. Strab. l. 17. Dio. l. 39. Plut. in Cat. min. Cicer. Ep. lib. 1.

Cùm accepissent Alexandrini per Legatos Antiochum Asiaticum quem

ad

LAGIDAR. an. 267. Porphyr. in Græc. Euseb. pag. 227. Strab. l. 17. Dio. l. 39. ad regnandum cum Ptolemæi filiabus vocaverunt, Philippum Evergetem Antiochi Grypi & Tryphænæ alterius sororis Ptolemæi Lathyri filium qui etiam per matrem Ægypti Regni heres erat legitimus, ad habenas illius capessendas arcesserunt, sed à Gabinio Syriæ Præside est cohibitus.

Interea Alexandrini Ptolemæum eos Romæ accusare comperarant, & centumviros in eam ablegarant, cujus Princeps erat Dio Academicus qui & contra ejus accusationes ipsos defenderent, & vicissim ipsum de illatis injuriis accusarent, sed Ptolemæus emissis in omnes partes certis hominibus, Legatis insidias posuit ac plerosque in ipso itinere interfecit; ceteros partim in ipsa urbe occidit, partim injecto terrore, aut pecuniis corruptos, eo perduxit, ne causam cujus gratia missi erant, apud Magistratus agerent, ullámve interemptorum mentionem facerent.

Ibid. Cæterùm ea res in tantum rumoribus vulgo jactabatur, ut Senatus vehementer indignaretur præsertim movente eos M. Favonio, quòd multi sociorum Legati Romam missi, perrim vita spoliati essent: & quòd magnus eo tempore Romanorum numerus qui muneribus corrupti fuissent. Igitur Principem Legationis Dionem ad se vocaverant, ut ab eo de veritate rei certiores fierent; sed adhuc tantùm pecunia poterat Ptolemæus, ut neque Dio in Senatum venerit; neque ulla de cæde interemptorum mentio, quandiu ipse Romæ fuerit, fieret.

Cicer. pro Cælio. Dio ut sup. Ipse verò Dio quoque, qui tum apud L. Luceium, à quo Alexandriæ fuerat cognitus, habitabat, per insidias necatus est, cujus cædis neque P. Ascitius, qui ejus conscius accusabatur, neque Rex ullas pœnas dedit. Judicio enim liberatus est Ascitius: Regem verò Pompeius enixè juvabat, qui cum domi suæ acceperat.

Cleopatra alio nomine Tryphæna cum sorore Berenice Ægypti Regno præfecta, post alterum à discessu patris annum, obiit, & Berenice sola regnavit, etsi Cleopatra Antonii altera ei esset soror, fortè multò junior, aut vellent Alexandrini Berenice Maritum & Regem dare, interea illi homines, & ejus parentes pro rerum administratione collocarunt, dum Seleucum Antiochi Syriæ Regis fratrem, nuper mortuum qui cum eo ut diximus de Ægypti Regno à Senatu postulando Romam iverat, arcesserent.

Lagid. 268. Ptol. 11. Dion. 19. Ptolemæus qui S. C. per Lentulum Spincterem Ciliciæ & Cypri Proconsulem, in Regnum reduci debebat, ex urbe profectus erat, eúmque sequutus erat Rabirius eques ejus creditor insignis; Spincter verò parabat iter cum statua Jovis in Albano anni initio cœlitus tacta est, quæ Regi restitutioni aliquantùm moræ injecit; cum Sibyllini libri consulerentur ita scriptum in iis invenerunt. *Si Rex Ægypti auxilii alicujus indigens venerit, amicitiam ei ne denegaveritis, nullis autem copiis eum adjuveritis: sin secus feceritis, labores & pericula habebitis.* Admirati ita ad rem præsentem congruere omnia quæ de eo decreta fuerant facta, antiquarunt, C. Catonem sequuti, atque id ipsum Oraculum in populum evulgatum est.

Ibid. Non licebat Sibyllinum ullum carmen populo enuntiare, nisi id Senatus decrevisset; nam ut primùm Oraculi sententia (quod fieri assolet) vulgò innotuit, veritus Cato ne id supprimeretur, XV. viros ad plebem produxit: ac priusquam Senatus quicquam statueret, eos coegit Oraculum exponere. Quantò enim minus id ei licere videbatur, tantò magis, id plebs urgebat. Igitur ea sententia fuit Oraculi, redditúmque latinè, enunciatum est.

ad Fam. 1. Cicer. ep. 4. Hæc tamen opinio P. Romani fuit ut à Lentuli Spincteris obtrectatoribus nomen fictæ Religionis fuisse, neque tam ut illum impedirent, ne quis propter exercitus cupiditatem (quam inter alios Pompeius maximè ambiebat,) Alexandriam vellet ire.

Alexandrini tandem Seleucum è Syria ad Berenicem adduxerunt pro matrimo-

trimonio contrahendo, cùm jam ex Ptolemæorum stirpe per matrem Selenem esset, sed omninò sordidus & avarus populis visus est, ut Alexandrini eum Cybiosactem (ut postea Vespasianum) appellarint: ille autem aureum alveum in quo Alexandri M. corpus à Ptolemæo Lagi F. sepultum est, rapuit, & vitreum substituit; sed nulla è præda utilitatem percepit: nam eum Berenice intra paucos dies strangulavit, cùm illius sordes, illiberalitatémque pati non posset. LAGIDAR. an. 268. Strab. l. 17. p. 795. & 796.

Romæ Ammonius Ptolemæi Legatus, reductionem Regis per Spincterem apertè pecunia oppugnabat. Pauci illi qui Regis causæ benè volebant, omnes rem ad Pompeium deferri volebant, Senatus Religionis calumniam, non Religione, sed malevolentia, & illius Regiæ largitionis invidia, comprobabat, & quasi rei Religionis obsisti jam non posset, factum est Senatusconsultum, cum multitudine Regem reduci, periculosum Reipublicæ videri. Cicer. ep. 1. & 2. ad Fam.

Ptolemæus Oraculo intellecto litteras A. Plautio Plebis Tribuno mandavit, quas publicè ille recitavit, his autem petebat Rex, ut pro Lentulo Pompeius cum duobus lictoribus ad se reducendum mitteretur: inventi sunt etiam libelli per forum & in curia disseminati, quibus idem significabatur. Tulit ideò Caninius Plebis alter Tribunus legem, ut sine exercitu Pompeius duobus lictoribus comitatus Regem cum Alexandrinis in gratiam reduceret. Quæ lex non videbatur displicere Pompeio: verùm eam Senatus honesta specie explosit, nam veriti Senatores ne ipsa res eum adhuc majorem efficeret, sub prætextu mandatæ annonæ, ei obstiterunt. Dio. l. 39. Plut. in Pomp. Dio. l. 39.

In Senatu autem hac de re sæpè actum est, & variæ fuerunt sententiæ, Hortensius Cicero & Lucullus censuerunt ut Lentulus Spincter Ciliciæ Præfectus Ptolemæum sine exercitu reduceret, Servilius verò reduci eum omninò negavit oportere. Bibulus, ut à tribus Legatis, ex iis qui privati essent; Crassus, ut à tribus Legatis, sive primatis, sive in imperio constitutis: assensisunt Bibulo reliqui Consulares Volcatius, Lupo Plebis Tribuno referente, Pompeio decrevit, Volcatio Affranius assensus est. Libo & Hypsæus, & Pompeii familiares concurrerunt. Cic. Fam. l. 1. ep. 1. 2.

Iterum coactus est propterea Senatus, & cum sententia prima Bibuli esset pronunciata, ut tres Legati Ptolemæum reducerent, secunda Hortensii ut Spincter sine exercitu Regem reduceret, tertia Volcatii ut Pompeius illum comitaretur Alexandriam, postulatum est ut Bibuli sententia divideretur, quatenus de Religione dicebat, cui quidem rei quia jam obsisti non poterat, Bibulo assensum est de tribus Legatis frequentes ierunt in alia omnia. Proxima erat Hortensii sententia, cùm Lupus, quod ipse de Pompeio retulisset, contendere cœpit antè discessionem facere, quàm Consules. Ejus orationi vehementer ab omnibus reclamatum est, erat enim iniqua & nova. Consules neque concedebant, neque valdè repugnabant, diem consumi volebant: id quod factum est, hácque controversia usque ad noctem ducta, Senatus est dimissus.

Pompeius apud Populum in causa Milonis clamore convitióque jactatus, & in Senatu à Catone acerbè & asperè, omnium magno silentio accusatus; vehementer perturbatus est, unde Ptolemæi causa videbatur ab illo esse deposita; & Regem multi ipsum deseruisse credebant: interea Ptolemæus cum intellexit, sese quod cogitabat, ut à Pompeio reduceretur, assequi non posse, & nisi per Lentulum Spincterem esset restitutus, desertum se atque abjectum existimans, ex Epheso, unde commorabatur, ad illum proficisci destinabat. Id. ep. 5.

Berenice post occisum Seleucum ejus maritum, alius quærebatur Regio sanguine natus, cùm Archelaus qui è Cappadocia in Syriam missus & Ga- Strab. l. 15. & 17.

LAGIDAR an. 268. binio ejus Provinciæ Præsidi amicus factus, in spem venerat se ei socium in bello Parthico quod ille parabat, futurum; sed spe sua, Senatu Romano non permittente, decidit: aliam verò potiorem reperit, per amicos enim quosdam, eo nesciente ad Ægypti Reginam deductus est: simulavit autem se filium esse Mithridatis Eupatoris; Rex itaque declaratus est: vir quidem rebus gerendis aptus, acris & magni nominis, mox ad Ægyptum contra Romanos tuendam, ingentem classem comparavit.

Cicer. ad ib. I. ep. 7. Interea Senatusconsultum nullum extabat, quo Ptolemæi reductio Lentulo Spintheri adempta esset, & ille perspicere poterat, qui Ciliciam Cyprúmque tenebat quid efficere & quid consequi posset, & si res facultatem habitura videretur, ut Alexandriam atque Ægyptum tenere posset, esse & suæ & Romani Imperii dignitatis, Ptolemaïde, aut aliquo propinquo loco, Rege collocato, illum cum classe atque exercitu proficisci Alexandriam, ut cùm eam pace præsidiisque firmaret, Ptolemæus redeat in Regnum & sine eo, ut & per illum restituatur, quemadmodum Senatus initio censuit, & sine multitudine reducatur, sicut homines religiosi Sibyllæ placere dixerant.

Id. Fam. l. 2. ep. 8. Cato Tribunus legem interea promulgavit de imperio Lentuli abrogando, vestimentum filius mutavit; quam verò promulgationem tulit ille, ob pactionem fortè secretam cum Ptolemæo nitam: unde timor Lentuli amicis,

Id. l. I. ep. 5. ne aut eriperetur à Senatu Regia causa, aut defereretur: Quòd si res ita foret, iis quiddam tertium videbatur, ut neque jacere Regem paterentur, nec ipsis repugnantibus ad Lentulum deferri, ad quem probè jam delatum esse existimarent: sed cùm Lentulus nihil pro Rege moliretur, & Ptolemæus Pompeium sollicitaret, ab ipso literas ad Gabinium Syriæ Præsidem commendatitias accepit.

Lagid. 269. Ptol. 11. Dion. 20. Joseph. Ant. l. 14. c. 11. Dio. l. 39. Plut. in Anton. Ptolemæus ad Gabinium expeditionem in Parthos parantem & jam Euphratem fluvium trajicientem cum literis Pompeii advenit, mutatáque sententia, ipsum in Ægyptum reducere visum est. Rex tum Gabinio, tum exercitui, postquam restitutus esset, daturum se magnam pecuniæ copiam promisit, plerique Duces refragati sunt, & Gabinius bellum hoc dubitavit suscipere, sed vehementer decem millibus talentum mancipatus erat, cùm Antonius rerum avidus magnificarum, Ptolemæo cupiens roganti gratificari, præstò fuit ad inducendum atque incendendum Gabinium ut hoc bellum susciperet.

Dio. lib. 39. Lege cautum erat primùm, ne quis Præfectus extra Provinciæ fines proficisceretur, deinde ne quod suo arbitrio bellum susciperet: ad hæc & Populus & Sibylla interdixerant, ne Ptolemæus reduceretur: sed Gabinius quantò magis id vetitum sciebat, tantò majorem inde quæstum faciebat: itaque relicto in Syria filio Sisenna, admodum parvo natu, cum perpaucis militibus in Ægyptum profectus est.

Plut. in Anton. Hircanus & Antipater Gabinium frumento, pecuniis & auxiliis adjuverunt cùm iter per altum & sitiens sabulum esset faciendum cura eluviem & Sirbonidis paludes quas Typhonis exhalationes vocant Ægyptii, missus cum equitatu

Joseph. Antiq. lib. 14. c. 11. M. Antonius, non modò angustias occupavit, sed Pelusium profectus, amplam urbem cepit, Judæis eam accolentibus in societatem pertractis Antipatri consilio.

Dio. lib. 39. Redacto itaque in potestatem Pelusii præsidio, Antonius simul iter præstitit exercitui securum & spem Gabinio victoriæ firmavit. Cùm autem Ptolemæus simul atque Pelusium iniit; ira & odio inflammatus instituisset trucidare, intercessit, & id prohibuit Antonius; rumor inde Puteolos venit circa

Cicer. lib. Ep. 4. ad Attic. 9. IV. Kal. Maias Ptolemæum esse in Regno.

Dio. lib. 39. Gabinius Pelusio, duplici acie instructa progressus, eadem die Ægyptios occurrentes fudit, poterat statim initio nascens malum opprimere: nam Arche-

chelaum opinione citiùs occurrentem cepit, ut tum ab eo nihil negotii restaret, sed veritus, ne quasi nulla magna re gesta, minùs pecuniæ, quàm convenerat, acciperet; adhæc sperans, propterea quod acris ac magni nominis Archelaus haberetur, majorem sibi pecuniæ summam futuram: insuper ab ipso Archelæo magna vi nummorum accepta hominem quasi is aufugisset, dimisit. LAGIDAR. an. 269.

Antonius in præliis & certaminibus quæ postea magna & crebra commissa fuerunt inter Romanos & Ægyptios, multa virtutis & consilii Imperatorii facta edidit: liquidissimè autem cùm circumdedit & circumvenit à tergo hostes, quare victoriam in frontem incurrentibus paravit: Gabinius tandèm & flumen classe & armis obtinuit: nam Alexandrinis quidem ad audienda omnia satis est animorum, naturáque sunt ad temerè verbis exequenda, quæcumque sibi proposuerint, promptissimi iidem ad bellum, ejúsque labores omnium ineptissimi: quanquam in seditionibus (quæ apud eos & frequentissimæ & maximæ eveniunt) ad cædes subinde declinant, contendendíque (de re proposita) studio vitam maximè contemnant, in iísque perire, bonum quoddam in primis expetendum existiment. Plutarch. in Antonio. Dio ut suprà.

Alexandriæ tandem Populum Archelaus contra Gabinium obsidionem urbis parantem ex mœnibus eduxit: at cùm castra vallo atque fossa cingere juberet, universus succlamavit, ut id opus pecunia publica faciendum locaretur: quapropter deliciis tam enerves animi spiritum exercitus Romani sustinere non potuerunt: iis igitur victis Gabinius occisóque præter alios Archelao, cepit Alexandriam, & è vestigio omni Ægypto potitus est. Val. Max. l. 9. c. 1.

Non obscura ad vulgus humanitas M. Antonii adversus Archelaum defunctum extitit; nam cùm familiaritas ei cum illo, & jus hospitii intercessisset, bellum cum vivente gessit necessariò, corpus interfecti requisitum cultu Regio funeravit. Hinc magnam sui nominis memoriam Alexandrinis reliquit, & apud milites Romanos habitus est fortissimus: Archelaus autem Ægypti Regno per sex menses potitus est. Plut. in Anton.

Gabinius Alexandriam Ptolemæo reddidit, eóque in hunc modum reducto, Gallos milites præsidii causa in urbe apud Regem reliquit & in Syriam protinùs reversus est, nihil de his actis Romam per litteras nuntiavit. Dio lib. 39.

Ptolemæus Regno restitutus paterni amoris immemor Berenicen filiam quod Regnum usurpasset ipso vivente, interemit, primum ac locupletissimum quemquam, ut qui plurima pecunia opus haberet, quod eam Reginam ut & sororem Tryphænam appellassent pariter occidit: ab urbis profectione usque ad ipsius reditum effluxere tres anni, unum Tryphæna & Berenice simul regnantibus, & duobus hac sola vel cum maritis imperante.

Rabirius Postumus eques Romanus, Ptolemæo Regi pecuniam crediderat antequam Romam venisset, tum ipsi egenti quando Romæ morabatur, nec temerè credere putabat, quod erat nemini dubium, quin is in Regnum restitueretur à Senatu, quod quum non obtinuisset Rex, Rabirius Ptolemæum sequutus est, & ne quod crediderat, perderet, factus est Diocætes Regis, & Pallium sumpsit. Cicero pro Rabirio.

Dies quidem Gabinio dicta est, quod ille invita Republica & Oraculo neglecto Ptolemæum reduxisset.

Hircanus Judæorum Pontifex Ptolemæi amicus qui Gabinii exercitum propter Regem adjuverat in Regno reducem Alexandriæ remisit, eum magnificè excepit & cum Ptolemæo cœnaret à Tryphone Regis scurra dicterio lacessitus est, cujus sapiens responsum Rex admiratus est, ejúsque urbanitatem approbans, omnes applaudere jussit. Lagid. 270. Ptol. 11. Dion. 21. Id. ut sup. Suidas nomen. ΠΤΟΛ.

Domi-

LAGIDAR. an. 270. Ptol. 11. Dion. 21. Domitio tandem & Appio Coss. in Italiam reversus est Gabinius, tres eum factiones postularunt, ac primùm de Ptolemæi reductionis crimine cognitum est: in ea actione universus ferè populus ad tribunal confluxit, sæpiúsque illi eum discerpere animus fuit quòd ob restitutum Ptolemæum Deos sibi iratos arbitrarentur: Gabinius autem se Regem reduxisse dixisse Republieæ causa, quòd classem Archelai timeret, cùm mare refertum fore prædonum putaret: Lege etiam id sibi licuisse protulit.

Iidem. ibid. Socii Pompeii & Cæsaris Gabinio promptissimè opitulabantur: aliud tempus, aliúmque Regem à Sibylla indicatum dicentes: eóque maximè nitebantur quòd nulla in eo carmine rei perpetratæ pœna erat assignata: à 70. Judicibus lis acta, Gabinium 32. condemnarunt, & 38. absolverunt. Parùm abfuit quin ipsos judices interfecerit.

Lagid. 271. Ptol. 11. Dion. 22. Suet. in Claudio. Rabirius familiares suos in vincula à Ptolemæo conjectos ubi vidit, mors ei ob oculos sæpè versata est, itaque nudus atque egens ad extremum fugit è Regno, sed quum Romam venit à C. Memmio accusatus est, quòd Gabinium Alexandriam proficisci impulerit, quòd Diocætes Regis factus pallium gesserit, & pecuniam Gabinio sibíque ex imperatis tributis coegerit. Defendit eum Cicero.

Lagid. 272. Ptol. 11. Dion. 23. Cic. Fam. 1. 6. ep. 4. Cæs. Civ. bel. lib. 3. Ptolemæi mors Romæ nuntiata est Kal. Sextil. Sulpitio & Marcello Coss. Tabulæ testamenti, Regis per Legatos Romam allatæ sunt, ut in ærario ponerentur (eæ quum propter publicas occupationes poni non potuissent, apud Pompeium depositæ) alteræ eodem exemplo relictæ, atque obsignatæ, Alexandriæ servatæ sunt. In hoc testamento heredes erant scripti ex duobus filiis, major & ex duabus puellis, ea quæ ætate antecedebat. Hæc uti fierent, per omnes Deos, pérque fœdera quæ Romæ fecisset, eodem testamento Ptolemæus P. Romanum obtestabatur. In eo pariter præcipiebatur, ut more majorum apud Ægyptios, inter se quidem illi matrimonio jungerentur Regnúmque tenerent, sed ita tamen ut sub tutela P. Romani essent.

Chron. Alex. Porphyr. Gr. Euseb. App. Mithrid. Ptolemæus novus Dionysius duas habuisse videtur uxores priorem nempe Cleopatram sororem ex qua tres filias suscepit, Tryphænam, Berenicen, & ut opinamur Cleopatram, si quidem hæc nata erat, antequam Mithridatis filia Mithridatis Regis Ptolemæo parti desponsa veneno sibi vitam cum patre eripuisset, ex altera anonyma duos filios & Arsinoen.

Lucian. de non temerè cred. Strabon. lib. 17. Orat. 2. de leg. Agraria. Forsan quòd Dionysus fuerit appellatus, Dionysiorum molliriem muliebriter sectatus est, & instita muliebri amictus, ad numeros dithyrambicos Cymbalorúmque modo saliit. In arte quoque Choraulica se exercuit; ideò Auletes, per ludibrium vocatus est, in ea adeò se jactavit, ut non pigeret eum certamina in Regia celebrare, ad quæ ipse cum aliis concertaturus prodierit: unde Cicero cum ratione de illo dixit, non animo Regio esse qui neque genere erat Regio.

Princeps fuit populis odiosus, quum plurima tributa illis imposuerit, & ita eos vexavit, ut seditiones contra illum excitarint, & tandem è Regno expulerint. Crudelissimus fuit quippe, Berenicen filiam occidit, & primum ac locupletissimum quemque civem, ob eorum divitias corripiendas.

Hujus Ptolemæi Historiam scripsit Gallicè V. Cl. Baudelotius Parisinus anno 1698.



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis diademate insignitum & Chlamide ornatum ; in aversa parte Aquila fulmini insistens cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ , sine aliis literis in area.

Satis frequens hic æneus ex modulo minimo nummus Regis Ptolemæi , in Antiquariorum cimeliis occurrit, quem Illustres illius veteris supellectilis studiosi Fr. Gottifredus & Leon. Agostini olim Romani, Ptolemæo Cleopatræ illius celebris patri adjudicabant, hanc etiam sententiam sequutus est noster Seguinus, & nuper V. Cl. Baudelotius, sed in hoc Principe ne ΑΥΛΗΤΟΥΣ id est Tibicinis cognomen cum Goltzio quæras illud est ludibrii, & non in publicis monumentis apponi minimè solitum ut & superiora Regum ΦΥΣΚΩΝΟΣ & ΛΑΘΥΡΟΥ.

Ego verò ab illis celebribus Romanis statuam ejus Ptolemæi Romæ in villa quadam esse repertum accepi , cum illius cognominis ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΝΕΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ appellatione, quæ similem ut in nummo visitur, imaginem exhibebat.

Observandum in hujus Ptolemæi nummis literam L. , quæ λυκάβαντος sonat, id est anno, non reperiri, & ideò non alias literas pro numeralibus illius Regni accipiendas esse, si quidem anni pro certis sine hac antiqua Græcorum litera L. pro Α vulgari haberi non debent, ut nummorum Ægyptiorum usus nos edocuit; sed aliquam urbem in qua percussus est nummus forsan exhibet, sed potiùs, si affirmare audeam , sola Monetarii nota est, ut in nostris officinis solet, præsertim quum sola signatur.

Nec admittat pariter Lector, lauream pro diademate, in nummis hujus Ptolemæi, licèt radiis insignem in sequente nummo tulerit.



EX CIM. ILL. D. COLBERTI.

Caput Regis Corona radiata cum diademate ornatum supra humerum sinistra tridens , in aversa parte cornucopiæ cum pendulis & Corona radiata cum literis ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ; in area verò ΔΙ. id est Διοπολιτῶν.

Insignis est ille nummus non modò quùm sit aureus & quidem tetradrachmalis, sed qui exhibeat Auletem corona radiata illustrem cum tridente supra humerum. Ptolemæus Philometor se Deum in nummis Syriæ Regum exemplo, appellavit; hic non Dei nomenclationem, sed illorum insignia coronam nempe radiatam cum tridente sub Neptuni effigie tanquam altero maris numine accepit, postquam Archelæi Berenices suæ filiæ mariti Classem Cicer. pro Rabir. profligasset, superbum hoc victoriæ monumentum in nummis exhibere voluit.

Cornucopiæ, alterum Ægypti Regum stemma est, ut in nummis magnæ Berenices, & Arsinoes Philadelphi observavimus: Ægyptus autem adeò erat fertilis, ut inde opes & populis abundantia, cujus cornucopiæ est Symbolum.

Literas initiales in nummis signatas, præsertim quum duæ observantur, ad urbium nomina in quibus percussi sunt nummi, hactenus revocavimus; has igitur interpretati sumus Διοπολιτῶν. Duæ erant adhuc Adriani Principis ævo, hujus nominis urbes, testibus ipsius nummis ΔΙΟΠ. ΜΕ. L. ΙΑ. Διοπολιτῶν μεγάλων λυκάβαντος ια', *Diopolitarum Magnorum anno* undecimo. Hæc quidem in Thabaïde celebris erat, inter quatuor quas enumerat Stephanus de Urbibus in Ægypto.

PTOLEMÆVS DIONYSVS,
REX ÆGYPTI. XII.



Ap. D. Foy Vaillant D. M.
ex num. arg. dracm.

Lagid 273. Ptol. Dion. 1. PTolemæus Ptolemæi novi Dionysi filius natu major ex testamento patris annos tredecem in circa, Ægypti Regnum suscipit cum Cleopatra sorore 17. annum attingente, quam ducere in matrimonium debebat, at quum

quum esset puer adhuc, in ejus procuratione erant, Pothinus ejus nutricius, Achillas militum Præfectus, & Theodotus Chius ejus præceptor in eam ascitus; ob verò testamentum, quo illos sub tutela P. Romani pater posuerat, Senatus Ptolemæum & Cleopatram socios declaravit. LAGIDAR. an. 273.

Quum M. Bibulus Syriam Proconsul obtineret, & ipsa Provincia Parthorum irruptione gravaretur, duos egregiæ indolis filios, quos in Ægyptum mandaverat, revocavit, sed illos à Gabinianis militibus occisos cognovit; quorum interfectores, ad eum vinctos Regina Cleopatra misit, ut gravissimæ cladis ultionem, arbitrio suo exigeret, at ille oblato beneficio, quo nullum majus tribui lugenti potuerat, dolorem moderationi cedere coegit, carnificésque sanguinis sui, intactos è vestigio ad Cleopatram reduci jussit: dicendo, potestatem ejus vindictæ, non suam, sed Senatus esse debere. Lagid. 274. Ptol. Dion. 2. Val. Max. l. 4. c. 1.

Ptolemæus quum decimum quartum ætatis annum attigisset, Memphi inauguratus est, & in memoriam patris qui novi Dionysi cognomen habuerat, sibi appellationem Dionysi conservavit, & sic à patre sublata *novi* nomenclatione, distinctus est in actis Regiis. Porphyr. Gr. Euseb.

Orto civili bello inter Pompeium & Cæsarem, Pompeius Brundusium profectus Corn. Scipionem socerum in Syriam & Cn. Pompeium majorem filium in Ægyptum ad comparandas copias misit. Cleopatra beneficiorum à Pompeio erga patrem collatorum memor frumenti vim maximam illi misit, & filio dum Alexandriæ classem ingentem comparari jubet, ejus amore capta, cum illo formæ commercium habuit: Pompeius itaque 500. Gallos Germanósque, quos Gabinius in urbe præsidii causa apud Auletem reliquerat, adduxit, & naves 60. quibus præfuit. Lagid. 275. Ptol. Dion. 3. Plut. in Anton.

Propinqui & amici Ptolemæi rem indignam existimantes sub imperio esse feminæ & quòd illa omnia fratre contempto administraret, & ipsum Regno fraudare voluisset, mota seditione illam Alexandria ejecerunt. Cleopatra cùm Arsinoe juniore sorore in Syriam secessit, exercitum ibi paratura. Isidor. in Chron.

Classis Ægyptia quæ otiosa cum cetera Pompeiana stabat in Insula Corcyra, ubi audivit prælium in Pharsalicis campis esse commissum Alexandriam reversa est, & Ptolemæus, adversus copias quæ Cleopatra soror collegerat obviam ivit, jámque Rex à Castris Reginæ non longo spatio distabat, quum ecce Pompeius qui à Cæsare victus in Ægyptum navi contendebat.

Ille de loco ad quem se reciperet post pugnam Pharsalicam consilio capto, in Ægyptum navigare statuerat ad Ptolemæum, cujus patrem per Gabinium Regno restituerat, & cujus nunc amicitiam in mittenda ad se re frumentaria & classe expertus erat. Sol erat sub signo Libræ quum pervenit Pelusium versus, ubi ventus illum detulerat, at ubi in littore conspecto Regis exercitu navigare desiit, conjectánsque Regem adesse, ad eum misit, ut pro hospitio, atque amicitia patris, Alexandria reciperetur, atque illius opibus in calamitate tegeretur.

Qui à Pompeio missi sunt, confecto Legationis officio, liberiùs cum militibus Regis colloqui cœperunt, eósque hortari, ut suum officium Pompeio præstarent, néve ejus fortunam despicerent. In hoc numero erant complures Pompeii milites quos ex ejus exercitu acceptos in Syria Gabinius Alexandriam, ut diximus, transduxerat, bellóque confecto ibi reliquerat. Cæs. lib. 3. comm. Appian civ. bel. Dio lib. 42.

His tum cognitis rebus, Rex nihil respondit & amici illius qui in procuratione erant Regni, sive timore adducti, ut postea prædicabant, ne sollicito exercitu Regio, Pompeius Alexandriam Ægyptúmque occuparet: Id. ibid.

LAGIDAR. an. 275. Plutarch. in Pomp. five despecta ejus fortuna, iis qui erant ab eo missi palam libenter responderunt, cúmque ad Regem venire jusserunt: ipsi clam consilium iniverunt, quorum discrepaverunt sententiæ, quatenus hi rejiciendum alii vocandum & recipiendum sentiebant.

Id. ibid. At Theodotus facundiam & declamandi ostentans facultatem, neutrum esse ostendit explicatum, sed si recepissent eum, hostem Cæsarem ipsos habituros & Pompeium Dominum sin abegissent, in culpa futuros apud Pompeium, quòd ipsum repulerint: apud Cæsarem quòd non sint persecuti. Optimum ergo factum esse, ut accitum interficiant. Si quidem & illi rem gratam facturos, neque hunc formidaturos, adjecítque arridens, *mortuum non mordere.*

Id. ibid. Postquam in eam sententiam itum est, rem exequendam delegaverunt Achillæ. Hic Septimium quemdam, qui ordinem quondam duxerat sub Pompeio; Salviúmque alterum Centurionem, præterea tres vel quatuor

Dio l. 42. ministros assumpsit. Ii verò, quo Pompeium deceptum minori labore interficerent, libenter se eum recipere dixerunt, Legatósque ejus, bono animo ut essent, monitos deduxerunt: atque ita lembis exiguis conscensis, ad Pompeium provecti sunt.

App. de bel. civ. lib. 2. Plut. in Pomp. Interim exercitus tanquam in hospitis honorem, secundùm littus, totus instructus in aciem, Ptolemæo in mediis versante, conspicuo veste purpurea. Fortè omnes primò res eorum qui Pompeium comitabantur, conscenderant ad eum, ut quid ageretur, conspicerent. Ut videre non Regium nec splendidum, nec Theophanis congruentem spei receptum, sed navi una piscatoria, paucos homines venire, non Regem obvium, non purpuratorum aliquem, suspectum eum contemptum habuerunt, monuerúntque Pompeium, dùm extra telorum jactum essent, retrorsum ut in salum ageret navem.

Id. ibid. Interea appropinquante navicula, prior assurrexit Septimius, ac latinè Pompeium Imperatorem appellavit, Achillas verbis Græcis salute data, hortatus est eum, ut in naviculam suam transiret, vadósum prædicans mare esse, nec triremis patiens, quòd brevia sabulosa haberet, simul naves aliquot Regiæ compleri conspiciebantur, & littus tenebant armati, ut nec elabi se, si mutarent consilium, viderent posse: Accedebat, quòd percussoribus diffidentiam ipsam præbituri essent injuriæ colorem.

Id. ibid. Salutata ergo Cornelia, quæ exitum ejus jam antè deplorabat, duos Centuriones, ex libertis unum Philippum, & servum Scynem nomine, præ se in naviculam jussit descendere. Porrigente dextram ei ex navicula Achilla, ad uxorem & filium conversus Sophoclis Iambica pronuntiavit.

Quisquis domum elatam Tyranni accesserit,
Fit illius servus, licèt liber venerit.

Id. ibid. His postremùm quum suos esset affatus, ingressus est.

Satis amplo intervallo inter terram & triremem, ubi nemo eorum, qui in navicula erant, hilariter est Pompeium allocutus. Intuitus Septimium. Ecquid te, inquit, ego commilitonem quondam meum agnosco. Ille tantùm capite annuit, non est affatus, nec benignitatem ei ostendit ullam. Quum iterum jam immobiles silerent, tenens Pompeius in parvo libello conscriptam ab se Græcam orationem, qua uti apud Pompeium statuerat, eam cœpit legere.

Postquam terræ appropinquaverunt, Cornelia cum amicis ex navi anxia speculabatur eventum, cœpítque sustollere animos, quod ad descensionem multos ex Regiis cerneret honoris & recipiendi ejus gratia concurrentes: sed dum Philippum manu apprehendit Pompeius ut commodiùs surgeret, Septimius

ptimius primus à tergo trajecit; inde secundum eum Salvius, mox Achillas enses strinxerunt. Ille ambabus manibus faciem toga intexit, nec quicquam indignum se loquutus est, nec fecit, tantùm suspirio edito patienter ictus excepit duodesexagesimo ætatis anno completo pridiè natalem. LAGIDAR. an. 275. Vell. Paterc. l. 2. c. 53.

Illi qui in navibus erant, ubi cædem spectaverunt, gemitum ediderunt ex littore inauditum, ancorísque properè solutis fugæ se mandavere. Benignus autem ventorum ex mari afflatus fugam eorum adjuvit. Unde molientes persequi, eos Ægyptii destitere & tantùm partem cœperunt. Plutarch. in Pomp. Dio. lib. 42.

Pompeii caput resecuit Septimius, & servatum est ad Cæsaris adventum, truncus verò è navicula nudus projectus, spectare cupientibus est relictus, Philippus dùm satiarunt oculos apud eum remansit, deinde funeravit. Lucan. l. 9. Plutarc. in Pomp.

Postero die L. Lentulus hujus rei ignarus ex Cypro advectus & littus legens, ut funeris pyram vidit, atque assistentem Philippum, nec dum satis eum agnitum. Quis hic, inquit, fato functus jacet? Ac aliquantulo interposito spatio suspirans, fortassis tu, inquit, Magne Pompeie. Paulò post egressum ex navi comprehenderunt Ægyptii, necaveruntque in custodia. App. civ. bel. l. 2.

Cæsar quum audiisset Pompeium Cypri visum, conjectans eum in Ægyptum iter habere propter necessitudines Regni reliquásque ejus loci opportunitates, cum Legionibus, una quam ex Thessalia se sequi jusserat, & altera quam ex Achaia à Fusio Legato evocaverat, equitibúsque 800. & navibus longis Rhodiis x. & Asiaticis paucis post tertium diem Alexandriam pervenit Rege Ptolemæo circa montem Pelusium adhuc hærente, & antequam Pelusio rediret, de Pompeii morte ibi cognovit. Cæs. de bel. civ. lib. 3. Dio lib. 42.

At quum tumultuantes Alexandrinos ob Pompeii cædem reperisset, non ausus est in terram ingredi, in ancoris substitit aliquandiù: atque primùm è navi egrediens clamorem militum audit, quos Rex in urbe, præsidii causa reliquerat, & cursum ad se fieri videt, quod fasces ante ferrentur. In hoc omnis multitudo majestatem Regiam nimium prædicabat. Cæsarem non pœnituit in Regiam confugisse, militibus autem ejus aliquibus arma adempta sunt; reliqui, dum omnes naves ad littus perveniunt retrò avecti sunt. Iid. ibid.

Hoc sedato tumultu, Theodotus caput Pompeii attulit & annulum obtulit, quem accipiens illachrymavit. Alii aiunt caput ab Achilla velamine involutum narrant ablatum. Cæsar illud in suburbio sepeliri jussit, sed percussoribus tantùm abfuit ut se gratiam debere fateretur, ut & facinus culpaverit, amicos & familiares Pompeii à Rege captos benignè accepit omnes. Liv. l. 112. Plut. in Cæs. App. bel. civ.

Cæsar priusquam ad ipsum appulisset exercitus, propter infrequentiam suorum, dabat se otio, comiter excipiens obvios & visendi causa urbem deambulando, mirabatur ejus pulchritudinem, & sapientiæ Professores plerósque stans audiebat, quod otium ei gratiam, & bonam existimationem paravit apud Alexandrinum populum. Iid. ibid.

Etesiis ventis Alexandriæ detentus, cogendis pecuniis, dijudicandáque lite inter Ptolemæum & Cleopatram sororem trahebat, has enim controversias ad Pop. Romanum, & ad se, quòd esset Consul, pertinere existimans, atque magis officio suo convenire quòd superiore Consulatu cùm patre Ptolemæo, & lege, & S. C. societas erat facta, ostendit sibi placere Regem & sororem ejus exercitus quos haberent, dimittere & de controversiis jure apud se potiùs, quàm armis disceptare. Cæs. bel. civ. Plut. in Cæs. Dio l. 42. Oros. l. 6. c. 15.

Pothinus Ptolemæi nutricius & in ejus procuratione, primùm inter Aulicos quæri atque indignari cœpit, Regem ad dicendam causam evocari, & clam Cæsari struebat insidias, quapropter ferunt eum exinde cœpisse corporis tuendi caussa in conviviis pernoctare. Ac propalam Pothinus multa ad Cæsaris intolerabilem invidiam & contumeliam loquebatur faciebátque. Iid. ibid.

 Nam

LAGIDAR. an. 275. Nam vitiosissimum & vetustissimum militibus metiebatur frumentum, addens, ferrent & acquiescerent, quòd vescerentur alienis. Ad cœnas vasis

Id. ibid. ligneis & figulinis jussit ministrari aurea & argentea Cæsarem ferens omnia accepisse in solutum. Quippe patri Regis Cæsar, septingenties expensum ferebat, ex quibus cetera liberis ejus Cæsar antè condonaverat. Quadringenties tunc repetebat, ad sustinendum exercitum. Quum Pothinus diceret ei, in præsentia ut abiret, & magnis negotiis insisteret, post eum gratia creditum ablaturum, ad quod Cæsar, minimè se Ægyptiorum consilium requirere respondit.

Dio lib. 42. Cleopatra quum hactenus per alios causam suam contra Ptolemæum fratrem apud Cæsarem egisset, simul atque naturam Cæsaris cognovit: erat autem ille amoribus quàm maximè obnoxius, per inter nuntios Cæsari questa erat se proditam ab amicis, cuperéque ipsam per se apud eum prosequi, at quum impetrasset à Cæsare ut sub aspectum ejus veniret, ita se se exornavit & composuit, ut simul quàm maximam dignitatem præ se ferret, simul misericordiam Cæsari moveret.

Id. ibid. Ipsa ex agro, ubi tunc erat, unum secum trahens ex amicis Siculum Apollodorum, exiguo acatio conscensa, primis jam tenebris applicuit ad Regiam. Quum nulla alia ratione posset latere, culcitra involuta protendit se in longum. Apollodorus constrictam loro culcitram per portam ad Cæsarem intulit.

Id. ibid. Cleopatra affusa genibus Cæsaris, partem Regni poscebat: ipsa verò inter alias omnibus mulieribus formæ elegantia præstabat, tunc flore ætatis admodum erat conspicua, intererátque ei in voce summus lepos, ita ut cum quocumque colloqueretur, gratia eum demulceret: denique tanta ejus aspectum orationémque vis comitabatur, ut allicere etiam ab amore vel natura vel ætate alienissimum quemque hominem ad sui amorem valeret. Quibus rebus instructa in rem suam existimabat fore, si ad Cæsaris colloquium admitteretur, ínque sua venustate præsidium causæ reponebat.

Id. ibid. Cæsar ubi vidit Cleopatram, loquentem nonnihil audivit, ita confertim mancipium ejus factus, ut statim sub auroram Ptolemæum accersiverit, & pacificationem tentaverit, at quòd improviso suam sororem intus esse viderit, ita Regis animum ita inflammavit, ut prosiliens ad populum, proditum se clamaret, ac denique diadema capite detractum abjiceret. Magno inde tumultu coorto, Ptolemæum Cæsariani milites intrò abripuerunt, Ægyptii autem commoti sunt: ac nisi Cæsar metu perculsus ad eos prodiisset, déque loco tuto omnia se, quæ vellent, facturum se promisisset: ipso primo impetu Regiam, quam terra maríque invadebant, occupassent: neque enim Romanis, qui se apud amicos versari credebant, ullæ ad resistendum aderant vires.

Cæs. lib. 3. Dio. l. 42. Post hæc Cæsar in concionem cum Ptolemæo ac Cleopatra progressus, patris eorum testamentum de scripto recitavit, quo præcipiebatur, ut more Majorum apud Ægyptios inter se quidem illi matrimonio jungerentur, Regnúmque tenerent, sed ita tamen ut sub tutela P. Romani essent. His addens Cæsar, suum, qui Dictaturam gereret, omnémque Populi R. potestatem obtineret, esse ut liberos curaret, & patris voluntatem exequeretur. Ptolemæo & Cleopatræ Ægypti Regnum dedit, Arsinoe autem alteri filiæ, Ptolemæóque juniori Germanis horum, Cyprum largitus est: atque in hunc modum is tumultus tunc sedatus est.

Cæs. ibid. Plut. in Cæs. Dio l. 42. Sed non multò pòst novus motus coortus est, adeò ut ad bellum quoque res deveniret: Pothinus enim Eunuchus cui Ptolemæi pecuniarum procuratio commissa fuerat, veritus ne ejus rei causa ad supplicium deposceretur, clam ad Achillam, qui etiamnum apud Pelusium morabatur, misit, eúmque terroribus ac spe propositis, in societatem suorum consiliorum pertraxit:

xit: deinde reliquos quoque qui in armis erant, sibi conciliavit, injecta suspicione Cæsarem quidem componendæ turbæ causa Regnum utrisque simul dedisse, sed progressu temporis soli Cleopatræ id attributurum. Videbatur autem res indigna, sub imperio esse feminæ. Erant tum ipsis eæ copiæ, quibus se Cæsarianis pares esse confidebant: cum his rectà Alexandriam contendentes, ad defensionem se comparabant. LAGIDAR. an. 275.

Subitò exercitus Regius, equitatúsque omnis venire in urbem nunciatur. Cæsaris copiæ nequaquam erant tantæ ut eis extra oppidum, si esset dimicandum, confideret; relinquebatur, ut se suis locis oppidò teneret, consiliúmque Achillæ cognosceret. Milites tamen in armis esse jussit, regémque hortatus est, ut ex suis necessariis, quos haberet maximè autoritatis, Legatos ad Achillam mitteret, & quid esset suæ voluntatis ostenderet. Cæs. bel. civ. l. 3.

Missi sunt à Ptolemæo Dioscorides & Serapion qui ambo Legati Romam iverant, magnámque apud patrem Ptolemæum autoritatem haberent, ad Achillam ipsi pervenerunt. Quos ille quum in conspectu ejus venissent, priusquam audiret, aut cujus rei causa missi essent, cognosceret, corripi ac interfici jussit. Quorum alter accepto vulnere occupatus per suos pro occiso sublatus, alter interfectus est. Id. ibid.

Quo facto Regem ut in sua potestate haberet, Cæsar effecit, magnámque, Regium nomen apud suos, autoritatem habere existimans & ut potiùs privato paucorum & latronum consilio, quàm Regio susceptum videretur.

Erant cum Achilla copiæ, ut neque numero, neque genere hominum, neque usu rei militaris contemnendæ viderentur millia enim 20. in armis habebat. Hæ constabant è Gabinianis militibus, qui jam in consuetudinem Alexandrinæ vitæ atque licentiæ venerant, & nomen disciplinámque P. Romani dedidicerant, uxorésque duxerant, ex quibus plerique liberos habebant. Id. ibid.

His accedebant collecti ex prædonibus latronibúsque Syriæ, Ciliciæque Provinciæ finitimarúmque regionum. Multi præterea capitis damnati, exulésque convenerant: fugitivísque omnibus Romanis certus erat Alexandriæ receptus, certáque vitæ conditio, ut dato nomine, militum essent numero: quorum si quis à Domino comprehenderetur, concursu militum eripiebatur, ipsi pro suo periculo defendebant. Hi bona locupletum diripere stipendii augendi causa, Regis domum obsidere, Regno expellere alios, alios accersere, vetere quodam Alexandrini exercitus instituto consueverant. Id. ibid.

Erant præterea equitum millia duo, qui inveteraverant compluribus Alexandriæ bellis, hi Ptolemæum patrem in Regnum reduxerant, hi Bibuli filios duos interfecerant, bella cum Ægyptiis gesserant, hunc usum rei militaris habebant His copiis fidens Achillas, paucitatémque militum Cæsaris despiciens occupat Alexandriam, præterea urbis partem, quam Cæsar cum militibus tenebat, primo impetu domum ejus irrumpere conatus est. Cæsar dispositis per vias cohortibus impetum ejus sustinuit. Id. ibid.

Eodémque tempore pugnatum est ad portum, ac longè maximam ea res attulit dimicationem, simul enim diductis copiis, pluribus viis pugnabatur, & magna multitudine naves longas occupare Ægyptii conabantur: quarum erant auxilio 50. missæ ad Pompeium; quæ prælia in Thessalia facto, domum redierant. Illæ triremes omnes, & quinqueremes erant aptæ instructæque omnibus rebus ad navigandum. Præter has 22. erant, quæ præsidii causa Alexandriæ esse consueverant, constratæ omnes, quas si occupassent, classe Cæsari erepta, portum ac mare totum in sua potestate haberent, commeatu auxiliisque Cæsarem prohiberent. Id. ibid.

Itaque tanta est contentione actum, quanta agi debuit, quum Cæsar ce- Id. ibid.

lerem

LAGIDAR. an. 275. lerem in ea re victoriam, Ægyptii salutem suam consistere viderent; sed rem obtinuit ille, omnésque eas naves & reliquas quæ erant in navalibus, quod tam latè tueri tam parva manu non poterat, incendit; flamma partem urbis & bibliohecam in qua quadringenta erant millia librorum invasit.

Oros. l. 6. c. 15.

Id. ibid. Deinde Cæsar ad Pharum navibus milites exposuit, quam occupavit, atque ibi præsidium posuit. Quipus rebus est effectum uti tutò frumentum, auxiliáque navibus ad eam supportari possent, dimisit enim circum omnes propinquas regiones, atque inde auxilia evocavit, reliquis oppidi partibus sic est pugnatum, ut æquo prælio discederetur, & neutri pellerentur, id efficiebant angustiæ loci, paucísque utrimque interfectis, Cæsar loca maximè necessaria complexus, nocte præmunivit: hoc tractu oppidi pars erat Regiæ exigua, in quam ipse habitandi causa initio erat inductus, & theatrum conjunctum domui, quod arcis tenebat locum, aditúsque habebat ad portum, & ad reliqua navalia. Has munitiones insequentibus auxit diebus, ut pro muro objectas haberet, neu pugnare invitus cogeretur.

Cæs. l. 3. Hert. de bel. Alex. Continentem omnem terram, iis locis demptis quæ Cæsar munitionibus clauserat, Achillas tenebat.

Dio lib. 42. Lagid. 276. Dion. 4. Interea misit Cæsar circum omnes propinquas regiones, atque inde auxilia evocavit, Rhodo atque ex Syria Ciliciáque omnem classem arcessit, ex Cretas sagittarios, equites ab Rege Nabatæorum Malco accepit, tormenta undique conquiri, & frumentum mitti, auxiliáque adduci jussit. Domitium Calvinum per litteras de magno suo periculo edocuit, flagitavítque ab eo ut quàm primùm sibi subsidia mitteret, propiúsque ipse Alexandriam per Syriam accederet. Mithridates verò Pergamenus magnæ nobilitatis domi scientiæque in bello & virtutis, fidei dignitatísque in amicitia Cæsaris, in Syriam Ciliciámque est missus ad auxilia arcessenda.

Id. ibid. Dum hæc geruntur Ganymedes quidam Eunuchus, Arsinoen negligentiùs custoditam furtim ad Ægyptios traduxit, eáque illi Regina constituta, jam eo majori studio bello incubuerunt, quòd Ducem ex Ptolemæorum prosapia nacti essent. Ea propter Cæsar Pothinum veritus ne is quoque Ptolemæum furtim auferret, interfecit. Alii alteram mortis causam afferunt. Quum Pothinus in parte Cæsaris esse videretur, ad Achillam nuncio mitteret, hortarétúrque ne negotio desisteret, néve animo deficeret, indicatis deprehensísque internuntiis, à Cæsare necatus est.

Id. ibid. Cæsar palam deinceps Regem diligenti custodia asservavit. Quo facto magis etiam exasperatis Ægyptiorum animis, quum eorum numerus subinde cresceret, munitiones quotidie augebantur, atque omnes oppidi partes, quæ minùs firmæ esse viderentur, testudinibus atque musculis aptantur: ex ædificiis per foramina in proxima ædificia arietes immittuntur, quantúmque aut ruinis dejicitur, aut per vim recipitur loci, in tantùm mutationes proferuntur.

Id. ibid. Studebat Cæsar maximè ut quam angustissimam partem oppidi palus à meridie interjecta efficiebat, hanc operibus vineísque agendis, à reliqua parte urbis excluderet, illud sperans, primùm, ut quum esset in duas partes urbs divisa, acies uno consilio atque imperio administraretur, deinde ut laborantibus succurri, atque ex altera oppidi parte auxilium ferri posset; imprimis verò, ut aqua pabulóque abundaret, quarum alterius rei copiam exiguam, alterius nullam omninò facultatem habebat, quod utrumque palus largè præbere poterat.

Hirt. de bel. Alex. Neque verò Alexandrinis ingerendis negotiis cunctatio ulla aut mora inferebatur: nam in omnes partes, per quas fines Ægypti, regnúmque pertinet, Legatos, conquisitoréſque delectus habendi causâ miserant; manúmque numerum telorum, atque tormentorum convexerant, & innumerabilem

lem multitudinem adduxerant; nec minùs in urbe maximæ armorum erant institutæ officinæ: servos præterea puberes armaverant: quibus domini locupletiores victum quotidianum, stipendium dabant. LAGIDAR. an. 276.

Hac multitudine disposita, munitiones semotarum partium tuebantur, veteranas cohortes vacuas in celeberrimis urbis locis habebant, ut quacumque regione pugnaretur, integris viribus ad auxilium ferendum opportunæ essent. Omnibus viis atque angiportis triplicem vallum obduxerant, erat autem quadrato extructus saxo nec minus 40. pedes altitudinis habebat, quæque partes urbis inferiores erant, has altissimis turribus denorum tabulatorum munierant. Præterea alias ambulatorias totidem tabulatorum confixerant; subjectísque eis rotis, funibus, jumentísque objectis directis, plateis in quamcumque erat visum, partem movebant. Ibid.

Urbs fertilissima & copiosissima omnium rerum apparatus suggerebat. Ipsi homines ingeniosissimi atque acutissimi, quæ à Romanis fieri viderant, ea solertia efficiebant, ut Romam illorum opera imitari viderentur, & sua sponte multa reperiebant: unóque tempore & Romanas munitiones infestabant & suas defendebant: atque hæc Principes in consiliis concionibúsque agitabant, P. Romanum paulatim in consuetudinem ejus Regni venire occupandi: paucis annis antè Gabinium, cum exercitu fuisse in Ægypto: Pompeium se ex fuga eodem recepisse? ac Cæsarem venisse cum copiis: neque morte Pompeii quidquam profectum, quo minus Cæsar apud se commoraretur: quem si non expulissent, futuram ex Regno Provinciam: idque agendum maturè, namque eum, interclusum tempestatibus propter anni tempus, recipere transmarina auxilia non posse. Ibid.

Quum Romani milites ex Syria nondum advenissent, Cæsar ad amicitiam hostes perducendi, consilium cepit, Ptolemæúmque eo in loco, unde ab illis exaudiri posset constitutum, Ægyptiis dicere jussit, ne se quidquam adversi pati, neque bello opus esse, proinde pacem componerent, se curaturum ut conditiones convenirent. Quæ si ipse sua sponte ita pronuntiasset, utique ut bellum pace mutaretur, effecisset, nunc suspicati ad hoc eum à Cæsare subornatum esse, nihil à proposito deflexerunt. Dio l. 42.

Interim dissensione orta inter Achillam qui veterano exercitui præerat, & Arsinoen Regis Ptolemæi juniorem filiam; quum uterque utrique insidiaretur, & summam Imperii, ipse obtinere vellet, præoccupat Arsinoe per Ganymedem Enunuchum nutricium suum atque Achillam interficit, hoc occiso ipsa sine ullo socio & custode, omne Imperium obtinebat, & Dux exercitus Ganymedes constituitur. Is suscepto officio largitionem in milites auget, reliqua pari diligentia ministrat. Hirt. de bel. Alex.

Alexandria est ferè tota suffosa, specúsque habet ad Nilum pertinentes, quibus aqua in privatas domos inducitur, quæ paulatim spatio temporis liquescit ac subsidit, hac uti Domini ædificiorum, atque eorum familia consueverunt; nam quæ flumine Nilo fertur adeo limosa atque turbida, ut multos variósque morbos efficiat; sed ea plebs ac multitudo contenta est necessariò, quòd fons urbe tota nullus est, hoc tamen flumen in ea parte urbis erat, quæ ab Alexandrinis tenebatur, quo facto est admonitus Ganymedes posse Romanos aqua intercludi: qui distributi munitionum tuendarum causa, vicatim ex privatis ædificiis, specubus, & puteis extracta aqua utebantur. Id. ibid.

Hoc probato consilio magnum ac difficile opus aggreditur, interseptis enim speculus, atque omnibus urbis partibus exclusis, quæ ab ipso tenebantur, aquæ magnam vim ex mari totis ac machinationibus exprimere contendit, hanc locis superioribus fundere in partem Cæsaris non intermittebat, quam ob rem salsior paulò præter consuetudinem aqua trahebatur ex proximis ædificiis magnámque hominibus admirationem præbebat, quam ob cau- Id. ibid.

LAGIDAR. an. 276. ſam accidiſſet; nec ſatis ſibi ipſi credebant, quum ſe inferiores ejuſdem generis, ac ſaporis, aqua dicerent uti, atque ita conſueſcent, vulgóque inter ſe conferebant & deguſtando, quantùm inter ſe differrent aquæ, cognoſcebant; parvo verò temporis ſpatio, hæc propior bibi non poterat omnino, illa inferior, corruptior jam, ſalſiórque reperiebatur.

Id. ibid. Quo facto dubitatione ſublata, tantùm inceſſit tumor, ut ad extremum caſum omnes deducti viderentur, atque alii morari Cæſarem dicerent quin naves exſcendere juberet: alii multò graviorem extimeſcerent caſum, neque cælari Alexandrinos poſſent in apparanda fuga, quum hi tam parvo ſpatio diſtarent ab ipſis, neque illis imminentibus atque inſequentibus, ullus in naves receptus daretur. Erat autem magna multitudo oppidanorum in parte Cæſaris, quam domiciliis non moverat, quòd ea ſe fidelem palam Romanis eſſe ſimulabat & deſciviſſe à ſuis videbatur.

Id. ibid. Cæſar ſuorum timorem conſolatione & ratione minuebat; nam puteis foſſis aquam dulcem poſſe reperiri affirmabat, omnia quum littora naturaliter aquæ dulcis venas haberent, quòd ſi alia eſſet littoris Ægyptii natura, atque omnium reliquorum; tamen quia mare liberum tenerent, neque hoſtes claſſem haberent, prohiberi ſe non poſſe, quominus quotidie aquam navibus peterent, vel à ſiniſtra parte, à Paratonio, vel à dextra ab Inſula, quæ diverſæ navigationes nunquam uno tempore à diverſis ventis præcluderentur.

His addit fugæ nullum eſſe conſilium non ſolùm iis, qui primam dignitatem haberent, ſed ne iis quidem, qui nihil, præterquam de vita cogitarent, magno negotio impetus hoſtium adverſis ex munitionibus ſuſtineri: quibus relictis, nec loco, nec numero pares eſſe: magnam autem moram & difficultatem adſcenſum in naves habere, præſertim ex ſcaphis: ſummam eſſe contra in Alexandrinis velocitatem, locorúmque & ædificiorum notitiam, hos præcipuè in victoria inſolentes, præcurſuros & loca excelſiora, atque ædificia occupaturos: ita fuga navibúſque Romanos prohibituros: proinde ejus conſilii obliviſcerentur, atque omni ratione eſſe vincendum cogitarent.

Hac ratione apud ſuos habita, atque omnium mentibus excitatis, dat Centurionibus negotium, ut reliquis operibus intermiſit ad fodiendos puteos animum conferunt, néve quam partem nocturni temporis intermittant. Quo ſuſcepto negotio, atque omnium animis ad laborem incitatis, magna una nocte vis aquæ dulcis inventa eſt: ita operoſis Alexandrinorum machinationibus, maximíſque conatibus, non longi temporis labore occurſum eſt.

Id. ibid. Eo biduo Legio XXXVII. ex dedititiis Pompeianis militibus cum frumento armis, telis, tormentis, impoſita in naves à Domitio Calvino ad littora Africæ paulò ſuprà Alexandriam delata eſt: hæ naves Euro qui multos dies continenter flabat, portum capere prohibebantur, ſed loca ſunt egregia ad tenendas ancoras; hi quum diù retinerentur, atque aquæ inopiâ premerentur, navigio auctuario Cæſarem faciunt certiorem. Cæſar ut per ſe conſilium caperet, quid faciendum videretur, navim conſcendit, atque omnem claſſem juſſit, nullis ſuis militibus impoſitis; quum longiùs paulò diſcederet, munitiones nudare nolebat, quúmque ad eum locum acceſſiſſet, qui appellatus Cherroneſus; aquandíque cauſa remiges in terram expoſuiſſet, nonnulli ex numero, quum longiùs à navibus prædatum proceſſiſſent, ab equitibus hoſtium ſunt excepti: ex iis cognoverunt, Cæſarem ipſum in claſſem veniſſe, nec ullos milites in navibus habere.

Id. ibid. Qua re comperta, magnam ſibi facultatem, fortunam obtuliſſe benè gerendæ rei crediderunt: itaque naves omnes quas paratas habuerant, ad navigandum, propugnatoribus inſtruxerunt, Cæſaríque redeunti cum claſſe occur-

occurrerunt: qui duabus de causis eo die dimicare nolebat: quòd & nullos milites in navibus haberet, & post horam decimam diei res agebatur, nox autem allatura videbatur majorem fiduciam illis, qui locorum notitia confidebant: sibi etiam hortandi suos auxilium defuturum; quòd nulla satis idonea esset hortatio, qua neque virtutem posset notare, neque inertiam. LAGIDAR. an. 276.

Quibus de causis, naves, quas potuit Cæsar ad terram detrahit, quem in locum illos successuros non existimabat, erat una navis Rhodia in dextro Cæsaris cornu longè ab reliquis collocata, hanc conspicati hostes, non tenuerunt sese, magno impetu quatuor ad eam constratæ naves & complures apertè contenderunt, cui coactus Cæsar ferre subsidium: ne turpiter in conspectu contumeliam acciperet, quamquam, si quid gravius accidisset, meritò casurum judicabat. Id. ibid.

Prælium commissum est magna contentione Rhodiorum, qui quum in omnibus dimicationibus & scientia & virtute præstitissent, tum maximè illo tempore totum onus sustinere non recusabant, ne quòd suorum culpa detrimentum acceptum videretur, ita prælium secundissimum est factum, capta est una hostium quadriremis, depressa est altera, deinde omnes epibatis nudatæ: magna præterea multitudo in reliquis navibus propugnatorum est interfecta, quod nisi nox prælium diremisset, tota classe hostium Cæsar potitus esset. Hac calamitate perterritis hostibus, adverso vento leniter flante, naves onerarias Cæsar remulco victricibus suis Alexandriam deducit. Id. ibid.

Eo detrimento adeò sunt fracti Alexandrini, quum non jam virtute propugnatorum, sed scientia Classiariorum viderent. Postquam Ganymedes in consilio confirmavit sese & eas, quæ essent amissæ, restiturum, & numerum adaucturum magna spe & fiducia veteres reficere naves, accuratiúsque huic rei studere atque inservire instituerunt: ac tametsi ampliùs ex navibus longis in portu navalibúsque amiserant, non tamen reparandæ classis cogitationem deposuerunt; videbant enim non auxilia Cæsari, non commeatus supportari posse, si classe ipsi valerent. Id. ibid.

Præterea nautici homines & urbis & regionis maritimæ, quotidianóque usu à pueris excitati ad naturale ac domesticum bonum refugere cupiebant, & quantùm parvulis navigiis profecissent, sentiebant: itaque omni studio ad parandam classem incubuerunt. Erant ostiis Nili custodiæ exigendi portorii causa dispositæ. Naves veteres erant in occultis Regiæ navalibus, quibus multis annis ad navigandum non erant usi, has reficiebant: illas Alexandriam revocabant, deerant remi, porticus, gymnasia, ædificia publica detegebant, asseres remorum usum obtinebant, aliud naturalis solertia, aliud urbis copia subministrabat. Postremò non longam navigationem parabant, sed præsentis temporis necessitati serviebant, & in ipso portu confligendum videbant: itaque paucis diebus contra omnium opinionem quadriremes 22. quinqueremes 5. confecerunt; ad has minores apertásque complures adjecerunt, & in portu periclitati remigio quid quæque earum efficere posset idoneos milites imposuerunt, séque ad confligendum omnibus rebus paraverunt. Id. ibid.

Cæsar Rhodias naves 9. habebat, Ponticas 12. Lycias 5. ex Asia 12. ex his quinqueremes 5. erant, & quadriremes 10. reliquæ infrà hanc magnitudinem, & pleræque apertæ, tamen virtute militum confisus, cognitis hostium copiis, se ad dimicandum parabat. Postquam eò ventum est, ut sibi uterque eorum confideret. Cæsar pharum classe circumvehitur, adversásque naves hostibus constituit, in dextro cornu Rhodias collocat, in sinistro ponticas, inter has spatium 600. passuum relinquit, quod satis esse ad explicandas naves videbatur; post hunc ordinem reliquas naves subsidio di- Id. ibid.

LAGIDAR an. 276. ftribuit quæ quamque earum fequatur, & cui fubveniat, conftituit, atque imperat.

Id. ibid. Non dubitanter Alexandrini claffem producunt, atque inftruunt, in fronte collocant 23. reliquas fubfidiarias in fecundo ordine conftituunt, magnum præterea numerum minorum navigiorum & Scapharum producunt cum malleolis, ignibúfque, fi quid ipfa multitudo, & clamor & flamma Romanis terroris afferre poffent. Erant inter duas claffes vada tranfitu angufto, quæ pertinent ad regionem Africæ, fatífque diù inter ipfas eft expectatum, ab utris tranfeundi fieret initium : propterea quòd, eò qui intraffent, & ad explicandam claffem & ad receptum, fi durior accidiffet cafus, impeditiones ferè videbantur.

Id. ibid. Rhodiis navibus præerat Euphranor animi magnitudine ac virtute magis cum Romanis, quàm cum Græcis, comparandus, hic ob notiffimam fcientiam delectus eft à Rhodiis, qui imperium claffis obtineret, qui ubi Cæfaris animum advertit. Videris mihi, inquit, Cæfar vereri, fi hæc vada primus navibus intraveris, ne priùs dimicare cogaris, quam claffem poffis explicare, nobis rem committere, nos prælium fuftinebimus, neque tuum judicium fallemus, dum reliqui fubfequantur, hos diutiùs in noftro confpectu nobis & dedecori & dolori eft.

Id. ibid. Cæfar illum adhortatus, atque omnibus laudibus profequutus, dat fignum pugnæ, progreffas ultra vadum 4. Rhodias naves circumfiftunt Alexandrini, atque in eas impetum faciunt, fuftinent illi, atque arte follertiáque fe explicant: ac tantùm doctrina potuit, ut in difpari numero, nulla tranfverfa hofti objiceretur, nullius remi detergerentur, fed femper, venientibus adverfæ occurrerent interim funt reliquæ fubfequutæ, nam neceffariò difceffum ab arte eft propter anguftias loci, atque omne certamen in virtute confiftit.

Id. ibid. Neque verò Alexandriæ aut Romanorum aut oppidanorum, qui au in opere, aut in oppugnatione occupatum animum haberet, quà altiffima tecta peteret, precibúfque ac votis victoriam fuis à Diis immortalibus expofceret. Minimè autem erat par prælii certamen, Romanis prorfus neque terra neque mari effugium dabatur victis, omniáque victoribus erant; futura in incerto, Alexandrini, fi fuperaffent navibus, omnia tenerent, fi inferiores fuiffent, reliquam tamen fortunam periclitarentur, fimul illud grave ac miferum videbatur, per paucos dies de fumma rerum, ac de falute omnium decertare; quorum fi quis aut animo aut virtute ceffiffet, reliquis etiam effet cavendum quibus pro fe pugnandi facultas non fuiffet.

Hæc fuperioribus diebus fuis expofuerat Cæfar, ut hoc majori animo contenderent, quòd omnium falutem fibi commendatam viderent, eadem fuum quifque contubernalem, amicum, votum profequens erat obteftatus, ne fuam atque omnium falleret opinionem, quorum judicio delectus ad pugnam proficifceretur : itaque hoc animo eft decertatum, ut neque maritimis nauticífque folertia, atque ars præfidium ferret, neque numero navium præftantibus multitudo prodeffet, neque fidei ad virtutem ex tanta multitudine viri Romanorum virtuti poffent adæquari.

Id. ibid. Capitur hoc prælio quinqueremis una, & biremis cum defenforibus remigibúfque, & deprimuntur tres, Romanis incolumibus omnibus, reliquæ propinquam fugam ad oppidum capiunt; quas protexere ex molibus atque ædificiis imminentibus, & Romanos adire propiùs prohibuerunt. Hoc ne fibi fæpiùs accidere poffet, omni ratione Cæfar contendendum exiftimavit ut Infulam, molémque ad Infulam pertinentem in fuam redigeret poteftatem: perfectis enim magna ex parte munitionibus in oppido & illam & urbem uno tempore tentari poffe confidebat.

Id. ibid. Quo capto confilio cohortes 10. & levis armaturæ electos, quos idoneos

ex

ex equitatibus Gallis arbitrabatur, in navigia minora, scaphásque imponit, LAGIDAR. alteram Insulæ partem distinendæ manus causa cum constratis navibus aggreditur, præmiis magnis propositis, qui primus Insulam cepisset; at primo impetum Romanorum pariter sustinuerunt; uno enim tempore & ex tectis ædificiorum pugnabant, & littora armati defendebant, quo propter asperitatem loci non facilis Romanis aditus dabatur & scaphas navibúsque longis 5. mobiliter & scienter angustias loci tuebantur. an. 276.

Sed ubi locis primùm cognitis, vadísque pertentatis, pauci Romani in locis constiterunt, atque hos sunt alii subsecuti, constantérque in eos qui in littore æquo institerant, impetum fecerunt. Omnes Pharitæ tergo verterunt, his pulsis custodia portus relicta, ad littora & vicum applicuere séque ex navibus ad tuenda ædificia ejecere; neque verò diutiùs ipsi, ex munitione se continere potuere, etsi erat non dissimile atque Alexandriæ, genus ædificiorum (ut minora majoribus conferantur) turrésque editæ & conjunctæ muri locum obtinebant, neque Romani aut scalis, aut cratibus, aut reliquis rebus parati venerant ad oppugnandum. Id. ibid.

Ut terror hominibus mentem, consiliúmque eripit & membra debilitat, sic tunc accidit. Qui se in æquo loco ac plano pares esse confidebant, iidem perterriti fuga suorum, & cæde paucorum 30. pedum altitudine in ædificiis consistere ausi non sunt, séque per molem, in mare præcipitaverunt, & 800. passuum intervallum ad oppidum enataverunt. Multi tamen ex iis capti interfectìque sunt, sed numerus captivorum omninò fuit 600. Id. ibid.

Cæsar præda militibus concessa, ædificia diripi jussit, castellúmque ad pontem, qui propior erat Pharo communivit, atque ibi præsidium posuit, hunc fuga Pharitæ reliquerant, fortiorem illum, propinquiorémque oppido Alexandrini tuebantur, sed cùm postero die simili ratione aggreditur, quòd his obtentis duobus omnem navigiorum excursum & repentina latrocinia sublatum iri videbatur, jámque eos, qui præsidio eum locum tenebant, tormentis è navibus sagittariísque depulerat, atque in oppidum redegerat, & cohortium trium instar in terram exposuerat; non enim plures consistere angustiæ loci patiebantur, reliquæ copiæ in navibus stationem obtinebant. Id. ibid.

Quo facto imperat pontem adversus hostem prævallari, & qua exitus navibus erat, fornice extructo, quo pons sustinebatur, lapidibus oppleri atque obstrui, quorum altero opere effecto nulla omninò scapha egredi posset; altero instituto, omnes Alexandrinorum copiæ ex oppido se ejecere, & contra munitiones pontis latiore loco constiterunt: eodémque tempore, quæ consueverant navigia per pontes ad incendia onerariarum emittere; ad molem constituerunt. Pugnabatur à nostris ex ponte, ex mole & ab illis ex area, quæ erat adversus pontem, & ex navibus contra molem. Id. ibid.

In his rebus occupato Cæsare, militésque hortante remigum magnus numerus & Classiariorum ex longis navibus Romanis se ejecit. Pars eorum studio spectandi ferebatur; pars jam cupiditate pugnandi. Hi primùm navigia hostium lapidibus ac fundis à mole repellebant; ac multùm proficere multitudine telorum videbantur, sed postquam eum locum ab latere eorum aperto ausi sunt egredi ex navibus Alexandrini pauci, ut sine signis certísque ordinibus, sine ratione prodierant, sic temerè in naves refugere cœperunt, quorum fuga incitati Alexandrini ex navibus egrediebantur, Romanósque acriùs insequebantur, simul qui in navibus longis remanserant scalas rapere navésque à terra repellere properabant ne Alexandrini navibus potirentur. Id. ibid.

His omnibus rebus perturbati milites Romani cohortium trium quæ in ponte ac prima mole constiterant, quum post se clamorem exaudirent, fugam Id. ibid.

LAGIDAR. an. 276. gam ſuorum viderent, magnam vim telorum adverſi ſuſtinerent, veriti ne à tergo circumvenirentur, & diſceſſu navium omninò reditu intercluderentur, munitionem in ponte inſtitutam reliquerunt & magno curſu incitati ad naves contenderunt, quorum pars maxima navis multitudine hominum atque onere depreſſa eſt, pars reſiſtens & dubitans quid eſſet capiendum conſilii ab Alexandrinis interfecta eſt: nonnulli feliciores expeditas ad ancoram naves conſecuti incolumes diſceſſerunt, pauci allevari ſcutis & animo ad conandum nixi, ad proxima navigia adnatarunt.

Id. ibid. App.l.4.c.2. Cæſar quoad potuit cohortando ſuos ad pontem & munitiones contendere, eodem in periculo verſatus eſt, poſtquam univerſos cedere animadvertit, ſolus in ponte intercluſus premente hoſte abjecit purpuram & in mare deſiliit, inſectantibúſque diù ſub aquis natavit, per intervalla tantùm reſpi-Suet. in Jul. rans prolato capite. Alii nando per 200. paſſus elata læva ne libelli, quos tenebat, madefierent. Alii paludamentum mordicus traxiſſe ne ſpolio potire-Flor. l. 4. c. 2. tur hoſtis. Alii relictum ab eo in fluctibus fuiſſe paludamentum dicunt, ſeu fato, ſeu conſilio, ut illud ingruentibus hoſtium telis ſaxíſque peteretur, tandem ad navem unicam adnatans, porrectis manibus, agnitus eſt & ſervatus, indéque ſuis laborantibus ſubſidio ſcaphas mittens, nonnullos conſervavit.

Hirt. de bel. Alex. Navi quidem ejus multitudine depreſſa militum una cum hominibus interiit, hoc prælio deſiderati ſunt ex numero legionariorum militum circiter 400. & paulò ultra eum numerum Claſſiarii & remiges. Alexandrini eo loco caſtellum magnis munitionibus, multíſque tormentis confirmarunt, atque egeſtis ex mari lapidibus liberè ſunt uſi poſtea ad mittenda navigia.

Id. ibid. Hoc detrimento milites Romani tantùm abfuerunt ut perturbarentur, quin incenſi potiùs atque incitati magnas acceſſiones fecerint in operibus Alexandrinorum expugnandis, in præliis quotidianis, quandoque ſors obtulerat procurrentibus & erumpentibus haſtis manum comprehendi multùm operibus & ardentibus ſtudiis militum, nec divulgata Cæſaris cohortatio ſubſequi legionum aut laborem, aut pugnandi poterat cupiditatem, ut magis deterrendi & continendi à periculoſiſſimis eſſent dimicationibus, quàm incitandi ad pugnandum.

Id. ibid. Alexandrini quum Romanos & ſecundis rebus confirmari & adverſis incitari viderent, neque ullum belli tertium caſum noſſent, quo poſſent eſſe firmiores, admoniti forſan ab amicis Regis qui in Cæſaris erant præſidiis, aut ſuo priori conſilio, per occultos nuncios Regi probato, Legatos ad Cæſarem miſerunt, ut dimitteret Regem, tranſiréque ad ſuos pateretur: paratam enim omnem multitudinem, eſſe confectam tædio puellæ, fiduciario Regno, dominatione crudeliſſima Ganymedis facere id quod Rex imperaſſet: quòd ſi autore in Cæſaris fidem amicitiámque venturi eſſent, nullius periculi timorem multitudini fore impedimento, quo minùs ſe dederent.

Id. ibid. Cæſar & ſi fallacem gentem, ſempérque alia cogitantem, alia ſimulantem, benè cognitam habebat, tamen petentibus dare veniam utile eſſe ſtatuit: quod ſi quo pacto ſentirent ea, quæ poſtularent, manſurum in fide dimiſſum Regem credebat, ſin id quod magis illorum naturæ conveniebat; ducem ad bellum gerendum Regem habere vellent ſplendidiùs atque honeſtiùs ſeſe contra Regem, quàm contra convenarum, ac fugitivorum manum, bellum eſſe geſturum: atque ita Regem cohortatus ut conſuleret Regno paterno, parceret præclariſſimæ patriæ, quæ turpiſſimis incendiis & ruinis eſſet deformata, cives ſuos primùm ad ſanitatem revocaret, deinde conſervaret fidem P. Romano ſibíque præſtaret: quum ipſe tantùm ei crederet, ut ad hoſtes armatos eum mitteret, dextera dexteram tenens dimittere

cœpit

cœpit adulta jam ætate puerum, at Regius animus disciplinis fallacissimis eruditus, ne à gentis suæ moribus degeneraret, flens orare contra Cæsarem cœpit, ne se dimitteret: non enim Regnum ipsum sibi conspectu Cæsaris esse jucundius. LAGIDAR. an. 276.

Compressis pueri lacrymis Cæsar ipse commotus, celeriter, si illa sentiret, fore enim secum affirmans, ad suos dimisit. Ille ut ex carceribus in liberum cursum emissus, adeò contra Cæsarem, acriter bellum gerere cœpit, ut lacrymas quas in colloquio projecerat, gaudio videretur profudisse; Accidisse hoc complures Cæsaris Legati, amici, Centuriones militésque lætabantur, quòd nimia bonitas ejus fallaciis pueri elusa esset: quasi verò id Cæsar bonitate tantùm adductus, ac non prudentissimo consilio fecisset. Id. ibid.

Quum duce assumpto Alexandrini nihilo se firmiores factos, aut languidiores Romanos animadverterent, eludentibúsque militibus Regis ætatem, atque infirmitatem, magnum dolorem acciperent, neque se quidquam proficere viderant, rumorésque existerent, magna Cæsari præsidia terrestri itinere, Syria Ciliciaque adduci, quod nondum Cæsari auditum erat, interea commeatum, qui Romanis mari supportabatur, intercipere statuerunt: itaque expeditis navigiis, locis idoneis ad Canopum in statione dispositis navibus insidiabantur Romanorum commeatibus, quod ubi Cæsari nunciatum est, classem jube texpediri, atque institui, præficitur Ti. Nero. Proficiscuntur inea classe Rhodiæ naves. Atque in his Euphranor, sine quo nulla unquam dimicatio maritima, nulla etiam parùm feliciter confecta erat. Id. ibid.

At fortuna quæ plerumque eos, quos plurimis beneficiis ornavit ad duriorem casum reservat, superiorum temporum dissimilis, Euphranorem prosequebatur. Nam quum ad Canopum ventum esset, instructáque utrinque classis conflixisset & sua consuetudine Euphranor primus prælium commisisset, & illìc triremem hostium perforasset ac demersisset, proximam longiùs insecutus, parùm celeriter insequentibus reliquis, circumventus ab Alexandrinis est, cui subsidium nemo tulit, sive quòd satis præsidii pro virtute ac felicitate ejus putarent esse, sive quòd ipsi sibi timebant: itaque unus ex omnibus eo prælio benè rem gessit, solus cum sua trireme victrici periit: hostibus tamen prælio victis, ut sui tutò terræ adnavigare possent Tiberius effecit. Id. ibid.

Sub idem tempus Mithridates Pergamenus magnæ nobilitatis domi scientiæque in bello & virtutis, fidei, dignitatísque in amicitia Cæsaris, missus in Syriam Ciliciámque initio belli ad auxilia arcersenda cum magnis copiis quas celeriter & propensissima civitatum voluntate, & sua diligentia confecerat, itinere pedestri, quo conjungitur Ægyptus Syriæ, Pelusium adduxit. Mithridati se conjunxerat Antipater Judææ Gubernator. Id. ibid. Joseph. Ant. 14. c. 14.

Conatus verò per exitus Nili urbem illam pervenire, quum navigiis introitum Ægyptii obstruxissent noctu, ad fossam advectus est: in eámque navibus transportatus, neque enim pertingit ad mare, in Nilum navibus successit, deinde eos qui ostia Nili custodiebant, subitò è mari fluvióque simul adortus, ostia ipsa liberavit, Pelusiúmque classe, terrestribúsque copiis aggressus, ídque oppidum firmo præsidio occupatum ab Achilla propter opportunitatem loci; namque tota Ægyptus maritimo accessu Pharo, pedestri Pelusio, velut claustris munita existimatur, repentè magnis circumdatum copiis, multiplici præsidio pertinaciter propugnantibus, & copiarum magnitudine, quas integras vulneratis defessísque subjiciebat, & perseverantia, constantiáque oppugnandi, quo die est aggressus, in suam redegit potestatem, præsidiúmque ibi suum collocavit: ibíque præcipuam operam navavit Antipater, primúsque dejecta quadam muri parte, aditum ceteris irrumpentibus in urbem aperuit. Dio lib. 42. Joseph. idid.

In-

LAGIDAR. an. 276. Hirt. de bel. Alex. Inde re bene gesta Alexandriam ad Cæsarem Mithridates contendit, omnésque eas regiones, per quas iter faciebat, autoritate ea quæ plerumque adest victori, pacarat, atque in amicitiam Cæsaris redegerat. Locus est ferè regionum illarum nobilissimus, non ita longè ab Alexandria qui nominatur Delta, quod nomen à similitudine literæ cepit, nam pars quædam fluminis Nili, (mirè) derivata inter se, duobus itineribus paulatim, medium inter se spatium relinquens, diversissimo ad littus intervallo à mari conjungitur, cui loco quum appropinquare Mithridatem Rex cognovisset, & transeundum ei flumen sciret; magnas adversus eum copias misit, quibus vel superari delerique Mithridatem, vel sine dubio retineri posse credebat. Quemadmodum autem optabat eum vinci, sic satis habebat interclusum à Cæsare se retineri.

Id. ibid. Quæ primæ copiæ flumen à Delta transire & Mithridati occurrere potuerunt, prælium commiserunt, festinantes præcipere subsequentibus victoriæ societatem, quorum impetum Mithridates magna cum prudentia, consuetudine Romana castris vallatis, sustinuit; quum verò incautè atque insolenter eos succedere videret; eruptione undique facta, magnum eorum numerum interfecit, quod nisi locorum notitia se texissent, partímque in naves, quibus flumen transierant, recepissent, funditus deleti essent; qui ut plurimùm ab illo timore se recrearunt, adjunctis iis qui subsequebantur, rursus Mithridatem oppugnare cœperunt.

Id. ibid. Commissa pugna est circa locum, qui castra Judæorum dicitur. Curabat dextrum cornu Mithridates, sinistrum Antipater. In pugna Mithridatis cornu inclinatum est, videbatúrque cladem passurus, nisi maturè præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater, qui jam adversarios profligaverat, exemptis sociis periculo, jam vincentes Ægyptios coegisset tergò vertere. Qui adeò fugientibus institit, ut castra hostium quoque caperet: advocato etiam in prædæ partem Mithridate, quem insectando hostem longè à tergò reliquerat.

Joseph. Ant. l. 14. c. 14. Ex his Mithridates 800. amisit, Antipater verò 80.

Hirt. de bel. Alex. Mittitur à Mithridate nuntius Cæsari, qui rem gestam perferret, cognoscit ex suis eadem hæc accidisse Rex. Ita pænè sub idem tempus & Rex ad opprimendum Mithridatem proficiscitur, & Cæsar ad recipiendum; Rex celeriore fluminis Nili navigatione est usus, in qua magnam & paratam classem habebat. Cæsar eodem itinere uti noluit, ne navibus in flumine dimicaret. Noctu igitur navibus solutis, tanquam ad ostium quoddam Nili properaret, accensísque per omnes naves plurimis facibus, quo magis eò contendere videretur, initio navibus est provectus. Pòst luminibus extinctis retrò navigavit: circumvectúsque urbem, ad peninsulam Africæ adhærentem appulit: & expositis militibus paludem circumivit, priúsque Regis copiis occurrit, quam is Mithridatem aggredi posset, eúmque ad se victorem incolumi exercitu recepit.

Id. ibid. Consederat cum copiis Rex loco naturâ munito, quod irat ipse excelsior planities ex omnibus partibus subjecta, tribus autem ex lateribus variis genere munitionibus tegebatur. Unum latus erat subjectum flumini Nilo; alterum editissimo loco ductum, ut partem castrorum obtineret: tertium palude cingebatur. Inter castra Regis & Cæsaris iter, flumen intercedebat angustum, altissimis ripis, quod in Nilum influebat, aberat autem ab Regis castris millia passuum circiter septem, Rex quum hoc itinere venire Cæsarem comperisset, equitatum omnem, expeditósque delectos pedites ad id flumen misit, qui transitu Cæsarem prohiberent, & eminus è ripis prælium impar inirent.

Id. ibid. Nullum enim processum victus habebat, aut periculum ignavia subibat, quæ res incendit dolore milites & equites Romanos: itaque eodem tempore equites Germani dispersi vada fluminis quærentes passim demissioribus ripis flu-

flumen transnarunt, & legionarii magnísque arboribus excisis, quæ longitu- dine utramque ripam contigerant, projectis, repentinóque aggere injecto flumen transierunt, quorum impetum adeò pertimuerunt Alexandrini, ut in fuga spem salutis collocarent, sed id frustrà, namque ex ea fuga pauci ad Regem refugerunt, penè omni reliqua multitudine inter- fecta. LAGIDAR. an 276.

Cæsar re præclarissimè gesta, quum subitum adventum suum judicaret magnum terrorem hostibus injecturum, protinùs victor ad Regis castra per- tendit, hæc quum & opere magno vallata & loci natura munita adverteret; confertámque armatorum multitudinem collocatam in vallo videret, lassos itinere, ac præliando milites ad oppugnanda castra succedere voluit; itaque non magno intervallo relicto ab hoste castra posuit. Id. ibid.

Postero die castellum quod Rex in primo vico non longè à suis castris mu- nierat, brachiísque cum opere castrorum conjunxerat vici obtinendi causa. Cæ- sar aggressus, omnibus copiis expugnat: non quòd id minori numero mili- tum consequi difficile factu putaret, sed ut ab ea victoria perterritis Alexan- drinis, protinus castra Regis oppugnaret; itaque eo concursu quò refugien- tes Alexandrinos ex castello in castra sunt milites insecuti, munitionibus suc- cesserunt, acerriméque eminus præliari cœperunt, duabus ex partibus adi- tus oppugnationis Romanis dabatur: una quam liberum accessum habere demonstratum est; altera, quæ mediocre intervallum inter castra & flumen Nilum habebat; maxima & lectissima Alexandrinorum multitudo defendebat eam partem, quæ facillimum aditum habebat: plurimùm autem proficie- bant Alexandrini in repellendis vulnerandísque Romanis, qui in regione fluminis Nili propugnabant, diversis enim telis Romani figebantur, adversi ex vallo castrorum, aversi ex flumine, in quo multæ naves instructæ funditori- bus & sagittariis Romanos impugnabant. Id. ibid.

Cæsar quum videret milites acriùs præliari non posse, nec tamen multùm profici propter locorum difficultatem, quumque animum adverteret excelsis- simum locum castrorum relictum esse ab Alexandrinis; quòd per se munitus esset, & studio partim pugnandi, partim spectandi, decurrissent in eum lo- cum, in quo pugnabatur; cohortes illo circuire castra & summum locum ag- gredi, jussit, hísque Carsulenum præfecit & animi magnitudine & rei mili- taris scientia virum præstantem. Quò ut ventum est, paucis defendentibus munitionem, Romanis contra militibus acerrimè pugnantibus diverso cla- more & prælio perterriti Alexandrini, trepidantes in omnes partes discurrere cœperunt. Id. ibid.

Horum perturbatione, Romanorum animi adeo sunt incitati, ut penè eo- dem tempore ex omnibus partibus, primi tamen editissimum locum cape- rent: ex quo decurrentes magnam multitudinem Alexandrinorum in castris interfecerunt; quod periculum plerique Alexandrini fugientes acervatim de vallo se præcipitavere in eam partem quæ flumini erat adjuncta, horum pri- mis in ipsa fossa munitionis magna vi oppressis. Ceteri faciliorem fugam habuerunt.

Ptolemæus ipse ex castris fugiens, in navem receptus est, sed mul- titudine eorum, qui ad proximas naves adnatabant, demerso navigio pe- riit. Hirt. bel. Alex. Liv. lib. 112.

Re felicissimè celeberriméque gesta Cæsar, magnæ victoriæ fiducia proximo terrestri itinere Alexandriam cum equitibus contendit, atque ea parte oppidi victor introivit, quæ præsidio hostium tenebatur, omnis multitudo oppidano- rum, armis projectis munitionibúsque suis relictis, veste ea sumpta qua supplices dominantes deprecari consueverunt, sacrísque omnibus prolatis, quorum re- ligione precari offensos iratósque animos Regum erant soliti, advenienti Cæ- sari occurrerunt. Dio l. 42. Hirt. ibid. Id. ibid.

LAGIDAR. an. 276. Florus. l. 4. c. 4. Eutrop. l. 6. Orof. l. 6. c. 16. Porphyr. Gr. Eufeb.

Cæfar in fidem receptos confolatus, per hoftium munitiones in fuam partem oppidi magna gratulatione venit fuorum: qui non tam bellum ipfum ac dimicationem; fed etiam talem adventum ejus felicem lætabantur.

Corpus Ptolemæi obrutum limo ad Nili ripam devolutum, loricæ aureæ indicio cognitum, repertum eft.

Ptolemæus annos natus 17. deceffit, fi quidem erat 13. quum Ægypti Regnum fufcepit & illud tenuerit 3. cum menfibus 8. unde Regnum illius quadriennium fcilicet incœptum perhibetur.

Licèt Cleopatra Regnum Ægypti cum Ptolemæo fratre ex patris teftamento haberet, ea lege nempe ut ei nuberet, non vifum eft Cæfari ut fola regnaret; quandoquidem alterum juniorem fratrem habebat, & Mares feminis in Regnorum fucceffione præponuntur. Ei data eft in uxorem, & ob ætatem pueri, ipfa fola rerum adminiftrationem præferebat, fed Ptolemæus erat Rex & ideo ante Cleopatram numerandus, quamvis Regni annos à Patris morte numeraverit.



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput juvenile Regis diademate & corona hederacea ornatum, cum chlamyde & fupra humerum lævum thyrfo: in averfa parte ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ.. & in area Aquila infiftens fulmini.

Juvenilis illa Regis effigies Ptolemæo XII. Ptolemæi, Auletæ vulgò dicti filio ab Antiquariis primæ notæ tribuitur, fi verò Tyrones ad patrem pertinere poffe nummum protulerint, haud dubiè collatis utriufque nummis protinùs ab opinione recedent, nam patris effigies plenior ac latior, nafòque paulò eminentiore & acutiore eft; ille etiam ætate filium quando factus eft ab Alexandrinis Rex & forori Cleopatræ jam nupferat, filius autem vix tredecim annos natus erat quando Regnum fufcepit.

Porphyr. Gr. Eufeb. Pater ab auctoribus vocatus eft novus Dionyfus, ὁ ἐπικληθεὶς νέος Διόνυσος. Filius verò in memoriam parentis fe Dionyfum ad utriufque diftinctionem appellavit; Neuter fe hoc Bacchi nomine in nummis infignivit, patrem quidem in fuis fub Neptuni effigie cum corona radiata Diis familiari protulimus, filium verò fub Bacchi imagine, utpotè juniorem nam ille Deus femper juvenis depingebatur, nunc exhibemus, ut ipfi Ptolemæi inter fe dignofcantur. (Ovid. meta.)

Ath. l. 15. c. 15. Cur corona hederacea Dionyfo tribuatur, aiunt, quum aliquem fortè dolor capitis urgeret, ejus compreffu levatum, vinculum intellexiffe doloris præfens effe remedium: hac igitur medicina opitulantes, eorum qui nimium bibiffent, caput revinciebant, ob eámque rationem Dionyfo dedicarunt, qui ut potum invenerit, & malis inde nafcentibus fuccurrat.

Thyrfus eft hafta Dionyfo pro fymbolo data, illa erat frondibus veftita, pampinis ac foliis hederæ obtecta, in cujus extremitate cufpis vel mucro, forma coni pinei.

Non illi Ptolemæi cognomen Dionyfi, tulere primi; jam unus ex Syriæ Reg-

Regibus nomine Antiochus sibi adsciverat, cujus nummum Josephi testimonio decepti, novissimo Antiochi vulgò Gryppi filio tribueramus qui ex epocha Seleucidarum HΞP. 168. ad Antiochum Alexandri Theopatoris filium cujus fuit tutor Tryphon, pertinet, ut demonstrabimus si aliquando Historia nostra Syriæ Regum altero prælo subjiciatur. LAGIDAR. an. 276. Joseph. Ant. l. 13. c. 13. pag. 381. & seq.

Observandum in Ptolemæi Dionysi nummis nullam Regni notam reperiri, qua de re quando illi fuerint percussi, ignoratur; qui mos non à patre solùm sed a Ptolemæi Alexandri II. Regno cœptum observavimus: quæ res magnum Historiæ Ptolemæorum attulisset detrimentum, si quidem tot illorum Regum effigies discernere haud fuisset possibile, nisi annis eorum imperiis in iis summa diligentia signatis adjuti fuissemus; præsertim quum duo tantùm illi Principes, primus nempe Soteris cognomen, & Ptolemæus sextus Philometoris appellationem in nummis consignarint.

PTOLEMÆUS Junior;
REX ÆGYPTI XIII.



Ap. D. Foy Vaillant D. M.
ex num. arg. tetradr.

PTolemæus Ptolemæi novi Dionysi vulgò Auletis, filius junior, undecim annorum puer Ptolemæo fratri majori ex ordine naturali, & ex Cæsaris constitutione in Ægypti Regno successit, & ut Cleopatra soror primogenita testamento patris, priùs conjuncta in matrimonium cum fratre Dionyso, sicut uxor junioris adhuc esset, præscripsit Cæsar, Regnum quidem soli Cleopatræ cujus gratia bellum Alexandrinum gesserat, non concessit, metuens ne Ægyptii mulieris imperio addicti, denuò tumultuarentur, néve Romanorum, in se animos, quum hujus rei, tum suæ cum Cleopatra consuetudinis Lagid. 277. Ptol. Jun. 1.

 causa

LAGIDAR. an. 277. caussa commoverat, sed ut illa viginti annos nata esset & ille undecim tantùm haberet, sub matrimonii specie, ipsa rerum sola potiebatur.

Hirt. ibid. App. bel. civ. 2. Cæsar in Ægypto menses novem exegit & invitum discedere bellum Pharnacis & Italiæ res coegerunt: secum Arsinoen Cleopatræ natu minorem, cujus nomine diù Ganymedes impotenter regnaverat, ex Ægypto deduxit, ne qua rursus dissensio nova, priusquam diuturnitate confirmarentur Regis imperia per seditiosos nasceretur; legione Veterana VI. secùm deducta, ceteras tres Alexandriæ reliquit, quo firmius esset eorum Regum imperium, qui neque amorem suorum habere poterant, quód fideliter permanserant in Cæsaris amicitia, neque vetustatis autoritatem, paucis diebus Reges constituti.

Sueton. in Jul. Trium legionum, quas in urbe relinquebat, curam & imperium Rufini liberti sui filio exoleto suo demandavit.

Id. ibid. Plut. in Cæs. Cleopatra post Cæsaris discessum peperit filium, qui Cæsario ab Alexandrinis & à matre, ipso permittente Cæsare appellatus est.

Lagid. 278. Ptol. Jun. 2. App. bel. civ. 2. Dio lib. 43. Arsinoe Cleopatræ soror à Cæsare Romam deducta in triumpho quem ille de Ægypto egit, Achillæ Pothini casus plausibilis fuit, sed quando illa inter captivos conspecta est, sexus & habita tunc pro Regina (nempe Cypri), & inter vinctos, quod nunquam Romæ contigerat ducta, plurimùm commiserationis injecit, ut quum ejus occasione lugerent vicem Romani, quisque proprias calamitates deplorarent. Ceterùm Arsinoe in Germanorum gratiam dimissa est.

Dio ibid. Suet. in Jul. c. 52. Cleopatra ab Ægypto accita à Cæsare Romam venit cum Ptolemæo marito suo; sed Cæsaris amor, neque is jam, cui in hoc Regno servierat, (quippe ejus fama tantùm Romam venerat), sed cui in ipsa urbe deditus erat, magnoperè ei ab omnibus vitio versus fuit. Cleopatræ domicilium in ædibus ipsius Cæsaris designatum fuit, ut jam utriusque rei nomine malè audiret, ipse infamiam nihil curans, Ptolemæum & Cleopatram inter amicos sociósque Romanorum adscripsit, Reginam non nisi maximis honoribus præmiísque App. bel. civ. l. 2. auctam remisit, ejúsque statuam posuit ad latus Veneris Genitricis, cujus templum in urbe hoc anno dedicaverat.

Lagid. 279. Ptol. Jun. 3. Quum mos ab Ægyptiis esset institutus, ut Reges suos qui per ætatem sui juris non essent, illos decimo quarto eorum anno Memphim ad Anaclateria promovenda ducerent, ubi illos Reges proclamabant jurejurando ab iis pro legibus accepto, uti suprà diximus: hoc anno Ptolemæus hanc ætatem adeptus, in illam urbem ipsa Cleopatra procurante, ut totius dominationis avida non videretur, progressus est, & Rex publicè declaratus est.

Solebant etiam Reges in hac solenni die illustre aliquod cognomen sibi adaptare ut se ab aliis principibus antecessoribus distinguerent & si aliquod jam usurpatum eligerent, ordine secundi, aut tertii dicerentur; at quum Ægyptiorum Regum Historia, nobis scriptorum penuria, obscurissima est relicta, quod verò cognomen Ptolemæus ille junior sibi imposuerit, præsertim quum Cleopatra regnaret sola, & à plurimis illius Regnum sit prætermissum, ignoratur.

Lagid. 280. Ptol. Jun. 4. App. bel. civ. 2. Cæsar idibus Martiis à conjuratis Romæ in curia confossus est, cujus rumor quum Alexandriam esset allatus, legiones Romanæ quæ pro præsidio urbis ab eo relictæ fuerant, in armis esse cœperunt.

Cicer. ad Att. l. 15. ep. 13. Porphyr. Gr. Euseb. Ptolemæus initio Regni sui Ægypti quarto, à Cleopatra sorore dolo circumventus periit, anno ætatis decimo quinto, quum illa Octavum Ægypti Regni annum dinumeraret, tres & 8. menses nempe cum fratre majore & tres & sex menses cum minore, sed ab anno quo Cleopatra sola Regnum tenuit, eos auspicabimur.

EX



EX MUSÆO NOSTRO.

Caput diadematum puerile ſine literis: in averſa parte Aquila fulmini inſiſtens cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area à dextris ΜΕ. id eſt Μεμφιτῶν. Memphitarum.

Nummus iſte tetradrachmalis argenteus in Cimelio Card. Maximi Romæ primùm à nobis obſervatus eſt, ab Antiquariis Romanis ad Ptolemæum juniorem Ptolemæi Auletæ filium ſpectare exiſtimabatur, præſertim quum Leonardus Agoſtini Senenſis trium ſummorum Pontificum Antiquarius, inſigni in gemma annulari, effigiem huic Regi in nummo percuſſam, per quam ſimilem poſſideret. Hic autem Ptolemæus puer ut annorum quatuordecim natus conſpicitur, cujus imago etſi aliquam fratris majoris ſpeciem præferat, ab eo facilè ipſo intuitè diſcernitur. Adde quód fratris capilli paulò longiores ſunt Ægyptiorum Regum prædeceſſorum more quaſi calamiſtrati; hujus verò tonſi Romanorum exemplo quaſi illorum conſuetudine uti voluerit.

ΜΕ. initiales literas Μεμφιτῶν id eſt Memphitarum interpretamur, quód ille nummus Memphi percuſſus ſit Anacletariorum tempore, quando Ptolemæus Rex ab Ægyptiis more ſolito proclamatus eſt, qua de re in illius memoriam moneta ſignabatur, ut adhuc apud nos Rhemis obſervatur, quando Rex annum decimum adeptus ibi coronatur: ſed Galli æræ illius curioſi diem & annum in nummo conſignare ſolent, Ægyptii verò his parùm ſolliciti, primas urbis literas apponere, ut qui rem haberent notiſſimam, contenti erant.

LAGIDAR.
an. 280.

CLEOPATRA VI.
ULTIMA REGINA ÆGYPTI.



In thesauro LUDOVICI MAGNI, *ex num. arg. tetradr.*

LAGIDAR. an. 280. Cleop. 1. CLeopatra defunctis fratribus Ptolemæis, majore quidem Nili aquis obruto, Juniore autem veneno à se sublato sola tandem Ægypti Regnum administrare cœpit, quod Cæsarioni filio relinquere sperabat, si res permitteretur, ut postea occasionem nacta petiit à Triumviris ut Rex Ægypti appellaretur, de quo nos infrà.

Post Cæsaris mortem Dolabella ab illo in annum proximum Consul designatus, ipsius loco consulatum iniit, cùm M. Antonio qui Consul erat cùm Cæsare, & ipsi Syria Provincia est assignata, quum priùs Cassio illam Cæsar destinasset.

Lagid. 281. Cleop. 2. App. bell. civ. l. 4. Quum Dolabella in Syriam profecturus Roma egressus est in Asiam transiit, in qua moratus A. Allienum Legatum suum in Ægyptum misit ad Cleopatram, ut ab ea acciperet legiones quatuor, Pompeii Crassique cladis reliquias, aut ex eorum numero qui Cæsare discedente apud illam remanserant, quas illi Regina ut partium Cæsarianarum fautori concessit.

Id. ibid. C. Cassius Dolobellam in Asia morantem præoccupat & Syriam invadit, atque in Judæam contendit, quum audiret per Palæstinam Allienum cum legionibus quæ in Ægypto acceperat, in Syriam venire, cui illic occurrit, illásque coegit suis partibus accedere; non ausus quatuor suas opponere octo legionibus quas Cassius ducebat: itaque hic præter opinionem duodecim in universum potitus est.

Do-

Dolabella classem mercede per L. Figulum conducens à Rhodiis, Lyciis, Pamphyliis, Cilicibúsque, expeditionem aggressus est in Syriam, ipse terrestri itinere cum duabus legionibus petens Provinciam, Figulo illuc navigante per mare, Laodiceam maritimam ambo pervenerunt. LAGIDAR an. 281. Id. ibid.

Cassius Dolabellæ classem invadere cupiens, per nuntios à Cleopatra & aliis, P. Romani sociis, naves petiit, contemptus verò licèt ab omnibus præter Sidonios, navale tamen prælium cum Dolabella iniit in quo utrinque, satis multis navibus demersis, quinque unà cum navalibus sociis in Dolabellæ potestatem redactæ sunt. Id. ibid.

Postea Cassius rursum nuntios misit ad eos qui priora imperata contempserant, & ad Cleopatram & ad Serapionem qui in Cypro copiis ejus præerat, Serapio Regina inconsulta misit naves quotquot habebat. Cleopatra quidem classem paratam tenebat ad ferendum auxilium, sed licèt per adversas tempestates navigare non posset, causata est Ægyptios fame simul & peste laborare, suppetias omninò non tulit Dolabellæ. Id. ibid.

Dum Cassius reparat vires contra Dolabellam & tandem illum Laodiceæ oppugnat. Cleopatra ubi cognovit Octavianum Cæsarem, Antonium & Lepidum societatem pro ultione cædis Cæsaris iniisse & Triumviratum Consulari potestate in quinquennium accepisse, medio Dolabellæ bello classe sumptuosa navigavit versus mare Ionium, contempto Cassio Murcíque stationibus.

Cassius Dolabella Laodiceæ occiso, inde Ægyptum infestus petiit audito quòd Cleopatra magna classe navigasset ad Cæsarem & Antonium, cogitans se hoc modo eam impediturum simul & puniturum, atque etiam Ægyptum occupare cupiens fame afflictam, & externo milite penè vacuam, propter recentem Allieni discessum, sed quum à Bruto vocaretur quòd Cæsar jam cum Antonio contra se per mare Ionium navigarent, sic Cassius invitus à sperata Ægypto distractus est. App. de bel. civ. l. 4.

A Triumviris Cleopatra propter auxilium non modò navium sed pecuniæ quam eadem miserat, Dolabellæ subministratum, impetravit ut ejus filius Ptolemæi nomen gerens, quem è Cæsare se peperisse dicebat, & propterea Cæsarionem cognominatum, Ægypti Rex diceretur. Dio l. 47. pag. 345.

Cleopatra dolens quòd classis sua in Africæ littore, tempestate fuisset afflicta cujus naufragii signa undis usque in regionem Laconicam delata fuerant, seu quòd hiems ipsi molestiam & incommodum procreasset, in morbum etiam si non periculosum, attamen Chronicum incidit. Lagid. 282. Cleop. 3. App. ibid.

Cassio & Bruto ad Philippos à Cæsare & Antonio devictis, Cæsar in Italiam, Antonius transmarinas Provincias petiit, quo quum pervenisset, Demetrio Julii Cæsaris liberto, Cyprum regendam commisit & ad Cleopatram Dellium misit, imperans in Ciliciam ut sibi occurreret ad causam dicendam, quòd Cassio diceretur, multùm ad bellum subministrasse opis & subsidii. Plut. in Anton. Dio l. 48. Plut. ut sup.

Dellius Ægyptum profectus, ut formam Reginæ aspexit, in verbísque acrimoniam & astutiam animadvertit, quòd protinùs sentiret nihil in talem feminam Antonium consulturum gravius, sed fore illam apud eum maximam, convertit se ad colendam excitandámque Cleopatram, iret in Ciliciam adornata, neque jucundissimum Imperatorem, humanissimúmque formidaret: ille tunc annum quadragesimum in circa agebat. Id. ibid.

Regina ab Dellio inducta, hinc conjecturam ducens ex prioribus suis formæ cum Cneo Pompeii filio & Julio Cæsare commerciis, facilè, Antonium speravit se subacturam: quando puellam adhuc illi & rerum rudem cognoverant, ad hunc verò ventura erat, quo maximè tempore speciem habent feminæ florentissimam & ingenio vigent. Tunc enim 25. annos erat nata. Itaque magnam vim donorum & pecuniæ parat, ornamentáque, qualia verisimile Lagid. 283. Cleopatr. 4.

LAGIDAR. an. 283. mile si potuisset eam ex ingenti opulentia & Regno felici afferre. Maximam verò spem in semetipsa suísque ponens præstigiis & veneribus, dat se in iter.

Id. ibid. Quum autem multas ab illo atque invitantibus ipsam amicis illius acciperet literas, usque adeò despexit & derisit Antonium, ut subveheretur Cydno fluvio in navigio aurata puppi, velis passis purpureis, remigio argenteis ducto remis ad tibiarum, fistularum, & cithararum modos. Recumbebat illa sub tabernaculo auro intexto eleganter exculta, ut pingitur Venus. Pueri pictis Cupidinibus assimiles hinc & inde stabant, & ventulum ei faciebant, Ancillæ itidem, quæ formâ præcellebant, Nereidum & Gratiarum modo mistæ partim assistebant gubernaculis, partim rudentibus complebant ripas odores ex suffituum copia flagrantissimi.

Ibid. Homines autem alii statim à fluvio ex utraque ripa comitabantur eam, alii ad spectaculum descendebant ex urbe. Effusa forensi turba ipse denique pro tribunali sedens Antonius relictus est solus. Manavit autem per omnes rumor, Venerem ad salutem Asiæ venire ad Bacchum comessatum. Antonius ergo misit certos qui eam ad cœnam invitarent. Illa verò Antonium potiùs venire censebat ad se debere, qui ut sub adventum illius facilitatem aliquam & comitatem ostenderet morem gessit ei ac venit.

Appian. bel. civ. l. 5. Antonius Cleopatram incusavit quòd non fuisset proximo bello Julii Cæsaris laborum particeps: illa non tam se excusavit quàm ultrò imputavit quatuor legiones inter initia belli missas ad Dolabellam; & quod post aliam classem paratam impedita sit adversis tempestatibus, casúque Dolabellæ victi opinione citiùs: quódque Cassio bis minaciter imperanti suppetias non tulerit, medióque bello classe sumptuosa navigaverit versus mare Ionium, contempto Cassio Murcíque stationibus donec hyems præter aliam jacturam ipsam quoque in morbum conjiceret, quamobrem nec postea se reversam in mare parta jam victoria.

Id. ibid. Tum Antonius ex aspectu mente saucius, continuò cœpit eam amare juveniliter, ingenio semper, (ut fertur) ad hujusmodi res flexili: in hanc verò jam olim etiam tum puellam conjectis petulantiùs oculis, quum Alexandriam sequeretur Ducem Gabinium juvenis præfectus equitum.

Plut. in Anton. Hoc primo Antonii cum Cleopatra congressu, apparatum quum offendisset ille incredibilem, imprimis frequentiam obstupuit luminum, tam crebra enim undique simul demissa & exorta perhibentur fuisse, iísque inter se positis & sedibus distincta, & composita in quadrum & orbiculatim, ut illud inter celebrata literis & eximia spectacula fuerit unum. Postero die illam invitans vicissim, splendorem illum & accuratum paratum est enixus superare. Utrobique inferior, & victus in his ipsis, primus derisit cœnæ suæ sordes & rusticitatem.

Figura Cleopatræ non erat, ut perhibent, per se usque adeò incomparabilis, neque ut obstupefaceret spectatores, sed habebat aculeos consuetudo inevitabiles, formáque cum sermonis illecebris, & morum simul circumfusæ consuetudinem veneres stimulum aliquem infligebant. Ad hæc loquentis voci inerat suavitas ac linguam sicut multarum organum fidium promptè ad quemlibet sermonem vertens, perpaucis sanè barbaris per interpretem, plerisque dabat per semetipsa responsa, ut Æthiopibus, Troglodytis, Hæbræis, Arabibus, Syris, Medis, Parthis. Multarum insuper linguas aliarum gentium dicitur tenuisse, quum antecessores ejus Reges ne Ægyptiam quidem percipere sustinuissent; nonnulli etiam desissent Macedonicam.

App. bel. civ. lib. 5. Ita ergo cepit Antonium, ut jussa ejus omnes exequerentur, nullo jam respectu humani juris aut divini, nam & sororem, ipsa Cleopatra rogante, Arsi-

Arsinoen, apud Miletum Dianæ Leucophrynes, supplicem Antonius immissis percussoribus sustulit. Alii eam Ephesi in templo Dianæ supplicem occisam referunt. LAGIDAR an. 283. Joseph. Ant. l. 15. c. 4.

Serapionem Cypri Præfectum, quia auxilia Cleopatra inconsulta Cassio miserat, Tyri supplicem in templo Asyli prærogativâ ab Antiocho Evergete donato, Tyrios jussit Reginæ dedere. Similiter & Aradios alium quemdam supplicem pariter in Asylo, quem illis concesserat Seleucus Callinicus, hic autem quum Ptolemæus Cleopatræ frater navali prælio in Nilo victus à Cæsare nusquam comparuisset ampliùs, se Aradiis vendicarat pro Ptolemæo. Id ibid. Hist. Seleuc. pag. 321. Ibid. Pag. 57.

Sacerdotem quoque Ephesiæ Dianæ Megabizum, quòd Arsinoen ejus sororem, tamquam Reginam hospitio excepisset, duci jussit, sed Ephesiis ipsi Cleopatræ pro eo supplicantibus, dimisit hominem. App. ut sup.

Cleopatra] ex urbe Tarso domum reversa est & Antonius in Syriam profectus, interea Fulviæ ejus uxori in Italia cum Octaviano contentio intervenit quæ ad bellum apertum illos duxit. E Syria in Phœnicen descendit Antonius, & quum gravissima populis indixisset tributa divisis in hiberna copiis, in Ægytum ad Cleopatram abiit. Id. ibid.

Antonius à Regina exceptus splendidè, hyemavit ibi sine insigniis Imperii, habitu & more privati, sive tamquam in alieno Imperio civitatéque Regia, sive ut in hybernis festos dies celebraret. Sepositis enim curis, & semotis Ducum officiis, pro habitu patrio sumpsit stolam Græcanicam quadrangulam & calceamentum album Atticum, quo tum Atheniensium, tum Alexandrinorum Sacerdotes utuntur, vocántque Phæcasium: progrediebatúrque tantùm ad templa, aut gymnasia, aut Philosophorum conventicula, cum Græcis consuetudinem habens, in obsequiis Cleopatræ, propter quam potissimùm aiebat sibi eam peregrinationem susceptam. Lagid. 284. Cleop. 5. Id ibid.

Dum verò Antonius in adolescentis otiosi oblectamenta & ludos absumeret & per luxum profunderet tempus. Erat enim congressus quidem illis vitæ, quam inimitabilem vocabant invitabántque in dies se invicem incredibili sumptuum profusione: nam quum quidam Medicus induceret amicum ut splendorem & paratum unius cœnæ contemplaretur, ut ille inter alia multa, apros octo vidit assari, numerum miratus est convivarum: tunc risit coquus, & dixit non esse frequentes convivas, sed circa duodecim: verùm quoque ferculum ponendum in vigore, qui momento deflorescat: Etenim fieri posse, è vestigio ut cœnare Antonius velit, vel paulò pòst, vel fortè tradunt tempus poculo poscendo, vel sermone aliquo illato. Unde non una, ait, sed parandæ sunt cœnæ. Si quidem difficile conjectu tempus est. Plutarch. in Anton.

At Cleopatra blandiendi artem multifariam partita, & seriis intento & ludo semper novam aliquam objiciebat voluptatem & oblectamentum, quo lactabat Antonium, neque noctu neque interdiù ab eo discedens, Etenim ludebat cum eo alea, potabat, venabatur, in armis se exercentem spectabat, noctu assistentem januis & fenestris popularium, atque in eos qui intùs erant, dicta jacientem, per plateas comitabatur, & cum eo vagabatur veste ancillari tecta. Namque ejuscemodi cultu ornare se ille elaborabat. Unde frequenter dictis, frequenter etiam verberibus mulctatus regrediebatur. Id. ibid.

Quamvis esset autem suspectus plerisque Antonius, gaudebant tamen illius ludo & vernilitate Alexandrini, atque alludebant, lætíque dicebant non inscitè neque inconcinnè tragicam personam eum adversus Romanos sumere, comicam adversus ipsos, at multos illius ludos planè ineptum sit referre. Quum verò piscans aliquando, quòd infœlix esset in capiendo, præsente Cleopatra, stomacharetur, jussit piscatores urinantes antè captos pisces clam hamo suo affigere. Ut bis aut ter traxit, non fefellit Reginam, mirari autem fingens se illam rem narravit amicis, oravítque ut postero die spe- Id. ibid.

 cta-

LAGIDAR. an. 284. ctatum venirent. Ubi frequentes conscenderunt naves piscatorias, & hamum Antonius demisit, imperavit uni ex suis ut præveniens & adnatans salsamentum Ponticum annecteret hamo. Quum prædam Antonius habere putans subduxisset, calamum consecuto scilicet risu. Nobis da calamum, inquit, Imperator, Pharitis & Canobitis Regibus: venatio tua, urbes, Reges, Provinciæ sunt.

Id. ibid. Hujusmodi nugas & pueriles ludos agentem Antonium duo occupant nuntii unus à Roma, L. Fratrem ejus & uxorem Fulviam cum Cæsare bellum gessisse & perditis rebus profugere ex Italia: alter nihilo hoc lenior Labienum cum Parthis Provincias Romanas occupare vix tandem excitatus ex somno contendit in Parthos, processitque ad Phœniciam, Tyrum usque, sed eam deseruit, & Sexti Pompeii prætexens bellum in Italiam se ducentis navibus vertit: Fulviæ uxori occurrit, bellúmque contra Cæsarem suscipit, sed Fulvia Sicyone mortua, pax inter eos per Octaviæ sororis Augusti matrimonium inita est, non dissimulabat quidem habere se Cleopatram: inficiabatur tamen, atque ratione adhuc hactenus certè luctabatur contra Cleopatræ amorem.

Plutarch. Appian. Dio Cass. Antonius diviso inter Cæsarem Romano Imperio, ita ut Orientales omnes trans sinum Ionium regiones usque flumen Euphratem Antonio cederent, & ille ad Parthorum progressum cohibendum P. Ventidium in Asiam præmisit qui Ciliciam & Syriam deinde recuperavit.

Joseph. Ant. l. 14. c. 25. Herodes Antipatri Idumæi filius Malchi Arabum Nabatæorum Regis perfidiam fugiens, versus Pelusium properavit, ubi nautis eum non recipientibus qui navigaturi erant Alexandriam, à magistratibus loci honorificè eò est deductus ad Cleopatram. Illa tamen detinere ibi eum non potuit Romam properantem, ubi Antonio denarravit ea quæ sibi & familiæ suæ in Judæa contigerant, Herodes Antonii interventu à Senatu Judææ Rex declaratus est.

Lagid. 285. Cleop. 6. App. bel. civ. l. 5. Antonius ad bellum Parthicum profectus, Athenis hibernavit cum Octavia ex qua suscepit filiam, sicut antea Alexandriæ, cum Cleopatra, magno itaque cum luxu & voluptate Octaviæ, quæ excellentiæ formæ gravitatem & prudentiam haberet adjunctam, Athenis exacta hieme, Octaviam remisit in Italiam ne sui in Parthico bello periculo consors esset.

Dio l. 48. Eutrop. Orosius. In Syriam profectus Antonius, celeberrima contra Parthos à Ventidio ejus Legato obtenta est victoria mense Junio in qua Pacorus Orodis Parthorum Regis occisus est, recuperatísque quas occupaverant Provincias Parthi, Antonius Athenas ad hiemandum reversus est, in quam urbem accersivit Octaviam uxorem ut iterùm cum illa hyemem transigeret, & Ventidium Romam ad triumphum misit.

Lagid. 286. Cleop. 7. Dio l. 48. Ineunte vere Antonius ex Athenis solvens cum Octavia sorore Tarentum trecentis navibus dives appulit, ut Cæsari contra Sextum Pompeium ferret auxilium, quod quum recusaret Cæsar, exasperatus est Antonius, Octaviam ergo misit ad fratrem ut arbitra intra utrumque foret, & quum res pluribus necessitudinis vinculis fuisset composita, Antonius Octaviam prægnantem à Corcyra in Italiam remisit ob belli pericula, & in Syriam profectus est.

D. Epiph. de Mens. & pond. Interim Cleopatra Bibliothecam, quum percelebris illa Regum Ptolemæorum sub Julio Cæsare incensa fuisset, alteram in eodem loco ædificari jussit, quæ prioris filia appellata est, & ut illam Antonius augeret, Bibliothecas, quæ Pergami erant in quibus essent ducenta millia simplicium librorum, Reginæ postea donavit.

App. lib. 5. Dio l. 48. Nihil hoc anno Antonius in Syria memoratu dignum egit, nam eundo in Italiam & inde revertendo Antiochiam totum ferè annum exegit, Sosio Syriæ gubernatore quieto, ne Antonium re gesta offenderet.

Diù

Diu dormitans Cleopatræ amor, qui ſopitus melioribus conſiliis atque extinctus videbatur, eluxit ex integro, nam omnia honeſta tum repellens conſilia, Fonteium Capitonem ad Reginam in Syriam adducendam miſit, ut autem venit, ſtatim illa cogitavit: quo modo illam Provinciam faceret ſuam, Syrorúmque Optimates apud Antonium criminata eſt, & interfici eos ſuadebat, ut eo modo faciliùs cujuſque poſſeſſionum fieret Domina. Lyſaniam Ptolemæi Mennei filium ſtudere eum rebus Parthicis cauſata, interficiendum curavit, ejúſque Regnum ab Antonio accepit. LAGIDAR. an. 287. Cleop. 8. Plut. in Ant. Joſeph. Ant. l. 15. c. 4.

Alexandra Herodis Judææ Regis ſocrus, quum iniquiſſimè ferret contemptum Ariſtobulum filium, quod eo ſuperſtite, aliunde vocatus Pontificatum uſurparet, ſcripſit Cleopatræ per quemdam fidicinem ut Pontificatum filio ſuo petat ab Antonio, ſed illo rem negligente, Dellius Antonii amicus matri ſuaſit ut Ariſtobuli & Mariamnes effigies ad Antonium mitteret. Hic verò indecorum ſibi ratus puellam Herodi nuptam accerſere, atque etiam Cleopatræ ſuſpiciones vitans, ſcripſit ut aliquo honeſto prætextu Alexandra filium ad ſe mitteret; ſed poſtquam hæc relata ſunt Herodi, pontificatum Ariſtobulo conceſſit. Joſeph. Ant. l. 15. c. 2.

Quum Phraates Parthorum Rex Orodem patrem occidiſſet Primorum permulti ab eo partim ad Antonium profugerunt, inter quos vir illuſtris & potens Monæſes, quem deinde remiſit Antonius ſub ſpem pacis dum ad bellum contra Parthos ſe compararet, & ut illud iniret ad Euphratem profectus eſt, quem nullo præſidio teneri exiſtimabat, ſed ubi illum diligenter cuſtoditum cognovit, mutata ſententia in Armeniam ut inde in Mediam contra Artavaſdem Regem tranſiret, ire ſtatuit. Dio lib. 49.

Itaque in Ægyptum remiſſa Cleopatra per Arabiam profectus eſt in Armeniam, cujus erat Rex Artabazes Tigranis filius Artavaſdis Medorum Regis inimicus, ſed Artabazes duplo quàm recta erat via ampliùs, per montes, invia ínque gyrum conducendo: ſed quum Antonio hybernandum eſſet in Armenia & exercitus ex itinere octo millium ſtadiorum reficiendus, ac priuſquam moverent ex hybernis Parthi, occupanda veris initio Media, moram non ſuſtinuit, ingreſſus in illam infeliciter pugnavit, & ſub ſpecie pacis malè à Parthis obſervatæ cum maximo damno in Syriam perfugit. Lagid. 288. Cleop. 9. Florus. l. 4. Juſtin. l. 42.

Itaque quum hoſtes ei non ampliùs graves eſſent, quaſi mente alienatus, atque ex medicamento aut præſtigiis Cleopatram perpetuò reſpectans, plus ad maturiùs revertendum quàm ad conſervandos milites intentus rediit Antiochiam, properans cum Ægyptia Regina hybernare. Paucis comitatus deſcendit ad mare, atque in caſtello inter Berytum & Sidonem poſito (Leuce come appellatur,) ſubſtitit, ut Cleopatram operiretur: cujus anxius morâ languebat. Plut. in Anton.

Ibi ſe ſtatim contulit in vinum & crapulam. Intolerans tamen tractus convivii exurgebat inter pocula, ac crebrò exiliens ſpeculabatur, quoad illa eſt in portum delata. Tulit ea militibus magnam vim veſtium & pecuniam. Sunt qui dictitant veſtem Antonium ab illa ſumptam & pecuniam de ſuo, ut ſi illa dediſſet, diviſiſſe. Ex pecunia viginti quinque drachmas ſeu denarios ſingulis legionariis, ac ratam aliis portionem dedit, & quum pecunia ipſa non ſufficeret, multam ei etiam amici contulerunt, multam à ſociis exegit. His actis Antonius in Ægyptum abiit. Ibid. Dio l. 49.

Octavia inſtituerat in Syriam ad Antonium navigare, Athenáſque venit, interea Artavaſdes Medorum Rex, cui diſſenſio inter Phraatem Artabazem interceſſerat per Polemonem Ponti Regem in bello ab eo captum, vocavit Antonium, omnes ei opes offerens in belli ſocietatem. Quæ Legatio Antonio admodum grata fuit indéque magna ſpe inflatus, ſtatuit iterùm per Armeniam pergere, conventóque ad Araxem amnem Medo, tum bellum movere. Lagid. 289. Cleop. 10. Plut. in Ant. App. l. 5.

LAGIDAR. an. 289. Id. ibid. Quare scripsit ad Octaviam Athenis immorantem, ut ibi præstolaretur, significans ei expeditionem suam. Illa quanquam id ægrè tulit, & odorata est prætextum, quæsivit per literas tamen quò mitti vellet, quæ attulerat ei. Attulerat autem multam vestem militarem, magnum numerum jumentorum, pecuniæ & munerum Ducibus amicísque ejus, insuper duo millia delectorum militum in cohortes prætorias insignibus armis exornatorum. Hæc Niger quidam Antonii amicus ab Octavia missus exposuit ei; & addidit meritas convenientésque laudes. Antonius dona Octaviæ, cùm alia, tum milites, quos in hunc ea finem à fratre petierat, accepit.

Id. ibid. Cleopatra conferre secùm pedem animadvertens Octaviam veritáque ne cum gravitate morum & Cæsaris potentia, placidam adjungens consuetudinem, & Antonii observantiam, insuperabilis esset & semel potiretur viro, deperire simulabat se Antonii amore, ac corpus tenui victu deducebat. Obtutus oculorum ejus adeunte illo obstupefactus, marcescens abeunte & dejectus simulabatur. Moliebatur subinde videri lachrymari, lachrymas verò quasi illum falsura citò detergebat & occultabat. Hæc agebantur parante illo profectionem ad Medum.

Id. ibid. Inservientes autem assentatores Cleopatræ increpabant Antonium ut durum ac ferreum qui immeritò perderet feminam ex illo pendentem uno & solo: Octaviam enim rebus postulantibus fratris gratia junctam ei fuisse & nomine frui uxoris; Cleopatram verò, tam multorum Reginam mortalium pellicem Antonii nominari: neque eam hoc defugere vel dedignari nomen, quo ad aspicere illum & unà liceat vivere, quo si orbaretur, non ducturam ultrà spiritum. In tantum denique molliverunt & effœminarint hominem ut verens ne mortem sibi consciceret Cleopatra omissa profectione ad Medum, Dio l. 49. Alexandriam regressus sit; atque ita deinde magis adhuc amori & imposturæ Cleopatræ servivit.

Joseph. Ant. l. 15. c. 3. Herodes Alexandram socrum jussit intra Regiam contineri ne res turbaret, quod ejus animum exasperavit, quare misit ad Cleopatram literas præsentem rerum suarum statum deplorans & rogans ut opem aliquam sibi afferat. Illa jussit eam unà cum filio Aristobulo clam in Ægyptum ad se confugere, quod consilium placuit, móxque tale quiddam comminiscitur. Paratis duabus sandapalis in has se & filium inclusit, jussit famulis consciis, ut noctu has afferrent: erat autem mare petendum, ubi paratum stabat navigium quod eos in Ægyptum deveheret.

Id. ibid. Hæc apud Sabbionem amicum Alexandræ Æsopus ipsius servus effutivit, putans eum non esse inscium ejus consilii, quo cognito Sabbion, qui hactenus inimicus erat Herodis, suspectus quasi socius insidiarum quibus Antipater veneno sublatus est, arripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium Regiæ benevolentiæ, ad eum insidias socrus detulit, at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non ausus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odii tali ansa præbita: quare simulata magnanimitate volebat per clementiam videri indulgentior.

Plut. in Ant. Porrò Octaviam, quæ ludibrio est visa, ut redux ex Athenis fuit, domum suam jussit Cæsar migrare, sed negavit, illa domum se viri lecturam, in ea igitur, ut si præsens esset, habitavit, & liberorum ejus non modò ex se, sed ex Fulvia editorum honestam & magnificam curam egit.

Dio l. 49. p. 403. Mortis interea Sexti Pompeii, jussu M. Antonii patratæ nuntius, Romam est allatus, Cæsar statim Antonio currum ante rostra & statuas in templo Concordiæ posuit. Nam adhuc fingebat se ejus esse amicum, eúmque de Parthica clade consolatus est, invidiámque adversus se victoriæ Sexti Pompeii & honorum ob eam decretorum nomine, obortam exposuit.

An-

Antonius qui ultionis causam contra Artabazem Armeniæ Regem dilataverat, quærens occasionem in Armeniam ad eum proficisci statuit, ineuntéque vere cum Cleopatra ex Ægypto discessit, Artabazes autem ad eum venire noluerat, etiam si per Dellium in matrimonium filiæ illius pro Alexandro filio poposcisset. LAGIDAR. an. 290. Cleop. II.

Alexandra filio Aristobulo aquis immerso, vindictæ contra Herodem desiderio accensa, per literas Regis insidias Cleopatræ indicaverat, simúlque filii sui miserabilem interitum. Illa verò jam dudùm adjuvandi eam cupida, & miserta mulieris infortunium non secùs quam proprium curavit hoc negotium: nec destitit incitare Antonium ad ulciscendam necem juvenis, indignum facinus dictitans Herodem ope ejus alieni juris potitum in legitimam Regum stirpem tam insolenter debacchari. His permotis Antonius postquam Laodiceam Syriæ pervenit, accersivit ad se Herodem dicturum causam de objecto necis Aristobuli crimine. Joseph. Ant. l. 15. c. 4.

Herodes Cleopatræ odium metuens indesinenter Antonium contra se irritantis, ad illum venit, muneribus placavit, & crebris colloquiis indignationem Antonii leniit, ut minùs posthac ponderis haberet apud eum Cleopatræ instigatio, negabat enim Antonius oportere Regem facti sui rationem reddere, alioqui ne Regem quidem futurum, sed dato illi semel honore, etiam liberam potestatem permittendam esse: ídque ipsum etiam Cleopatræ aiebat conducibile, si non multum se misceret alienis imperiis. Id. ibid.

Honos ab Antonio Herodi habitus est, ad consessúmque sæpè ille adhibitus & ad quotidiana convivia, ídque non cessante à criminationibus Cleopatra quæ capta ejus regionis cupidine, quò Regnum id sibi usuparet, omnibus modis quærebat eum perdere. Sed quia justum se præberet Antonius nihil posthac expectandum gravius existimabat & brevi in Judæam constabilito tam Regno quàm amicitia, nec relictam Cleopatræ cupiditatem ullam spem, quando Antonius pro ejus postulatis Cœlesyriam concessisset, hac conditione, ne posthac Judæam peteret, & deducto aliquantisper Antonio contra Parthos eunte, Herodes in Judæam reversus est. Id. ibid.

At quum Cleopatra non desineret in omnes incitare Antonium, quem hortabatur, ut auferens cuique suam dynastiam ipsi contribueret, flagitans etiam ab eo Judæam simul & Arabiam, Antonius Cleopatræ amoribus irretitus partes de Herodis & Malchi ditionibus, ablatas ei largitus est, nempe Judææ regionem quæ balsamum gignit & Arabiam Nabatæam Malchi Regis, quantùm ad Oceanum vergit. Adhæc Phœniciæ partem scilicet urbes quotquot sunt intra fluvium Eleutherum usque Ægyptum: præter Tyrum & Sidonem, quas jam inde à majorum ætate sciebat esse liberas. Id. ibid.

Hæc assecuta Cleopatra & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum usque Euphratem prosecuta revertitur: obitérque adita Apamia & Damasco Cœlesyriæ primaria urbe; etiam Judæam ei libuit invisere: ubi excepta ab Herode, concessam sibi Arabiæ partem, & Hierichuntini agri reditus ei locavit. Is & balsamum fert, quod unguentorum longè preciosissimum ibi tantùm provenit, & eximiarum palmarum vim maximam. Id. cap. 5.

Per hæc negotia contracta majore cum Rege familiaritate concubitum ejus appetiit, mulier natura intemperans & dedita libidini, ac fortè etiam amore tacta nonnihil: quamvis verisimile sit per stuprum quæsitam occasionem struendis insidiis. Sed illa amorem prætexebat. Herodes autem jam antè ei parùm amicus quòd nosset infestam ex æquo omnibus: tum verò etiam abhorrens tam prostratam impudentiam, & rejecturus si petulantiùs pergeret, renuit. Id. ibid.

Deinde cum amicis consultavit, nam habens eam in sua potestate, debe- Id. ibid.

LAGIDAR. an. 289. ret occidere. Sic enim multis molestiis levare posse eos quibus vel hactenus infensa fuerit, vel in posterum futura sit, quum & ipsi Antonio id fore utile, quandoquidem nec illi fida futura sit, si in quam temporum difficultatem delapsus, opera ejus opus habeat. Huc procliviorem cohibuerunt amici indignum censentes, hominem in magnis negotiis in manifestum se periculum conjicere, & obsecrantes ne quid ageret temerè, non enim hoc laturum Antonium, quamtumvis ei hoc approbetur consilium.

Id. ibid. Quin hoc ipso augendum ejus desiderium, quod per vim atque insidias amisisse eam videbitur; nec superesse vel mediocrem excusationem, quin mulier sit omnium ejus ætatis longè honoratissima, & si quid utilitatis ex ejus nece possit existere, conjunctum sit cum Antonii injuria, unde facilè apparere quàm magna & immedicabilia mala exoritura sint in Regno & familia Regis ipsius, quum nihil vetet recusata illius illicita postulatione, res pro præsenti statu rectè deponere. His deterrentes & periculum probabilius rationibus ostendentes, cohibuerunt eum à tanto facinore. Ille placata muneribus & omnibus obsequiis Regina, Pelusium eam usque deduxit.

Dio l. 49. Paterc. l. 2. Oros. l. 6. Antonius quum in Armeniam pervenisset, misit iterùm Dellium ad Artabazem qui eum convenire declinabat, se illum in bello Parthico decepisse sciens, sed Antonius partim sociorum opera persuadendo, partim copiis terrendo, quum & scriptis & actis ejus se amicum omninò ostendisset, eò vix tandem adduxit, ut in castra sua veniret: tunc comprehensum, primùm absque vinculis circum castella, in quibus thesauri erant repositi, circumduxit, spe eorum sine certamine potiundi simulans se eum non alia de causa captivum habere, quàm ut ab Armeniis pro liberatione ejus pecuniam colligeret.

Dio ibid. Joseph. l. 15. c. 5. Custodes gaza ei non obtemperarunt, sed Armenii arma sumpsere, & Artaxiam maximum natu inter filios ejus Regem illius loco constituerunt, & Antonium aggressus Artaxias cum omnibus copiis quas colligere potuere commisso prælio superatus est, & ad Parthos confugere coactus Antonius argenteis Artabazem catenis vinxit, quia nimirum turpe erat Regem in vinculis habere ferreis, universam Armeniam partim vi, partim deditione in suam potestatem accepit, indéque magnam vim auri argentíque abstulit, cum uxore Artabazis, filiis, & plurimis Satrapis.

Plut. in Ant. Dio ibid. His perfectis, Artavasdis Mediæ Regis filia, arctioris amicitiæ causâ filio suo in matrimonium per Legatos impetrata, relicto in Armenia exercitu magnam prædam Artabazem cum conjuge & liberis secum ducens, in Ægyptum reversus est, eósque inter alios captivos ante se in triumpho Alexandriam introduxit curru ipse invectus. Qua potissimum re P. Romanum offendit, quòd prima patriæ ornamenta in gratiam Cleopatræ deferret.

Dio ibid. Artabazem cum suis, aureis in vinculis ad Reginam in medio populi, tribunali argento obducto, auratáque sella sedentem adduxit. Armenii autem neque supplices ei facti sunt, neque in genua conciderunt (quamquam & minis & promissis hoc crebrò juberetur,) sed nomine eam suo compellaverunt, atque ideò magnos quidem habere spiritus existimati, duriús autem propterea tractati sunt.

Plut. in Ant. Dio ibid. Antonius Alexandrinis epulum deinde præbuit, ac in concilio populi Cleopatræ, ejúsque liberis, propter se sedem dedit, habitáque ad populum quadam oratione, Cleopatram Reginam Regum, Ptolemæum, Cæsarionem cognomine, Regem Regum appellari jussit, iísque Ægyptum & Cyprum alia à priore divisione instituta (nam Cleopatræ antea illius Insulæ partem dederat) Plut. in Anton. addixit. Illam verè Cæsaris superioris conjugem fuisse dicebat, hunc ejusdem legitimum filium; fingebátque se studio ejus Cæsaris adductum hæc facere, quo Octavianum, non natum ejus, sed adoptatum filium, in invidiam adduceret.

Libe-

Liberis autem suis ex Cleopatra natis, Ptolemæo natu minori Syriam, Phœniciam & Ciliciam & omnes eis Euphratem usque ad Hellespontum regiones: Cleopatræ autem Africam Cyrenaicam: Alexandro fratri eorum quem Jotapa Medorum Regis filiæ desponderat, Armeniam & alias trans Euphratem, usque in Indiam promittens, quasi jam eas occupasset, largitus est. Neque verò Alexandriæ hæc modò egit, sed Romam quoque perscripsit. LAGIDAR. an. 289.

Hos Antonius filios, Reges Regum appellavit, & produxit cultu Alexandrum Medico, tiara directa & cidari cultum, Ptolemæum crepidis, chlamyde, & causia ornatum diademate redimita. Hic enim Alexandri successorum cultus, ille Medorum erat & Armeniorum. Mox quum salutassent parentes pueri, hunc Macedones, illum Armenii stipavere. Nam Cleopatra quidem & tunc & aliàs in publicum progrediens, stolam Isidis sacram sumebat, atque novæ Isidis nomine responsa dabat populis, & numismata ejus inscribebantur ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΘΕΑ ΝΕΩΤΕΡΑ. Regina Cleopatra Dea nova. Iid. ibid.

Antonius relicto in Armenia exercitu, vere ex Ægypto discessit, ad Araxem fluvium profectus, quasi Parthis bellum illaturus, satis habuit cum Medorum Rege societatem vinxisse, cujus ratione mutua sibi auxilia, Antonius Medo contra Parthos, Medus Antonio adversus Cæsarem spoponderunt; militésque nonnullos ejus rei causa permutaverunt, & Antonius Medo parte Armeniæ recens occupatæ tradita, nam Polemoni minorem Armeniam Legationis ab eo ad societatem hanc conciliandam susceptæ præmium donavit, filiam ejus Jotapen ut Alexandri conjugem futuram & signa militaria, quæ amissa in Statiani pugna fuerant, recepit. Lagid. 290. Cleop. 12. Iid. ibid.

Interea Cæsar Octavianus in Senatu accusavit Antonium, hic verò per epistolas se deffendebat; sed quum Cæsaris criminationes Antonius duras existimaret, ad bellum se paravit, & extemplo Canidium ex Armenia cum sedecim Legionibus ad mare descendere imperavit. Ipse trahens secum Cleopatram concessit Ephesum, quo classis undique cogebatur. Iid. ibid.

Antonius Domitii & quorumdam aliorum consilio præcepit Cleopatræ ut in Ægyptum navigaret, atque exitum ibi aspectaret belli. At illa novam, interprete Octavia, timens reconciliationem, induxit ingenti mercede Canidium, ut pro se apud Antonium ageret, demonstrarétque ei, neque æquum esse summoveri bello mulierem quæ tantùm conferret auxilii (nam ducentas naves onerarias dederat & xx. millia talentum, ac commeatum toti exercitui præbebat,) neque ex usu ejus esse ut frangerentur ea re Ægyptiorum animi, qui virium navalium magnam partem efficerent: neque verò alioqui videre cui sociorum Regum prudentia concederet Cleopatra, quæ tantum Regnum tam diù gubernaverat sola atque ex diutino ipsius usu magnas res didicerat tractare. Hæc obtinuerunt, ac coactis copiis navigarunt ubi genio indulsere. Plut. in Anton.

Ut enim Regibus, dynastis, tetrarchis, gentibus & civitatibus inter Syriam, Mæotim, Armeniam, & Lauria positis, indictum omnibus fuit ut mitterent deportaréntque apparatum bellicum: ita injunctum cunctis qui ludicram artem faciebant occurrere. Per multos dies Insula tibiis & cantu personavit. Id. ibid.

Hinc navigavit Athenas Antonius, ubi de integro effudit se in ludos & spectacula. Æmulatione autem Cleopatra, Octaviæ honorum, quos ibi acceperat (nam Octaviam Athenienses imprimis habebant caram), prosecuta est multis congiariis populum. Illi invicem decretis huic honoribus, Legatos domum ad Plebiscitum ei deferendum miserunt, inter quos Antonius fuit, ut potè civis Atheniensis. Id. ibid.

Belli inter Cæsarem & Antonium hæ fuerunt causæ ac prætextus. Accusabat

LAGIDAR. an. 292. Cleopa. 13. Dio lib. 50. bat Antonius Cæſarem quòd Lepidum magiſtratu detruſiſſet: Provincias & exercitum, cùm Lepidi, tum Sexti Pompeii ſibi vindicaſſet quæ debuerant communia ambobus eſſe: horum dimidiam partem poſtulabat, ac militum etiam, quos ex Italia, utrique communis Cæſar delegerat.

Cæſar Antonio inter alia objiciebat, quòd Ægyptum, ſorte ſibi non datam obtineret, quòd Pompeium à ſe ultrò dimiſſum (ſic enim ferebat) occidiſſet: quòd Artabaze per fraudem capto, ìnque vincula conjecto, infamiam magnam P. Romano aſperſiſſet: manubiarum etiam partem dimidiam poſcebat: ac omnium maximè Cleopatram ei liberóſque ex ea ſuſceptos, ac donatas his regiones exprobrabat: ídque præcipuè, quod Cæſarionis nomen filio Cleopatræ indidiſſet & eum in Cæſaris familiam retuliſſet.

Ibid. Quum Cn. Domitius & Soſius Antonianarum partium uterque fautor Conſulatum accepiſſent, palam ad bellum deſcenderunt, illi autem poſt multas cum Octaviano Cæſare contentiones, clanculùm ad Antonium ſe receperunt, eóſque reliquorum Senatorum multi ſecuti ſunt. Eo cognito Cæſar, quum eos à ſe ultrò emiſſos dixiſſet, ne propter aliquam injuriam deſertus videretur, reliquis etiam qui vellent ad Antonium abire, ut tutò id facerent, permiſit.

Plut. in Anton. Mox illi, ubi ad Antonium pervenerunt, Antonius palam bellum ſuſcepit, & Octaviæ ſorori Cæſaris, uxori ſuæ repudium diinci juſſit, Romámque certos miſit illam qui domo ſua pellerent, exiiſſe memorant eam, trahentem ſecum omnes Antonii liberos, præter natu maximum ex Fulvia genitorum; ille enim agebat apud parentem. Plorabat illa & lamentabatur, quod una ex belli cauſis ipſa quoque videretur. Populum verò Romanum miſerebat non ita illius, ut Antonii, atque impenſiùs eos qui Cleopatram viderant, neque forma Octaviæ, neque ætatis flore præcellentem.

Id ibid. Cæſar celeritate & mole Antonii apparatus nuntiata trepidavit ne bellare illa æſtate cogeretur. Etenim multa deficiebant eum & homines pungebant pecuniæ exactiones: unde tumultus in Italia. Quare numerant in maximis Antonii peccatis belli procraſtinationem.

Dio l. 50. Compenſaverunt diſceſſum Domitii & Soſii ad Antonium, Titius & Plancus, quos Antonius & inter primos in honore habuerat, & omnium ſecretorum ſuorum conſcios fecerat: nam à Cleopatra ſuggillati quòd plurimùm fuiſſent adverſati ne bello intereſſet, perfugerunt ad Cæſarem & teſtamentum Antonii detexerunt, id enim obſignaverant. Tabulæ depoſitæ apud virgines Veſtales erant. Plut. in Anton.

Has ut accepit Cæſar recitavit in Senatu, exagitans quòd de funere ſuo ſtatuerat: nam præſcripſerat ut corpus ſuum etiamſi in urbe deceſſiſſet, per Dio lib. 50. forum elatum Alexandriam mitteretur ad Cleopatram, ſed ægrè ferebat Cæſar quòd Antonius hoc teſtamento Cæſarioni teſtimonium faceret, illum eſſe verè Cæſaris filium; ſuis autem ille ex Cleopatra filiis immenſa munera dabat. Hæc tantùm indignationem apud omnes excitarunt, ut reliqua etiam quæ vulgò jactabantur, vera eſſe crederent: nempè Antonium, ſi rerum potitus foret Romam Cleopatræ dono daturum ac Imperium in Ægyptum tranſlaturum.

Plut. in Anton. Calviſius Cæſaris neceſſarius, multa etiam exprobravit Antonio, ſed Antonii amici Romæ ſupplices prenſabant populum. Unùm etiam de ſuo miſerunt Geminium, rogatum Antonium, caveret ne abrogaretur ſibi Imperium, & hoſtis P. Romani declararetur. Geminius ut appulit in Græciam: Cleopatræ ut pro Octavia agens, ſuſpectus fuit, ab illáque inter cœnandum laceſſitus, quam ob rem veniſſet, expromere, omnia recta fore reſpondit, ſi abſceſſiſſet Regina in Ægyptum, quúmque illius iram timeret, brevi pòſt, fugam capeſſens, Romam ſe recepit. Dio l. 50.

Ut ſatis paratus Cæſar fuit, in Cleopatram bellum eſt decretum, Anto-

tonio

tonio verò Consulatus, ad quem designatus erat, ademptus est, & etiam Imperium, cujus mulieri arbitrium permisisset. Addidit Cæsar medicamentis Antonium potionatum, ne in sua quidem esse potestate. Adeo enim hunc mancipaverat sibi Cleopatra ut eum Gymnasiarcham Alexandrinorum effecerit, ab eo Regina ac Domina appellata sit, milites in suo satellitio Romanos habuerit, omnésque ii suis in clypeis nomen Cleopatræ inscripserunt. LAGIDAR. an. 292.

Ipsâ cum Antonio in forum prodibat, ludos cum eo curabat, cum eo judicia obibat, cum eo equitabat: in urbibus ipsa curru vehebatur, Antonius pedester cum Eunuchis sequebatur: idem Prætorium suum, Regiam nominabat: aliquando acinace se accingebat; peregrinóque vestitu utebatur: in aureo sedili & curru in publico conspiciebatur: Osiridem se & Dionysium, ipsa se Lunam & Isidem scribebant ac fingebant: quo magis præstigiis quibusdam ad insaniam ab ea adactus videbatur. Ipsa enim non Antonium modo, sed omnes etiam, qui in aliqua apud eum essent existimatione, hujusmodi incatenatione quasi usa constrinxerat, ut sibi ipsa Imperium in Romanos ausa sit sperarae: ac, si quid maximo jurejurando, affirmaret, jus quod esset ipsa datura in Capitolio juramentum fecerit. Id. ibid.

His de causis bellum contra Cleopatram decretum fuit, contra Antonium nequaquam, volebántque hoc ipsum ei crimen objici posse, quòd contra patriam, nihil à suis læsus, ipse ultrò bellum pro Ægyptia muliere suscepisset: proinde omnia quæ bello gerenda sunt necessaria, festinatò comparabantur: fuítque ejus belli apparatus longè prioribus omnibus major, multis utrique ad hoc bellum Provinciis auxilia subministrantibus. Id. ibid.

Cæsarem Italia omnis, Gallia, Hispania, Illyricum, Africa, excepta Cyrenaïca & ea quæ Boccho paruerat, parte, Sardinia, Sicilia ac reliquæ Insulæ prædictis terris continentibus vicinæ, adjuvare. Antonio regiones Asiæ continentis Romanis parentes, Thraciáque Græcia, Macedonia, Ægyptus, Cyrenaïca cum finitimis, Insulæ etiam propinquæ, Regésque & Principes ferè omnes, quotcumque tunc Antonio parentes Imperii Romani fines attingebant, alii ipsi, alii per suos opitulabantur. Tanta autem contentione uterque utebatur ut sociorum auxilia etiam Sacramento rogaverint. Id. ibid.

Antonius naves habebat bellicas non minùs quingentas, in quibus octo & decem ordinum frequentes erant superbè & ad triumphum exornatæ, peditum centum millia, duodecim equitum. Reges ei parentes in auxiliis erant Bocchus Africæ, Tarcondimotus superioris Ciliciæ, Cappadociæ Archelaus, Paphlagoniæ Philadelphus, Commagenes Mithridates, Sadales Thraciæ. Hi interfuerunt bello. Ex Ponto Polemon auxilia misit. Malchus item ex Arabia & Herodes Judæus: ad hæc Amyntas Lycaonum, & Dejotarus Galatiæ. A. Medorum etiam Rege submissa auxilia. Plut. in Anton.

Cæsari naves bellicæ 250. octoginta millia peditum & duodecim millia equitum quot hostibus. Id. ibid.

Herodes quidem Judææ Rex magno apparatu expediebat auxilium Antonio; sed ille hanc operam remisit negans sibi opus esse: verùm quia tam ex ipso quàm ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia; jussit in illum bellum vertere: nam & Regina hoc in rem suam fore existimabat, si alter ab altero mutuis attererentur cladibus. Igitur Antonii jussu reversus Herodes, domi continuit exercitum cum quo postea invasit Arabiam, & post acerrimum conflictum penes Judæos fuit victoria. Joseph. Ant. l. 16. c. 6.

Antonius quum ad Italiam cursum, ibi bellum inopinantibus adversariis gesturus ubi Corcyram veniens, vidisset Cæsaris naves actuarias, quæ ad speculandum præmissæ fuerant, apud Ceraunios montes stare, suspicatus eò Cæsarem cum tota classe venisse, in Peloponnesum revectus, Patris hiemavit. Dio lib. 50. Plut. in Ant.

 Vere

LAGIDAR. an. 293. Cleop. 14. Orof. l. 6. cap. 19. Vere inito nufquam Antonius progreffus eft, quòd focii navales procul ab ipfo hiemaffent; Cæfar autem Agrippam præmifit, qui multas onerarias naves frumento, atque armis graves, ab Ægypto, Syria, Afiáque ad fubfidium ad Antonium venientes cepit, & Methonam, ubi occifus eft Bogud rex, expugnavit. Cæfar his animo auctus Brundufio folvit, Ionium mare cum omnibus copiis trajecit, Actiúmque petiit, ubi claffis Antoninanæ major pars ftationem habebat, Corcyram occupavit.

Dio ibid. Simul atque Antonius de adventu Cæfaris cognovit, nihil cunctatus, cum iis quos habebat, Actium non multò pòft venit, collectis deinde viribus caftra non procul à Cæfare pofuit, & utraque ex parte finûs etiam equitatum fubfidio collocavit.

Dio l. 50. Eo tempore Agrippa Leucadem repentè advectus Infulam & naves quæ in ea erant, cepit, ac Patras: deinde & victo navali pugna Q. Nafidio, pòft Corinthum quoque recepit. Quæ quum eveniffent ac præterea. M. Titius & Statilius Taurus fubitò adorti equitatum Antonii fudiffent, fociúmque fibi Philadelphum Regem Paphlagoniæ adfciviffent, eum fequuti funt Amyntas Lycaoniæ & Dejotarus Galatiæ Reges, qui ad Cæfarem tranfierunt. Vell. Paterc. lib. 284.

Plutarch. Dio ibid. Cn. Domitius, qui folus Antonianarum partium numquam Cleopatram nifi nomine falutavit, infenfus Reginæ redditus, febre jam correptus minutum acatium confcendit atque, ad Cæfarem abiit, fed licèt graviter id ferret Antonius mifit ei tamen contra Cleopatræ fententiam generofè omnia impedimenta cum amicis & fervis. Domitius verò, illicò expiravit. M. Syllanus & Q. Dellius etiam defciverunt, & multi eorum exemplum fecuti funt: Antonius autem audacia perdita fuos in fufpicionem habuit.

Id. ibid. Interim Sofius fperans fe, fi L. Tauresium qui paucis cum navibus ftationem adverfùs Antonianos fervabat] ante reditum Agrippæ aggrederetur, poffe rem aliquam memorandam gerere; fub auroram repentè contra eum evectus eft, obfervata denfa nebula ne Tauresius navium fuarum multitudine prævifa fugeret, ac eum primo conflictu fugatum quum infequeretur, obviam facto fortè fortuna Agrippa, non modo non affecutus eft Tauresium, aut victoriæ fructum aliquem percepit, fed ipfe cum Tarcondimoto Ciliciæ Rege, aliífque multis interiit.

Plut. in Anton. Quia verò claffis Antonii nihil profperè gerebat, neque ad rem ullam maturè occurrebat, fubactus eft iterùm terreftres copias refpicere. Canidius quoque, qui præerat legionibus, fub ipfum difcrimen mutata fententia, autor fuit, ut Cleopatram remitteret, recedénfque in Traciam vel Macedoniam, decerneret terreftri Marte. Quippe Getarum rex Dicomes, magna manu oftendebat fe ei fubventurum. Neque verò effe infame fi exercitato bello Siculo, Cæfari mari cederet, fed abfurdum fi terreftrium certaminum Antonius peritiffimus, tot legionum non uteretur robore & apparatu, fed diftraheret & abfumeret in Claffem vires.

Ibid. Verùm enim verò extudit Cleopatra claffe ut bellum decerneretur, circumfpiciens jam tum fugam, componénfque res fuas, non ubi ad victoriam confuleret, fed unde expediret fugam rebus perditis quàm facillimè. Prodigia autem eam, ut ita fentiret, impulerant, propterea mœftitia ac infirmitate Cleopatra territa, Antonio quoque timorem injecerat. Neque verò aut furtim aut palam, fugientium more avehi ftatuerunt, ne fociis quoque metum incuterent; fed tamquam ad navale prælium inftructi, ut etiam fi quis obftare vellet, vi difceffum fibi conficerent. Dio l. 50.

Plut. in Anton. Poftquam decernere prælio navali deliberatum eft, reliquas naves extra fexaginta Ægyptias concremaverunt, optimas quafque & ampliffimas à triremi ufque ad decem ordinum naves complevit. Quum verò effent omnia jam inftructa, Antonius convocatos milites allocutus eft, deinde impofuit viginti millia peditum & duo fagittariorum.

Ibi

Ibi quidam ordinum ductor pedestrium certaminum sciens, qui complura prælia sub Antonio decertaverat, corpúsque cicatricibus habebat concisum, Antonio præsenti ejulans dixit. Quid, Imperator, hisce diffisus vulneribus & gladiis spem tuam profligatis in lignis reponis? Ægyptii & Phœnices in mari prælientur; nobis permitte terram, in qua assuevimus stantes occumbere vel vincere hostes. Ad ea nihil respondit; manu tantùm & vultu quasi excitans eum ut bono animo esset, præteriit, omni bona spe deposita. Nempe gubernatores vela, quum ea vellent relinquere, imponere in naves & portare secùm coegit, addens faciendum ne quis hostium fuga evadat. LAGIDAR. an. 293. Id. ibid.

Cæsar apparatum hostium conspiciens, ipse etiam se ad pugnam composuit, sed ubi consilium eorum ex aliis, ac maximè ex Dellio qui ab Antonii partibus ad ipsum confugerat, intellexit, conducto in unum locum ipse quoque exercitu, milites allocutus est. Dio l. 50.

Quatuor abhinc diebus grandi vento fluctuans mare, prælium interpellavit. Quinto die cælo sereno & tranquillo mari concurrere. Antonius cum Poplicola in dextro cornu egit, in sinistro Cælius, mediam aciem M. Octavius, & M. Justeius obtinuere. Cæsar sinistro præfecit Agrippam, dextrum ipse retinuit. Copias Antonii terrestres Canidius, Cæsaris Taurus in littore instructas tenuere quietas. Plut. in Anton.

Antonius auctuaria navi circumvectus, & adhortatus est milites, monens ob navium pondus, vel ut in solo stabiles pugnarent. Gubernatoribus imperavit, ut quasi in ancoris stantibus navibus, nihil se moventes incursum hostium exciperent, declinaréntque iniquitatem loci in faucibus loci. Cæsar dum classem lustrabat, navigio ad dextrum cornu vectus, quiescentes in angustiis miratus est hostes, si quidem stantium in ancoris erat navium species, ídque diù credens, sustinuit suas, quæ octo stadiis ab hostibus aberant. Id. ibid.

Jam hora erat sexta, IV. Nonarum Septembris, quum vento ex alto increbrescente cunctationem molestè ferentes Antonii milites, naviúmque suarum freti fastigio & amplitudine, sicut inexpugnabili, sinistrum cornu moverunt, cum quibus Cæsariani dimicaverunt: non autem datæ impressiones fuerunt, neque irruptiones navium, ita ut fuerit assimile pedestri prælio certamen, aut murorum oppugnationi: simul enim tres aut quatuor unam Antonii cingebant, tragulis & lanceis & contis & telis ignitis pugnabant. Antoniani ingerebant etiam catapultis ex turribus ligneis tela. Porrigente ad circumdandos hostes alterum cornu Agrippa, expandere contrà Poplicola suos conatus, à media acie sua divulsus est. Tumultuante hac, ac cum Aruntio dimicante. Id. ibid.

Sed quum jam dubio esset eventu certatum, tandem Cleopatra, quæ in ancoris post classem pugnantem stabat, quum non ferret diuturnam ac incertam eventus spem, diutiùs suspensa animi solicitudine, ancipitísque prælii exitus expectatione victa, signo suis dato, fugæ se dedit cum sexaginta navibus per medios pugnantes & secundo vento Peloponnesum petiit. Antonius simul atque navem Cleopatræ vela facientem, omnium oblitus, proditis & desertis illis qui pro ipso certabant atque animam profundebant, conscendit quinqueremem, Alexandro Syro, & Scellio solis comitibus, illam secutus est fugientem. Id. ibid.

Cleopatra perspiciens Antonium venire signum sustulit ex navi & Antonius illa exceptus est, neque aspexit illam, neque aspectus est ab illa, solitarius transiit in proram, atque ibi tacitus & cogitabundus consedit, ambabus manibus caput tenens: Cæsar autem emisit classis suæ partem, ut Antonium & Cleopatram insequeretur, quæ quum eos consequi non posset, reversa est: Liburnicæ tamen quædam Antonium sunt assecutæ, quas ille re- Id. ibid. Dio lib. 51.

LAGIDAR. an. 293. Plut. in Ant. pulit, posteáque, ad prius silentium rediit, eadem se componens figura. Ad Actium quum classis, Antonii diu fuisset oblectata, atque gravissimè ab insurgentibus in proram infestata fluctibus, tandem hora decima succubuit. Neque plus quinque millia cecidere: Naves captæ trecentæ. Haud multi senserant Antonii fugam: atque audientibus res prima visa incredibilis, novemdecim legionibus integrorum adhuc & duodecim militibus equitibus relictis capere eum fugam, quasi non subinde ambigua usus fortuna, neque sexcentorum certaminum & bellorum fuisset vicibus versatus.

Id. ibid. Postquam Antonius tres dies transegit in prora solus, seu ira percitus, seu erubescens illam, appulit ad Tenarum. Ibi feminæ familiares adduxerunteos primùm ad mutua colloquia, deinde ad convivia unà ineunda, & ad concubitum perpulere. Jam naves onerariæ quoque non paucæ & amici aliquot ex fuga ad eum confluxerunt, profligatam nuntiantes classem, sed terrestres copias arbitrari se constare. Milites ejus in desiderio quoque & expectatione mox alicunde appariturum. Tantam autem præstiterunt ei fidem & virtutem, ut & fuga ejus patefacta cohæserint diebus septem, missósque ad se à Cæsare legatos repudiaverint. Denique ubi Dux noctu profugit Canidius & castra reliquit, ab omnibus derelicti, proditíque à Ducibus suis, aggregaverunt se ad victorem.

Dio lib. 51. Antonius & Cleopatra ad Tenarum simul quum pervenissent, ibi præter animi sententiam, divulsi invicem sunt, Cleopatra in Ægyptum contendente, ne clades audita novos ibi tumultus concitaret. Hæc ut tutò in Ægyptum adnavigare posset, victoriam mentita, proras coronaverat, cautionésque victoria obtenta usurpari consultas, tibiis concini jusserat. Postquam in tutum pervenit, multos Primores semper sibi infensos, ac tum clade ejus animo auctus, occidit, horum facultatibus & reliquis divis etiam consecratis (neque enim ab ullo quamtumvis inaccesso sacrario se abstinebat,) ingentem pecuniam confecit, copias comparavit, auxilia quæsivit: útque Mediæ regem ad suam societatem pertraheret, Armeniæ Artabazis regis caput amputatum ei misit.

Id. ibid. Terrestris Antonii exercitus ad Cæsaris partes transiit. Diffugerunt quidam Primores Romani ad Antonium. Socii Reges in suam quisque patriam refugerunt nullum ampliùs bellum paraturi, iis abstulit Regna, Amynta & Archelao exceptis, inter vitâ donatos, præcipui fuerunt Sosius, & M. Scaurus. Inter supplicio affectos potissimùm recensentur Curius & Aquilii Flori pater & filius.

Plut. in Ant. Dio l. 51. Antonius è Tenaro nuntios ad Canidium miserat imperans ut properè per Macedoniam se receperet cum exercitu in Asiam, & ipse transmissurus in Africam quosdam misit ad Pinarium Scarpum & exercitum, quem is jam antè ibi conscriptum ad tuendam Ægyptum habebat; verùm quum ille se illum minimè recepturum diceret & missos quoque ad se occidisset, nonnullósque milites id molestè ferentes necasset: Antonius institit sibi manus inferre; sed interpellatus ab amicis, Alexandriam se contulit.

Id. ibid. Quò quum advenit, Cleopatram offendit opus aggressam audax & grande, Isthmum qui mare rubrum dirimit ab Ægyptio, qui etiam distinguere Asiam & Africam putatur, qua maximè ab utroque stringitur pelago & coarctatur, ut non plus trecentis stadiis pateat in latum, adorta est trajicere classem, dimissísque in sinum Arabicum cum magna copiæ pecuniæ vi, copiis & navibus, sedes quærere remotas, servitutem & bellum refugiens.

Dio l. 51. Interea quæ bello accelerando conveniunt ab Antonio & Cleopatra parata sunt & filios suos Cæsarionem Cleopatra, Antyllum, ex Fulvia sibi natum Antonius, in viros retulerunt, ut & Ægyptii viro sibi imperante essent alacriores, & reliqui eos Duces habituri, si quid Antonio & Cleopatræ accidisset,

disset, animis eò magis constarent. Id quidem factum perniciem adolescentibus istis attulit ut Cæsar iis, tamquam juris jam & principatum aliquem gerentibus non parceret. LAGIDAR an. 293.

Antonius & Cleopatra ità se parabant tamquam & classe & pedestribus copiis belligeraturi, in eúmque finem vicinos populos & reges amicos sibi junctos ad auxilia convocabant, nihilo tamen minùs etiam ad hoc se instruebant, ut si qua necessitas urgeret, in Hispaniam navigarent, aut ad rubrum mare concederent. Ibid.

Existimabat Antonius integrum adhuc esse pedestrem suum exercitum quum illi legionum Actiacarum amissarum ipse nuntium attulit Canidius. Mox Herodem Judææ Regem cum aliquot legionibus & cohortibus accepit ad Cæsarem transisse. Antonius relicta urbe & amicorum consuetudine, domicilium sibi in mari ad Pharum extruxit, projecto in altum aggere atque ibi extorris ab hominibus egit, vitam ferebat se imitari & æmulari Timonis, quòd res suæ eodem loco essent. Plut. in Anton. Lagid. 294. Cleop. 15.

Cæsar in Italiam media hieme properavit, & rebus suis ibi constitutis, in Græciam avectus est trigesimo quàm in Italiam iverat die ac propter hiemem navibus per Isthmum Peloponnesiacum translatis, tanta celeritate in Asiam advenit, ut de ejus discessu simul reditúque Antonius & Cleopatra nihil cognoverint. Dio lib. 51.

Quum allatus est nuntius Antonio Dynastas omnes à suis partibus antea stantes defecisse, Syriámque Didio commissam, ad Cæsarem accessisse, & Arabes in Sinu Arabico naves ad navigationem in rubrum mare fabricatas combusisse; denique quicquam ultrà foris manere in fide. Nihil horum commovit, sed quasi libenter spem abjiceret, ut simul & curam, tabernaculum illud marinum, quod nominabat Timonum, reliquit, exceptúsque à Cleopatra in Regiam, convertit civitatem ad comessationes, poculáque, & se ad donativa. Cleopatræ & Cæsaris filio togam puram, & virilem Antyllo dedit suo ex Fulvia filio, quamobrem agitarunt convivia per multos dies commessationésque & festum Alexandrini. Plutarch. in Anton. Dio l. 51.

Ut Antonius & Cleopatra Cæsarem in Samo Insula hybernare acceperunt simul ad illum legatos misere. Petebat Cleopatra liberis suis regnum Ægypti, ille Athenis postulabat, si non daretur in Ægypto, ut privato liceret vitam agere. Ad Cæsarem Euphronius filiorum ejus missus est Legatus, & Alexas ad retinendam Herodis Regis transitionem. Plut. in Anton.

Cæsaris responsum ut ex Legatis cognoverunt Antonius & Cleopatra, alios miserunt: ac Cleopatra quidem per eos magnam ei vim pecuniæ promisit: Antonius autem amicitiæ eum ac propinquitatis admonuit suam cum Ægyptia muliere consuetudinem excusavit ipsorum mutuum quondam amorem ac societatem actorum in adolescentia enumeravit: denique P. Turullium Senatorem, unum ex Julii Cæsaris percussoribus amicum tum suum, Cæsari tradidit; ac se ipsum etiam interfecturum pollicitus est, si eo facto salus Cleopatræ impetrari posset. Dio lib. 51.

Cæsar Turullio occiso, ídque in Co Insula, Antonio ne tum quidem respondit quicquam, & Cleopatræ multa criminatus est, ídque etiam respondit, si ea ab armis & Regno destitisset, consilium ipsum capturum, quid ea fieri deberet. Id ibid.

Igitur tertiam legationem Antonius, ac filium suum Antyllum cum multo auro misit. Cæsar, auro accepto, eum sine responso propositi, irritum à se dimisit. Id ibid.

Cleopatra clam, Antonio inscio, Sceptrum aureum, coronam auream sellámque regiam Cæsare misit, quasi regnum cum iis tradens, ut is, omnino haberet Antonium, ipsam saltem misericordia prosequeretur Cæsar Id ibid.

LAGIDAR. an. 294. occultè ei impunitatem ac Regnum integrum pollicitus est si Antonium occidisset.

Id. ibid. Nihilominus tamen Cæsar veritus, ne Antonius & Cleopatra, desperata veniæ impetratione in incœpto perstarent, ac suis viribus vincerent, aut in Hispaniam ac Galliam trajicerent, aut pecunias quas immensas esse audierat, corrumperent: Thyrsum libertum suum ad Cleopatram misit qui & humaniter multa cum ea loqueretur, & Cæsarem ejus amore captum diceret, sperans eam, quæ ab omnibus hominibus amari volebat, eò aduci posse ut Antonio necato se ipsam & pecuniam incolumem servaret.

Plut. in Anton. Thyrsus Cæsaris nomine missus ut inflatam mulierem ac mirè formæ causa tumidam posset movere, prolixiore oratione quàm alii cum Cleopatra agens, & supra modum honoratus ab ea, suspicionem movit Antonio. Itaque corripuit eum & flagellis cecidit, inde remisit ad Cæsarem. Mox quò dilueret Cleopatra crimina & suspiciones illius, coluit Antonium mirificè, ac die suo natali summissè, & pro præsenti Fortuna acto natalem illius summo splendore & magnificentia celebravit, ut multi ad cœnam invitati, qui accesserant inopes, opulenti discesserint.

Dio l. 51. Cleop. 15. Hyeme transacta Cæsar in Antonium per Syriam & Duces ejus per Africam. Antonius cognito Cornelium Gallum, accepto Scarpi exercitu, subitò Parætonium occupasse, illud contendit sperans quidem se eas copias à Gallo ad se sine ullo labore traducturum; (nam benevolentia erga se affectos propter communem militiam noverat) sin aliter nequiret, vi certè potiturum; nam & navales & terrestres copias secum adducebat magnas, sed Gallus naves partim incendit, partim submersit.

Id. ibid. Dum hæc fiunt Cæsar Pelusium vi, ut ferebatur, re vera autem proditione Cleopatræ cepit. Hæc quum nemo suppetias ferret, Cæsari autem nullo modo resisti posse audiret, ac ex sermonibus Thyrsi, crederet eum suo amore captum, quum quòd id ita esse cuperet, tum quòd eadem ratione patrem ejus, ac Antonium sibi mancipaverat, ideóque non veniam modò sibi, & Regnum Ægypti, sed Romanorum Imperium sperabat, statim ei Pelusio cesserat.

Id. ibid. Antonius quum ad nuntium eorum quæ Pelusii evenissent, Parætonio discessisset ante Alexandriam Cæsari obviam factus, equitatu eum ab itinere fatigatum superavit. Hinc aucta confidentia, ac eo etiam quòd jaculatus in Cæsaris castro, libellos, sena in singulos sestertia promisisset, pedestri etiam certamine congressus, victus est, & Alexandriam refugit.

Plut. in Ant. Conditoria habebat Cleopatra & monumenta eximio artificio extructa, quæ Isidis templo adjecerat. Eo ex Regiis thesauris pretiosissima quæque congessit, aurum, argentum, Smaragdum, unionem, ebenum, ebur, cinnamomum: postremò magnam vim tædarum & stupæ. Unde metuens illis opibus Cæsar, ne eas despondens animum, perderet illa, & concremaret, ostendit ei assiduè dum cum exercitu ad urbem contendit, benignam spem.

Dio l. 51. Cleopatra verò cives Alexandrinos occultè prohibuerat contrà Cæsarem exire; quum palam ea, ut hosti occurrerent, cohortari videretur: itaque

Plut. in Ant. Cæsar ut consedit ad Hippodromum, erumpens infestus Antonius certavit strenuè, atque equitatum Cæsaris profligavit, effusúmque egit usque ad castra. Hac elatus victoria ingressus est Regiam & Cleopatram in armis osculatus est, atque eum qui fortissimè dimicaverat, commendavit illi: Cleopatra præmium ei auream loricam & galeam donavit: iste verò his acceptis transiit nocte ad Cæsarem.

Id. ibid. Porro provocavit denuò per nuntios Antonius Cæsarem, ut solus secum certaret, qui respondit, vias Antonio multas patere ad interitum. Quare con-

considerans non posse quàm in prælio mori se honestiùs, deliberavit simul terra marique Cæsarem adoriri: atque inter cœnandum, ut fertur, imperavit servis ut propinarent & exciperent epulis se liberaliùs: incertum esse idémne facturi postridie essent, an aliis dominis ministraturi: ipse verò extinctus jaceret & exanimis. Amicos ob hæc quum cerneret illachrymari, non ducturum ait se ad pugnam, ex qua mortem gloriosam potiùs quàm salutem & palmam sperant se quæsiturum. LAGIDAR. an. 294.

Simul atque diluxit Kalendis Sextilibus peditatum ipse in tumulis pro urbe collocavit, deinde ad instruendam classem ad portum descendit, ut aut navali pugna decerneret, aut in Hispaniam transmitteret, sed Cleopatra jusserat ut naves ab eo transfugerent: itaque quum advenit, classem in altum provectam vidit, atque in hostem spectavit pergentem. Constitit ibi, præstolans ut successum cerneret. Id. ibid. Dio l. 51.

Classici postquam remigio appropinquaverunt adversæ classi, salutaverunt Cæsaris milites. Quibus salutem reddentibus, desciverunt ad illos, atque ex omnibus navibus una effecta classis urbem infesta petiit. Dum id contemplatur Antonius, extemplò desertus est ab equitibus qui transitionem fecere. Peditatu fuso recepit se in urbem, proditum se à Cleopatra vociferans iis, in quos illius causa arma sumpserat. Plut. in Anton.

Cleopatra quum iram Antonii & desperationem formidaret confugit ad monumentum cum Eunucho & duabus ancillis, cataractásque dimisit claustris & repagulis firmatas, ac misit ad Antonium nuntiatum defunctam esse. Id. ibid.

Antonius id credens, servum fidum Erotem, ut ipsum interimeret, rogavit, Eros districtum ensem extulit, quasi illum icturus: verùm averso vultu interemit semetipsum. Macte Eros, inquit Antonius, quid faciendum sit, doces. Ita ventrem fodit, atque in lectulum demittit se. Ictus non fuit is, qui maturaret mortem: unde cursu sanguinis postquam decubuit, inhibito refocillatus, oravit assistentes ut se confoderent. Illi ejecerunt se ex cubiculo, vociferante & discruciante se Antonio. Id. ibid.

Inde eo orto tumultu, Cleopatra quum id sensisset, ex fastigio monumenti prospexit, jussúsque ab ea Diomedes scriba est Antonium in monumentum ad ipsam deportare, ut verò Antonius audivit eam esse superstitem, consurrexit quòd vivere se posse arbitraretur, sed multo profuso sanguine, desperata vita, obtestatus est præsentes, ut se ad sepulcrum deferrent, servi ejus sustulerunt illum, & ad januam sepulcri gestarunt. Id. ibid. Dio ut sup.

Dum fertur Antonius ad Cleopatram, Dercetæus quidam ejus satelles rapto Antonii pugione reconditóque, subduxit se, currénsque ad Cæsarem, exitum Antonii primus nuntiavit ei, atque ensem ostendit cruentum. Ille accepto hoc nuntio, in intimum secessit tabernaculum: ubi illachrymavit Antonio, affini quondam & Collegæ suo, multorúmque certaminum & rerum socio. Mox sumptis epistolis, accitísque amicis, recitavit ad lenia & æqua scripta sua, quàm ille semper respondisset importunè & superbè. Inde Proculeium mittit, mandans ut maximè, si queat Cleopatram redigat vivam in potestatem. Etenim timebat thesauris, & magnificum ad ornamentum ducebat triumphi, si illam adduxisset.

Cleopatra ad Antonii adventum non reseravit fores, sed ex fenestris spectans, per funes qui suspensi lapidibus in altum invehendis erant, sursum tractus est. Nihil aiunt fuisse illo spectaculo, qui adfuere, lamentabilius. Quippe sanguine oppletus & animam agens trahebatur, manúsque versus Cleopatram porrigebat, & annitebatur sustollere se. Neque enim id mulieribus factu proclive erat; sed magno labore illa manibus incumbens & prona facie, apprehendit vinculum excitantibus eam qui infra stabant, & vicem ejus anxiis. Plut. ibid. Dio ibid.

Ut

LAGIDAR. an. 294. Id. ibid. Ut eum hoc modo accepit & deposuit in lectum, pepla eum lamentans dilaceravit, pectúsque suum percutiens & lanians manibus, cruorémque facie abstergens dominum, virum, Imperatorem appellavit, ac suorum penè malorum est illius miseratione oblita. Lenito ejus dolore, Antonius vini haustum poposcit: vel quòd sitiret, vel quòd celeriùs ita expiraturum se speraret. Postquam bibit monuit eam, ut rerum suarum, si absque turpitudine liceret, incolumitati consuleret, ac præcipuè inter amicos Cæsaris fidem adhiberet Proculeio; se verò ob novissimam rerum conversionem ne lamentaretur, sed gratularetur ob bona quæ fuerat consecutus, quòd omnium hominum fuisset clarissimus & plurimùm potuisset, atque eo tempore non ignaviter esset Romanus à Romano superatus.

Id. ibid. Jam efflabat animam Antonius in gremio Cleopatræ quum à Cæsare adfuit Proculeius Eques Romanus cum Epaphrodito Cæsaris liberto. Cleopatra verò abnuit ex propinquo congredi cum Proculeio, sed colloquium cum eo ex illo ædificio habuit assistente foris ad positum in plano ostium, quod firmiter erat obseratum, ut admitti tamen vox posset. In colloquio illa Regnum liberis suis petiit: alter bono animo ut esset, hortatus est, & omnia permitteret Cæsari.

Plut. in Anton. Proculeius ut locum contemplatus, Cæsari renuntiavit, iterùm missus est ad eam appellandam Gallus. Qui ut venit ad fores, produxit de industria sermonem. Interea Proculeius admotis scalis intravit per fenestram, quâ exceperant mulieres Antonium, trahénsque secum duos Ministros, descendit confestim ad ipsas fores quibus assistebat Gallum alloquens Cleopatra. Ubi una ex mulieribus quæ incluserant se cum illa, exclamavit, misera Cleopatra, viva in potestatem Cæsaris venis: convertens se, cernénsque Proculeium, institit se ipsam ferire, nam sica erat accincta.

Id. ibid. Dio ut sup. Ceterùm accurrens properè & complexus eam ambabus manibus Proculeius. Injuriam facis, inquit, Cleopatra & tibi & Cæsari, quæ magno documento eum clementiæ privas & levissimo Imperatori notam inuris perfidiæ & sævitiæ, simul ei detraxit gladium, vestémque ejus, ne quid tegeret veneni, excutit, & aliquot dies ei, ibi ut commoraretur dum Antonii cadaver condiret, concessit, ejus cura Epaphrodito data; nihil de comitatu ac de consueto cultu detrahentes, quò magis ea, quæ cupiebat, impetraturam speraret, ac ne quid sibi ipsa mali injungeret.

Plut. in Ant. Cæsar Alexandriam ingressus est cum Ario Alexandrino Philosopho, cujus fuerat olim discipulus, colloquens, dextráque eum tenens, quo tam eximio honore ab ipso cultus, conspicuus civibus & suspiciendus esset. Ingressus Gymnasium, conscenso tribunali, quod erectum erat, consternatos metu cives, & humi se abjicientes exurgere jussit, atque populum se omni Dio l. 51. noxa liberare in gratiam Serapidis, secundò Alexandri Magni, & Arrii amici sui.

Plut. in Ant. M. Antonium multis Regibus & Ducibus petentibus funerare, non ademit corpus Cleopatræ, sed illius manibus est humatus splendidè & regaliter, omniáque ei, quibus uti voluit, permissa. Ex tanto mœrore & dolore, correpta febre, id velamentum arripuit. Læta, quasi ideo temperatura cibo, & vitam liberè positura, Medicum habebat familiarem Olympum, quem prodita ei veritate consiliarium & adjutorem ad tabem sibi inducendam adhibuit.

Plutarchus Dio ut sup. Odoratus rem Cæsar ei minas & terrores de liberis objecit quibus illa sicut machinis expugnata est, permisítque corpus suum omnibus pro arbitrio curare & alere. Venit etiam paucis diebus pòst ipse ad eam appellandam & consolandam, forsan ejus colloquium petierat.

Iid. ibid. Cleopatra conclavi ornatissimo ac sella pretiosissima parata, se ipsam cultu quàm

quam maximè abjecto, nam habitus eam lugubris mirè decebat, ac appositis multis ac vanis Cæsaris superioris imaginibus, ínque sinum acceptis epistolis, ab eo ad se datis; ingredientéque Cæsare suffusa pudore exiluit, abjecitque se ad pedes ejus, & salve, inquit, ô Domine, hoc enim nomen mihi ademptum, Dii tibi tribuerunt; Jussit Cæsar eam decumbere & juxtà assedit, vides, inquit illa, patrem tuum, qualis sæpenumero ille ad me ingressus est, quot mihi honoris tribuerit qui me etiam Reginam Ægypti constituerit. LAGIDAR. an. 294.

Deinde attigit illa nonnullam excusationem, ea quæ facta essent in vim & metum deflectens, quam confutante in singulis Cæsare ac coarguente, tunc artificiosum luctum ac voces ad molliendum animum appositas edidit: nam gratiæ illæ, & formæ confidentia non erat semel extincta, sed ex ea licèt ita affecta elucebat extrinsecùs aliquatenus, & cum vultus motibus effulgebat. Iid. ibid.

Hac varietate & sermonis & gestuum usa, mellitos quosdam alios intuitus ac voces adjecit. Cæsar quamquam Cleopatram ciendis affectibus intentam animadvertebat, tamen eo dissimulato oculis in terram affixis hoc unum pronuntiavit. Bono animo esto, mulier, nihil enim mali patieris. At Cleopatra licèt ingenti dolore correpta quòd neque aspexisset eam Cæsar, neque de Regno aut amore ullum fecisset verbum ad genua ejus se projiciens, fletúmque edens: Vivere, inquit, ô Cæsar, neque volo neque possum. Iid. ibid.

Veritus autem ne se ipsa occideret, iterum animo vel esset bono hortatus est, tunc illa divertit ad misericordiam exposcendam & ad preces, quasi summoperè concupiscere vivere Postremò numeri thesauri breviarium, quod habebat, ei tradidit. Quum Seleucus, unus Procuratorum, argueret eam quòd reconderet & supprimeret nonnulla: exiliens & in capillum ejus involans, multis plagis os ejus contudit. Iid. ibid.

Subridente Cæsare atque illam reprimente. Anne grave, inquit, Cæsar est, quum tu invisere me hoc in statu & appellare sis dignatus, à servis me meis deferri, si quid reposui, non mihi sanè miseræ mundum: sed quò pauca munera Octaviæ & Liviæ tuæ feram, ut placatum te per illas, & clementiorem habeam. His gavisus est Cæsar, omnino illam teneri cupiditate vitæ: igitur Cæsar ubi ostendit, & hæc ei concedere se, ceteráque supra omnem spem cum ea acturum, digressus decepisse arbitrabatur se eam. Plut. ibid.

Cornelius Dolabella erat nobilis juvenis inter Cæsaris amicos: hic Cleopatræ cupidus, precanti tunc hoc dedit beneficii, ut per internuntium clam ei significaret Cæsarem ipsum pedibus decessurum per Syriam, ipsam verò cum liberis statuisse post triduum in Italiam mittere. Iid. ibid.

Hoc intellecto, primùm Cæsarem oravit, ut sibi inferias dare permitteret Antonio. Annuente illo, ubi ad monumentum est perlata incumbens cum familiaribus mulieribus in tumulum. Nuper te, inquit, liberis adhuc manibus, chare Antoni, funeravi, nunc parento captiva & custodita, ne planctibus & lamentationibus suggillem servile hoc corpus, quoad triumphum de te servatur. Alios honores vel justa ne expectaveris, verùm hæc tibi à Cleopatra, quæ abducitur, sunt novissima. Vivos nos nihil detraxit, nunc verò morte videmur commutaturi loco, tu ut Romanus hîc jaceas, infelix ego hîc in Italia, hactenus modò patriæ particeps tuæ. At si quid istic numina valent & possunt, noli deserere vivam tuam conjugem, neque in me permittere triumphum duci de te, sed hîc me tecum abde & conde: nam mihi ex infinitis malis nihil tam grave vel acerbum est, quàm breve hoc tempus quod te sine vixi. Id. ibid.

His editis lamentis, postquam coronas & oscula tumulo tulit, præcepit sibi parari balneum. Lota accubuit, & splendidè epulata est. Tum cistam Ibid.

LAGIDAR. an. 294. quidam rure veniens attulit. Percunctantibus quid ferret, satellitibus, apériens & auferens folia, cophinum plenum ficorum ostendit. Mirantes speciem & magnitudinem, arridens, invitavit ut sumerent. Illi nihil suspicati jusserunt ficos eum intrò ferre.

Plutarch. Dio ibid. Sub prandium, Epistola qua à Cæsare petebat, ut cum Antonio sepeliri ipsam juberet Epaphrodito dedit perferendam, ut is aliud quiddam contineri ea existimans, occasione Epistolæ Cæsari reddendæ è medio removeretur, tum omnibus ejectis reliquis præter Iram, seu Nairam, & Charmium, seu Charmionem, quas secum semper habuerat, veste se omnium elegantissima induit, ac quàm potuit pulcherrimè exornavit, & quum Charmione componebat diadema, quo redimitum erat caput ejus, supra lectum concidit.

Solutis tabulis Cæsar ut obsecrationes & quæstus legit, precantis ut apud Antonium conderetur, intellexit illicò quid gestum esset. Ac primùm institit illuc ipse accurrere, deinde spectatum properè misit quid rei esset, cursu tunc illuc profecti, & stationem nihil offendentes sensisse, reserata janua defunctam invenerunt & supra aureum lectum jacentem, Regio cultu exornatam invenerunt.

Strab. l. 17. Plut. in Ant. Galen. 1. de Ther. ad Pis. Dio lib. 51. Perhibent aspidem inter ficos illos illatam, foliísque fuisse intectam quam ut vidit, Cleopatra sinistro brachio admovit. Alii inclusam hydriæ aspidem, atque ita fuisse autumant asservatam, fusóque aureo ipsam lacessentis, & stimulantis arripuisse Cleopatræ brachium. Alii aspidis ad occidendum celeritatem, Cleopatram inquiunt magnum primo ac profundum vulnus brachio suo dentibus intulisse; deinde venenum, quod prius ex aspide paraverat, in pixide quadam ad se allatum vulneri infudisse.

Iid. ibid. Sed veritatem novit nemo: quando venenum quoque gestasse proditum est, acum ab ea qua capillum componere solita esset, veneno inunctam tradunt, cujus ea fuerit natura, ut quum corpori aliàs nullum damnum injungeret, ubi primùm tamen sanguinem vel minimum attigisset, mortem & celerrimam & absque omni dolore adferret. Hanc acum ab ea more suo in capite eatenus gestatam, tum detractam, brachióque priùs alia re sauciato sanguini immissam fuisse.

Plutarch. Dio ibid. Cæsar, audito Cleopatræ interitu, attonitus, corpus ejus vidit & quum notas duas & quidem tenellas observaret, remedia ei adhibere & Psyllos qui possent venenum ex illa exugere jussit, ut si qua ratione vitæ restituere illam posset. Porrò quamvis molestiam traxit ex illius decessu, animum tamen ejus generosum est admiratus, corpus ejus splendidè & regaliter condi apud Antonium jussit.

Plut. in Anton. Excessit Cleopatra annos nata 38. quorum duos & viginti regnavit id est inchoatos. A morte Alexandri M. usque ad Cleopatram apud Ptolomæum in Reg. Pau. lib. Strom. Geographum & Clementem Alexandrinum numerantur 294. id est inchoati.

Statuæ Antonii dejectæ sunt, Cleopatræ non motæ: impetravit amicus ejus Archibius à Cæsare mille talentis ne cum Antonianis convellerentur.

Cleopatra modum neque rei Venereæ neque avaritiæ statuere noverat, multa per ambitionem prodigalitate; multa etiam temeraria superbia utens, Regnum Ægyptium amore paraverat, ac eadem arte Romanum quoque adipisci intendens, & hoc non consecuta est, & suum insuper perdidit.

Plut. in Anton. Ex Cleopatræ liberis Cæsario, qui ex Cæsare Dictatore prognatus ferebatur, illum miserat mater cum magna pecuniæ summa per Æthiopiam in Indiam, Pædagogus ejus Theodorus è contra Rhodum duxit, ex qua illum induxit ad regrediendum Alexandriam tamquam vocaret eum

Cæsar

Cæſar ad Regnum. Deliberante de eo Cæſare perhibent Arium dixiſſe non propagandum eſſe in multis Cæſaris nomen, quare eum poſt matris mortem extinxit. Alii ferunt in Æthiopiam fugientem, interceptum in itinere necatum. LAGIDAR. an. 294. Dio l. 51.

Ex Antonii liberis Antyllus Fulvia natus major, quamquam ei Cæſaris eſſet deſponſata Julia ejus filia, qui in patris ſacellum à Cleopatra factum confugerat, à Pædagogo etiam Theodoro cognomine proditus, ſtatim jugulatus eſt, obtruncantibus eum militibus, detraxit ei Pædagogus, quam collo gerebat, pretioſiſſimam gemmam, eámque inſuit zonæ ſuæ. Id inficiatus & compertus quum eſſet, in crucem actus eſt. Iid. ibid.

Alexander, Ptolemæus, & Cleopatra, ex Cleopatra & Antonio filii, ad Triumphum Cæſaris reſervati ſunt & Romam poſtea perducti.

Qui Antonii rebus faverant, Cæſar alios ſupplicio affecit, alios venia vel ſua ſponte, vel amicis intercedentibus, inter ſupplicio affectos numeratur P. Canidius infeſtiſſimus quidem Cæſari, ſed & Antonio infidus, qui timidiùs deceſſit, quàm profeſſioni ejus, qua ſemper uſus fuerat, congruebat, occiſus eſt etiam Cæſaris juſſu Q. Ovinius Senator. Oroſ. lib. 6. Paterc. l. 2.

Quum inveniſſet Cæſar apud Antonium permultos Principum ac Regum liberos, alios obſidum nomine, alios per contumeliam educatos fuiſſe, eorum partem domum remiſit, partim conjugio invicem copulavit, alios retinuit, Jotapen Regi Medorum qui ad ſe victis confugerat, ultrò reddidit: Artaxiæ autem, quia is Romanos, qui in Armenia ſuperfuerant, occidiſſet, fratres ſuos quantumvis petenti non remiſit. Dio l. 51.

Deinde corpus Alexandri inſpexit, atque attrectavit, ita ut naſi quoque, (ita enim fertur,) particulam aliquam fregerit. Ptolemæorum corpora, quamquam ea oſtendere Alexandrini enixè volebant, non ſpectavit, Regem ſe, non mortuos voluiſſe videre dicens. Id. ibid.

Ceterùm magna pecuniæ vis in Regia reperta eſt, (omnia enim ferè etiam Sanctiſſimorum templorum donaria ſuſtulerat Cleopatra ac Romanis prædam, ſine ipſorum ſcelere aliquo adauxerat,) multæ etiam ab iis qui criminis alicujus rei fierent, exigebantur: ac reliqui ſeorſum omnes, quibus nullum crimen objici poterat, ſextantem bonorum ſuorum poſcebantur. Inde omnibus militibus ſtipendia debita numerata ſunt: qui verò cum Cæſare tum quoque erant, ducenos quingenos ſinguli denarios accepere, ne urbem diriperent: omnibus, qui mutuum antè aliquid dediſſent, id exſolutum eſt: multa Senatoribus ac Equitibus, qui in belli ſocietate fuerant, dona data ſunt, in ſumma, Imperium Romanorum ditatum eſt, templáque eorum exornata. Id. ibid.

Tandem Cæſar Ægyptum in poteſtatem P. Romani redegit Olympiade 187. anno illius tertio ineunte, ſcilicet menſe ſextili eámque tributariam fecit & ei P. Cornelium Gallum præfecit; quem primum Ægyptus Romanum Judicem habuit. Poſtea Cæſar exiit & Romam per Syriam abiit. Romani diem quo capta fuit Alexandria.... Dio Halic. Proœm. Ant.



EX CIMELIO REGIO.

Caput muliebre diadematum ſine literis, in cujus averſa parte Aquila, inſiſtens fulmini cum Epigraphe ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ. in area L. ς. id eſt anno ſexto.

Plurimæ fuerunt Ægypti Reginæ nomine Cleopatræ, prima quidem Antiochi Magni Syriæ Regis filia & Ptolemæi Epiphanis uxor, ſecunda Philometoris conjux & ſoror, tertia hujus filia Ptolemæi Evergetis uxor ſecunda; ſed illa cujus effigiem exhibet nummus drachmalis argenteus, iis præteritis, famoſa eſt Antonii Amaſia, vultu & imagine ab Antiquariis plurimùm nota.

Litera numeralis ς. annum Cleopatræ Imperii ſextum indicat, ſed an à morte patris quum ab ejus Teſtamento vocata eſt Regina? an verò à morte fratris junioris Ptolemæi poſtquam ſola Ægypti Imperium tenuit: Si Porphyrio credimus, illa jam Octavum numerabat annum quando hic fato functus aut veneno ab ea ſublatus eſt, ſi ſolam ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ Epigraphen perpendamus, ad tempus quo ſine fratre regnabat nummum revocat, ſed ambitioſa Princeps femina plurimùm ſub fratribus poterat.

Licèt multos annos imperarit Cleopatra illius nummi tamen rari ſunt, præſertim ex auro, deinde ex argento cum inſcriptione Græca ſeu ſola ſeu cum effigie Antonii; ſed cum Epigraphe latina faciliùs parantur. Ex ære omnes cum Antonii imagine pro raris habentur.



EX MUSÆO D. FOUCAULT.

Caput Cleopatræ habitu Dianæ cum Pharetra pone dorſum ſine literis; in averſa parte duplex cornucopiæ cum Epigraphe ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ, & in area K.

Non mirum eſt ſi Cleopatra prodit ſub habitu Dianæ quæ eadem eſt quæ Luna, nam à Regibus hæc Dea ita culta eſt, ut ejus nomen liberis ſuis imponerent, ut obſervavimus in nummis filiæ Evergetis II. & Cleopatræ ejus neptis & uxoris quæ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΣΕΛΗΝΗ appellatur.

In Anton. Imo noſtra Cleopatra illud cognomen Cleopatræ ſuæ ex Antonio filiæ, apud

apud Plutarchum indidit τὸν μὲν Ἀλέξανδρον, τὴν δὲ Κλεοπάτραν ἐπίκλησεν δὲ, τὸν μὲν ἥλιον, τὴν δὲ σελήνην, unum *Alexandrum, alteram Cleopatram appellasset, illum quidem Solem, hanc vero* Lunam. Unde seu cultu, seu ambitione Lunæ habitum Cleopatra assumpsisse videtur, si quidem in sequentibus *Dea nova* indigitatur.

Litera K. indicare videtur nomen loci ubi cusus est nummus ut sæpiùs retulimus, illam ergo interpretamur Κοπτητῶν, *Coptetarum*, erat urbs Ægypti Coptus, plurimùm celebris, in quo pariter Arsinoes Philadelphi nummus pariter signatus, an verò duplex cornucopiæ urbis insigne est ut quibusdam placet? an ad designandam Ægypti potiùs abundantiam.



EX CIMELIO REGIO.

Caput M. Antonii nudum cum Epigraphe ΑΥΤΟΡΚΑΤΩΡ ΘΕΑ ΝΕΩΤΕΡΑ. *Imperator. Dea nova.* Ex aversa parte Caput Cleopatræ diadematum sine literis.

Hic nummus minimæ formæ æneus à Cleopatra in Antonii honorem videtur percussus, in quo ab una parte illius imaginem cum utriusque titulis exhibet, ad demonstrandum illum in Regno summam habere potestatem, quippe nomen Αυτοκράτορος id est Imperatoris, apud Romanos ut apud gentes magna erat in existimatione, quippe enim tantùm Senatus decreto dabatur, & apud Græcos pro Domino habebatur: unde Jupiter apud Plautum summus Divûm atque hominum Imperator. Amph.

ΘΕΑ ΝΕΩΤΕΡΑ id est *Dea nova*, indigitatur Cleopatra, vox Νεώτερα pro νέα positivo sæpè usurpata, quasi nova esset Isis seu Diana quæ eadem est apud Mythologos & Ægyptios. Ut autem apud Plutarchum Antonius Διόνυσος νέος Προσαγορευόμενος *Bacchus novus dicebatur.* Sic Cleopatra *Dea nova* appellari voluit per excellentiam nullo Deæ nomine addito, porrò idem autor eam designat Isidem στολὴν ἑτέραν ἱερὰν Ἴσιδος ἐλάμβανε, καὶ νέα Ἴσις ἐχρημάτιζε. *Stolam Isidis sacram sumebat, atque novæ Isidis nomine responsa dabat populis.* in Anton.



EX CIMELIO REGIO.

Caput Cleopatræ diadematum cum Epigraphe ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΘΕΑ ΝΕΩΤΕΡΑ; ex aversa parte caput nudum Antonii cum inscriptione ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΡΙΤΟΝ ΓΡΙΩΝ ΑΝΔΡΩΝ. *Antonius Imperator tertium Triumvir.*

Cleopatra in hoc eximiæ raritatis nummo tetradrachmali argento se primo Reginam, deinde novam Deam nominat, de qua suprà abundè diximus.

In aversa parte Antonius non excellentiæ nomine quasi summus Imperator ut in superiore nummo indigitatur, sed Imperator tertium appellatur, quem titulus Senatus haud ei decrevit, sed ob Parmeniam ejus Rege capto, tamquam à se devictam usurpavit. v. c. 720. Prima autem vice Imperatorem
l.37.p.43. esse appellatum allato in urbem Catilinæ capite refert Dio, sed an verò anno v. c. 711. quum ad exercitum circa Mutinam profectus est. Secundùm autem seu iterùm Imperator vocatus est decreto Senatus ob Parthos à Ventidio ejus legato tamquam ab ipso devictos, mense Junio v. c. 715.

Triumviri nomen sibi cum Imperatoris tertium copulat ob primum acceptum Triumviratum anno v. c. 712. qui desierat post quinque annos, sed ipso converso in alterum quinquennium v. c. 717. eandem potestatem prorogaverant Antonius & Cæsar absente Lepido.



EX MUSÆO CARD. MAXIMI.

Capita Antonii Laureati & Cleopatræ diadematæ jugata cum Epigraphe M. ANTONIUS IMP. COS. DESIG. ITER. ET TERT. In aversa parte Bacchus muliebri habitu supra cistam D. cantharum S. thyrsum, hinc & inde serpens sese erigit & literis III. VIR. R. P. C.

Frequentior occurrit nummus tetradrachmalis argenteus cum simili typo cum Solo Antonii capite, sed hic rarior & Antonii & Cleopatræ Capita exhibet

hibet jugata. Alter etiam obſervatur cum ſolo Antonii capite, in cujus averſa parte pro Baccho ciſtæ inſidente, viſitur caput Cleopatræ.

Hi omnes nummi à communi Aſiæ Provinciæ percuſſi videntur, quippe ciſta illa inter prægrandes duos ſerpentes ſupra quam ſtat Bacchus, illius ſtemma eſt, quod nobis confirmat Auguſti nummus in quo pro Baccho exhibetur Victoria, ſupra ciſtam illam inter eoſdem ſerpentes cum inſcriptione ASIA RECEPTA quum eam recuperaſſet, poſt devictum ad Actium, & occiſum in Ægypto Antonium.

Alludit Aſia Antonio, cum Baccho ſuo protectore Deo; narrat enim Plutarchus Antonium ingredientem Epheſum, illum, appellaſſe Bacchum. Διόνυσον αὐτὸν ἀνακαλουμένων χαριδότην καὶ μειλίχιον *appellabántque Bacchum benignum ac blandum.* Aſiani autem hunc nummum Antonio & Cleopatræ cuderunt poſtquam Ventidius ejus Legatus Labienum & Parthos ex illa expuliſſet & Cleopatram in Syriam per Fonteium accerſiſſet. In vita Anton.



EX MUSÆO CAR. PATINI D. M. PAR.

Capita jugata M. Antonii & Cleopatræ cum literis M. ANT. IMP. COS. DESIG. ITER. ET TERT. III. VIR. R. P. C. In averſa parte navis velo expanſo cum inſcriptione C. FONTEIUS CAPITO PROPR. PRAEF. CL. Alter nummus eamdem præfert Epigraphen vice verſa.

Hi nummi à C. Fonteio Capitone percuſſi ſunt. Fonteius ille ex gente plebleia, cognomine Capito, Antonii amicus fuit teſte Horatio. lib. 1. Satyr.

—— Capitóque ſimul Fonteius ad unguem
Factus homo, Antoni non ut magis alter amicus.

Legatus fuit Proprætore Antonii in Aſia, unde in nummo dicitur PROPR. deinde Claſſi ejus Præfectus, ideo PRAEF. CL. inſcribitur, dum Antonius Coſ. deſignatus erat iterum & tertium, quando Conſulatus in quadriennium ex fœdere cum Cæſare & Pompeio pace inter eos in Sicilia facta compararunt.

Antonius cum trecentis navibus verſus Italiam navigaverat ad Cæſarem quibus præerat Fonteius, pacéque inita per Octaviam, quam poſtea Romam dimiſit, & Cleopatræ amore victus ut ait Plutarchus Καπίτωνα Φοντήιον ἔπεμψεν ἄξοντα Κλεοπάτραν εἰς Συρίαν. *Fonteium Capitonem ad Cleopatram adducendam in Syriam miſit.* In cujus memoriam Fonteius Antonio & Cleopatræ adulans nummos ſignavit. Tandem anno V. C. 721. Kal. Juliis Conſul ſuffectus eſt cum M. Acilio Aviola. In vita Antonii.



EX MUSÆO NOSTRO.

Capita Antonii & Cleopatræ jugata. M. ANT. IMP. COS. DES. IT. ET TER. III. VIR. R. P. C. in aversa parte M. OPPIUS CAPITO PROPR. Navis velo expanso cum litera A. in vertice.

Ep. 8. Oppiorum gens plebeia fuit, cujus sunt cognomina Cornicen, Statianus & Oppio; Tribus quidem Terentina Ciceroni; sed quis fuerit ille M. Oppius Capito partium Antonii fautor, altum est apud Historicos silentium; ex illius igitur dignitatibus nummo inscriptis quærendum est. Vox PROPR. id est *Proprætore*, Legatum Antonii in aliqua ex ejus Provinciis denotat fuisse, ut suprà in Fonteii nummis eamdem Epigraphen legimus.

Dio l. Legati Proprætore vocati sunt, qui Provinciam aliquam regerent sub illis qui summum Imperium in iis habebant, ut in Consularibus nummis videre est in gente Poblicia ex una parte CN. MAGNUS, in aversa M. POBLICI. LEG. PROPR. & in Cæcilia P. CRASSUS JUN. LEG. PROPR. nempe Scipionis in Africa Legatus.



EX MUSÆO CARD. MAXIMI Romæ.

Eadem capita jugata, eadémque Epigraphe, in aversa parte M. OPPIUS CAPITO PROPR. PRAEF. CL. eadem navis, & litera A. in imo.

In nummo Oppii Capitonis superiore, ex voce PROPR. illum aliquam Antonii Provinciam Legati Proprætore nomine administrasse diximus ex ipso ob Epigraphen PRAEF. CL. eam fuisse ad mare sitam auguramur, & in eam C. Fonteio successisse ex eadem inscriptione COS DESIG. ITER ET TERT.

In vit Ant. *Consul designatus iterum & tertium.* Si quidem ex Plutarcho Fonteius Capito adduxit Cleopatram ad M. Antonium anno ejus Regni 8. & tunc esset Consul designatus iterum & pariter sub Oppio secundum Consulatum non esset consecutus.

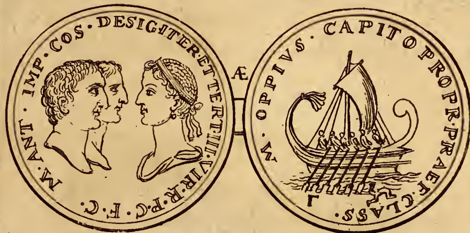
Litera A. in utroque nummo annum designat Oppii Capitonis in Provincia primum.



EX THESAURO REGIO.

Capita adverſa Antonii & Cleopatræ cum eadem Epigraphe: in averſa parte M. OPPIUS CAPITO PRÆF. CL. Prora navis, litera B. in imo.

Si nummus hic mole minor ſit, pretio tamen par, cum aliis videtur. Superiores Oppii nummi capita Antonii & Cleopatræ ſociata exhibent, hic adverſa. Prior illum deſignat pro Prætore Legatum, hic tantùm Præfecturæ Claſſis Oppii titulum præfert. In anterioribus, literæ A. ejus primum dignitatis annum denotant, in hoc litera B. ſecundum arguit, in quo nondum etiam ſecundum Antonius inierat conſulatum quod anno V. C. 720. evenit, quum Sempronium Atratinum in locum ſuum ſuffecit: unde quanta lux è nummis etiamſi minimæ ſint molis.



EX THESAURO REGIO.

Capita M. Antonii Triumviri & M. Antonii ejus filii jugata, ex adverſo caput Cleopatræ diadematum cum Epigraphe M. ANT. IMP. COS DESIG. ITER. ET TERT. III. VIR. R.P.C. In averſa parte navis velo expanſo &. M. OPPIUS CAPITO PROPR. PRÆF. CLASS. in area Γ. anno 3°. & Tria crura ſimul compacta quæ vulgò pro Triquetra ſeu Siciliæ nota habentur.

Seguinus noſter hunc nummum vulgavit in ſelectis numiſmatibus, quem M. Antonii & Cæſaris jugatorum cum Octavia ex adverſo imagines exhibere conjicit, ob Triquetram in nummo ſignatam poſt expulſum nempe à Cæſare Sextum Pompeium ex Sicilia, ſed illum monueramus ex eodem nummo integriore Romæ reperto non Cæſaris eſſe vultum, ſed M. Antonii ejus filii, nec effigiem muliebrem Octaviam repræſentare, ſed Cleopatram; Seguinus autem in ſecunda quidem ſua ejuſdem libri editione ſe à nobis monitum indicat, ſed id eludere tentat, idcirco illi reſpondemus in notis ad hunc librum in calce illius folio 405. *pag. 103.*

Plutarchus in iis quæ ad Cæſarem recriminandum Antonius affert, inter præcipua narrat extortam Pompeio à Cæſare Siciliam cum Antonio eum non eſſe partitum, quod non omnino verum eſſe videtur, ſi quidem Dio in allocutione M. Antonii ad milites ſuos ante pugnam Actiacam, illi Siciliæ par- *In vita Anton.* *Lib. 50. pag. 430.*

 tem

tem attribuit. *Denique* inquit Antonius, *quanta tandem portio Sicilia est nostri Imperii.* Quod confirmare videntur nummi ab Antonii Legatis & Classis Præfectibus percussi.

Triquetra Siciliæ nota nummum hunc in Siciliæ quadam urbe, & si augurari liceat Panormi signatum denotat, Panormi autem nummi Triquetram illam pro Stemmate exhibere solent, & quidem M. Oppii Capitonis cura, quem partis ejus Insula Legatum pro Prætore M. Antonii fuisse existimamus quod confirmat alter nummus L. Bibuli qui se PRO. SIC. id est Legatum *pro Prætore Siciliæ*, inscribit.

Oppius Capito qui in priore nummo Capita M. Antonii & Cleopatræ jugata, in altero verò eadem adversa signavit, nunc ipsa in ampliore & primæ quidem magnitudinis exhibet, & non Octaviam ut putat Seguinus, sed caput
In vita Antonii filii, effigiei patris subdit, ut tamquam heres Provinciarum Romana-
Anton. rum esset proximus ut natu major ex Fulvia Antillus; & cum illo Alexandriæ
Select. Num. degeret teste Plutarcho, cui etiam in illa urbe nummos aureos cuderunt in
Seguini. patris aversa parte Monetarii quæ omnia adolescenti perniciem attulit, cui
lib. 51. Cæsar quasi jam & Principatum aliquem gerenti, ut ait Dio, non pepercit, imo illum & si ejus filia esset desponsata, jugulavit.

Litera Γ. in area nummi annum tertium, seu Legationis, seu Classis Præfecturæ denotat, ut A. & B. in superioribus primum & secundum designavit. Duo navalia habere potuit Antonius, unum Panormi in Sicilia, alterum in Phœnicia forsan Tyri, nam Cleopatra suum Alexandriæ habebat. Hoc etiam anno quo Oppius nummum cudit, nondum Consulatum adeptus erat; si quidem in eo perhibetur Consul designatus iterum, & Consulatum anno sequente iniit.



EX THESAURO MEDICEO.

Caput Cleopatræ diadematum ante quod prora navis cum inscriptione CLEOPATRAE REGINAE REGUM FILIORUM REGUM. ab altera parte Caput Antonii pone quod Tiara seu cidaris cum Epigraphe ANTONI ARMENIA DEVICTA.

Quia nobis Ptolemæorum Ægypti Regum describenda est Historia & de aliis rebus tantùm est sermo, quoad hanc rem spectant, ideo Caput Cleopatræ præmisimus Antonio, præsertim quum ille fuerit qui nummum cuderit, ut denotat ejus Epihraphe, quandoquidem latinè scripti ab Antonii Legatis signati sint, quare nomen Cleopatræ in iis semper reticuerunt.

Hic nummus drachmalis argenteus Armenia ab Antonio occupata postquam Artabazem illius Regem dolo comprehendisset anno Cleopatræ Regni undecimo, percussus est: id ei circa Antonii caput legitur ARMENIA DEVICTA, porro id Romanis contumeliæ fuit, Regem & ejus familiam in Triumphum & quidem Alexandriæ ducere, quapropter quum Antonius Romam perscripsisset, ut ibi rata esse juberentur quæ in Armenia fecerat, illius literæ publi-
Lib. 49. pag. 416. cè recitatæ non sunt teste Dione, nihilominus sibi titulum Imperatoris III. quem

quem ei milites in hac expeditione tribuerunt, in nummis ſemper abhinc uſurpavit.

Cidaris ſeu Tiara pone caput Antonii, inſigne eſt Armeniorum Regum: erat autem tegumentum capitis, quo Perſarum Reges olim utebantur, albis maculis in cærulei coloris faſcia intermicantibus, quale videre eſt in nummo Tigranis Artabazis patris in noſtra Seleucidarum Hiſtoria deſcripto; hanc Pag. 399. verò Cidarim à fugiente Tigrane capiti detractam, & in victoris Luculli ma- Plut. in nus delapſam, in triumpho Romæ in victoriæ monimentum ille detulit; hanc Lucul. verò Artabazis Antonius pone caput ob Armeniam devictam pro inſigni ſignare curavit.

Antonius titulum Cleopatræ, quem ipſi tribuerat in concilio Populi Alexandrini quum ipſis epulum præberet poſt ſuum de Armenia triumphum, circa caput ejus ſcribere juſſit, quare Dio narrat Κλεοπάτραν Βασιλίδα βασιλέων Lib. 48. καλεῖσθαι ἐκέλευσεν. *Cleopatram Reginam Regum appellari imperavit.* Ambitioſi illi tituli à Parthorum Regibus uſurpabantur, ut nos docent ſuperſtites eorum nummi ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚΟΥ, imò & ipſi Armeniæ Reges, illum ſibi vendicarunt, ut videre eſt in noſtra Seleucidarum hiſtoria ΒΑΣΙΛΕΩΝ Pag. 400. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΙΓΡΑΝΟΥ. ideo devicta ſeu occupata Armenia tamquam illam Cleopatræ ſubmitteret ſuperbum illi titulum impoſuit, nam inquit Florus, *Re-* Lib. 131. *gnúmque Armeniæ filio ſuo ex Cleopatra nato dedit.*

Non modò Cleopatram Antonius *Reginam Regum* appellat, ſed matrem FILIORUM REGUM. Nam Dio in hac ad P. Alexandrinum concione ha- Lib. 48. bitu refert, καὶ τὸν Πτολεμαῖον ὃν Καισαρίωνα ἐπωνόμαζον Βασιλέα Βασιλέων καλεῖσθαι ἐκέλευσεν, *& Ptolemæum quem Cæſarionem cognominabant, Regem Regum appellari juſſit.* Ex Plutarcho ſuos & Cleopatræ filios, Reges Regum vocavit, & In vita Alexandro Armeniam cum Media & Parthorum Regno, quum ſubactum eſſet, Antonii attribuit Ptolemæo Phœniciam, Syriam, & Ciliciam, imò & Cleopatræ filio Cyrenes Regnum: ideo Cleopatram filiorum Regum matrem in nummo appellat.

Prora navis ante Cleopatræ vultum appoſita eſt ad denotandum penes Reginam maris eſſe imperium, nam ex octingentis navibus quæ contra Cæ- Ibid. ſarem paratæ ſunt, trecentæ tantùm erant Antonii & quingentæ pertinebant ad Cleopatram, quarum Regia vocabatur Antonias.



EX THESAURO MEDICEO.

Capita adverſa Antonii & Cleopatræ cum literis. M. ANT. IMP. TER. COS. in averſa parte Antonius & Cleopatra ſtantes in curru à quatuor equis marinis tracto cum inſcriptione. L ATRATINUS PRAEF. CLAS. F. C. L. *Atratinus Præfectus Claſſis fieri curavit.*

L. Atratinus ex gente Sempronia, quum ex Lege fœderis cum Cæſare & Sex. Pompeio ſanciti, Antonius inire deberet Conſulatum cum L. Scribonio

Dio lib. 49. Libone Pompeii Socero an. v. c. 720. & illum K. Januarii abſens abdicaſſet, in ejus locum ab illo ſuffectus eſt uſque ad K. Julii, poſt quas videtur Claſſis Antonii præfecturam obtinuiſſe, & nummum cudiſſe quum jam Antonius ob Armeniam occupatam Imperatoris tertium, ſibi titulùm arrogaſſet ut nos edocet ejus Epigraphe IMP. TER.

Ut Triumphum curru invectus Alexandriam Antonius de Armenia armis occupata egerat, in Cleopatræ gratiam, ſic Atratinus Reginæ adulans maris triumphum ob illam victoriam in nummis exhibere voluit, quaſi Cleopatra ad illud Regnum invadendum ſuis navibus ad exportandos homines, impedimenta, & commeatus, plurimùm contuliſſet: ideo Antonium & Cleopatram Stantes in curru quatuor equorum marinorum depinxit; ſive penes eos maris Imperium eſſe ob tot naves quas ſimul ſuppeditare poſſent, ut volunt alii.



EX THESAURO MEDICEO.

Capita Antonii & Cleopatræ adverſa cum literis. M. ANT. IMP. TER. pone caput Antonii Lituus. In averſa parte navis vèlo expanſo cum Epigraphe L. ATRATINUS AUGUR. COS. DES. TER. in area litera B.

Hic mediocris formæ nummus ex ære à L. Sempronio Atratino in Antonii & Cleopatræ honorem percuſſus eſt, poſt occupatam ab Antonio Armeniam, ex qua profectione Imperator III. appellatus eſt, ut illius capitis Epigraphe demonſtrat.

Sempronia gens multis cognominibus diſtincta omnis plebeia fuit, exceptis Atratinis qui fuere Patricii, ut refert Livius, ſatis antiqua videtur, ſi quidem memoratur A. Sempronius Atratinus Conſul cum M. Minutio Augurino anno v. c. 257. An verò Atratini cognomen ab iis qui Atrati vocabantur, qui pulla atra veſtiti Luctûs cauſâ. Lib. 4.

Litera B. in area nummi ſignata, ſecundum denotat Præfecturæ Claſſis Antonianæ annum, quam gerebat L. Atratinus, ut in ſuperioribus nummis has literas numerales deſignare demonſtravimus; unde quanta lux hiſtoriæ ex his ſuperſtitibus Romanæ antiquitatis monimentis quotidie affulgeat, norunt illi, vetuſtos qui nummos ſtudioſè colligunt.

Lituus ad Antonii Sacerdotium ſpectat, ideo AUGUR. in averſa parte nummi renunciatur, ut & Conſul deſignatus tertiùm ad annum v. c. 722. quem tamen Romæ non iniit, quum hoſtis P. Romani fuiſſet declaratus.



EX THESAURO REGIO.

Capita jugata M. Antonii & Cleopatræ cum inſcriptione M. ANTON. AUG. COS. ITER. DES. TERT. III. VIR. R. P. C. In averſa parte navis prætoria cum velo expanſo & literis. L. BIBULUS M. F. PRO. SIC. L. Bibulus Marci filius *Legatus* pro Prætore Siciliæ.

Inſignis eſt nummus qui nobis dubium de Triquetra Siciliæ notâ ſeu de Panormi urbis ſymbolo ſolvit in nummo Oppii Capitonis ſuprà deſcripti, quem ſuſpicabamur ideo Legatum pro Prætore fuiſſe M. Antonii in Sicilia, ſed voces PROP. SIC. hoc nobis arcanum aperiunt in L. Bibulo: unde nobis felix conjectura de Dionis verbis qui Antonium Siciliæ partem poſt Sext. Pompeii ex hac Inſula diſceſſum cum Cæſare obtinuiſſe, & huic L. Bibulum præfeciſſe nos edocet. Lib. 51.

Lucius Bibulus ſe Marci filium inſcribit, pater ejus Conſul fuit cum Julio Cæſare anno V. C. 695. ex gente erat Calpurnia.

Præfuit Syriæ per biennium V. C. 703. quo tempore amiſit duos filios qui in Ægypto à militibus occiſi ſunt ut in vita Cleopatræ retulimus, à Pompeianis Claſſi Præfectus eſt contra Cæſarem V. C. 706. à quo terra prohibitus, graviore morbo implicitus paulò poſt mortuus eſt. Lucius verò filius quum proſcriptus fuiſſet à Triumviris V. C. 711. ad Brutum profugit, & poſt pugnam Philippenſem adhæſit Antonio, qui eum rei maritimæ ſub patre probè inſtructum noverat, Siciliæ Legatum pro Prætore fecit, & Claſſi quæ in hac erat Provincia præfecit.



EX MUSÆO NOSTRO.

Prior nummus Capita exhibet Antonii & Cleopatræ ſociata cum Epigraphe M. ANT. IMP. TER. alter eadem capita adverſa cum literis M. ANT. AUG. IMP. uterque habet COS. DES. TER. III. VIR. R. P. C. in amborum averſa parte L. BIBULUS PRAEF. CLAS.

Nummus prior à L. Bibulo percuſſus eſt anno V. C. 720. quum Antonius Conſulatum ſuſcepiſſet K. Jan. cum Libone, unde COS. iterum inſcribitur in num-

nummo, & hoc anno ab Antonio Præfectus Classi nominatus est post M. Oppium Capitonem, qui appellat in nummis suis Antonium tantùm Consulem designatum iterum, & sic uterque videtur fuisse Legatus pro Prætore Siciliæ & Præfectus Classi quæ in Sicilia stationem habebat.

Hi verò duo nummi anno v. c. 721, vel 722. aut alter 721, alter verò 722. percussi videntur quum uterque præferant cos. DES. TER, nam quum Antonius gessisset secundum Consulatum an. v. c. 720. dictus ex fœdere cum Cæsare & Sext. Pompeio Consul designatus tertium quem inire debebat anno
App. Bel. cui 4. v. c. 723. Lucius autem Bibulus quum copias Antonii transvexisset in Græciam contra Cæsarem, in mercedem ab eo accepit Provinciam Syriæ regendam in qua non multò post mortuus est, & sic non interfuit pugnæ Actaicæ, & Antonius Syriam concessit Q. Didio, qui post prælium ad Actium commissum ei Cæsaris artes amplexus gladiatores è Cyzico ad Antonium per suam Provinciam transire prohibuit.

FINIS.



PRO

PRO APPENDICIS LOCO.

Nostra de Lagidarum Imperio Historia, Ægypto in Provinciam Romanam redacta, planè videbatur absoluta; sed quum ea sit ad nummorum fidem accommodata, ecce Cæsaris Augusti eximiæ singularitatis nummus Alexandriæ percussus, qui Ptolemæorum insigne Aquilam nempe fulmini insistentem exhibet, quasi non esset forma Regni mutata.

NUMMUS CÆSARIS.



Apud R. P. JOBERT S. J. PARISIIS.

Caput juvenile Laureatum sine Literis, in postica parte Aquila fulmini insistens cum Epigraphe ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟC ΚΑΙCΑΡΟC, in area à dextris cornucopiæ, à sinistris L. B.

Nullus est in re nummaria tam parùm versatus, qui primo aspectu hunc nummum non censeat Ægyptium: Ex forma enim & stemmate dignoscitur, primò ex forma, Ægyptii omnes nummi circuitum non habent æqualem, ita ut pars extrema sit amplior altera quæ declivis est, & ut Gallicè loquar desinit *in latus.* Quis præterea Aquilam fulmini insistentem pro perpetuo Ptolemæorum Ægypti Regum Symbolo non agnoscat.

Cornelius Gallus eques Romanus, à Cæsare Præfectus est, Ægypto & mox Alexandrini suos Victori nummos dedicare voluerunt, & ut nihil in eo de Regum suorum splendore amisisse testarentur, ipsam fulmini insistentem Aquilam eorum insigne perpetuum in Cæsaris nummo incidi curaverunt, ejus capite sine literis Principum suorum exemplo in parte anteriori percusso.

Hìc dubium aliquod meum præterire non possum. Primo enim intuitu ex juvenili facie in qua vix laurea vel diadema discernebatur; ex Ægyptiaca nummi forma; ex Aquila fulmini imposita, ad Ptolemæos sola spectante; ex voce tandem ΚΑΙCΑΡΟC, quæ legebatur unicè, altera limo & materia tartarea omnino obducta, Cæsarionis nummum esse suspicabar, illud augebat similis à Goltio cum ΚΑΙCΑΡΟC & reliquis literis etiam mutilis, ipsius miseri In Jul. Cæs. adolescentis nummus, quum cælo acuto, & patientia pro ΒΑCΙΛΕΩΣ, nam Ægy-

In vit Ant. Ægypti Rex apud Plutarchum cum matre Cleopatra declaratus fuerat) ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ Epigraphen detexi.

Illud Imperatoris nomen Cæsar, secundo post Ægyptum captam anno, in quinto ejus scilicet Consulatu, non quale propter victoriam tribui more vetusto solebat, accepit, sed quo summa Imperii demonstraretur, quod inquit Lib. 73. Dio, patri quoque ejus Julio, filiis, nepotibus fuerat decretum; id etiam confirmat annus secundus in area nummi appositus, his notis L. B. *anno secundo.*

De die nat. August. c. 2. Sed quantùm hæ numerales literæ Censorinum illustrant, qui Ægyptios ab eo tempore, quo in potestatem P. Romani venerunt, annos *Cæsarum Augustorum* dinumeravisse narrat. Cœpit igitur Epocha illorum die prima Syntax. l. 3. c. 8. mensis Thot, quæ à Ptolemæo Geographo deinde usurpata est, & in hoc De leg. ad Caium. nummo annus secundus illius Æræ, & Cæsaris Imperii ab Ægypto capta deinde dinumeratus, ut etiam Philo ipse ostendit.

ÆGYPTUS NUMISMATICA
EX IMPERATORIBUS ROMANIS DESUMPTA ORDINE ALPHABETICO.

Alexandria.



ΑΥΤΟΚ. ΜΑΡΚ. ΟΘΩΝΟΣ ΣΕΒ. Caput Othonis Imp. laurea ornatum, in area nummi L. A. anno primo. In aversa Mulier proboscide Elephanti ornata d. tenens coronam cum Epigraphe ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ.

Inter octodecim Alexandriæ nominis urbes Alexandria Ægyptia inter celeberrimas præsertim nominatur ab Alexandro Magno Olymp. CXII. anno 2. condita, Aristophane Magistratu Athenis, C. Valerio Potito Flacco, M. Scalig. in Euseb. anim. Claudio Marcello Coss. V. C. 423. Regia fuit Ægypti Regni à Ptolemæo Lagi F. Sedes & Metropolis constituta. Ab Antonio Triumviro ΡΩΜΗ appellata, tandem ab Augusto sub potestatem Pop. Romani redacta mense sextili anno V. C. 724.

Mulier illa stans Provinciam designat more patrio vestitam, capite proboscide Elephanti ornatum est tamquam Africæ caput, coronam dextra tenet, Othoni Imperatori porrigendam, Alexander enim qui Legionibus Ægypti præerat cum Muciano Syriæ Præside ad ejus partes accessit de quibus Tacitus. Hist. l. 2. *Judaïcum exercitum Vespasianus, Syriæ Legiones Mucianus Sacramento Othonis adegere. Simul Ægyptus, omnésque versæ in Orientem Provinciæ nomine ejus tenebantur. Unde Othonis nummi in Ægypto signati.*

APOLLONOPOLIS.



ΑΥΤ. ΚΑΙ. ΤΙ. ΑΙΛ. ΑΔΡΙΑΝΟϹ. Imperator Cæſar Titus Ælius Hadrianus. Caput Hadriani Laureatum.

ΑΠΟΛΛωνοπολιτῶν L. IA. anno undecimo Apollonopolitarum. Apollo habitu ſuccincto ſtans ſeu gradiens, d. ſagittam è pharetra dorſo appenſam depromit, ſ. extenſa arcum.

Apollinis urbs in Ægypto gemina apud Stephanum, prior vocabatur parva, altera verò magna. Illa memoratur à Ptolemæo in Coptite Nomo ſita, hæc verò in Hermonthite Nomo, Crocodilis nempe inimica apud Strabonem, licet hæc bellua pro Deo in aliis hujus Provinciæ urbibus pro Deo coleretur. Porrò Plutarchus ait in illa ſtatutum eſſe ut quiſque omnino de Crocodilo edat certa quadam die. In quanam earum urbe cuſus ſit nummus, licèt incertum, tamen in magna illum ſignatum ſuſpicamur, in qua Apollo, unde nomen civitati inditum, colebatur, uti hujus Hadriani nummus indicat. De Urbib. Lib. 4. c. 5. Lib. c. 7. Lib. de Iſid. & Oſir.

Apollo Jovis filius & Latonæ perhibetur uno partu cum Diana ſorore editus. Ipſi Arcus pro armis datur, quo adultus Pythonem ſerpentem ſagittis occidit, Apollo autem dictus eſt ἀπὸ τȣ̃ ἀπόλλυσθαι quòd jaculis perderet. Ut venator hic depictus eſt & juvenis, quia ei perpetua juventus tamquam Phœbo adſcribitur. Ægyptiaca lingua Appollo vocatur *Horus*, à quo Horæ nomen acceperunt, ut ait Macrobius. Ceterùm de Apollinis Mythologia vide Natalem Comitem.

Urbes plurimæ Ægypti nummos ſuos Hadriano Imperatori dedicarunt quòd de Provincia benè meritus ſit; unde dicitur RESTITUTOR AFRICAE. Lib. 4. c. 10.

ARSINOE.



Eadem Hadriani circa caput Epigraphe, in averſa verò parte ΑΡϹΙΝΟΙτῶν. L. IA. *Arſinoitarum anno undecimo*. Caput Arſinoes Reginæ velatum.

Arſinoe urbs multiplex, ſed quum nobis hic de Ægypti oppidis ſermo ſit, una ad Delta ſita eſt, quæ poſtea Cleopatris appellata eſt, altera Ptolemæo Arſinoe mediterranea dicta, etiam Crocodilorum civitas quòd ibi maximè colerentur; utraque de nomine ſuo Nomon habuit, in ultima verò nummum ſignatum arbitramur ob Arſinoes effigiem, quam adhuc Hadriani ævo præfert, quum prior urbs Cleopatridos nomen ab aliqua hujus apellationis Regina deinde ſumpſerit. Plurimæ fuerunt hujus nominis civitates in Cypro, Lybia, Lib. 4. c. 5. Plin. l. 5. c. 9.

Lybia, Cyrene & Arabia conditæ à Ptolemæo Philadelpho in gratiam sororis & uxoris Arsinoes, de quibus consule Geographos.

Duplex fuit Arsinoe Ptolemæi Philadelphi uxor, prior quidem Lysimachi Thraciæ Regis filia ex qua duçit Ptolomæum Evergetem, Lysimachum, & Berenicen Antiocho Deo Syriæ Regi nuptam, quam deinde suspectam relegavit Copton, ubi mortua est.

Altera fuit Arsinoe ejus soror, priùs Lysimacho regi nupta, deinde fratri Ptolemæo Cerauno, ut ipsius filios sub hoc prætextu interimeret, qui eam postea in Samothraciam relegavit, unde post ejus mortem in prælio contra Gallos commisso ad Ptolemæum fratrem confugit, ex quo nullam suscepit prolem, sed prioris Arsinoes liberos adoptavit.

BUSIRIS.



Nummus Hadriani cum eadem circa caput Epigraphe in aversa parte ΒΟΥCΙρυτῶν L. ΙΑ. *Busiritarum anno undecimo.* Osiris stans cum loti fructu in capite & pallio prælongo, d. Cervum sustinet, f. hastam gerit.

De Urb. Busiris ex Stephano, urbs Ægypti, fuit structa in medio Provinciæ, in Delta, ita cognominata quòd Isis illic Busirim sepeliverit. Alii verò, quòd Busiris ab Osiride, *Toparcha*, id est, *loci gubernator* fuit constitutus. Ab hac urbe Busirites nomos, id est, Præfectura dicta, de qua Strabo. Alii volunt Busiridem crudelissimum Ægyptiorum Tyrannum, qui hospites omnes Jovi immolabat, sed Eratosthenes apud Strabonem fabulam esse contendit. Urbs illa celebris fuit morte Demetrii Phalerei, Theophrasti discipuli, qui ibi à Ptolemæo Philadelpho obiit.

Osiris haud dubiè in urbe Busiri colebatur, quum eum in Hadriani nummo exhibuerint, illum verò unum eumdémque cum sole existimatum sciunt omnes Ægyptiæ Mythologiæ periti, de eo vide Seldenum. Osiris autem ut plurimùm loti flore insignitur, ut eum videre est apud Seguinum nostrum. Dextra cervum gestat, tamquam symbolum Solis & rapidissimi cursus ipsius, sinistra hastam divinitatis, multi enim pro Jove existimabant: Cultus ejus etiam Romæ fuit. Plures ei ædes & templa extructa fuere sub nomine Serapidis qui idem credebatur, ut testatur Gyllius Giraldus.

(Lib. de Diis Syr. — Sei. num. Pag 31. — P. Victor. — De Diis Gent.)

DIOSPOLIS MAGNA.



Caput Hadriani cum eadem inscriptione, in cujus aversa parte ΔΙΟΠΟΛΙτῶν ΜΕγάλων L. ΙΑ. *Diospolitarum magnorum anno undecimo.* Imperator Eques pacificatoris habitu dextram elevans, sin. equi habenas regit.

Steph. de Urbib. Diospolis, Jovis urbs, magna civitas Ægyptiæ Thebaïdis quæ *Hecatompylos,*

pylos, dicebatur, opus Osiridis & Isidis, antequam à Persis destrueretur, porrò de conditoribus non conveniunt Scriptores, de qua Diodorus sic. Nonnulli Thebas esse existimant, quas ab Osiride non conditas putant, sed multis pòst annis à quodam Rege, ex Diodoro elucet Thebas priùs dictas deinde Diospolim, quod confirmare videtur Strabo *post Apollinis urbem, Thebæ, vocatur verò nunc Diospolis.* Quum verò fuerint & aliæ quatuor hujus nominis parvæ in Ægypto urbes, prior in nummis se magnam inscribit. Lib. 1. Lib. 17.

Diospolitæ de adventu Hadriani Imperatores in urbem suam gloriantur, quippe ejus memoriam in nummis æternam signarunt, sic enim adventus Augusti alicujus, in nummis Romanis, depingitur Imperator nempe Eques dextram elevans versus urbem, in quam graditur, semper ad sinistram percussus, quum è contrà semper ad dextram signatur in profectionibus dextra hastam gerens.

De Hadriani in Ægyptum profectione plurimi Romæ signati sunt nummi, inquibus ALEXANDRI inscribitur, in aliis ADVENTUI AUG. ALEXANDRIÆ, in aliis denique RESTITUTORI AFRICÆ.

HEPMOPOLIS.



Nummus idem Hadriani cum eadem inscriptione in cujus aversa parte ΕΡΜΟΠολιτῶν L. IA. *Hermopolitarum anno undecimo.* Circa caput Barbatum loto insigne ante, quod Ibis avis.

Hermopolis quæ Mercurii civitatem sonat, urbs est Ægypti apud Stephanum, à qua nomos seu Præfectura nomen habet Hermopolites apud Ptolemæum, aliàs ejusdem Provinciæ, ejusdem etiam nominis appellat, sed quarum altum est apud Autores silentium. Priorem inter clariores civitates memorat Ammianus. *Igitur inter urbes alias Hermopolim habet & Coptum & Antinoon*, quæ ita servata est usque ad Ammiani tempora. Ob feracitatem Soli, ex quo etiam Tunetum adhuc exportatur. De Urb. Lib. 4. c. 5. Lib. 22. cap. 40.

In quibusdam Hermopoleos urbis nummis Mercurium stantem observavimus, ut ibi cultum à quo denominatur civitas; sed in hoc qui Hadrianum Imperatorem exhibet Osiridis est caput loti flore insigne. *Osiris autem præcipuus erat totius Ægypti Deus, qui se Saturni filium antiquiorem prædicabat, contra quem Gigantes etiam insurrexisse*, ut in Jovem planè ostendit Diodorus: unde quum ipsos devicisset Ægyptios ut Rex, lege sanxit, præter communem ceterorum omnium morem, fas esse sororem à fratre uxorem duci, exemplo suo qui Isidi sorori nupserat, hinc Ptolemæi Reges, sorores suas duxerunt uxores. Lib. 1.

Ibis apponitur in nummo ut peculiaris Ægypto, quæ etiam ut plurima animalia colebatur, quia quum serpentibus vescitur, hominibus salutem conservat.

This.



Nummus Hadriani caput cum eadem inſcriptione præfert in averſa ΘΙΝΙτῶν L. IA. *Thinitarum anno undecimo.* Oſiris ſtans corona radiata ornatum cum pallio oblongo, ſ. icunculam quam Deam ſpem exiſtimamus.

De Urbib. This, urbs Ægyptia eſt, prope Abydum, cujus civis Thinites, apud Stephanum, ex Alexandro Ægyptiacorum primo; Stephani verò Commentator Thomas de Pinedo, Thim Ægypti urbem ab autore ſuo celebrari refert, ſed de qua altum apud alios ſilentium eſſe narrat, porrò nummus iſte Hadriani quem manibus tractavi huic Geographo ſuffragatur, unde quotidie ex ipſis antiquis monimentis hiſtoriæ & Geographiæ lux affulget.

Oſiris in hac etiam urbe colebatur ut Supremus Ægypti Deus, ſed in eo corona radiata inſignitur, quia ejus nomine Sol intelligebatur apud Ægyptios, at cur in tam multis oppidis colatur Oſiris, quòd crederent ut refert Plutarchus corpus ejus multis in partibus terræ ſepultum eſſe, addens Ægyptiorum fortunis ac potentia præcipui, ſtudioſè hoc ambientes, ut eodem cum Oſiride potiantur ſepulcro. (De Iſid. & Oſirid.)

Spes Dea brachio geſtatur ab Oſiride, quòd illa Dea peculiariter ab Hadriano coleretur ut notat Giraldus, & demonſtrant ejus Imperatoris nummi, cujus ædes Romæ erant in foro Olitorio. (De Diis gent. P. Liv. Dec. 3. l. 1.)

Cabasa.



Simile Hadriani caput & eadem circa illud inſcriptio in parte averſa ΚΑΒΑCΙτῶν. L. IA. *Cabaſitarum anno undecimo.* Oſiris ut ſuprà cum Loto ſupra caput, d. cervum, ſ. haſtam puram.

Lib. 4. c. 5. Cabaſa apud Ptolemæum urbs eſt Ægypti & Metropolis Præfecturæ Cabaſitis, inter nomos autem ejus Provinciæ etiam recenſetur à Plinio Cabaſites. (Lib. 5. c. 9.)

Oſiris erat, ut diximus, Iſidis frater, illum Solem, & hanc Lunam exiſtimantes Ægygtii, ideo decima ſeptima menſis die interiiſſe fabulabantur illi qua die maximè plenilunium fit evidens, Cervum gerit tamquam Solis curſus rapidiſſimi Symbolum, ſiniſtra haſtam divinitatis. (Plut. de Iſid. & Oſir.)

Canopus.



Idem Hadriani caput, eadémque Epigraphe in aversa parte ΚΑΝωβιτῶν L. ΙΑ. *Canobitarum anno undecimo.* Caput velatum & Loti flore ornatum Hydriæ superpositum.

Canopus seu Canobus urbs est Ægypti distans 120. stadiis ab Alexandria terrestri itinere, cognonimis Canopi, qui Menelai Gubernator fuit & ibi obiit, insignita. Ex ea urbe ortum ferunt Claudianum Poëtam. Devicta autem Troja Menelaus cum Helena vi ventorum in Ægyptum delatus, Gubernatorem Canopum Amyclæum ictu serpentis, quem Hæmorrhoïda vocant, amisit, in ejúsque memoriam condidit de nomine urbem, relictis ibi iis, qui ad navigandum erant inutiles. Strab. l. 17. Solin. c. 34.

Deus ille in aversa parte Hydriæ impositus, Deus est Canopus de quo narrat Rufinus. Ferunt aliquando Chaldæos ignem, Deum suum circumferentes, cum omnium Provinciarum Diis habuisse conflictum, quo scilicet qui vicisset, hic esse Deus ab omnibus crederetur. Reliquarum Provinciarum Dii æris, aut auri, argentíque, aut ligni vel lapidis, vel ex quacumque materia constabant, quæ per ignem corrumperetur. Ex quo fiebat ut ignis locis omnibus obtineret.

Hæc quum audivisset Canopi Sacerdos, callidum quiddam excogitavit. Hydriæ fieri solent in Ægypto fictiles: undique crebris & minutis admodum foraminibus patulæ, quibus aqua turbida desudans, defæcatior, ac purior redditur. Harum ille unam cera foraminibus obturatis, desuper etiam variis coloribus pictam, aqua repletam statuit in Deum, & excisum veteris simulacri, quod Menelai gubernatoris ferebatur, caput desuper positum, diligenter aptavit. Adsunt post hæc Chaldæi, itur in conflictum circa Hydriam, ignis accenditur: cera qua foramina fuerant obturata, resolvitur; sudante Hydria, ignis extuiguitur, & Sacerdotis fraude Canopus Ægyptiorum victor ostenditur.

Coptus.



ΑΥΤ. ΚΑΙ. ΤΡΑΙΑΝ. ΣΕΒ. ΓΕΡΜ. ΔΑΚΙΚ. Circa caput Traiani Laureati in aversa parte ΚΟΠΤΗΤῶν L. ΙΓ. *Coptitorum anno decimo tertio.* Osiris cum flore loti supra caput, d. hastam, s. cervum gestat.

Plut. lib 5. Schol. vet. Lib. de Isi. & Osir. Coptus urbs est Thebaïdis in Ægypto, unde nomos Coptites, vergens ad mare rubrum, in qua Io versa in Isidem colitur, nam hæc Regina istic nuntium accepit de morte Osiridis mariti sui, hinc urbi Κόπτος nomen esse inditum dixerunt Græci, quia ibi capillos scidit præ dolore, quod vox Κόπτειν significat scindere quod firmare videtur Plutarchus addens, Coptum, lingua Ægyptiaca *privationem* notare.

Nil mirum igitur si in hac urbe ubi summoperè colebatur Isis, cives etiam Osirim ejus maritum & Regem venerati sint; Populi autem quando suos alicui Imperatori nummos dedicabant Deos signare ut Deas in Augustarum nummis apponere solebant.

Lotus apponi super caput Osiridis videtur, quod ille agrestes Ægyptios ad civilem statum reduxerit, eósque rerum ad vitam colendarum rationem docuerit, nam Lotus est herba quæ recedentibus aquis Nili, provenit similis (Plut. l. 22. cap. 21.) fabæ, in cujus capite fructus est papaveri similis, intus grana, ceu millium; ex quo incolas panem facere docuit Osiris, quem Lotometram appellant.

CYNOPOLIS.



ΑΥΤ. ΚΑΙ. ΤΙ. ΑΙΛ. ΑΔΡΙΑΝΟϹ. Circa caput Hadriani Principis in cujus aversa parte Deus Anubis cum capite canino, d. sistrum s. caduceum, cum Epigraphe ΚΥΝΟΠΟλιτῶν. L. ΙΑ. *Cynopolitarum anno undecimo.*

Lib. 17. Cynopolis seu Canum urbs est Ægyptia quæ memoratur Straboni qui eam Præfecturam appellat Ἑξῆς δ'ἐστιν ὁ Κυνοπολίτης νομός καὶ Κυνῶν πόλις. *Sequitur Cynopolitana Præfectura & canum urbs.* ὧ ἡ ὁ Ἄνουβις τιμᾶται, *in qua Anubis colitur*, & honor & sacer quidem cibus canibus est constitutus, unde forsan Canum urbs appellata.

Anubis cum capite canino depingitur, de quo inquit Plutarchus, sunt qui puerum, ex quo Isis Osiridis necem comperit, sub Anubis nomine coli putent, quem natum Nephthe tradunt, & ipsam quidem Nephthen timore Typhonis perculsam, ejecisse, quem magno labore canibus indagantibus repertum enutrivisse, eúmque custodem deinceps comitémque habuisse, Anubim appellatum, & creditum Deos custodire, ut canes hominibus custodes esse assolent.

Anubis quoque ab Ægyptiis Mercurius vocatus est, de quo Servius. Quia canino capite fingitur, hunc volunt esse Mercurium: ideo quia nihil est cane sagacius, caduceum igitur Mercurii Symbolum gerit, d. sistrum, quod erat crepitaculum æneum quo sacerdotes in Isidis Sacris utebantur, unde Ovid.

Amor. l. 2. *Per tua sistra precor, per Anubidis ora verendi.*

LEON-

Leontopolis.



ΑΥΤ. Κ. Τ. ΑΙΛ. ΑΔΡ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟϹ ϹΕΒΑϹΤΟϹ. Circa caput Antonini pii in cujus averſa parte ΛΕΟΝΤΟΠΟΛΕΙΤΩΝ L. ΙΗ. *Leontopolitarum anno decimo octavo.* Figura virilis ſeminuda ſtans cum pallio, d. haſtam, ſ. Leonem ſuſtinet.

Leontopolis ceu Λεόντος πόλις, Leonum civitas, Ægypti urbs eſt Metropolis Leontopolitis Præfecturæ inter Buſirim & Panephyſim, illius Ptolemæus & Plinius meminerunt. Ut Ægyptii univerſi de animalibus terreſtribus tria præſertim colebant, nempe bovem, canem, & felem, porrò ſunt & quæ ſeorſim venerantur, inter quos narrat Strabo Leontopolitanos, Leonem. Quapropter in oppido Leontopoli Leones ſtudioſè ali autor eſt Ælianus Hiſt. animalium, quod confirmare videtur Plutarchus qui ad alenda quæ venerarentur animalia, ſumptum ſuppeditare conſtitutum Ægyptios refert: Leonem autem colunt, rictibúſque Leoninis januas templorum ornant, quia Nilus exundat.

Lib. 4. c. 5. Lib. 5. c. 9. Lib. 17. pag. 812. Lib. 12. c. 7. Lib. de Iſid. & Oſir.

Titanis primùm curru tangente Leonem.

Sed quis ille eſt qûi læva gerit Leonem à Leontopolitanis in nummo ſignatus? Etiam ſi nullum Dei præferat attributum, tamen Deus eſſe videtur, maximè id arguit corpus ſeminudum pallio divinitatis tectum, & ſi mihi conjecturæ locus eſt, Vulcanus, cui Leones conſecraſſe Ægyptios narrat Ælianus, in libro de animalibus, ubi Leonibus in Ægypto religioſum cultum non modò tribui ſed etiam urbem Leontopolim nomen traxiſſe refert. Si malleum Vulcano non dederint ut Græci. Haſtam divinitatis ipſi tribuerunt, nec iiſdem attributis ſua Ægyptii & Græci numina ornabant. Lib. 12. c. 7.

Lykopolis.



Caput Hadriani Laureatum cum Epigraphe ΑΥΤ. ΚΑΙ. Τ. ΑΙΛ. ΑΔΡΙΑΝΟϹ. in averſa parte Serapis ſtans cum modio in capite, d. cervum, ſ. haſtam & literis ΛΥΚΟπολιτῶν. L. ΙΑ. anno undecimo.

Lycopolis, ſeu Luporum civitas, Ægypti urbs eſt & Metropolis Præfecturæ Lycopolitis Ptolemæo, hæc à Lupis cognominata, eo quod Æthiopes agros Ægyptios incurſantes, Lupi facta acie, uſque ad civitatem Elephantinam repulerint. Ibidem urbem conſtruentes Ægyptii à beſtiis illis Lycopolim Lib. 4. c. 5.

Lib. 17. lim vocarunt. Ideò Strabo narrat Lycopolitanos venerari Lupum; quod confirmat Plutarchus his verbis. Sanè ſoli omnium Ægyptiorum Lycopolitæ ovem edunt: quia idem Lycos, id eſt Lupus, facit, quem pro Deo habent; piſcem autem Oxyrinchum edunt, quum Oxyrinchitæ eum venerentur.

Lycopolitanos etſi Lupum pro Deo habere dixerimus, nihil tamen in hoc nummo de illo ſignavere, ſed Oſiridem ſub figura Serapidis exhibent, nam ipſi inter ſe diſtinguuntur, quòd Oſiris ſemper præfert Lotum ſupra caput, & Serapis modium: porrò apud Plutarchum idem eſt Oſiris & Serapis. Præſtat autem, inquit, cum Oſiride Serapim facere; at ut pro Sole Oſiris accipiatur, Serapis nomen ejus eſt qui Univerſum ordinat atque ornat, quod voce Σαίρειν, quidam exprimunt: ideo Serapis dextra cervum Solis ſymbolum, ut diximus, gerit.

Marea.



ΑΥΤ. ΚΑΙ. Τ. ΑΙΛ. ΑΔ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟϹ ϹΕΒ. Circa caput Laureatum Antonini Pii in averſa parte, Serapis ſtans cum modo in capite, d. Leonem, ſ. haſtam & literis ΜΑΡΕΩΤΩΝ. L. ΙΗ. *Mareotarum anno decimo octavo.*

Lib. I. Marea, urbs eſt & lacus, Alexandriæ Ægypti adjacens. Urbis meminit Thucydides, *Inarus*, inquit, *Pſammetichi Libys, Rex Libyum Ægypto finitimorum, profectus ex urbe Marea, quæ ſupra Pharum eſt, majorem* Lib. 4. c. 5. *Ægypti partem ad defectionem à Rege Artaxerxe impulit.* Ptolemæus Mareotim tantùm Præfecturam nominat; De Palude verò Mareotide Strabo, ait, Lib. 17. *Alexandriam duo Maria undique alluunt, alterum à Septentrione Ægyptium, alterum à Meridie quod Mareotis dicitur, ... adeo ut portus qui ad Paludem eſt, ditior ſit Marino.*

De Iſid. & Oſirid. En iterum Serapis ſub Oſidiris figura quem eumdem eſſe refert Plutarchus, & ferè in omnibus Ægypti urbibus cultum; quòd illæ ferè cunctæ ſe ipſius Dei vel Regis corporis partem apud ſe ſepultam exiſtiment; quando Iſis ejus aliquod fruſtum ut reperibat, ibi humabat. Serapis ſupra caput modium ut frumenti ſerendi autor, & Leonem ſupra dextram gerit ut Solis Symbolum & ipſi ſacrum teſte Æliano. *Idcirco* ait *Soli Leonem conſecrari exiſtimo, quòd ſol laborioſiſſimus ad nullum temporis punctum verſari intermittens circum orbem terræ, ab inſtituto curſu numquam quieſcit.*

MEMPHIS.

Memphis.



Eadem circa caput Antonini inſcriptio, in averſa parte Oſiris Loto in capite ornatus, d. haſtam, ſ. ſiſtrum, ut videtur, pro pedibus bos Apis cum Epigraphe ΜΕΜΦΕΙΤΗϹ, & in area L. IH. *anno decimo octavo.*

Memphis olim Ægypti Metropolis, de cujus conditoribus non convenit inter autores; fatum eſt hoc antiquiſſimis urbibus commune. Herodotus eam à Mene Ægypti primo Rege conditam tradit. Alii Thebas primum fuiſſe oppidum ferunt quæ quum decreſcerent, contra Memphim accreſcere cœpiſſe uſque ad Ptolemæos qui Alexandriam fecere Regiam ob Alexandrum conditorem; manſit tamen urbs in qua Regum anacleteria ob illius Antiquitatem celebrari ſolent. Urbs eſt ad verticem Deltæ ſita, ex cujus adverſo hodie ædificata Cairus eſt. Olim Nomos Memphites, quæ nummum Antonino dicaſſe videtur, ut indicat vox ΜΕΜΦΕΙΤΗΣ. Lib. 2. c. 99.

Oſiris juſto nomine à Memphitis in nummis exhibetur ſi quidem urbis conditor recenſetur, & Plutarchus illius ſepulcrum verè in ſolis Memphi & Abydo oppidis extare referat: Apis autem bos Memphi nutritur, ut potè animæ ejus ſimulacrum, nam Bacchum ex India boves duos adduxiſſe narrant, quorum Apis alter, alter Oſiris dictus: unde plerique Sacerdotum Ægyptiorum in idem aiunt reſidere Oſirin & Apin, enarrántque & docent nos, Apin eſſe intelligendum formoſam animæ Oſiridis imaginem. De Iſid. & Oſirid.

Alii Memphis urbis reperiuntur nummi ut & aliarum civitatum, ſed unum ex iis proferre curavimus.

Mendes.



ΑΥΤ. ΚΑΙ. ΤΙ. ΑΙΛ. ΑΔΡΙΑΝΟϹ. Circa caput Laureatum Hadriani in averſa parte. ΜΕΝΔΕσιτῶν. L. IA. *Mendeſitarum anno undecimo.* Hircus.

Mendes urbs Ægypti, juxta Lycopolim, ubi Pana & Hircum colunt qui Ægyptiorum lingua *Mendes* vocatur. A nomine urbis Præfectura eſt Mendeſia, & oſtium Nili dicitur Mendeſium. Strab. l. 17. Herod. Lib. 2. c. 46.

Mendeſii in nummo Hircum ut Deum ſuum exhibent: de quo ſic ait Herodotus. *Vocatur verò Hircus & Pan Ægyptiacè, Mendes. Contigit autem in hoc Nomo mea ætate, hoc portentum; cum mulieribus Hircus* propa-

lam

lam miſcebatur ; ſed licèt excellentiſſima forma illius libidini ſubſternerentur, unde ortos ex tali concubitu maximos viros Hiſtoriæ ſcriptores tradunt ; Plutarchus inquit, *Mendeſius in Ægypto Caper incluſus cum multis ac formoſis mulieribus coitu abhorret, & Capras deſiderat.* Ex ſupra citato Herodoti loco, Pan & Hircus, idem eſſe videtur, porrò Mendeſii Capras & Hircos non mactabant, unde Juvenalis.

In Gryllo.

Ut ſup.

Satyr. 15.

——— *Nefas illic fœtum jugulare Capellæ*
Carnibus humanis veſci licet.

MENELAUS.



M. ΑΥΡΗΛΙΟϹ ΚΑΙϹΑΡ. Circa Caput M Aurelii nudum, in averſa parte ΜΕΝΕΛΑΙΤΩΝ, *Menelaitarum.* Mulier ſeminuda umbilicum uſque cincta ſtrophio, infima parte in Crocodilum deſinens, dextram ori admovet, ſiniſtra duplex cornucopiæ. Caput verò Loti flore ornatur.

Lib. 17. Menelaus Ægypti urbs prope Delta de qua Strabo πλησίον δ'ε καὶ ἐν ταύτῳ πόλις Μενέλαος. *Non procul hinc eſt urbs nomine Menelaus*, non longè à Naucrati diſtat, eam à Menelao Helenæ marito conditam exiſtimamus, quum in Ægyptum tempeſtatis vi delatus eſt, & quem ſuprà, Canopum urbem in Gubernatoris Canopi ibi defuncti memoriam extruxiſſe diximus. Etiam Præfecturam ex ea urbe Menelaitem fuiſſe nominatam ſcribit Ptolemæus Geographus. (Lib. 4. c. 5.)

Quæ ſit illa in nummo ſignata figura, ſi faciem & ſeminudum corpus cum Loti inſigne in capite obſervemus, illam eſſe Iſidem ſuſpicabimur, ſi quidem Iſis cum ſimili capillitio & capitis ornamento depingitur ; ſed cur infima pars in Crocodilum deſinit : an Menelai Iſis ipſa coleretur & Crocodilus etiam ? ut Ombitæ, Coptitæ & Arſinoitæ illum tamquam Deum venerabantur. Si figura virilis eſſet Typhonem quis poſſet, quum ille ejus formam induerit. Crocodilus certè cultus ſui probabili cauſa minimè deſtituitur, nam fertur teſte Plutarcho, extitiſſe exemplum Dei, ſolus animalium elinguis, nimirùm quia voce, numen nihil indiget, ſed iter juſtitiæ, citra ullum conficiens ſonitum, res humanas juſtè temperat. (Ælian. l. 10. cap. 21.)

Metelis.



ΑΥΤ. ΚΑΙ. ΤΙ. ΑΙΛ. ΑΔΡΙΑΝΟC. Circa caput Laureatum Hadriani; in aversa parte ΜΕΤΗΛΙτῶν. L. ΙΑ. *Metelitarum anno undecimo.* Accipiter cum Loti flore supra caput, insistit scipioni.

Metelis, urbs Ægyptia Stephano prope Alexandriam, quæ ejus ætate, *Bechis*, dicebatur; hodie Rosecto Italis, juxta Heracleoticum ostium Nili, non obscura, ab Alexandria 60. millia passuum distans, Pelusium versus. De illa urbe sic ait Mela. *Deinde semel, iterúmque divisus Nilus ad Delta & Metelim it per omnem Ægyptum vagus, atque dispersus.* Metropolis fuit apud Ptolemæum Præfecturæ Metelitis. Lib. 1. c. 9. Lib. 4. c. 5.

Osirim semper Loti flore insignem in nummis ab Ægyptiis exhiberi ut solenne ejus symbolum diximus, quem in hoc sub Accipitris imagine signatum videmus, uti nos docet Plutarchus. *Accipitre etiam picto Osirin sæpè proponunt.* Avis enim ea pollet acumine visus & volatus celeritate, eáque est natura, ut celerrimè alimentum digerat. De Isid. & Osirid.

Accipitres etiam ut à Tentyritis sanctissimè coli narrat Ælianus, sic à Metelitis nos docet nummus. Illi autem accipitrum genus adorant, propter comparationem quam cum igne iis esse affirmant: at quum Osiris pro Sole accipitur, ideo illi atque ignis aut Sol veloces sunt ac violenti. Quidam Ægyptios Animalia & volucres venerari ferunt, quòd Typhonis metu in ista transiisse latendi causa & corporis Ibium, canum, accipitrum se occuluisse existiment. Lib. 10. cap. 24.

Oxyrynchus.



Eadem circa Hadriani caput inscriptio. In aversa parte ΟΞΥΡυγχιτῶν L. ΙΑ. *Oxyrynchitarum anno undecimo*, Pallas seu Minerva galeata stans, d. victoriam, s. hastam.

Oxyrynchus Ægypti urbs ad Nilum ab Oxyryncho pisce ubi colitur nomen habens, qui ex acumine rostri sic appellatur, de urbe sic ait Strabo. *In ulteriore regione est Oxyrynchus civitas & Præfectura ejusdem nominis, colunt verò Oxyrynchum*, piscem, *& est ipsis templum Oxyrynchi.* Eum accolæ dicunt ex Osiridis vulneribus esse prognatum. Osirin autem sentiunt Ælian. l. 10. cap. 46.

eun-

Lib. 4. c. 5. eundem cum Nilo esse. Ptolemæus urbem Metropolim facit Præfecturæ Oxyrynchitis.

Lib. 17. Quinque fuerunt apud Mythologos Minervæ. Prima Apollinis mater, secunda orta Nilo, quam Ægyptii Saïtæ colunt ut nos docet Strabo, & quam etiam Oxyrynchitæ venerantur, ut nummus testatur. Minerva ut erat ex Nilo orta, & Nilus idem qui Osiris, inde videtur illa tanquam Osiridis filia existimari; sed potiùs eadem cum Iside est ut narrat Plutarchus. *Sai est Minervæ, quam eandem cum Iside arbitrantur, Fanum.*

PANOPOLIS.



Caput Hadriani Principis cum eadem Epigraphe, in aversa cujus parte ΠΑΝΟΠολιτῶν L. IA. Panopolitarum anno undecimo. Pan cum cornibus in capite, parte superna homo, infima Hircus, d. Lotum, s. pedum.

Lib. 5. c. 9. Lib. 4. c. 5. Panopolis, urbs fuit Ægypti, in Thebaïde, ad orientalem Nili ripam, inter urbem Apollinis ad Boream, & Coptum ad Austrum: à qua urbe, Præfectura Panopolites dicitur apud Plinium, & illa Præfectura vocatur Metropolis apud Ptolemæum: nullam ob aliam rem memoranda, nisi quòd protulerit *Nonnum* Poëtam insignem, cujus extant Græca lingua Dionysiacorum libri 48. & Paraphrasis in Evangelium D. Joannis Græcè etiam versu Hexametro.

De Urbib. Panopolis id est Panis urbs in qua Deus Pan colitur, *ejus erat*, inquit Stephanus, *magnum signum cum pudendo arrecto*, ille autem pingebatur cum cornibus, in radiorum Solis similitudinem, superior pars hominis est quòd in Æthere sit ἡγεμονικὸν mundi, infima hispida est propter arbores virgultas & feras. Caprinos habet pedes, ut ostendat terræ soliditatem. Vitæ rusticanæ Præses universæ habebatur. Cujus etymon universam naturam designat. Dextra tenet Lotum ut denotet se in Ægyti coli, quum illum Arcades Græci præcipuè venerarentur, sinistra pedum recurvum propter annum, quia hic totius naturæ Deus perhibebatur. Apud etiam Mendetes, ut suprà notavimus, summo erat honore.

PELUSIUM.



Caput Hadriani cum eadem inscriptione, in aversa parte caput Isidis loti flore ornatum & literæ ΠΗΛΟΥσιοτῶν L. IA. anno undecimo.

Strab. l. 17. Pelusium urbs in extrema Ægypti ora quæ Castiotidi contermina est, à quo & extremum Nili ostium, quo Ægyptus ab Asia terminatur, Pelusium vocatur. Pelusio autem nomen fecisse πηλὸς hoc est lutum, ferunt. Sita est

est à mari ampliùs 20. stadiis, hac difficilis intratu est Ægyptus ab orientalibus partibus ob loca cœnosa, ita ut clavis Regni diceretur: nam Pelusium quoque ipsum est cinctum lacubus, nec non paludibus.

Isis in Pelusiotarum nummis tanquam urbis fundatrix exhibetur, si Plutarcho credimus: Quum autem illa Byblo Phœniciæ rediret Osiridis sponsi arcam referens, Astartes filium in mare excidisse memorant, pueróque nomen fuisse Palæstino, & à Dea conditam urbem ei cognominem Pelusium. Isis ut Osiris Maritus Loti flore semper insignitur, solenne tamquam utriusque sit Symbolum, quod ex illo Panem conficere Ægyptios docuerit. De Isid. & Osirid.

De Hadriano scribit Spartianus, Peragratâ Arabiâ Pelusium venit & Pompeii tumulum magnificentiùs extruxit, & in hac Perigrinatione quæ anno ejus Imperii undecimo extitit, omnes nummi cum his notis L. IA. in omnibus urbibus ab incolis percussi videntur. In Hadr.

PINAMUS.



Eadem inscriptio circa caput Hadriani Imp. in cujus aversa parte ΠΙΝΑμυτῶν L. IA. Pinamytarum anno undecimo. Caput Herculis imberbis pelle Leonina amictum.

Pinamus urbs Ægypti apud Stephanum de qua apud Geographos altum silentium, sed huic suffragantur Hadriani nummi, unus in quo Osiris capite radiato stans, d. cervum, de cujus cultu apud omnes Ægyptios abundè diximus, sed hîc nobis Herculem etiam in hac urbe veneratum esse testatur, de quo Plutarchus de Herodoti malignitate, ait, *Herculem autem & Bacchum, quos Ægyptii Deos appellant, Græci, homines qui consenuerint: nullibi istam adhibuit cautionem, quamquam Herculem quoque Ægyptium in Diis secundis ponit.* Hercules hîc imberbis ut Tyri depingitur, in multis Græciæ urbibus barba onustus exhibetur.

PROSOPIS.



Caput Hadriani Imperatoris cum eadem Epigraphe, in aversa parte Serapis stans togatus modio ornatus, dextram ori admovens, læva cornucopiæ cum Epigraphe ΠΡΟϹωπιτῶν L. IA. *Prosopitarum anno undecimo.*

Prosopis urbs est Ægypti in Insula juxta Herodotum quam in Delta constituit seu parte Ægypti inferiore, illam Thucydides continenti à Megabaso Persa junctam scribit siccato alveo, dum Græcos & Ægyptios obsideret, Lib. 2. Lib. 1.

 qui

Lib. 17. qui in eam acie superati, refugerant. Strabo illam nominat Præfecturam in Lib. 4. c. 5. qua Veneris civitatem fuisse memorat. Ptolemæus ipsum Nomon & Metropolim facit.

Serapis colebatur in orbe Prosopi, ut indicat nummus qui eum pro Numine exhibet, sed si mihi conjecturæ locus, Hadrianus est sub Serapidis imagine, qui togatus ad Imperatorum normam exhibetur: solebant enim populi Principem à quo beneficium aliquod acceperant, sub Dei quem venerabantur, imagine repræsentare. De modio Serapidi tributo, jam diximus; sed In Apolog. cur ori dextram ut Harpocrates admonet; Tertullianus Septimius scribit hunc ipsum Harpocratem eliminatum, & Serapidem & Isidem, Italia, L. Pisone & Gabinio Coss. cornucopiæ Harpocratis itidem symbolum est, ut dextram ori apponere, tamquam Silentii Deus, quod Ægyptii Harpocrati tribuebant ob primitias leguminum ipsi oblatas.

Sais.



Eadem Epigraphe circa caput Hadriani Principis, in aversa parte CAITτῶν L. IA. *Saittarum anno undecimo.* Pallas stans galeata, d. noctuam, s. hastam.

Sais urbs est Ægypti intra Deltam juxta unum ex Nili ostiis, quòd ab ipsa Lib. 17. *Saitecum* dicitur Sais inquit Strabo, est Metropolis inferioris Ægypti re-Lib. 4. c. 5. gionis, illius Præfectura appellatur à Ptolemæo Saites. In hac urbe erat Regis Psammetichi sepultura, cujus sævitia ducenta hominum millia ex Ægy-Mus. 2. pto in Æthiopiam profugere; ille autem quum Regnum adeptus esset, incessit ei dignoscendi Cupido, qui reverà primi hominum extitissent, ex eo Lib. 10. cap. 21. tempore didicit Phrygas primos fuisse, secundos verò Ægyptios. Ælianus narrat Crocodilos ejus filias rapuisse, propter quod ipsum animal sanctum credidit populus.

Lib. 8. Sais Ægyptiorum lingua, Minerva appellatur apud Pausaniam nihil mi-Lib. 5. contra Cels. rùm igitur si divinos honores Minervæ decreverint Saitæ, ut refert Origenes, De Nat. Deor. illam è Nilo ortam narrat Cicero. *Secunda orta Nilo, quam Ægyptii Saitæ colunt.* Strabo apud eos illius templi meminit in quo erat Psammethici, Lib. 17. ut suprà diximus, erat sepultura. Minerva apud Plutarchum erat eadem D. Isid. & Osir. cum Iside. Quod Sai est, inquit, Minervæ, quam eandem cum Iside arbitrantur, fanum, hanc habebat inscriptionem. Ego sum omne quod extitit, est, & erit, meúmque peplum nemo adhuc mortalium detexit.

Fulgent. lib. 2. Galea illi datur & hasta quòd Dea bello & militiæ præsit: noctua verò in ejus tutela est, quod ut sapientiæ etiam Dea, illa in tenebris proprium fulgorem possideat.

SEBE-

Sebennutus.



Caput Hadriani, Augusti cum eadem inscriptione, in cujus aversa parte Bacchus stans, d. racemum, s. thyrsum cum Thyrso vite involuto & literis ΣΕΒΕΝνυτῶν L. ΙΑ. *Sebennutarum anno undecimo.*

Sebennutus urbs est Ægypti intra Deltam, juxta unum ex Nili ostiis à quo Sebennyticum inter Bolbitinum ad Occidentem, & Pathmeticum ad Ortum; memoratur à Ptolemæo Præfectura ejus Sebennytes, cujus Sebennutus Metropolis: nam Xois civitas est in ejus Nomo, ex Sebennuto urbe oriundus erat Manethos impurorum in Ægypto sacrorum summus Sacerdos quem Ptolemæi Philadelphi ætate vixit, de quo Eusebius, inquit, *Manethos flamen sacrorum, & scriba adytorum Ægypti, genere Sebennyta, Heliopolites, Domino meo salutem.* Lib. 4. c. 5. Strab. l. 17. Chronic.

Sebennytæ Bacchum haud dubiè coluerunt quum eum in nummis exhibuerint, at Bacchus idem est ac Osiris apud Plutarchum. *Esse autem Osirin eumdem cum Baccho Deum.* Quæ autem palum faciunt Sacerdotes dum Apidis cadaver rate advectum sepeliunt, nihil distant à Bacchi Sacrificio, quippè & hinnulorum pelles appendunt & thyrsos gerunt, iisque utuntur clamoribus & motibus quibus Bacchico furore correpti dum orgia peragunt. De Isid. & Osir.

Fertur etiam apud Ægyptios Bacchus filius Isidis, qui non Osiris sed Arsaphes nomen gerit, sed Hadrianus hic Romano vestitu insignis pro Baccho à Sebennytis exhibetur, qui d. racemum & thyrsum cum vite, ut Bacchi attributa gerit. Ibid.

Sethron.



ΑΥΤ. Κ. Τ. ΑΙΛ. ΑΔΡ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟϹ ϹΕΒ ΕΥ. *Imperator Cæsar Titus Ælius Hadrianus Antoninus Augustus Pius.* Caput Antonini Pii Laureatum, in cujus aversa parte ΣΕΘΡΟΕΙΤΗϹ L. ΙΕ. *Sethroïtes* Nomos *anno decimo quinto.* Antoninus Pius militari habitu stans, d. hastam, s. accipitrem tenet.

Sethron urbs est Ægypti apud Stephanum ex Alexandro, prope Bubastum fluvium, ejus Præfectura est Sethroïtes, cujus meminit Plinius, quam esse unam ex decem quæ in Delta numerantur, scribit Strabo. Θέων Σεθρoίτυ Episcopus subscripsit act. 1. Concilii Ephesini anno 431. De Urb. Lib. 5. c. 9. Lib. 17.

Sethroïtes Nomos Antonino Pio nummum dedicat anno ejus Imperii decimo quinto, quem exhibet militari habitu, Deum suum Accipitrem læva tenentem, jam ex Plutarcho diximus, Ægyptii *Accipitre etiam picto Osirin sæpè proponunt.* Ælianus refert illos Accipitrem Apollini quem vocant Oron sua lingua consecrare, illúmque venerari háncque convenientiam cum Apolline habere, quòd nullo negotio adversos Solis radios intueatur; ideo pro Apolline etiam accipitur, Apollo est Sol, Osiris verò pro Sole habetur.

De Isid. & Osirid.

TANIS.



ΑΥΤ. Κ. Τ. ΑΙΛ. ΑΔΡΙΑΝΟϹ, circa caput Hadriani Imp. Laureatum, in cujus aversa parte ΤΑΝΙτῶν L. ΙΑ. *Tanitarum anno undecimo.* Figura militaris stans, d. accipitrem, s. hastam, in capite modium.

Tanis urbs est Ægypti intra Deltam, à Gigantibus condita & nominata teste Isidoro, & Pharaonis quondam Regia, ubi Moyses tot edidit signa, & ex qua Israëlitæ per mare rubrum illo duce sunt erepti, sita supra lacum, seu paludes, in quibus Tanis etiam Insula, sed majori ex parte diruta nunc jacet, ad ea Taniticum Nili ostium fuit appellatum, inter Pelusiacum ad Ortum & Mendesium ab Occasum, per quod Plutarchus Osiridis arcam in mare è Nilo dimisisse Typhonem narrat, quod eam ob rem nominatu abominabile fuit Ægyptiis. Fuit ejus Præfectura Tanites vocata, apud Plinium & Ptolemæum, cujus hoc teste Tanis erat Metropolis.

De Isid. & Osirid. Lib. 5. c. 9. Lib. 4 c. 5.

Jam prodiit hic nummus à Patino nostro sub nomine ΚΑΝΙ L. ΙΑ. in lucem datus, sed quum illum non interpretatus sit, nunc eum aggredimur. Imperator est Hadrianus de Ægypto benè meritus, à Tanitis sub Serapidis imagine cusus, modio suo ut Deus est ornatus, sed ut Imperator Romanus, militari habitu insignis, dextra Accipitrem, aliis Ibin sustinet. Accipiter Osiridi seu Serapidi erat sacer, & ut sæpè diximus, imò pro ipso Osiride apud Plutarchum colebatur. Sinistra hastam gerit Imperatoris Romani solemne symbolum, dum ille paludatus depingitur. De modio Serapidis insigni abundè diximus.

Impp. num. fol. 197.

TENTYRIS.



ΑΥΤ. Κ. Τ. ΑΙΛ. ΑΔΡ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟϹ ΕΥ. ϹΕΒ. *Imperator Cæſar* Titus Ælius Antoninus Pius Auguſtus. Caput Antonini Pii Laureatum: in averſa parte ΤΕΝΤΥΡιτῶν L. ΙΑ. *Tentyritarum anno undecimo.* Mulier ſtolata ſtans, d. columbam.

Tentyris urbs eſt Ægypti in Inſula Nili inter Dioſpolim ad Boream & Latopolim ad Auſtrum non longè à Copto, cujus Præfectura erat Tentyrites Plinio & Ptolemæo. Illam præditam virtute fugandi Crocodilos narrat Stephanus, ejus autem Oppidani naturali quadam poteſtate illos inſectabantur, ut quos alii pro Diis habebant, inſectabantur, atque necabant: unde immortale inter Ægyptios, eos Ombitæ imitabantur. Plinius ſola voce eos in fugam vertere refert. Strabo Tentyritas ſequi Crocodilos Romam allatos narrat, ut illos Spectatoribus videndos traderent. Lib. 5. c. 9. Lib. 4. c. 5. Lib. 8. c. 25.

Tentyritæ ſuos Antonino Pio nummos cuderunt, & ut ejus benevolentiam ſuam ſibi devincirent in iis Fauſtinam Imperatoris uxorem ſub imagine Veneris quam colebant Matronæ Romanæ forma ſtolatam exhibuerunt, dextra columbam tenentem. Plutarchus ait Ægyptios Nephthyn colere, quam Venerem nominant, & omnia naſci ex Saturno atque Venere exiſtimabant. Græci verò ſentiunt Columbam animal eſſe ſacrum Veneri, imò & Syri; narrant enim Columbas ovo è Cœlo delapſo incubuiſſe ex quo nata eſt Venus. De Iſid. & Oſirid.

HYPSELIS.



ΑΥ. Κ. Τ. ΑΙΛ. ΑΔΡΙΑΝΟϹ. Circa caput Hadriani Auguſti Laureatum, in averſa parte ovis, cum Epigraphe ΥΨΗΛΙτῶν L. ΙΑ. *Hypſelitarum anno undecimo.*

Hypſelis, Ægypti tantùm vicus eſt apud Stephanum, ſed & Ptolemæo Oppidum eſt à quo Præfectura Hypſelites, imò & ejus Metropolis ipſa Hypſelis. De Urbib. Lib. 4. c. 5.

Hypselitæ suos Hadriano Imperatori nummos dedicant & in iis ovem quam venerantur ipsi exhibent. De illa audi Plutarchum, *apud Ægyptios bovem nimirùm, & ovem, & ichneumonem, liquet utilitatis gratia* atque *emolumenti honorem invenisse.* Ideo illi ovem non edebant, unde ibidem ait, *Sanè Soli omnium Ægyptiorum Lycopolitæ ovem edunt, quia Lycos, id est Lupus, idem facit, quem pro Deo habent.*

De Isid. & Osir.

FINIS.

